

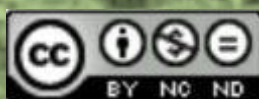
VARU

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

ISSN 2623-7237

Godina 5 / Broj 9/ 2022.

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Varaždin, lipanj 2022.

ISSN 2623-7237

Nakladnik

Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Glavni i izvršni urednik

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.

Grafička priprema i dizajn

Zoran Hercigonja

Izdanje časopisa

Godina 5 / Broj 9/ 2022.

Kontakt

e-mail: zoran.hercigonja@gmail.com

ISSN 2623-7237

Sadržaj:

- 1.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-USPJEŠNA KOMUNIKACIJA U ŠKOLI [6]
- 2.IVANA NORAC-DAN RUŽIČASTIH MAJICA :ŠKOLSKA KNJIŽNICA KAO ISHODIŠTE SLAVLJA NENASILJA U ŠKOLI [12]
- 3.JASENKA MARMILIĆ-ČITANJEM DO SURADNJE [17]
- 4.DONATA TOMAŽIČ-KRETANJE I PRETILOST NAKON EPIDEMIJE COVID-19[22]
- 5.SONJA ČENČIČ-NARODNA BAŠTINA U SLOVENSKOJ OSNOVNOJ ŠKOLI [34]
- 6.LANA KOVAČIČ ŠVENDA, MARINA TRSTENJAK PETRAN-FRAKTALNA GEOMETRIJA-KORELACIJA FIZIKE I MATEMATIKE [42]
- 7.IZV.PROF.DR.SC.NINA PAVLIN-BERNARDIĆ-ZAŠTO JE HUMOR UČITELJA BITAN? [49]
- 8.JELKA KRALJ-PROCES SOCIJALIZACIJE U ŠKOLI [55]
- 9.JELKA KRALJ-UČENJE JEZIKA KOD MALE DJECE [61]
- 10.JULIJA GRM-INTERDISCIPLINARNA POVEZANOST LIKOVNE UMJETNOSTI S GLAZBOM [66]
- 11.JULIJA GRM-KVALITETNO PROVOĐENJE SLOBODNOG VREMENA UČENIKA U OKVIRU AKTIVNOSTI PRODUŽENOG PROGRAMA [72]
- 12.JELKA KRALJ-VAŽNOST EKOLOŠKOG ODGOJA [80]
- 13.JELKA KRALJ – VJEŠTINE OPISMENJIVANJA DJECE PREDŠKOLSKO DOBI [86]
- 14.JULIJA GRM-UČENICI TAKOĐER ZNAJU POKAZATI SOLIDARNOST [92]
- 15.JULIJA GRM-VAŽNOST DOBRO RAZVIJENE KOORDINACIJE KOD DJECE [99]
- 16.MAJA JAKOVAC-KAKO RASPOREĐUJEMO NEBODERE [105]
- 17.DR.TEJAGRACIN-SVEOBUHVAĆNA PODRŠKA DJECI IZ RANJIVIH SKUPINA U TURBULENTNIM VREMENIMA NEIZVJESNOSTI S NAGLASKOM NA ZDRAV NAČIN ŽIVOTA [115]
- 18.ANA RADOVČIČ-MATEMATIKA ZA DJECU [127]
- 19.VANJA KATIĆ – ČITANJE[134]
- 20.MARJETKA GOMBAČ-PREKOMJERNO KORIŠTENJE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE [146]
- 21.VANJA BOŽIČ-POUČAVANJE MATEMATIKE TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19 [152]
- 22.MAJA OBRENOVIĆ OVČAR-POTICANJE GOVORA KOD MLAĐIH UČENIKA [160]
- 23.SONJA ŠKRLI-UČENJE PRVE POMOĆI U TREĆEM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE [166]
- 24.TINA ČEH-OTPADNI MATERIJALI KAO DIDAKTIČKA POMAGALA [174]
- 25.VILMA ŠVAB-ODMOR U POKRETU [181]
- 26.VILMA ŠVAB-S DRUGOG NA TREĆI KAT [186]
- 27.STANKA KAJBA-UPORABA PJESAMA NA NASTAVI STRANOG JEZIKA [192]
- 28.ANJA MEGUŠAR-FINANCIJSKA PISMENOST [197]
- 29.MOJCA BERCE-KOCKA PRIJATELJSTVA U 1. RAZREDU [201]
- 30.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK – MONTESSORI U NASTAVI[207]
- 31.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-KAKO UMIRITI RAZRED [213]
- 32.JASMINA DUCMAN-DIDAKTIČKE AKTIVNOSTI ZA LAKŠE RAZUMIJEVANJE MJESNIH VRIJEDNOSTI BROJEVA [218]
- 33.SIMONA LOBNIK-PEDAGOŠKO ISTRAŽIVANJE-AUTOBIOGRAFSKA METODA [228]
- 34.NATAŠA KUSELJ-ENGLESKI-ZNAČKA ZA ČITANJE U 3. RAZREDU [237]
- 35.NATAŠA KUSELJ-SUDJELOVANJE U PROJEKTU ODRŽIVE MOBILNOSTI[242]
- 36.TINA OMAHNA-PROJEKTNASTAVA PRIRODE I DRUŠTVA U 4. RAZREDU [248]
- 37.ESTER LIČEN PALADIN-UČENJE TALIJANSKOG UZ POMOĆ PJESAMA[257]
- 38.SONJA ŠARE, MARIJA LJUBIČIĆ-PROFESIONALNI IDENTITET NASTAVNIKA ZDRAVSTVENE NJEGE [264]
- 39.NINA VOLČANJK-STRATEGIJE I DIDAKTIČKI MATERIJALI U INKLUZIJU [277]
- 40.MARTINA HRIBERNIK-PREDSTAVLJAJU SE DAROVITI UČENICI [283]
- 41.MARTINA OSTROŽNIK-INOVATIVNA NASTAVA ENGLESKOG JEZIKA [288]
- 42.DOLORES MALIĆ-MOTIVACIJA UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA U UČENJU STRANOG JEZIKA [294]
- 43.DOLORES MALIĆ-FINOMOTORIKA KOD DJECE S POSEBNIM POTREBAMA [299]
- 44.VANJA BOŽIČ-IZAZOVI POUČAVANJA MATEMATIKE [304]
- 45.DOLORES MALIĆ-IGRA JE OSNOVNA AKTIVNOST DJETETA [312]
- 46.DOLORES MALIĆ-KRETANJE U PRIRODI: U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH [317]
- 47.NATAŠA KUSELJ-„DEUTSCH MACHT SPAß!“-NJEMAČKI JE ZABAVAN [323]
- 48.SIMONA KOVAČ-ŠPANJOLSKA ČITALAČKA ZNAČKA [329]
- 49.EVA FIRŠT MURNIK-POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE, ŠUMA ILI IGRAONICA [336]
- 50.ADRIJANA SKOK-PROVEDBA FOLKLORNOG KRUGA U OKVIRU POSEBNOG PROGRAMA ODGOJA I OBRAZOVANJA TIJEKOM EPIDEMIJE KORONAVIRUS BOLESTI [342]
- 51.ADRIJANA SKOK-RAZVIJANJE ČITALAČKOG RAZUMIJEVANJA U 3. RAZREDU [349]
- 52.SONJA GREGURIĆ-KREATIVNI POKRET KOD NAJMLAĐIH UČENIKA [357]
- 53.SONJA GREGURIĆ-MEĐUPREDMETNA POVEZANOST GLAZBE I LIKOVNE UMJETNOSTI [363]
- 54.SONJA GREGURIĆ-STVARANJE DJEČJE SKULPTURE OD MEKANIH MATERIJALA [367]
- 55.TANJA LILIĆ, ŽELJKA IVANČOK VARGA-INTEGRIRANE METODE POUČAVANJA [372]
- 56.EVA CANKAR-PROJEKT INOVATIVNA PEDAGOGIJA 1:1 [378]
- 57.VESNA RIŽNIK-UČENJE MNOŽENJA POMOĆU DIDAKTIČKIH IGARA UČENIKA S BLAŽIM DUŠEVNIM POREMEĆAJIMA [383]
- 58.PETRA PETERNELJ-EKOLOZI U 1. RAZREDU [392]

- 59.IRENA REDNJAK-IGRE KRETANJEM IZ PREDMETA MATEMATIKE-MATEMATIČKI POLIGON [400]
- 60.IRENA REDNJAK-LAGANO ŠTIVO [405]
- 61.DARJA ŠORI-ULOGA, RAD, ODGOVORNOST I OSOBINE RAZREDNIKA [411]
- 62.DARJA ŠORI-KREATIVNO PISANJE [416]
- 63.MARGARET GODEC-SPECIFIČNE TEŠKOĆE U ČITANJU I PISANJU:KAKO POMOĆI [422]
- 64.MARJANCA KRAMERŠEK-KONFLIKTI I PRISTUP NJIHOVOM RJEŠAVANJU [431]
- 65.MANICA FERK-SATI RAZREDNOG ODJELA U 9 RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE [437]
- 66.LILIJANA LADRA-NASTAVA NA DALJINU ZA VRIJEME EPIDEMIJE [442]
- 67.MARKO KRIŽANIČ-OZLJEDE MIŠIĆA U DJECE [451]
- 68.MARKO KRIŽANIČ-PREKOMJERNA TJELESNA MASA U DJECE I ADOLESCENATA [457]
- 69.BOŠTJAN KOZEL-SPORTSKE AKTIVNOSTI UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19 [463]
- 70.ALJA BENKOČ SUŠNIK-OSNOVNA OBILJEŽJA MODERNE ŠKOLE [468]
- 71.BRUNO BEŠLIČ, ANNA ALAJBEG-PODRŠKA OD STRANE RODITELJA I UČITELJA ZA UKLJUČENOST DJECE U STEM OBRAZOVANJE [474]
- 72.TOMAŽ ŠEGULA-DIDAKTIČKA SKIJAŠKA UČIONICA [483]
- 73.TOMAŽ ŠEGULA-SKIJAŠKI SPORTSKI DAN U SREDNJEM STRUKOVNOM I TEHNIČKOM OBRAZOVANJU [488]
- 74.NATAŠA KUŠELJ-STRUČNI IZLET U SALZBURG S UČENICIMA IZBORNOG PREDMETA NJEMAČKI [493]
- 75.MARIJA PEZDEVŠEK-ODGOVORNOST NASTAVNIKA PRI POLAGANJU BICIKLISTIČKOG ISPITA [498]
- 76.MARTINA ŽUPANČIĆ, ALEN HASIKIĆ-KOMPETENCIJE ODGOJITELJA [505]
- 77.BARBARA VINDIŠ BRATUŠEK-AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ FINE MOTORIKE U RANOM DJETINJSTVU KOD DJECE S POSEBNIM POTREBAMA [514]
- 78.BARBARA VINDIŠ BRATUŠEK-TJELESNA AKTIVNOST KAO POMMOĆ DJETETU S ADHD-OM [519]
- 79.BARBARA VINDIŠ BRATUŠEK-IZAZOVI RANE INTERVENCIJE U DJEČJIM VRTIĆIMA U VRIJEME RADA NA DALJINU [524]
- 80.BARBARA VINDIŠ BRATUŠEK-TIMSKI RAD SPECIJALNOG I REHABILITACIJSKOG PEDAGOGA TE PRATITELJA DJETETA SA SMANJENOM PPKRETLJIVOŠĆU U VRTIĆU [529]
- 81.BARBARA VINDIŠ BRATUŠEK- CJELOVIT PRISTUP RANOJ INTERVENCIJI U DJECE PREDŠKOLSKO DOBI U SLOVENIJI [534]
- 82.NUŠKA KOŠAK-GIB-RAZREDNA ULAGANJA [539]
- 83.NUŠKA KOŠAK-MOGU I JA [548]
- 84.NUŠKA KOŠAK-MOTIVACIJSKI POTICAJI ZA ČITANJE [556]
- 85.TANJA KOVAČIČ-DO SURADNJE U NASTAVNOM PROCESU KROZ STRUKTURE SURADNIČKOG UČENJA [562]
- 86.MONIKA RJAVEC-SPORT I OSTEOPOROZA [573]
- 87.ROK OZMEC-IZAZOVI IZAMKE UČENJA NA DALJINU [580]
- 88.ESTER LIČEN PALADIN-UČENJE TALIJANSKOG JEZIKA STRUKE U ZDRAVTVENOJ SKRBI [587]
- 89.VESNA TUŠ-NASTAVA NA OTVORENOM [599]
- 90.VESNA TUŠ-POZITIVAN STAV U ŠKOLI [607]
- 91.JANJA ŠTEFANIČ GUŠTIN-DJEVOJČICA I ZRNO KUKURUZA [614]
- 92.JANJA ŠTEFANIČ GUŠTIN-IGRAČKE-NEKAD I DANAS [619]
- 93.JANJA ŠTEFANIČ GUŠTIN-LETEĆA KUĆICA ODLIJEĆE U ZELEN GRAD [625]
- 94.MOJCA ZADRAVEC-POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE-VEĆA AKTIVNOST DJECE [631]
- 95.MELITA ŠEGA-UČENJE I RAZVIJANJE ČITALAČKIH SPOSODBNOSTI [637]

Stručni rad

USPJEŠNA KOMUNIKACIJA U ŠKOLI

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Od 1. do 3. razreda

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Kakva nas sjećanja i osjećaji obuzimaju kad pomislimo na školsko doba? Sjećamo li se ljubazne učiteljice koja nam je pomagala ili strašnog učitelja, od kojeg nas i danas prolazi jeza? Kakva iskustva imamo? Često su naša sjećanja još uvijek živa ili ponovno ožive dok se prisjećamo trenutaka sreće, tuge, radosti, uspjeha ili neuspjeha koje smo doživjeli u školi.

Ključne riječi: komunikacija, čuvstva, učenici

1.Uvod

Komunikacija je jedna od najvažnijih vještina ljudi. Međusobno komuniciramo u različitim situacijama. Neki se od nas bolje koriste komunikacijskim vještinama, dok drugi to čine slabije. Često nam nedostaju komunikacijske vještine, ali moramo biti svjesni koliko je važno vladati tim umijećem, što osobito vrijedi za osobe koje rade s drugim ljudima, pa tako i nas učitelje, koji radimo s djecom. Dobra komunikacija omogućava nam da održavamo dobre odnose s članovima obitelji, suradnicima, prijateljima, roditeljima djece, ukratko, u svakom našem kontaktu s drugom osobom. O komunikaciji ovisi kako ćemo oblikovati odnose s drugima, kako ćemo postizati ciljeve, s učenicima rješavati konflikte ili surađivati s roditeljima.

2.Sadržaj

Osobnost učitelja i njegova komunikacija s učenicima vrlo je važna. Učitelj mora poznavati razliku između riječi koje nas potiču i onih koje ohrabruju, riječi koje izazivaju agresiju i onih koje pozivaju na suradnju, riječi koje dijete ometaju u razmišljanju i usredotočenosti i riječi koje oslobađaju djetetovu urođenu želju za učenjem. Djeci trebamo pokazati da se sve prepreke mogu prevladati iskrenošću, razgovorom i poštovanjem prema drugima. Vrlo je važna i komunikacija roditelja s djecom, jer bolja komunikacija roditelja s djecom zasigurno uzrokuje manje problema u odgoju. Ako je učiteljeva komunikacija dobra, onda je u stanju održavati dobar odnos i među učenicima u razredu. Komunikacija je također važna tijekom održavanja informacija za roditelje. Moramo biti svjesni koliko je važno pravilno argumentirati svoje tvrdnje jer samo tako roditeljima možemo uspješno predstaviti uspjeh učenika, njegovu osobnost, probleme i druge posebnosti. Učitelj koji ima autoritet i može s učenicima nesmetano komunicirati pridonosi boljem uspjehu učenika i boljem ozračju u razredu [2].

Treba prihvatiti djetetova čuvstva:

1. Prepoznamo djetetova čuvstva i nikad ih ne nijećemo

Učitelji često negiraju čuvstva učenika, zbog čega učenici izgube hrabrost. Ako se učenik požali da mu je nešto preteško ili da nešto ne može učiniti, ne poričimo njegova čuvstva. Uznemireni učenici ne mogu se pribrati, zato se prema njihovim čuvstvima moramo odnositi s poštovanjem. Djeca teško mijenjaju svoje ponašanje kad u potpunosti zanemarimo njihova čuvstva, stoga prihvatimo njihova čuvstva, ali zaustavimo neprihvatljivo ponašanje. Umjesto optužbi, naredbi i sarkazma, bolje je da učenici opišu problem i sami dođu do rješenja. Stalno osporavanje čuvstava može zbuniti i naljutiti učenike. Osim toga, uči ih da nije važno biti svjestan svojih čuvstava.

2. Čuvstva izražavamo riječima

Ako prihvatimo i prepoznamo učenikova negativna čuvstva, potičemo ga da se nastavi truditi. Naučivši ga prepoznati svoje emocije, možemo ga naučiti i kako ih kontrolirati.

3. Izbjegavamo kritike i savjete

Kritizirajući i savjetujući učenike učitelji često žele dobro, ali tada se učenici ne mogu usredotočiti na svoje probleme i preuzeti odgovornost za njih, pa je kritiziranje bolje izbjegavati. Učenici će prije promijeniti ponašanje ako im ponudimo informacije bez da ih pritom uvrijedimo. Prijetnje i naređenja u učenicima pobuđuju osjećaj nemoći ili izazivaju otpor.

4. Čuvstva prihvaćamo riječima: O, hm, aha

Njima učenicima pokazujemo da nam je stalo. Također je važno učeniku povremeno kimnuti u znak razumijevanja i potvrde. Učeniku trebamo dati priliku da se usredotoči na svoje probleme i pokuša ih riješiti sam. Potrebno mu je naše razumijevanje i moramo prihvatiti njegova čuvstva. Također je važno pažljivo slušati dijete. Ponekad je i tišina puna razumijevanja sve što djetetu treba.

5. Izbjegavamo objašnjenja

Nije ugodno kad učenici ne žele prihvatiti logično objašnjenje, ali ako ih želimo savjetovati dok su uznemireni, tada nas uopće neće čuti. Važno je prvo saslušati učenika pa mu tek onda dati priliku da prihvati ili odbije naše prijedloge i razmišljanja. Djetetu trebamo pokazati svoju spremnost za razgovor ako je i ono spremno razgovarati. Djeci je potrebna osoba koja će ih saslušati i posvetiti se njihovim problemima, umjesto prodike i dugih objašnjenja. Jedna gesta ili riječ može ih potaknuti da počnu razmišljati o problemu i onome što treba učiniti. Mlađa djeca jako vole kad oponašamo drugu osobu ili upotrijebimo drugačiji naglasak. Svi mi u sebi nosimo djelić razigranosti, koja nam može vrlo dobro doći.

6. Umjesto kažnjavanja, kažemo što bi moglo pomoći

Umjesto kažnjavanja, učitelj treba izraziti odlučno neodobravanje, reći što očekuje i pokazati učeniku kako može ispraviti pogrešku. Učeniku kažemo što bi moglo pomoći i ponudimo mu izbor. Također je važno da učenik iskusi posljedice svog ponašanja [2].

Ako se ne bavimo s djetetovim čuvstvima, ona mogu prerasti u velik problem pa je bolje odvojiti malo vremena i saslušati dijete. Učitelji moraju biti svjesni da se neka djeca bore s problemima o kojima ni ne sanjamo. Pred nama su i djeca koja gotovo nikad ne vide svoje roditelje, djeca u udomiteljskim obiteljima, djeca koja trpe nasilje i zlostavljanje, djeca koja žive u obiteljima u kojima su prisutni alkohol

ili droge. Neka djeca nikad nisu imala priliku biti djeca. Kao rezultat toga, javlja se stanje emocionalnog stresa povezanog s osjećajem manje vrijednosti. Ova psihička napetost kod nekih učenika izaziva povlačenje i depresivnost, dok druge vodi u neželjeno ponašanje kojim privlače pažnju ili u različite emocionalne poremećaje i poremećaje ponašanja. Situacija kod kuće obično se odražava i u školi, pa bi učitelji trebali pokušati pomoći takvim učenicima da se oslobode barem dijela emocionalnog pritiska [2].

Stoga je za poticajno i sigurno okruženje za učenje i dobru komunikaciju s učenicima važno da učenici znaju što se od njih očekuje te koja su pravila i posljedice. Dijete se mora osjećati sigurno i znati da se može osloniti na učitelja. Mora se osjećati prihvaćenim i imati priliku da ga se sasluša, mora primati dovoljno primjerenih ohrabrenja i pohvala te prepoznati svoje prednosti i istovremeno dobiti podršku učitelja na slabijim područjima [1].

Mnogo sam razmišljala o svom načinu rada i rješavanju problema i morala sam sebi priznati da sam često u kakvoj situaciji mogla postupiti drugačije. Djeci često naređujemo, kažnjavamo ih i nijećemo njihova čuvstva. Ubrzo sam otkrila da je učenike kojima se naređuje još teže ovladati. Mnogo izgovorenog dovodi do toga da učenici imaju loše mišljenje o sebi. Odrasli također često spominju riječ molim, što omekšava izravnu naredbu, no djeca je često preslušaju i opiru se zahtjevu.

Počela sam drugačije reagirati i otkrila da većina učenika bolje sluša kad su svjesni da sam na njihovoj strani i da razumijem njihove probleme. Umjesto prijekora, ponudila sam im informacije. Voljela bih reći da mi je svladavanje novih metoda bilo lako, ali to ne bi bila istina. Morala sam mnogo razmišljati o tome kako drugačije riješiti probleme. Učenike sam također više puta pohvalila, što se pokazalo vrlo pozitivnim. Primijetila sam koliko je važno tražiti prilike da učenike prikazem u novom svjetlu i da ih stavim u poziciju u kojoj će spoznati koliko su važni. Nastojala sam da učenici više puta čuju nešto pozitivno o sebi i više sam puta spomenula njihova postignuća.

S vremenom sam opazila osjetno manje disciplinskih problema i bolje ozračje u učionici. Promijenila sam i dijalog s roditeljima, što je urodilo dobrim rezultatom. Razgovor na informacijama uvijek započinjem tako što kažem nešto dobro o djetetu i objasnim što dijete treba učiniti da popravi svoje nedostatke. Također sam otkrila da je učenicima lakše prihvatiti naša ograničenja ako mi prihvaćamo njihova čuvstva. Začudilo me do kakvih rješenja djeca dolaze ako ih samo saslušamo.

3.Zaključak

Dobar odnos i uspješnu komunikaciju s učenicima možemo osigurati cjelovitim pristupom, načinom na koji vodimo nastavu i uključivanjem svakog djeteta u nastavu. Smatram da je izobrazba učitelja na ovom području vrlo važna. Ona će nam omogućiti uspješno komuniciranje te lakše i bolje razumijevanje učenika kako bismo im mogli pomoći. Učitelji moraju biti odgovorni, pouzdani i vješti u komunikaciji te primjerom pokazivati kakvo ponašanje očekuju od učenika. Trebamo se pokušati riješiti starih navika u komunikaciji, mirnije reagirati i znati saslušati. Djeca moraju osjetiti da ih razumijemo.

4.Literatura

- [1.]Faber, Adele. Mazlish, Elaine. 1996. *Kako se pogovarjamo z otroki in kako jih poslušamo*. Mladinska knjiga. Ljubljana.
- [2.]Faber, Adele i dr. 2000. *Kako se pogovarjamo z otroki, da se lažje učijo doma in v šoli*. Mladinska knjiga. Ljubljana.

Stručni rad

DAN RUŽIČASTIH MAJICA: ŠKOLSKA KNJIŽNICA KAO ISHODIŠTE SLAVLJA NENASILJA U ŠKOLI

Ivana Norac

Osnovna škola Kneževi Vinogradi

Sažetak

Dan ružičastih majica, u svijetu poznat kao Pink Shirt Day obilježava se s ciljem podizanja svijesti o vršnjačkom nasilju. Tada se s posebnom pozornošću govori o problemu vršnjačkog nasilja i stavlja naglasak na nenasilje, miroljubivo rješavanje sukoba te zalaganje za inkluzivno i tolerantno društvo. Školska knjižnica je izvor kulturnih i javnih događanja u školi te sa svojim zbirkama informacijskih izvora i prostorom može pridonijeti obilježavanju Dana ružičastih majica. Cilj ovoga rada je prikazati aktivnosti koje školska knjižnica može organizirati povodom obilježavanja Dana ružičastih majica.

Ključne riječi: obilježavanja, aktivnosti, miroljubivost, vršnjačko nasilje

1.Uvod

Kanada, 2007. Dječak dolazi u školu odjeven u ružičasto. Postaje meta školskim nasilnicima zbog boje njegove majice. Dvojica tinejdžera, koji su čuli za incident, iste te večeri okupljaju mnoštvo svojih prijatelja s jednom porukom: neka sutradan u školu odjenu ružičastu majicu. Od toga dana svaka zadnja srijeda u mjesecu veljači posvećena je ružičastom u znak podrške prevenciji vršnjačkog nasilja na svjetskoj razini. Škola kao zajednica različitosti treba biti okruženje sigurno za rast i razvoj učenika. Školska knjižnica učenicima pomaže da postignu višu razinu vještina rješavanja problema. Kroz obilježavanje Dana ružičastih majica ostvaruje cilj organiziranja aktivnosti koje podižu kulturnu i društvenu svijest svojih korisnika.

2.Razrada

Osim promoviranja poruke Dana ružičastih majica u svom prostoru putem informativnih izvora, školska knjižnica može biti mjesto okupljanja korisnika za obilježavanje Dana, može organizirati različite aktivnosti koje će aktivirati učenike i učitelje te surađivati s vanjskim organizacijama koje promoviraju i obilježavaju Dan.

2.1.Promoviranje poruke Dana ružičastih majica

U prostoru školske knjižnice mogu se izložiti informativni izvori koji potiču na razmišljanje o prevenciji vršnjačkog nasilja. Knjižnica može nabaviti i izložiti romane, slikovnice i druga djela u kojima se glavni likovi susreću s vršnjačkim nasiljem, u kojima glavni likovi uče upravljanjem svojim emocijama i nenasilnoj komunikaciji, djela koja će potaknuti učenike na razmišljanje o vršnjačkom nasilju i samim time prepoznavanju i prevenciji. Iscrpan popis djela koja se mogu koristiti u svrhu promicanja Dana ružičastih majica nalazi se na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba. Knjižničar može učenike poučiti korištenju mrežnih digitalnih alata za izradu postera, letaka, brušura i e-knjiga na zadanu temu tijekom Dana. Za tu svrhu korisni su alati Canva i BookCreator. Isto tako, alat Padlet se može iskoristiti kao digitalna i mrežna oglasna ploča. Na Padletu učenici na jednostavan način mogu izraziti svoja mišljenja, odgovoriti na zadano pitanje ili dati svoj osvrt na zadan problem ili temu, kao i izložiti svoj likovni ili literarni rad. Na taj način knjižničar ostvaruje cilj davanja pristupa novim idejama te u učenika potiče razvoj vještina korištenja informacijsko-komunikacijskom tehnologijom na svrsishodan i siguran način. Ovdje se i podrazumijeva da se iz knjižnice šalje informacija koji dan da članovi školske zajednice odjene ružičasto.

2.2.Projekti i radionice

Projekti potiču i razvijaju radoznalost i učenje s razumijevanjem jer od učenika zahtijevaju aktivnosti. U projektima se istražuje problem. Učenici problemsko pitanje projekta mogu riješiti samostalno, u grupi i u paru, a krovna tema projekta – Dan ružičastih majica, sama po sebi u projektu otvara prostor za primjenu načela Dana. Radionice, prije svega, obilježava kružna komunikacija usmjerena na osjetilne, emocionalne, moralne i intelektualne funkcije učenika. Tema prevencije vršnjačkog nasilja je dobar primjer kako iskoristiti metodu radionice za približavanje ovog fenomena učenicima. Tema vršnjačkog nasilja može biti teška, pa je i zbog tog razloga radionički, kružni način komunikacije dobar izbor za obradu. U kružnoj komunikaciji svatko se osjeća jednakim i ima prostor za izražavanje svojih misli i osjećaja. Na radionici voditelj se može poslužiti i raspravom kao jednim od načina obrade teme.

Rasprava može biti frontalna i u grupama. Ona razvija suradnju među članovima jer zahtijeva pojašnjavanje i izražavanje svojih stajališta. Rasprava ima za cilj u učenika razvijati načine mišljenja i osjetljivosti na probleme. Ovakvu metodu rada knjižničar može iskoristiti u suradnji sa stručnom službom škole i s vanjskim organizacijama koje se bave problemima i prevencijom vršnjačkog nasilja.

3.Zaključak

Za obilježavanje Dana ružičastih majica u školskoj knjižnici se mogu organizirati izložbe, izrade učeničkih postera, letaka i brošura na temu prevencije vršnjačkog nasilja, mogu se organizirati radionice i rasprave u kojima će se raspravljati o zadanom problemu vršnjačkog nasilja, prihvatanja drugoga, razlozima nasilja i slično. Knjižnica može nabavljati građu za obradu teme vršnjačkog nasilja, obrane od vršnjačkog nasilja, djela čiji su likovi drugačiji i u kojima se likovi susreću s problemom vršnjačkog nasilja i djela u kojima se ti problemi rješavaju. Suradnjom sa stručnom službom škole školska knjižnica pokazuje raznolikost svojega postojanja. Školska knjižnica je polazišno mjesto za slavlje raznolikosti i nenasilja.

4.Popis literature

- [1.]Collection Spotlight: Pink Shirt Day. URL: <https://education.library.ubc.ca/blog/collection-spotlight-pink-shirt-day/> (6.1.2022.)
- [2.]CKNW Kids' Fund: Pink Shirt Day. URL: <https://www.pinkshirtday.ca/about> (6.1.2022.)
- [3.]Library Learning Commons. URL: <https://llc.wrdsb.ca/discovery/pathfinders/day-of-pink/> (6.1.2022.)
- [4.]Pink Shirt Day 2021. URL: <https://www.surreylibraries.ca/news/pink-shirt-day-2021> (6.1.2022.)
- [5.]Seleš, D. (2012). Pedagoška radionica kao oblik komunikacije u nastavi. URL: <https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1616/datastream/PDF/view> (6.1.2022.)
- [6.]Tematski popis problemskih slikovnica. URL: <http://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/knjige-za-djecu-i-mladez/tematski-popis-problemskih-slikovnica/2027> (6.1.2022.)

- [7.] UNESCO-v Manifest za školske knjižnice. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-hr.pdf> (6.1.2022.)
- [8.] Važnost prevencije vršnjačkog nasilja u školama. URL: <https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/savjeti-strucnjaka/vaznost-prevencije-vrsnjackog-nasilja-u-skolama/> (6.1.2022.)
- [9.] Zašto projektna nastava? URL: <https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/iz-ucionice/zasto-projekt-na-nastava/> (6.1.2022.)

Stručni rad

ČITANJEM DO SURADNJE

Jasenska Marmilić, prof. i dipl. bibliotekar

Osnovna škola Antuna Mihanovića Petrovsko

Osnovna škola Side Košutić Radoboj

Sažetak

U članku se prikazuje doprinos školske knjižnice OŠ Side Košutić Radoboj eTwinning projektu školskih knjižničara Republike Hrvatske "Godina čitanja 2021". Iznosi se iskustvo realizacije suradničke aktivnosti online čitanja i druženja između učenika dvije škole. Ostvareni su zadani ishodi na području čitateljske i informacijske pismenosti, građanskog odgoja te osobnog razvoja.

Ključne riječi: projekt, eTwinning, godina čitanja, online susret

1.Od čitanja se raste

"Čitajmo da ne ostanemo bez riječi" moto je 2021. godine - Godine čitanja koju je tim važnim atributom proglasila Vlada Republike Hrvatske. Dio je to Nacionalne strategije poticanja čitanja koja uključuje kulturne i odgojno-obrazovne ustanove.

Čitanje je neosporno jedna od najvažnijih životnih vještina. Stoga je neizmjereno važno upoznati djecu s knjigom od rođenja. Neprocjenjivo je za dijete kad su mu roditelji čitači, poklone mu prvu knjigu, čitaju mu naglas priču pred odlazak na spavanje ili zajedno čitaju. "Od čitanja se raste" - razvija se djetetov mozak, rječnik, emocije, pamćenje, koncentracija, analitičko mišljenje, smanjuje se stres i napetost.

Sve te već znanstveno dokazane činjenice pomažu mi u planiranju rada s učenicima na poticanju čitanja i razvijanju pozitivnog odnosa prema knjizi i čitanju. Kako se Osnovna škola Side Košutić Radoboj u kojoj radim kao stručna suradnica knjižničarka, uključila u eTwinning projekt Godina čitanja 2021., osmišljavali smo i realizirali različite projektne aktivnosti poput kvizova, radionica biblioterapije, radionica medijske pismenosti, čitanja djela u razredu.

U tijeku projekta mi je stigao poziv na suradnju od kolegice Barbare Dukarić, stručne suradnice knjižničarke u Gospodarskoj školi u Varaždinu. Nakon dogovora s učiteljicom 4. razreda, započela sam planiranje i realizaciju online čitateljskog susreta.

2.Priprema, tijek i realizacija suradničke aktivnosti

2.1.Priprema online susreta

Jedan od najvažnijih koraka u realizaciji svake aktivnosti je dobra priprema. Odlučila sam u susret uključiti učenike 4.razreda budući da je njihova učiteljica izrazila potrebu za pojačanim radom na razvijanju njihove čitalačke pismenosti.

S kolegicom iz Varaždina razmijenila sam informacije o sadržajima koje ćemo pripremiti za čitateljski susret. Iako je neobično što smo se povezali s učenicima iz srednje škole, prihvatili smo to kao dodatan izazov. Kako je susret bio planiran za sredinu prosinca, povezali smo ga s obilježavanjem 90. obljetnice rođenja Sunčane Škrnjarić. Stoga su nam njena djela bila glavni izbor za čitanje.

Važan segment je i tehnička priprema: od provjere opreme (prijenosno računalo, internetska veza, spajanje s ekranom TV-a da učenici lakše prate susret) do pripreme samog prostora knjižnice i pribora potrebnog za realizaciju aktivnosti.

2.2. Izrada scenarija susreta

Daljnja priprema uključivala je izradu scenarija susreta. Napisani su popratni tekstovi kojima će učenici predstaviti školu, Radoboj te Sidu Košutić, književnicu čije ime škola nosi. Podijeljeni su zadaci: čitanje teksta o školi i Radoboju, recitiranje pjesama Side Košutić. Zatim su učenici dobili zadatak istražiti podatke o životu i radu Sunčane Škrnjarić u dostupnim izvorima u knjižnici, prisjetiti se njenih djela koja su čitali te izraditi plakat povodom 90. obljetnice njenog rođenja.

S obzirom na nadolazeće blagdane, za čitanje smo odabrali Zimsku bajku iz Sunčanih Priča uz čaj za zimska poslijepodneva. Djeca su predložila da uz susret napravimo čajanku, pa im je to svakako bila i dodatna motivacija.

Za sat likovne kulture dobili su zadatak naslikati zimski pejzaž, a izradili su i medvjedića iz priče od čarape i riže.

2.3. Tijek i realizacija online susreta

Prije samog susreta održali smo nekoliko probnih čitanja kako bi učenici uvježbali svoje tekstove i ugodno se osjećali kad susret počne.

Nakon uspostavljanja poziva u Zoom aplikaciji, susret je tekao prema predviđenom planu. Učenici su bili motivirani i opušteni te su sve sastavnice plana uspješno odradili. Učenice iz Gospodarske škole u Varaždinu čitale su "Gospođicu Neću" i "Dječaka koji je sve znao". Komunicirale su s našim učenicima te su im pokazivale ilustracije u slikovnicama. Razgovarali smo o pročitanome, a sat čitanja završili smo izmjenom pozdrava i izložbom likovnih radova.

Slika 1. Aktivno sudjelovanje učenika u susretu

Učenici su izrazili zadovoljstvo susretom i svojim sudjelovanjem te su motivirani za ovakav način rada.

Diseminacija projekta i same suradničke aktivnosti provedena je na web stranici škole, u lokalnom listu te na TwinSpace stranici projekta.

Video materijal možete pogledati ovdje:

<https://biteable.com/watch/3398098/3a0581f2283afe23f6d93f0f173f0f65>

3.Zaključak

Jedan od glavnih ciljeva projekta Godina čitanja 2021. je upoznavanje drugih učenika, škola i sredina preko interaktivnih suradničkih aktivnosti čitanja.

Učenicima iz Radoboja ovo je bio prvi online susret u kojem su ostvarili sljedeće: predstavili su svoju školu, mjesto, knjižnicu i Sidu Košutić, upoznali se s učenicama iz Varaždina, čitali, slušali, komunicirali i surađivali, vježbali javni nastup, razvijali informacijsku i digitalnu pismenost, istraživali i likovno se izražavali, te na kraju, proveli sat u ugodnoj i opuštenoj atmosferi školske knjižnice.

Dobrobiti ovakvog načina rada su i za školsku knjižnicu velike: upoznavanje drugih kolegica/kolega, stjecanje suradnika, mogućnost prezentiranja rezultata vlastitog rada, nema posebnih troškova oko organizacije. Iako je druženje uživo nezamjenjivo, online susret se pokazao kao prikladan način realizacije čitalačkih aktivnosti.

4.Popis literature

- [1.] Centner, S. (2007). Kako zavoletiti knjigu i čitanje. Đakovo: Tempo
- [2.] Kovač, M. (2021). Čitam, da se pročitam. Zagreb: Naklada Ljevak
- [3.] Wolf, M. (2019). Čitatelju, vrati se kući. Zagreb: Naklada Ljevak

Stručni rad

KRETANJE I PRETILOST NAKON EPIDEMIJE COVID-19

Donata Tomažič, profesorica tjelesnog odgoja

OŠ Antona Aškerca Velenje

Sažetak

Kretanje ima pozitivno značenje i utjecaj na razvoj djece, kako fizički tako i psihički. Ovi pozitivni učinci utječu na djetetovu sliku o sebi, samopoštovanje, važni su za jačanje cjelokupnog zdravlja i imunološkog sustava. Što se djeca više kreću, po mogućnosti vani, to imaju manje zdravstvenih problema. Roditelji i vršnjaci najčešće su im uzori. Naravno, važnu ulogu u tome imaju i sportski edukatori i treneri u raznim sportskim klubovima. Naš uzorak obuhvatio je 122 djece u dobi od 12-14 godina. Za utvrđivanje posljedica COVID-19 testovima za ŠVZ (sportsko-edukativni) karton utvrdilo se jesu li djeca u mjerenjima BMI (indeksu tjelesne mase), kožnog nabora, trčanja na 60 m i trčanja na 600 m uznapredovala ili nazadovala. Otkrili smo da su se BMI (indeks tjelesne mase) i kožni nabor povećali kod djevojčica i dječaka. U mjerenju trčanja rezultat trčanja na 600 metara se pogoršao kod djevojčica, a poboljšao se kod dječaka. U trčanju na 60 metara rezultati su se poboljšali za djevojčice i dječake. Svakako je važno da dječji sport i sportske aktivnosti predstavljaju zadovoljstvo, samopoštovanje, razvijaju njihovu pozitivnu sliku o sebi i integraciju u različite poticajne društvene sredine.

Ključne riječi: sportska aktivnost, brzina, izdržljivost, tjelesna težina, BMI (indeks tjelesne mase)

1. Uvod

U 2020. i 2021. godini osnovnoškolska djeca u dobi od 12-14 godina suočila su se s velikim problemom zbog prekomjerne težine i neadekvatnih vještina trčanja. Budući da su djeca zbog „nastave na daljinu“ 5 mjeseci provodila apsolutno previše vremena pred računalom i jer su veći dio dana bila u inače ugodnom kućnom okruženju, upala su u „zamku udobnog sjedenja“. To im je uzrokovalo stalnu glad zbog mentalnog napora. Kod rada na daljinu dijete treba biti dobro organizirano kako bi u dogledno vrijeme završilo školske obveze iz svih predmeta i imalo vremena za druge aktivnosti. Roditelji većinu jutra nisu bili kod kuće kako bi mogli vršiti nadzor. Postojao je začarani krug tjelesne neaktivnosti, kvantitativnog prejedanja i udobnosti pri tome.

Budući da predajem tjelesni odgoj, poslala sam djeci, prvi put u 35 godina, pisane upute za tjelesnu aktivnost. Većina djece ima poteškoća u samostalnom obavljanju tjelesne aktivnosti. To su još uvijek mladi ljudi koji se moraju kretati pod stručnim nadzorom u školi ili u raznim sportskim klubovima i uz poticaj domaćeg okruženja. Budući da su naše upute za tjelesnu aktivnost bile samo sadržajno određene, dijete je moralo izabrati sat u danu kada će obavljati ovaj zadatak. Mnogi u tome nisu uspjeli. Naravno, kroz ICT tehnologiju i video veze ustrajno su tvrdili da marljivo obavljaju zadane zadatke. Nakon povratka u školu pokazala se prava slika pojedinaca, kako u prekomjernoj težini tako i u padu kondicije.

Ista su djeca prije epidemije Covid-19 lako mogla trčati 10 minuta za zagrijavanje u uvodnom dijelu sata tjelesnog odgoja. Po povratku njihovo se trčanje izdržljivosti skratilo na 5 minuta. Sve smo to uspjeli provjeriti testiranjem za ŠVZ karton (sportsko-edukativni karton). Time smo provjerili odstupanja izmjerenih rezultata u školskoj 2020./2021. i 2021./2022. godini.

2. Kretanje i sportska aktivnost

Kretanje se mora pozitivno njegovati već u djetinjstvu, od strane roditelja, što je iznimno važan čimbenik [17]. Okoliš je također važan čimbenik. No na to svakako utječu i genetski čimbenici, gdje sazrijevanje određuje motoričke sposobnosti u razvoju. Svaki pojedinac postiže motorički razvoj svojim tempom [8]. Motorički razvoj može se nadograditi i odgovarajućim motoričkim aktivnostima [11]. NIJZ (Nacionalni institut za javno zdravstvo), „Slovenija ide u školu“ [13] u svom programu navodi da je tjelesna aktivnost jedna od najvažnijih aktivnosti u razvoju djeteta. Prikladnim motoričkim aktivnostima dijete razvija motoričke i funkcionalne sposobnosti. Osim toga, razvija kognitivne, socijalne i emocionalne vještine. Znamo da je školski period vrijeme velikih fizičkih i psihičkih promjena. Stoga je važno da roditelji i učitelji budu svjesni važnosti toga. Djeci je najbolje dati što više mogućnosti za aktivno kretanje. Na taj će način djeca brže i lakše naučiti nastavni materijal, lakše će moći pratiti nastavu u školi, imati bolju koncentraciju te će tako manje vremena provoditi za školski rad. Koprivnikar [6], navodi zašto je vježbanje važno za: smanjenje stresa, druženje s prijateljima, bolju sliku o sebi, bolje samopoštovanje, poboljšanje kondicije, održavanje ravnoteže, zdravo držanje, lijepo oblikovano tijelo, pravilnu težinu, smanjenje masnoće i jačanje zdravlja. Preporuča se kretanje djece najmanje 1 sat dnevno, svaki dan, i također kombinacija aerobnih (hodanje, trčanje, biciklizam, plivanje, aerobik, planinarenje) i

anaerobnih (sprint, skakanje, dizanje utega) sportskih aktivnosti.

2.1. Brzina

Brzina je motorička sposobnost koja je koji je najviše podložna naslijeđu [1], a može se razviti još za najviše oko 10%. U anaerobnim sportovima razvijamo brzinu u kratkim trčanjima i sprintevima. To je po definiciji sposobnost izvođenja pokreta, s najvećom frekvencijom ili u najkraćem mogućem vremenu [10]. Videmšek i Pišot [18] smatraju da se brzina može pojaviti kao brzina reakcije, brzina pojedinog pokreta ili kao brzina izmjeničnih pokreta, frekvencija.

Brzina se javlja u svladavanju kratkih udaljenosti cikličkim kretanjem i u zadacima kretanja gdje je važno izvesti pojedinačni pokret u što kraćem vremenu. Da bismo razvili brzinu, moramo uzeti u obzir da je osoba odmorna. U djece, ali i kod odraslih, može se razviti kroz elementarne igre, štafetne igre, natjecanja i igre odazivanja. Važno je da grupe budu međusobno ravnopravne kako bi se dijete osjećalo uspješnim [10]. Istraživanje SLOfit [12] pokazuje najveći pad brzine sprinta kod djece u dobi od 12-14 godina u posljednjih 30 godina, baš u 2019. i 2020. To znači minus 11,1% za dječake i minus 9,1% za djevojčice.

2. 2. Izdržljivost

Izdržljivost je sposobnost koja varira između djece i odraslih, budući da su djeca još u prvim fazama razvoja. Također je odavno poznato da odrastanje progresivno povećava energetska učinkovitost ili ekonomičnost kretanja. Razlozi za to su: psihološki, biomehanički i metabolički. Razvoj aerobnih sposobnosti je koristan kod djece. Ipak, moramo paziti da dijete ne opteretimo previše, osobito s psihološkog stajališta. Treba izbjegavati monotono vježbanje koje negativno utječe na motivaciju djece [14]. Hadžić idr. [4] smatraju da se djeci mogu preporučiti cikličke aktivnosti koje zahtijevaju korištenje velikih mišićnih skupina (trčanje, vožnja bicikla, plivanje...). U tome, važan je i intenzitet i opseg vježbe. Za djecu se preporučuje jedan sat vježbanja svaki dan, s je umjerenim do visokim intenzitetom. Iz SLOfit grafikona [12] udio tjelesno učinkovite djece u Sloveniji dao je alarmantne podatke. Izdržljivost 2019. i 2020. – tijekom COVID-19 „zastrašujuće“ je opala u odnosu na ista mjerenja koja se u Sloveniji provode od 1989. Kod dječaka je zabilježen pad izdržljivosti za 18,6%, a kod djevojčica za 15,3%.

2. 3. Tjelesna težina, pretilost

Problem koji se javlja u osnovnim školama u Sloveniji je prekomjerna tjelesna težina. Ovaj problem se javlja i u drugim europskim zemljama. Stoga je potrebno obratiti pozornost na to već kod djece. Kao potvrdu tome, Europski parlament [2] predložio je i Rezoluciju o suzbijanju pretilosti djece, sukladno 133. pravilu Poslovnika.

Pretilost je višak masnoće koji je opasan po zdravlje. U obliku tijela vidljive su spolne razlike. Kod muškaraca se masnoće obično pohranjuju u gornjem dijelu tijela, što je pretilost „u obliku jabuke“. Kod žena je masnoća obično izraženije pohranjena u donjem dijelu tijela, odnosno pretilost „u obliku kruške“ [5].

Zabrinjavajući su i podaci iz tablice SLOfit [12] da se udio potkožnog masnog tkiva na nadlaktici kod djece u dobi od 6 do 15 godina tijekom Covid-19 povećao u više od polovice te djece. Pretilost je složen društveni problem, pa autori [7] navode da rješenje mora biti kompleksno, u području prehrane, tjelesne aktivnosti, tjelesne učinkovitosti, primjerenih obrazaca spavanja i dobrog mentalnog zdravlja.

U Sloveniji Rezolucija o Nacionalnom programu prehrane i tjelesne aktivnosti 2015. uključuje: Zakon o školskoj prehrani, Shemu školskog voća i povrća, Dan slovenske hrane, Slovenski doručak (kruh, maslac, med, jabuka) [16]. Nacionalni program sporta 2014.-2023. također uključuje prioritete: tjelesni odgoj djece u slobodno vrijeme, školski tjelesni odgoj djece, sportska rekreacija, sport za starije osobe, vrhunski sport... i mnoge druge, sve do sportskog ponašanja i sportskog turizma [15].

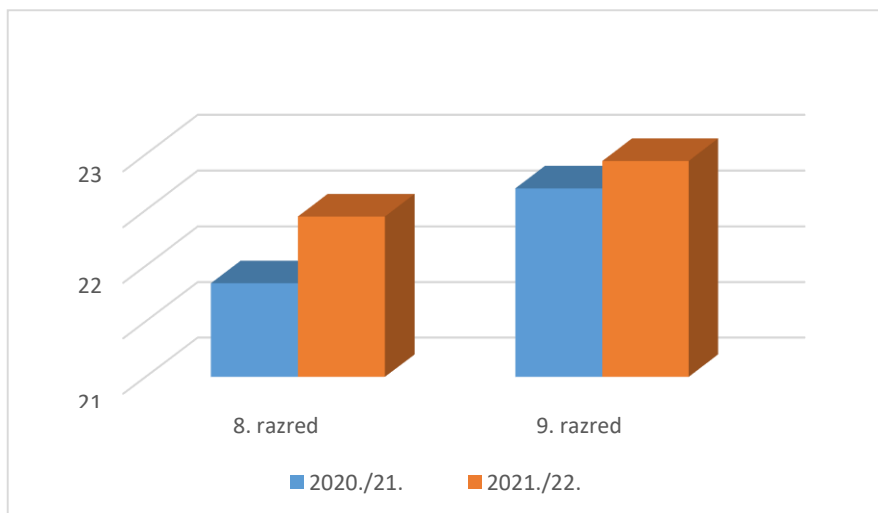
2. 4. BMI – indeks tjelesne mase

Slijedom toga, podaci o BMI (indeksu tjelesne mase) djece su važni i korisni. BMI je jedan od najprihvaćenijih pristupa za određivanje odgovarajuće težine po tjelesnoj visini. Rezultat BMI nam govori koliko ukupne tjelesne masti čovjek ima, i kod žena i muškaraca, ili kod djevojčica i dječaka. Izračunava se tjelesna težina (kg) podijeljena s tjelesnom visinom po m^2 [5]. BMI klasifikacija je: ako je BMI manji od 18,5 to je pothranjenost; kod BMI 18,5 - 24,99 to je normalna tjelesna težina; kod BMI 25,0 - 29,99 to je povećana tjelesna težina; kod BMI 30,0 - 34,99 to je pretilost 1. stupnja; kod BMI 35,0 - 39,99 radi se o pretilosti 2. stupnja; kod BMI 40,0 i više radi se o pretilosti 3. stupnja ili teškoj adipoznosti [3]. Prema ovoj klasifikaciji, bilježe se razine rizika za razvoj bolesti, kako slijedi: s BMI ispod 18,0 moguće je loše zdravlje kod nekih ljudi; kod BMI 18,5 - 24, najmanji je mogući rizik od razvoja bolesti; kod BMI 25-30 postoji značajan rizik od razvoja bolesti; kod BMI iznad 30 postoji visok rizik od razvoja bolesti srca, dijabetesa [9].

3. Empirijski dio

Svrha istraživanja bila je utvrditi utjecaj COVID-19 na određena mjerenja za ŠVZ (sportsko-edukativni) karton. Posebno nas je zanimao usporedni rezultat BMI (indeks tjelesne mase), kožnih nabora, trčanja na 60 m i trčanja na 600 m. Napravili smo usporedbu dvije školske godine u našoj školi, odnosno školske 2020./2021. i 2021./2022. godine za učenike 8. i 9. razreda. Uzorak istraživanja nije bio slučajna, iz određene populacije djece u dobi od 12-14 godina. Uključeno je 122 djece, od čega 46 ženskog i 76 muškog spola. Podaci su dobiveni uz pomoć sportsko-edukativni kartona.

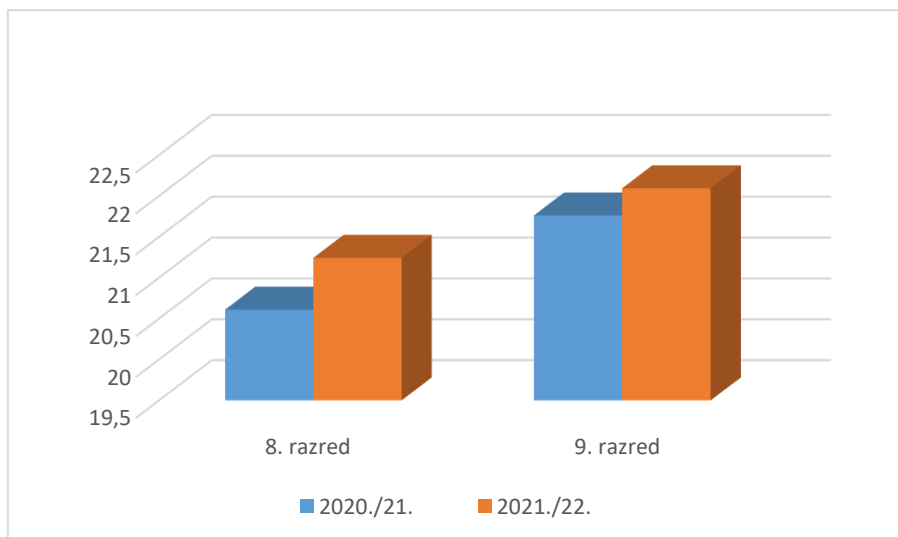
Grafikon 1:

Grafikon 1: Razlika u BMI za djevojčice u 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 1. naveli smo razlike u BMI (indeksu tjelesne mase) za djevojčice prošle (2020./21.) i ove školske godine (2021./22.). BMI se povećao sa 20,6 na 21,8, odnosno za 1,2 od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda povećao se s 22,3 na 22,8, odnosno za 0,5.

Grafikon 2:

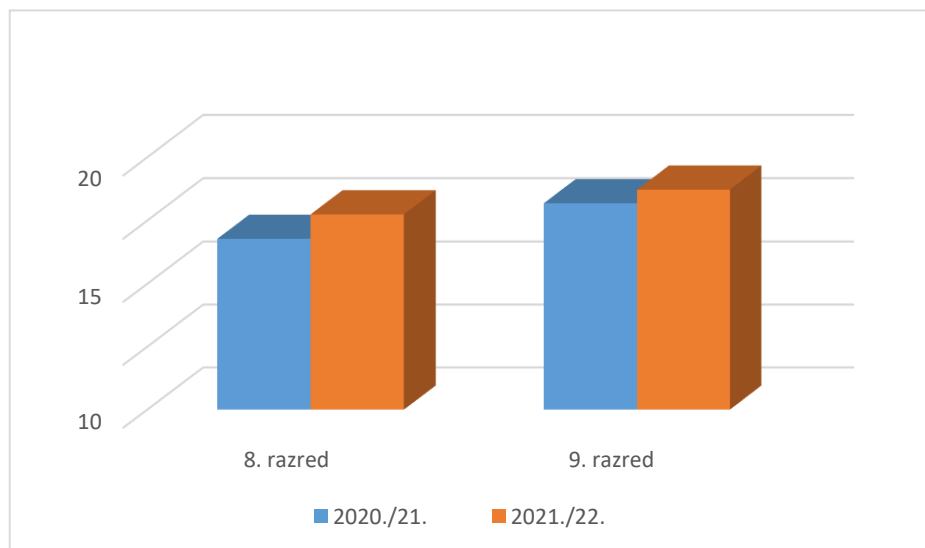

Grafikon 2: Razlika u BMI za dječake u 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 2. naveli smo razlike u BMI (indeksu tjelesne mase) za dječake prošle (2020./21.) i ove školske godine (2021./2022.). BMI se povećao sa 20,6 na 21,2, odnosno za 0,6 od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda povećao se sa 21,7 na

22,0, odnosno za 0,3.

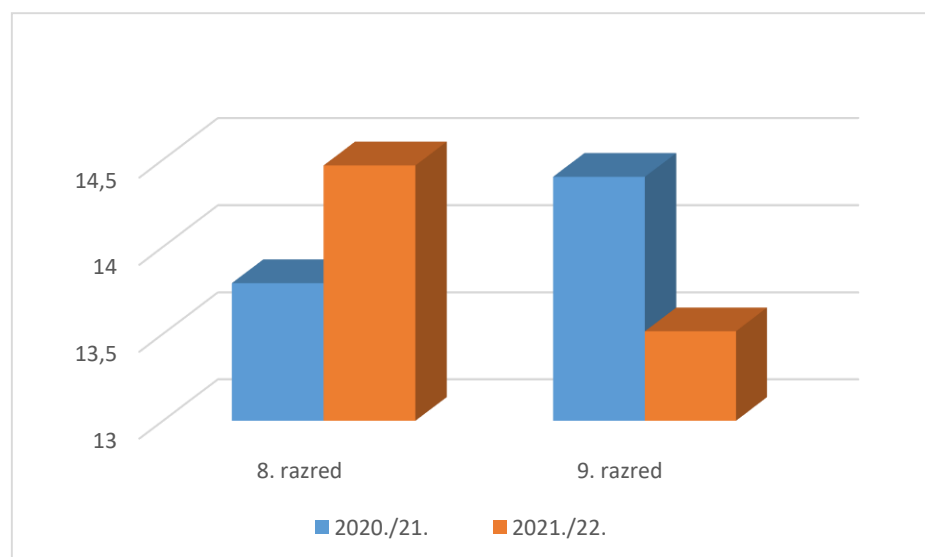
Grafikon 3:

Grafikon 3: Razlika u mjerenju kožnih nabora kod djevojčica u 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 3. navedene su razlike u mjerenju kožnih nabora kod djevojčica prošle (2020./21.) i ove školske godine (2021./2022.). Kožni nabor se povećao sa 13,5 na 15,4, odnosno za 1,9 od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda povećao se sa 16,3 na 17,4, odnosno za 1,1.

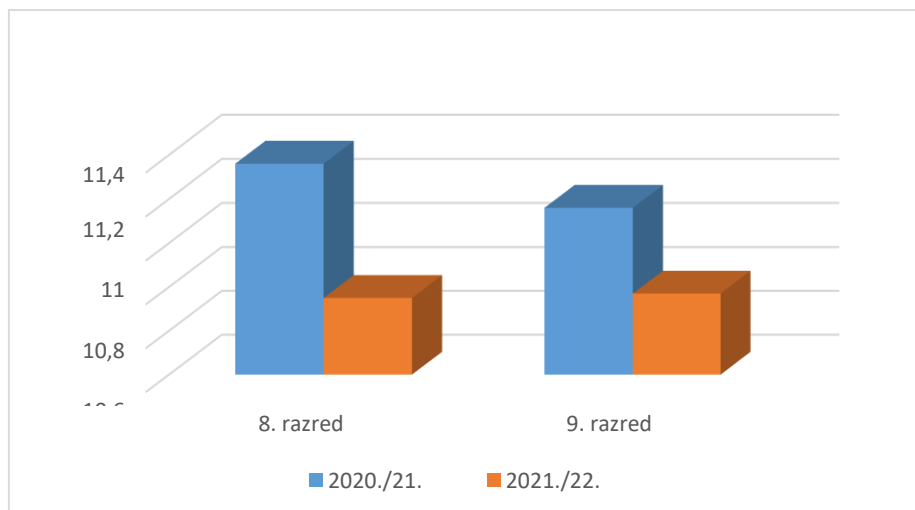
Grafikon 4:

Grafikon 4: Razlika u mjerenju kožnih nabora kod dječaka u 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 4. navedene su razlike u mjerenju kožnih nabora kod dječaka prošle (2020./2021.) i ove školske godine (2021./2022.). Kožni nabor se povećao sa 13,7 na 14,4, odnosno za 0,7 od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda smanjio se sa 14,4 na 13,5, odnosno za 0,9.

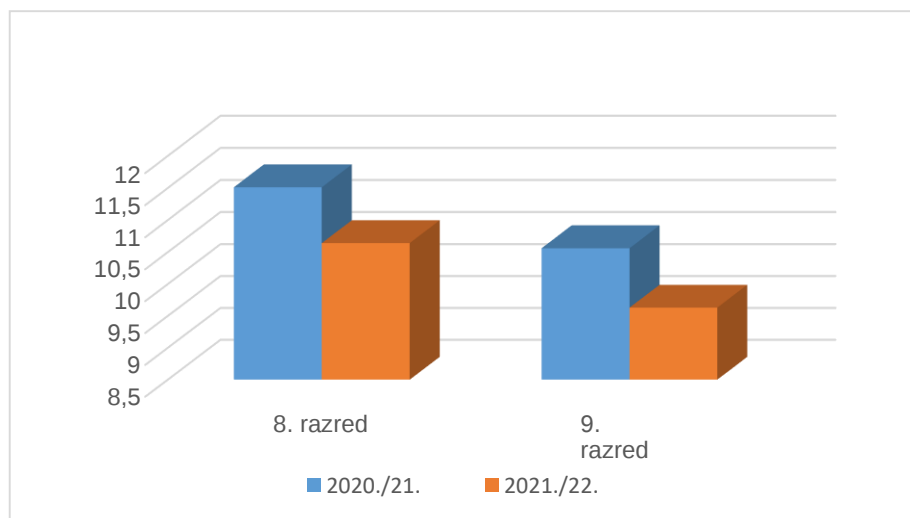
Grafikon 5:

Grafikon 5: Razlika u mjerenju trčanja na 60m za djevojčice u 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 5. navedene su razlike u mjerenju trčanja na 60 metara za djevojčice prošle (2020./2021.) i ove školske godine (2021./2022.). Rezultati trčanja na 60 metara pokazali su da su djevojke postigle bolje rezultate. Oni su se smanjili sa 11,3 sekunde na 10,7 sekundi, odnosno za 0,6 sekundi od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda smanjili su se sa 11,6 sekundi na 10,7 sekundi, odnosno za 0,9 sekundi.

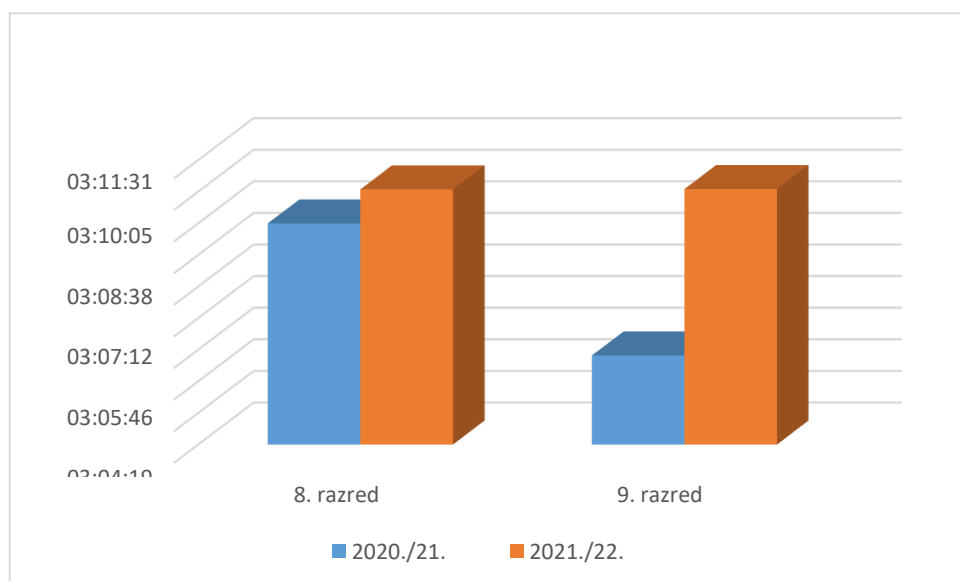
Grafikon 6:

Grafikon 6: Razlika u mjeranju trčanja na 60m za dječake 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 6. navedene su razlike u mjeranju trčanja na 60 metara za dječake prošle (2020./2021.) i ove školske godine (2021./2022.). Rezultati trčanja na 60 metara pokazali su da su dječaci postigli bolje rezultate. Oni su smanjeni sa 11,5 sekundi na 10,6 sekundi, odnosno za 0,9 sekundi od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda smanjili su se sa 10,5 sekundi na 9,6 sekundi, odnosno za 0,9 sekundi.

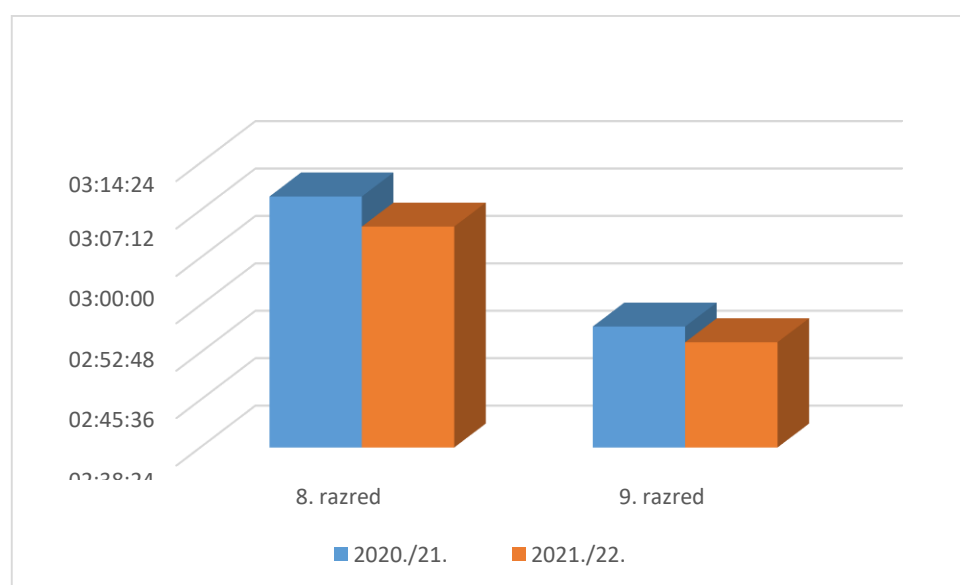
Grafikon 7:

Grafikon 7: Razlika u mjeranju trčanja na 600 m za djevojčice u 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 7. navedene su razlike u mjeranju trčanja na 600 metara za djevojčice prošle (2020./2021.) i ove školske godine (2021./2022.). Rezultati trčanja na 600 metara pokazali su da su djevojke postigle lošije rezultate. Oni su povećani sa 3:08 minuta na 3:10 minuta, odnosno za 2 sekunde od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda, povećani su sa 3:02 minute na 3:10 minuta, dakle za 8 sekundi.

Grafikon 8:

Grafikon 8: Razlika u mjeranju trčanja na 600 m za dječake 2020./21. i 2021./22.

U grafikonu 8. navedene su razlike u mjeranju trčanja na 600 metara za dječake prošle (2020./2021.) i ove školske godine (2021./2022.). Rezultati trčanja na 600 metara pokazali su da su dječaci postigli bolje rezultate. Oni su smanjeni sa 3:09 minute na 3:04 minute, odnosno za 5 sekundi od 7. do 8. razreda. Od 8. do 9. razreda rezultati su se smanjili sa 2:49 minuta na 2:47 minuta, odnosno za 2 sekunde.

4. Zaključak

Svi ti čimbenici, izjave i saznanja doveli su nas do želje da utvrdimo negativne učinke zatvaranja škola u Sloveniji. Odnosno, negativne učinke zbog tjelesne neaktivnosti u našoj školi u školskoj 2020./2021. i školskoj 2021./2022. godini, na prekomjernu tjelesnu težinu i trkačke sposobnosti djece. Na temelju dobivenih rezultata pokazalo se da djeca nisu bila dovoljno aktivna, jer su predugo bila mentalno aktivna za računalima. Njihova je motivacija za kretanje također bila lošija. Nisu imali želju i volju za dokazivanjem, jer nisu bili u stvarnom kontaktu sa svojim vršnjacima. To je također moglo biti uzrokovano nepoticaјnom kućnom okolinom koja bi trebala biti primjer dјeci. Razlog može biti i to što se djeca ranije nisu susrela s takvom situacijom i to im je bio veliki stres. Stoga smatramo da ne bi

bilo dobro da se ovakva zatvaranja škola ponove. Djeca uspješno napreduju u školskom okruženju. Uz pomoć i motivaciju učitelja djeca postižu bolje rezultate. Pozitivnim primjerom i pristupom na nastavi tjelesnog odgoja možemo postići bolju motoriku kod djece, što će pridonijeti boljim rezultatima i njihovom zdravlju.

5. Literatura

- [1.] Dolenc, P. (2015). *Telesna samopodoba in gibalna/športna aktivnost mladostnikov*. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- [2.] Evropski parlament. (2016). *Predlog resolucije*. Provjereno 20. 12. 2021 na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2016-0305_SL.pdf
- [3.] Geršič, M. (2021). Popolna postava. Provjereno 8. 12. 2021 na <https://www.popolnapostava.com/index-telesne-mase-itm/>
- [4.] Hadžić, V., Battelino, T., Pistotnik, B., Pori, M., Šajber, D., Žvan, M., idr. (2014). Slovenske smernice za telesno dejavnost otrok in mladostnikov. *Slovenska pediatrija*, 2., str. 148 – 163.
- [5.] Kenney, W. L., Wilmore, J. H. i Costill, D. L. (2012). *Physiology of sport and exercise. Fifth edition*. Champaign: Human Kinetics.
- [6.] Koprivnikar, H. (2011). *Gibam se*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije. Korošec, A., Gabrijelčič Blenkuš, M. i Robnik, M. (2018). Otroška debelost v Sloveniji. Provjereno 10. 11. 2021 na https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/stroski_otroske_debelosti_0.pdf
- [7.] 7. Marjanovič Umek, L. i Zupančič, M. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- [8.] 8. Odprta platforma za klinično prehrano. (b. d.). Provjereno 8. 12. 2021 na https://www.opkp.si/sl_SI/cms/pomoc/pomoc-pri-delu-z-opkp/stopnja-veganja
- [9.] 9. Pistotnik, B. (2011). *Osnove gibanja v športu: osnove gibalne izobrazbe*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- [10.] 10. Pistotnik, B., Pinter, S. i Dolenc, M. (2002). *Gibalna abeceda*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

- [11.] 11. SLOfit (2020). *Upad gibalne učinkovitosti in naraščanje debelosti slovenskih otrok porazglasitvi epidemije covid-19*. Provjereno 15. 11. 2021 na https://www.slofit.org/Portals/0/Clanki/COVID-19_razvoj_otrok.pdf?ver=2020-09-24-105108-370
- [12.] 12. *Slovenija gre v šolo 2017: Tudi z gibanjem in igro se otroci učijo*. (2017). Nacionalni inštitut za javno zdravje. Provjereno 20. 11. 2021 na <https://www.nijz.si/sl/slovenija-gre-v-solo-2017-tudi-z-gibanjem-in-igro-se-otroci-ucijo>
- [13.] 13. Škof, B. (2007). *Šport po meri otrok in mladostnikov*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani; Fakulteta za šport.
- [14.] 14. Uradni list RS. (2014). Resolucija o Nacionalnem programu športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2023 (ReNPŠ14-23). Provjereno 10. 12. 2021 na http://stara.olympic.si/fileadmin/dokumenti/oks/organiziranost/pravni-akti/NPS_2014_DO_2023.pdf
- [15.] 15. Uradni list RS. (2015). Resolucija o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015 – 2025 (ReNPPTDZ). Provjereno 15. 12. 2021 na <file:///C:/Users/Donata/AppData/Local/Temp/2015-01-2441.pdf>
- [16.] 16. Videmšek, M., Berdajs, P. i Karpljuk, D. (2003). *Mali športnik; gibalne dejavnosti otrok do tretjega leta starosti v okviru družine*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- [17.] 17. Videmšek B. i Pišot R. (2007). *Šport za najmlajše*. Ljubljana: Inštitut za šport; Fakulteta za šport.

Stručni rad

NARODNA BAŠTINA U SLOVENSKOJ OSNOVNOJ ŠKOLI

Sonja Čenčič, profesorica, učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Železniki, Slovenija

Sažetak

Slovenska narodna baština je vrlo dragocjena i bogata. Nalazimo je u nastavnim planovima i programima svih razreda osnovne škole. Ograničila sam se na kulturno blago odnosno slovensku narodnu baštinu u četvrtom razredu. Glavni cilj je bio povezati pojmove slovenska narodna baština, međupredmetno povezivanje i projektni odgojno-obrazovni rad. Opredijelila sam sadržaj narodne baštine kod glazbene umjetnosti te je povezala s ostalim predmetima. Pri tom sam se poslužila međupredmetnim povezivanjem u obliku projektnog odgojno-obrazovnog rada. S učenicima smo izveli projektni tjedan s naslovom Slovenska narodna baština. Rad se odvijao u učionicama, vježbaonici i na otvorenom prostoru s ljudima, koji još i danas u našoj okolini čuvaju slovensku narodnu tradiciju. Svaki učenik je izradio knjižicu, koja je bila sažetak događaja pojedinih dana. Među projektnim tjednom učenici su kroz rad istraživali običaj Gregorjevo i na nastupu to pokazali svim učenicima naše škole. Takav, drugačiji način rada, je pridonio osvještavanju značaja slovenske narodne baštine, koju u međupredmetnom pristupu kvalitetno realiziramo preko projektnog nastavnog rada.

Ključne riječi: slovenska narodna baština, glazbena umjetnost, projektni odgojno-obrazovni rad, međupredmetno povezivanje

1.UVOD

Slovenska narodna baština je vrlo bogata. Mi to znamo. Da bi to isto tako znali naši potomci, moramo ju prenositi iz generacije u generaciju, iz roda u rod. Dok budemo znali cijeniti naš jezik, pjesme, narodni ples, šale i običaje, toliko dugo ćemo opstati kao narod. S očuvanjem starih narodnih plesova se također čuvaju šale i običaji naših predaka. Sa slovenskom narodnom baštinom sam povezana već mnogo godina kao mentorica dviju dječjih folklornih skupina. Naše nasljeđe mi znači jako puno, zbog toga mnogo slobodnog vremena posvećujem prijenosu tog nasljeđa na mlađe generacije. Iz tog razloga sam potražila način, kako to napraviti u školi, na redovnoj nastavi. Izabrala sam međupredmetno povezivanje (međupredmetnu integraciju) glazbene umjetnosti, koju sam provela u projektnom odgojno-obrazovnom tjednu.

2.PLAN I IZVEDBA PROJEKTOG TJEDNA

2.1 Izvedba i aktivnosti projektnog tjedna

Naslov projektnog tjedna je bio Slovenska narodna baština. Izveden je bio u mjesecu svibnju. U njemu su sudjelovali učenici četvrtih razreda: 4 dječaka i 12 djevojčica. U obliku projektnog odgojno - obrazovnog tjedna s naslovom Slovenska narodna baština s učenicima smo s međupredmetnim povezivanjem spoznavali gradiva, koja se nadovezuju na tu temu i istovremeno priredili nastup tih učenika, koji je sadržavao elemente slovenske narodne baštine. Za izvedbu su mi bile od pomoći odgojno - obrazovne pripreme za temu, koja je predmet obrade. Ciljevi, teme i gradiva u se ispreplećali. Prevladao je rad po grupama. Puno smo koristili praktični rad. Mnogo informacija smo dobili od dva gosta: od gospođe Mojce, koja šiva narodne nošnje i od gospodina Andreja, koji nam je pokazao izradu flaute od kore, pletenje košare i ispričavao mnogo zanimljivosti o svojem djetinjstvu. Aktivnosti projektnog tjedna su se odvijale svaki dan. U projektnom tjednu smo izveli prirodoslovni dan i polovicu tehničkog dana. Sveukupno smo u projektnom tjednu proveli 18 sati nastave, 1 sat evaluacije cijelog tjedna i imali nastup s naslovom Gregorjevo. S njim smo zaključili projektni tjedan i predstavili dio toga, što smo radili i stvarali u projektnom tjednu. Pored nastupa su učenici izradili knjižicu projektnog tjedna s naslovom Slovenska narodna baština. Na kraju svakog dana su dobili na listiću zadaću, koju su napravili. Na kraju tjedna su listići pojedinih dana uvezani u knjižicu.

2.1.1 Raspored i opis aktivnosti

□ Ponedjeljak

Taj dan smo imali dan aktivnosti - prirodoslovni dan s naslovom »Kulturna baština u mojem kraju«. Prva dva sata druženja su bila u učionici, preostala tri sata izvan škole. Učenici su upoznali pojam kulturno nasljeđe - odnosno slovenska narodna baština. Pomoću interaktivnog gradiva su naučili, što sve spada u slovensku narodnu baštinu. Učenici su bili vrlo aktivni na drugom satu, koji je bio izveden u računalnoj učionici. Učenike sam podijelila u četiri grupe. Najprije su rješavali odgojno - obrazovni list. Namjerno sam na listu navela šale i običaje, koje učenicima većinom nisu poznati. Da bi ih samostalno ili s radom u grupi upoznali, imali su na raspolaganju računala odnosno knjige. U nastavku smo se uputili van. Sat glazbene umjetnosti je bio učenicima zanimljiv, bio je drugačiji od uobičajenih glazbenih sati. Bio je izveden na otvorenom prostoru. Vrijeme nam je bilo naklonjeno, zato su učenici mogli leći na travu, opustiti se i slušali zvukove oko sebe. Poseban dojam je na većinu učenika ostavio posjet kod gospođe krojačice. Na ilustrativan (slikovit) način im je pokazala, kako izrađuje određene dijelove odjeće kod gorenjske narodne nošnje.

Slika 1: Krojačica Mojca izrađuje nabore, plisira

□ Utorak

Na dva sata glazbene umjetnosti čenici su dopunili svoje znanje o narodnoj i umjetničkoj pjesmi. U dvoglasju smo se naučili pjevati pjesmu Pleši, pleši crni kos. Po grupama su priredili još i instrumentalnu pratnju. Pomoću odgojno - obrazovnog lista učenici su razdijelili narodne instrumente. Svaki učenik je izradio »lončeni bas i stržek«. Pjesmu Pleši, pleši crni kos su se naučili pratiti uz te instrumente. Kod likovne umjetnosti su nastale vrlo lijepi jastučići s motivima gorenjske narodne nošnje.

Slika 2: Jastučići s motivima narodnih nošnji

□ Srijeda

Taj dan smo imali polovicu tehničkog dana s naslovom Posjet gosta. Kod prvog sata slovenskog jezika smo produbili znanje o tom, kako se razgovaramo. Učenici su po grupama oblikovali pitanja, koja su postavili gostu Andreju, koji nas je posjetio. Od gospodina Andreja su učenici saznali mnogo zanimljivih informacija. Pričao im je o običajima, navikama, o njegovom školovanju, radu ... Pleli su košaru, za košaru su izradili dno, ručno izbušili rupe, izradili cveke za košaru ... Izradili su također flaute od kore i na nju zapištali

Slika 3: Gospodin Andrej plete košaru

Slika 4: Svi imamo posla

□ Četvrtak

Međupredmetno smo povezali matematiku, sport i slovenski jezik.

Kod matematike smo počeli s plesnom igricom Crvene trešnje. Učenici su bili iznenađeni. Netko mi je postavio pitanje: » Od kada na matematici plešemo?« Ubrzo su spoznali, koji je cilj imala ta igrica. Oblikovali smo dva kruga, veći i manji. Osvojili su pojmove krug i kružnica i ponovili, što je polumjer, promjer, simetrala. Kod slovenskog jezika su učenici iz opisa zanimanja otkrivali podatke, što netko radi, gdje radi i što treba za svoj rad. U nastavku sata učenici su morali napisati sastavak Kad odrastem, ću biti krojačica odnosno Kad odrastem ću biti krojač. U njemu su morali napisati podatke što, gdje i s čim radi krojačica odnosno krojač. To zanimanje su učenici upoznali u ponedjeljak, kad smo bili u posjeti krojačici, zato su poznali podatke, koje su morali napisati u sastavku. Kod sporta su se učenici naučili narodne plesove Zibenšrit i Krajcpolka.

□ Petak

Za zadnji dan projektnog tjedna su nam ostale dvije aktivnosti: pripremiti nastup i dovršiti te uvezati knjižicu projektnog tjedna. U nastup smo uključili stvari, koje smo taj tjedan radili: ples, pjevanje, instrumente, igru, prezentaciju običaja Gregorjevo. Planirali smo, što će tko raditi, sami učenici su izabrali aktivnosti koje će izvesti na nastupu. Uz nas je bio i učenik petog razreda, koji nam je zasvirao na harmoniku. U tom danu smo imali i sat likovne umjetnosti, na kojem su učenici konačno izradili i oblikovali svoju knjižicu s naslovom Slovenska narodna baština. Ilustrirali su naslovnu stranu, u nekoliko rima opisali jednu ili više aktivnosti projektnog tjedna. U knjižici učenici imaju zabilježene glavno gradivo, s kojim smo se bavili u projektnom tjednu. Istovremeno im je knjižica uspomena na naša druženja i na malo drugačiji oblik nastave. Pred nastupom sam učenicima predstavila kostime iz prošlog vremena. Zato su bili na nastupu bez ručnih satova i nakita. Djevojčice su imale ispletenu jednu ili dvije pletenice. Obukli su se u pastirske kostime. Nastup, ne pretjerujem, ako kažem, da je bio za peticu. Učenici su bili opušteni, nasmijani, kod plesa skoro pa potpuno usklađeni. Čulo se je dvoglasno pjevanje, čuli su se glazbeni instrument. Što je najvažnije, uživali su.

Slika 5: Nastup

Slika 6: Nastup

3.ZAKLJUČAK

Učenici su upoznali slovensku narodnu baštinu s međupredmetnim povezivanjem glazbene umjetnosti u obliku projektnog nastavnog rada. Glazbena umjetnost, koju sam izabrala za osnovni predmet kod projektnog tjedna, se dobro povezala s ostalim predmetima: sa sportom, slovenskim jezikom, matematikom i likovnom umjetnosti. Uspješno smo izveli projektni tjedan i učenici su se predstavili s nastupom Gregorjevo, koji im je odlično uspio. Nastava se odvijala u učionici, u dvorani za vježbanje i na otvorenom prostoru s ljudima, koji još danas čuvaju slovensku narodnu baštinu. Posjetili smo gospođu krojačicu, koja šiva narodne nošnje. V posjet našoj školi je došao gospodin Andrej, koji nam je izradio flautu od kore, pokazao izradu pletenih košara i otkrio mnogo zanimljivosti iz svojega djetinjstva. U pletenju košare su se okušali i svi učenici. Svaki učenik je izradio knjižicu, koja je bila sažetak pojedinih dana. Učenici su naučili mnogo o slovenskoj narodnoj baštini. Znanje su pridobivali na različite načine, ponekad nisu imali osjećaj, da uopće uče. Svi učenici su bili oduševljeni projektnim tjednom, nastup na kraju ih je potpuno preuzeo. U njega su uložili puno truda, svojih ideja, ponosni su bili na pastirske kostime, koje su imali obučene na nastupu. Vjerujem, da ću u budućnosti puno puta posegnuti za tako zasnovanom odgojno -obrazovnim radom, iako je u njega uloženo puno više truda i vremena, nego kao kod »klasične nastave«. Međutim zadovoljni i uspješni učenici utječu na učiteljev žar i spremnost na istraživanje vlastitog odgojno - obrazovnog rada.

Stručni rad

FRAKTALNA GEOMETRIJA – KORELACIJA FIZIKE I MATEMATIKE

Lana Kovačić Švenda, prof. mentor matematike

Marina Trstenjak Petran, prof. mentor fizike

Srednja škola Čakovec

Sažetak

Klasična geometrija služi za opisivanje oblika koji su nastali kao djelo čovjekova uma. Za opisivanje složenijih nepravilnih oblika koji su nastali u prirodi koristi se fraktalna geometrija. Primjeri nepravilnih, fraktalnih oblika od kojih je satkan naš svijet su: snježne pahulje, listovi kupusa i paprati, krošnje drveća, sustav riječnih tokova, planinski lanci, munje.... Fraktali se smatraju jednom od najvećih tajni dizajna prirode, ljudima su poznati od davnina samo ih kao takve nisu poznali. Osnovna definicija fraktala je da je to geometrijski oblik koji posjeduje svojstvo da je svaki njegov dio sličan cjelini. Kako je teorija fraktala našla primjenu u raznim područjima čovjekova djelovanja i postala nezamjenjiv alat za razumijevanje skrivenih pravilnosti prirode odlučili smo na nastavi matematike i fizike baviti se fraktalima. Naime, fraktali su vrlo slabo obuhvaćeni nastavnim kurikulumima matematike i fizike. U srednjoškolskoj matematici fraktala uopće nema, a u fizici tek u 4.razredu gimnazije kao izborna tema. Projektnim zadatkom na temu fraktala učenici su istražili i crtali razne fraktalne oblike te na taj način aktivno sudjelovali u nastavnom procesu i dobili trajnija znanja o fraktalima.

Ključne riječi: fraktal, fraktalna geometrija, fraktalni crtež, korelacija

1.Uvod

Nastava matematike i fizike učenicima je vrlo često kompleksna i monotona zbog opsega gradiva, problema i pojava koje se javljaju. Obzirom da su fraktali jako slabo obuhvaćeni nastavnim kurikulumima fizike i matematike odlučili smo ih zainteresirati za temu zadavši im projektni zadatak vezan uz temu fraktalne geometrije. Ovakav način zadatka izlazi iz standardnog okvira tradicionalne nastave, a kod učenika se postiže motiviranost i zainteresiranost za zadatak. Kako bismo projektni zadatak učinili zanimljivim i zabavnim te kako bi dobili što više učenika zainteresiranih za te predmete predstavili smo im smjernice u istraživanju – istražite i nacrtajte. Na taj način su dobili trajnija znanja o fraktalima koje susreću u svakodnevnom životu, a da toga možda do sada nisu bili svjesni.

2.Fraktalna geometrija

Euklid iz Aleksandrije u svom djelu Elementi iznio je pravila i aksiome na kojima počiva euklidska geometrija. Ta geometrija bila je osnova matematike sve do 19. stoljeća kada se pokazalo da postoji i drugačija geometrija – neeuklidska geometrija. Nepravilne razigrane linije prirode koje se ne mogu opisati klasičnom geometrijom, pa se za opisivanje tih neobičnih linija u prirodi koristi fraktalna geometrija.

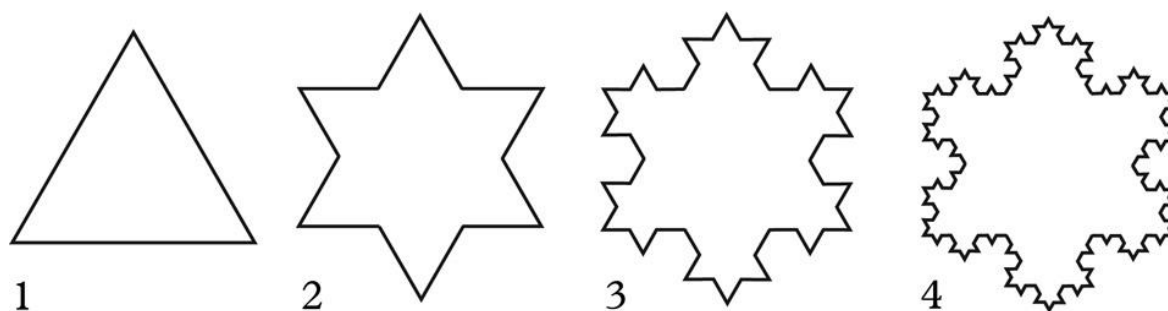
Učenici su zadatak shvatili vrlo ozbiljno te su nakon istraživanja naveli sljedeće primjere fraktalne geometrije:

- Snježne pahuljice
- Krošnja drveta, sukulenti, cvijet hortenzije i suncokreta
- Struktura krvožilnog sustava
- List paprati, listovi kupusa
- Brokula, cvjetača i šanon
- Munje
- Riječna obala

2.1. Fraktali

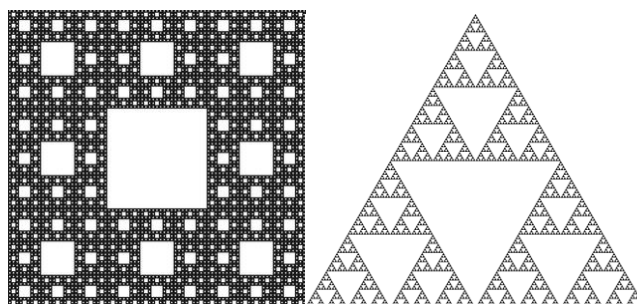
Fraktali su objekti koji daju jednaku razinu detalja neovisno o razlučivosti koja se koristi. Moguće ih je uvećavati beskonačno mnogo puta, a da se pri svakom povećanju vide detalji koje se prije povećanja nisu vidjeli, ali količina novih detalja je približno jednaka. Ocem fraktala smatra se poljski matematičar Benoit Mandelbrot koji je u 20. stoljeću nakon niza istraživanja i mjerenja Britanske obale definirao riječ „fraktal“ kao hrapav, izlomljen geometrijski oblik koji može biti podijeljen na manje dijelove od kojih je svaki umanjena kopija cjeline.

Fraktali imaju svojstva samosličnosti, fraktalne dimenzije i oblikovanja iteracijom. Svojstvo samosličnosti fraktala govori da fraktal sliči sam sebi bez obzira koji dio promatramo i bez obzira koliko ga puta povećamo. Primjere samosličnosti vidimo kod Kochove pahuljice na slici 1., trokut i sag Sierpinskog na slici 2.

Slika 1. Kochova pahuljica

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32180>

Slika 2. Trokut i sag Sierpinskog

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Fraktal>

Svojstvo fraktalne dimenzije je broj koji pokazuje u kojoj mjeri neki fraktal ispunjava prostor u kojem se nalazi. Karakteristika fraktalne dimenzije je to da ona ostaje jednaka bez obzira na mjerilo u kojem se koristi. Iterativnost je svojstvo fraktalnog objekta da se generira nekim matematičkim ili geometrijskim postupkom koji se uzastopno ponavlja. Postupak se može ponavljati beskonačno puta. Iteracijom dobivaju se vrijednosti koje se nazivaju interandima, a niz uzastopnih interanada nazivamo vremenskom serijom [4].

2.2. Fraktalni crtež

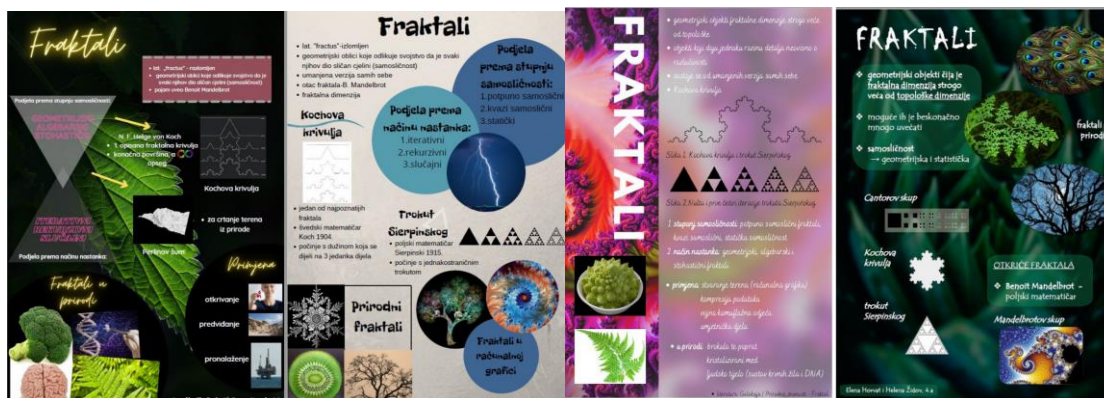
Fraktalni crtež specifična je vrsta crteža gdje se na praznom papiru zatvorenih očiju crtaju različite šare te na taj način dobivamo slična polja različitih veličina. Nakon stvaranja obrisa slijedi bojenje otvorenih očiju koristeći različite boje poštujući uvjet da susjedna polja nisu jednakih boja.

Fraktalni crtež kao art terapiju osmislila je ruska psihologinja Tanzilia Polujahtova, a u Hrvatskoj profesorica Martina Kosec. Provedene su mnoge studije koje pokazuju činjenicu da se crtanjem fraktala ljudi brže oporavljaju od različitih problema koje imaju u životu. Izradom fraktalnog crteža ljudi oslikavaju svoj unutarnji svijet, dok kod djece je uočena dobrobit crtanja u nekoliko područja – poboljšanje koncentracije i pažnje, povećanje fokusa, poboljšanje pamćenja, razvoj fine motorike, smanjenje stresa i napetosti, razvoj kreativnosti.

2.3. Fraktalna geometrija – korelacija s matematikom i fizikom

U matematici i fizici prilikom rješavanja zadataka često se ponavljaju postupci. To ponavljanje dovelo nas je na razmišljanje o tome kako bismo to prikazali vizualno pa smo

počeli raspravljati o istim ponavljanjima u različitim područjima. Tako smo zagreblji površinu ideje o fraktalnoj geometriji. Učenici su dobili projektni zadatak istražiti više o fraktalima u prirodi te istraženo prikazati pomoću digitalnog plakata. Primjeri učenčkih digitalnih plakata prikazani su na slici 3.

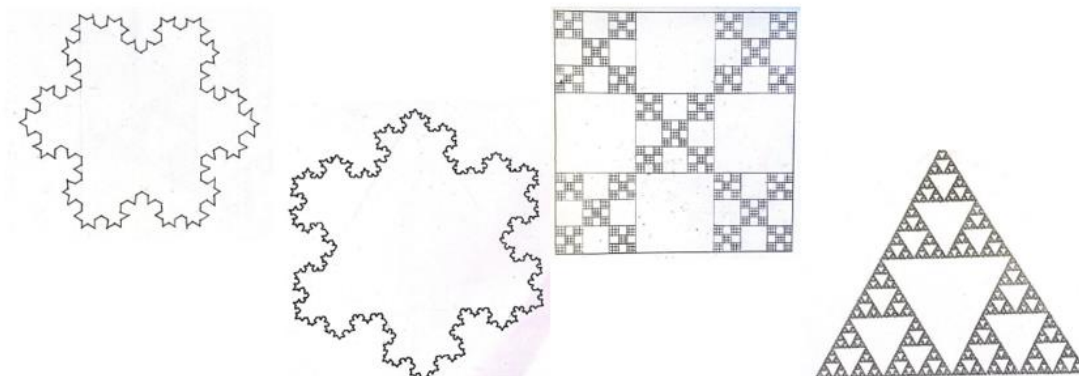

Slika 3. Plakati na temu fraktala

Nakon istraživanja i prezentacije svojih radova na temu fraktala na nastavi matematike i fizike, podijelili smo ih u skupine i svaka je skupina dobila zadatak. Jedna skupina učenika imala je zadatak nacrtati fraktalni crtež, dok je druga skupina imala zadatak nacrtati Kochovu pahuljicu, sag i trokut Sierpinskog. Na slici 4. prikazani su primjeri učenčkih fraktalnih crteža, a na slici 5. učenčki radovi Kochove pahuljice, saga i trokuta Sierpinskog.

Slika 4. Fraktalni crtež

Slika 5. Radovi učenika

Provođenjem interaktivne nastave, pitali smo učenike „Postoji li fraktalna dimenzija?“ te nakon zaključka da postoji postavili smo pred njih problem gdje bi tu dimenziju mogli uočiti u svakodnevnom životu. Učenici su uočili važnost fraktala u geoznanostima (predviđanje poplava, vulkanskih erupcija,...), neuroznanostima, dijagnostici, ...

3.Zaključak

Ovim radom željeli smo pokazati mogućnost osmišljavanja projektnog zadatka koji povezuje znanja iz različitih područja kao što su fizika i matematika, ali i vezu sa svakodnevnim prirodnim fenomenima. Glavni cilj projektnog zadatka bio je da učenika stavimo u središte nastavnog procesa, te da ga se zainteresira za novi način poučavanja kojim svoja znanja i vještine primjenjuje na problemima iz svakodnevnog života. Na taj način aktivno uči i znanja koja usvaja su trajnija. Fraktalnim crtežima učenici su izrazili svoje emocije, poboljšali koncentraciju i pažnju, ali prije svega smanjili stres i napetost što nam je bio i cilj. Takvim načinom rada nastava fizike i matematike bila im je manje stresna i zanimljivija, pokazali su iznimnu zainteresiranost za takav način rada.

4. Popis literature

- [1] Crtanje fraktala. URL: <https://crtanje-fraktala.com/> (14.1.2022.)
- [2] Dobrić Žaja, S. Fraktali. URL: <https://nova-akropola.com/znanost-i-priroda/znanost/fraktali/> (14.1.2022.)
- [3] Gleick, J. (1996.): Kaos – stvaranje nove znanosti, Zagreb, Tiskara Puljko
- [4] Jukić, M. Fraktali. URL: <https://repozitorij.fkit.unizg.hr/islandora/object/fkit%3A445/datastream/PDF/view> (14.1.2022.)
- [5] Kohova pahuljica. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32180> (15.1.2022.)
- [6] Trokut i sag Sierpinskog. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Fraktal> (15.1.2022.)

Stručni rad

ZAŠTO JE HUMOR UČITELJA BITAN?

izv. prof. dr. sc. Nina Pavlin-Bernardić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Dosadašnja istraživanja ukazuju na to da je humor učitelja povezan s različitim ishodima kod učenika, kao što su motivacija za učenje i ispitna anksioznost. Većina istraživanja u ovom području provedena je prije dvadesetak godina, no u novije vrijeme ponovno raste interes istraživača o ovoj temi. Stoga su u ovom radu prikazani rezultati novijih istraživanja koja su se bavila nastavničkim stilovima humora i varijablama povezanim s njima. Ta istraživanja ukazuju na to da je vrlo povoljno koristiti tzv. prikladan humor, osobito onaj koji je povezan sa sadržajem gradiva. Brojni su načini na koje se humor može uključiti u nastavu te smo u ovom radu opisali neke od njih.

Ključne riječi: stilovi humora, motivacija, ispitna anksioznost

1.Uvod

Humor je zajednički naziv za crtane, pisane i verbalno iznesene sadržaje koje u ljudi izazivaju fiziološke i emocionalne reakcije poput smijeha i veselja [1]. Humor je bitan u različitim situacijama u životu pa tako istraživanja pokazuju da je bitan i u situacijama poučavanja. U ovom radu ćemo prikazati rezultate novijih istraživanja o tome kako je humor učitelja povezan s različitim obrazovnim ishodima kod učenika te na koje se načine može uključiti u nastavu.

2.Stilovi humora

Četiri su glavna stila humora, koja svi ponekad koristimo, no razlikujemo se po tome koje stilove koristimo češće [2]. Afilijativni stil ima za cilj povezivanje s drugim ljudima i smanjivanje napetosti, stvaranje osjećaja veselja i zajedništva među ljudima. Agresivni stil odnosi se na ismijavanje drugih, a samoporažavajući stil na ismijavanje vlastitih nedostataka i propusta. Četvrti stil humora, samopoboljšavajući, odnosi se na humor koji se koristi u stresnim ili frustrirajućim situacijama, kako bi ih osoba lakše podnijela. Naravno, dok afilijativni i samopoboljšavajući stil imaju pozitivan utjecaj na psihološke čimbenike, agresivni i samoporažavajući stil mogu biti negativno povezani s psihološkim zdravljem i dobrobiti.

2.1.Stilovi humora u nastavi

Korištenjem metode opažanja, u jednom su bitnom istraživanju u ovom području [3] autori analizirali nastavničko korištenje humora i podijelili ga na dvije vrste: prikladan i neprikladan. Prikladan humor doprinio je dobroj atmosferi na nastavi i nije vrijeđao učenike niti općenito osobe na koji se odnosio. Mogao je biti vezan ili nevezan uz teme koje su obrađivane na nastavi. U prikladni humor autori su svrstali i samoporažavajući humor, koji je uključivao šale nastavnika na vlastiti račun, i neplanirani humor, tj. onaj koji se događa slučajno, primjerice kada nastavnik napravi pogrešku. Neprikladan humor autori su podijelili na uvredljiv, kojim se ismijavaju pojedinci ili skupine, i podcjenjivački, primjerice podcjenjivanje osobina ili ponašanja učenika na nastavi.

Ove vrste nastavničkog humora su bitne jer istraživanja ukazuju na njihovu različitu povezanost s motivacijom učenika i ishodima učenja.

3.S čime je korištenje humora u nastavi povezano?

Istraživanja korištenja humora u nastavi u Hrvatskoj su rijetka, no u jednom istraživanju provedenom u okviru diplomskog rada [4] autorica je koristila metodu opažanja. Pošto je istraživanje provela za vrijeme stručno-pedagoške prakse, ni učiteljice ni učenici nisu znali da se provodi sustavno promatranje koje se odnosilo na korištenje humora. Uzorak su činile četiri učiteljice i 78 učenika od 1. do 4. razreda jedne osnovne škole. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da su učiteljice humor koristile vrlo rijetko i to najčešće tijekom frontalne nastave, u razgovoru s učenicima. Najčešće su ga koristile u središnjem dijelu sata, a najmanje prilikom vrednovanja. Teme korištenog humora su se uglavnom odnosile na nastavni sadržaj, no autorica navodi da je bilo i slučajeva kada su učiteljice koristile i „humor radi humora“.

U jednom novijem istraživanju, također provedenom u Hrvatskoj [5], autorice su provele ispitivanje na uzorku sveučilišnih studenata, kojim su željele ispitati doprinos procijenjenih stilova humora njihovih nastavnika u evaluacijama nastavnika od strane studenata. Također, željele su ispitati i doprinos nastavnčkih stilova humora objašnjenju različitih motivacijskih čimbenika u studenata (vrijednosti zadatka i akademske samoefikasnosti), kao i ispitne anksioznosti. Rezultati njihovog istraživanja pokazali su da sveučilišni nastavnici relativno često koriste prikladne oblike humora na nastavi (šale, prikazivanje različitih duhovitih materijala i slično), a rijetko onaj koji se smatra agresivnim, odnosno neprikladnim. Također, pokazalo se da stilovi humora sveučilišnih nastavnika svakako imaju veze s time kako ih studenti procjenjuju: prikladan humor nastavnika bio je pozitivan, dok je neprikladan humor bio negativan prediktor studentske evaluacije nastavnika. Ovaj nalaz bi svakako trebalo provjeriti i kod učenika osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj, no s obzirom na nalaze drugih istraživanja iz ovog područja, možemo pretpostaviti da bi se i kod njih pokazali slični efekti.

Prikladan humor nastavnika također se u tome istraživanju pokazao pozitivnim prediktorom motivacijskih varijabli uključenih u istraživanje (vrijednosti zadatka i samoefikasnosti), no suprotno očekivanjima, ni prikladan ni neprikladan stil humora nastavnika nisu se pokazali statistički značajnim prediktorima ispitne anksioznosti. Taj rezultat autorice objašnjavaju time što se procjena nastavnčkog stila humora u njihovome istraživanju odnosila na onaj korišten na nastavi, a ne na samome ispitu. Bilo bi dobro provjeriti ovaj nalaz i na uzorku učenika osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj, jer prikladan humor nastavnika vjerojatno djeluje na to da ga učenici percipiraju kao ugodniju osobu i više se opuste u situacijama ispitivanja.

Neka druga istraživanja koje navode autorice navedenog rada pokazuju da prikladan humor nastavnika tijekom usmenog i pisanog ispitivanja smanjuje anksioznost učenika te da ga je kod pisanog ispitivanja bolje koristiti u uputama učenicima za rješavanje testa nego u samim pitanjima u testu, jer tada mogu djelovati pomalo zbunjujuće i odvući pažnju učenika.

U pregledu istraživanja koja su se odnosila na humor nastavnika u školama i na fakultetima [6], osim navedenih povezanosti s motivacijom i anksioznosti, navodi se i da korištenje humora potiče bolju atmosferu na nastavi, kao i da učenici i studenti u upitničkim istraživanjima redovito označavaju da im je smisao za humor jedna od najpoželjnijih osobina uspješnog nastavnika.

4. Na koje se načine humor može uključiti u nastavu?

Brojni su načini na koje učitelji kreativno mogu uključiti prikladni humor u svoju nastavu i time postići bolju atmosferu u učionici i povezanost među učenicima do koje zajednički smijeh može dovesti. Navest ćemo neke:

1. Duhoviti video materijali: za različite teme i uzraste sada se mogu naći video isječki na Youtubeu povezani s nastavnim gradivom, primjerice dijelovi crtića, komedija, odglumljene situacije, anegdote koje netko priča, smiješni eksperimenti.
2. Karikature i stripovi: puno takvih materijala je na engleskom, ali mogu se lako prevesti na hrvatski i koristiti u nastavi. Također, zadavanje učenicima da sami prevedu tekst takvog smiješnog materijala može povećati njihovu motivaciju za učenje jezika. Moguće je i da tijekom aktivnosti ponavljanja sami nacrtaju neku karikaturu ili strip vezan uz gradivo.

3. Dijelovi duhovitih priča i romana koji se odnose na gradivo. Oni također mogu povećati motivaciju učenika za čitanjem, a učitelji im mogu preporučiti knjige iz kojih su odabrali isječke.
4. Duhovite pjesmice: jedan od načina osmišljavanja mnemotehnika su rime, primjerice poznata „Ja znam jer sam lumen, gustoća je masa kroz volumen“ ili „Mala moja, dajem ti na znanje, sila masi daje ubrzanje“. Učenicima se mogu pokazati takve mnemotehnike kao primjer i zadati im da sami osmisle nove, ili da napišu duhovite pjesme u vezi gradiva koje su učili.
5. Vicevi i anegdote: danas se na internetu može naći puno odličnih viceva; neki mogu biti povezani s gradivom, ali to nije nužno. Moguće je recimo uvesti „vic dana“ koji učitelj ispriča na početku ili sredinom dana kako bi razveselio i razbudio učenike, a moguće je zadužiti i njih da pronađu takav vic.
6. Spontani humor: učitelji se ne trebaju suzdržavati vlastitih šala, ukoliko su prikladne. Mnogi od nas se i danas sjećamo svojih duhovitih učitelja i šala koje su govorili, a bolje i pamtimo gradivo na koje su se odnosile i situacije u kojima su izrečene. Na učenike potkrepljujuće djeluje i poboljšava atmosferu ako se zajedno s njima nasmijemo i njihovim šalama (ponovno, ukoliko su prikladne i ne ponižavaju druge učenike), pazeći da se pažnja u razredu ne otme kontroli.
7. Šale na vlastiti račun: umjereno korištenje tzv. samoporažavajućeg humora može imati korisnu odgojnu komponentu. Učenicima time pokazujete da imate smisla za humor na vlastiti račun, da se i vama može dogoditi neki propust i da se na to treba nasmijati na svoj račun i krenuti dalje. Na taj način mogu učiti od vas po modelu i ne shvaćati vlastite pogreške tragično, već se nasmijati i krenuti dalje u nove uspjehe.

5. Zaključak

Zaključno, učitelji se ne bi trebali suzdržavati od korištenja humora u svojoj nastavi, ukoliko je on prikladan i primjeren dobi učenika te barem dijelom vezan uz gradivo. Humor podiže interes i motivaciju učenika za gradivo, a duhovite učitelje učenici percipiraju ugodnijima i osjećaju manju anksioznost prilikom praćenja sata, usmenog ili pisanog odgovaranja. Humor se u nastavi može koristiti na različite načine: spontanim šalama za vrijeme nastave, korištenjem duhovitih video materijala, karikatura, viceva, tekstova, kao i zadavanjem kreativnih zadataka učenicima u koje mogu uključiti svoje duhovito viđenje gradiva.

6.Literatura

- [1] Brozović, D. Hrvatska enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2004.
- [2] Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J. i Weir, K. Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 2003, 37(1), 48–75.
- [3] Wanzer, M. B., Frymier, A., Wojtaszczyk, A. M. i Smith, T. Appropriate and inappropriate uses of humor by teachers. *Communication Education*, 2006, 55(2), 178–196.
- [4] Ambruš, N. Obilježja humora u nastavi primarnog obrazovanja. Preuzeto s <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:108/preview> (27. 1. 2022.)
- [5] Fileš, T. i Pavlin-Bernardić, N. Stilovi humora sveučilišnih nastavnika kao prediktori evaluacije nastavnika i motivacijskih čimbenika u studenata. *Odgojno-obrazovne teme*, 2021, 4(1), 41-64.
- [6] Pavlin-Bernardić, N. (2021). Uloga konteksta u procesu obrazovanja. U: V. Kolesarić, D. Ivanec i D. Domijan (ur.), *Kontekst u psihologiji - konceptualni, teorijski i istraživački aspekti*. Zagreb: Novi redak, 2021, 257-282

Stručni rad

PROCES SOCIJALIZACIJE U ŠKOLI

Jelka Kralj

Osnovna škola Vojnik, Prušnikova ulica 14, 3212 Vojnik

Sažetak

Za optimalan razvoj djeteta bitni su međuljudski kontakti. Jedan od načina da se pomogne djeci i podrži ih u društvenom razvoju je korištenje društvenih igara. Mogu se koristiti planirano tijekom procesa učenja ili neplanirano kada se ukaže potreba. Uspješnom socijalizacijom dijete se formira u osobnost koja poznaje društvene zahtjeve i kulturu, prosuđuje i sudjeluje u formiranju i transformaciji društvenih i kulturnih pravila te sposobno samostalno i odgovorno živjeti u zajednici i svijetu, gdje nalazi svoje mjesto.

Ključne riječi: socijalizacija, igra, dijete, učitelj.

1. Uvod

Doba računala s brzim razvojem informacijske tehnologije miješa se u gotovo sve aspekte života. Ako su se generacije djece rođene 80-ih godina prošlog stoljeća najbrže susrele s računalima u osnovnoj školi, djeca novog doba od rođenja su okružena informacijskom tehnologijom. Danas su osobna računala prisutna i u privatnom i u poslovnom životu, a također zauzimaju značajno mjesto u obrazovnim ustanovama. Svi profesionalci barem donekle koriste informacijsku tehnologiju u svom poslu i privatnom životu. Danas je svakodnevna uporaba informacijske tehnologije gotovo nužna, ali ujedno i vrlo korisna. No brzina i kvaliteta su ono što je danas ključno za rad učitelja.

2. Srednji dio

Unatoč dobrim stranama informacijske tehnologije, važno je biti svjestan da ona ima i svoje tamne strane. Posebno su uočljive kod mladih, koji, za razliku od svojih prethodnika, većinu slobodnog vremena provode ispred računala. Poplavom društvenih mreža društveni kontakti su se preselili na svjetsku mrežu i djeci je potrebna podrška škole u području društvenog razvoja više nego ikad. Za optimalan razvoj djeteta bitni su međuljudski kontakti. Kroz društvene igre učitelji upoznaju djecu, a istovremeno se djeca upoznaju, slušaju, suosjećaju s emocijama drugih, rješavaju konfliktne situacije i uče životne vještine koje im također pomažu u procesu učenja. Drugi iz područja socijalizacije navode različite teorije, ali se slažu da je socijalizacija proces koji traje od rođenja i važan je i za pojedinca i za društvo, budući da je pojedinac dio društva i ne živi sam u svom okruženju. Kao što pojedinci oblikuju društvo, tako i ono oblikuje njih [4].

Rojc [5] smatra da se proces socijalizacije sastoji od različitih segmenata [razvoj djeteta, odgoja, obrazovanja, sazrijevanja i socijalizacije] te da stoga možemo reći da socijalizacija obuhvaća cijeli složen proces kojim se mlada osoba uvodi u društvene odnose i procesa. Bez ovog složenog procesa mladi pojedinac ne bi mogao osvajati kulturne tvorevine i vrijednosti, stjecati znanja i vještine potrebne za rad te razvijati osobnost obogaćujući svoje individualne karakteristike. Bez socijalizacije ne bih mogao postati potpuno čovjek i kulturno biće koje se može u potpunosti integrirati u društvene procese i odnose koji karakteriziraju svijet odraslih.

Najvažnije su tri grupe:

1. Obitelj

Obitelj je najosnovnija skupina u kojoj se rađa i odgaja velika većina ljudi. Mnogi od njih stvaraju svoje nakon što odrastu. Bez obitelji ne bi bilo ni društva, jer upravo ta osnovna skupina brine o egzistenciji, sigurnosti i odgoju sljedeće generacije [3]. Djeca iz obitelji u kojima vlada dobra atmosfera, gdje se njeguju povjerenje, ljubav, prijateljstvo itd. imaju puno više mogućnosti da se razviju u osobe s pozitivnim crtama osobnosti, u samostalne, čvrste i uravnotežene osobnosti, nego djeca koja potječu iz obitelji u kojima su stalni sukobi i u kojima se djeci ne pridaje dovoljno pažnje. Pretjerana strogost i otuđenost ljubavi u obitelji može se očitovati u kasnijoj agresiji ili

u povlačenju u sebe; nedosljednost u odgoju izaziva osjećaj nesigurnosti i potiče razvoj neurotičnih sklonosti. S druge strane, pretjerana njega i maženje nemaju pozitivne posljedice. Naime, potiču nesamostalnost i sebičnost. Kako bi djeci omogućili optimalne uvjete za razvoj, bitno je postaviti granice, disciplinirati ih, a pritom pokazati dovoljno pažnje i ljubavi. Na taj način roditelji postaju uzor djeci s kojima se mogu identificirati i oponašati te tako uče koje su osobine društveno poželjne, a koje nisu [5].

2. Škola

Nakon primarne socijalizacije koja se odvija u obitelji, djeca dolaze u školu, gdje su smještena u novu sredinu, suočena s novim, strožim zahtjevima i drugačijim odnosima od onih na koje su bili navikli do sada. Djeca su prisiljena razvijati osjećaj odgovornosti u školskom okruženju i naučiti graditi odnose s drugim ljudima. Kroz školu društvo kod djece razvija osobine koje su društveno poželjne i nastoji spriječiti razvoj osobina koje su nepoželjne. Sadržajem nastave, koji učenicima prenosi određeni pogled na svijet i društvo i koji neposredno razvija određene poželjne kvalitete, društvo nastoji formirati određene društvene koncepte i društvene stavove s ciljevima i zadacima odgoja i obrazovanja. U socijalizaciji u školi ne smijemo zaboraviti ulogu učitelja, koji je, kao i roditelji u obitelji, mogući primjer koji učenici mogu slijediti. Osobine učiteljeve osobnosti i njegov ili njezin odnos s učenicima mogu imati značajan utjecaj na oblikovanje osobnosti pojedinaca u razredu [5].

3. Prijatelji

Vršnjaci su ključni za oblikovanje osobnosti pojedinca, pogotovo ako s njima provode puno vremena. Prijateljski kontakti su važno sredstvo socijalizacije i doprinose razvoju društvenosti, osvajanju novih društvenih pozicija, normalnom razvoju, sprječavaju egocentrično ponašanje i pridonose osjećaju samostalnosti. Izuzetno velik utjecaj prijatelja može se uočiti u području odijevanja, govora i izbora interesa. Utjecaj na maloljetničku delinkvenciju nije zanemariv, ali skupinama vršnjaka ne smijemo i ne možemo pripisivati negativan ili pozitivan utjecaj na formiranje osobnosti [5].

Društvene igre nastale su iz potrebe testiranja i ilustriranja interakcija s kojima se susrećemo u stvarnom životu. To postižemo korištenjem komunikacije i interakcije, što su dva najvažnija aspekta društvenih igara. Budući da se interakcija i komunikacija odvijaju u skupini, uglavnom se odvijaju u grupama. U provedbi se koristi metoda iskustvenog učenja.

Virk-Rode [7] kaže da kroz društvene igre omogućujemo:

- uspostavljanje kontakta sa samim sobom,
- povezivanje s drugima,
- uspostavljanje novih kontakata,
- previše nametljivo podređivanje,

- razvijanje solidarnosti,
- međusobna pomoć,
- razvijanje tolerancije prema različitostima.

Društvene igre u učionici korisne su i za učenike i za nastavnike. Usamljena djeca se lakše uklapaju u grupu, dok su ona koja su stalno u prvom planu lakše se podrediti grupi. Kroz igre se promiče solidarnost, međusobna pomoć i prihvaćanje različitosti. Podržava se opuštanje i smanjuje strah jer mogu izraziti svoje emocije znajući da će ih se čuti, prihvatiti i uzeti u obzir. Kroz igru učitelji bolje upoznaju učenike, uspostavljaju izravnije i jednak tretman, zabavite se s njima i pratite ih na drugim razinama od uobičajenih. Kroz igre stječu uvid u svakog pojedinca i njegove reakcije u grupi. Priprema i provedba društvenih igara uvelike se razlikuje od pripreme i provedbe t. i. Obične igre. Prije nego što se upuste u planiranje, učitelji moraju dobro poznavati skupinu koja će izvoditi odabrane društvene igre i dobro poznavati odabranu igru koju po potrebi prilagođavaju skupini. Učitelji trebaju obratiti pažnju na:

- veličina i struktura grupe,
- jasan prikaz pravila i ciljeva igre,
- uključenost pojedinaca u grupna događanja,
- jasan prikaz zahtjeva za analizu onoga što se događa tijekom igre,
- potrebe grupe,
- poštivanje želja i identiteta pojedinaca,
- atmosfera u grupi.

3. Zaključak

Kako bi socijalizacija bila uspješna, bitni su kontakti s ljudima i kontakti s proizvodima ljudske djelatnosti. Tijekom provedbe društvenih igara neprestano nastaju i društveni odnosi i interakcije koje su važna komponenta učenja i poučavanja. Omogućuju djeci i odraslima da se kroz praksu bolje upoznaju, nauče slušati, razumjeti, suosjećati s drugima, prihvaćati različitosti... Učenicima je lakše kroz njih uspostavljaju nove kontakte i jačaju odnose te se međusobno povezuju. Za planiranje i provedbu nastavnik mora imati puno stručnosti u ovom području, razvili sposobnost prilagodbe, suosjećanja s emocijama učenika, imaju osjećaj ravnoteže između vlastite aktivnosti i pasivnosti te imaju sposobnost stvaranja prikladne klime u učionici.

4. Literatura

- [1.] Cencič, M. [1986]. Dinamika vzgojnega dela v šoli. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [2.] Marentič Požarnik, B. [2000]. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- [3.] Musek, J. In Pečjak, V. [2001]. Psihologija. Ljubljana: Educy.
- [4.] Papalia, D. E., Wendkos Olds, S in Duskin Feldman, R. [2003]. Otrokov svet. Ljubljana: Educy.
- [5.] Rojc, P. In Pipan, T. [2007]. Socialne igre. Nova Gorica: Mladinski center Nova Gorica.
- [6.] Rot, N. [1973]. Obča psihologija. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [7.] Virk-Rode, J. [1998]. Socialne igre. V M. Turk Škraba [ur.], Socialne igre v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Stručni rad

UČENJE JEZIKA KOD MALE DJECE

Jelka Kralj

Osnovna škola Vojnik, Prušnikova ulica 14, 3212 Vojnik

Sažetak

U današnje vrijeme poznavanje engleskog jezika postaje sve važnije, pa se sve više pitamo kada je najbolje vrijeme da se djeca s njim upoznaju i, što je najvažnije za djetetov doživljaj, kako to učiniti. Potreba za znanjem stranog jezika i želja za proširenjem/obogaćenjem već stečenih komunikacijskih obrazaca i doživljavanje i potvrđivanje i jednog i drugog ostvaruje se uglavnom u vrtiću i na nastavi. Da bi se poticaji ove vrste doista pojavili, nužno je to dijete je cijelo vrijeme aktivno uključeno u razne aktivnosti. Motivacija za učenje strani jezik, koji se stvara u vrtiću i školskom radu, kasnije raste sadržaji s kojima se dijete susreće u životu, u razgovoru s roditeljima, dok gleda televizija, slušanje glazbe, igranje s vršnjacima i oponašanje uzora.

Ključne riječi: učenje jezika, motivacija, lutke, djeca.

1. Uvod

Jedno od glavnih značenja učenja stranog jezika u predškolskoj dobi razdoblje je ne propustiti najpovoljnije razdoblje za učenje stranih jezika u razvoju djeteta. Zbog osobitosti razvoja mozga vrlo je važno što brže i sveobuhvatnije stimulirati i stimulirati sinapse, pa tako i učenjem stranog jezika. To je osjetljiva faza u kojoj je čovjek puno brži i učinkovitije upija i prima određene informacije. U tom je razdoblju moć učenja jezika je tolika da bez obzira koji jezik dijete uči, može čak uči onoliko jezika koliko će sustavno i redovito čuti na svom okoliš. Stoga predškolsko razdoblje moramo iskoristiti za učenje stranog jezika. Zatim dijete bez napora i nesvjesno automatizira strukture stranog jezika, ali posebno melodija i naglasak, što znači da je vrlo blizu izgovoru prirodni govornik i stječe njegovu jezičnu sposobnost.

2. Srednji dio

Jezik je živi organizam koji se neprestano mijenja, pa je poučavanje stranog jezika potrebno stalno usavršavati. Osobito kod poučavanja najmlađih iznimno je važno da odgojitelj predstavlja dobar govorni obrazac.

U ranom učenju stranih jezika kratkoročni ciljevi su zanemarivi, jer djeca brzo zaboravljaju riječi i teško da će ih se dugo sjećati, pa su dugoročni ciljevi važniji, ali su:

- Razvijanje osjećaja za jezik. Dijete stječe pozitivan stav prema predmetu, samopouzdanje i vještine gdje lutke igraju najvažniju ulogu. Djeca do desete godine vrlo su spontana i entuzijastična te uče strani jezik uz snažnu mimiku i geste – prevladava imitacijsko učenje, s naglaskom na govoru i izgovoru. Dijete tako najprije stvara glasove iz radosti slušanja i stoga divno oponaša ritam, intonaciju i naglasak. Mogu navesti primjer iz svog iskustva: jedna od djevojaka je imitirala engleski izgovor na svakoj lekciji engleskog, ali je koristila slovenske riječi. Činilo joj se sasvim normalnim da je ovo na engleskom, jer je koristila engleske zvukove - najizraženiji je bio R. Priprema za kasnije učenje. Tko rano krene, u višim će razredima puno lakše komunicirati opušteno, jer je intonaciju, ritam i naglasak već stekao kada je to bio najprijemljivije. No, donijet će i ljubav prema predmetu koji je najlakše stekao putem lutaka.
- Probuditi osjećaj za drugu kulturu. Najučinkovitije se prezentira djeci s lutkama koje dolaze iz drugih zemalja i ne govore slovenski jezik, te ih tako uči prihvaćanju i poštivanju različitosti. lutka može na zanimljiv način predstaviti neke zanimljive, različite događaje koji se tamo obilježavaju.
- Opći razvoj. Rano učenje engleskog jezika doprinosi razvoju općeg intelektualnog, socijalnog i emocionalnog rasta. Pokazalo se da učenje stranih jezika ima pozitivan učinak na integrirani razvoj. Znamo da svaki put kada naučimo nešto novo, kapacitet našeg mozga se povećava. Stoga je rano učenje stranih jezika još preporučeno.

Upravo zbog ovakvih ciljeva vrlo je važno na koji način se dijete prvi put susreće sa stranim jezikom i kako ga doživljava. Ako im se to prezentira kroz lutke i igre, svakako se ne moramo bojati da će dijete zamjeriti jezik, ali možemo biti sigurni da će uživati i steći barem neka pozitivna iskustva te ih nositi sa sobom sve svoje živi i u njemu će u budućnosti biti puno lakše prihvatiti nove jezike. Nije važno koliko novih riječi, pjesama i pjesmica djeca uče na stranom jeziku; važno je u mladoj osobi probuditi ljubav i radost učenja. Kada se djeca zaljube u njega i jedva čekaju sljedeći sat, glavni cilj je postignut. Pritom djeca nesvjesno stječu nove glasove koji su im potrebni prilikom govora na stranom jeziku i, naravno, razumijevanja stranog jezika. Rano učenje engleskog prvo mora uključivati obje hemisfere mozga, s govornim centrima na lijevoj strani i motoričkim vještinama, vizualnim prikazima, prostornim odnosima, bojama, oblicima, maštom i kreativnošću na desnoj strani [3].

Kada u učenje uključimo obje hemisfere, mnogo je lakše pamtit stvari i možemo biti motivirani dulje vrijeme. Važno je kakvu vanjsku motivaciju djeca dobivaju, jer u ovom trenutku nisu zainteresirana za svjesno stjecanje znanja, već možda žele ugoditi roditeljima, oponašati kolege iz razreda kojem se dive ili likove iz crtića, a posebno uživaju u igricama i zabavi na stranom jeziku. Mora biti raznolik kako bi se dijete privuklo, kako bi moglo sudjelovati iz radosti i zato što uživa. Kao što dijete stječe materinji jezik kroz interakciju s okolinom u obliku igre, to je važno i za strani jezik. Djeca se po prirodi vole igrati sa svim vrstama igračaka, koje često ožive u njihovim rukama i tako postanu lutke koje djeca vode. Ako ih potaknemo da to isto rade na engleskom, vratit će se tome puno lakše, spontano i rado u bilo koje vrijeme, čak i izvan nastave engleskog, jer su im igračke uvijek dostupne i tako ih pozivaju da se igraju s njima. Samo to je razlog zašto maloj djeci trebamo pokazati strani jezik na drugačiji način od starijih, uz pristup koji im odgovara.

Ovdje je, međutim, važan i sadržaj s kojim ulazi u svijet stranog jezika, koji mora potjecati od djeteta. To znači da se prvo moraju povezati sa samim učenikom, jer je on centar svih događanja. U predškolskom razdoblju dijete je blizu doma, životinja, boja, bajkovitih junaka, te će stoga lakše i brže naučiti te sadržaje na stranom jeziku. Za razliku od učenja stranog jezika, uspjeh učenja stranog jezika uglavnom ovisi o motivaciji koju promiče vrtićko okruženje i školsko učenje. U neposrednom životnom okruženju stranog jezika nije uvijek toliko da njegova prisutnost potvrđuje smislenost njegovog učenja u vrtiću i školi.

Zbog svoje društvene prirode učenje stranog jezika potpuno se razlikuje od učenja drugih predmeta. Naime, osim stjecanja jezičnih sadržaja i vještina, učenje jezika uključuje i promjenu slike o sebi te usvajanje novih društvenih i kulturnih obrazaca ponašanja. To znači da učenje stranog jezika ima značajan utjecaj na društvenu prirodu djeteta.

3. Zaključak

Z zgodnjim seznanjanjem tujega jezika, z njim ga otrokom pomagamo sprejeti, slišati ritem in jim ponudimo možnost, da si izoblikujejo tudi glasove, ki jih v maternem jeziku ne uporabljajo ter jih posledično brez seznanjanja s tujim jezikom tudi ne razvijejo. Če ga otrokom približamo na zabaven in njim prijazen način, ima lahko zelo pozitivne posledice tudi na njihovo odraslo sprejemanje. To pa seveda najlažje dosežemo z uporabo lutk, ki na otroke vplivajo pomirjujoče in vedoželjno ter jih v vse vpeljejo s pomočjo igre, ki je otrokom vsakdanja in nujno potrebna.

4. Literatura

- [1.] Batistič Zorec, M. [2006]. Teorije v razvojni psihologiji. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
- [2.] Čok, L.: Spoznavanje tujega jezika na predšolski stopnji. Kdaj, zakaj in kako? Pedagoška obzorja.
- [3.] Grginič, m., Majaron, E. [2011]. Miška, kje je tvoja hiška?: mala knjiga za predšolske otroke, Mengeš: Izolit.
- [4.] Korošec, H., Majaron, E. [2002]. Lutka iz vrtca v šolo, Ljubljana, Pedagoška fakulteta.
- [5.] Seliškar, N. [1995]. Igramo se in učimo [zgodnje učenje tujega jezika], Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- [6.] Tempus-3767. [1994]. Učiti drugi/ tuji jezik kje, koga, kako, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Stručni rad

INTERDISCIPLINARNA POVEZANOST LIKOVNE UMJETNOSTI S GLAZBOM

JULIJA GRM

Osnovana šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Crtanje je jedan od načina izražavanja osjećaja i emocija. Glazbena umjetnost može poslužiti i kao polazište za emocionalno obojene slikarske likovne igre, u kojima učenici povezuju svoje osjećaje tijekom slušanja glazbe određenim bojama i oblicima. Možemo povezati izražajne elemente oba područja, pri čemu učenici povezuju i uspoređuju vizualni i glazbeni ritam, crtaju linije i melodije te sklad boja i glazbeni sklad. Na temelju proučene relevantne literature smatramo da glazba potiče kreativnost.

Ključne riječi: umjetnost, glazba, dječji crtež.

1. Uvod

Dijete samo može biti istinski sretno u svojoj igri i tek tada toliko opušteno pokazuje svoju kreativnost. Neprestano i spontano istražuje svijet oko sebe, a najviše sebe. Zato promatramo djecu koja uče o svijetu i komuniciraju s njim: igraju se, drže, bacaju, gledaju, kušaju, plaču, plešu, skaču, grade – svemu se raduju. Također vole crtati. Potreba za crtanjem je kod djeteta razvijena koliko i potreba za igrom, pokretom, govorom. Dijete se stalno testira u igri i istovremeno postaje kreativno.

2. Srednji dio

Likovni odgoj najčešće je povezan sa sadržajima drugih predmeta. Učenici mogu ilustrirati sadržaj obrađen u drugim lekcijama. Oni ilustriraju može bajka, prikazati životinje o kojima su pričali, utisnuti jesensko lišće, frotirna kora raznih stabala. Glazba nam, međutim, može poslužiti kao izgovor za emocionalno likovne igre slikanja u boji u kojima učenici mogu izraziti svoje osjećaje dok slušaju glazbu prevode u osjećaje izazvane različitim bojama. Možemo povezati izražajno elemente obaju područja, pri čemu učenici povezuju i uspoređuju umjetnost i glazbu ritam. Učenici mogu prikazati glazbene instrumente, koji su često vrlo umjetnički zanimljiv. Prilikom crtanja struna mogu se upoznati s omjerima veličina; mnoge glazbene instrumenti sa svojim tipkama, taktovima i slično nude jednostavne ali zanimljivi likovni ritmovi za prikaz [2].

Iako boje osjećamo potpuno drugačije od tonova ili zvukova, postoji med percepcija boja i tonova, međutim, mnoge veze. Slični načini jedni drugima fizičko i fiziološko stvaranje boja i tonova uzrokuju da opažamo razne valne duljine ili frekvencije u području sluha variraju različito, au vidnom polju različito obojene. Osjećaji boja i tonova povećavaju se s amplitudom valova, koja se povećava za boje, svjetlinu ili, pod određenim uvjetima, ton boje, a za tonove intenzitet glasnoće. Ker u prirodi su čisti tonovi jednako rijetki kao i čista jednovalna svjetlost u boji, lako shvaćamo da nam se zvukovi i boje pojavljuju na različite načine. Razmislimo samo o tome boja zvukova [i dijelom šumova] koje daju razni tiho i glasno svirani glazbeni instrumenti. Zanimljivo je napomenuti da je A. Scriabin izumio poseban lagani klavir, koji bi trebao dajući ljubiteljima glazbe urođeni sluh boja [1].

Glazba ima neprocjenjivu ulogu u odgoju djece jer pridonosi ostvarivanju široke niz obrazovnih ciljeva. Glazbeno iskustvo potiče istraživanje različite i nove ideje, povećavaju djetetovo izražavanje emocija i izoštravaju svijest i promatranje emocija drugih. Dijete kroz slušanje, izvođenje i stvaranje glazbe intelektualno raste dok ga glazba navodi na razmišljanje i rješavanje problema, i organizacija percepcija u smislu povezivanja, usporedbi i stvaranja novih pojmova. Posljednje, ali ne i najmanje važno, dijete uz glazbu razvija i pojam o sebi, jer kroz organizirano zvučnog okruženja upoznaje sebe i kao ličnost prerasta u kulturnu stvarnost koja ga okružuje.

Glazba stoga daje važan doprinos djetetovom socijalnom, emocionalnom, intelektualnom i tjelesnom razvoju. Prije svega, glazba ima nezamjenjivu ulogu u estetskom rastu djetetove osobnosti. Glazba je umjetnost koja izražava ideje i emocije kroz zvukove i ritmove. Ova komunikacija u nama razvija osjećaj bogatstva, punine i ljepote.

Snaga glazbe u nama budi najdublje emocije upravo zbog svoje estetske dimenzije. Ova se dimenzija odnosi na proces percepcije, osjećaja, organiziranja i razmišljanja o glazbenim iskustvima. Rezultat ovog procesa su izrazi koji imaju neko značenje za slušatelja. Estetsko zadovoljstvo postićemo kada emocionalno reagiramo na zvukove i ritmove te istovremeno pokušavamo razumjeti zvučne oblike. Kada je dijete sposobno slušati glazbu, osjećati njezin emocionalni utjecaj, percipirati je i razmišljati o njoj, ukratko, reagirati na njezinu ljepotu, razvijati znanje i potrebu za glazbenim iskustvom.

Snaga glazbe u nama budi najdublje emocije upravo zbog svoje estetske dimenzije. Ova se dimenzija odnosi na proces percepcije, osjećaja, organiziranja i razmišljanja o glazbenim iskustvima. Rezultat ovog procesa su izrazi koji imaju neko značenje za slušatelja. Estetsko zadovoljstvo postićemo kada emocionalno reagiramo na zvukove i ritmove te istovremeno pokušavamo razumjeti zvučne oblike. Kada je dijete sposobno slušati glazbu, osjećati njezin emocionalni utjecaj, percipirati je i razmišljati o njoj, ukratko, reagirati na njezinu ljepotu, razvijati znanje i potrebu za glazbenim iskustvom.

Slušanje glazbe je reproduktivni proces prepoznavanja, prihvatanja i doživljavanja glazbe. Uključuje estetsko iskustvo i misaone procese. Na ovim polazištima slušatelj gradi značenja o glazbi, jer sama glazba nema značenje. Glazba, muzika slušatelju daje smisao, pa istu glazbu doživljavamo i razumijemo različito. Slušanje kod djeteta potiče različita raspoloženja i emocionalne reakcije. Uz glazbu proživljava razne događaje i doživljava koje maštovito obogaćuje. To je to slušanje povezujemo s iskustvima izražavanja iskustava. Iskustveno-analitički slušanje nas usmjerava na doživljaj glazbe, njezinih izražajnih sredstava i elemenata pažljivo slušamo i upoznajemo se. Ovakav način slušanja glazbe važan je za izgradnju glazbenih mentalnih predstava i konceptualnih koncepata [5].

Iskustvo glazbe kod djeteta prepoznaje se kada ga ono izrazi. Načini izražavanja iskustava raznoliki su i razlikuju se kod mlađe i starije djece. Mlađa djeca užitak/neugoda ili doživljaj lijepog/ružnog u glazbi izražava se jezikom lica i ruku te pokretom. Raspoloženja se prvo primjećuju na licu. Dobro je razumjeti jezik lica, jer je to djetetu važan nagovještaj o tome što je čulo i kako se osjeća u vezi s tim. Posebne vrste izražavanja doživljaja su slikovni prikazi, crteži i drugi umjetnički proizvodi koji koje dijete stvara tijekom slušanja ili nakon glazbe. Likovni proizvodi zajedno s djecom upoznajemo ga i cijenimo ga kao medij, posrednika koji nam priopćava među kojima je dijete slušanje, doživljavanje, slušanje ili prepoznavanje. Vizualne slike i slikovni prikazi su skup simbola koji najviše razumiju oni koji su ih stvorili – odnosno djeca. Tako umjetnički zajedno s njima tumačimo gradivo. Djeci je lakše uz crtež ili

neki drugi umjetnički proizvod pričaju svoju priču o glazbi i iskustvu radije nego u razgovoru s odraslom osobom.

3.Zaključak

Dijete s jezikom crtanja najiskrenije, iako često u vrlo jednostavnoj umjetničkoj tehnici,

najbrže izražava ono što ne zna ili ne može verbalno. Sa svojim crtežom također je na

izražava se na osebujan način a da toga nije svjestan. U dječjem crtanju sudjeluje cijelo dijete. Djetetov crtež odražava njegov život, posebice njegov mentalni život, njegove osobne karakteristike, temperamentnu odzivnost, zamislivost, a prije svega emocionalnu percepciju okoline koja ga okružuje.

Zanimljivo je da plaho i osjetljivo dijete crta nesigurne linije, blage crte, često uokviruje crtež, stišće ga u kut lista za crtanje, dok energično dijete, određeno u svojoj temperamentnoj odzivnosti, koristi uglatije i izraženije linije. Voli slikati svoje crteže ili koristi samo boje. Uz pomoć crtanja i slikanja dolaze do izražaja različita djetetova psihička iskustva, teškoće, stresovi, a posebno neriješeni sukobi. Kad dijete crta, i ono radi! Upravo je taj rad posebno važan za njegov osobni razvoj. Stoga moramo poticati dijete na stvaranje! Ne smijemo gušiti ili potiskivati njegovu neovisnost. Neka bude slobodan u svojim odlukama što će crtati i kako će se umjetnički izražavati. Najljepši poklon koji roditelji mogu dobiti je dječji crtež kojim se izražava ljubav prema roditeljima.

4.Literatura

- [1.] Adlešič, M. [1964]. Svet zvoka in glasbe. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- [2.] Duh, M. in Vrlič, T. [2003]. Likovna vzgoja v prvi triadi osnovne šole. Ljubljana: Založba Rokus.
- [3.] Denac, M. [2011]. Z igro v čarobni svet glasbe. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- [4.] Kovačev, A [1997]. Govorica barv. Ljubljana: Založba Prešernova družba.
- [5.] Lešnik, I. [2009]. Vokalna tehnika učiteljev in kakovost petja učencev v prvem triletju osnovne šole. Doktorska naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- [6.] Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. [2004]. Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstveno– raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- [7.] Muršič R: [1993]. Neubesedljive zvočne igre. Maribor: Akademsko založba Katedra.
- [8.] Vrlič T. [2001]. Likovno-ustvarjalni razvoj otrok v predšolskem obdobju. Ljubljana: Debora.

Stručni rad

KVALITETNO PROVOĐENJE SLOBODNOG VREMENA UČENIKA U OKVIRU AKTIVNOSTI PRODUŽENOG PROGRAMA

JULIJA GRM

Osnovna škola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Povezanost obveznog i produženog programa vrlo je važna za integrirani razvoj učenika. Redovita tjelesna aktivnost, uravnotežena prehrana, briga za svačiji siguran okoliš i opuštanje ključni su čimbenici koji utječu na zdravlje i dobrobit. Tome pridonose i različiti oblici aktivnosti u okviru Proširenog programa [RaP]. U ovom članku prikazana je jedna od aktivnosti u OŠ Fran Roš u sklopu RaP-a. Učenici u okviru projekta Znamo biti solidarni također pomažu potrebitima prikupljanjem plastičnih čepova. Ne radi se samo o skupljanju čepova, već da djeca posredno razvijaju osjećaj pomoći i suosjećanja, te uče toleranciji i suradnji. To su vrijednosti koje će im pomoći da oblikuju svoj karakter za budućnost. Stoga je logično da, unatoč suvremenim izazovima vremena i tehnologije, ne zaboravljamo te vrijednosti koje formiramo polako i postupno. Kroz iskustvo i znanje. Društvu budućnosti potrebni su ljudi koji će znati prepoznati složene probleme u bližem i širem okruženju te biti svjesni, razumni, odgovorni, kritični građani. Učenici ne samo da rado pomažu u prikupljanju i čišćenju čepova, već vole i stvarati od njih. Često impresioniraju i iznenade svojom maštom, inovativnošću i idejama koje prezentiraju u obliku unikatnih proizvoda. Učenici uvijek stvaraju nešto novo, zanimljivo i korisno od starog ili suvišnog, a pritom puno uče o zaštiti okoliša. Smatramo da odgojno-obrazovni sadržaji proširenog programa razumno nadopunjuju obvezni nastavni plan i program osnovne škole i pridonose kvalitetnijem provođenju slobodnog vremena učenika.

Ključne riječi: produženi program, solidarnost, plastični čepovi, slobodno vrijeme, kreativnost.

1.UVOD

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji [WHO], zdravlje je stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja. Kao takvo, ono je temeljno pravo svakog pojedinca o kojem bitno ovisi kvaliteta njegova života. Redovita tjelesna aktivnost, zdrava prehrana, siguran okoliš i preventivno ponašanje ključni su čimbenici koji osiguravaju optimalan rast i razvoj mladih tijekom adolescencije, pridonose njihovoj dobrobiti i dugoročnom zdravlju, povećavaju kvalitetu života te pridonose aktivnom i zdravom starenju. . Još jedna karakteristika današnjeg vremena je opasnost da je sve više djece sve manje aktivno, što može dovesti do sve većih društvenih razlika, nezdravih prehrambenih navika i jedinstvenih, ponekad rizičnih načina provođenja slobodnog vremena [1].

Mnoga djeca i adolescenti prešli su s igre na otvorenom na igru na računalima i u virtualnom okruženju, često jedući neredovito i nekvalitetno [npr. s hranom bogatom energijom, ali siromašnom hranjivim tvarima] i pijući premalo tekućine. Izloženi su raznim nepredvidivim situacijama u okruženju, na koje zbog nedostatka znanja i iskustva ne mogu adekvatno odgovoriti.

Stoga je posebno važno učenicima u školskom okruženju ponuditi aktivnosti koje dugoročno pomažu u prevenciji i otklanjanju negativnih posljedica današnjeg načina života i potiču ih na zdrav način života, što može pozitivno utjecati na njihovo fizičko i psihičko stanje. zdravlje.

2.PRODUŽENI PROGRAM [RaP]

Osnovna svrha proširenog osnovnoškolskog programa je omogućiti svim učenicima zdrav i cjelovit osobni razvoj koji prati njihove individualne sposobnosti, interese, talente i potrebe, uz razumno uvažavanje individualnih očekivanja [2].

Prošireni osnovnoškolski program omogućuje dublje znanje učenika i doprinosi međusobnoj suradnji i razvoju kvalitetnih odnosa stručnjaka i učenika, što značajno pridonosi većoj motivaciji i jednog i drugog za postizanje ciljeva osnovnoškolskog programa u cjelini. Prošireni nastavni plan i program za osnovnu školu komplementarni je dio obveznog nastavnog plana i programa, budući da se ciljevi i zadaci i jednog i drugog mogu ostvariti samo u smislenoj sinergiji, a s druge strane njegova je svrha postizanje vlastitih, specifičnih ciljeva, koji se ne mogu ostvariti u samo obvezni nastavni plan i program. u cijelosti [2].

Vrijednosti kao što su znanje, učenje, suradnja, aktivno građanstvo, kultura, zdravlje, kretanje i igra temeljni su gradidbeni blokovi proširenog programa, koji također igra iznimno važnu ulogu u osiguravanju optimalnog okruženja za učenje za učenike zbog većih mogućnosti implementirati princip individualizacije., koji se iz različitih razloga suočavaju s većim izazovima u opismenjavanju, stjecanju znanja i postizanju minimalnih i osnovnih standarda. Također ne treba zanemariti da prošireni program može biti prostor za razvoj posebnih talenata i talenata učenika koji su sposobni i voljni postići više nego što im škola dopušta po obveznom programu [3].

Zajedno s učiteljima i roditeljima učenici mogu birati aktivnosti koje su u skladu s njihovim interesima, razvijajući i nadograđujući svoje prednosti i jačajući slabosti. U isto vrijeme imaju i

vremena za odmor, opuštanje i smirivanje. Učenici upoznaju različite sadržaje i načine provođenja zdravog načina života, isprobavaju ih, osjećaju i doživljavaju.

Načela proširenog programa:

1. Načelo otvorenosti, fleksibilnosti i selektivnosti programa.
2. Načelo autonomije i odgovornosti.
3. Princip povezanosti, suradnje i timskog rada.
4. Načelo zadovoljavanja potreba, interesa učenika i jednakih mogućnosti.
5. Načelo formativnog praćenja i samoregulacije.
6. Načelo kreativnosti, inovativnosti i poduzetništva.
7. Načelo stručne podrške i uvjeti za provedbu.

Razvoj transversalnih vještina pretpostavlja većina osnovnoškolskih predmeta, a učitelji RaP-a sustavno intenziviraju, proširuju i produbljuju taj razvoj u promišljeno planiranim aktivnostima. Pri planiranju i poučavanju u RaP-u nastavnik potiče razvoj:

1. učinkovito i kritičko razmišljanje,
2. suradnja i komunikacija,
3. digitalne vještine,
4. samoregulacija,
5. Kreativnost osposobljavanjem učenika za rješavanje otvorenih problema, traženje nepoznatih i nekonvencionalnih rješenja problema, stremljenje ka raznovrsnim rješenjima, korištenje tehnika kreativnog razmišljanja, korištenje raznih materijala i izrada raznovrsnih proizvoda.

3.PRODUŽENI PROGRAM [RaP] OŠ FRANA ROŠA CELJE

OŠ Frana Roša Celje izabrana je kao jedna od škola koje su od školske godine 2018./19. uključene u provjeru koncepta proširenog programa [RaP] u osnovnoj školi. Sadržaji proširenog programa podijeljeni su u tri područja: Vježbanje i zdravlje za psihičko i tjelesno dobro, Kultura i tradicija, Sadržaji iz života i rada osnovne škole. Naša škola je samo djelomično uključena u ovaj projekt, s prvim područjem. I prije i nakon nastave studentima nudimo niz aktivnosti od kojih učenici mogu birati i fleksibilno se kretati [personalizacija]. Aktivnosti za koje se prijavljuju učenici moraju redovito pohađati i ne ocjenjuju se. U okviru sekcije Zdravlje i sigurnost provodim aktivnost Znamo biti solidarni.

U RaP-u znamo biti solidarni, učenici grade vrijednost i poštovanje prema drugosti. Postaju svjesni što je tolerancija, solidarnost, volontiranje, humanitarno djelovanje. Jačaju vršnjačku suradnju, suradničke oblike učenja i vršnjačke podrške te jačaju socijalno emocionalne

vještine. Učenici sudjeluju u raznim humanitarnim akcijama, jer su svjesni da su akcije ono što se računa.

Roševci pomažu i potrebitima prikupljanjem plastičnih čepova. Prije par godina grupa učenika osmislila je i izradila "vadičep" i smjestila ih u školsku blagovaonicu, za "dežurni stol", te u učionicu kod učionice. Riječ je o plastičnim posudama u kojima učenici vrijedno nose poklopce u dobrotvorne svrhe. Učenici odvrću čepove s boca prije nego što ih bace, skupljaju i donose u školu u kontejneru. Učenici RaP-a uveli su i natjecanje među razredima tko će donijeti više. Godišnje se skupi nekoliko stotina kilograma čepova i iz godine u godinu ih je sve više.

U početku su se čepovi prikupljali za Udrugu Sretna stopala koja okuplja grupu roditelja, skrbnika i podupiratelja djece s zaostajanjem u razvoju. Od 2019. prikupljat će se kapice za Luku Brajliha iz Poljčana. 6-godišnjak ima nepoželjnu cerebralnu paralizu i ne može samostalno hodati, sjediti ili govoriti. Njegova obitelj godinama radi kako bi Luki osigurala dovoljno potrebnih terapija koje će mu pomoći da napreduje u najosnovnijim stvarima. Terapije su skupe pa si pomažu i skupljanjem i prodajom plastičnih čepova.

Učenici imaju dobar osjećaj jer svojim priložima mogu pomoći nekome u nevolji, vjerujući da će se dobro jednom zauvijek vratiti. Pobjednički razred i učenici koji važu čepove na tjednoj bazi dobivaju se svake godine s manje pažnje. Studenti RaP-a voze se vlakom u Poljčane kako bi mogli uspostaviti kontakt s primateljem ili njegovom obitelji.

Naravno, osim financijskog učinka, skupljanje čepova ima i ekološku notu. Učenici pokazuju veliki interes donoseći plastične čepove i pažljivo odvajajući otpad. Svake godine nailazim na pozitivan odaziv i ohrabrenje i od svojih roditelja. Pohvale aktivnosti, prate izložene proizvode i omogućuju djeci da donesu konkretan materijal.

Smatram da učenici ne samo da rado pomažu u prikupljanju i čišćenju čepova, već vole i stvarati od njih. Često me impresioniraju i iznenade svojom maštom, inovativnošću i idejama koje prezentiraju u obliku unikatnih proizvoda. Učenici uvijek stvaraju nešto novo, zanimljivo i korisno od starog ili nepotrebnog, a pritom uče puno o zaštiti okoliša. Tako su nastale čestitke, društvena igra za prodaju na novogodišnjem bazaru, proizvodi za projekt European Village, mozaici i slično.

U svom radu učenici uče vještine učenja koristeći razne alate i pomagala. U manualnoj kreativnosti osposobljavaju se za koordinaciju ručnih pokreta [koordinacija ruku, očiju,...], točnost, brzinu, vještinu, strpljivost. U stvaranju uvijek jedni drugima pomažu, surađuju, savjetuju, puštaju maštu na slobodu.

Primjeri radova:

4. Zaključak

Unutar RaP-a učitelji se suočavaju s raznim izazovima. Aktivnostima u pojedinim područjima u okviru proširenog programa u osnovnoj školi potičemo i razvijamo znanja, vještine i sposobnosti učenika koji vode ostvarenju ciljeva i razvijanju osobina osobnosti, uključujući kreativnost, inovativnost i poduzetništvo. Djeca su po prirodi vrlo radoznala i radoznala. Razvitak međusektorskih vještina [učinkovito i kritičko mišljenje, suradnja, komunikacija, digitalne vještine, samoregulacija, kreativnost] nastavnik potiče u kontekstu bavljenja bilo kojim sadržajem u RaP-u stavljajući učenike u središte zbivanja, individualno i u grupama.. Učenici stječu nove spoznaje o sebi, uspostavljaju nove odnose s kolegama iz razreda, osjećaju se kao grupa i razvijaju pozitivno samopoštovanje. Jer jesu: „Vrijednosti su vrijedne ako postanu život, ali ništa ne vrijedi ako riječi ostanu.“ [4].

Nastavit ću s radom u aktivnostima proširenog programa i na taj način doprinijeti kvalitetnijem provođenju slobodnog vremena učenika Frana Roša.

5. Literatura

- [1.] Kovač, M. s sod. [2013]. Učni načrt za neobvezni izbirni predmet šport. Ljubljana, MIZŠ, Zavod RS za šolstvo.
- [2.] Razširjen program osnovne šole. Delovno gradivo. URL: https://skupnost.sio.si/pluginfile.php/693888/mod_resource/content/1/Kurikularni%20dokument%2011_6.pdf.
- [3.] Kirby D. A. [2003]. Entrepreneurship, McGraw-Hill Education.
- [4.] Ščuka, V. [2007]. Šolar na poti do sebe. Oblikovanje osebnosti. Radovljica: Didakta.

Stručni rad

VAŽNOST EKOLOŠKOG ODGOJA

Jelka Kralj

Osnovna škola Vojnik, Prušnikova ulica 14, 3212 Vojnik

Sažetak

Ekološki odgoj je jedna od vrsta obrazovanja. To je proces koji počinje u ranom djetinjstvu. Edukacijom osvještavamo mlade o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti. Zadaci u ovoj edukaciji usmjereni su na pravilno korištenje prirodnih materijala, održavanje čistog okoliša, promicanje hortikulturnih navika. Proces, za trupu u djetinjstvu, tada traje cijeli život. Na temelju tog procesa čuvamo i čuvamo okoliš. U slučaju djece ne smije se zaboraviti uloga roditelja, jer oni značajno utječu na to kako će dijete koristiti i testirati novostečene informacije kod kuće, u svom kućnom okruženju. Roditelji su ti koji u djetetu potiču ili ometaju daljnje istraživanje i želju za upoznavanjem prirode, njezinog funkcioniranja i zaštite.

Ključne riječi: priroda, ekološki odgoj, obrazovanje.

1. Uvod

Obrazovanje o okolišu je proces učenja o vrijednostima i razjašnjavanja pojmova. Njegova je ključna svrha razviti stav i vještine potrebne za razumijevanje i uzimanje u obzir međusobne povezanosti čovjeka, njegove kulture i njegovog živog i neživog svijeta. Obrazovanje za okoliš trebao bi biti kamen temeljac današnjeg razvoja svake zemlje, bez obzira na društveni ili politički poredak. Iznimno je važno uključiti mladu generaciju koju u procesu obrazovanja treba stalno osposobljavati za više ciljeve i formiranje ekološkog stava prema svim oblicima života.

2. Srednji dio

Učitelji razredne nastave imaju iznimno važnu ulogu u tom procesu. Djeca mu vjeruju i poštuju. Ako je dobro ekološki obrazovan, svjestan i svjestan svojih funkcija u tom procesu, moći će kod učenika razviti pozitivan odnos prema prirodi kroz odgovarajuću organizaciju rada, svoj primjer, uključivanje odgovarajućih metoda i oblika. Odgoj za prirodu uključuje ne samo prijenos znanja, već i uspostavljanje razumijevanje i emocionalne veze. Neophodan je razvoj od informacija, kroz interpretaciju od obrazovanja do obuke. Ekološki odgoj nije samo obrazovanje komuniciranje relevantnim znanjima, ali i drugim načinima izražavanja. Neki se kroz kulturno-umjetničke lakše približavaju okolišu i prirodi aktivnosti [1].

Najvažnija od ovih organizacija je uloga škola, medija i nevladinih organizacija, jer sve one imaju vrlo velik utjecaj na cjelokupno stanovništvo. Obrazovanje o okolišu nije dovoljno uzeto u obzir ni u obrazovanju učitelja ni u nastavnim planovima i programima. Razumijevanje okoliša ovisi o znanju i iskustvu koje stječemo o globalnom i lokalnom okruženju. Za uspješnije postizanje ciljeva ekološkog odgoja potrebno je provoditi određena načela ekološkog odgoja.

Ekološki odgoj:

- naglašava integrirani holistički pristup,
- temelji se na interdisciplinarnoj integraciji, interdisciplinarnosti i multidisciplinarnosti,
- orijentiran je na probleme,
- njeguje svijest o složenosti problema i pojava,
- je proaktivan, okrenut budućnosti,
- na temelju vrijednosti,
- usmjereno na djelovanje, povezuje praktične radnje s razmišljanjem,
- povezan je s lokalnim i širim okruženjem i ukorijenjen u funkcioniranju cjeline

škole,

- je iskustveno,
- uspostavlja koherentnost između ekološkog sadržaja i praktičnog ponašanja,
- temelji se na pozitivnom emocionalnom odnosu prema okolini i bližnjima,
- vlakovi za demokratsko djelovanje,
- razvija, njeguje kritičko mišljenje [3].

Suradničko učenje i timski rad kroz timove. suradničko učenje omogućuje aktivno stjecanje novih znanja. Priručnik UNESCO-a čak naglašava da bi grupni rad trebao imati središnje mjesto u ekološkom odgoju. Takvi ste studenti oni stječu sposobnost učenja kroz iskustvo, da poštuju doprinose drugih, njima pomoći, prihvatiti odgovornost. Društvene vještine koje stječu pritom im daju kasnije će imati koristi kada se aktivno uključe u rješavanje zajedničkog lokalne i druge ekološke probleme. Učitelj to mora učiniti vrlo dobro za pripremu mora svladati sve faze organiziranja i vođenja grupa i dobro pripremiti učenike. Uvođenje problemskih dijaloga, rasprava, debata, debata između učenika u razredu, u školi, u raznim aktivnostima. Velika većina ekološki važnih tema prikladna je za dijalog.

Glavna svrha ovoga je potaknuti izražavanje različitih mišljenja, pogleda, pretpostavki, pretpostavki, mogućih uzroci, njihovo sučeljavanje, vaganje, potkrepljivanje argumentima, suosjećanje sa perspektiva drugih. Znanje je bogato, stavovi su razjašnjeni; učenici traže rješenja kada na primjer, navode moguće uzroke [ekološki problematičnih] pojava. Didaktičke igre [npr. zagonetke, križaljke, komplementarne igre], igre uloga, simulacije. Metode koje premošćuju jaz između teorijskog znanja i složene stvarnosti. Kada se učenici naviknu ili preuzmu određene uloge [npr. poljoprivrednik, poduzetnik, urbanist] puno će bolje razumjeti i doživjeti složenost ekoloških problema. Uz sve to, razni eko kvizovi i dobro poznate igrice, kao npr Čovjek ne ljuti se, uz pomoć kojeg učenik mora pokazati poznavanje različitih ekoloških pojava, ali uključuje i elemente suradnje i natjecanja. Neposredno iskustvo u prirodi - terenski rad, izleti. Sve to ima iskustvenu vrijednost, jer je svako neposredno iskustvo u prirodi holistički senzualno i emocionalno preuzima učenike. Kroz kombinacije zadataka promatranja, igre na otvorenom, sportske aktivnosti produbljuju ljubav i doživljaj prirode, i tako mnogo kognitivni ciljevi plodnije su povezani. U dodiru s prirodom kultiviraju se sva osjetila, čak i one koje se obično otapaju pored televizora i računala. Projektno učenje također ima važno mjesto u nastavi. Svaki uspjeh projekta ovisi o dobrom osmišljavanju, pažljivom planiranju i aktivnom sudjelovanju učenika i nastavnika.

Darja Skribe-Dimec [4] kaže da svaki učitelj mora organizirati nastavu na način da studenti će moći kombinirati razumijevanje ekoloških procesa s poštovanjem i divljenje prirodi. Ako će učenici doživjeti prirodu u uzbudljivom i neobičan način, može se očekivati da će učenici postati osjetljiviji i ekološki odgovorna. Treba ih poticati da budu uz pomoć svojih osjetila otkrivaju svijet oko sebe i također im pomažu razumjeti njihova uloga u prirodi s kojom su usko povezani i također ovise o njoj. Studenti

formirati odnos prema prirodi koji će se temeljiti na razumijevanju, doživljavanju i učenje o okolišu.

U razdoblju od prvog do trećeg razreda učenici su prirodni u okruženju oko sebe znatiželjan. Na prijelazu su iz predoperativnog u operativno – betonsko mišljenje. Učenici stvaraju vlastite naivne predodžbe o pojavama koje se događaju prirode, ali ih je važno ne ometati ili uništavati naivne izvedbe, no usredotočujemo se prvenstveno na promatranje i istražujući okolinu koja ga okružuje. U prvoj trijadi nastava se treba temeljiti na neposrednom iskustvu koje učitelj stvara na način da omogućiti studentima proučavanje stvarnih objekata putem kognitivnih postupaka.

Poučavanje ekoloških problema u prvoj trijadi:

a. neka bude jednostavno

b. biti lokalni [škola, obitelj, mjesto],

c. uspostaviti izravne veze između onoga što učenici promatraju i sebe

upoznati lokalno okruženje,

d. dosljedno podučavati učenike određenim pravilima ponašanja u školi [npr.

odvojeno prikupljati otpad], kod kuće [npr. isključiti svjetla] i u prirodi [npr. ne bacaj smeće].

3. Zaključak

Dječje razmišljanje o okolišu jedva da se uzima u obzir u odgoju institucije. Prvi vrlo važni čimbenici svakako su dom i obitelj, jer ovo dvoje djeluju na principu primjera. Dijete slijedi princip: radi ono što ja radim ja a ne u pravilu činiti ono što kažem. U početnom razdoblju njegova obrazovanja, dijete će nešto učiniti iz straha od kazne i imat će veliki utjecaj na njega dakle imao vanjsku motivaciju.

4. Literatura

- [1.] Hlad, B. in Peterlina, S. [1996b]. Okoljska vzgoja in izobraževanje – pot k spremembi. V B. Hlad [Ur.], Zbornik posvetovanj Varstvo narave – predstavitev in primerjava nemških in slovenskih izkušenj in okoljska vzgoja in izobraževanje – pot k spremembam [str. 63 – 78]. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.
- [2.] Kos, M. [2013]. Začetno naravoslovje ob didaktičnih igrah v naravnem okolju.
- [3.] Okoljsko izobraževanje za 21.stoletje – znanstvena monografija. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- [4.] Marentič – Požarnik, B. [2005]. Okoljska vzgoja ali vzgoja za trajnostni razvoj. Okoljska vzgoja v šoli
- [5.] Skribe -Dimec, D. [2007]. Naravoslovne škatle. Modrijan: Ljubljana.
- [6.] Perenič, I. [1993]. Poti do ekološke ozaveščenosti. V Okolje in šolske iniciative [str. 90-95]. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- [7.] Wilfing, H. [1993]. Ekologija. Ljubljana: Mohorjeva založba.

Stručni rad

VJEŠTINE OPISMENJIVANJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Jelka Kralj

Osnovna škola Vojnik, Prušnikova ulica 14, 3212 Vojnik

Sažetak

Djeca su od rođenja kod kuće i u okruženju izložena raznim obrascima čitanja i pisanja, stoga razvoj pismenosti treba započeti vrlo rano. Djeca se opismenjuju ne samo promatranjem odraslih u individualnim komunikacijskim aktivnostima, već samo vlastitim pokušajima čitanja, pisanja, govora i slušanja. Da bi se djeca uspješno opismenjivala u školi, za to moraju biti pripremljeni temelji koje grade roditelji, ali i odgajatelji u vrtiću tijekom cijelog predškolskog razdoblja.

Ključne riječi: pismenost, djeca, vrtić

1.Uvod

Pismenost je doživotni proces. Djeca se vrlo rano susreću sa šarenim simbolima i pisanjem, jer ih simbolički svijet znakova okružuje, da tako kažem, od rođenja. Opismenjavanje je proces u kojem se pojedinac osposobljava za čitanje i pisanje raznih tekstova, pomaže si u njima u svakodnevnom životu i zna se njima koristiti. „To je složen proces čija je osnovna faza početno opismenjavanje. Ovaj koncept uključuje: pripremu za čitanje i pisanje, sustavno čitanje i učvršćivanje slova, kao i razvijanje i uvježbavanje tehnika čitanja i pisanja. Priprema za opismenjavanje odvija se u vrtiću i uključuje upoznavanje s funkcijom čitanja uz čitanje i gledanje slikovnica s odraslom osobom, razvijanje govora, pretvaranje riječi u glasove, točan izgovor riječi i glasova, razvijanje grafomotorike i orijentacije [na sebi, u prostoru, na papiru] i vještine slušanja. Većinom se razvoj pismenosti predškolskog djeteta odvija spontano i neprimjetno tijekom svakodnevnih događanja.

2.Srednji dio

Na kraju predškolskog razdoblja djeca bi trebala razviti sljedeće vještine predčitanja i pisanja:

- poznavati različite vrste slikovnog i tekstualnog materijala,
- odvojiti slikovni i slovni dio u lektiri,
- čitati i razumjeti pročitani ili ispričani sadržaj,
- pripovijedati samostalno,
- kreirati različite grafičke i slikovne poruke,
- poznavati različite izvore informacija.

Za razvoj vještina pred čitanja i pred pisanja prikladne su aktivnosti koje jačaju grafičku i fonološku svijest djece te aktivnosti za razvijanje grafo motorike [vještina prstiju i šake, sposobnost vizualno-motoričke koherentnosti] i sposobnosti uočavanja prostora i orijentacije u to [3]. Vještine pred pisanja [grafo motoričke vježbe] uključuju vježbe za koordinaciju [oko - ruka] i vježbe za uočavanje prostornih odnosa [na vlastitom tijelu, zatim u okolini]. Već u predškolskom razdoblju djeci treba ponuditi drugačiji grafikon motoričke aktivnosti, s kojim će razvijati vještine pisanja. Vještine pisanja su graf motoričkih sposobnosti, a razvijaju ih djeca vježbama koje su priprema za pisanje: pravilno držanje olovke, crtanje poteza bez pretjeranog pritiska, pravilni potezi slijeva nadesno i odozgo prema dolje, pravilni potezi linija [ravno : vodoravno, okomito, koso; krivulje: izlomljene, vijugave, zatvorene, polukružne], crtanje, slikanje i kontinuirani uzorci. Razvoj vještina pisanja u nastavnom planu i

programu vezan je uz područje kretanja, gdje nalazimo dva važna cilja: razvoj prstiju [fine motorike] i razvoj koordinacije odn. koherentnost pokreta [3]. Djeca počinju pisati prije nego što nauče pisati pojedinačna slova. Ovo pisanje, koje je zapravo škakljivo, odražava određene aranžmane pisanog jezika. Pouke vezane uz tisak odnose se na pravila korištenja i funkcije tiska. Djeca uče da priču ili bajku učimo iz tiska – a ne samo iz slika. Važno je da dijete ima što više mogućnosti za kontakt s govornim i pisanim jezikom u smislenoj vezi; dok čitamo priču, razgovaramo o rukovanju knjigom [3].

Grafička i glasovna svijest važni su za razvoj vještina prije čitanja. Djeca razvijaju sposobnost vizualnog razlikovanja prije imenovanja slova i poznavanja abecede, kao i prije glasovne svijesti. Prilikom razvijanja grafičke svijesti, djetetova se pažnja usmjerava na grafičke karakteristike tiskanih slova i riječi, na razlikovanje sličnih slova i riječi i njihovu orijentaciju. Fonološka svijest omogućuje djetetu razlikovanje vokalnih elemenata u riječima i razlikovanje sličnosti i razlika između tih elemenata. Svijest da se izgovorena riječ može usporediti s njezinim glasovnim sastavnicama polazište je za djetetovo stjecanje fonološke svijesti. Ako djeca razviju fonološku svijest, kasnije razumiju abecedni princip. Razvijamo glasovnu svijest u raznim aktivnostima igranja riječi, npr. prepoznavanje duljine riječi i razlikovanje dugih i kratkih riječi, dijeljenje riječi na slogove i glasove, spajanje slogova i glasova u riječi, oduzimanje, zbrajanje i zamjena slogova i glasova u riječima te prepoznavanje i tvorba rima i aliteracija. Rime značajno utječu na razvoj djetetova svijest o glasovima koji čine riječi.

Prije nego što djeca postanu čitatelji i pisci, ona su govornici i slušatelji. U predškolskom razdoblju vještine govora i slušanja ključne su za kasnije čitanje i pisanje. Od raznih aktivnosti u vrtiću koje se odnose na razvoj ranog opismenjavanja, djecu posebno zanimaju aktivnosti s dječjim knjigama, posebice čitanje zajedno s odgajateljem, koje ima pozitivan učinak samo ako je kvalitetno i uključuje npr. razgovor uz knjigu, postavljanje otvorenih pitanja, traženje različitih oblika prikaza književnog sadržaja [npr. simbolička igra, crtež]. Zajedničko čitanje odgajatelja i djece u vrtiću učinkovito je ako odgajatelj djeci čita naglas, s odgovarajućom intonacijom i promjenom glasa te smislenim naglascima [6]. U aktivnostima zajedničkog čitanja knjiga djeca usmjeravaju svoju pozornost na grafičke karakteristike teksta, a uz slušanje i vizualno praćenje razvijaju grafičku i fonološku svijest [2]. Slikovnice su najbolje za djecu predškolske dobi. Dijete doživljava tekst bajke zajedno s ilustracijama. Dobre ilustracije su bogate i detaljne tako da možemo pričati o nečem drugom. Tekst može biti mali, mora biti predvidljiv kroz ritam, rimu ili logiku kako bi se djetetu olakšalo samostalno "čitanje". Čitanje knjiga, međutim, samo je jedna od aktivnosti čitanja. Autorica predlaže: crtanje crteža i smišljanje priče o njemu, čitanje novina i stripova, igranje slovima uz rubove novina, čitanje dječjih časopisa, pisanje pisma, listanje kataloga i fotoalbuma [7]. U čitalačkoj manifestaciji u vrtiću odgajatelji na temelju jasno definiranih ciljeva prepoznaju i vode računa o dječjim literarnim interesima, ali ih i razvijaju nudeći im tekstove za koje djeca spontano ne pokazuju

interes. U prepoznavanju i razvijanju literarnih interesa međusobno surađuju u stručnim skupinama u izradi popisa preporučene literature i odabiru metoda za razvijanje razgovora o pročitanoj, a povezuju se i s roditeljima u razvijanju obiteljske pismenosti. Uzimaju u obzir osnovna načela čitalačke manifestacije: načelo demokratičnosti [svako dijete treba ispričati kako doživljava tekst, izraziti svoje ideje o pročitanoj], načelo vođenja [odgajatelj postavljanjem pitanja i kreiranjem zadataka čitanja].]. tekstovi], načelo među tekstovima [čitanje novog teksta odgajatelj povezuje s prethodnim književnim i estetskim iskustvima, povezuje čitanje u vrtiću i obiteljsko čitanje, potiče djecu na ponovno stvaranje povezanosti tekstova, isti se tekst može čitati više puta i s različitim dobnim skupinama djece.

3. Zaključak

Razvoj pisanog jezika odvija se u nekim fazama, u kojima moramo razmotriti različite teorije o tome kako dijete otkriva pisani jezik, kako se razvija čitanje i pisanje, kakav je razvoj govora djece predškolske dobi i koje perceptivne sposobnosti utječu na učenje čitanja. i napiši. Ne bismo trebali tjerati dijete na aktivnosti koje ne želi i za koje vjerojatno još nije spremno. Dok dijete ne poželi naučiti pisati, potičemo ga raznim didaktičkim igrama, vježbama i poticajnim okruženjem koje će konsolidirati potrebne govorne, jezične i grafičke motoričke sposobnosti koje će mu omogućiti učinkovito napredovanje u pisanju. "Dakle, dijete piše što može, pa većina istraživača smatra da je pisanje originalno u predškolskoj dobi, iako nitko ne poriče povezanost s čitanjem" [8]. Treba imati na umu da dijete mora izraziti želju da samostalno piše. Posao roditelja i odgojitelja je poticati djecu.

4.Literatura

- [1.]Cotič in Vida Medved Udovič in Sonja Starc. Razvijanje različnih pismenosti. Koper: Univerza na Primorskem Znanstveno–raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales,
- [2.]Domicelj, M. [2003]. Vrtec – okolje, ki spodbuja. V: Marina Blatnik Mohar. Beremo skupaj. Ljubljana: Mladinska knjiga .
- [3.]Grginič, M. [2008]. Vsak po svoji poti do pismenosti. Mengeš: Izolit.
- [4.]Jurišič, B. D. [2003]. Naučimo se pisati. V: Margareta Dolinšek-Bubnič. Lahko vzgoji uspešnega otroka?. Ljubljana: Epta.
- [5.] Kranjc, S. in Saksida, I. [2001]. Jezik. V: Ljubica Marjanovič Umek. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- [6.]Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. [2006]. Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- [7.]Pečjak, S. [2003]. Porajajoča se pismenost. V: Marina Blatnik Mohar. Beremo skupaj. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [8.]Zrimšek, N. [2003]. Začetno opismenjevanje: pismenost v predšolski dobi in prvem razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Stručni rad

UČENICI TAKOĐER ZNAJU POKAZATI SOLIDARNOST

JULIJA GRM

Osnovana šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Nije samo po sebi razumljivo da djeca osjećaju dobročinstvo, razumiju i žive po njegovim načelima. Važno je da im mi odrasli to približimo. Toga smo iz godine u godinu sve svjesniji u OŠ Fran Roš Celje, koja je već neko vrijeme aktivno uključena u mnoge dobrotvorne projekte. U školi oduvijek negujemo vrijednosti poput pomaganja i podrške drugima, te se rado uključujemo u razne dobrotvorne projekte koji mladima proširuju vidike i uče ih o životu. U članku su prikazane različite aktivnosti jačanja solidarnosti koje se provode na razini razreda, odjela, pojedinih skupina i cijele škole. Važno je da škola uči mlade dovoljno znanja, ali je jednako važno da dijete razvija i druge socijalne kompetencije tijekom osnovnog obrazovanja. Nastojimo da učenici stječu znanja i vrijednosti, kako bi mlada osoba sagledala nevolju sučovjeka, pristupila mu i pomogla, jer se time izgrađuje u cjelovitu osobnost.

Ključne riječi: dobročinstvo, solidarnost, suosjećanje, međusobno razumijevanje, vrijednosti.

1.Uvod

Jasper Juul kaže da smo na važnom povijesnom raskrižju. Temeljne vrijednosti koje su dugi niz godina bile temelj obiteljskog života doživljavaju raspad i transformaciju u mnogim društvima (1).

Međusobne veze koje su povezivale pojedince u prošlosti ostavile su mjesto barijerama bez međusobne povezanosti. "Televizijski i računalni ekrani postali su glavni medij putem kojeg naša djeca dolaze u kontakt s ljudima, životinjama i drugim slikama svijeta »(2).

Daleko u prošlosti bilo je malo razlika među stanovništvom, ljudi su dijelili iste uloge u društvu, ista uvjerenja i iste vrijednosti. Tada je zajednica života djelovala na principu uzajamne pomoći među stanovnicima zajednice – odnosno na principu solidarnosti. Današnje moderno društvo s promijenjenim društvenim obrascima, vremenima ekonomske krize, krize vrijednosti i teške društvene nepravde, međutim, utječu na promjene društvenih normi, stavova i vrijednosti. U svoj raskoši modernog, suvremenog svijeta, sve je veća netrpeljivost, netolerancija, odbačenost, siromaštvo i nasilje. Možda je ovo vrijeme i prilika da se razvijaju vrijednosti poput solidarnosti, tolerancije i prihvaćanja različitosti čak i više nego ikad.

Solidarnost znači podržavanje, odobravanje postupaka, mišljenja o kojima, spremnost na međusobnu pomoć i suradnju, svijest zajednice, međusobnu povezanost pojedinaca, posebice u društvenom životu (3).

Fenomen solidarnosti znači ravnopravnost ljudi i važan je dio socijalne politike i socijalne sigurnosti ljudi. To je temelj društvene kohezije i temeljna vrijednost današnjih demokratskih društava, uključujući slovenski ustav i europsko pravo. Opća skupština UN-a proglasila je 20. prosinca Svjetskim danom ljudske solidarnosti. Istaknula je kako je Milenijska deklaracija solidarnost definirala kao temeljnu i univerzalnu vrijednost koja treba prevladati u ljudskim odnosima u 21. stoljeću. Solidarnost nije nešto s čime se djeca rađaju, nije nešto što imamo ili nemamo. Djecu možemo naučiti solidarnosti kroz razvijanje empatije i društvenog učenja. Empatija ili sposobnost produbljivanja u druge, razumijevanje drugih počinje se razvijati u djeteta u najranijem bezuvjetnom odnosu s majkom. Jednostavni oblici empatije prema drugoj osobi vidljivi su već krajem prve godine, ali su ti motivi još uvijek egocentrični. Dijete koje je bezuvjetno prihvaćeno i voljeno sposobno je kasnije prevladati svoj egocentrizam i pomoći drugima. Empatija se može grubo definirati u dvije bitne kategorije: kao kognitivna sposobnost pojedinca da prepozna stanje druge osobe, njezine misli, namjere i predvidi njegove reakcije, te afektivnu sposobnost pojedinca da odgovori na nevolju, emocionalno stanje, osjeća slične emocije i bude motivirani na pomoć (4).

Dijete s empatijom bolje će razumjeti ljude i neće ih osuđivati na temelju izgleda, društvenog statusa, vjere, invaliditeta... Poštovanje prema drugima, podrška,

konstruktivna suradnja razvijaju se ako prvo imamo jasnu predodžbu o tome tko smo. Dakle, prvi uvjet je da dijete prvo bude svjesno sebe, vlastitog identiteta i da poštuje sebe, jer se tada otvara prostor za druge, za suradnju i solidarnost.

2. Obrazovanje za solidarnost

Školsko okruženje važan je čimbenik u razvoju empatije i solidarnosti, jer dijete gradi svoju osobnost izvan obitelji. Škola predstavlja snažno društveno okruženje za svako dijete i adolescent, pa može učiniti mnogo za razvijanje solidarnosti. Ako je škola ustanova sa zdravim međuljudskim odnosima, zdravim odnosom prema razlikama i različitostima, odobravanjem postupaka i različitim mišljenjima i suradnjom, to se očituje u zdravoj školskoj klimi. Učenici koji pohađaju ovakvu školu su tolerantni, tolerantni, poštuju različitosti, podržavaju jedni druge, a s druge strane, ne boje se biti različiti, jer njihova različitost znači obogaćivanje iskustava, promjenu uvjerenja, razmišljanja i osobni rast (4).

U školskom prostoru nalaze se djeca i mladi različitih nacionalnosti, kultura i manjina. Integraciju i inkluziju djece s posebnim potrebama provodimo već nekoliko godina. U školama je potrebna solidarnost prema učenicima koji su na margini zbog različitih osobnih, društvenih, kulturnih, zdravstvenih i ekonomskih okolnosti. Stoga bi planirane aktivnosti u školama trebale senzibilizirati djecu za potrebe onih koji su drugačiji, hendikepirani ili gurnuti na marginu vršnjačke skupine ili razreda. Solidarnost, toleranciju i suosjećanje te prihvaćanje različitosti među djecom potrebno je širiti na zanimljiv način. U sklopu školskog razvojnog programa i obrazovnog plana, škola planira aktivnosti koje povećavaju empatiju, socijalnu uključenost učenika i posljedično razvijaju solidarnost. Takve školske i izvannastavne aktivnosti projekti su koji pridonose razvoju socijalnih kompetencija, suradnja s nevladinim udrugama i udrugama koje provode aktivnosti na promicanju solidarnosti, volontiranje za pomoć kolegama iz razreda, starijim osobama, prikupljanje sredstava, humanitarne akcije... Ciljevi solidarnosti mogu se ostvariti i problemom. -usmjerena nastava, projektno orijentirana nastava, interdisciplinarno povezivanje, kvalitetna komunikacija stručnjaka i učenika, stvaranje pozitivne klime uvažavanja u školi, razvijanje vrijednosti i uvođenje pristupa, oblika i metoda koji razvijaju otvoren, uvažavajući dijalog kod učenika i vode ih na objektivno, neovisno, kreativno i kritičko mišljenje.

3.Solidarnost u OŠ Frana Roša

Djeca su svakako veća podrška ako im odrasla osoba pokaže kako pomoći u konkretnoj situaciji, ako su odgovorna za osobu kojoj je potrebna i ako im je dopušteno ponuditi pomoć. (4)

Aktivnosti jačanja solidarnosti u OŠ Frana Roša provode se na razini razreda, odjela, pojedinih skupina i cijele škole. Aktivnosti koje se odvijaju u školi i kojima izravno promičemo solidarnost su:

- akcije prikupljanja (prikupljanje starog papira, čepova, baterija, rabljenih tonera i uložaka, igračaka, bilježnica,);
- dobrotvorne akcije (prikupljanje hrane za životinje u azilu);
- humanitarne akcije (prikupljanje igračaka, bilježnica, čepova, hrane);
- natjecanja s izloženim vrijednostima volontiranja;
- u okviru sati savjetodavne službe provodimo razredne sate kako bismo predstavili individualne posebne potrebe, prihvatili različitosti i razumjeli probleme pojedinih učenika te pružili pomoć učenicima s posebnim potrebama.

U školi provodimo ili sudjelujemo u projektima za razvoj solidarnosti:

- izrada čamaca od starog papira u spomen na žrtve holokausta;
- pozdravljanje ptica mira (podizanje svijesti učenika o važnosti dobrih odnosa);
- Europsko selo (promicanje interkulturalnog razumijevanja, tolerancije, solidarnosti);
- Novogodišnji bazar (izrada božićno-novogodišnjih proizvoda i prikupljanje dobrovoljnih priloga za školski fond);
- obilazak štićenika doma za starije osobe i izrada čestitki za starije osobe (razvijanje međugeneracijske solidarnosti);
- nastavne aktivnosti unutar razrednih sati sa sadržajima namijenjenim upoznavanju sebe, drugih i poticanju međusobnog prihvaćanja. Također u sklopu Proširenog programa (RaP), škola jača i promiče solidarnost, suosjećanje i međusobno razumijevanje.

U okviru proširenog programa, priroda rada idealna je za rano otkrivanje dječjih poteškoća u pridruživanju grupi i pronalaženje pristupa koji mogu utjecati i na grupu i na pojedinca. Svake godine u okviru RaP-a Znamo biti solidarni, puno pažnje posvećujem učenju socijalnih vještina i tako nastojim učenike opremiti ne samo školskim znanjem već i sadržajima važnim za kasniji život. Uz pomoć društvenih igara i drugih pomno planiranih aktivnosti, učenici kroz RaP upoznaju sebe i druge,

poboljšavaju komunikaciju, uče se toleranciji i obzirnosti, poštivanju različitosti, izražavanju emocija, učinkovitom ponašanju u konfliktnim situacijama, empatiji,...

Za dobrotvorne svrhe škole tj. pružanje pomoći osobama s određenim potrebama svakako predstavlja važan aspekt odgojno-obrazovnog rada s učenicima. Djeca su osjetljiva na nevolje drugih i osjećaju se dobro kada za nekoga učine nešto dobro. Jedan od ciljeva rada Znamo biti solidarni, kojemu pridajem veliku važnost, je poticanje učenika na sudjelovanje u raznim humanitarnim i dobrotvornim akcijama. Prvo ih učim da se raduju uspjehu svojih kolega iz razreda, a da pomažu onima koji se nađu u nevolji. Tada im objašnjavam da ima djece i odraslih kojima je potrebna pomoć negdje drugdje, ovdje i u svijetu, te da je lijepo pomagati jedni drugima, jer tako svaki pojedinac može doprinijeti da svijet bude bolje mjesto. Već par godina Roševčani skupljanjem plastičnih čepova pomažu potrebitima. U početku su se čepovi prikupljali za Udrugu Sretna stopala koja okuplja grupu roditelja, skrbnika i podupiratelja djece s zaostajanjem u razvoju. Od 2019 prikupljat će se kapice za Luku Brajlaha iz Poljčana. 6-godišnjak ima nepoželjnu cerebralnu paralizu i ne može samostalno hodati, sjediti ili govoriti. Njegova obitelj godinama radi kako bi Luki osigurala dovoljno potrebnih terapija koje će mu pomoći da napreduje u najosnovnijim stvarima. Terapije su skupe pa si pomažu i skupljanjem i prodajom plastičnih čepova.

4.Zaključak

Dobročinstvo, solidarnost, suosjećanje i međusobno razumijevanje vrijednosti su koje nam nedostaju u ovim vremenima. Toga smo iz godine u godinu sve svjesniji u osnovnim školama. O važnosti solidarnosti i dobročinstva u Osnovnoj školi Fran Roš učimo učenike od prvog razreda. Sudeći prema rezultatima istraživanja (5), uspješnom integracijom djeteta u vršnjake, sprječavanjem izolacije i usamljenosti značajno smanjujemo rizik od niza kasnijih razvojnih problema i povećavamo šanse za bolji uspjeh u učenju kasnije u školi. Uspostavljanjem demokratske kulture školskog života učenike pripremamo i za život u suvremenim demokratskim društvima. I ubuduće ću nastojati u nastavi i u okviru proširenog programa isticati odgojno-obrazovne aktivnosti i na taj način pokušati nastaviti graditi mozaik učenika za cijeli život ili ću pokušati učenicima dati doživotni nesvjesni miraz, što je samo važno koliko i znanje.

Ako želite biti sretni sat vremena – odrijemajte.

Ako želiš jednog dana biti sretan – idi na pecanje.

Ako želiš biti sretan cijeli život – pomози bližnjemu. (kineska poslovice)

5.Literatura

- [1.] Juul, J. (2008). Kompetentni otrok. Radovljica: Didakta.
- [2.] Jacob, C. (2002). Mar otroke sploh še lahko vzgajamo? Ljubljana: Oka otroška knjiga.
- [3.] SSKJ. URL:
<https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=solidarnost>
- [4.] Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2004) Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- [5.] Turnšek, N. (2004). Študijsko gradivo. Socialne igre kot metodični pristop v izobraževanju za kulturo miru in človekove pravice. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Stručni rad

VAŽNOST DOBRO RAZVIJENE KOORDINACIJE KOD DJECE

JULIJA GRM

Osnovana šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Uloga tjelesnog odgoja je vrlo važna, jer njegova bit nije samo zadovoljiti djetetovu potrebu za kretanjem. Zadaci koje ima tjelesni odgoj su dalekosežni; obuhvaćaju i spoznajnu, moralnu i estetsku stranu pedagoške izvedbe. Odgovarajućim odabranim programima, oblicima i metodama rada također možemo utjecati na razvoj i odnose između motoričke, kognitivne, emocionalne i socijalne komponente djetetove osobnosti u kontekstu tjelesnog odgoja. Učenje i pamćenje su među najvažnijim sposobnostima mozga. Mozak ima sposobnost pohranjivanja iskustva, što osobi daje ogromne mogućnosti za prilagodbu okolini.

Ključne riječi: koordinacija, kretanje, tjelesni odgoj.

1. Uvod

Učenje pokreta je proces stvaranja novih pokreta i usavršavanja pokreta koji još nisu u potpunosti savladani. U biološkom jeziku stjecanje pokreta znači formiranje i učvršćivanje živčane mreže. Drugim riječima, ponavljanje određenog motoričkog zadatka rezultira biokemijskim i molekularnim promjenama koje se očituju u gustoći i kvaliteti sinaptičkih veza u mozgu. Kod treniranih osoba, gustoća sinaptičkih veza (neuralnih mreža) mnogo je veća nego u netreniranih osoba. Umnožavanje sinaptičkih veza (plastičnost središnjeg živčanog sustava) i njihovo učvršćivanje ključni su biološki temelji motoričkog učenja i pamćenja.

2. Srednji dio

Motorna [motorička] učinkovitost osobe proizvod je stjecanja kretanja vještine] i sposobnost razvoja adekvatne mišićne snage, brzine, održavanja mišićna snaga... ukratko, motoričke sposobnosti. Razvoj motoričke učinkovitosti ovisi o zrelosti živaca, kostiju, mišića i hormonskog statusa u tijelu i velikim dijelom od tjelesna aktivnost djeteta i adolescenata. Koordinacija je sposobnost učinkovitog i koordiniranog izvođenja vremenskih i prostornih elemenata pokreta. Više od bilo koje druge motoričke sposobnosti ovisi o funkcioniranju središnjeg živčanog sustava. Senzori [koji primaju informacije osjetilima] imaju važnu ulogu u osmišljavanju programa pokreta i njihovoj provedbi. Bez pravilnog prijema i diferenciranja prostornih i vremenskih parametara pokreta, bez dobrog motoričkog [kinestetičkog] osjećaja, nije moguće izvoditi koordinacijski zahtjevne pokrete. Koordinacijske vještine dolaze do izražaja uglavnom u pokretima koji su na svoj način strukture nisu jednostavne, već se sastoje od više pokretnih dijelova odn. gdje se javljaju zahtjevi za izvođenje pokreta većom brzinom, snagom ili točnošću u promijenjenim ili neuobičajenim okolnostima. Utječemo na njihov razvoj provedbom složenijih odn neobične lokomocije [obrnuto ili bočno kretanje, neobičan slijed pokreta, itd.] i postavljanjem polaznika u neuobičajene okolnosti za izvođenje pokreta [prelaženje barijere, korištenje raznih rekvizita i sl.] Počinju se razvijati vještine koordinacije vrlo rano, jer čovjek mora naučiti sve pokrete koje će imati odmah nakon rođenja potrebne za preživljavanje, pa su prve godine života najvažnije u razvoju koordinacija. Tijekom tog razdoblja mogu se obilježiti razne motoričke aktivnosti utječemo na njegov razvoj i tako stvaramo zamućenost za motoričku učinkovitost u daljnji život [5].

Razinu razvoja koordinacije određuju motorički testovi, neke informacije o sposobnost kinetičkog rješavanja prostornih problema [o motoričkoj inteligenciji] može se dobiti i na temelju testova inteligencije. Motorni testovi se sastoje na sljedeći način oponašati situacije kretanja koje od ispitanika zahtijevaju da učine što je više moguće aktiviraju one funkcionalne sustave koji su za svaki oblik koordinacije

najkarakterističnije. Budući da koordinacija nije jednoobrazna sposobnost, potrebno ih je identificirati razvoj svakog pojedinog oblika za korištenje specifičnih motoričkih testova. Pri tome treba imati na umu da se koordinacija ne može vrlo precizno izmjeriti te je stoga s rezultatima testa treba postupati s određenim oprezom. O rezultatima u testovima, tj. Naime, procesi učenja imaju veliki utjecaj na izvedbu motoričkog zadatka, a time utječu i na stvarnost dobivenih informacija [4].

Za djecu i mlade kretanje je od prvih dana života prevladavajuća aktivnost; je izraz zadovoljstva, slobode, razigranosti i kreativnosti, ali i važan sredstvo odgoja, samopotvrđivanja i samospoznaje. Tjelesne sposobnosti usko su povezane s djetetovim tjelesnim karakteristikama, funkcionalnim sposobnostima, zdravstveni, intelektualni, emocionalni i društveni razvoj. Smanjena motoričke sposobnosti, ubrzani rast, zdravstveni problemi i sumnjive civilizacije vrijednosti mogu negativno utjecati na njihov razvoj kod djece i adolescenata [8].

Biološki rast je sveobuhvatan proces koji obuhvaća anatomske i fiziološke promjene. Tijekom rasta dolazi do promjena u formiranju različitih dijelova tijela te u tijelu u cjelini i njegovom sastavu. Pojedini dijelovi ljudskog tijela ne rastu tako brzo i njihov rast ne prestaje u isto vrijeme. Biološki rast u razdoblju od rođenja do zrelosti može se definirati kroz četiri razvojne faze:

- *Dojenče i malo dijete* - razdoblje od rođenja do otprilike dvije i pol godine ili više konačna penetracija mliječnih zuba [svih 20 mliječnih zuba]. To je razdoblje u kojim dominira veliki torzo s glavom koji predstavlja što četvrtina tjelesne težine ili visine, gornji i donji udovi su kratki, torakalni košara je cilindričnog oblika i manja od trbuha, prisutan je debeli potkožni sloj masnoća [ima zaštitnu ulogu]. Tjelesna visina i težina [težina] se brzo povećavaju.
- *Rano djetinjstvo* – razdoblje od oko dvije i pol godine do šest godina ili do penetracija prvog trajnog zuba [prvi kutnjak]. Tijekom tog razdoblja glava još uvijek dominira trupom, a potonji nad udovima, a potkožni sloj masti je još uvijek izraženo. Rast se usporava.
- *Srednje i kasno djetinjstvo* - razdoblje od sedme do desete godine za djevojčice a od sedme do dvanaeste godine za dječake. Karakteristike ovog razdoblja su brze linearni rast udova, smanjenje potkožnog masnog sloja, formiranje struk na torzu kod djevojaka, promjene u proporcijama glave i lica, izgled prijašnjeg znakovi spolne diferencijacije.
- *Adolescencija* - razdoblje od jedanaest do šesnaest godina za djevojčice i od dvanaeste do osamnaeste godine kod dječaka. Ovo razdoblje je podijeljeno u dvije faze, koji imaju svoje specifičnosti. Prva faza počinje prije predpuberteta, koja traje otprilike dvije godine, od 11 do 13 godina za djevojčice i od 12 do 14 godina za dječaci. U ovoj fazi dolazi do brzog povećanja nekih dimenzija tijela, osobito tjelesnu visinu i težinu. Druga faza je pubertet, koji traje do 16. godine kod djevojčica i do 18

godina kod dječaka. Nastaju sekundarni spolni znakovi [vanjski spolni organi, dlakavost, razvoj grudi]. To je također vrijeme kada dolazi do poprečnog rasta tijela, kao i dovršetka rasta i formiranja odraslog tijela pojedinca. Sve navedene dobi su prosječne vrijednosti. Varijabilnost tijekom rasta je vrlo velika [5].

Dijete raznim aktivnostima u zatvorenom i na otvorenom razvija motoriku, uči neke koncepte pokreta odn. sheme te postupno uči i usvaja osnovne elemente različitih sportova [3]. U osnovi razlikujemo šest primarnih sposobnosti: snagu, koordinaciju, brzinu, ravnotežu, preciznost i mobilnost. No, navedene pojedinačne sposobnosti ne manifestiraju se uvijek izvana na isti način, već se dalje dijele na veći ili manji broj manifestacija [npr. eksplozivna, repetitivna i statička snaga]. Za svaku od ovih manifestacija mora se pripremiti posebna metoda vježbanja. Prirodnim oblicima kretanja možemo utjecati na razvoj gotovo svih motoričkih sposobnosti, samo u iznimnim slučajevima na razvoj pokretljivosti. Pri proučavanju temeljnih istraživanja motoričkog prostora djeteta i njegove povezanosti s drugim podsustavima psihosomatskog statusa važno je obratiti pozornost na čimbenike koji usmjeravaju djetetov razvoj. Na razvoj motoričkih sposobnosti utječe nekoliko čimbenika, a to su urođeni čimbenik koji se naziva dispozicija ili nasljeđe, okolina i sama aktivnost. Ovi čimbenici su u bliskoj interakciji, sva tri su važna za napredovanje ljudskog razvoja do viših razvojnih stupnjeva. Kako su motorički potencijali u velikoj mjeri nasljedni, glavni je interes istraživača posebice proučavanje utjecaja društvenog okruženja. Do sada su, primjerice, otkrili da posebno osjetljive motoričke sposobnosti, koje su jako ovisne o regulatornim mehanizmima središnjeg živčanog sustava, značajno ovise o društvenim pogodnostima koje dijete uživa. Društveni status roditelja utječe na motoričku/sportsku aktivnost djeteta, a time i na razvoj motoričkih sposobnosti. Dakle, djeca koja žive u manjim gradovima ili na rubovima velikih aglomeracija, čiji roditelji imaju niži profesionalni status na obrazovnoj ljestvici, nemaju jednake mogućnosti bavljenja tjelesnim ili sportskim aktivnostima kao njihovi statusni vršnjaci. Činjenica je da se čak i dijete s izvrsnim nasljednim konceptima motoričkih sposobnosti neće moći razviti ako za to nema priliku. Prvi uvjet za razvoj motoričkih sposobnosti je dakle dovoljna količina tjelesne/sportske aktivnosti [4].

3. Zaključak

Redovita tjelovježba i sportska aktivnost pozitivno utječu na tjelesni razvoj motorički razvoj, pri čemu je naglašen razvoj koordinacije. Proces motoričkog učenja je vrlo zahtjevan, odgovoran i dugotrajan pedagoški proces, koja u osnovi nikad ne prestaje. Sportaš mora stalno koristiti svoju tehniku kretanja njegovati, održavati i, naravno, prilagođavati vanjskim okolnostima. Poteškoće i odgovornost učenja/poučavanja pokreta je, međutim, da ne smije pogriješiti. Drugim riječima, ispravljanje pogrešno naučenog pokreta [pogreške koje se javljaju u početnim fazama motoričkog učenja i kasnije se konsolidiraju u moždanim strukturama] je vrlo težak [ponekad nemoguć] proces, jer su čvrsto izgrađene i povezane neuronske mreže vrlo teške, ponekad čak i nemoguće . promijeniti. Zato je u sportskoj pedagogiji toliko važno da dijete ili mlada osoba na početku svoje sportske karijere nauči pravilno kretanje.

U nastavu tjelesnog odgoja potrebno je uvesti raznovrsne kreativne igre kao osnovu za kreativno razmišljanje djece i kao učinkovit način stjecanja novih znanja. Kada djeci ponudimo zadatke rješavanja problema, razvijat ćemo se divergentno promišljanje i uvođenje mogućnosti improvizacije za poticanje kreativnosti i mašta.

4. Literatura

- [1.] 1. Breg, V. [2010]. Razvijanje koordinacije s pomoćjo žogo pri šest let starih otrocih.
- [2.] 2. Kajtna, T. Tušak, M. [2007]. Trener. Ljubljana: Fakulteta za šport. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- [3.] 3. Marjanovič Umek, L. [2008]. Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- [4.] Pistotnik, B. [2003]. Osnove gibanja. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- [5.] 5. Pistotnik, B. Pinter, S. Dolenec, M. [2002]. Gibalna abeceda. Ljubljana : Fakulteta za šport.
- [6.] Rajtmajer, D. [1997]. Diagnostično-prognostična vloga norm nekaterih motoričnih sposobnosti pri mlajših otrocih. Maribor: Pedagoška fakulteta
- [7.] Videmšek, M., Strah, N. in Stančević, B. [2001]. Igrajmo se skupaj. Ljubljana:
- [8.] Videmšek, M. in Visinski, M. [2001]. Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport. Inštitut za šport. Fakulteta za šport. Inštitut za šport.

Stručni rad

KAKO RASPOREĐUJEMO NEBODERE

Maja Jakovac

OŠ Franca Rozmana Staneta Maribor

Sažetak

Članak govori o posebnom tipu zadatka - raspoređivanje nebodera. Zadatak spada u područje rekreacijske matematike. Opisana su pravila i strategija za rješavanje takvih zadataka. Naglasak je na vizualnom prikazu naizgled apstraktnog zadatka.

Ključne riječi: rekreacijska matematike, rješavanje u grupama, kreativno provođenje slobodnog vremena

1. UVOD

S učenicima petog razreda započeli smo rješavanje zadatka s neboderima u okviru kreativnog provođenja slobodnog vremena. Tijekom rješavanja zadatka potrebno je u mrežu dimenzija 4x4 razvrstati nebodere različitih visina (1, 2, 3 i 4 katova). U svaki kvadratić potrebno je unijeti broj od 1 do 4, koji predstavlja broj katova nebodera. Pritom je potrebno pridržavati se sljedećih pravila:

1. U svakom retku i u svakom stupcu prisutne su sve visine.
2. Broj uz kvadrat prikazuje koliko katova vidimo iz pojedinog smjera.

Pogledajmo primjer na slikama 1, 2 i 3:

	3	2	1	2	
3					2
2					2
3					1
1					4
	1	2	3	2	

Slika 1: Primjer zadatka

	3	2	1	2	
3			4		2
2					2
3				4	1
1	4	3	2	1	4
	1	2	3	2	

Slika 2: Rješavanje zadatka

Broj 1 (obojan crvenom bojom na slici 2) u prvom retku prikazuje nam da iz gornjeg smjera vidimo jedan neboder. To znači da pored broja 1 stoji najviši neboder. Slično radimo za sve jedinice.

Broj 4 (obojan plavom bojom na slici 2) na desnom rubu prikazuje nam da iz desnog smjera vidimo 4 nebodera. Stoga, jedina je mogućnost da nebodere poredamo po veličini od najmanjeg do najvećeg.

Ako uzmemo u obzir da u svakom retku i u svakom stupcu imamo različite brojeve, uz malo razmišljanja brzo dolazimo do rješenja.

	3	2	1	2	
3	3	2	4	1	2
2	4	1	3	2	2
3	2	4	1	3	1
1	1	3	2	4	4
	1	2	3	2	

Slika 3: Riješen zadatak

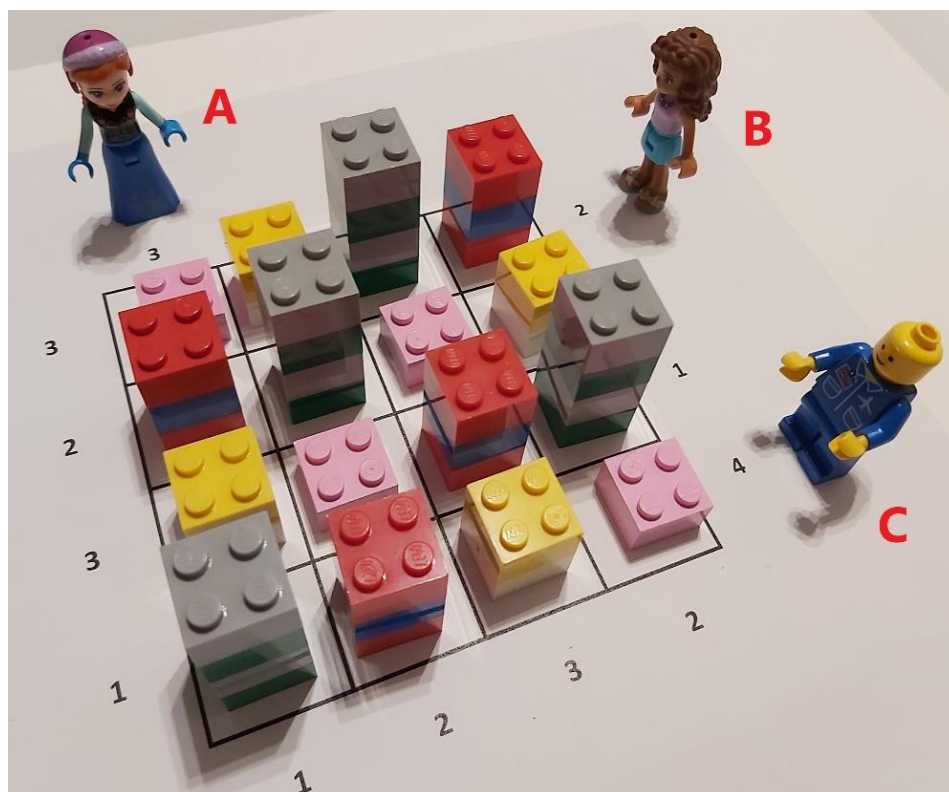
2. RAZUMIJEVANJE PRAVILA POMOĆU LEGO KOCKICA

Budući da je za razumijevanje potreban dobar prostorni prikaz, odlučila sam pokušati objasniti pravila pomoću lego kockica koje imam kod kuće. Sastavila sam nebodere različitih visina (po četiri jednako visoka).

Slika 4: Nבודeri od lego kockica

Mrežu na slici 1 ispisala sam u odgovarajućoj veličini na list papira. Pomoću lego figurica prikazala sam poglede iz različitih smjerova.

Slika 5: Pogled iz različitih smjerova

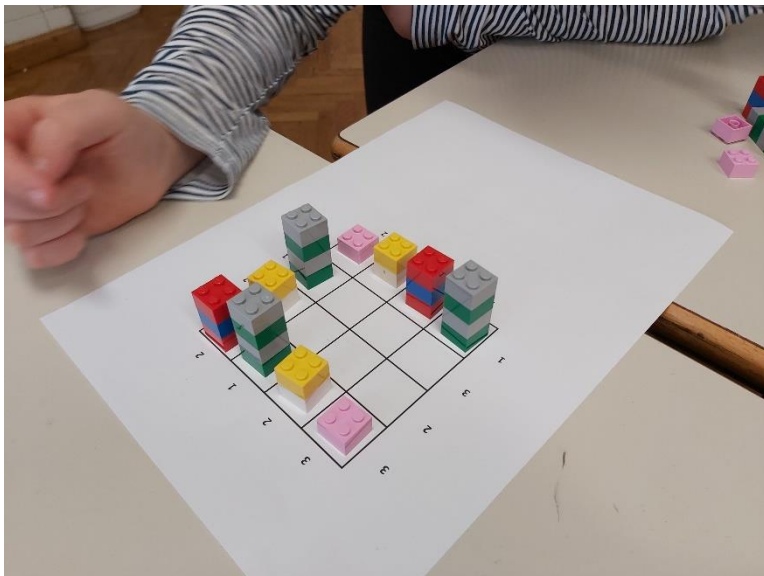
Osoba A vidi 3 nebodera. Naime, redak nebodera s jednim katom, tri kata i četiri katova. Neboder s dva kata ne vidi jer se skriva iza višeg nebodera.

Osoba B vidi 2 nebodera. Prvi kojeg vidi ima 3 kata, a drugi četiri katova. Ostala dva nebodera ne vidi su skriveni odostraga.

Osoba C vidi 4 nebodera veličine od jednog kata do četiri katova.

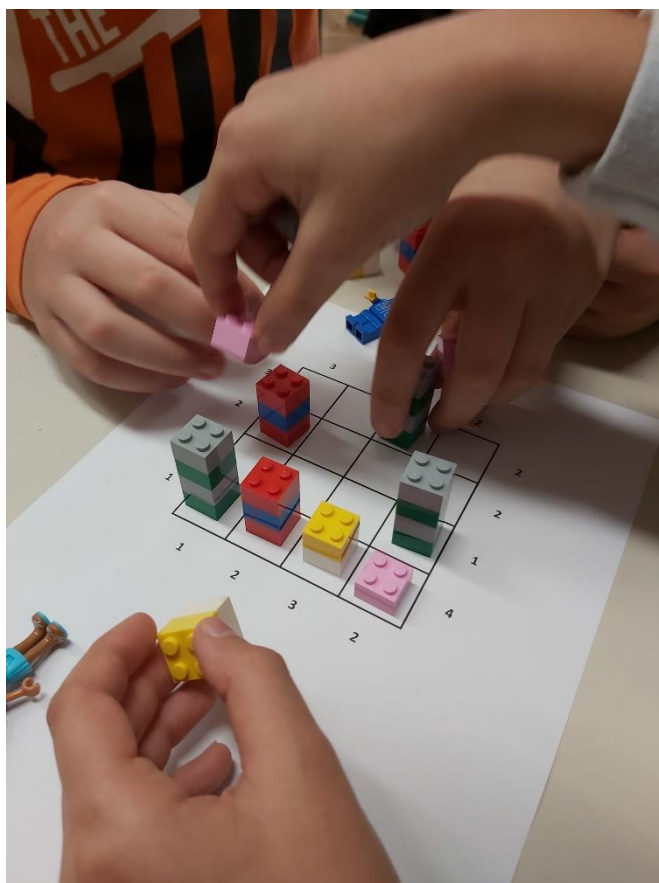
3. RJEŠAVANJE U GRUPAMA

Kad su učenici vidjeli da na stolu imam lego kockice vrlo su se razveselili i postali radoznali. S oduševljenjem su me upitali što ćemo raditi. Na već spomenuti način objasnila sam im pravila pomoću lego figurica. Odmah su htjeli sami isprobati.

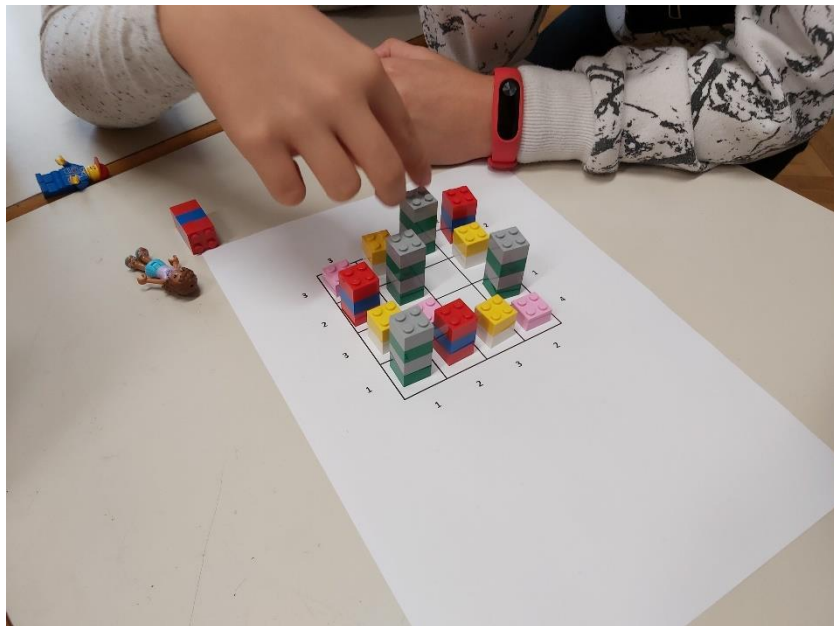
Slika 6: Rješavanje u grupama 1

Jedan zadatak rješavalo je četiri učenika zajedno. Na početku su bili pomalo zbunjeni, ali brzo su shvatili bit zadatka.

Slika 7: Rješavanje u grupama 2

Za bolji prikaz postavili su figurice i na glas pitali što vidi određena figurica. Bilo ih je lijepo gledati i slušati njihove misli. Nikome nije bilo dosadno jer smo svi imali pune ruke posla. I sama sam bila neprestano u pogonu jer su učenici stalno pozivali da provjerim rješenje.

Slika 8: Rješavanje u grupama 3

Neprestano su željeli nove zadatke. Obećala sam da ću im sljedeći put donijeti još teži izazov. Tako sam pripremila zadatke s pet različitih nebodera, koje smo rješavali olovkom na papiru. Pogledajmo primjer takvog zadatka s rješenjem.

	3	1	2	5	2	
2						2
2						2
1						4
5						1
4						2
	2	3	2	1	2	

Slika 9: Primjer zadatka s 5 nebodera

Mnogo učenika uspjelo je riješiti zadatak. Oblikovali su svoje strategije. Koristili su iskustvo stečeno tijekom rješavanja zadataka s četiri različita nebodera.

	3	1	2	5	2	
2	3	5	2	1	4	2
2	4	1	5	2	3	2
1	5	4	1	3	2	4
5	1	2	3	4	5	1
4	2	3	4	5	1	2
	2	3	2	1	2	

Slika 10: Riješen primjer zadatka s 5 nebodera

4. ZAKLJUČAK

Bilo je zanimljivo promatrati kako s nekoliko jednostavnih elemenata, koje učenici mogu sami primiti u ruke, naizgled zahtjevan zadatak postaje zabavan. Učenici su u grupama razvijali socijalne vještine i međusobnu komunikaciju. U budućnosti želim pripremiti još sličnih aktivnosti jer je zadovoljstvo učenika neprocjenjivo.

5. LITERATURA

- [1.] Skyscrapers. URL: <https://www.puzzle-skyscrapers.com/> (1. 12. 2021.)
- [2.] Skyscrapers techniques. URL: <https://www.conceptispuzzles.com/index.aspx?uri=puzzle/skyscrapers/techniques> (1. 12. 2021.)
- [3.] How to play Skyscrapers URL: <https://www.puzzlemix.com/rules-skyscraper.php> (1. 12. 2021.)

Stručni rad

SVEOBUHVAATNA PODRŠKA DJECI IZ RANJIVIH SKUPINA U TURBULENTNIM VREMENIMA NEIZVJESNOSTI S NAGLASKOM NA ZDRAV NAČIN ŽIVOTA

Dr. Teja Gracin, mag. prof. inkluz. ped.
OŠ Ivana Cankarja Ljutomer

Sažetak

Članak obrađuje problematiku s kojom se susreću djeca iz ranjivih skupina, kao i nedostatke u pojedinim područjima učenja tijekom nastave na daljinu. Važnu ulogu u osiguravanju kvalitetne i cjelovite podrške vidimo u prikladnim motivacijskim sredstvima, koja također predstavljamo u članku. S obzirom na to da nemaju sva djeca jednake mogućnosti obrazovanja na daljinu, svakom pojedincu potrebno je posvetiti posebnu pažnju. Položaj djece iz ranjivih skupina uvelike je povezan s životnim uvjetima roditelja i njihovim problemima, posebice kada su zbog epidemije Covid-19 djeca primorana pohađati nastavu na daljinu. Uz postojanje moguće isključenosti i stigmatizacije, osjećaju se manje vrijednima i imaju manje šanse za uspjeh. Stoga je motivacija posebno značajna.

Ključne riječi: nastava na daljinu, motivacija, ranjive skupine, djeca s posebnim potrebama

1. UVOD

Prisutnost koronavirusa promijenila je način života cjelokupne populacije, a ponajviše živote djece kojoj se rutina promijenila preko noći. Druženje s vršnjacima postalo je suzdržano, a dječja graja iz učionica naizmjenično se seli na Internet (i obrnuto). Živimo u neizvjesnim vremenima, kada su upravo djeca ta koju ovakve okolnosti jako zbunjuju, iako to možda i ne izgleda tako. Prelaskom s redovne na online nastavu promijenili su se način komunikacije, metode podučavanja, rutina, način ocjenjivanja i način života svakog djeteta osnovnoškolske dobi. No, kao što znamo, nemaju sva djeca iste uvjete kod kuće, dok su uvjeti u školi ujednačeniji. Najviše su ugrožena djeca iz takozvanih ranjivih skupina. Upravo u ovoj skupini djece uočavamo najveće probleme.

2. RANJIVE SKUPINE

Tko spada u ranjive skupine? Kako su se djeca iz ranjivih skupina suočila s izazovom obrazovanja na daljinu? Kako su pratila nastavu? Koji su ometajući čimbenici bili prisutni i koje su posljedice obrazovanja na daljinu?

Ranjive skupine predstavljaju širok pojam. Uvažavajući trenutno stanje, zapaženo je da se one povećavaju i mijenjaju. Činjenica je da se svaka ranjiva skupina suočava sa svojim specifičnim problemima, a mnogi od tih problema zajednički su svim skupinama. Sve više ranjivih skupina također se suočava sa siromaštvom. Važnost obrazovanja ranjivih skupina jedan je od ključnih čimbenika u podizanju razine znanja i osposobljenosti za različite životne uloge. Upravo obrazovanje [7] postaje sve važniji čimbenik u stjecanju društvenog i kulturnog kapitala te društvene kohezije, što se očituje u ukupnom poboljšanju kvalitete života i razvoja društva. Svim ranjivim skupinama zajednička je niska motivacija za obrazovanje.

Prvi važan čimbenik uspjeha rada djece iz ranjivih skupina je poticajno i primjereno okruženje. Danas se djeca iz ranjivih skupina često susreću s problemom zastarjele i neadekvatne računalne opreme te nestabilne internetske veze, što im onemogućuje kvalitetno obrazovanje. Tijekom nastave na daljinu primjećujemo da ova djeca nemaju dovoljnu podršku kod kuće, te da imaju nestrukturirano okruženje uz mnoge ometajuće čimbenike. Sve to predstavlja otežavajuće okolnosti u razdoblju kada su djeca prisiljena pratiti nastavu na daljinu. Fizička prisutnost u školi vrlo im je važna, kao i sama škola koja je obično za njih najprikladnije, optimalno okruženje za stjecanje znanja i drugih vještina.

Velik udio djece iz ranjivih skupina također ima nedostatke u pojedinim područjima učenja.

3. DJECA S POSEBNIM POTREBAMA - DJECA S NADOSTACIMA U POJEDINIM PODRUČJIMA UČENJA

Djeca s nedostacima u pojedinim područjima učenja su djeca s teškim oblicima specifičnih poteškoća u učenju, kod koje se zbog poznatih ili nepoznatih poremećaja ili razlika u radu središnjeg živčanog sustava pojavljuju primjetne poteškoće u čitanju, pisanju, pravopisu ili računanju (aritmetici).

Međutim, spomenuti nedostaci utječu na kognitivnu obradu verbalnih, a ne neverbalnih informacija, ometaju stjecanje i automatizaciju školskih vještina te utječu na učenje i ponašanje tijekom cijelog života [5]. No, kako bi prevladali te nedostatke, potrebni su im posebni oblici podrške i pomoći, naročito kada su prepušteni sami sebi prilikom obrazovanja na daljinu. Kod djece iz ranjivih skupina izražena je prisutnost neprikladnih oblika obiteljske pomoći i podrške.

4. NEDOSTACI NASTAVE NA DALJINU

Poznato nam je da školski nastavni sat u trajanju od 45 minuta nije ni približno tako iscrpljujući kao podučavanje putem videokonferencija. Okruženje je također drugačije.

Mnoga djeca iz ranjivih skupina nemaju priliku povući se u mirno okruženje, te moraju dijeliti računalnu opremu ili prostor s braćom i sestrama koji također imaju svoje obveze. Osim toga, svjedoci su sve većih emocionalnih kriza roditelja, zbog neizvjesnosti, brige za budućnost, drugačijeg tempa dana, života, a ponekad i financijskih poteškoća. Usprkos spomenutim poteškoćama, moraju slijediti neprirodnu online komunikaciju, tijekom koje uz nedostatak kontakta očima dolazi i do zakašnjenja pri razmjeni informacija, tako da svi ti čimbenici fizički i psihički dodatno umaraju učenike.

Učinak provođenja dopodnevni sati pred ekranima s posljedičnim umorom zbog napetosti i uključenosti u IKT tehnologije prenosi se i na drugi, poslijepodnevni dio dana, kada djeca koja su u biti bila tjelesno neaktivna, osjećaju iscrpljenost. Nedostatak kontakta s drugom djecom, koji je posebno važan za osnovnoškolsko razdoblje, problematičan je za zdrav socijalni razvoj djece. Uslijed ovakvog stanja pogoršani su psihičko i fizičko zdravlje djece, koji su neophodni za optimalan razvoj pojedinca. Školska izvješća pokazuju da je uspjeh djece u tjelesnom odgoju lošiji, a pri tome je i provedba samog tjelesnog odgoja na daljinu bila ograničena.

Znamo da djeca s posebnim potrebama tijekom karantene uglavnom nisu samostalna jer su im potrebni nadzor, poticaj i motivacija za rad. Kućno okruženje je drugačije. Djeca teže izražavaju svoje emocije. Strah, zabrinutost i ljutnja često se pojavljuju među roditeljima i učenicima. Prema navođenjima različitih autora [9] [4], za optimalan razvoj djeteta važno je stabilno i sigurno okruženje u kojem postoji rutina zahvaljujući kojoj dijete zna što može očekivati. Ova komponenta nedostaje djeci iz ranjivih skupina. Iako su promjene u životu djeteta očekivane i nužne, nagli i dugotrajni prekidi rutine i prevelike promjene mogu biti značajan stresor i negativno utjecati na djetetov osjećaj sigurnosti.

Negativne promjene društvenih čimbenika (npr. gubitak posla, financijska nestabilnost, prorijeđeni međuljudski kontakti) negativno utječu na psihičku dobrobit roditelja, kvalitetu partnerskog odnosa i odnose roditelja i djece. Opisane promjene ujedno predstavljaju i čimbenike rizika za uspješnu prilagodbu djece novonastaloj situaciji. Razni autori u susjednim zemljama [11] također su ustanovili da je stres koji su roditelji doživljavali tijekom epidemije povezan s pojavom psihičkih problema kod mališana, djece i adolescenata.

5. MOTIVACIJSKI ASPEKTI NASTAVE NA DALJINU

Kao što nam je već poznato, motivacija ima iznimnu važnost, naročito za djecu koja dolaze iz nepoticajnog kućnog okruženja i koja se istovremeno suočavaju s mnogim nedostacima. Bandura [10] definira motivaciju kao proizvod unutarnjeg rada pojedinca i događanja u vanjskom okruženju. Motivacija je dakle dobrovoljna spremnost pojedinca da se potruži pri postizanju određenog cilja, a da pritom zadovolji individualne potrebe [3]. Zapravo, motivacija je psihološki poticaj za rad. Dakle, što je zapravo motiviranje? Motivirati znači pripremiti nekoga da nešto učini prvenstveno zato što to sam želi učiniti [2]. Svako naše ponašanje je motivirano. Bez motivacije nije moguće uspješno obaviti nijednu aktivnost niti zadovoljiti potrebe [1]. Stoga je za opisanu djecu motivacija još važnija, jer nemaju poticaje iz kućnog okruženja niti pozitivne obrasce.

5.1 ANALIZA I MOTIVACIJA TIJEKOM OBRAZOVANJA NA DALJINU

Tijekom obrazovanja na daljinu, djeca većinu vremena provode uključena u uporabu računalne tehnologije. Ključna saznanja daju uvid u informacije o tome da se nakon analize cjelokupnog prostora namijenjenog tjelesnom i motoričkom razvoju djece pojavljuje negativan utjecaj ograničavanja tjelesne aktivnosti i drugačijeg načina odgoja i obrazovanja na razvoj djece [8]. Strel napominje da će posljedice biti dugoročne [12]. S obzirom na to da je došlo do povećane odsutnosti djece s nastave, pao im je imunološki sustav te im je zbog nedostatka energije opala i pozornost, što se očituje u smanjenoj uspješnosti učenja čak i kod djece koja ranije nisu imala poteškoća.

U nastavku opisujemo nekoliko motivacijskih tehnika, koje djeci iz ranjivih skupina odnosno djeci s nedostacima omogućavaju bolje praćenje i pružaju im osjećaj samouvjerenosti i više vrijednosti. O motivaciji se treba pobrinuti čim učenici prijeđu na obrazovanje na daljinu kako ne bi došlo do njenog opadanja. Kao primjer individualne motivacije pojedinca navodimo popis koji sadržava deset dobrih djela. Kao što znamo, kada učinimo dobro djelo, obuzimaju nas osjećaji zadovoljstva i sreće, jer postupkom možemo nekome uljepšati dan. Takvo motivacijsko sredstvo djeluje u interakciji između učenika i obitelji te njihovih najbližih. Poslala sam učenicima tabelu u koju su unosili dobra djela učinjena u određenom tjednu.

DOBRO DJELO	OBAVLJENO
1. POHVALI NEKOGA.	
2. NAPRAVI (NACRTAJ) CRTEŽ ILI IZRADI PROIZVOD ZA NEKOGA U OBITELJI.	
3. POMOZI MAJCI/OCU OKO KUĆANSKIH POSLOVA.	
4. POSPREMI POSUĐE NAKON RUČKA.	
5. NASMIJ NEKOGA U OBITELJI.	
6. PREDLOŽI DA ZAIGRATE DRUŠTVENU IGRU.	
7. RECI NEKOME U OBITELJI DA GA VOLIŠ.	
8. NAPRAVI VESELI SELFIE SA SVOJOM OBITELJI.	
9. NEKOME PRIPREMI IZNENAĐENJE.	
10. POŠALJI JEDNU FOTOGRAFIJU DOBROG DJELA UČITELJICI DSP☺.	

Slika 1: 10 dobrih djela
Izvor: vlastiti

Ovakav način bilježenja bio im je zabavan, a istodobno je djelovao motivirajuće, te su učenici imali osjećaj vlastitog zadovoljstva. Slali su fotografije dobrih djela, kao što je na primjer prvo kuhanje kave za svoju mamu, zatim zabavne fotografije svojih obitelji i raznih iznenađenja.

Drugo motivacijsko sredstvo, koje je bilo prikladno za sve učenike i koje sam im zadala bila je »Akcija čišćenja«. Tijekom obrazovanja na daljinu možemo nehotice upasti u određenu rutinu koja nas dovodi do apatije te pasivnosti. Može se dogoditi da im se ništa ne radi, uključujući i pospremanje, jer su učenici tijekom većine razdoblja izolirani i onemogućeno im je posjećivanje prijatelja. Akcija čišćenja bila je odlično motivacijsko sredstvo, jer je poticala osjećaj vlastitog zadovoljstva. Svaki učenik najprije je počeo čistiti u svom okruženju. Nastavio je u bližoj okolini, odnosno u prirodi. S obzirom na to da je bila potrebna povratna informacija o učinkovitosti akcije čišćenja, to je potaklo dokumentiranje doživljaja fotografijama koje smo razmjenjivali. Budući da se apatija i pasivnost još češće pojavljuju u takozvanim ranjivim obiteljima, promjena je itekako dobrodošla.

KAM PA S SMETMI?

1. POGLEJ ČE JE ZABOJNIK ČIST, TUDI ON RABI OSVEŽTEVI!
2. LOČUJ ODPADKE!

KAJ LAHKO STORIM ZA ČISTO NARAVO?

- POJDI NA SPREHOD...**
S SEBOJ VZAMI ROKAVICE IN VREČKO...
POGLEJ OKOLI SEBE...
ČE NADEŠ NEKAJ, KAR NE SPADA V NARAVO POBERI IN VRŽI V NAJBЛИŽJI KOŠ.

KAJ PA TO?! TAKŠNO ČIŠČENJE PREPUSTI RAJE DRUGIM....

IN ZEMLJA TI BO HVALEŽNA...

Slika 2: Akcija čišćenja
 Izvor: vlastiti.

Sudeći prema zapažanjima mnogih stručnjaka, smanjene su motivacija i tjelesna aktivnost djece. Stoga je bilo važno obratiti pažnju na ove komponente pri učenju, iako to nije nimalo jednostavno. Uvažavajući nastalu situaciju, učenicima su napisane upute za kretanje u prirodi, gdje su, naravno, rado dokumentirali svoje doživljaje fotografijama. Primjer je bio virtualni sportski dan »Upoznajem okolinu«. Uzimajući u obzir krajeve i mjesta iz kojih dolaze, pripremila sam im nekoliko ideja za planinarenje odnosno pohode.

Cilj je bio dobro upoznati svoju okolinu, te pri tome ojačati svoje tijelo i duh. Djeca iz ranjivih skupina obično su prepuštena sama sebi, manje upoznaju svoju okolinu, a mnoga od njih, nažalost, većinu poslijepodnevnih sati provedu uključena u korištenje računalne tehnologije. Znamo da to ima vrlo negativne posljedice kako na psihičko tako i na fizičko zdravlje djece.

U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH!

Pripremila sam za tebe nekoliko ideja:

Ljutomerski ribniki- ribniki
Podgradje

Babji ložič

Zbirni center- Čistilna
naprava

KAKO OČUVATI SVOJE ZDRAVLJE KROZ BAVLJENJE SPORTOM?

- sportom razvijamo i jačamo svoje tijelo,
- jačamo zdravlje, mišiće i psihičku dobrobit,
- razvijamo poštovanje, uzajamnu pomoć, učimo pravila, doživljavamo prve pobjede i poraze,
- sport doprinosi kreativnosti, estetskom i umjetničkom izražavanju, razvoju mašte,
- sport poboljšava sposobnosti, kao što su koncentracija, brz odaziv, samokontrola,
- razvija koordinaciju, brzinu, snagu, pokretljivost, preciznost i ravnotežu te poboljšava vršnjačke odnose,
- potiče samostalnost,
- smanjuje probleme u ponašanju,
- doprinosi lakšem učenju te
- razvija radne navike.

"ONAJ TKO ŽELI, PRONAĐE NAČIN, A ONAJ TKO NE ŽELI, PRONAĐE IZGOVOR."

3,2,1...IDEMO!!!

Slika 3: Sportski dan: »Upoznajem okolinu«

Izvor: vlastiti

Učenje i kretanje vrlo su važni i međusobno povezani. Dokazano je da učenici lakše uče ako su prije početka nastave bili tjelesno aktivni neko vrijeme. Na ovaj način poboljšavaju se koncentracija i motivacija. Kao primjer motivacijskog zadatka s područja kretanja, koji se može obavljati tijekom videokonferencije ili u paru kod kuće, predstavljamo igru »Učenje kroz pokret«. U igru su uključena dva igrača koja imaju iste predloške. Stoje okrenuti jedan prema drugom. Jedan napravi pokret, drugi ponavlja za njim. Zahtjevnost igre može se postupno povećati odnosno postaviti na višu razinu. Ciljevi igre su razvijanje pamćenja, koordinacije, zrcaljenja, križnih pokreta, kreativnog razmišljanja, usmjeravanja te sama zabava, budući da stimuliraju sve veze u mozgu.

Slika 4: Učenje kroz pokret

Izvor: Kinderkinesiologie [6].

Videokonferenciju u paru također smatramo važnim motivacijskim sredstvom za individualni rad, pogotovo s učenicima iz istog razreda. Zahvaljujući ovom sredstvu, zapazili smo prednosti vršnjačkog učenja, kompetitivnost i veće zadovoljstvo. Ove smo sate obogatili zabavnim PowerPoint zadacima koji su poticali pažnju, koncentraciju, logičko razmišljanje i kreativnost. U nastavku predstavljamo neke proizvode i aktivnosti koje su nastale tijekom nastave na daljinu. To su izrada makete kuhinje od različitih materijala, prva samostalna priprema kave, želje i slobodno vrijeme te kreiranje (novih likovnih proizvoda) na temu pročitane knjige.

Slika 5: Likovni proizvodi i aktivnosti tijekom obrazovanja na daljinu
Izvor: vlastiti

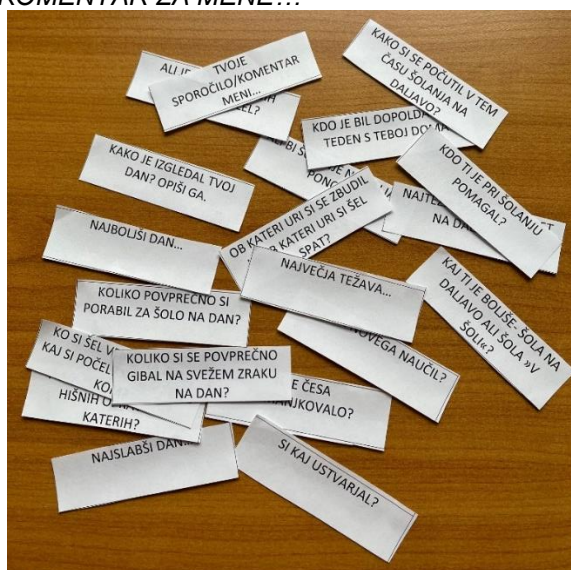
5.2 ANALIZA I MOTIVACIJA NAKON POVRATKA U ŠKOLU

Nakon završetka nastave na daljinu, bilo na duže vrijeme ili samo tijekom karantene, potrebno je postupno uvoditi svakog pojedinca u stari školski sustav. Prijelazi s nastave na daljinu na obrazovanje uživo predstavljaju faktor stresa kojeg odrasli možda nisu svjesni. Kao motivacijsko sredstvo na nastavi uvijek koristim takozvane „Korona kartice“, pri čemu kroz razgovor i igru utvrđujem činjenice o psihičkoj dobrobiti, stanju i razmišljanju učenika.

Primjeri:

- NAJBOLJI DAN...
- NAJGORI DAN...
- ŠTO JE ZA TEBE BOLJE- NASTAVA NA DALJINU ILI NASTAVA »U ŠKOLI«?
- NAJTEŽI ŠKOLSKI PREDMET NA DALJINU...
- TKO TI JE POMAGAO TIJEKOM UČENJA?

- KOLIKO SI SE U PROSJEKU (DNEVNO) KRETAO NA SVJEŽEM ZRAKU ?
- U KOLIKO SATI SI SE PROBUDIO I KADA SI OTIŠAO SPAVATI?
- ŠTO SI RADIO KADA SI IZAŠAO NA SVJEŽ ZRAK? KAMO SI IŠAO, S KIM?
- KAKO JE IZGLEDAO TVOJ DAN? OPIŠI GA.
- TKO JE BIO S TOBOM U DOPODNEVNIM SATIMA, TIJEKOM TJEDNA?
- JE LI SE ITKO OD TVOJIH NAJBЛИŽИH RAZBOLIO?
- JESI LI POMAGAO OKO KUĆANSKIH POSLOVA? KOJIH?
- KOLIKO SI VREMENA PROVEO U OBAVLJANJU ŠKOLSKIH OBAVEZA?
- ŠTO SI NAUČIO?
- ŠTO MISLIŠ O PONOVNOM OBRAZOVANJU NA DALJINU?
- JESI LI KREIRAO (STVARAO) NEŠTO NOVO?
- KAKO SI SE OSJEĆAO TIJEKOM OVOG RAZDOBLJA NASTAVE NA DALJINU?
- NAJVEĆI PROBLEM...
- JE LI TI IŠTA NEDOSTAJALO?
- TVOJA PORUKA/KOMENTAR ZA MENE...

Slika 6: Korona kartice

Izvor: vlastiti

Vrlo je važan takozvani "lagani" prijelaz na prethodni oblik obrazovanja, koji je djeci poznat i na koji su navikli. Tijekom spomenutih razgovora možemo dobiti predstavu o tome kako su djeca doživljavala situaciju u kojoj su bila prisiljena ostati kod kuće. Osim toga, doznajemo i što ih je ograničavalo te s kakvim su se problemima suočavali. U skladu sa smjernicama Ministarstva obrazovanja [13], smatramo da je svakom djetetu, a posebno djeci iz ranjivih skupina odnosno djeci s nedostacima, potrebno osigurati uvodne sate za prilagodbu školskom ritmu. Naročito moramo uzeti u obzir eventualne krizne situacije, njihove strahove i druge emocionalne prepreke. Potrebno je odvojiti vrijeme za razgovor o učeničkom doživljaju nastave na daljinu, kao i samog povratka u školu. Svakom pojedincu s teškoćama moramo pružiti emocionalnu podršku. Što se tiče nastavnih sadržaja, potrebno je odvojiti vrijeme za utvrđivanje gradiva i prilagodbu. Posebnu važnost ima povratna informacija.

6. ZAKLJUČAK

Teoretski gledano, sva djeca imaju jednake mogućnosti za stjecanje osnovnog obrazovanja, ali u praksi to nažalost nije slučaj. Ta razlika je posebno primjetna kada se radi o školovanju djece iz ranjivih skupina, a pogotovo kada je riječ o obrazovanju na daljinu. Ovakav oblik obrazovanja vrlo je naporan, jer praćenje videokonferencija i online učionica fizički i psihički iscrpljuje učenike. Tijekom provedene nastave na daljinu razlike među učenicima značajno su se produbile odnosno došle do izražaja. Nehotice se događa da veliki dio posla pada na ramena roditelja, a ako djeca dolaze iz ranjivih skupina, poteškoće su još veće. S jedne strane susreću se s osobnim problemima, a s druge strane, uslijed nedostatka takvih znanja, nisu uvijek u mogućnosti pomoći svojoj djeci. Krizne situacije djece i njihovih obitelji time se produbljuju. Ovakve poteškoće obično dovode i do pada motivacije, što je također povezano s povećanjem emocionalnih problema i problema u ponašanju. Kao učitelji, moramo stati uz svoje učenike pružajući im pravu motivaciju te ih kontinuirano poticati i održavati rutinu koliko god je to moguće. Učenike možemo osnažiti istinskom komunikacijom i inovativnim metodama te motivacijskim strategijama.

7. IZVORI I LITERATURA

- [1.] Červ, R. (2012). *Stopnja zadovoljstva in motivacijski dejavniki učiteljev*. Revija za univerzalno odličnost, februar 2012, 1 (1). Dostupno na: http://www.fos.unm.si/media/doc/zaloznistvo/RUO_2012_01_Cerv_Renata1.pdf [Pristupljeno 15. 1. 2019.].
- [2.] Denny, R. (1997). *O motivaciji za uspeh*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- [3.] Ferjan, M. (2005). *Management izobraževalnih procesov*. Kranj: Moderna organizacija.
- [4.] Hacin Beyazoglu K. in drugi (2020). *Težave in izzivi družin z otroki v zgodnjem in srednjem otroštvu med karanteno zaradi epidemije COVID-19*. Dostupno na: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/download/243/347/5750-1?inline=1> [Pristupljeno 5.9.2021.].
- [5.] Kavkler, M. (2008). *Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja*. Dostupno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/3008/1/Kavkler_Primanjkljaji.pdf [Pristupljeno 3.9.2021.].
- [6.] Kinderkinesiologie (2020). *Kinderkinesiologie*. Dostupno na: <https://www.facebook.com/kinderkinesiologie/videos/1363217783881059/> [Pristupljeno 6.10.2021.].
- [7.] Mohorič Špolar, V. Ivančič, A. in Radovan, M. (2010). *Možnosti ranljivih skupin v formalnem in neformalnem izobraževanju v Sloveniji: strategije in politike na nacionalni in izvajalski ravni*. Dostupno na: http://arhiv.acs.si/porocila/LLL2010-PP5-Nacionalno_porocilo_Slovenija.pdf [Pristupljeno 5. 4. 2019.].
- [8.] Prehrana (2021). *Po epidemiji covid-19 upad globalne učinkovitosti otrok in več debelosti*. Dostupno na: <https://www.prehrana.si/clanek/474-po-epidemiji-covid-19-upad-gobalne-ucinkovitosti-otrok-in-vec-debelosti> [Pristupljeno 1.9.2021.].
- [9.] Sandstrom, H. in Huerta, S. (2013). *The negative effects of instability on child development: a research synthesis*. Urban Institute.

- [10.] Semmar, Y.(2006). *Adult learners and academic achievement: The roles of self- efficacy, self-regulation and motivation*. Dostupno na: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000000b/80/1b/cc/20.pdf [Pristupljeno 15.9.2021.].
- [11.] Spineli, M. et. Al (2020): *Parents' Stress and Children's Psychological Problems in Families Facing the COVID-19 Outbreak in Italy*. Dostupno na: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.01713/full> [Pristupljeno 13.10.2020.].
- [12.] Zalokar, P.(2020). *Šokantni rezultati: Naši otroci v karanteni postali debeli zapečkarji*. Dostupno na: <https://www.delo.si/sport/drugi-sporti/sokantni-rezultati-nasi-otroci-postali-predebeli-zapeckarji/> [Pristupljeno 5.9.2021.].
- [13.] ZRŠŠ (2021) *Usmeritve in priporočila za pouk na daljavo*. Dostupno na: <https://www.zrss.si/stiki-s-prakso/podpora-pouku-na-daljavo/usmeritve-in-priporocila/priporocila-in-usmeritve-za-pouk-na-daljavo-za-osnovno-solo/> [Pristupljeno 6.10.2021.].

Stručni rad

MATEMATIKA ZA DJECU

Ana Radovčič, profesorica matematike

Srednja šola Izola, Izola, Slovenija

Sažetak

Dijete se svakodnevno susreće s matematikom, kroz svakodnevne zadatke i planirane matematičke aktivnosti. Odgajatelj ima vrlo važnu ulogu, pošto na prijateljski, nenametljiv i zanimljiv način približava djetetu matematiku. Odgajatelj vodi, motivira i nudi djeci poticajno okruženje za učenje. U vrtiću se matematika izvodi na zabavan i razigran način, iako se odgajatelj mora pridržavati nastavnog plana i programa. Važno je da odgajatelj zadrži djetetov interes i radost za matematiku. Neka se djetetu ponudi razigrani sadržaj i neka je rješavanje matematike zabavno za djecu. U predmetu matematika za djecu učenice 4. godine srednjoškolskog nastavnog programa „Predškolski odgoj“ izradile su zanimljiva didaktička pomagala za provedbu matematičkih aktivnosti u vrtiću.

Ključne riječi: matematika, matematika u vrtiću, didaktičko pomagalo

1.Uvod

U predmetu matematika za djecu učenici/ce mi na početku prvog sata govore asocijacije na riječ matematika. Najčešće riječi su: zbrajanje, oduzimanje, rješavanje problema, brojevi, računske operacije,... Tako mogu lakše razumjeti kako učenici zamišljaju riječ matematika.

Dijete se vrlo rano susreće s matematikom u svakodnevnom životu. Primjerice, kada broji, mjeri, uspoređuje, razvrstava, grupira predmete, prikazuje ih simbolima, imenuje i opisuje ih te govori o njima. U vrtiću kroz razne aktivnosti i igre stječe iskustva, vještine i znanja o tome što je veliko, što je malo, čega je više, a čega manje itd. Tako dijete uči da neke svakodnevne probleme može učinkovitije rješavati ako se služi matematičkim strategijama razmišljanja. [1]

Dijete se vrlo rano susreće s matematikom. Važno je da ono nije samo slušatelj, već i aktivni sukreator vlastitog učenja. Na taj način ono razvija mišljenje. Zadaća odgajatelja je stvoriti problemsku situaciju te usmjeriti i podržati djecu u njihovim osobnim nastojanjima da pronađu moguća rješenja.

2.Matematika u vrtiću

Odgajatelj mora sustavno i planirano provoditi svoju djelatnost u vrtiću. U nastavnom planu i programu za vrtiće pronalazi globalne ciljeve i ciljeve vezane uz određene matematičke sadržaje. Ciljevi predstavljaju pomoć odgajateljima u planiranju aktivnosti koje djetetu nude cjeloviti razvoj.

2.1.Uloga odgajatelja

Odgajatelj mora odgovarati na djetetova pitanja, slušati ih s poštovanjem i pažljivo. Potaknuti svako dijete da postavlja pitanja i sudjeluje. Svakom djetetu omogućiti priliku za izražavanje osjećaja i mišljenja. Važno je da ih odgajatelj zna usmjeriti i dočarati radost kada se pronađe pravo rješenje. A greške djece koristi kao priliku za njihov napredak. Kada djeca dođu do pogrešnih rješenja, odgajatelj im daje priliku da pogledaju gdje su pogriješila ili da ponovno izvedu aktivnost. Gradimo na pohvalama, koje su motivacija za budućnost.

Slika 1: Pomoć djetetu da pronađe pravo rješenje [2]

3. Aktivnosti

Odgajatelj u vrtiću može samostalno ili zajedno s djecom izraditi mnoštvo zanimljivih, jednostavnih i poučnih materijala za razvijanje mišljenja i izražavanja te osjećaja doživljavanja matematike kao ugodnog iskustva. U srednjoškolskom predmetu „Matematika za djecu“ učenice imaju priliku izraditi vlastito didaktičko pomagalo za izvođenje matematičkih aktivnosti u vrtiću. Odabrala sam razna didaktička pomagala primjerena drugoj dobnoj skupini, koja su učenice same izradile. Pri tome su obratile pažnju na ciljeve nastavnog plana i programa.

3.1. Prvo didaktičko pomagalo

Ciljevi

- poznaje ili prepoznaje i imenuje jednostavne geometrijske likove,
- potkrepljuje imenovanje geometrijskih likova,
- traži, percipira, koristi razne mogućnosti za rješavanje problema,
- provjerava smislenost rješenja problema.

Uputa

Dijete ima na raspolaganje tablicu s pribadačama i elastikama, a na pomoćnim listovima nalazi se prikaz postavljanja elastike preko pribadača kako bi se moglo napraviti odabrani geometrijski oblik (kvadrat, trokut i pravokutnik). Dijete pokušava rastegnuti elastiku na tablicu s pribadačama na isti način kao što je prikazano na listovima.

Slika 2: Istegni me u pravi oblik [2] Slika 3: Dijete pokušava rastegnuti elastiku u obliku trokuta [2]

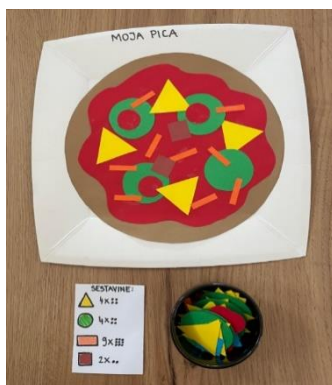
3.2.Drugo didaktičko pomagalo

Ciljevi

- traži, percipira i koristi različite mogućnosti za rješavanje problema,
- upoznaje geometrijske figure, likove kroz igru,
- poticanje mašte.

Uputa

Dijete ima na raspolaganju tanjur s 'praznom' pizzom, a posebno iz papira izrezane pojedine geometrijske likove (krug, kvadrat, trokut i pravokutnik). Pizzu mora napraviti prema priloženim uputama, pri čemu na pizzu mora zalijepiti onoliko likova koliko je određeno (npr. četiri trokuta, četiri kruga, devet pravokutnika i dva kvadrata).

Slika 4: Moja pizza od likova [2]

3.3.Treće didaktičko pomagalo

Ciljevi

- dijete traži, percipira i koristi različite mogućnosti za rješavanje problema,
- prikuplja i prikazuje podatke.

Uputa

Na stolu se nalazi već napravljena tablica odnosno dijagram. Potonji je sastavljen na način da je u prvom retku napisana riječ „leptir“ ili „nije leptir“. Kod riječi „leptir“ potonji je nacrtan i precrtan kod riječi „nije leptir“. Na lijevoj strani dijagrama, prvi redak glasi „ružičast je“, a drugi „nije ružičast“. Uz tablicu su i slike leptira koji su ružičasti i drugih boja, kao i drugih životinja i biljaka, od kojih su jedne ružičaste, a druge nisu. Zadatak djeteta je da pravilno ispuni dijagram i postavi sliku na ispravno mjesto, vodeći računa o tome je li se na slici nalazi leptir ili druga životinja ili biljka i ako je ružičasta ili druge boje. Uz zadane riječi nacrtane su i slike kako bi djeca lakše zamišljala što moraju učiniti, unatoč tome što ne znaju čitati.

Slika 5: Carrollov dijagram [2]

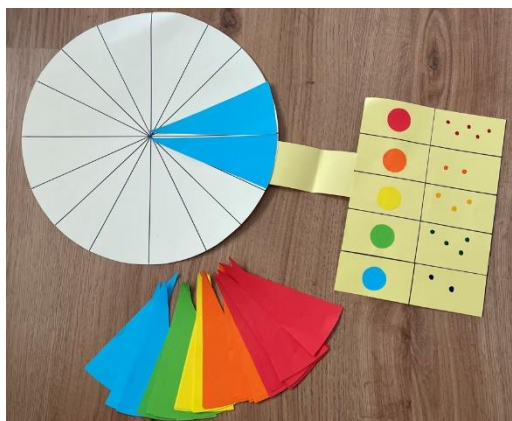
3.4.Četvrto didaktičko pomagalo

Ciljevi

- dijete traži, percipira i koristi različite mogućnosti za rješavanje problema,
- prikuplja i prikazuje podatke.

Uputa

Na stolu imaju tortni grafikon koji je podijeljen na 16 dijelova. Osim tortnog grafikona, postoji i legenda, koja je sastavljena na način da se boja daje na lijevoj strani, npr. crvena, plava..., a na desnoj strani legende ucrtan je broj točaka, npr. tri točke. Zadatak djeteta je najprije izbrojati koliko je točaka nacrtano uz svaku boju i koliko komada „kolača“ mora biti postavljeno na tortni grafikon. Ako je na kraju grafikon dovršen u cijelosti, to će značiti da su točke u legendi točno izbrojane i da je zadatak točno riješen.

Slika 6: Šarena torta [2]

4.Zaključak

Ono što je najvažnije, djeca uče matematiku kroz igru kako bi bila aktivna, surađivala i zabavljala se sa zadacima. Zadaća odgajatelja je pročitati upute zadatka i pomoći tijekom realizacije matematičkih zadataka. Vidimo da je izrada i uporaba didaktičkih pomagala još važnija na matematičkom području. Na poticajan, nenametljiv način dijete stječe znanja i vještine važne za učenje osnovnih matematičkih pojmova i poticanje matematičkog razmišljanja. Pravilnim pristupom i motivacijom odgajatelja dijete postaje preciznije, ustrajnije i snalažljivije.

5.Popis literature

[1] Kurikulum za vrtiće. URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf> (30.1.2022.)

[2] Fotografije – vlastiti izvor, 2022.

Stručni rad

ČITANJE

Vanja Kačič, profesorica razredne nastave

Osnovna škola Koroški jeklarji
Ravne na Koroškem
Slovenija

Sažetak: Čitanje predstavlja samo jedan od oblika jezika. Za svu djecu važno je da nauče učinkovito koristiti sve oblike jezika – govor, slušanje, čitanje i pisanje. Kao učiteljica, uvijek sam se pitala kako djeci približiti čitanje i učiniti ga zanimljivim. U sklopu nastave koristim s učenicima nekoliko načina čitanja. Proces čitanja prenijeli smo i na ostale članove obitelji učenika. U ovom članku opisat ću vam kako moji trećaši uživaju u satima čitanja.

Ključne riječi: čitanje, obiteljsko čitanje, čitanje u školi, čitateljska značka, minute čitanja/ čitateljske minute, posjet knjižnici, čitanje u paru, mala slobodna knjižnica.

1. Uvod

Čitanje je pojam koji opisuje dekodiranje napisanih slova koja pretvaramo u zvučne jezične znakove. Kada vježbamo dovoljno dugo, čitanje postaje automatiziran proces. To znači da tekst uvijek pročitamo bez dodatnog misaonog napora. Širi pojam predstavlja »čitateljska pismenost«. Čitateljski pismen čitatelj sposoban je čitati tečno i s razumijevanjem te zna fleksibilno koristiti različite strategije i tehnike čitanja prema vrsti teksta i cilju čitanja. Informacije koje pri tome dobije može na kraju iskoristiti.

Čitanje se može podijeliti prema namjeni i vrsti teksta koji čitamo. Pragmatično čitanje odvija se kada čitatelj čita radi postizanja konkretnih ciljeva (npr. stjecanja novih znanja). U ovom slučaju čitanje predstavlja alat za traženje i prikupljanje informacija. Druga vrsta čitanja je književno-estetsko čitanje, u kojem je u prvom planu užitak.

Da bi učenik naučio čitati, mora poznavati slova i imati sposobnost predviđanja. Važno je da dijete dobro poznaje vezu između glasova i slova te da dobro razlikuje slova. Već od samog početka moramo nastojati da učenici razumiju pročitani tekst. U početku nam u tome mogu pomoći fotografije, ilustracije i uvodni razgovor o riječi.

Kada je riječ o dužim tekstovima, dobro je da učiteljica čita tekst s naglascima, stankama i intonacijom. Učenike potičemo da čitaju riječi povezano (da vuku glasove). Čitanje treba osmisliti. Djeca moraju razmišljati o važnosti čitanja. S njima razgovaramo o čitanju i potičemo roditelje na isto.

Uzimajući u obzir da je čitanje izrazito individualna jezična aktivnost, najprije moramo spomenuti njegov značaj za svakog pojedinca. Čitanje uvijek zahtijeva aktivnu interakciju s tekstom, koju neiskusni čitatelji ponekad doživljavaju kao napor, kada naiđu na poteškoće u razumijevanju teksta.

Zahvaljujući aktivnom sudjelovanju čitatelja, čitanje je i nezamjenjiva vježba u sklopu uporabe jezika te pridonosi razvoju i usavršavanju svih ostalih jezičnih vještina:

- boljeg pisanja, jer čitatelj tijekom čitanja cijelo vrijeme promatra napisanu riječ,
- boljeg slušanja, jer čitatelj neprekidno uči pažljivo pratiti tekst,
- razvijenijeg govora, jer čitatelj usvaja nove riječi i razvija, obogaćuje vokabular.

Važno je da se tekst namijenjen za čitanje bira prema razvojnoj fazi (stupnju) djeteta. Napredovanje djeteta u obrazovnom sustavu uglavnom se odvija putem samostalnog čitanja, pa stručnjaci preporučuju poticanje komunikacijskih vještina djeteta.

2. Kako se odvija razvoj čitanja?

Razvoj čitanja odvija se postupno, korak po korak, uz nadogradnju već stečenih vještina čitanja. Poznajemo različite modele razvoja čitateljske pismenosti.

Neki su širi i obuhvaćaju razvoj čitateljskih sposobnosti od predčitateljskog razdoblja, kada dijete još nije sposobno samostalno čitati, do razdoblja zrelog čitatelja, kada on učinkovito čita složene tekstove. Važno je da dijete usvaja čitanje postupno i primjereno svojoj dobi. Na početku se pažnja posvećuje uglavnom tehnici čitanja, jer ona predstavlja uvjet za razumijevanje teksta. Stoga je važno da dijete ne brka slova ili glasove, ne izostavlja ih i tečno čita riječi u različitim frazama i rečenicama. Tu spada i pravilno naglašavanje fraza te podešavanje rečenica. Nakon učinkovite tehnike čitanja slijedi primjereno razumijevanje pročitano (Kordigel, 1992). Poznavanje usvajanja tehnike čitanja važno je, jer omogućuje praćenje i učinkovito poticanje djeteta tijekom njegovog razvoja.

Dijete nas promatra i oponaša. Ako roditelji vole čitati, knjige će biti privlačne i djetetu. Roditelji i učitelji svojim stavovima, navikama i odnosom prema čitanju vrlo rano utječu na djetetov odnos prema čitanju i knjizi. Dijete bi od malih nogu trebalo biti okruženo knjigama. Književnost pomaže djeci i adolescentima da upoznaju druge, svijet i sebe. Knjige nas obogaćuju i proširuju naše vidike.

3. Čitati naglas ili tiho?

Prihvatljivo je oboje, čitanje naglas i tiho čitanje. Čitanje je vrlo složen proces koji kombinira dekodiranje slova, riječi, rečenica i tekstova. Čitatelj mora ono što je pročitao pretvoriti u smisao odnosno značenje te postići sljedeći stupanj – razumijevanje. Prilikom čitanja naglas potrebno je pročitani sadržaj pretvoriti u izgovor. U ranom razdoblju ili u razdoblju kada imaju problema, djeca se teško snalaze u svim vezama između navedenih elemenata učenja, pa se obično jedan od tih elemenata izostavlja; često je to razumijevanje.

Kada dijete čita naglas, lakše pratimo njegov napredak. S druge strane, tiho čitanje općenito pridonosi boljem razumijevanju i učenju.

4. Potaknimo djecu na čitanje

4.1. Obiteljsko čitanje

Ključ za razvijanje čitateljskih navika kod djece i adolescenata je prije svega obiteljsko čitanje.

Zahvaljujući čitanju, djeca razvijaju niz vještina koje su ključne u životu i zbog kojih doslovno prednjače u odnosu na vršnjake koji ne čitaju. Dijete čitanjem jača svoj vokabular, susreće se s frazama koje ne postoje u svakodnevnom govoru, uči se

uživljavati u književne likove i sagledavati situaciju očima drugih... Sve to za njega predstavlja neprocjenjiv trening za empatiju i razmišljanje.

Nikad nije prerano za zajedničko listanje knjiga i čitanje s djetetom. Najprije ponudimo mališanu knjige za igru, izrađene od tkanine, drveta ili kartona. Imenujmo stvari na slikama, pogledajmo ilustracije zajedno. Najprije samo pripovijedajmo, a zatim čitajmo. Tako će čitanje postati sastavni dio obiteljske svakodnevnice. Važno je djetetu čitati što različitije knjige. Na taj način upoznavat će različite svjetove, kulture, junake, teme, stilove, žanrove i postupno otkrivati svoje interese.

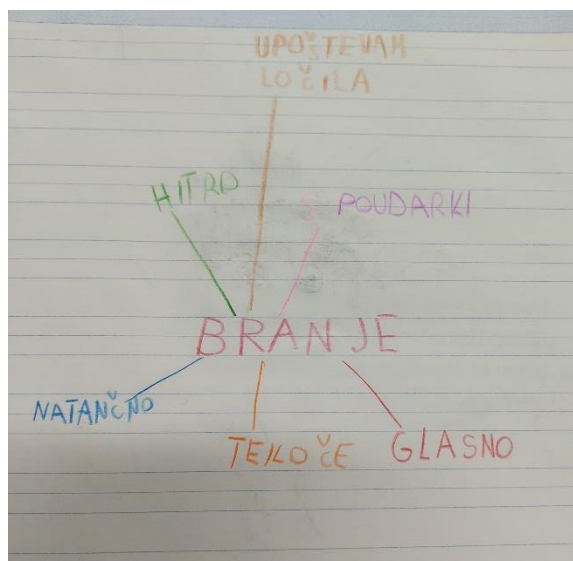
Čak i kada dijete već samostalno čita, dobro je zadržati naviku zajedničkog čitanja. Čitajmo djetetu koliko god želi.

4.2. Čitanje u školi

Osnovna aktivnost vezana uz knjigu je čitanje. Čitanje je vrlo važno za sve generacije ljudi, a kada je riječ o populaciji učenika, ova aktivnost razvija 'učenje učenja' (učiti kako učiti). Povećava njihove misaone strategije, kao što su uspoređivanje, razvrstavanje, rješavanje problema, postavljanje hipoteza itd. Čitanje također na vrlo važan način razvija radne navike učenika i njihove navike učenja.

Čitanje u školi ima odgojno-obrazovni značaj. Predstavlja osnovno sredstvo učenja. Danas imamo bogat izbor materijala za učenje, dok informacije dobivamo manje-više u pisanom obliku. Ako želimo prihvatiti to mnoštvo informacija, moramo znati dobro čitati. Moramo čitati brzo i učinkovito. Čitanje nam na taj način postaje sredstvo pri učenju nečeg novog i dobivanju potrebnih, poželjnih informacija.

Uloga učitelja u poticanju učenika na čitanje zaista je velika. Učitelj kod učenika razvija čitanje s razumijevanjem kroz igre, sastavljanje rečenica, povezivanje slika s riječima/rečenicama, pisanje riječi/rečenica, traženje uljeza, razvrstavanje u tablice, traženje ključnih riječi/rečenica, traženje naslova, postavljanje pitanja itd.

Slika 1. Kako čitati? Zapis u zvezku (izvor: osobna arhiva 2022.)

4.3. Čitateljska značka

Sada predajem učenicima 3. razreda. Pitala sam se kako ovim malim, nadarenim radoznavcima usaditi ljubav prema knjigama i čitanju te kako ih potaknuti da pročitani sadržaj prezentiraju i svojim drugarima iz razreda.

U školi djecu potičemo na čitanje i čitateljskom značkom. Čitateljska značka izvorni je slovenski oblik rada s mladim čitateljima, a ima dvojaku ulogu. To je sveopći slovenski kulturni pokret i dobrovoljna interesna aktivnost u školi, koja potiče mlade na čitanje i unapređuje čitateljsku kulturu mladih. Ujedno promiče čitanje odnosno važnost čitanja za zdrav duh pojedinca i društva.

Čitanje je iznimno važno za svakog pojedinca, stoga ga trebamo učiti i njegovati. Uz redovnu nastavu, čitalačka značka predstavlja dobrovoljnu aktivnost u školi koja može potaknuti čitateljski interes učenika.

Namijenjena je i nama, učiteljima koji želimo pomoći mališanima i odraslima da dožive radost čitanja ili ju ponovno pronađu, i koji u njima želimo probuditi ljubav prema knjigama i naviknuti ih na njih. Pri tome su važni način, oblici i metode, jer učinkovitost pročitane knjige ne možemo provjeravati istim oblicima i metodama kao kod starijih učenika.

Izdvajam tri glavna cilja koja postizemo čitateljskom značkom na poseban, drugačiji način:

- razvijanje sposobnosti čitanja,
- razvijanje kulture čitanja,
- stjecanje znanja s područja književnosti.

Razvijanje čitateljske sposobnosti učenika predstavlja sposobnost doživljavanja, razumijevanja i evaluacije (vrednovanja) odnosno sposobnosti vlastitog interpretiranja i izražavanja. Razvijanje kulture čitanja osposobljava mladog čitatelja za čitanje i pozitivno vrednovanje odnosno ocjenjivanje knjige, a istovremeno ga odgaja u redovitog korisnika knjige. Stjecanje književnog znanja tijekom čitanja za čitalačku značku ima sekundarni značaj. Mora se odvijati uporabom različitih metoda, oblika ili tehnika, među kojima treba prevladati uspješna motivacija.

Slika 2. Čitanje u školi, čitateljska značka (izvor: osobna arhiva 2022.)

4.4. Minute za čitanje (čitateljske minute)

S obzirom na to da je čitanje najučinkovitije sredstvo učenja u školi, ove godine u 3. razredu pokušavam poboljšati čitateljske strategije učenica i učenika. U ovom razdoblju djeca prelaze s verbalnog razumijevanja na interpretativno čitanje. Ovo je čitanje s razumijevanjem, što znači da u tekstu:

- izdvoje suštinu odnosno ideju teksta,
- prepoznaju povezanost među pojedinačnim dijelovima teksta,
- prepoznaju međuovisnost vidika i
- zaključte te prosude na temelju pročitanih podataka.

Moji ciljevi su da učenice i učenici:

- tečno čitaju naglas i tiho,
- uspore čitanje kada izgovaraju duže i manje poznate riječi,
- obogate vokabular,
- spoznaju značenje nepoznatih riječi iz konteksta ili ga potraže u SSKJ.

Na sudjelovanje smo pozvali i roditelje, bake, djedove, braću i sestre. Djecu potiču na redovito čitanje i česte posjete knjižnici. Ponekad im pročitaju i bajku za laku noć ili je djeca pročitaju svojim roditeljima.

Slika 3. Čitanje u školi, minute za čitanje (izvor: osobna arhiva 2022.)

4.5. Posjet knjižnici ponedjeljkom

Slika 4. Posjet knjižnici (izvor: osobna arhiva 2022.)

Tijekom razgledavanja odnosno prezentiranja knjižnice djeca se upoznaju s knjižnicom i njezinim 'ulogama', pri čemu im predstavimo način organiziranja knjižnice, naglasimo važnost čitanja te ih upoznamo s odgovornim postupanjem i čuvanjem knjige. Djeca usvajaju pravila ponašanja u knjižnici, te uče kako ju samostalno koristiti. Svrha je približiti djeci čitanje te potaknuti znatiželju, radoznalost i želju za otkrivanjem nečeg novog. Na taj način uvidjet će i da knjižnica ima neizmjerne mogućnosti da zadovolji njihovu znatiželju.

4.6. Mjesečna knjižna zagonetka

Svaki mjesec učenicima se pruža mogućnost rješavanja mjesečne knjižne zagonetke, pri čemu uče pretraživati literaturu, spoznavati nove književne sadržaje, te tako postaju ljubitelji čitanja knjiga. Nagrade su uvijek atraktivne, tako da su učenici vrlo motivirani tijekom rješavanja!

4.7. Čitamo tiho

Učenici jednom tjedno donose knjige sa sobom i svi u razredu tiho čitaju 10 minuta. Te prve minute posvećujemo čitanju, nakon ulaska djece u učionicu. Učenici se smire te urone u svijet junaka iz bajki. Ovo nam također olakšava započinjanje nastavnog sata.

4.8. Čitanje u paru

U 3. razredu imamo kutak za čitanje koji koristimo i za čitanje u parovima. Čitamo metodom dugog čitanja, doživljenog čitanja. Pobuđujemo u djetetu želju za dodatnim čitanjem. Učenici čitaju u parovima. Svaki par odabere način čitanja. Svatko ima mogućnost pročitati jednu stranicu ili odlomak. Ovdje dolaze do izražaja princip suradnje te princip tolerancije. Knjige koje ih čekaju na knjižnoj polici također biraju po dogovoru, u paru.

Slika 5. Čitanje u paru (izvor: osobna arhiva 2022.)

4.9. „Little Free Library“- mala slobodna knjižnica (Knjigobežnica)

Zajedno sa svojim trećašima smislila sam još jedan oblik poticanja učenja. U sudjelovanju s općinom Ravne na Koroškem dobili smo kutak za čitanje pod borovima. Rasporedili smo klupice i postavili našu *malu slobodnu knjižnicu*. Mala slobodna knjižnica se kao ideja rodila 2011. godine na društvenoj mreži Facebook i kasnije se preselila u stvarni život. Riječ je o kućicama raznih oblika u kojima su pohranjene knjige. To je živa knjižnica, uz besplatnu, slobodnu razmjenu knjiga, bez članarine i ostalih obveza. Svatko tko uzme knjigu iz knjižnice zauzvrat podari svoju, tako da je čitanje raznolikih sadržaja dostupno različitim generacijama izvan knjižnice. Djeca su shvatila da knjige koje im kod kuće više ne trebaju, mogu donijeti u slobodnu knjižnicu i tako ih ponovno predati ljudima. Male drvene kućice omogućuju zaštitu knjiga od različitih vremenskih uvjeta i pružaju njihovu dostupnost ljudima. Sve funkcionira na način: "Uzmi knjigu, pokloni knjigu".

Tijekom slobodnog vremena, djeca sa svojim roditeljima, bakama i djedovima marljivo pregledavaju našu slobodnu knjižnicu. U školi svaki tjedan zajedno pročitamo knjigu koju smo dobili u našoj maloj knjižnici. Na ovaj način jednom tjedno dočaramo sat iz bajke. Kada je lijepo vrijeme, rado čitamo knjige u našem kutku pod borovima. Spoznali smo da slobodne knjižnice koriste dobri ljudi koji dijele zajedničku ljubav prema knjigama i nastoje spriječiti da one završe na smetlištu. Djeca su sama shvatila da ovakva vrsta knjižnice nije namijenjena samo za razmjenu starih, otpisanih i suvišnih knjiga, već je poželjno da se u njoj nađu i knjige čiji su nam sadržaji zanimljivi i koje bismo rado preporučili drugima.

Za ostale razrede u školi izradili smo *pokazivače (kazala) za knjige* s natpisom: Ako imaš knjigu viška, ne bacaj je. Nekome može biti neprocjenjivo blago i dobra prijateljica. Poklonili smo im pokazivače i na taj način potaknuli i ostale učenike da čitaju i uživaju u kutku pod borovima.

Slika 6. Mala slobodna knjižnica (izvor: osobna arhiva 2022.)

5. Zaključak

Čitanje je automatiziran proces, te ga često uzimamo zdravo za gotovo. Usprkos ovoj činjenici, potrebno je mnogo vremena da pojedinac nauči učinkovito čitati. Pri tome prolazi kroz različite faze, od jednostavnog pogađanja značenja riječi do uspješnog prepoznavanja složenijih riječi. U školi se važnost čitanja za proces učenja odnosi na sposobnost učenika da pronađe, razumije i interpretira pročitane informacije te ju kasnije korisno upotrijebi. Sva djeca vole da im netko čita: roditelji, učitelj/učiteljica, brat ili sestra. Imaju želju naučiti čitati jer im je čitanje zanimljivo, opušta ih i žele naučiti nešto novo. Djeca žele čitati sadržaje koji ih zanimaju. Žele uroniti u svijet junaka iz bajki, junaka s posebnim moćima. Žele stupiti u svijet u kojem nema granica i u kojem je sve moguće. Pružimo im priliku da razviju ovaj dio njihove mašte, jer ona može postati njihovo utočište, njihova utjeha i njihova radost. Učenik se za aktivnosti čitanja za čitalačku značku i čitanja pod borovima odlučuje dobrovoljno, pri čemu se potiče njegova društvenost, te mu se pružaju zabava, neformalnost, razmjena mišljenja, misli, emocija, izražavanje vlastitog iskustva i mogućnosti kreativnog izražavanja. Riječ je o čitanju za sebe, koje predstavlja nezamjenjiv užitak, istinsku radost i „čudesno putovanje“ za cijeli život.

6. Literatura:

- [1.] Kordigel, M. (2000). *Mladinska literatura, otroci in učitelji: komunikacijski model »poučevanja« mladinske književnosti*. Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- [2.] Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- [3.] Margan, U., in Kerin, M. (2013). *Motivacija za branje*. Zavod RS za šolstvo.
- [4.] Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A., in Peklaj, C. (2006). *Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje*. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.
- [5.] Rejc, B. (2017). *Razvijanje bralne pismenosti z bralno značko*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Stručni rad

PREKOMJERNO KORIŠTENJE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

univ.dipl. ped. i prof. soc. Marjetka Gombač

Sažetak

Pretjerano i nekontrolirano korištenje digitalne tehnologije ima štetan učinak na razvoj mladih. U svjetskim razmjerima, unatoč svim dokazanim posljedicama, nije napravljena ozbiljna procjena koja bi zaustavila histeriju profitabilnih vlasnika svega toga. U članku naglašavam kako bi i roditelji i škola trebali biti svjesni da samo primjerena količina uporabe odvaja lijek od otrova. Istraživanja pokazuju da su tome u većoj mjeri podložne ugrožene obitelji. Navodim primjer podizanja svijesti srednjoškolaca o posljedicama nepromišljenog korištenja internetskih mreža.

Ključne riječi: elektronički mediji, mozak, posljedice, roditelji, škola

1.UVOD

Pod pojmom informacijska tehnologija podrazumijevamo televiziju, kompjuter, internet igraću konzolu, navigacijski sustav, projektor, player, interaktivnu ploču, pametni telefon itd. To može biti kobno za djecu i mlade jer se njihov mozak razvija do 25. godine. »U Južnoj Koreji, vrlo modernoj industrijskoj zemlji s vodećom svjetskom informacijskom tehnologijom, poremećaji pamćenja, pažnje i koncentracije, kao i emocionalna i opća otupjelost, sve su češći od početka ovog stoljeća. Ovu sliku bolesti nazvali su digitalna demencija.« [1]

2.Funkcija mozga

U posljednjim desetljećima su stručnjaci otkrili, kako je **mozak** izvanredno plastičan. To znači, da se on, ako ga koristimo, razvija i mijenja, inače propada. Do 25. godine života ima dvostruku funkciju, sazrijeva u mozak odraslih i istodobno uči. Proces sazrijevanja i učenja odvija se usklađeno i u određenom redoslijedu. Ako se ovaj proces odvija u pretežno realnom okolišu i emocionalno ugodnoj klimi, mozak dublje prerađuje informacije i zbog toga sjećanje traje dulje. U sinapsama, vezama između živčanih stranica, dolazi do promjene, tako da se stvaraju sljedovi. Tko propusti ove faze razvoja, teško će ih ili nikako nadoknaditi.

3.Uloga obitelji

Različite studije su pokazale da **ugrožene obitelji** provode više vremena pred ekranima od ostalih obitelji i da upravo majke iz takvih obitelji vode u upotrebi društvenih mreža. Crtani filmovi na telefonima postali su dadilje, zbog toga djeca gube kontakte s vršnjacima i s prirodom. S vremenom se javlja nemiran san [3] kratkovidnost, prekomjerna težina, pomanjkanje pažnje, hiperaktivnost, teškoće u govoru, čitanju i matematici, itd. Stručnjaci preporučuju da djeca do 2. godine uopće ne provode vrijeme pred zaslonom, da djeca od 2. do 5. godine budu izložena zaslonu manje od jednog sata i to uz svoje roditelje, djeca od 6. do 9. godine najviše jedan sat, od 10. do 12. godine najviše sat i pol, a od 13. do 18. godine u prosjeku do dva sata. [4]

4.Uloga škole

Za vrijeme pandemije koronavirusa kad se nastava dulje vremena odvijala na daljinu mladi ističu da su izgubili kontakt s učiteljima i sa svojim vršnjacima, a učitelji kažu, da se znanje smanjilo.

Istraživanja OECD-a i PISA-e do sada nisu dokazala bolje rezultate učenja u državama koje su više uložile u digitalnu tehnologiju.

Primjer dobre prakse u srednjoj školi

Metoda i oblik: razgovor u grupi o knjizi 'Ta noć' Kate Mcffrey

Sadržaj: Jazz, Tommy i Jack pod utjecajem alkohola spolno zlostave Annie i ne samo to, jedan od sudionika to snimi i postavi na internet. To izazove aferu u javnosti.

Cilj: osvijestiti, podići razinu svijesti, analizirati i razmišljati o posljedicama i rješenjima; prihvatiti drugačiji pogled

Izvod iz dijela razgovora

Tehnika: prenosim iskustvo čitatelja i razloge formiranja

Cilj: podići razinu svijesti, emocija i djelovanja

Pročitam odlomak koji opisuje trenutak kad se javnost podijelila na dvije strane:

»Prva stana je smatrala Tommyja i Jacka krivima za zlodjelo, predstavnicima poludjelu generaciju koja traži potvrdu putem društvenih mreža, upušta se u opscena i prijestupnička djela i proizvodi i koristi pornografiju ... Druga strana je smatrala da su to ipak samo obični dečki.«¹

Pročitam reakciju roditelja:

»Poslije afere su roditelji vlastitoj kćeri Jazz okrenuli leđa. Jazz se preselila kod ujaka i tetke koji su je rado prihvatili u svoj dom. Povremeno je kontaktirala s roditeljima. Počela je posjećivati psihologinju Karin.«²

¹ »V prvem so imeli Tommyja in Jacka za zločinca po lastni krivdi, pa tudi za utelešenje ponorele generacije, generacije, ki je iskala potrditev prek družabnih medijev, se spuščala v opolzke in nezakonite zadeve, ustvarjalce in potrošnike pornografije.... Drugi tabor je označevalo geslo, sta pač fanta.«

² »Po aferi so starši Jazz obrnili hrbet. Preseli se v drugo mesto k stricu in teti, ki jo toplo sprejmeta. Občasno je vzpostavila stik s starši. Začela je obiskovati psihologinjo, Karin.«

Pitam:

»Što je Jazz doživljavala u najtežim trenucima?«

Tišina, zatim odgovori učenica:

»Kad sam to čitala, plakala sam.«

Tišina.

»Mislim, da je Jazz jako brzo osjetila da je se roditelji srame.«

Pogne glavu:

»Bila sam ljuta na roditelje, jer im javni ugled značio više nego nesreća vlastite kćeri.«

Tišina.

»Razveselila me je njena odluka da se odseli od roditelja, a još više to što su je rođaci toplo primili.«

Diže glavu i lice joj se ozari.

Upotrijebim tehniku zrcaljenja:

»Ako te dobro razumijem, bilo ti je teško zbog Jazz?«

Učenica zaplače, potvrdi, zatim slijedi tišina i nastavim:

»Bila si neizmjereno ljuta jer su roditelji svoju kćer ostavili na cjedilu usred njezine najveće životne kušnje.

Brzo reagira na moje riječi i nasmije se:

»Da.«

Nastavim

»Jesam te dobro shvatila? Ujak i tetka su joj iskazali bezuvjetnu ljubav?«

U trenu reagira na moje pitanje

»Da.«

5.ZAKLJUČAK

Informacijska tehnologija poboljšava nam život, ali istodobno nam donosi i mnogo muke. Manfred Spitzer, poznati njemački neurolog, psihijatar i psiholog, već 20 godina proučava utjecaj učenja na mozak i kaže da se raduje kad vidi kako Njemačka ne prednjači u razvoju digitalizacije.

6.LITERATURA

- [1.] Spitzer, M. (2016). *Digitalna demenca : kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet*. Celovec: Mohorjeva.
- [2.] Spitzer, M. (2021). *Epidemija pametnih telefonov : nevarnosti za zdravje, izobraževanje in družbo*. Celovec: Mohorjeva družba; Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [3.] Vec, T. (2002). Specifične komunikacijske tehnike v svetovalni in terapevtski praksi. *Socialna pedagogika*, 6(4), 405–430.
- [4.] Vintar, S., M. (ur.) (2021). *Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih: Priročnik za strokovnjake*. Ljubljana: Sekcija za primarno pediatrijo Združenja za pediatrijo Slovenskega zdravniškega društva.
- [5.] https://www.zdravniskazbornica.si/docs/default-source/novice-dokumenti/uporaba-zaslonov-smernice-za-splet-%C4%8Db-printanje.pdf?sfvrsn=f9b83436_2 (27. 12. 2021)

Stručni rad

POUČAVANJE MATEMATIKE TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19

Vanja Božič, prof.

OŠ Antona Aškercia Velenje, Slovenija

Sažetak

U ovom radu dijelim svoja iskustva u poučavanju matematike i pružanju dodatne stručne pomoći učenicima tijekom epidemije. U prvom valu epidemije matematiku smo poučavali uz pomoć informacijsko-komunikacijske tehnologije potpuno na daljinu, a u sljedećem valu epidemije također i u hibridnom načinu (istovremeno dio učenika u razredu, a drugi dio učenika kod kuće za računalom). Suočili smo se s novim izazovima u korištenju suvremene tehnologije i u praksi primijenili načine poučavanja na daljinu. Takvim poučavanjem motivirala sam učenike, prilagodila se njihovom znanju i nastavne sate završila u okviru planiranih školskih sati. Učitelji su stekli mnogo znanja za poučavanje na daljinu, upoznali se s novim digitalnim alatima i motivirali se za nastavak rada.

Ključne riječi: nastava na daljinu, hibridna nastava, informacijsko-komunikacijske tehnologije

1. Uvod

Živimo u vremenu kada nas je zahvatila epidemija i preko noći smo se našli u nezgodnoj situaciji. Učenici su ostali kod kuće i za njih je trebalo izvesti obrazovanje na daljinu. Naša škola je u tome imala neke prednosti, budući da smo godinu dana prije toga bili uključeni u ATS STEM projekt. Tako da su neki učitelji već imali određeno znanje i mogli smo pomoći drugima. Već u prvom valu epidemije izvodili smo poučavanje uživo na daljinu. U školi smo dogovorili korištenje aplikacije Teams, za koju smo osposobili učitelje i učenike. Također smo cijelo vrijeme pružali pomoć slabijim učenicima. Škola je učenicima bez računala besplatno ponudila informatičku opremu. Unatoč činjenici da su zakazani sati u rasporedu bili navedeni u aplikaciji Teams, također smo slali obavijesti roditeljima u aplikaciji E-asistent. Ovakav način rada zahtijevao je puno više spremnosti, predanosti i marljivog rada učitelja. Svi smo željeli što bolje izvoditi nastavu, kako bi učenici nakon povratka u školu zadržali istu razinu znanja. Cijelo vrijeme je od strane učitelja bilo potrebno motivirati učenike za redovan rad, prilagođavati se pojedinim učenicima, kvalitetno osmišljavati sate i redovno informirati roditelje o njihovom radu.

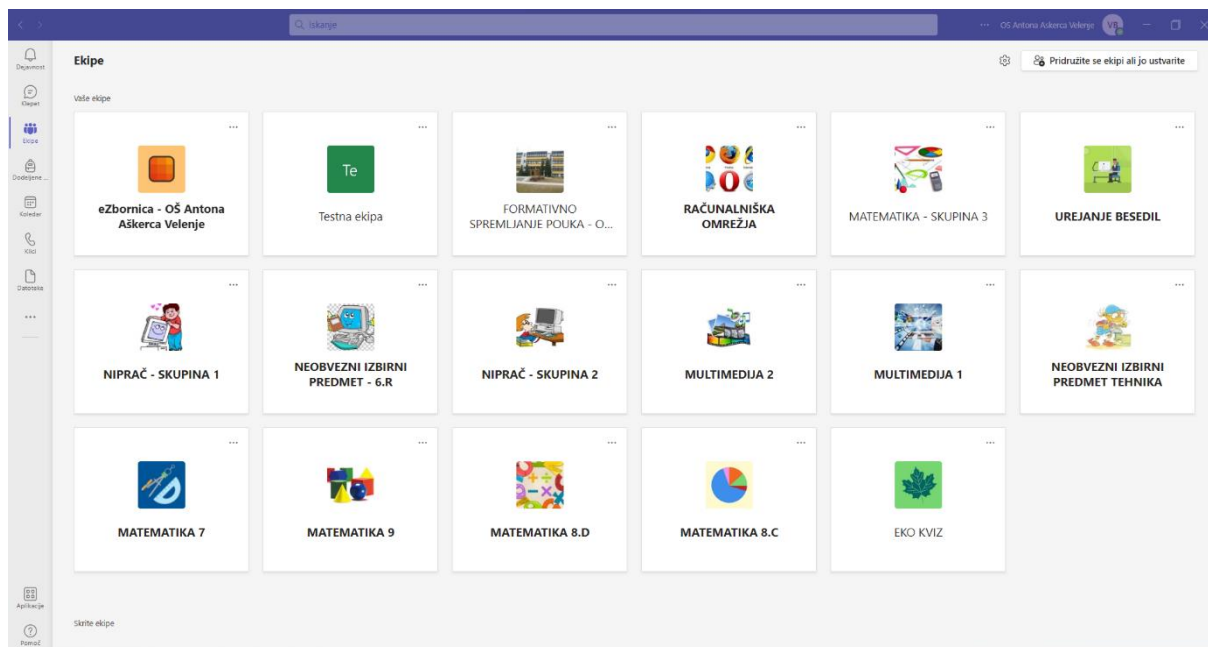
2. Korištenje aplikacija Microsoft 365

Za poučavanje na daljinu u školi smo jednoglasno odlučili koristiti aplikacije Teams, Word, Excel, Powerpoint i Outlook, a koje su dio paketa Microsoft 365. Microsoft 365 su usluge i alati koji olakšavaju sudjelovanje i komunikaciju među svim sudionicima u obrazovanju. Kompatibilne su s različitim operacijskim sustavima i osiguravaju nesmetan i siguran mobilni rad s različitim uređajima [1]. Učitelji su u kratkom vremenu morali naučiti koristiti potonje, pohađati razne webinare, upoznati se s raznim novim alatima te naučiti kako snimiti i obraditi video. Ove edukacije za grupe učitelja odvijale su se putem videokonferencije ili individualno s učiteljima educiranim za IKT. Informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) je skupni izraz za skup najrazličitijih računarskih, informacijskih i komunikacijskih uređaja (strojna oprema), aplikacija (programska oprema), mreža (Internet) i usluga [2].

Za pomoć pri instalaciji aplikacija Microsoft 365 na kućna računala, zamolili smo roditelje djece da sami instaliraju sve potrebne aplikacije. Učenicima smo priopćili korisnička imena i lozinke za rad. U slučaju problema mogli su zatražiti pomoć. Provjerili smo i jesu li razumjeli na koji način će komunicirati s učiteljem i predavati domaće zadaće. Neki od njih su imali problema s predavanjem pa smo snimili video s jednostavnim objašnjenjem. Svaki je učitelj napravio tim za razred koji ga je poučavao. Putem aplikacije Teams učitelji su mogli nazvati učenike svaki sat, objasniti im nastavni materijal uživo ili ga prenijeti pod materijale i dodijeliti im zadatke. U chatu putem aplikacije učenici su postavljali pitanja na koja smo mi učitelji odgovarali, a ponekad je neki učenik odgovorom pretekao učitelja. Neki su učitelji napravili video s objašnjenjem ili su koristili postojeći s Youtube.com. Za motivaciju i bolje objašnjenje koristili smo i razne aplikacije kao što su Padlet, Mentimeter, Kahoot, Microsoft Forms i slično.

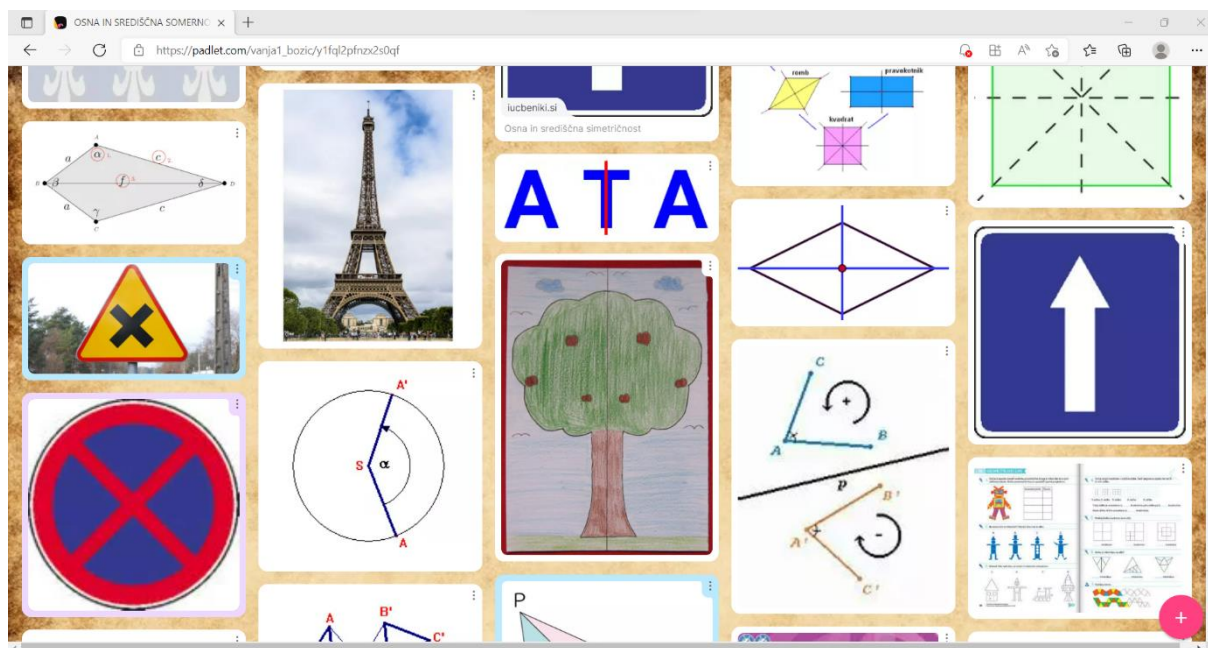
3. Poučavanje matematike na daljinu putem aplikacije Teams

Kada sam počela koristiti aplikaciju Teams, napravila sam timove učenika i dala im motivacijske slike.

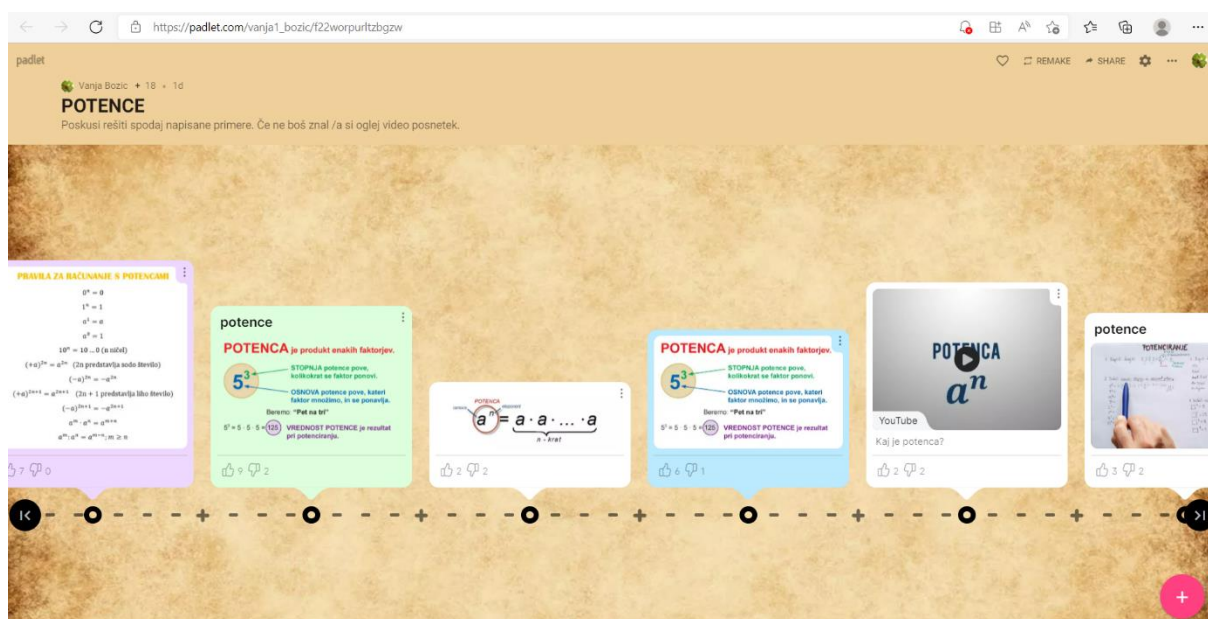

Slika 1: Timovi u aplikaciji Teams

Nakon prvog video poziva učenicima sam objasnila korištenje pojmova tim, kanal, chat... Zajedno smo se dogovorili da će se materijal distribuirati sustavno po kanalima. Pokazala sam im i gdje se vidi plan sata, gdje će se prenijeti rad svakog sata i gdje će predati odrađenu domaću zadaću koju sam vremenski ograničila. Na početku svakoga sata prvo smo pregledali njihov rad, razgovarali o njemu i provjeravali napredak. Sve smo pratili u kanalu »Općenito«. U kartici »Datoteke«, s tjednim terminom za one koji nisu mogli prisustvovati videopozivu, posredovala sam naučeno gradivo. Matematičko objašnjenje dala sam uživo koristeći dvije kamere: kameru na prijenosnom računalu (prikaz mene kao učitelja) i dodatnu kameru koja je prikazivala list papira. Na ekranu svog računala, osim moje slike, učenici su mogli pratiti pisanje i crtanje na listu papira te slušati moje usmeno objašnjenje. Također sam povremeno koristila PowerPoint prezentaciju. Sati su bili osmišljeni motivacijsko i korištenjem raznih alata; tako su učenicima brzo prolazili, a oni su cijelo vrijeme aktivno sudjelovali. Na satima sam koristila elemente formativnog praćenja znanja. Formativno praćenje procesa učenja određujemo kao pedagoški dijalog za suglasno skupno učiteljevo i učenikovo praćenje, kontroliranje i usmjeravanje razvoja učenja pojedinca, kako bismo poboljšali nastavni učinak u procesu učenja i kako bi ocjena o vrijednosti naučenog na kraju učenja bila što korektnija [4]. Željela sam ispitati razliku između rada u razredu i rada na daljinu. Sve je prošlo slično. Također smo mnogo puta istraživali materijal nasumično dijeleći učenike po sobama u aplikaciji Teams. Svaka soba odredila je voditelja, zapisničara i izvjestitelja na kraju usvojenog nastavnog materijala. Sažetke saznanja i pravila učenici su mi posredovali u aplikaciji Padlet ili u Word dokumentu pod kanalom »Općenito«.

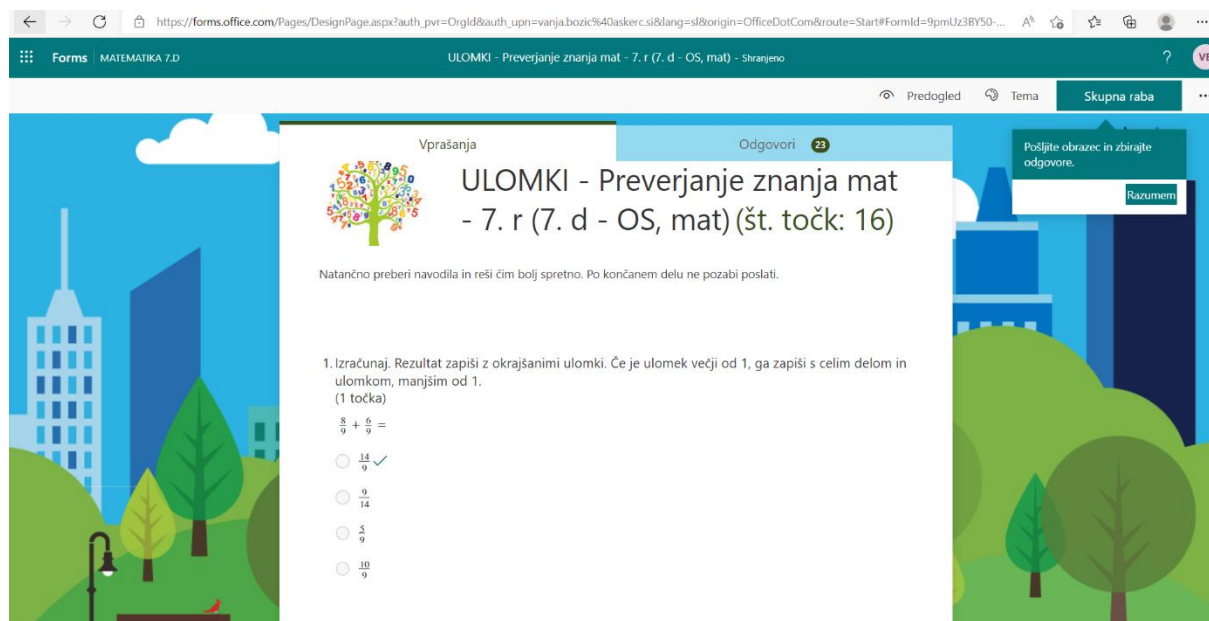

Slika 2: Aplikacija Padlet – Aksijalna i središnja simetrija

Slika 3: Aplikacija Padlet – Potencije

Bila sam slušateljica dok su radili po sobama. Mogu reći da su učenici neizmjereno uživali, bili su vješti u novim znanjima te su s veseljem dodavali saznanja. Kako bi sati bili još raznovrsnije provedeni, dodala sam kvizove s trenutnim rezultatima u Microsoft Forms te stečeno znanje provjeravala osvojenim bodovima. O rezultatima sam im davala povratnu informaciju s ohrabrujućim komentarima.

Forms MATEMATIKA 7.D ULOMKI - Preverjanje znanja mat - 7. r (7. d - OS, mat) - Shranjeno

Predogled Tema Skupna raba

Vprašanja Odgovori 23

ULOMKI - Preverjanje znanja mat - 7. r (7. d - OS, mat) (št. točk: 16)

Natančno preberi navodila in reši čim bolj spretno. Po končanem delu ne pozabi poslati.

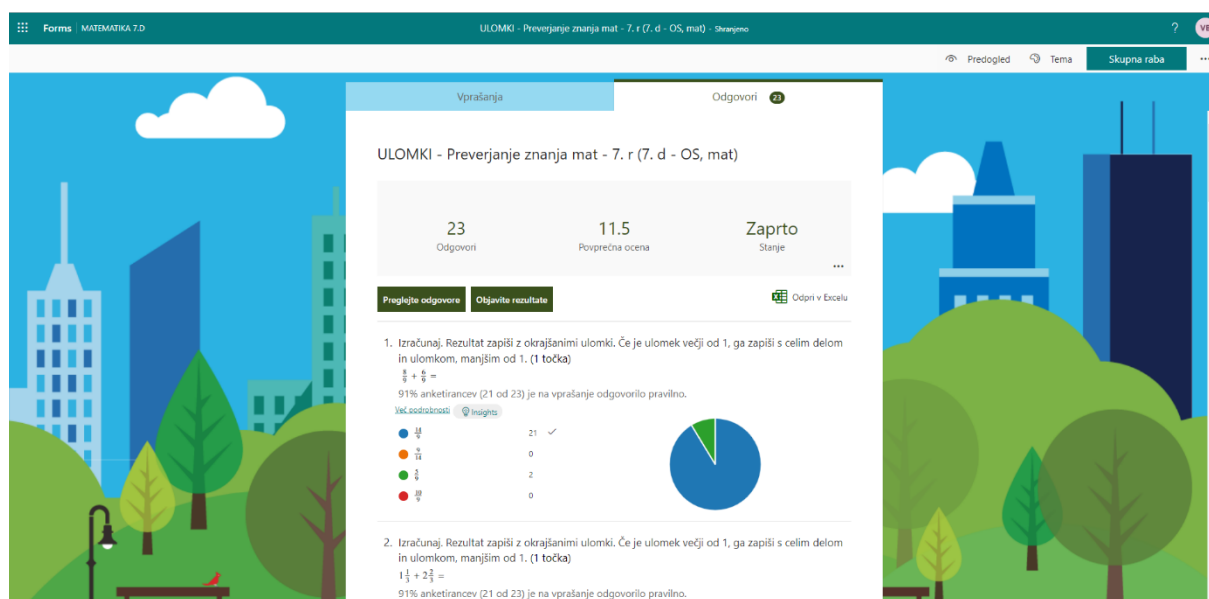
1. Izračunaj. Rezultat zapiši z okrajšanimi ulomki. Če je ulomek večji od 1, ga zapiši s celim delom in ulomkom, manjšim od 1. (1 točka)

$\frac{8}{9} + \frac{6}{9} =$

☐ $\frac{14}{9}$ ✓
☐ $\frac{9}{14}$
☐ $\frac{5}{9}$
☐ $\frac{10}{9}$

Pošljite obrazec in zbirajte odgovore. Razumem

Slika 4: Aplikacija Forms – Provjera znanja

Forms MATEMATIKA 7.D ULOMKI - Preverjanje znanja mat - 7. r (7. d - OS, mat) - Shranjeno

Predogled Tema Skupna raba

Vprašanja Odgovori 23

ULOMKI - Preverjanje znanja mat - 7. r (7. d - OS, mat)

23 Odgovori 11.5 Povprečna ocena Zaprto Stanje

Pregledaj odgovore Objavi rezultate Odpi v Excelu

1. Izračunaj. Rezultat zapiši z okrajšanimi ulomki. Če je ulomek večji od 1, ga zapiši s celim delom in ulomkom, manjšim od 1. (1 točka)

$\frac{8}{9} + \frac{6}{9} =$

91% anketirancev (21 od 23) je na vprašanje odgovorilo pravilno.

Več podrobnosti Insights

☒ $\frac{14}{9}$ 21 ✓
☐ $\frac{9}{14}$ 0
☐ $\frac{5}{9}$ 2
☐ $\frac{10}{9}$ 0

2. Izračunaj. Rezultat zapiši z okrajšanimi ulomki. Če je ulomek večji od 1, ga zapiši s celim delom in ulomkom, manjšim od 1. (1 točka)

$1\frac{1}{3} + 2\frac{2}{3} =$

91% anketirancev (21 od 23) je na vprašanje odgovorilo pravilno.

Slika 5: Aplikacija Forms – Analiza provjere znanja

Usmeno ocjenjivanje u prvom valu epidemije odvijalo se putem videokonferencije. Učenik je usmeno odgovarao ili rješavao zadatak na ploči Whiteboard. U Microsoft Teams je integrirana internetska aplikacija Whiteboard, koja sudionicima susreta skupine dozvoljava skupno crtanje, skiciranje i pisanje na digitalnom platnu [5]. Uočena je slabost: učenicima su, naime, pomagali članovi obitelji. Kod ovog ocjenjivanja nisam mogla biti sigurna da su rezultati provjere znanja realni. Pisanu provjeru znanja koristila sam tek kad smo se vratili u školu. U drugom valu epidemije sam objašnjavanje nastavnog materijala vršila uz pomoć ploče Whiteboard i provjeravala znanje bez ocjenjivanja.

4. Dopunska i dodatna nastava

Ovdje je također bio formiran tim za učenike. Svaki put su dobili obavijest s poveznicom na nastavni sat. Sati su se odvijali uživo, a izmjenjivala se dopunska i dodatna nastava. Kod dodatne nastave učenici su dobili dodatne zadatke s rješenjima u kanalu.

5. Individualna pomoć učenicima

Izvela sam ju individualno s tri učenika. Ovi satovi su također izvedeni uživo pomoću aplikacije Whiteboard i Wacom tableta. Učenik je različitim bojama zapisivao pravila i rješavao zadatke. Zajedno smo formirali kriterije njegovog znanja i postavili ciljeve, što se lijepo vidjelo i usvojeno je nakon povratka u školu. Osmislili smo i način izrade didaktičkog pomagala – tablicu s pravilima za bolje razumijevanje naučenih pojmova. Sve učenike mogu pohvaliti za marljiv rad. Mislim da je u tome od velike važnosti bila motivacija i pravo usmjerenje djeteta za rad.

6. Hibridna nastava

Novi nastavni pristup i oblik izvedbe hibridne nastave u dobroj mjeri ovisan od raspoloživih tehničkih sredstava škole [3]. U drugom valu epidemije testirali smo kako se odvija videokonferencija za neke učenike za kućnim računalom, a kako za prisutne u razredu. Sastavljanje sata odvijalo se na isti način kao i prije. Nakon uključivanja u videokonferenciju, učenici u razredu pratili su moju radnu površinu na računalu putem projektora, a učenici kod kuće su pratili istu sliku i objašnjenje putem aplikacije Teams. Sudjelovali su svi učenici. Ovdje sam primijetila slabost što su neki učenici u razredu govorili tiše, a učenici kod kuće ih nisu mogli čuti, odnosno razumjeti. Nažalost, u to vrijeme nismo imali dodatni prijenosni mikrofoni u učionici za ovakav način nastave. Unatoč tomu, prednost je što su svi učenici dobili isto objašnjenje bez obzira na to gdje su se nalazili. Nakon cjelokupnog iskustva, mislim da je najbolje da su svi učenici ili kod kuće ili u razredu.

7. Zaključak

Radom na daljinu stekla sam mnogo iskustva i znanja za rad s novim aplikacijama. Nakon što su se svi učenici vratili u školu, provjerila sam njihovo znanje. Shvatila sam da učenici mogu steći sva potrebna znanja uz dobru motivaciju, primjerene metode rada i korištenje raznih aplikacija, unatoč nastavi na daljinu.

Prednošću učenja putem videokonferencije smatram mogućnost svakodnevnog kontakta učitelja s učenicima uživo bez mogućnosti eventualne infekcije.

Slabostima smatram da se kao učitelji moramo puno više truditi oko svakog sata i odvojiti puno više vremena za pripremu. Učenici i učitelji također trebaju pronaći prikladno i mirno mjesto u svom kućnom okruženju te moraju osigurati računalo s brzom internetskom vezom. Također se učiteljima i učenicima može dogoditi da im kod kuće nestane struje ili interneta ili da nastavu nehotice ometu domaći članovi kućanstva. Učenje na daljinu nije isto kao učenje u razredu. Potrebno je puno truda i prilagođavanja, no učenici ipak usvajaju potrebno znanje.

8. Literatura

- [1.] Arnes, <https://o365.arnes.si/>, 10.2.2022
- [2.] Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Maribor, <https://ii.feri.um.si/sl/studij/osnovni-pojmi-itk/#IKT>, 10.2.2022
- [3.] Finance, <https://pro.finance.si/PRPRO/8977866/Tako-bi-jeseni-lahko-izgledal-hibridni-model-poucevanja>, 10.2.2022
- [4.] Komljanc, N., 2004: Vrednost povratne informacije v procesu ocenjevanja. Doktorska disertacija. Filozofska fakulteta, Ljubljana
- [5.] Microsoft, <https://docs-microsoft-com.translate.goog/en-us/microsoftteams/manage-whiteboard? x tr sl=en& x tr tl=sl& x tr hl=sl& x tr pto=sc>, 10.2.2022

Stručni rad

POTICANJE GOVORA KOD MLAĐIH UČENIKA

Maja Obrenović Ovčar

OŠ Frana Roša , Cesta na Dobrovo 114, Celje, Slovenija

Sažetak:

U razdoblju do treće godine, kada se mozak razvija i sazrijeva, jedan od najvažnijih razvojnih zadataka je razvoj govora i jezika. Tome mogu značajno doprinijeti roditelji ili odrasli koji se brinu o njemu. Pogotovo u prvoj godini, kada je kućno okruženje u kojem dijete provodi većinu vremena, vrlo je važan pravi način komunikacije. Predškolski period je vrlo važan za djecu jer počinju uspostavljati društveni kontakt s okolinom i kolega. Tada se djetetov govor najintenzivnije razvija. Primarno okruženje i obitelj u kojoj dijete živi, raste i provodi najaktivnije vrijeme ima veliki utjecaj na početke djetetova govornog razvoja. Važan je primjer koji roditelji daju djeci čitajući, čitajući literaturu te posjećujući knjižnice i kulturna događanja.

Ključne riječi: govor, jezik, dijete.

1. Uvod

Govor i sposobnost govora proizlaze iz mnogih senzornih integracija procesa. Društvo posvećuje veliku pažnju verbalnom izražavanju, pa tako i roditelji prvo uočavaju poremećaj govora i artikulacije kod djeteta nego ostale simptome poremećen razvoj [3].

2. Srednji dio

Govor se intenzivno razvija i širi do određene dobi u predškolskoj dobi vokabular, a pritom i razvijanje fonološke svijesti gdje je u pitanju razlikovanje glasovi, određivanje mjesta glasova u riječi [prvi, zadnji glas, glas u sredini] itd. Sve podskupine važne su za stjecanje fonološke svijesti djece, što uključuje rime, artikulaciju iskaza, slogovnu svijest, počeci i krajevi riječi, fonemska svijest [6].

Svi čimbenici - fonološka svijest, vokabular, pismenost i razvoj govora – jesu međusobno povezani, a prikazana je i povezanost s motoričkim sposobnostima. Djeca razvijaju motoriku od rođenja, kada počnu podizati glavu, sjediti, puzati i hodati. Pod ovim opisom podrazumijevamo grubu motoriku gdje se koriste velike tjelesni mišići. Osim grube motorike, ljudi razvijaju i finu motoriku gdje god krenuli izvoditi precizne fine pokrete ruku uz održavanje koordinacije između prstima i očima. Međutim, budući da pisanje također svrstavamo u finu motoriku, ono nam je potrebno uspješno svladavanje pokretljivosti mišića, prstiju i dlanova [3].

Mogu se pojaviti različita odstupanja u svakom od gore navedenih područja, stoga je potrebno djelovati pravodobno i primjereno te djetetu osigurati holistički pristup obzir. Bitno je da dijete dobije svu potrebnu stručnu pomoć, pomoć ali i on mora biti kod kuće. Sva područja mogu se poučavati vježbama koje se daju djetetu predstavljen kao igra. To djetetu neće dati osjećaj da mora nešto učiniti, ali će se rado pridružiti igri.

Kod kuće možemo trenirati oba grafomotorika vještine kao fonološka svijest, a time i proširujemo vokabular, posebno pričajući priče djetetu. Važno je biti svjestan da govor i jezik učimo i u djetinjstvu ispravne izgovore.

Ali da bismo razvili ispravan govor, potrebno nam je:

- zdrav živčani sustav s netaknutim govornim centrima i živčanim vezama između oni koji kontroliraju i koordiniraju rad zvučnika;
- pravilno i dobro razvijene mentalne funkcije [pažnja, percepcija, razmišljanje, pamćenje slušnim pamćenjem];
- razvijena osjetila;
- zdrav razgovor;
- ispravan i uzoran govor djetetove okoline [9].

Treća godina je odlučujuća prekretnica u razvoju govora, jer dijete već izgovara većinu glasove, tvori s njima riječi i govori razumljivim rečenicama. Voli razgovarati i govori s određenom svrhom. Do pete godine dijete se razvija i koristi govor, kada izražava svoje misli, želje i potrebe [7].

Problemi se javljaju kod djece koja imaju poremećaj zbog invaliditeta ili oštećenja određenih sposobnosti. U njihovom razvoju, osobito razvoju govora i usvajanje jezika ne odvija se spontano i na prirodan način. Djeca sa govorno-jezični poremećaji su skupina djece sa smanjenim sposobnostima usvajanje, razumijevanje, izražavanje i/ili smisljena upotreba govora, jezika i komunikacije [2].

U djece s govorno-jezičnim poremećajima u pravilu postoje neslaganja između verbalnih i neverbalnih sposobnosti, pri gdje su neverbalne sposobnosti obično bolje od verbalnih. Za utvrđivanje vrste i razine deficita, prepreka odn poremećaji djece s posebnim potrebama javljaju se govorno-jezični poremećaji na kontinuum od blagih do ozbiljnih poremećaja u jednom ili više područja: pragmatičari, semantika, sintaksa, fonologija, artikulacija i tečnost govora. Mogu se pojaviti samostalno kao primarni poremećaji, sekundarni poremećaji [kao posljedica drugih poremećaji] ili kao povezani poremećaji s drugim poremećajima.

Poticanje govora uz pomoć lutke

Niti jedan drugi logopedski alat ne potiče dijete na spontano djelovanje, potičući na taj način razvoj vokabulara i poboljšavajući njihove govorne vještine tako učinkovito kao lutke. Kada dijete "govori kroz lutku", osjeća se ugodnije i opuštenije. Podrška takvoj spontanoj aktivnosti posebno je važna u radu s djecom sa zakašnjelim govorno-jezičnim razvojem i problemima tečnosti [npr. mucanje]. Ručna lutka s ustima, jezikom i zubima idealna je za prikazivanje vježbi artikulacije, kao i za pokazivanje kako dijete treba organizirati odn. postavite svoje govore da izgovaraju određeni glas. U sljedećem koraku uloge se mogu zamijeniti. Dijete može objasniti lutki kako pravilno izgovarati ili vježbati izgovaranje određenog glasa. Baveći se zabavnim vježbama dijete stječe potrebna znanja koja omogućavaju bolje rezultate u logopediji.

Neke ideje:

- *Učenje dijelova tijela:* kroz igru pokazujemo i kažemo djetetu nazive za određene dijelove tijela. Na kraju ga potičemo da pokaže/imenuje određeni dio tijela ili lica koji prepoznaje na igrački ili na sebi [oči, nos, usta, uši, ruke, prsti, trbuh, noge].
- *Učenje odjeće:* potaknite svoje dijete da se oblači s vama ili samostalnom lutkom. Možete koristiti dječju odjeću ili odjeću drugih igračaka [čarape, hlače, majice]. Istovremeno dijete uči nove pojmove koje kasnije na odgovarajući način koristi.
- *Učenje osnovnih pojmova:* Koristite lutku s raznim drugim predmetima kao što su kutija, deka, stol. Kroz upute gdje postaviti lutku, naučite dijete primjerenom razumijevanju i korištenju prijedloga [U kutiji, ISPOD dekice, NA stolu], boja [ZELENA lutka, CRVENA dekica] i pojmova vezanih za veličinu [VELIKI stol, MALA kutija, VEĆA lutka], dok dijete razvija i slušnu pažnju i pamćenje.
- *Učenje glagola i pridjeva:* Koristite lutku zajedno s drugim dječjim igračkama ili svakodnevnim predmetima, kao što su: krevet, žlica, čaša, odjeća, hrana. U igri dijete uči nove glagole i pridjeve: jesti, piti, spavati, sjediti, stajati, gladno, pospano, žedno, sretno, tužno.

- *Razvoj društvenih i pragmatičnih vještina:* lutke za bebe, bebe i slične mekane igračke mogu biti izvrstan alat za učenje odgovarajućih društvenih i pragmatičnih vještina. U simboličnoj igri, kada razgovaramo s djetetom i pretvaramo se da kuhamo s igračkom, hranimo je, igramo se doktora ili frizera, dijete uči pravilnoj komunikaciji i smislenoj upotrebi jezika.

Korištenje lutke u logopedskoj terapiji ili u svakodnevnom životu i igri s djetetom jedan je od učinkovitih alata za promicanje i razvoj ručnih vještina, mašte, izražavanja emocija, omogućuje ponovno proživljavanje događaja, cjelokupni mentalni razvoj i razvoj govorno-jezične komunikacije.

3. Zaključak

Učestalost i kvaliteta govora dojenčadi, male djece i djece mogu pozitivno utjecati na razvoj djetetova govora. Stoga je dobro da brojne dječje aktivnosti možemo popratiti komentarima i pitanjima. Na primjer, ako dijete crta, govorimo o njegovom crtežu. Pitamo ga što je nacrtao, zašto je koristio određenu boju te ga potičemo da nam to pokuša što više opisati i porazgovarati s nama. Važno je uključiti i pomoći djetetu u razgovoru. Prije svega, ne smijemo zaboraviti da se djetetov govor razvija slušanjem i oponašanjem. Dijete će također oponašati naše ponašanje i način govora, stoga je važno stvoriti kvalitetno i povjerljivo obiteljsko okruženje u kojem se ukućani osjećaju dobro i opušteno te puno razgovaraju, svakodnevno i s poštovanjem jedni s drugima.

4. Literatura

- [1.] Grginič, M. [2005]. Porajajoča se pismenost. Domžale: Izolit.
- [2.] Kranjec, P. [2014]. Logopedski pregled govora, jezika in komunikacije triletnih
a. otrok [diplomsko delo]. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [3.] Kremžar, B. [1993]. Motorične težave govorno motenih otrok. Portorož:
Birografika BORI.
- [4.] Magajna, L., Kavkler, M., Čačinovič Vogrinčič, G., Pečjak, S. in Bregar
Golobič, K. [2008]. Učne težave v osnovni šoli: koncept dela. Ljubljana: Zavod
RS za šolstvo.
- [5.] Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. [2004]. Razvojna psihologija. Ljubljana:
a. Filozofska fakulteta.
- [6.] Marjanovič Umek, L., Kranjc, S., Fekonja, U. [2006]. Otroški govor: razvoj in
a. učenje. Domžale: Izolit.
- [7.] Vizjak Kure, T. [2010]. Spodbujanje razvoja senzorične, motorike, kognicije,
a. govora in jezika: priročnik z vajami in lestvice za spremljanje razvoja.
b. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [8.] Žerdin, T. [2003]. Motnje v razvoju jezika, branja in pisanja: kako jih
a. odkrivamo in odpravljamo. Ljubljana: Svetovalni center za otroke,
mladostnike
b. in starše in društvo BRAVO.
- [9.] Žnidarič, D. [1993]. Otrokov govor. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.

Stručni rad

UČENJE PRVE POMOĆI U TREĆEM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Sonja Škrlić

Osnovna škola Primoža Trubara Velike Lašče

Sažetak

Djeca su neizostavan dio našeg društva i u stanju su spašavati živote među vršnjacima i u obitelji. Djeca su sposobna pružiti prvu pomoć jer vrlo brzo uče i ne boje se prići unesrećenoj osobi. Poznavanje prve pomoći trebalo bi biti dio općeg obrazovanja i trebalo bi se učiti u osnovnoj školi. Već u prvoj trijadi, djeca mogu naučiti kako spriječiti nesreće, pozvati pomoć, prići ozlijeđenima, zbrinuti manje rane, pa čak i ugasiti manji požar. U izvannastavnoj aktivnosti koju vodim već nekoliko godina, otkako sam pohađala tečaj za bolničarku, učenike prve trijade podučavam osnovama prve pomoći kako bi prepoznali potencijalnu opasnost, odazvali se na nju i pomogli koliko mogu.

Ključne riječi: poziv 112, opasnosti kod kuće, alergije, rane

1.Uvod

Prva pomoć predstavlja životnu vještinu koju treba naučiti što više ljudi, a trebali bismo započeti s učenjem već u osnovnoj školi. Kao učiteljica razredne nastave, pohađala sam tečaj za bolničarku. Svoje znanje prenosim učenicima u okviru izvannastavne aktivnosti, jer prva pomoć nije uključena u nastavni plan osnovne škole. Moj cilj je da prva pomoć bude nešto uobičajeno i prihvatljivo za djecu. Djeca su vrlo perceptivna, brzo nauče preuzeti odgovornost, a pojedine događaje prihvaćaju s manje predrasuda i straha od odraslih. U izvannastavnoj aktivnosti usmjerila sam se uglavnom na to da djeca nauče izbjegavati opasne situacije, predvidjeti i spriječiti nesreće, pozvati pomoć i zbrinuti manje rane. Učenje se odvijalo uglavnom kroz igre uloga i praktični rad.

2.Prva pomoć

Prva pomoć je trenutna pomoć bolesnoj ili ozlijeđenoj osobi do dolaska stručne pomoći. Radi se o prvom koraku u lancu preživljavanja. Pomoć može pružiti svatko u bilo kojoj situaciji ili trenutku. Cilj prve pomoći je ublažiti patnju, spriječiti daljnje ozljede i spasiti živote.[1] Prva pomoć je svačija dužnost odnosno svatko je dužan uložiti sve napore i sposobnosti da unesrećenoj ili bolesnoj osobi pruži prvu pomoć te joj omogućiti pristup hitnoj medicinskoj pomoći.[2]

3.Nastavne teme za prvu pomoć

3.1. Kada zovemo 112?

Djeca se također mogu naći u situaciji u kojoj su svjedoci nesreće. Stoga ih trebamo što prije naučiti kako postupiti u takvoj situaciji. U slučaju nezgode, i odrasli i djeca prvo potraže pomoć iz okoline. Glasno vičemo: „UPOMOĆ!“. Djecu učim da prvo pozovu poznatu osobu, baku, djeda ili susjedu. Ako nema nikoga, to može biti i slučajni prolaznik. Ako nema nikoga, nazovite broj 112. Djeca moraju znati da 112 zovemo samo kada nam je hitno potrebna pomoć.[3] Kroz razgovor, razmjenu iskustava i praktičnih primjera djeca uče kada je poziv na broj 112 zaista potreban.

Jedan od zadataka, koji sam izvela u razredu, bio je igra s listićima. Svako dijete dobilo je zeleni i crveni listić. Učenicima sam navela primjere i ako bi nazvali 112 podigli su zeleni listić, u suprotnom crveni. Morali su opravdati odluku i sudjelovati u raspravi.

Primjeri:

- o U blizini moje kuće gori zgrada. **Z**
- o Pas je uzeo moju novu loptu. **C**
- o Sestra se polila kipućom vodom po trbuhu. **Z**
- o Susjed leži na podu i ne reagira. **Z**
- o Bratić je pao s romobila i ogrebao koljeno. **C**
- o Automobil je u blizini moje kuće udario biciklista. **Z**

3.2.Pozivanje 112

S učenicima sam razmatrala što moramo reći kada nazovemo 112. U grupama su izradili plakate na kojima su naveli što reći ako trebaju nazvati operativni centar i reći bitne informacije. Igrom uloga prikazali su nesreću koja se dogodila, a u blizini nije bilo druge osobe te su morali nazvati 112. Najprije su se morali pobrinuti za vlastitu sigurnost i tek onda pružiti prvu pomoć. Morali su ostati mirni i pažljivo slušati pitanja i upute operativca u pozivnom centru kojega sam glumila ja.

Slika 1. i 2. Izrada plakata (izvor: osobna arhiva)

3.3.Opasnosti kod kuće

S učenicima sam tražila opasnosti i nezgode koje bi im se mogle dogoditi kod kuće. Pričali su o svojim iskustvima. Pripremila sam im pet postaja, gdje su bili različiti predmeti ili slike predmeta. Na svakoj postaji morali su razmisliti što bi učinili da naiđu na takvu situaciju kod kuće, kada ti predmeti postaju opasni, kada ih mogu uzeti, što ne smiju dirati, kako provjeriti je li sigurno.

- o POSTAJA: ambalaža raznih sredstava za čišćenje
- o POSTAJA: glačalo
- o POSTAJA: lijekovi
- o POSTAJA: noževi, škare
- o POSTAJA: oštećen električni kabel u utičnici

3.4. Priprema kutije prve pomoći

Za praktičan rad, učenici su sami izradili svoje kutije prve pomoći. Od kuće su donijeli prazne kutije koje smo u školi napunili potrebnim materijalom. Na našu molbu materijal nam je ustupio Crveni križ Slovenije. Zajedno smo pregledali različite sanitetske materijale, razgovarali smo o tome zašto gaza mora biti sterilna, čemu je pojedini materijal namijenjen i kako ga koristiti.

U kutiju su stavili: zavoje, gaze, trokutastu maramu, flastere, aluplast, vrećicu rashladnog sredstva i bočicu s vodom.

Kutiju su upotrijebili prilikom različitih prikaza ozljeda. Nakon uporabe, korišteni materijal su složili i pospremili u kutiju na svoje mjesto.

Slika 3. Kutija prve pomoći (izvor: osobna arhiva)

3.5. Požar, evakuacija i vatrogasci

S učenicima sam najprije razgovarala o tome kada i zašto dolazi do požara. Obično im pročitam knjigu Ježić snježić i požar, a nakon toga razgovaramo i razmatramo zašto je došlo do požara i kako bismo to spriječili.

Izveli smo igrokaz na temu požar u školi. Kroz pitanja sam ih vodila do točnih odgovora. Primjeri pitanja: Što radimo kada čujemo alarm? (Ostanemo mirni. Što je prije moguće napustimo zgradu.) Zašto provjerimo kvaku prije nego što otvorimo vrata? (Ako je kvaka vruća, iza vrata gori vatra.) Kako se zaštititi od udisanja dima? (Na nos i usta stavimo vlažnu krpu.) Što učiniti ako nam se odjeća zapali? (Brzo se kotrljamo po podu.) Možemo li se sakriti od vatre? (Nikad se ne skrivamo jer nas vatrogasci mogu previdjeti.) Što moramo učiniti prije nego što napustimo školu u kojoj je izbio požar? (Ništa, odmah napustimo prostoriju.) Što je plan evakuacije? (Nacrt izlaska iz zgrade tijekom požara.) Gdje se okupimo vani? (Čekamo na zbornom mjestu.) Zbog čega se vraćamo u školu? (Nikada se ne vraćamo u zgradu u kojoj je izbio požar.)[3]

Tijekom tjedna zaštite od požara, u suradnji s vatrogascima, izvršili smo evakuaciju. Vatrogasci su uključili sirenu, zajedno s učenicima smo napustili školu prema planu evakuacije i okupili smo se na zbornom mjestu. Tamo smo se prebrojali i obavijestili vatrogasce nedostaje li još netko. Vatrogasci su nam pokazali vatrogasno vozilo, opremu i načine gašenja požara. Svi učenici su se okušali u gašenju prahom, pjenom i vodom.

Slika 4. Gašenje s vodom (izvor: osobna arhiva) Slika 5. Gašenje s pjenom (izvor: osobna arhiva)

3.6. Alergije

U današnje vrijeme gotovo da nema razreda u kojem barem jedan učenik nije alergičan na nešto. Učenici već dosta znaju o alergijama jer sigurno svaki poznaje nekoga tko je na nešto alergičan. Učenici su u uvodu govorili o simptomima koje imaju ako dođu u kontakt s alergenom. Alergeni su tvari koje u naše tijelo ulaze kroz dišne puteve, probavni sustav ili kroz kožu. Na ploči smo nacrtali umnu mapu, a

učenici su je dopunili simptomima prema kojima prepoznajemo alergijsku reakciju. Ti simptomi su suzne oči, kihanje, otežano disanje, otečeno lice, umor, curenje iz nosa.[3]

Učenici su pripremili igre uloga i vježbali slučajeve u kojima je pacijent alergičan na pelud ili mačju dlaku. Bolesnika je trebalo odvojiti od tvari na koju je alergičan, najčešće u zatvorenom prostoru te mu pomoći oprati ruke, a zatim i lice kako ne bi raznosio alergen koji je ostao na koži.

3.7.Zbrinjavanje manjih ozljeda

Najdraži sadržaj djeci ipak je zbrinjavanje manjih ozljeda. To su ogrebotine, manje posjekotine i ugrizi životinja. Učenici nauče da površinske ozljede isperemo vodom, dok duboke rane, osim ugriza životinja, nikada ne ispiramo.[3] Učenici su bili podijeljeni u grupe po tri člana te su vježbali zbrinjavanje ogrebotine, posjekotine i ugriza pasa. Međusobno su se mijenjali tako da su se svi okušali u zbrinjavanju. Ostali učenici su promatrali i na kraju dali svoje mišljenje o zbrinjavanju pojedinih ozljeda.

Slika 6. Rana na nozi (izvor: osobna arhiva) Slika 7. Rana na dlanu (izvor: osobna arhiva)

4.Zaključak

Poznavanje prve pomoći važno je u svakodnevnom životu. Nesreće se događaju posvuda i upravo djeca mogu biti ta koja prva dođu do ozlijeđene osobe. Djeca su po prirodi znatiželjna i ne boje se prići ozlijeđenima. Znanje im omogućuje da prepoznaju opasnosti i poduzmu odgovarajuće mjere u slučaju nesreće. Djeca uživaju u izvannastavnoj aktivnosti, vole dolaziti, uče se suosjećanju, solidarnosti i osnovama prve pomoći koje će znati koristiti i u budućnosti. Kada kolegi iz razreda krvari nos, kada padne na igralištu i ogrebe koljeno, kada ga tijekom igre ubode osa ili se samo udari, oni ne paničare nego mirno pomažu. Svoje znanje, stečeno u izvannastavnoj aktivnosti, pokazuju prilikom stvarne nesreće.

5.Literatura

[1] Koželjnik, K. (2021.). Znanje prve pomoči pri otrocih tabornikih. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede.

[2] Slovenije, Rdeči križ. Prva pomoč. URL:
https://maribor.ozrk.si/sl/Prva_pomoc_MB/. Pristupljeno u siječnju 2021.

[3] Svetina, S. (2016.). Prva pomoč za najmlajše. Ljubljana: Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana.

Stručni rad

OTPADNI MATERIJALI KAO DIDAKTIČKA POMAGALA

Tina Čeh, prof. defektologije,

Osnovnoj školi dr. Ljudevita Pivka Ptuj

Sažetak

Nastojimo živjeti u najčišćem mogućem okruženju. Ali svaki dan, na svakom koraku, suočeni smo sa sve većim količinama otpada. Da bismo ga sveli na minimum, moramo se pobrinuti za sve ljude na ovom planetu. Treba imati na umu da je priroda sposobna obnoviti se samo do određene mjere. Glavni uzroci zagađenja u našem okolišu su prekomjerna gustoća stanovništva i neznanje. Nismo svjesni što za prirodu znači otpad bačen u šumu, na travnjak, na ulicu... Još uvijek ne poduzimamo dovoljno učinkovite radnje vezane za prednosti recikliranja i ponovno upotrebu otpadnog materijala.

Ključne riječi: ekologija, otpadni materijal, recikliranje, didaktički materijal

1.Uvod

Ekologija je znanstvena znanost koja se bavi odnosima između živih bića, živog i neživog okruženja te proučava rasprostranjenost i bogatstvo živih organizama. Prirodno okruženje (stanište) u kojem se nalazi organizam može se opisati klimom, geologijom, te drugim organizmima koji se nalaze u tom okolišu i dijele životni prostor. Ekologija također opisuje suživot i međuovisnost živih bića i njihovu ovisnost o životnim uvjetima: tlu, sunčevoj svjetlosti, vodi, zraku...

Ekologiju zanima i kako se organizmi prilagođavaju životnim uvjetima u kojima se nalaze i koje, nažalost, čovjek jako iskorištava i "uspješno" mijenja.

Svatko se od nas može ponašati ekološki prihvatljivo i bez proučavanja zaštite prirode. Sve započinje odgojem male djece, kojoj treba približiti rukovanje s otpadom, da ne bacaju papir po podu, ne koriste nepotrebno papir, da ne puštaju nekontrolirano vodu, ne zahtijevaju uvijek nove igračke i odjeću ...

Recikliranjem možemo učiniti puno da pomognemo našem planetu da se oporavi. Recikliranje znači preradu iskorištenog otpada u nove proizvode. Recikliranjem smanjujemo količinu otpada koji inače zauzima dragocjeni prostor na odlagalištima, te smanjujemo potrošnju prirodnih sirovina koje su inače potrebne za izradu novih proizvoda, štedimo vodu i energiju. Recikliranjem stoga dajemo važan doprinos smanjenju zagađenja i očuvanju našeg okoliša.

U našoj školi sakupljamo i odvajamo otpad: papir, ambalažu od užine (tetrapak, šalice od jogurta ...), baterije, patrone, tonere, plastične čepove ...

Kao specijalna pedagogica mogu koristiti puno otpadnog materijala za nastavna sredstva u radu s učenicima. Puno ga koristim na polju razvijanja bolje, čistije artikulacije, razvoja govornog aparata, razvijanja brojevnih prikaza u matematici, kao didaktičke igre kojima razvijamo školsko znanje ...

2.SPECIJALNA I REHABILITACIJSKA PEDAGOGIJA

Specijalna i rehabilitacijska pedagogija (SRP) znanost je koja se bavi stjecanjem znanja i pomoći osobama s posebnim potrebama u svim fazama života. Kao mobilna specijalna pedagogica u redovnoj osnovnoj školi i vrtiću, bavim se učenicima s posebnim potrebama. Učenici su različite dobi, od 5 do 14 godina, s različitim nedostacima.

U radu s učenicima s posebnim potrebama koristim se različitim metodama i oblicima rada. Među najčešćim je uporaba konkretnih pomagala. Upravo tu možemo koristiti otpadni materijal.

Dakle, učenici ne koriste otpadni materijal samo u didaktičke svrhe, već također spoznaju da se otpadni materijal može ponovno upotrijebiti. Tako počinjemo već u ranoj dobi proces osvještenja učenike o važnosti brige o prirodi. Prvo dajemo primjer djeci, a kasnije i sama počinju djelovati na isti način prema svojim mogućnostima.

3.PODRUČJA RADA SPECIJALNOG PEDAGOGA

Mobilni specijalni i rehabilitacijski pedagog nudi stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama koja su uključena u redovite oblike obrazovanja i učenicima s poteškoćama u razvoju i učenju u vrtićima, redovnim osnovnim i srednjim školama. Zadaci mobilnog specijalnog i rehabilitacijskog pedagoga su:

- izravan rad s djetetom,

- suradnja s učiteljima i ostalim stručnjacima,
- suradnja s roditeljima,
- suradnja s vanjskim stručnjacima.

Specijalni i rehabilitacijski pedagog djeluje u svim područjima dječjeg razvoja. Najviše se fokusira na područja u kojima dijete s posebnim potrebama ima nedostataka. To su:

- polje motoričkih vještina (gruba i fina motorika),
- područja komunikacijskih vještina,
- područja kretanja,
- orijentacija,
- percepcija,
- govor i jezik,
- polje općeg obrazovanja,
- područja orijentacije procesa (pažnja, koncentracija ...),
- školsko znanje.

Djetetu je za rad potreban didaktički materijal iz svakog područja, jer mu se samo tako može omogućiti da svoje ciljeve postigne na najbliži način.

4.UPOTREBA DIDAKTIČKOG MATERIJALA

Didaktička pomagala su sva pomagala koja učitelj može koristiti da pobudi djetetovo zanimanje. Mogu se koristiti u igri ili u učenju. Didaktički alati mogu biti umjetni ili prirodni. Prirodna pomagala su iz našeg okruženja (kamenčići, grane, drveni štapići ...). S druge strane, umjetna pomagala izrađena su od plastike i stvorena za točno određenu svrhu. Uz malo stvaralaštva, mašte i kreativnosti, otpadni materijal može se koristiti kao izvrsno didaktičko sredstvo za:

a) DOBIVANJE GLASOVA

Pomoću slamke dijete puše mjehuriće u vodi (slika 1) ili, kako je prikazano na slici 2 dolje, prebacuje vatu s hrpe na hrpu.

Slika1: osobni arhiv

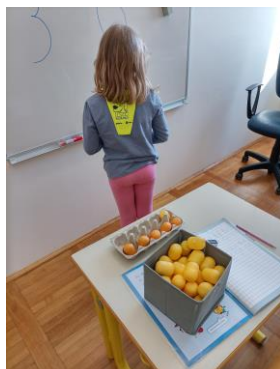

SLIKA2:<https://vrtectrnovo.si/wp-content/uploads/2020/04/VJEŽBE-ZA-POTICANJE-RAZVOJA-GLASOVA>

Tako dijete vježba ispravan "nastavak" za formiranje određenih glasova, a također razvija snagu govornog aparata.

b) KOD MATEMATIKE

- Brojevni prikazi, računanje naprijed - natrag

SLIKA3: osobni arhiv

Uz pomoć otpadnog materijala možemo savršeno razviti pojam broja, brojimo, računamo ...

➤ Razvrstavanje, slaganje po boji, brojevni prikazi

SLIKA 4,5: <https://www.ekoskladovnica.si/Home/NajboljBraniPrispevki>

Tako djeca razvijaju orijentaciju u brojnom kvadratu do 100, brojeve predstave, razvijaju pojam broja, računaju.

➤ Kvadrat stotke

SLIKA6: <https://www.delo.si/novice/slovenija/sola-mora-biti-akcija/Natalija> Čerček

Uz pomoć otpadnih čepova možemo napraviti kvadrat stotke. Tako učenici mogu brojati, razvijati brojeve prikaze do 100, odnose veličine do 100, kvadratnu orijentaciju do 100 ...

c) NA ODRUČJU FINE MOTORIKE*SLIKA7: Osobni arhiv**SLIKA8: Osobni arhiv*

Učenici stavljaju čepove na uzicu. Tako razvijaju finu motoriku i pincetni prijem, potreban za pravilno držanje olovke. Možemo koristiti i slijed boja. Na slici 8. dijete razvija pincetni prijem uz pomoć kukica, dok uči o bojama.

5. LITERATURA

- [1.] S. Boltes: Zamaški kot pripomočki za razvijanje matematičnih sposobnosti predšolskega otroka, diplomsko delo, Maribor 2020

Stručni rad

ODMOR U POKRETU

Vilma Švab

Osnovna škola Simona Jenka Kranj, PŠ Goriče

Sažetak

Tjelovježba je jedna od najvažnijih aktivnosti u životu. U zadnje vrijeme puno se govori o važnosti tjelovježbe kod odraslih, a još više kod starijih osoba. Međutim, često zanemarujemo važnost tjelovježbe kod djece. Djeca imaju urođenu želju za kretanjem koje sve više ograničava moderan način života. Nedostatak tjelovježbe ne utječe samo na lošu motoriku djece, već i na koncentraciju, međuljudske odnose i motiviranost [1]. Budući da naglasak stavljam na tjelovježbu, tijekom epidemije i učenja na daljinu posvetila sam se istraživanju veze između tjelesne aktivnosti te sposobnosti učenja i pamćenja. Zanimalo me kako tjelovježba utječe na kognitivne sposobnosti. Prije svega, tražila sam odgovor na pitanje kako tjelovježbu uključiti u klasičnu školsku „sjedeću“ nastavu?

Ključne riječi: tjelesne aktivnosti, kognitivne sposobnosti, koncentracija, nastava na daljinu

1.Važnost kretanja

O važnosti tjelovježbe za učenje, po riječima prof. Kroflič, govorilo se već prije par desetljeća [2]. I sama sam se usredotočila na istraživanje o utjecaju plesnog odgoja i kreativnog pokreta na učenje, što je također jedan od oblika tjelovježbe. Lreativna tjelovježba poznata je i kao treća dimenzija nastave i postoje mnogi primjeri kako se kreativna tjelovježba može integrirati u školski sustav. Na istraživanje o povezanosti tjelovježbe i boljeg učenja djece potaknuo me Jani Prgić, koji je jednom prilikom spomenuo istraživanje koje je pokazalo pozitivan utjecaj na rezultate pisanih testova učenika četvrtih razreda, koji su 20 minuta prije testa fizički vježbali [3]. U svojoj knjizi „Kinestetični razred“, Prgić navodi dva opća pristupa. Njihovo uvođenje zahtijevat će određene prilagodbe i postupne promjene u samom školskom radu. Knjiga daje dobre savjete o tome kako određene elemente uvesti u svakodnevnu školsku rutinu, bez većih smetnji u nastavi. Kratke pauze tijekom nastave autor brani činjenicom da tjelesne aktivnosti mozak pune kisikom, a time nam pomažu u povećanju koncentracije. U istraživanjima, koje je Prgić naveo u svom radu, on tvrdi da tjelovježba pozitivno utječe na kognitivne sposobnosti, smanjuje stres, poboljšava ocjene i odnos prema školi [3].

2.Utjecaj epidemije na tjelesne aktivnosti djece

Važnost tjelesnih aktivnosti, po mom mišljenju, donekle se izgubila kada se tijekom epidemije nastava privremeno preselila iz učionica na male ekrane. Dok se nastava matematike kvalitetno može održavati preko Zoom aplikacije, s druge strane, mnogi satovi tjelesnog odgoja su izgubljeni. Ponegdje su djeca dobila zadatke da izvedu neku tjelesnu aktivnost i da o njoj napišu izvještaj – čime se dijete, umjesto kretanja, opet stavlja na stolicu i ispred ekrana.

Nakon povratka u školske klupe željela sam spojiti znanja stečena kroz literaturu o utjecaju kretanja na učenje i koncentraciju s praksom koja me čekala u razredu. U skladu s očekivanjima, djeca su se vratila živahna i bilo ih je teško „prikovati“ za stolice na nekoliko sati te očekivati da se koncentriraju.

2.1.Odmor u pokretu

U nastavni proces željela sam uvesti dinamiku i istovremeno djeci dati sva znanja, koja su im potrebna u petom razredu za uspješan nastavak obrazovanja. Odlučila sam se za kratki oblik tjelesnih aktivnosti te ih pokusno integrirati u nastavni proces u trajanju od dva mjeseca. Vremenski smo iskoristili one dijelove dana kada smo, zbog epidemioloških mjera, morali dobro prozračiti učionicu. Odabrala sam nekoliko osnovnih vježbi koje sam prethodno naučila djecu. Unatoč činjenici da se radilo o dodatnim aktivnostima u nastavnom procesu, željela sam naučiti djecu da pravilno i sigurno izvode vježbe. Kako bi im vježbe bile bliske i zanimljivije, napravili smo kartice na kojima su prikazane vježbe, a prihvatila sam i prijedloge za vježbe od djece.

Djeca su predložila i sljedeće vježbe:

- Čučanje uz oslonac
- Sjedenje na stolu, ustajanje na prste, podizanje ruku
- Trčanje oko stola
- Trčanje na mjestu
- Plank – naslanjanjem na stol ili na tlo
- Stavljanje ruka na glavu i dodirivanje suprotnog koljena laktom
- Trčanje visokim podizanjem koljena
- Koračanje unatrag s potporom ili bez potpore
- Dodirivanje ramena tijekom planka (oslanjanjem na stol)
- Tri čučnja, jedan skok
- Čučnjevi s torbom u rukama
- Koračanje u stranu, dodirivanje koljena
- Plank na rukama, trčanje
- Podizanje koljena do prsa u sjedećem položaju

Vježbe su se izvodile po tabata sustavu (vježba od 20 sekundi, zatim 10 sekundi odmora, ukupno 8 ponavljanja). Kako bi pratila napredak djece ne samo u pogledu dobre kondicije, motivacije i uspjeha u učenju, djeci sam dala zadatak da izvedu posljednju seriju vježbi i bilježe točan broj ponavljanja. Tako će nakon dva mjeseca znati jesu li napredovali ili ne.

2.2. Refleksija i promjene

Bez obzira na entuzijazam, nakon vježbanja djeca su bila prilično umorna. U početku sam se brinula da su vježbe prenaporne, da s njima neću postići svoju svrhu i da se neće svidjeti djeci. Nakon tri tjedna dogodila se velika promjena. Tijekom nastave, djeca su sama predlagala aktivni odmor. Osjetili su da im je nakon vježbanja dobra koncentracija i da se bolje osjećaju. Odmore smo ponekad imali u prvom, a ponekad i u drugom dijelu dana. Nakon dva mjeseca napravila sam analizu i zaključila da je došlo do značajnog poboljšanja motivacije i koncentracije učenika. Djeca su usporedila broj svojih ponavljanja od prvog dana vježbe i utvrdila da su nakon dva mjeseca kratkih aktivnosti napravili znatno više ponavljanja i da su pravilnije izvodili vježbe. Nakon tjelesnih aktivnosti aktivnije su sudjelovali u nastavi i svakoga dana željno iščekivali nove vježbe.

3. Zaključak

Nakon čitanja literature, istraživanja i samostalnih istraživanja sa sigurnošću mogu potvrditi svoje pretpostavke da tjelesne aktivnosti u nastavnom procesu pozitivno utječu na djecu. Također, aktivnije su sudjelovali u nastavi, što je želja svakog učitelja, djeca su bila motiviranija i aktivnija. Nakon razgovora s učiteljicom tjelesnog odgoja napredak se pokazao i tijekom održavanja njezine nastave. U razdoblju od dva mjeseca djeca su bila tjelesno aktivnija i spremno će me podsjetiti ako zaboravim na pauzu za vježbanje. Shvatili su da uvođenje odmora u pokretu samo po sebi nije namjera istraživačkog rada, već nešto što je sada postala stalna praksa – uglavnom zahvaljujući odazivu djece. Odmor u pokretu po tabata sustavu ili nekom drugom obliku fizičkih aktivnosti tijekom nastave preporučujem svakom učitelju, posebice u prvom dijelu osnovne škole kada djeca većinu vremena provode u istoj učionici. Nekoliko puta tijekom nastave mogu promijeniti položaj sjedenja (oba stopala na podu, lotus položaj, što pozitivno utječe na položaj zdjelice i lumbalnog dijela leđa, povremeno mogu i ustati, ako time ne ometaju proces učenja).

4. Literatura

- [1.] Fonda, K., Kuštrin, V., Požar, S. i Prunk, V. (2010). Minuta za gibanje v razredu. Piran: Inštitut za varovanje zdravlja in OŠ Cirila Kosmača.
- [2.] Kroflič, B. (1999). Ustvarjalni gib – tretja razsežnost pouka. Ljubljana: Znanstveno publicistično središče.
- [3.] Prgič, J. (2018). Kinestetični razred – Učenje skozi gibanje. Griže: Svetovalni-izobraževalni center MI.

Stručni rad

S DRUGOG NA TREĆI KAT

Vilma Švab

Osnovna škola Simona Jenka Kranj, PŠ Goriče

Sažetak

Danas je, unatoč svim problemima u svijetu, rak kod djece još uvijek tabu tema. O tome se ne govori naglas. Međutim, rak kod djece postoji i prisutan je među nama. Pojavljuje se bez posebnih znakova upozorenja, a protiv njega se ne bore samo djeca oboljela od bolesti, već i njihove obitelji. Postoje različiti oblici raka, od leukemije pa nadalje. Osim liječnika, u procesu liječenja raka posebnu pažnju potrebno je posvetiti očuvanju mentalnog zdravlja, kako djece tako i roditelja. Jedno od društava koje podiže svijest i pruža podršku roditeljima i djeci je društvo »Junaci s 3. kata«. To je društvo osnovano od strane roditelja koji drugoj djeci žele pružiti podršku i pratnju na tom putu. S obzirom da se o tome premalo govori, razmišljala sam kako bih tu bolest mogla približiti učenicima petih razreda. Poteškoće koje se javljaju u svakodnevnom životu, poput kućanskih poslova i pisanja zadaće, čine im se težima od pomicanja planina. Djeci sam htjela pokazati da je sposobnost obavljanja ovih zadataka privilegij i izazov koji će ih naučiti mnoge stvari potrebne za život. Sudjelovanjem u projektu, koji je nastao sa željom za osvješćivanjem o ovom problemu, djeca su dobila novi pogled na svijet.

Ključne riječi: rak kod djece, osvješćivanje, zlatna vrpca

1.Djeca s drugog kata

Djeca koja su sudjelovala u projektu i kojima sam željela približiti ne samo tematiku bolesti, već putem ove bolesti pokazati koliko je njihovo zdravlje vrijedno i što sve s njime mogu napraviti umjesto da prigovaraju, bili su učenici petog razreda OŠ Simona Jenka Kranj, PŠ Goriče.

Devetnaest znatiželjnih glavica koje sam upoznavala od rujna dalo mi je dobru ideju o tome kako na nenametljiv način potaknuti djecu da obavljaju svoje zadatke. Često su se žalili zbog zadataka koje su tijekom nastave morali samostalno obavljati i koji su od njih zahtijevali više razmišljanja od samog praćenja nastave, a bilo je prigovora i na pisanje domaće zadaće. Tijekom epidemije i održavanja nastave na daljinu sve je bilo drugačije organizirano, a nekoliko puta su spojili nastavu i domaću zadaću pa su cijelo poslijepodne imali vremena za druge vesele aktivnosti. Disciplina za popodnevni školski rad izgubila se nakon povratka u školske klupe, a učenici su se teško privikavali na klasični sustav. Promjene, problemi i neprestana prigovaranja zbog domaće zadaće te zbog (po njihovom mišljenju) »gubitka vremena«, odvijalo se uoči Međunarodnog dana djece oboljele od malignih bolesti.

2.Djeca s trećeg kata

Sada se s drugog kata selimo na treći kat i u drugu zgradu, odnosno u Pedijatrijsku kliniku u Ljubljani. Djeca s trećeg kata su djeca koja se liječe na odjelu za hematologiju i onkologiju. Radi se o djeci koja su oboljela i liječe se od raka [1]. Djeca boluju od nekoliko vrsta raka: leukemije, tumora središnjeg živčanog sustava, neuroblastoma, limfoma, Wilmsovog tumora, rabdomiosarkoma, Ewingovog sarkoma i drugih [4]. Djecu (i njihove roditelje) čeka dugotrajno liječenje i operacije, što ostavlja posljedice, nuspojave i psihičke probleme. Nakon liječenja suočeni su s novim izazovima: Kome reći? Kako će nas okolina prihvatiti? Kako će se dijete ponovo uključiti u školu? Djeca se počinju brinuti kako će se vratiti u školu, pitaju se hoće li moći nastaviti sa svojim kolegama iz razreda... Postoje i problemi zbog vizualnih promjena kod djece liječene od raka, kao što je gubitak kose [6] .

Kod vizualnih promjena vrlo je važna dob u kojoj dijete oboli od raka i podrška okoline. Što je dijete starije, teže prihvaća vizualne i fizičke promjene. Na sve to mogu pozitivno utjecati obitelj, poznanici, prijatelji, vršnjaci... Na ovom mjestu želim istaknuti koliko je važno da se o ovoj temi govori u školama ne samo kada jedan od učenika oboli od raka. Djecu moramo pripremiti jer nikada ne znamo što život donosi, ne samo nama, već i učenicima i njihovim roditeljima [5].

3.Priprema projekta

U pripremi ovog projekta sama ideja nije bila dovoljna. Pročitavši literaturu, koja doista nije mala, ustanovila sam da je u pozadini mnogo više od samih problema djece i roditelja u trenutku kada je dijete bolesno i kada se liječi od raka. U tu svrhu sam pomoću ovog projekta pokušala osvijestiti koliko je potrebno shvatiti što nam omogućuje zdrav život te kako prihvatiti one kojima je bolest oduzela tu mogućnost. Bolest ne utječe na djecu samo fizički i vizualno. Može ostaviti teške posljedice na mozak i mentalne sposobnosti, djetetovo samopouzdanje i povjerenje u svoje sposobnosti, izražavanje emocija... [3]. Kako bi što bolje razumjela djecu oboljelu od raka pročitala sam razgovore koje je autorica Berta Jereb (2012) vodila s pacijentima [2]. U pismima i razgovorima s

oboljelima pojavilo se pitanje »Zašto baš ja?«. Koliko sam puta to čula od svojih učenika kada su morali usmeno odgovarati jedan od predmeta ili obrisati ploču. Tada im se svijet činio nepravednim. Je li to doista toliko teško i nepravedno kao oboljeti od raka?

3.1. Iz prigovaranja su proizašli svijest i suosjećanje

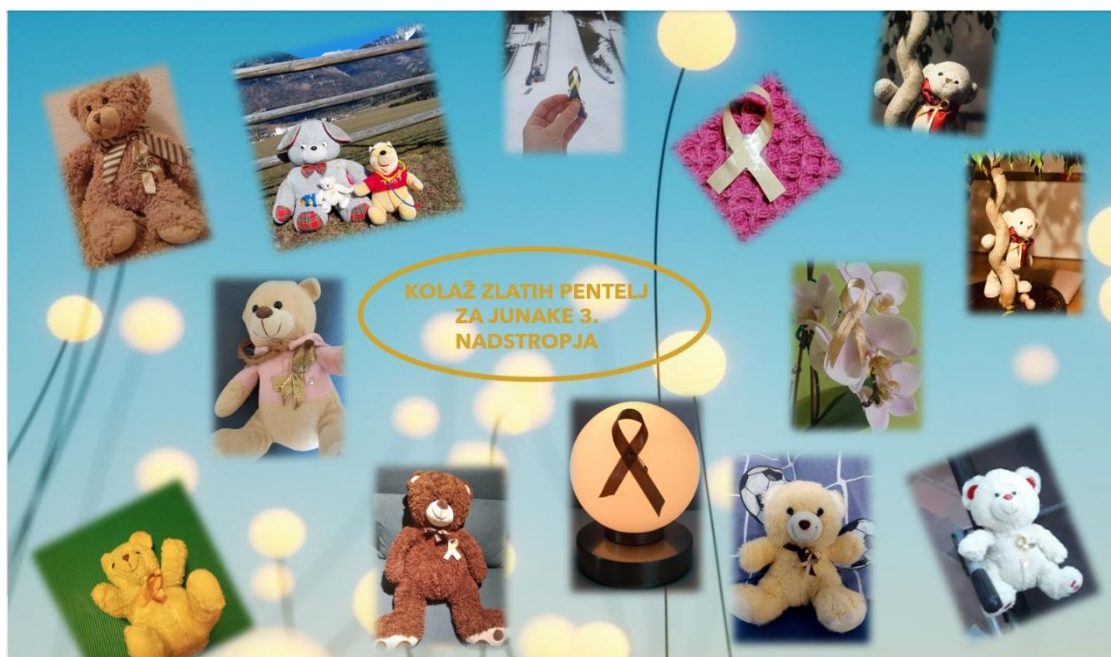
Projekt nisam željela tek tako predstaviti. Željela sam da proizađe iz razmišljanja o tome što može predstavljati poteškoću i prepreku u životu, kada ih postavljaju djeca sama i što doista mogu prevladati. Moj cilj je bio usmjeriti djecu na dobro obavljanje svojih zadataka i da istovremeno spoznaju da bi to, na što se žale, njihovi vršnjaci oboljeli od raka s veseljem obavljali, samo kad bi bili zdravi.

Najprije sam upoznala djecu s bolešću. Nisu je upoznali samo putem razgovora. Bilo im je zanimljivo razgovarati o činjenicama i zabudama o raku. Najprije sam ih pročitala, a djeca su sama odredila pročitano kao činjenicu ili zabudu. Istaknuli samo i utemeljili pravilan odgovor. Pogledali smo i film. Danas su videosnimke bliske djeci pa sam pretpostavila da će na taj način lakše razumjeti poteškoće s kojima se susreću djeca oboljela od raka i kako ta bolest utječe na njih. Nakon gledanja filma prihvatili smo se ispunjavanja kviza "Što već znam o raku". [7]

3.2. Pisanje pisma i vrpca

Važan dio razgovora činilo je pisanje pisma. Samu aktivnost započela sam tako da, prije nego što počnu uzdisati i prigovarati da opet moraju nešto pisati i raditi u grupama na novim zadacima, neka prvo pomisle koliko bi djeca s trećeg kata Pedijatrijske klinike bila sretna da, kao i oni, mogu obavljati iste zadatke. Odmah sam privukla njihovu pažnju i iz njihovih razmišljanja proizašle su dobre ideje o tome kako djeci možemo uljepšati barem nekoliko trenutaka i kako druge osvijestiti o ovoj bolesti. Zadatak djece bio je da svaka grupa napiše pismo djeci s trećeg kata. Upute za pisanje pisama bile su da se predstave, da govore o svojim svakodnevnim poteškoćama kako bi, nakon upoznavanja s njihovom bolešću, spoznali koliko imaju sreće u životu. Predložila sam im da u pismu izraze svoje divljenje i poštovanje prema toj djeci koja se, bez obzira na bolest, suočavaju s teškim izazovima te da im upute ohrabrujuće misli. Pisma smo poslali društvu putem e-pošte 15. 2. 2022. godine.

Drugi zadatak djece bio je izraditi zlatnu vrpca koja je simbol podrške djeci, roditeljima i svima onima koji se zajedno bore s ovom podmuklom bolešću. Materijal su morali potražiti sami i bilo je važno da je u zlatnoj boji. Bili su vrlo kreativni (poklon vrpca, papir obojan zlatnom bojom, ručka papirnate vrećice, vrećice od tkanine...). Potom je vrpca fotografirana na što originalnijem mjestu, a slike skupljene u kolaž i zajedno s pismima poslane društvu.

Slika 1: Kolaž od zlatnih vrpca.

3.3.15. veljače - Međunarodni dan djece oboljele od malignih bolesti

Glavni dio projekta bio je predviđen za Međunarodni dan djece oboljele od malignih bolesti. Na taj dan moji učenici petog razreda nosili su zlatne vrpce u školi i u malim grupama ostalim razredima u školi predstavili istine i zablude koje su naučili na početku projekta. Djeca iz ostalih razreda sa zanimanjem su pogledali kratku predstavu i iz predstave naučili pregršt informacija koje će im ostati u sjećanju.

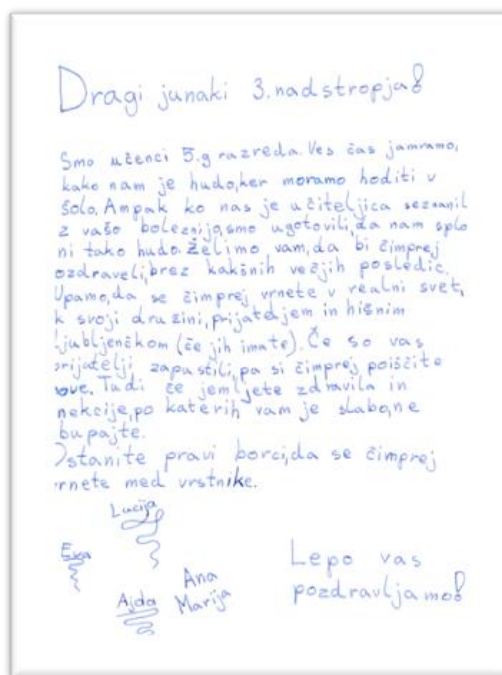
4. Zaključak

Projekt o podizanju svijesti djece o raku premašio je ne samo očekivanja djece, već i moja. Nisam mogla vjerovati da će djeca tako dobro osjetiti važnost ovog projekta. Iz dana u dan sve su se više uživali u posao i svoja zadatke, a primijetila sam i da su postali suosjećajniji prema svojim kolegama i vršnjacima, da manje prigovaraju tijekom nastave i da jedni druge podsjećaju koliko im je drago što su zdravi. Osvješćivanje o ovom problemu želim nastaviti i u sljedećim godinama te svijest o ovom problemu proširiti na druge područnice i preostale razrede. Naime, djeca se ne upoznaju samo s bolešću već tijekom projekta razvijaju osobine koje će im kasnije koristiti u životu. Postali su samoinicijativniji, suosjećajniji, pristojni te su obavili veći broj zadataka bez neposrednih uputa ...

Kroz ovakve projekte tijekom nastave i školovanja djeca stječu dodatna znanja za život i to je prava svrha školovanja. Pored znanja, dijete mora stjecati i određene sposobnosti za život.

Slika 2: Zahvala društva Junaka s 3. kata

Slika 3:Pismo junacima s 3. kata

5.Literatura

- [1] Društvo Junaki 3. nadstropja: URL: <https://junaki3nadstropja.si/> (15.2.2022)
- [2] Jereb, B. (2012). Mali vitezi. Celje: Celjska Mohorjeva družba
- [3] JEW Van Dongen – Melman. (1997). Ljubljana: Delo tiskarna
- [4] Ko otrok zboli za rakom. (2018). Celje: Celjska Mohorjeva družba
- [5] Korenjak, R.: Ostavlja li iskustvo dječje bolesti i liječenja posljedice na psihološkom polju u odrasloj dobi?. XIV. Seminar „In memorial dr. Dušana Reje“. 14; 2006, str. 108
- [6] Pretnar, B. (2017). Pobjednici - iskustva i savjeti pri pružanju pomoći roditeljima djece oboljele od raka
- [7] Kviz: URL: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc0jvfDmcGIJ2_-mtIHGV_SrnJmMZNbSFI-ENfR9LGJygcOLg/viewform

Stručni rad

UPORABA PJESAMA NA NASTAVI STRANOG JEZIKA

Stanka Kajba

Učiteljica njemačkog jezika u predmetnoj nastavi

Osnovna škola Trebnje

Sažetak

Glazba je vrlo važna prilikom učenja jezika. Učenici trebaju razvijati sposobnost sporazumijevanja kroz različite aktivnosti i u opuštenoj motivacijskoj atmosferi koja stimulativno djeluje na usvajanje jezika. Važnu ulogu u tome imaju pjesme, jer smanjuju stres, potječu kreativnost i motivaciju za učenje.

Ključne riječi: glazba, ritam, pokret, učenje jezika

1.Uvod

Važno je povezati nastavu stranog jezika s glazbom i pokretom, što omogućuje učenje svim osjetilima. Uspješno učenje može biti zabavno, lako, opušteno i ugodno. Zbog povezanosti s glazbom, naučeno ostaje dugo u sjećanju.

2.Razrada

Ritam glazbe i ponavljajući dijelovi u pjesmi pomažu da lakše zapamtimo i učvrstimo novi vokabular i gramatiku. Učenici kroz pjesme sudjeluju u spontanim aktivnostima, usvajajući jezik istovremeno, a da nemaju osjećaj da uče. Stoga je pri odabiru pjesama za nastavu jezika potrebno voditi računa da su teme pjesama privlačne učenicima, da su primjerene njihovoj dobi i jezičnoj razini, da nisu preduge i da su prikladne za specifične ciljeve. Predstaviti ću nekoliko primjera kako možemo glazbu i pjesme koristiti u nastavi stranog jezika.

-Možemo ih koristiti za pisanje tekstova. Učenici napišu nastavak ili preoblikuju radnju pjesme u prozni tekst.

-Slušanjem pjesme mogu nacrtati sliku ili strip gdje su prikazani događaji iz pjesme.

-Možemo ih koristiti za igranje binga. Uz pomoć naslova, učenici pogađaju koje se riječi nalaze u pjesmi. Riječi zapisuju u tabelu 5×5. Zatim pustimo pjesmu, a učenici označavaju riječi koje čuju. Pobjeđuje učenik koji prvi označi pet riječi zaredom.

-Učenici u grupama izvode scenu iz pjesama. Ostali pogađaju koji su stih ili strofa predstavljeni.

-Povećavamo stihove pjesama, režemo ih na trake i stavljamo na stol. Dok slušaju, učenici plešu ili šetaju oko stola, skupljajući istovremeno trake sa stola s tekstovima pjesama koje su čuli i prepoznali.

-Naravno, pjesme možemo pjevati samo nekoliko puta. Na ovaj način možemo utvrditi vokabular i gramatiku:

DAS DATIV – LIED
aus - bei – mit - nach
aus - bei – mit –nach
seit – von- zu
seit – von – zu
immer mit dem Dativ
immer mit dem Dativ
gegenüber auch

Melodija pjesme: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QucK6W4NTcY>

MEIN HUT, DER HAT DREI ECKEN

Mein Hut, der hat drei Ecken,
drei Ecken hat mein Hut.
Und hätt er nicht drei Ecken,
so wär's auch nicht mein Hut.

Melodija pjesme: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xGXGTRyCfUM>

Ova pjesma je prikladna za pantomimu, jer svaku riječ možemo zamijeniti odgovarajućim pokretom. Pjesmu otpjevamo jednom do kraja. Svaki put kad ponovno zapjevamo pjesmu, novu riječ zamjenjujemo pokretima:

Mein – pokažemo na sebe

Hut –sklopimo ruke iznad glave

drei –pokažemo tri prsta

Ecken –prstima oblikujemo trokut

nicht - napravimo negativan pokret kažiprstom

Pantomimu uz pjesmu možemo izvesti i bez teksta.

Također možemo pjevati i svirati pjesmu na isti način:

EIN KLEINER MATROSE

Ein kleiner Matrose umsegelte die Welt.

Er liebte ein Mädchen, das hatte gar kein Geld.

Das Mädchen musste sterben, und wer war schuld daran?

Der kleine Matrose in seinem Liebeswahn.

Ein - pokažemo palac

kleiner Matrose - palcem i kažiprstom pokažemo malu udaljenost

umsegelte die Welt - objema rukama pokažemo kuglu

Er liebte –grlimo sami sebe

ein Mädchen –objema rukama pokažemo ženske obline

das hatte gar kein Geld –protrljamo palac i kažiprst i odmahujemo glavom

musste sterben –usmjerimo dlan u grlo

wer war schuld daran –slegnemo ramenima

Melodija pesmi: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VjrO33h4MLM>

3.Zaključak

Pjesme su autentični tekstovi s kojima možemo trenirati sve četiri jezične vještine, tako da se mogu koristiti u gotovo svakoj lekciji ili nastavnoj jedinici. Pjesme poboljšavaju sporazumijevanje i društvene vještine učenika, smanjuju strah od javnog govora i nastupa te razbijaju monotoniju nastave. Osim toga, danas su pjesme dostupne na internetu i mogu se vrlo jednostavno koristiti uz pomoć medija.

4.Literatura

- [1.] Kač, L., Volčanšek, S., Ramšak, S. Učni načrt. Program osnovna škola.
 - a. Nemščina. [Elektronski vir] 2016 - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje,
 - b. znanost in šport: Zavod RS za šolstvo; 2016.
 - c.URL:http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_nemscina.pdf
 - [2.] Bleyhl, W. Fremdsprachen in der Grundschule. Grundlagen und
 - a. Praxisbeispiele. Hannover: Schroedel; 2000.
 - [3.] 3. Lied im Dativ – Präpositionen Dativ Song.
 - [4.] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QuCK6W4NTcY> (2. 12. 2017)
 - [5.] Mein Hut der hat drei Ecken - Singen, Tanzen und Bewegen II Kindelieder.
 - [6.] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xGXGTRyCfUM> (24. 3. 2016)
 - [7.] Ein kleiner Matrose Noten kostenlos Gesang/Orchester Köthen Musik +
 - Text; Musneum Niederlande Garderen.
- URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VjrO33h4MLM> (25. 5. 2021)

Stručni rad

FINANCIJSKA PISMENOST

mag. Anja Megušar

Srednja medijska i grafička škola Ljubljana

Sažetak

Članak govori o financijskoj pismenosti mladih. Mladi danas ne znaju puno o financijama. Kada čuju riječ financije, imaju na umu direktore velikih tvrtki. Ne znaju, da se susreću s financijama svaki dan. U školi smo ih odlučili naučiti što je zajam i što je štednja, i kako uštedjeti za razdoblje nakon umirovljenja.

Ključne riječi: novac, zajam, štednja, financijski plan

1.Uvod

Kada dijete dođe u školu, učimo djecu čitanje i matematičko izražavanje. Kada su stariji mi ih učimo o znanosti, estetici, umjetnosti, a zaboravljamo na financijsku i potrošačku pismenost. U modernom svijetu kapitalizma, financijska pismenost je sve važnija. Potrošači trebaju vještine, znanje te strategije za olakšavanje svakodnevnog odlučivanja. Zbog promjena uvjeta, financijsko obrazovanje postalo je cjeloživotno iskustvo za potrošače. Zato smo odlučili u našoj školi ponuditi usvajanje ovih vještina našim učenicima.

2.Financijska pismenost

Učenici se susreću sa svijetom financija kod prvog džeparca ili novčanog dara od bake. Majke vole darivati novac umjesto fizičkih darova, govoreći: "Kupi si nešto što želiš". Što želimo? Hoćemo li nešto skuplje? Kako ćemo doći do najskuplje želje, ako baka nije dala dovoljno novca? Naravno, kad odrastu, želje se povećavaju, telefon, auto... Kao i odrasli i oni žele biti samostalni. Ali kako? Jesu li nas naši roditelji naučili dovoljno o rukovanju novcem? Kada je vrijeme da ideš na "svoje"? Ja samo učim učenike da dok ne znaju koliki je trošak električne energije, vode i ostalog, nije još vrijeme za samostalnost. U našoj školi, učenici slušaju predavanja o financijama jedan semestar, jedan sat tjedno. U to vrijeme učimo rješavanje problema s potrošnjom novca, štednje, posuđivanja, odabira karijere iz snova i kako preživjeti nakon umirovljenja. Postoje neka osnovna pravila o rukovanju s novcem u svijetu financija..

2.1.Troši manje nego što zarađuješ

Novac ne smije vladati nama, nego ga mi moramo kontrolirati. Učenike prvi sat pozovemo da bilježe svoje prihode i rashode. Trebali bi početi pisati sve prihode na list papira, svoj dnevnik ili jednostavno staviti na telefon. Moraju zabilježiti i velike prihode (džeparac, stipendiju), kao i male (nađenu kovanicu s ulice). Također moraju zabilježiti sve izdatke, velike (plaćanje telefonskih računa) i male (kava, sok). Dok ne znamo gdje smo potrošili novac, ne možemo upravljati njime. Za mjesec dana, učenici shvate da ako je telefonski račun visok, da to nije najveći trošak. Jedna kavica na dan, kutiju cigareta dnevno nije neznatan trošak.

2.2.Dio prihoda prvo se namijeni za štednju

Sljedeći korak u upravljanju novcem je raspodjela sredstava. Učenici moraju pomno sagledati svoje prihode i troškove. Moraju shvatiti koliko novca troše na stalne troškove (račune, obroke) i koliko novca zarađuju. Kada oduzmu troškove od zarade, vide koliko novca zapravo imaju na raspolaganju za svoje želje. Savjetujem da uštede polovicu tog iznosa i to ako je moguće svaki svaki mjesec. Druga polovica može se potrošiti na njihove dnevne potrebe i "kave". Također razgovaramo s učenicima o različitim oblicima štednje i ulaganja. Saznaju, da su bankovne štednje, zbog niskih kamatnih stopa, pogodne samo za kratkoročnu štednju i za potrebe likvidnosti. A za dugoročne ciljeve uzajamni fondovi koji obećavaju veće prinose. Sljedeći korak pri upravljanju novcem je raspoređivanje sredstava..

2.3.Napravimo si sigurnosnu rezervu

Prvo pravilo je da ne trošimo novac koji ide na dugoročne ciljeve. Usmjeren je na naše buduće ciljeve u životu. Ali je također i naša sigurnosna rezerva. Dok žive s roditeljima, mogu se lako pobrinuti za svoje potrebe. Ali jednom kada dobiju svoju obitelj i izgube posao, to bi mogao veliki problem ako nemaju ušteda. Pokvarena perilica rublja ili automobil također mogu predstavljati veliki problem ako nemamo rezerve. Kao što znamo automobil se mora registrirati svake godine, a učenici zaboravljaju, da će taj trošak morati platiti kada imaju vlastiti automobil.

2.4.Pametno se zadužite

Osnovno pravilo financija je da se ne zadužujemo za stvari koje nisu potrebne. Uvodim razliku između luksuznog i polovnog automobila. Moraju uočiti razliku što im treba i što žele. Moramo planirati izdatke unaprijed, tako da se može uštedjeti i za to. Učenici moraju razumjeti, da kod uštede kamate idu njima, povećavaju iznos ušteđenog novca. Ali ako odu na odmor koji si ne mogu priuštiti osim s kreditom, doći će do gorke lekcije otplate kredita na kraju odmora. Oni također uče razlikovati kredit od bankovnog limita. Limit je vrlo jednostavan zajam, brzo pristupačan, ali je i najskuplji zajam. Padovi nas jačaju i naša su najbolja škola!

2.5.Padovi nas jačaju i naša su najbolja škola

Svi oni koji su uspjeli u životu također su iskusili i padove na putu, ali su se uvijek podigli i naučili nešto iz toga. Poraz i uspjeh idu ruku uz ruku. Zato je još važnije da razgovaramo s mladima o njima. Mladi ljudi često ne znaju što učiniti u životu. Ne vide unaprijed pet, deset godina. Znaju što društvo očekuje od njih, ali se izgube u svemu tome. Zato govorimo i o njihovim željama, njihovim hobijima i kompetencijama. Zašto bismo trpjeli na poslu 40 godina kada možemo raditi nešto što nas čini sretnima? Nešto u čemu smo dobri i još si za to plaćeni. Mlade treba ohrabriti da slušaju svoja srca. Neka pokušaju što više stvari. Ne dopustite im da se boje života i neka postanu akteri svog života. Neka rade ono zbog čega su sretni i što misle da je ispravno. Ne ono što piše ili netko želi od njih.

3.Zaključak

Učenici vole slušati i govoriti o svojim osobnim financijama. Ali najbolja stvar za mene je bila kad mi je jedan učenik ispričao svoju priču. Kada je došao kući nakon predavanja o financijama, njegov otac je bio uzbuđen zbog "konačno nečeg korisnog". Rekao mi je da je njegova mama nakon dugog izbjivanja s posla zbog bolesti, dobila otkaz. Kad smo razgovarali o poslovima koje bi voljeli raditi, rekla sam im da razmisle što vole raditi i u čemu su dobri. Tako je učenik kod kuće nagovorio majku da ukrasi kolače, pošto je to uvijek voljela raditi. I tako majka sada zbog toga i zaradi koji euro. Rekao mi je da vikendom radi i u prosjeku zarađuje oko 50 eura. Polovica se troši na štednju za vozački ispit, a polovica za trenutne želje i potrebe. Financijska pismenost zbog toga je očito postigla svoju svrhu.

Stručni rad

KOCKA PRIJATELJSTVA U 1. RAZREDU

Mojca Berce, profesorica i učiteljica razredne nastave
Osnovna škola Železniki, Slovenija

Sažetak

Pozitivna razredna klima važna je kao okruženje koje potiče učenje i pomaže da se učenici u razredu dobro osjećaju te shodno tome i uspješno uče. Razlog je to zbog kojega svake godine, osim programa poučavanja, odabirem i jedan odgojni projekt kojim se zajedno s učenicima u razredu trudimo razvijati dobre međusobne odnose. Članak predstavlja razredni projekt s kockom prijateljstva, koji je pozitivno povezao razred kao cjelinu. U razredu smo svakom broju točaka na kocki dodali pozitivne poticaje, njih ukupno šest, koji su učenicima pomogli da se trude za zajedničko dobro. Svaki put kad je učenik bio uspješan, osvojio je novčić. Na kraju svakog mjeseca, smo analizom i obradom novčića, osim kompetencija međusobne suradnje, razvijali i matematičke vještine u području obrade podataka.

Ključne riječi: pozitivna razredna klima, zajedništvo, međusobna povezanost i empatija, kompetencije međusobne suradnje, matematičke kompetencije

1. UVOD

Svake godine učenici u razredu provode odgojni projekt koji traje cijelu školsku godinu. Svrha odgojnog projekta jest plansko učenje o pozitivnim međusobnim odnosima, jer u razredu lako dolazi do sitnih prepirki, tužakanja, uzimanja igračaka ili neprihvatanja nekoga u igru. Dok sam razmišljala o tome kako kod djece iz dana u dan pozitivnim poticajima graditi razredno zajedništvo, dosjetila sam se kocke prijateljstva i ona je djecu svaki dan iznova oduševljavala pozitivnim poticajima.

2. KOCKA PRIJATELJSTVA U UČIONICI

2. 1. Ciljevi projekta

Dva glavna cilja koja smo tijekom školske godine kockom prijateljstva razvijali i jačali kod učenika bila su kompetencija međusobne suradnje i matematičke kompetencije.

Svojom kompetencijom međusobne suradnje učenici su:

- osvještavali svoje dobro osjećanje odnosno raspoloženje,
- vježbali izražavanje osjećaja riječima i mimikom lica,
- jačali empatiju, čime se postiže poštovanje drugih te prepoznavanje i prihvatanje osjećaja i potreba školskih prijatelja.

Pri vježbanju matematičkih kompetencija učenici su tijekom mjesečnog brojanja novčića razvijali vještine u području obrade podataka.

2. 2. Pozitivni poticaji na kocki prijateljstva

Na početku školske godine učenike je u jutarnjem krugu iznenadila kocka prijateljstva. Zajedno s učenicima svakom broju točaka na kocki dodali smo pozitivne poticaje:

- 1 točka: moj radni prostor i ormarić su uredni, uvijek pospremim svoje igračke
- 2 točke: kad radimo u školi sjedim pristojno, uporno se trudim iako je ponekad teško.
- 3 točke: pomažem, tješim, ispričam se, pozovem na igru.
- 4 točke: pohvaljujem školskog prijatelja, radujem se uspjehu drugih.
- 5 točaka: slušam učiteljicu i školskog prijatelja. Ne upadam u riječ.
- 6 točaka: sudjelujem u nastavi, dignem ruku i pričekam.

Slika 1: Kocka prijateljstva

2. 3. Uporaba kocke prijateljstva u učionici

Prvašići su nastavu svaki dan započinjali jutarnjim krugom, gdje bismo svi jedni druge pogledali u oči, nasmijali se i pozdravili: „Dobro jutro, dobar dan, neka nam danas bude najbolji dan!”

Nastavili bismo igrom „Električni impuls” i jedni druge osjetili laganim stiskom dlana. Nakon toga uslijedio je taj žarko željeni trenutak u kojem bi učenik koji je taj dan bio na redu bacio kocku prijateljstva.

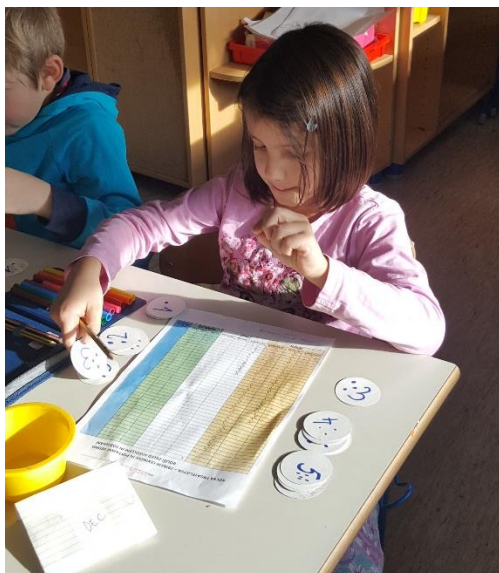
Slika 2: Jutarnji krug s kockom prijateljstva

Kad su učenici bacali kocku nikada nismo znali na kojem će se polju ona zaustaviti stoga je bacanje kocke uvijek značilo napeto iščekivanje. Kad je kocka pala na određeni broj, pozitivni smo poticaj pričvrstili i na školsku ploču. Tijekom prijepodneva jedan drugoga poticali smo na ostvarivanje slogana navedenog na kocki.

Prije završetka nastave ponovno bismo se okupili u krug. Svatko je dobio priliku reći što je uspio ostvariti tijekom prijepodneva. Tako su svi učenici mogli izraziti svoje raspoloženje i osjećaje. Oni koji su bili uspješni dobili bi novčić s brojem točaka za taj dan. Novčiće su sakupljali u posebnim žutim posudicama.

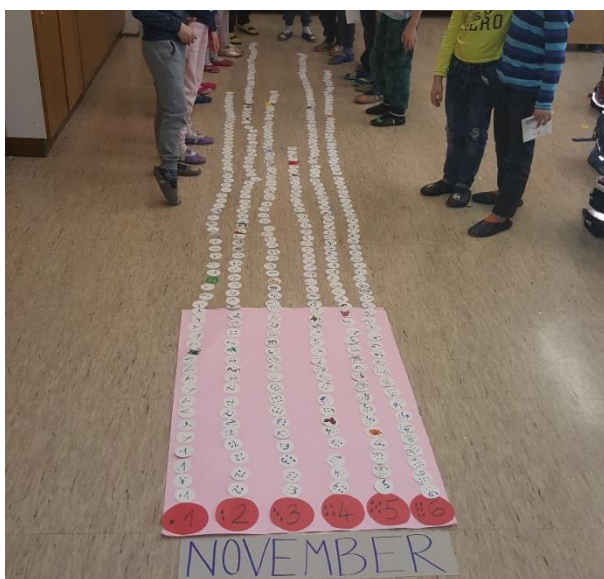
2. 4. Obrada podataka

Na kraju mjeseca svaki je učenik izbrojao koliko je novčića uspio sakupiti u jednom mjesecu i koliko je novčića s pojedinim brojem točaka sakupio.

Slika 3: Učenici označavaju mjesečni broj novčića (lijevo) i broj novčića koje su sakupili za svaki broj točaka (desno).

Na kraju mjeseca zanimalo nas je i koliko smo novčića s pojedinim brojem točaka sakupili svi zajedno, kao razred.

Slika 4: u studenome su učenici sakupili najviše novčića s dvije točke (88). To znači da su u tom mjesecu najviše vježbali pristojno sjediti na nastavi i trudili se biti uporni, čak i kad im je bilo teško.

3. ZAKLJUČAK

Kocka prijateljstva izvrsno je pripomogla u razvijanju pozitivne klime u razredu, jer su se učenici savjesno, svaki dan iznova odlučivali za pozitivne korake u međusobnim odnosima. Sakupljanje novčića prvašićima je bilo snažno motivacijsko sredstvo.

Budući da su mlađim učenicima potrebne svakodnevne pozitivne povratne informacije, one su ujedno i ključne za izgradnju čvrstog razrednog zajedništva. Važno je da budemo uporni, usprkos tome što svakodnevna analiza i od učitelja zahtijeva vrijeme i energiju. A ako smo svjesni činjenice da svakodnevnim razgovorom kod učenika dugoročno razvijamo pozitivan stav prema njima samima i njihovim školskim prijateljima, na pravom smo putu. Zanimljivo je bilo promatrati i kako su učenici tijekom mjesečne analize novčića radosno brojali, uspoređivali i uređivali podatke za tekući mjesec. Posebno su bili ponosni što su, kao prvašići, već znali brojati preko dvadeset. Brojanjem su tako spontano naučili brojati do sto i više. Uporaba kocke prijateljstva u nastavi kod učenika je, baš zbog uključivanja kompetencije međusobnih odnosa i matematičke kompetencije, bogato urodila plodom, ne samo u odgojnom već i u obrazovnom području.

Stručni rad

MONTESSORI U NASTAVI

Jasmina Križaj Grušovnik

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Integracijom elemenata Montessori pedagogije u javne škole učenici razvijaju samostalnost i odgovornost te mnoge druge vještine. Već nekoliko godina u nastavu uključujemo elemente Montessori pedagogije koristeći se Montessori materijalima kao dopunom procesa učenja. U ovom radu predstaviti ću usvajanje osnovnih matematičkih pojmova pomoću koncepta Montessori pedagogije.

Ključne riječi: Montessori pedagogija, poticajno okruženje za učenje

1. Uvod

Često se pitamo koje su prednosti uključivanja Montessori pedagogije u odnosu na tradicionalne oblike obrazovanja. Od ključne je važnosti okruženje koje odgovara potrebama djece. Djeca uče radeći rukama, s konkretnim materijalima i kroz pokret te samo ako su motivirana za nova znanja. Zato smo u našoj školi odlučili u nastavu uključiti aktivnosti Montessori pedagogije. Pitali smo se kako predstaviti razne matematičke pojmove koje će učenici razumjeti, kako ih naučiti pisati, čitati i računati, objasniti im prirodne procese i osnove životne vještine.

2. Sadržaj

Maria Montessori, opažajući djecu, razvila je metodu koju je kasnije nazvala Montessori metodom. Vjerovala je da djeca najbolje znaju kako nešto naučiti. Proces učenja počinje s djetetom, a ne s odgajateljem i učiteljem, što je postalo temelj ove pedagogije. Otkrila je da učenici za neke materijale pokazuju velik interes, dok ih drugi ne zanimaju. Iz toga je proizašla važna spoznaja da djeca moraju sama odlučiti što žele raditi. Učitelji se u to ne bi trebali miješati. Misao je vodilja Montessori pedagogije: „Pomozi mi da to učinim sam“ [1].

Maria Montessori nije imala namjeru stvarati pedagogiju, metodu ili obrazovni sustav. Željela je razumjeti dijete te je svojim izvanrednim darom opažanja djece došla do otkrića koja su promijenila pogled na dijete, a time i pedagoški pristup [2].

Prednost Montessori pedagogije okruženje je koje je osmišljeno da zadovolji potrebe djece svih uzrasta.

2.1. Uloga učitelja

U Montessori pristupu učitelj je u pozadini, iako ima iznimno važnu ulogu u pripremi okruženja u skladu s potrebama djece. Uloga učitelja vrlo je tiha, on promatra dijete i prati njegov napredak u usvajanju znanja te razvijanju osobnosti i radnih navika. Učitelj mora poznavati ciljeve kao i različite načine za njihovo postizanje. Učitelj je taj koji nadahnjuje učenika do te mjere da on poželi istraživati i učiti. Uloga je učitelja organizirati i pripremiti ugodan prostor koji će privući pozornost djece. Najvažniji su zadaci učitelja promatranje i priprema okruženja.

2.2. Uključivanje Montessori pedagogije u nastavu

Učenici u Montessori okruženju uče radeći rukama, s konkretnim materijalima, pomoću knjiga i enciklopedija te provodeći različite eksperimente. Prednost se daje unutarnjoj motivaciji djece, učenici su zainteresirani za aktivnosti, prirodno su skloni učenju i zanima ih kako svijet funkcionira.

Na temelju znanstvenih istraživanja Maria Montessori pripremila je poseban didaktički materijal za svako osjetilo. Koristeći materijale dijete se intelektualno razvija, razvija koncentraciju, koordinaciju, samostalnost, socijalizaciju i osjećaj za red [2].

U našoj školi u nižim razredima svaki dan u nastavu uključujemo elemente Montessori pedagogije. Učenici u školi imaju Montessori kutak gdje im je na raspolaganju raznovrstan materijal. Svaki materijal predstavljen je polako i na vrlo sustavan način, a važno je da učenici pomno prate predstavljanje materijala.

2.3. Montessori pedagogija u usvajanju matematičkih pojmova

Cilj Montessori materijala u nastavi matematike pomoći je djeci u usvajanju pojma brojeva, učenju brojenja i nizova, upoznavanju brojeva i njihovog pisanja te usvajanju geometrijskih tijela, dijelova cjeline, razlomaka i raznih računskih operacija. Predstaviti ću nekoliko primjera aktivnosti kojima Montessori pedagogiju možemo uključiti u svakodnevnu nastavu javnih škola.

Štapovi za brojanje

Materijal se sastoji od deset štapova podijeljenih na plave i crvene dijelove. Najkraći je štap crvene boje, dugačak je 10 cm i predstavlja količinu 1. Sljedeći štap dug je 20 cm, predstavlja količinu 2 i crvene je i plave boje. Tako se štapovi povećavaju sve do najdužeg štapa, dugačkog 100 cm, koji predstavlja broj 10. Materijal djetetu omogućava bezbroj kombinacija i usporedbi.

Slika 1: Štapovi za brojanje

Brojevi i kamenčići

Materijal se sastoji od drvene kutije u kojoj se nalaze pločice na kojima su ispisani brojevi od 1 do 10 i kamenčići. Slaganje kamenčića obavljamo tako da ispod svakog broja stavimo odgovarajući broj kamenčića. Kod parnih brojeva formira se stupac od dva jednaka retka, a kod neparnih su reci nejednaki. Materijal omogućava djetetu slaganje brojeva po veličini, stvaranje redoslijeda brojeva i usporedbu brojeva po veličini.

Slika 2: Brojevi i kamenčići

Pješčani brojevi

Pješčani brojevi drvene su pločice na kojima su ispisani brojevi od 1 do 9, složene u drvenu kutiju. Materijal omogućava djetetu simboličko prepoznavanje brojeva koristeći se trima osjetilima: vidom, dodirom i sluhom. Pješčani brojevi pripremaju ruku na pisanje brojeva.

Slika 3: Pješčani brojevi

Ploča za zbrajanje

Materijal se sastoji od ploče koja je podijeljena na mrežu. Iznad mreže brojevi su od 1 do 18. Brojevi od 1 do 9 plave su boje, a brojevi od 10 do 18 crvene. Iza broja 9 potegnuta je okomita crta koja razdvaja dva dijela. Ploča za zbrajanje također sadrži komplet plavih i crvenih pločica, numeriranih od 1 do 9. Pločice složimo po redu, plave ulijevo i crvena udesno. Učenik uzima jednu plavu i jednu crvenu pločicu te ih postavlja vodoravno na ploču. Zbroji duljinu obje pločice. Učenici vježbu mogu raditi usmeno, a mogu i zapisivati rezultat. Materijal omogućava zbrajanje brojeva do 20.

Slika 4: Ploča za zbrajanje i oduzimanje

Valjci u boji

Materijal se sastoji od četiri kutije. U svakoj se nalazi 10 valjaka u boji. Po svojim dimenzijama odgovaraju valjcima u blokovima. Prva kutija sadrži plave valjke, druga crvene, treća žute i četvrta zelene valjke, a valjci se razlikuju promjerom i veličinom. Materijal omogućava učenicima slagati elemente prema različitim kriterijima i pravilno se koristiti pojmovima (veći, manji, duži, kraći, teži, lakši). Učenici mogu procijeniti i usporediti količine za duljinu, masu i volumen (najkraći, najduži, najlakši, najveći).

Slika 5: Valjci u boji

3. Zaključak

U javnim školama često nismo svjesni koliko je djetetu važno učiti zbog vlastite želje i motivacije, a ne zbog vanjskih poticaja, pohvala i ocjena. Svi želimo da rad s djecom bude pun izazova, kretanja, razumijevanja, prožet glazbom, smijehom i veseljem, u kojem djeca uče rješavati male i velike probleme, ali pritom zaboravljamo koliko je važno poštivati njihove želje i potrebe te njihovu individualnost, slobodu i, naravno, veselje prema učenju. Uključivanjem Montessori pedagogije u javnu školu to nam polazi za rukom, nastava može biti opuštenija, a učenici su mnogo motiviraniji za učenje.

4. Literatura

- [1.]Devjak, Tatjana; Berčnik, Sanja; Plestenjak, Majda; 2008. Alternativni vzgojni koncepti. Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ljubljana.
- [2.]Gabrovšek, M. i dr. 2009. Matematika. Zavod za Montessori izobraževanje. Ljubljana.
- [3.]Montessori, Maria. 2006. Srkajoči um / Maria Montessori. Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo. Ljubljana.
- [4.]Montessori for Everyone: <https://www.blog.montessoriforeveryone.com/all-about-montessori-math.html> (pristupljeno 1. ožujka 2022.).
- [5.]Montessori materijali: <https://www.montessori-materials.si/> (pristupljeno 1. ožujka 2022.).

Stručni rad

KAKO UMIRITI RAZRED

Jasmina Križaj Grušovnik

Osnovna škola Markovci

Sažetak

U školama se često susrećemo s odgojem djece s teškoćama u ponašanju i takvo je ponašanje velik izazov za nas učitelje. Ovu je djecu teže voditi, neprilagođena su i mogu ometati druge učenike. Bilo bi nam mnogo lakše kada bismo poznavali vještine kojima možemo uspješno umiriti razred, pomoći učenicima da se bolje kontroliraju i graditi temelje dobre komunikacije.

Ključne riječi: Smirivanje razreda, učenici s teškoćama u ponašanju

1. Uvod

U školama premalo ističemo važnost odgojnog aspekta poučavanja. Često se pokaže da učitelji nemaju dovoljno znanja kako bi disciplinirali i motivirali učenike u nastavi. Nastava nije samo poučavanje predmeta ili obrađivanje gradiva, već je važno uspostaviti dobar odnos s učenicima i pravila dobre komunikacije s njima. Učitelji se često moraju baviti discipliniranjem problematičnih učenika, zbog čega im ponestaje vremena i energije za poučavanje. Mnogo je nemirnih učenika, učenika s kratkotrajnom koncentracijom, neki su učenici agresivni, drugi imaju poteškoće u učenju ili socijalne poteškoće. Trebamo se zapitati što kao učitelji možemo promijeniti u sebi i u svojim metodama rada. Odlučila sam da će mi takva djeca biti izazov i željela sam pronaći put do njih.

2. Sadržaj

S problemom discipline u školama susreću se sve suvremene visokorazvijene zemlje. Permisivni odgoj, koji bi trebao spriječiti traumatske posljedice djetinjstva i omogućiti slobodan razvoj osobnosti, više nije održiv. Suvremena saznanja o odgoju bez postavljanja granica djeci, bez pritiska okoline i zdravih frustracija ukazuju na to da takav odgoj ne utječe dobro na razvoj osobnosti. Ostvarivanje potreba, želja i zahtjeva djeteta bez postavljanja granica može za dijete biti prepreka. Osim toga, dijete današnjeg razvijenog svijeta suočeno je s materijalnim obiljem, bez duhovnih vrijednosti i sa stalnim zadovoljenjem želja, čije su posljedice nekontrolirani, neobuzdani oblici ponašanja i nepoštivanje autoriteta odraslih. Kao posljedica toga, u posljednje vrijeme stručna mišljenja nalažu potrebu za postavljanjem odgovarajućih granica i zdravih frustracija ne samo u ranom djetinjstvu unutar obitelji, već i u školskim sustavima [1].

2.1. Kako umiriti razred

Tišina u učionici

Tišina u učionici djeluje smirujuće, nastavni sati postaju mirniji i manje naporni, a učenici se lakše koncentriraju. Ponekad, naravno, treba dopustiti i poneku raspravu ili buku kada su učenici uzbuđeni tijekom aktivnosti, ali trebamo pokazati učenicima kako mogu naučiti kontrolirati sami sebe, kako slušati učitelja i jedni druge.

Učitelji često imaju problema s glasom. Ako govorimo preglasno, to može biti štetno za nas. Važno je naučiti osluškivati svoj glas i pripaziti na to koliko glasno govorimo. Povremeno možemo pokušati govoriti, a da pritom iz naših usta ne izlaze zvukovi. Učenici mogu čitati s naših usana i pažljivo promatrati naš govor tijela.

Preporuka je koristiti se neverbalnim signalima i njima privući pažnju. Pritom možemo biti kreativni i redovito mijenjati signale kako bi oni postali najučinkovitiji. Možemo podići ruku ili kakav zanimljiv predmet, možemo zvukom skrenuti pozornost na sebe, na primjer, možemo zapljeskati, udariti u bubanj i sl.

Glasan govor brzo postaje navika, ali moramo biti svjesni da će, što smo glasniji, i u učionici postajati glasnije. Pretjerana glasnoća dugoročno šteti glasu pa se moramo naučiti brinuti o glasnicama.

Izgubljeno vrijeme zbog nediscipline možemo ilustrirati pomoću pješčanog sata. Kad god trebamo čekati da se učenici koncentriraju, možemo okrenuti pješčani sat i pustiti da u njega isteče malo pijeska. Kad se učenici smire, okrenemo sat na stranu. Na kraju sata možemo zahtijevati da učenici nadoknade izgubljeno vrijeme.

Ohrabrujuće riječi

Učitelji često žele dobro kritizirajući i savjetujući učenike, ali tada se učenici ne mogu usredotočiti na svoje probleme i preuzeti odgovornost za njih, pa je kritiziranje bolje izbjegavati. Učenici će prije promijeniti svoje ponašanje ako im ponudimo informacije bez da ih pritom uvrijedimo. Prijetnje i naređenja u učenicima pobuđuju osjećaj nemoći ili izazivaju otpor.

Ohrabrujućim riječima možemo bolje kontrolirati razred, dati jasnije i razumljivije upute te lakše stvoriti mirno raspoloženje. Učenike navikavamo na skraćene poruke, tj. uljudnije verzije dužih i složenijih uputa. Poticajne riječi pomažu učenicima slijediti upute, a učiteljima objasniti gradivo.

Smireno kažnjavanje i upravljanje stresom

Kada kažnjavamo, moramo ostati mirni. Iako nas u takvim prilikama iritira neprimjereno ponašanje učenika, najbolje je na situaciju reagirati mirno. Umjesto da odmah kažnjavamo učenike, trebali bismo im pokušati odvratiti pozornost ohrabrenjem. Važno je reagirati glavom. Čuvstva ne bi trebala nadjačati razum. Kad kažnjavamo, ne budimo osvetoljubivi, nego pokažimo žaljenje.

Ne shvaćajmo osobno neprimjereno ponašanje učenika. Rijetko je ružno ponašanje usmjereno izravno na učitelja. Djeca s ozbiljnijim problemima u ponašanju ponekad dolaze iz više ili manje nesređenih obitelji, pa suosjećajmo s njima umjesto da se ljutimo na njih.

Najbolji način kažnjavanja pretvaranje je kazne u pohvalu. Ako odlučimo kazniti učenika zbog ometanja nastave, tu kaznu možemo povući ako se njegovo ponašanje do kraja sata poboljša. Što je problematičniji razred, potrebno mu je više pohvala.

Dobri odnosi i upravljanje emocionalnim reakcijama

Odnosi su ključni u učiteljskom radu, ne samo odnosi s učenicima, već i odnosi sa svim djelatnicima škole. Odnosimo se prema učenicima kao prema odraslima. Učitelj mora paziti da mu se ne omaknu grube ili sarkastične primjedbe. Ako pogriješimo, ispričamo se. Tako i učenicima ukazujemo na primjereno ponašanje.

Moramo se svjesno usredotočiti na ono što je u našem razredu dobro. Svaka riječ kritike treba biti popraćena s najmanje tri riječi ohrabrenja.

Učenicima jasno pokažimo koje su posljedice primjerenog i neprimjerenog ponašanja. Budimo svjesni da kao učitelji ne možemo promijeniti ponašanje pojedinca jer to može učiniti samo on sam. Zato ostanimo mirni i dosljedno provodimo školska pravila.

Učenicima možemo savjetovati što učiniti kada su ljuti (npr. brojati do deset, udarati o jastuk, duboko disati, povući se itd.). Možemo razgovarati o prikladnim načinima preusmjeravanja ljutnje kojima možemo reagirati na događaje.

Učitelji su uzori učenicima za dobre odnose, za vrline kao što su ljubaznost, poštovanje i spremnost na pomoć. Pokažimo sami kvalitete koje želimo vidjeti i kod naših učenika.

Timski rad i suradnja

Timski rad i suradnja važni su u učionici jer potiču uspješno sudjelovanje učenika. U timskom radu učenici trebaju naučiti raditi s drugima, a nastava u kojoj učenici uspješno surađuju nudi bolje okruženje za učenje.

Red sjedenja, umirujuće boje u učionici i red u učionici

Mnogo se puta manji problemi mogu izbjeći ako premjestimo problematične učenike. Planirajmo promjene promišljeno.

Postoji snažna veza između boja i čuvstava. Žive i svijetle boje obradovat će nas, dok nas tamne boje mogu oneraspoložiti. Prirodne boje, tople pastelne i blijede nijanse doprinose mirnom raspoloženju, jer opuštaju i smiruju. Stoga učitelji moraju razmisliti o boji zidova u učionici i njihovom utjecaju na učenje i ponašanje učenika. Ako želimo smireniji razred, poželjno je dodati pastelne i prirodne boje u učionicu.

Ako želimo da naša učionica bude mirna i uređena, moramo je održavati čistom i urednom. Potičemo učenike da nam u tome pomognu i da preuzmu odgovornost za postupanje s priborom i materijalima, jer će tako razviti bolji odnos i prema učenju.

3. Zaključak

Svaki školski sat moramo se dosljedno pridržavati osnovnih pravila. Većina učenika poštuje pravila, dok će nas nekolicina njih neprestano iskušavati. Važno je uvijek izvršiti ono što obećamo, pažljivo planirati nastavu i u svakoj situaciji, ma koliko neugodnoj, ostati mirni i s učenicima uljudno razgovarati. Moramo obratiti pažnju i na govor tijela te na način govora. Važno je nastojati unaprijediti poučavanje i uspostaviti što bolje odnose s učenicima, njihovim roditeljima, kolegama i upravom škole. Moramo biti svjesni da je učitelj mnogo više od osobe koja predaje gradivo, jer uz našu pomoć učenici rastu i razvijaju se.

4. Literatura

- [1.] Blum, Paul. 1999. Preživeti in uspeti v disciplinsko težavnem razredu. TOP, Regionalni izobraževalni center. Radovljica.
- [2.] Cowley, Sue. 2007. Kako umiriti razred. Poučevanje v osnovni šoli. Modrijan. Ljubljana.

Stručni rad

DIDAKTIČKE AKTIVNOSTI ZA LAKŠE RAZUMIJEVANJE MJESNIH VRIJEDNOSTI BROJEVA

Jasmina Ducman, prof. spec. u reh . ped.

Osnovna škola dr. Ljudevita Pivka Ptuj, Slovenija

Sažetak

Svrha članka je širenje dobre nastavne prakse u području dodatne stručne pomoći učenicima s poteškoćama u učenju u redovnoj osnovnoj školi. Razumijevanje dekadnog sustava i mjesnih vrijednosti jedan je od najvažnijih preduvjeta za uspješno računanje. Razvijanje brojčanih i kvantitativnih prikaza dugotrajan je proces, stoga je iznimno važno da školski stručnjaci ovom području posvete posebnu pozornost. U članku je prikazan skup različitih didaktičkih aktivnosti nastalih pružanjem pomoći učenicima različitih razreda kojima je potrebna intenzivnija pomoć u ovom području. Provedene aktivnosti pridonijele su boljem napretku učenika u učenju, motivirale ih za školski rad te, im ujedno ponudile drugačiji pristup učenju, uzimajući u obzir različite stilove učenja. Većina aktivnosti provedena je u individualnom radu s pojedinim učenicima uz dodatnu stručnu pomoć, a neke od njih provodile su se unutar njihovih odjela s cijelim razredom.

Ključne riječi: dodatna stručna pomoć, dekadni sustav, mjesne vrijednosti, didaktičke aktivnosti, didaktička pomagala, poteškoće u učenju

1. Uvod

U osnovnoj školi učenici se u najranijoj dobi susreću s dekadnom brojevnom strukturom koja se temelji na zapisu brojeva s deset znakova – znamenki (od 0 do 9). U zapisu brojeva vrijednost znamenke određena je mjestom gdje se znamenka nalazi pa je važan redoslijed zapisa znamenke. Učenici postupno razvijaju koncept mjesne vrijednosti. Najprije upoznaju dekadne jedinice kao što su jedinica i desetice, a zatim postupno nadograđuju svoje znanje iz razreda u razred. Kroz niz početnih vježbi na konkretnoj razini većina učenika razumije da je jedan stupac, koji predstavlja desetice, vrijedan deset kockica koje predstavljaju jedinice. Iznimke kod razumijevanja ovog koncepta mogu biti pojedini učenici s poteškoćama u učenju, koji zbog prirode svojih nedostataka često trebaju prilagoditi provedbu procesa učenja pružanjem dodatnih vježbi, ilustracija, korištenjem nastavnih pomagala i sl.. Uz pružanje odgovarajuće pomoći imaju manje poteškoća s korištenjem pomagala (na pr. tablica s dekadnim jedinicama, pozicijsko računalo i sl.), kod imenovanja i razlikovanja dekadnih jedinica i razumijevanja odnosa među njima, kod raščlanjivanja brojeva na pojedine dekadne jedinice, čitanja brojeva, ispravnog potpisivanja, pisanog brojanja i zaokruživanja brojeva, također im je lakše prijeći s manjih brojčanih raspona na veće brojčane raspone.

2. Didaktičke aktivnosti za lakše razumijevanje mjesnih vrijednosti brojeva

U dodatnoj stručnoj pomoći, koju pružam u sklopu mobilne defektološke pedagoške službe u redovnoj osnovnoj školi, koristim se raznim didaktičkim aktivnostima, igrama i pomagalima koja su vrlo dobro prihvaćena kod učenika, a pritom puno uče. Slijedi izbor nekih matematičkih aktivnosti za razvoj i olakšavanje razumijevanja mjesnih vrijednosti brojeva.

2.1. Zadnji pobjednički broj

Posljednji pobjednički broj je edukativna i ujedno zabavna aktivnost koju možemo raditi sa svim učenicima u razredu. Njegova težina se lako prilagođava predznanju učenika. Za nju ne trebamo puno pripreme i materijala, jer je provedba prilično jednostavna. Aktivnost se odvija na način da svaki učenik odabere i napiše svoj broj na papiru, a zatim stane ispred svoje školske klupe. Slijede učiteljeve upute koje učenike postupno isključuju iz igre, na primjer: „Ako imaš 3 desetice, sjedni“. Tijekom provedbe aktivnosti učitelju se preporuča nastavno pomagalo u obliku tablice uz pomoć kojeg ima pregled svih danih uputa. To znači da u tablici precrtavate npr. 5 desetica, jer ne želi ponovno dati istu uputu. Aktivnost se nastavlja sve dok samo jedan učenik ne stoji ispred stola. Ovaj učenik je pobjednik igre a on može upisati svoj posljednji pobjednički broj na ploču i rastaviti ga na dekadne jedinice. Iz iskustva, učenici vole igrati ove aktivnosti uvijek iznova [1].

Slika 1: Aktivnost Zadnji pobjednički broj (izvor: osobna arhiva 2022)

2.2. Pitanje i odgovor

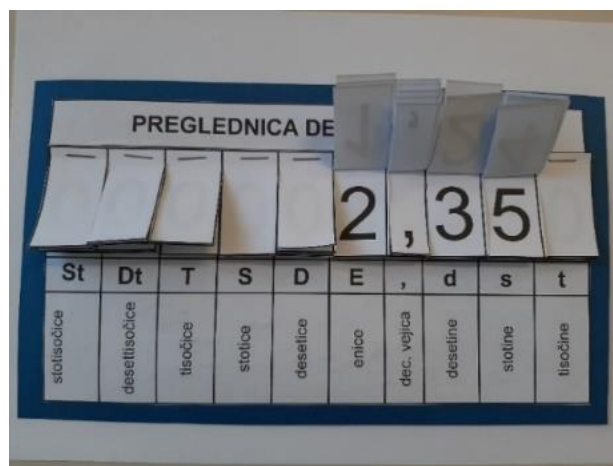
Matematička aktivnost Pitanje i odgovor učenicima se sviđa uglavnom zato što u velikoj mjeri potiče međusobno interakciju unutar razreda. Za to nam je potrebno onoliko kartica koliko ima učenika u razredu. Svaka kartica sastoji se od dva dijela, pitanja (npr. Tko ima broj 30?) i odgovora (npr. Imam broj 30.). Broj u odgovoru uvijek je prikazan na grafičkoj razini (s dekadnim kockicama, stupcima itd.). Učitelj svakom učeniku podijeli po jednu karticu. U slučaju da nakon dijeljenja ostanu kartice (na pr. zbog izostanka nekih učenika s nastave), nekim učenicima možemo dodijeliti dvije kartice, jer je važno da se sve kartice podijele. Učenik koji ima označen početak na svojoj kartici (START) započinje kolo igre pitanjem, na primjer: „Tko ima broj 104?“ – „Ja imam broj 104. Tko ima broj 1012?“ itd. Aktivnost u obliku pitanja i odgovora nastavlja se dok se ne pročitaju sve kartice i sva su pitanja postavljena. Nakon uspješno završene aktivnosti, kolo igre završava učenik koji ju je započeo [2].

Slika 2: Aktivnost Pitanje i odgovor (izvor: osobna arhiva 2022)

2.3. Tablica dekadnih jedinica

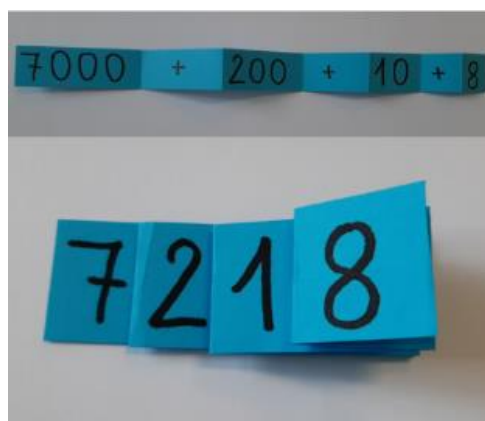
Neki učenici s poteškoćama u učenju slabije i sporije prepoznaju mjesne vrijednosti. Kao rezultat toga, problemi se reflektiraju i na čitanje brojeva, jer je teže odrediti kako bi se određeni broj trebao čitati, na pr. tri stotine ili tri tisuće. U rješavanju ovih zadataka učenicima možemo ponuditi alat u obliku tablice s dekadnim jedinicama, koji im svojom analizom pomaže razumjeti da položaj svake znamenke u broju određuje njegovu vrijednost, na pr. 3 na mjestu jedinica predstavlja 3, dok 3 na mjestu desetice predstavlja broj 30. Ovo pomagalo se sviđa učenicima uglavnom zbog mogućnosti okretanja i postavljanja znamenki unutar svake dekadne jedinice, ali se može koristiti za razne aktivnosti na pr. čitanje brojeva, postavljanje pozvanog broja, određivanje dekadnih jedinica zadanom broju itd. U višim razredima osnovne škole učenici se upoznaju i s decimalnim brojevima, pa možemo i tada koristiti tablicu uključivanjem desetinkama, stotinkama, tisućinkama itd. [3].

Slika 3: Didaktičko pomagalo Tablica dekadnih jedinica (izvor: osobna arhiva 2022)

2.4. Zmija

Didaktičko pomagalo zmija u proširenom obliku podsjeća na dugačku zmiju, što se inače posebno sviđa mlađim učenicima, pa možemo dodati i karakteristike prave zmije, na pr. crtamo jezik, oči itd. Priprema za ovu aktivnost je prilično jednostavna, jer nam je potrebna samo olovka i duga traka papira koju savijamo kao da savijamo harmoniku. Pomaže učenicima da razumiju mjesne vrijednosti, budući da je broj prikazan u proširenom obliku, npr. broj 7218 ilustrira kao zbroj brojeva $7000 + 200 + 10 + 8 = 7218$ [2].

Slika 4: Didaktički alat Zmija (izvor: osobna arhiva 2022)

2.5. Prekrivanje

Razumijevanje značenja pojedine znamenke u broju može se potkrijepiti i didaktičkim sredstvom uz pomoć kojeg učenicima omogućujemo sastavljanje svih mogućih brojeva unutar brojčanog raspona koji im je poznat. Za pripremu nam je potreban papir, pisala i škare. Pripremimo 9 kartica za svaku dekadnu jedinicu. Važno je da kartice za svaku dekadnu jedinicu budu iste boje i veličine. Upišemo brojeve od 1 do 9 na kartice za jedinice, brojeve od 10 do 90 na kartice za desetice, brojeve od 100 do 900 na kartice za stotice itd. Pri tome pazimo da upišemo dovoljno velike brojeve, jer želimo da se određene dekadne jedinice mogu prekriti prilikom postavljanja brojeva. S ovim pomagalom možemo kreirati razne aktivnosti. Možemo započeti tako da za osnovu uzmemo jednu od kartica sa sto tisućicom i postupno sa prekrivanjem dodamo kartice s deset tisućicom, tisućicom, stoticom itd. Učenici tako mogu promatrati mjesnu vrijednost svake znamenke u broju korak po korak. Već postavljeni broj može se raščlaniti (rastaviti) tako da se kartice stave jedna do druge i tako ilustriramo kako je broj sastavljen, na pr. $500 + 30 + 2 = 532$. Aktivnost možemo povezati i time da učenik ilustrira postavljeni broj konkretnim materijalom ili obrnuto – da postavi broj koji je prikazan konkretnim materijalom. Za zanimljiviju izvedbu možemo organizirati natjecanje u razredu tko sastavi veći broj. U tom slučaju svaki učenik izvlači jednu karticu svake mjesne vrijednosti i sastavi svoj broj [4].

Slika 5: Prekrivanje za lakše razumijevanje mjesnih vrijednosti (izvor: osobna arhiva 2022)

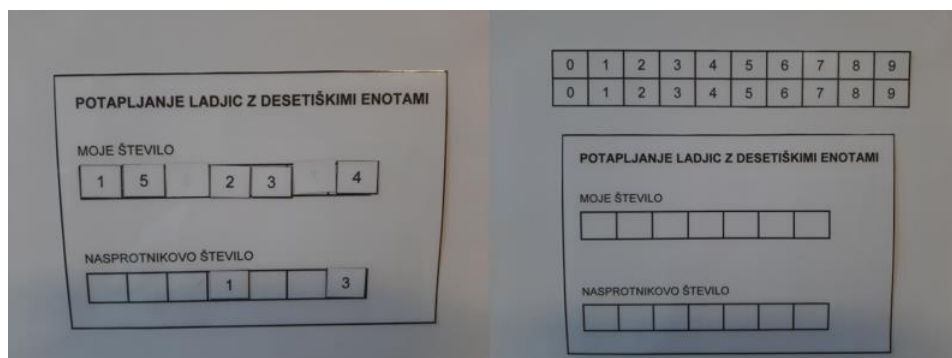
2.6. „Živi broj“

To je aktivnost u kojoj učenici predstavljaju znamenke i pomoću njih sastavljaju "živi broj". Pogodna je za učenike s tjelesno- motoričkim stilom učenja, a vole je izvoditi i svi ostali učenici. Učitelj na pojedini list formata A4 ispisuje ili sprinta brojeve od 0 do 9. Potom ih plastificira i na njih pričvršćuje tako dugu špagu kako bi je učenici objesili oko vrata. Zatim uz pomoć izolacijske trake u boji na pod zalijepi tablicu dekadnih jedinica koja mora biti dovoljno prostrana da u njoj mogu stajati učenici. Učitelj dijeli brojeve deseterici učenika s koncem oko vrata, a zatim govori broj koji učenici moraju sastaviti tako da budu poredani na odgovarajuće mjesto u tablici. Preporuka je da i nastavnik ima napisan izdiktirani broj na kartici, jer njime na kraju može provjeriti jesu li učenici uspjeli složiti željeni broj. Učitelj može promijeniti aktivnost tako da ne izgovara broj, već daje učenicima zahtjeve da se stave u tablicu, na pr. broj 5 ide u tisućicu, broj 1 ide u stoticu itd., a zatim odredi učenika koji mora kazati složeni broj. Učenici, koji ne sudjeluju u određenom krugu igre u ulozu sastavljanja broja, mogu sudjelovati u aktivnosti tako da u bilježnicu upisuju i raščlanjuju broj, a zatim se u aktivnost uključuju u sljedećem krugu igre kada učitelj odabere deset novih učenika. Ako je razred brojniji, izvođenje aktivnosti možemo podijeliti učenika u dvije skupine [5].

2.7. Potopimo brodiće s dekadnim jedinicama!

Didaktička aktivnost Potopimo brodiće s dekadnim jedinicama izvode učenici u parovima. Svaki dobiva predložak igre i dva kompleta kartica s brojevima od 0 do 9. Zatim, uz pomoć prvog seta, svatko sastavlja svoj 7-znamenasti broj tako što kartice stavlja na predložak igre na mjesto gdje piše " moj broj". Učenici jedni drugima ne pokazuju svoje brojeve. Zatim naizmjenice pogađaju pojedine znamenke protivničkog broja, što je ilustrirano u nastavku. Učenik A pogađa i pita učenika B ima li u svom broju 3 desetice. Zatim učenik B pogleda svoj broj i otkrije da u njemu ima 4 desetice. Učenik B odgovara "ne, imam više od 3 desetice", sugerirajući učeniku A da bi njegova sljedeća nagađanja trebala biti deseticu veća od 3. Kada učenik A uspije saznati da učenik B ima 4 desetice u svom broju, učenik B je odgovori sa: "Pogodak!

Potopljen!". U ovom trenutku slijede dvije radnje. Učenik A koristi svoj drugi set, uzima karticu s brojem 4 i stavlja je na mjesto desetica na svom predlošku igre na mjesto gdje piše "protivnikov broj". U međuvremenu, učenik B okrene znamenku 4 koju ima u svom broju. Pobjednik igre postaje učenik koji prvi pogodi protivnikov broj [5].

Slika 6: Potopimo brodiće s dekadnim jedinicama! (izvor: osobna arhiva 2022)

2.8. Sastavljanje brojeva s kockom

Za ovu aktivnost potrebne su nam kartice s brojevima od 0 do 9 i kockica na koju upisujemo dekadne jedinice, a po želji možemo dodati i polje „odaberi sam“. Zadatak učenika je prvo izvući jednu od kartica s brojevima, a zatim baciti kocku. Kocka određuje koju će mjesnu vrijednost zauzimati izvučeni broj. Met ponavlja nekoliko puta kako bi dobio različite mjesne vrijednosti, a zatim izgovara i zapisuje dobiveni broj.

Slika 7: Sastavljanje brojeva s kockom (izvor: osobna arhiva 2022)

2.9. Banka

To je jednostavna aktivnost za koju nam je potreban set novca za igre. Pogodan je za rad u paru. Jedan učenik na banku donese određenu količinu stotica, desetica i jedinica, a drugi učenik bilježi iznos koji je donio.

Slika 8: Razumijevanje mjesnih vrijednosti kroz didaktičku aktivnost Banka (izvor: osobna arhiva 2022)

3. Zaključak

Prikazane didaktičke aktivnosti poslužile su kod dodatne stručne pomoći kao pomagalo za učenje, a njihovo korištenje bilo je namijenjeno postizanju konkretnih ciljeva učenja. Ovakav način rada pomogao je učenicima da upoznaju vrlo važan svijet i jezik matematike, unatoč činjenici da se radi o manje klasičnoj metodi nastave. Didaktičke aktivnosti s elementima igre aktivnosti su od kojih se učenici nikada ne umaraju jer se odvijaju u opuštenoj atmosferi i uz učenje kroz zabavu i igru.

4. Literatura

- [1] Primary theme park. Place value games for first graders. URL: <https://www.primarythemepark.com/2017/02/place-value-games-for-first-grade/?epik=dj0yJnU9cWpNdW9rVlJQODF1YTdVUENfSTB4b3h1UTRoUS00MU0mcD0wJm49VkNrNUdiUm00dHJwazV2dUZKN2tNQSZ0PUFBQUFBROhWUllj/> (15.2.2022)
- [2] Teaching Expertise. URL: <https://www.teachingexpertise.com/classroom-ideas/place-value-games/> (15.2.2022)
- [3] Orison Orchards. URL: <https://orisonorchards.com/printable-place-value-chart-games/> (18.2.2022)
- [4] Creative family fun. URL: https://creativefamilyfun.net/build-numbers-place-value-activity/?utm_medium=social&utm_source=pinterest&utm_campaign=tailwind_tribes&utm_content=tribes (18.2.2022)
- [5] Two sisters teach. URL: <http://twosistersteach.blogspot.com/2012/09/place-value.html> (21.2.2022)

Stručni rad

PEDAGOŠKO ISTRAŽIVANJE – AUTOBIOGRAFSKA METODA

Simona Lobnik

OŠ Rada Robiča Limbuš, Slovenija

Sažetak

Istraživanje samog sebe kroz refleksiju omogućuje učitelju profesionalni rast. Stvaranje osobnog životnog puta (npr. rijeke života) potiče kritičko razmišljanje o vlastitoj praksi. Učiteljeva autobiografija također je usmjerena na vrednovanje i istraživanje sebe kao učenika i, naravno, kasnije kao učitelja. Kronološki zapis vašeg životnog puta može otkriti nedosljednosti u profesionalnom razvoju. Kroz ovaj pogled, učitelj može rasti osobno, profesionalno i društveno.

Ključne riječi: profesionalni razvoj, refleksija, rijeka života, pogled u budućnost

1.Uvod

Riječ biografija dolazi iz grčkog jezika i znači životopis. U upotrebi je i izraz životne priče. Najčešće pojedinac govori o svom životu. Biografija je skup činjenica, postignuća, opisanih sjećanja i lekcija naučenih iz iskustva. Ovisno o tome tko piše životnu priču, razlikujemo:

- ☐ autobiografiju – pišemo je sami, ona je na neki način završena cjelina, presjek je vremena, osobna ispovijest o prošlom životu,
- ☐ biografiju – pišu je drugi ljudi nakon pripovijedanja.

Kao metoda obrazovanja pojavljuju se sljedeći pojmovi: životna priča, (life story, life narrative), životna povijest (life history), životni ciklus (life cycle), biografska metoda (biography method), autobiografija (autobiography), obrazovna biografija (educational biography) [6].

2.BIOGRAFSKA METODA

Metoda obrazovne biografije znači učenje iz iskustva. Učenje jedni od drugih. Ovom metodom prepoznajemo sebe i druge, svoje načine učenja i naše osobne strategije učenja. Otvaraju nam se novi aspekti, nove mogućnosti i novi pogledi na naše uspješne i manje uspješne strategije. Utječe na osobni rast i razvoj, prepoznavanje vlastitih motiva za učenje, poboljšanje planiranja vlastitog obrazovanja i povećanje samopouzdanja u odabiru odgovarajućih metoda i tehnika učenja. Istraživanje je usmjereno na manje dijelove u području obrazovanja. Odnose se na manje skupine ili pojedinca [6].

Klasična definicija biografije kao znanstvenog pristupa razlikuje tri osnovna elementa:

- ☐ biografija prikazuje pripovjedačevo sociokulturno okruženje,
- ☐ pokazuje individualnu perspektivu,
- ☐ uključuje vremensku dimenziju koja povezuje pojedinca i društveno okruženje[4].

2.1. Značajke biografskog istraživanja

a) Empirijske karakteristike:

istraživač mora pronaći osobu (učitelja) koja je najprikladnija za istraživanje i koja zadovoljava ciljeve istraživanja. Učitelj mora dobrovoljno pristupiti istraživanju. Istraživač mora voditi računa o tome da su granice između sugovornikove i grupne pripadnosti zamagljene, pa nastaju razlike između interpretacije objektivnih podataka i stvaranja subjektivnih značenja. Interakcija društvenih utjecaja na subjekt sastavni je dio biografskog istraživanja (obitelj, socio-ekonomski čimbenici, okolnosti). Srž biografske analize je odluka o tome koje su karakteristike bitne za društveni i individualni identitet [4].

b) Kreativni duh (imagination):

interpretacija tekstova i rezultata u kvalitativnom istraživanju najviše oduzima vrijeme. Istraživač mora ovladati sposobnošću suosjećanja s tekstom, takozvanim „kreativnim duhom“, koji omogućuje istraživaču da identificira ključne momente u tekstu, da ih poveže sa životom subjekta. No, ne smije si dopustiti slobodu da to tumači – nalazi biografskih istraživanja su imaginarne konstrukcije, ali ne i fikcija [5].

c) Pripovijedanje (narrative):

sposobnost povezivanja s pričom omogućuje razumijevanje života pojedinca kroz vrijeme. Za istraživanje biografskom metodom nisu dovoljne empirijske posebnosti i „kreativni duh“. Priče ili opisi koji čine identitet pojedinca čine nečije iskustvo razumljivim. Analiza priče tako omogućuje povezivanje individualnog života i društvenog konteksta [5].

d) Kombinirano istraživanje:

mješovita ili kombinirana empirijska istraživanja također su sve češća u slovenskoj književnosti. To je mješovita metoda istraživanja (mixed methods research). Kvantitativni i kvalitativni istraživački postupci isprepleteni su i komplementarni, te nadilaze samo jednu vrstu pedagoškog istraživanja [5].

e) Autobiografija kao metoda proučavanja stručnog usavršavanja učitelja:

u pedagoškom području povijest života usmjerena je na pojedinog pedagoškog radnika - učitelja, ravnatelja... Zanimaju je pedagoški radnik, njegov rad i rezultati rada te povezanost s okolinom - društvenom, političkom i kulturnom. Obično je namijenjena izvanrednim pedagoškim radnicima ili onima s alternativnim stavovima. Njihove osobne teorije i radnje mogu predstavljati "dobru praksu", strategije rješavanja problema... Tako "traže glas" onih

koji često žele ostati u pozadini. Namijenjena je javnosti, ali znači i osobno promišljanje o profesionalnom životu pojedinca [1].

2.2.Nedostaci

Unatoč dobrim karakteristikama istaknimo još nekoliko nedostataka:

- ☐ velika količina informacija, koje mogu biti nejasne i izvan teme,
- ☐ zahtijeva puno vremena za prikupljanje i obradu podataka,
- ☐ zahtjevna analiza podataka,
- ☐ nešto se može namjerno ili nenamjerno zaboraviti - to se djelomično može riješiti povjerenjem među suradnicima,
- ☐ potrebno je odabrati ono što je napisano prema cilju istraživanja,
- ☐ ako se ograničimo na službene dokumente, životna povijest može postati nezanimljiva,
- ☐ može biti vrlo ograničena u smislu pomagala za prikupljanje podataka (samo jedna osoba), ili se može kreirati samo na temelju izravnih podataka - dokumenata i sl.,
- ☐ je dugotrajan proces koji od nas zahtijeva prikupljanje dodatnih podataka koje istraživač možda nema,
- ☐ interakcija između sudionika utječe na podatke i njihovu interpretaciju [1].

Autobiografije nikada nisu dovršene. Dok god čovjek živi, on se nadopunjuje i mijenja. Iz biografija i životnih priča ljudi su crpili iskustva drugih kako bi učili od sebe [6].

3.ZNAČENJE PROFESIONALNE AUTOBIOGRAFIJE

Razvila se iz uvjerenja da je za razumijevanje pedagoškog rada neophodno poznavati pedagoškog radnika kao osobu. Njome obavještavamo druge o svojim postignućima i stavovima. Stoga su nam potrebne više analitičkih i sustavnih studija o pedagoškom djelatniku [1].

Pripovijest je proces kojim učitelji, pripovijedajući događaje iz prošlosti, (uzročno) povezuju ono što je o događajima poznato s onim što je „skriveno“, što misle o događajima i kako ih tumače. Povezuju naizgled nepovezane događaje u smislenu cjelinu, pokušavajući povezati prošlost sa sadašnjošću i pogledom u budućnost. To im pomaže da se rekonstruiraju kao učitelji. Spoznajni, emocionalni i moralni aspekti učiteljeva znanja neraskidivo su povezani i isprepleteni u priči [7].

Refleksija je važan čimbenik u profesionalnom razvoju učitelja. U ovom slučaju radi se o procesu iskustvenog učenja na temelju vlastitog profesionalnog puta. Moramo biti svjesni da je povijest života uvijek povezana s pojedincem, njegovim iskustvom i njegovim izražajnim sposobnostima [2]. Pišući životnu povijest, pojedinac postaje svjestan puta (događanja) kojim je prošao u svojoj profesiji ili u obavljanju određenih funkcija [3].

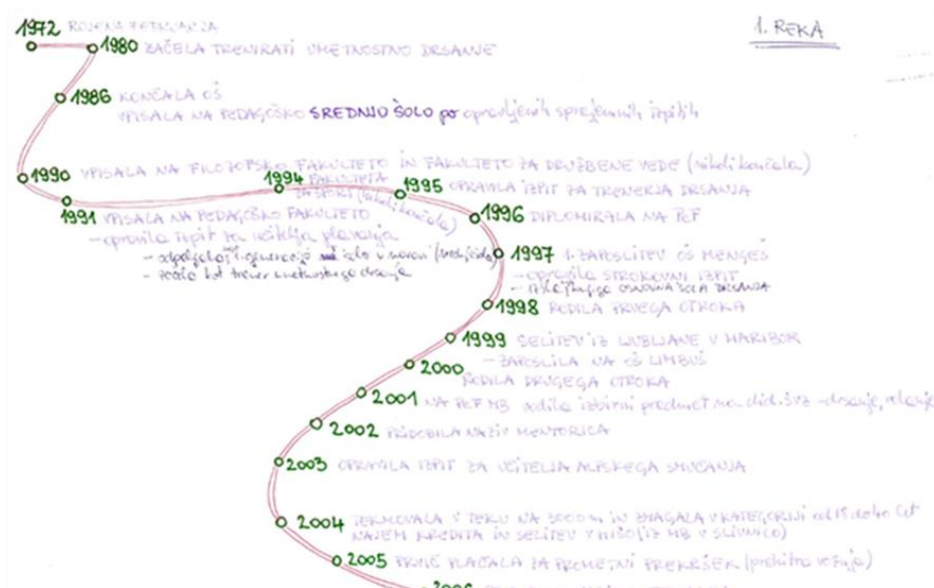
Također nudi:

- ☐ samoučenje - refleksiju pojedinca o njegovom osobnom i profesionalnom razvoju,
- ☐ učenje od istraživača,
- ☐ podučavanje drugih koji se upoznaju s tim,
- ☐ učenje jedni od drugih.

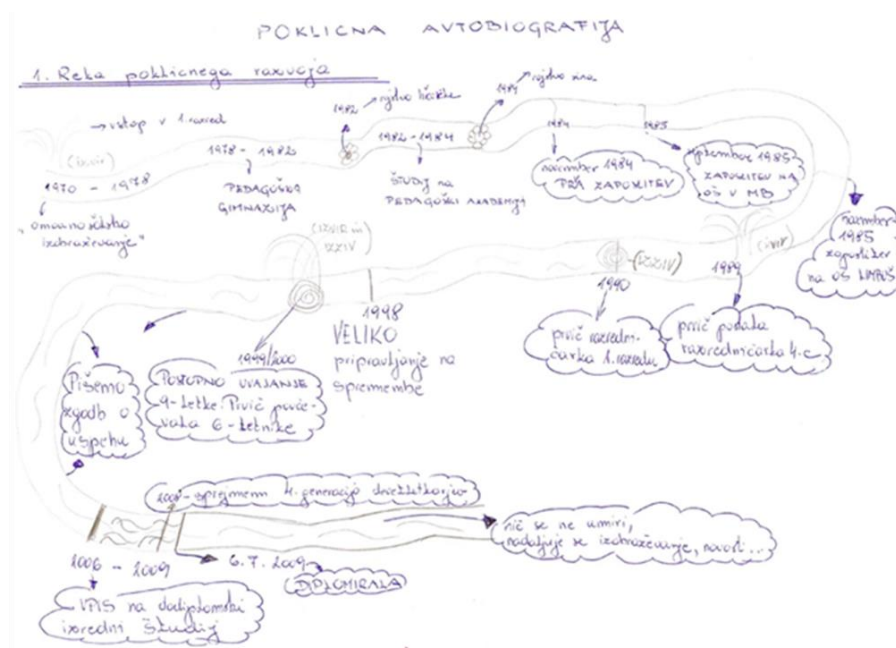
Imena u istraživanju mogu biti izmišljena, jer neki ne žele biti izloženi ili se boje kritike. Uključivanje većeg broja ljudi u istraživanje pruža nekoliko različitih perspektiva. Istraživanje može pokazati samo određeni aspekt profesionalne karijere, ili može biti holističan i ispreplesti profesionalnu i osobnu komponentu [1]. Pripovijesti o priči o njihovim životima predstavljaju temeljnu metodu osobnog i društvenog rasta učitelja. Kada učitelj piše i priča svoju priču kronološkim redom, on također može otkriti nedosljednosti u svom profesionalnom razvoju i dovesti ih u skladniji odnos [7].

3.1 Rijeka profesionalnog života

Ideju o životu često ilustriramo rijekom - rijekom života koja teče iz prošlosti u budućnost (Slika 1, 2). Metoda istraživanja Rijeka profesionalnog života koristi se za ilustraciju vanjskih i unutarnjih događaja i promjena na njihovom putu profesionalnog razvoja [9].

Slika 1. Tinina rijeka profesionalnog razvoja.

Slika 2. Evina rijeka profesionalnog razvoja.

Proučavajući njegovu biografiju, učitelj zauzima poziciju „drugoga“; on svoju praksu promatra iz druge perspektive. Središnja značajka kritičke refleksije je pokušaj da se stvari sagledaju iz različitih perspektiva. Učitelj može promatrati svoju praksu, a time i uvjerenja na kojima se ona temelji kroz:

- ☐ autobiografiju sebe kao učenika i sebe kao učitelja,
- ☐ viđenje svojih učenika,
- ☐ iskustvo kolega [8].

Istraživanje svoje biografije često je prvi korak na putu kritičkog razmišljanja o vlastitoj praksi. Kroz osobno, kritičko promišljanje učitelj postaje svjestan pretpostavki i intuitivnih zaključaka koji vode njegov rad. Kada ih je svjestan, može kroz dijalog sa učenicima, kolegama i stručnom literaturom provjeriti njihovu valjanost i ispravnost. Ispituje se kako učenici percipiraju njegove namjere, a pozivanje kolege da promatra njegovu aktivnost otkriva one aspekte prakse koji bi inače ostali skriveni. Čitanje stručno - teorijske literature učitelju omogućuje razumijevanje svog iskustva.

Način na koji je autobiografija napisana ovisi o sposobnosti osobe koja je piše – o iskustvu koje osoba već ima i njezinoj sposobnosti da se izrazi. Opasnost u pisanju autobiografija prije svega je u tome što pisanje i pripovijedanje mogu postati samo osobna ispovijest kojom se osoba olakšava. U biografskoj metodi emocije su glavna pokretačka snaga.

4.Zaključak

Pripovijedanje o osobnom životu omogućuje pojedincu da raste. Kroz refleksiju, pripovjedač omogućuje učitelju stvaranje novih značenja i bolje organiziranje vlastitog znanja o učenju i poučavanju. To dovodi do promjena u njegovoj praksi učenja, osobnom i profesionalnom razvoju.

U biografskoj priči, dakle, učiteljevo znanje dolazi do izražaja u spoznajnoj, emocionalnoj i moralnoj dimenziji. Emocije su glavna pokretačka snaga, svojevrsni katalizator razvoja učitelja. Osmišljavanje životnih putova tijekom vremena pomaže učitelju da shvati dotadašnje nepovezane događaje.

Pišući profesionalnu autobiografiju, vraćamo se na početak razmišljanja o tome "Što ću biti kad narastem?". Sjetimo se zašto smo uopće započeli ovo putovanje. Koji su čimbenici utjecali na naše odluke. Tako putujemo u našu prošlost, zaustavljamo se u sadašnjosti i razmišljamo o budućnosti. Na taj način dobivamo pregled onoga što smo već iskusili i postigli u svojoj karijeri. Ujedno nam pokazuje i mogućnosti profesionalnog razvoja u budućnosti.

Profesionalni razvoj dio je cjeloživotnog učenja, jer predstavlja priliku za opstanak osobe u današnjem svijetu koji se brzo i neprestano mijenja.

5. Popis literature

- [1.] Cencič, M. (2004b). Poklicno učenje razrednih učiteljev - sestavni del vseživljenjskega učenja. *Sodobna pedagogika* 55, (posebna izdaja).
- [2.] Ivanuš Grmek, M. in Lepičnik Vodopivec, J. (2008). Professional development of elementary school teachers. *Pedagogy and the knowledge Society*, Zagreb 2008: Edited by M. Cindrovič, V. Domovič: Učiteljski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 113-121.
- [3.] Ivanuš Grmek, M. Primer življenjske zgodovine in izkušnje. Dostopno na: <https://solazaravnatelj.si/ISBN/961-6637-01-0.pdf> (17. 12. 2021)
- [4.] Javornik Krečič, M. (2006). Učiteljev profesionalni razvoj in njegov pomen za pouk v osnovni šoli in gimnaziji. Doktorska disertacija, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- [5.] Javornik Krečič, M. (2007). Proučevanje učiteljevega profesionalnega razvoja z metodo poklicne (avto) biografije. Dostopno na: http://www.pedagoska-obzorja.si/revija/Vsebine/PDF/DSPO_2007_22_1.pdf (19. 12. 2021)
- [6.] Mijoč, N. (2003). Biografska metoda v izobraževanju odraslih. *Pedagoško andragoški dnevi*.
- [7.] Marentič Požarnik, B. (1993). Akcijsko raziskovanje - spodbujanje učiteljevega razmišljanja in profesionalne rasti. *Sodobna pedagogika*, 44 (7 - 8), str. 347-359
- [8.] Rupnik Vec, T. (2005). Didaktična prenova - priložnost za vsestranski profesionalni razvoj učitelja?. *Vzgoja in izobraževanje* 36, št. 4-5, str. 5-11.
- [9.] Vogrinc, J., Valenčič Zuljan, M. (2007). Učiteljevo raziskovanje – najodličnejša pot v procesu učiteljevega didaktičnega inoviranja. *Vzgoja in izobraževanje* 38, str. 4 - 11.

Stručni rad

ENGLESKI - ZNAČKA ZA ČITANJE U 3. RAZREDU

Nataša Kuselj, prof.
Osnovna škola Mokronog, Slovenija

Sažetak

Čitanje knjiga u ranoj dobi škole vrlo je važno. Osim čitanja na materinjem jeziku, vrlo je preporučljivo da učenici što prije počnu čitati knjige na stranom jeziku koji uče. Već treću godinu zaredom smo s učenicima 3. razreda uključeni u englesku čitalačku značku Bookworms. U ovom članku predstaviti ću kako se s učenicima pripremamo na čitalačku značku i kako je zatim prevodimo u praksi.

Ključne riječi: značka za čitanje engleskog jezika, Bookworms, čitanje knjiga, rješavanje interaktivnih zadataka, natjecanje

1. Uvod

Čitanje književnih tekstova u nastavi stranih jezika izazov je i za nastavnike i za učenike. Mladi studenti danas ne čitaju manje nego prije, već drugačije: uglavnom online i selektivnije. Koje teme motiviraju učenike na čitanje literature? Koliko jezik može biti kompliciran? Gdje možemo pronaći prikladne tekstove? Učitelji se suočavaju s takvim pitanjima kada žele nadahnuti svoje učenike na čitanje.

Kroz književne tekstove učenici uče raditi s različitim vrstama tekstova i s različitim strategijama upravljanje tekstova. Otvaraju im se novi neslućeni sadržaji. U nastavi stranih jezika učenici uče kako postupno, malim koracima i sve neovisnije mogu osvojiti jezik. Opuštenim pristupom i hrabrošću da se ne razumije uvijek sve, književni ih tekstovi mogu motivirati, ali prevladat će faktor zabave. [1]

Danas djeca čitaju uglavnom online i digitalizacija povećava zahtjeve za našim čitalačkim i jezičnim kompetencijama. Skokovita navigacija u online čitanju dovodi do brojnih čitalačkih dojmova, ali ne nužno do nadogradnje znanja, a kamoli do užitaka čitanja. Tijekom poplave digitalne ponude poput e-knjiga i audio knjiga, klasična knjiga ponovno dobiva na važnosti kroz književne natječaje, festivale čitanja, razmjene knjiga i književne klubove.

ŠTO ČITATI – I KAKO?

Već u trećoj godini učenja engleskog kao stranog jezika (EFL), odnosno za mlađe učenike od osme godine nadalje, učitelji mogu pokušati čitati književne tekstove na satu i zajedno ih tumačiti. Neke izdavačke kuće nude pojednostavljene radove i didaktičke materijale na razini A1.

Kako kurikulum u nastavi stranih jezika obično ostavlja slobodan put pri odabiru književnih tekstova, učenici mogu sudjelovati u izboru tekstova, primjerice uz pomoć kutije ili police na kojoj se nalaze knjige koje namjeravaju ili su već pročitali. Učenici mogu pročitati pilot poglavlje u malim grupama, predstaviti ga razredu, a zatim zajedno odlučiti. Kako bi odluka bila lakša, učitelj također može sažeti neke prijedloge i prezentirati ih učenicima.

Osim opsega teksta, razine jezika te društvenog i kulturnog pozadine knjige, koja odgovara dobi učenika, ključno je da tekst bude svima zanimljiv. Uz komplementarne materijale - kao što su crtići, pjesme, stripovi ili drugi zvučni zapisi - koji se odnose na druge kanale učenja, tekst se može postupno tumačiti na te različite načine.

IZABRALI SMO - ŠTO SADA?

Danas za mnoge knjige već postoje odgovarajući smještaji u kontekstu, dodatni materijali, igrice, blogovi, youtube videozapisi koje izdavači školama nude u kompletu. Pojednostavljenja i ilustracije više motiviraju mlade čitatelje da "nastave" čitati od motivacije koju dobiju od rješavanja radnih listova.

2. Kako izvodimo značku za čitanje engleskog jezika u 3. razredu?

Zajedno s učenicima u razredu čitamo obje knjige koje se nalaze na popisu Oxford Center for English Reading Badge u 3. razredu. Uvijek skeniram knjige i onda ih projiciram na ploču, a sa sobom imam i 1 verziju knjige u fizičkom obliku kako bi je učenici mogli uzeti u idućih nekoliko dana, čitati s kolegom ili sami prije ili poslije nastave. Također mogu posuditi knjige iz školske knjižnice i ponijeti ih kući i čitati ih sa svojim roditeljima ili braćom i sestrama. Ove godine sam također skeniranu verziju knjige prenijela u online učionicu 3. razreda, gdje je učenicima dostupna za čitanje u svakom trenutku.

Prije čitanja pokušavam motivirati učenike čitanjem pokazujući im naslovnicu knjige i pitajući ih što misle, o čemu će knjiga biti, tko će biti glavni lik, kako će priča završiti... Nakon ovog razgovora tada počinjemo čitati. S učenicima u učionici zajedno čitamo obje knjige. To znači da učenici koji žele mogu pročitati nekoliko rečenica ili stranicu naglas pred svim kolegama iz razreda. Zatim komentiramo sadržaj, objašnjavajući nepoznate riječi uz pomoć slika ili ilustracija u pozadini teksta.

Na kraju čitanja obično riješimo još nekoliko zadataka koji se nalaze na kraju knjige. To su zadaci kao što su povezivanje slika s riječju, dopuna riječi koja nedostaje u rečenici, dopuni rečenicu, zaokruži jesu li tvrdnje pogrešne ili točne ...

Nakon što smo pročitali obje knjige i završili sve skupljačke aktivnosti, učenicima podijelim prijavnice za online natjecanje Bookworms, gdje svaki učenik ima priliku osvojiti nagradu.

Ako roditelji pristanu na to i potpišu suglasnost, onda idemo s tim učenicima u računalnu učionicu, gdje se zajedno prijavljujemo na web server. Učenike najčešće dijelim u 2 grupe zbog broja računala. Bitno je da svaki učenik samostalno rješava natjecateljske zadatke i ne gleda kolege iz razreda. Učenici su obično vrlo samostalni u rješavanju zadataka, jer su upute napisane na slovenskom jeziku. Jedina pomoć koja im je obično potrebna je pomoć s prijavom (unošenjem korisničkog imena i lozinke) i provjerom jesu li zadaci uspješno ili ispravno poslani. Online natjecanje se obično održava od početka prosinca do sredine ožujka svake godine, a rezultati se objavljuju negdje sredinom travnja. Zatim zajedno s učenicima (ili roditeljima s QR kodom koji dobiju na prijavnici za natjecanje) možemo jednostavno provjeriti koliko je bodova svaki učenik osvojio. Ako osvoje određeni broj bodova, učenici će na kraju školske godine dobiti i priznanje za natjecanje Bookworms.

3. Zaključak

Mlađi učenici vole čitati knjige i čitanje knjiga na engleskom im je veliki izazov. Također su sretni što aktivno sudjeluju u čitanju sebe volontirajući i čitajući dio knjige naglas pred svojim kolegama. Online natjecanjima i nagradama privlačimo još više učenika da čitaju knjige. Uostalom, glavni cilj je da učenici prošire svoje horizonte i znanje stranog jezika na malo drugačiji način.

4. Literatura

[1] Goethe Institut. URL: <https://www.goethe.de/ins/si/sl/spr/mag/20492952.html> (2. 3. 2022.)

Stručni rad

SUDJELOVANJE U PROJEKTU ODRŽIVE MOBILNOSTI

Nataša Kuselj, prof.

Osnovna škola Mokronog, Slovenija

Sažetak

O važnosti održivog načina dolaska u školu nekoliko smo puta razgovarali s učenicima 8.a razreda tijekom sata, pa smo se rado uključili u nacionalni projekt Održiva mobilnost. Puno učenika su vozači i svakodnevno dolaze u školu na održiv način. Sa mnogo učenika koje roditelji voze u školu autom, dogovorili smo se, da će u školu što češće dolaziti pješice, skuterom ili biciklom, naravno u slučaju lijepog vremena. Kako bismo ih još više motivirali za to, dogovorili smo se da će se međusobno dogovoriti i krenuti u školu u paru ili više. Kada to uzmu u obzir i dođu u školu na održiv način, onda se označavaju u tablici i za 10 takvih dolazaka dobivaju manju nagradu. Također smo se dogovorili, da učenici u njihovoj općini obiđu 5 mjesta ili sela na održiv način (pješke, biciklom, skuterom ili rolerima) i promatraju problematične dijelove i istovremeno opasne dionice na putu. Učenici su snimili ovu fotografiju i predali je online učionici 8. razreda, a ja sam je onda sakupila i prosljedila koordinatorskom projektu u školi.

Ključne riječi: održiva mobilnost, nastava u učionici, dolasci u školu na održiv način, istraživanje razvoja održivog prometa

1. Uvod

Projekt održive mobilnosti i igra „Idemo pješice s kokoškom Rozi!“ razvijaju se s ciljem promocije i promicanja održive mobilnosti među slovenskim osnovnoškolcima, djecom, njihovim roditeljima, učiteljima i odgajateljima. Svrha aktivnosti je potaknuti osnovnoškolce, djecu, kao i njihove roditelje, učitelje i odgajatelje na odlazak u školu ili vrtić i poslijepodnevne aktivnosti na održiv način [1].

Učenicima 8. razreda podijelila sam brošure ili bilježnicu „Idemo pješice s kokoškom Rozi!“. Zajedno smo to riješili, a onda sam to predala koordinatorici u školi. Igrali smo društvene igre nekoliko puta tijekom nastave ili tijekom odmora.

Tijekom tjedna mobilnosti popunjavali smo tablicu, koliko je učenika došlo u školu na održiv način, a ujedno smo na posebnoj tablici bilježili koliko je učenika došlo kojim prijevoznim sredstvom (pješakom, biciklom, automobilom, skuterom, rolerima). U tablicu smo zabilježili i kakvo je vrijeme bilo tog dana. U razredu smo identificirali 2 učenika koji su redovito ispunjavali ovu tablicu na dnevnoj bazi. Otkrili smo da kada je vrijeme bilo sunčano ili lijepo, više učenika dolazi u školu na održiv način nego kada je, na primjer, bilo kišno ili bilo koje drugo loše vrijeme. Učenici su također poticali jedni druge, da se što više dolazi u školu na održiv način. Na neki su način sa zanimanjem pratili rezultate ostalih razreda, jer su na ulaznim vratima pojedine učionice bili izvešeni plakati. Ovo natjecanje je bilo u pozitivnom smislu i samo je dodatno potaknulo učenike, da budu motiviraniji za ovaj zadatak.

Kako bismo pomogli koordinatoru u pripremi preporuka općini za uređenje školskog okruga prema načelima održive mobilnosti, dogovorili smo da će učenici fotografirati opasne dijelove cesta, pločnika, oštećenja na cestama, a zatim fotografije staviti u online učionicu, a ja ću ih proslijediti našem koordinatoru s točnim opisom mjesta. I tako smo onda zapravo i učinili. Učenici su se držali dogovora i slikali opasne dijelove unutar naše županije. Pokazali su se kao vrlo savjesni i odgovorni mladi ljudi koji brinu o sigurnosti svih sudionika u prometu. Ova metoda prikupljanja informacija pokazao se vrlo učinkovitim, jer su učenici pronašli mnogo takvih opasnih točaka ili mjesta.

2. Kako je projekt prošao?

U prvoj aktivnosti učenici su stvorili i razmišljali o održivoj mobilnosti dva nastavna sata. Jedna grupa je na internetu pretraživala zanimljive informacije o različitim načinima održivog putovanja (npr. najduža željeznica na svijetu, najviša željeznica, prvi vlak u povijesti, razvoj bicikala i skutera, uvođenje autobusnog prijevoza...), drugi učenici tražili su rime i pisali pjesme ili zagonetke na tu temu, a treća skupina učenika izradila je slovensko-njemačko-engleski rječnik o prijevoznim sredstvima.

Učenici su u svom radu i stvaranju mogli koristiti telefone ili tablete, i tako u proces uključivali upotrebe ICT tehnologije. Svaka skupina imala je jedan školski sat za prikupljanje podataka, a sljedeći školski sat morao je biti ta rad izliven na papir, također zatim predstavljen njihovim kolegama i učiteljima. Gotov proizvod obješen je u višenamjenskom prostoru škole, gdje su ga mogli vidjeti svi učenici naše škole. Namjera nam je bila i obrazovna, jer su i drugi učenici i nastavnici mogli pročitati zanimljivosti i činjenice o održivoj mobilnosti.

Slika 1: Grupni rad na satu razrednika

Za drugu aktivnost zamislila sam, da će se učenici što više kretati na održiv način čak i u slobodno vrijeme, pa smo se dogovorili da će ići sami popodne ili tijekom vikenda, s članovima svojih obitelji, kolegama ili prijateljima i posjetiti najmanje 5 različitih mjesta ili sela. Nažalost, zbog restriktivnih mjera u slučaju epidemije bili ograničeni unutar svoje općine. Neki su učenici odlučili pozvati drugog kolegu u šetnju ili šetnju, neki su otišli na nedjeljno putovanje sa svojom obitelji, a neki su otišli sami. Svi su se fotografirali između i odali barem dvije ili tri fotografije mjesta koja su posjetili. Morali su se fotografirati pored oznake mjesta ili sela, a morali su biti oprezni na opasne dionice ili moguća oštećenja na cesti koja bi mogla utjecati na sigurnost prometa. Učenici su se pokazali kao vrlo dobri promatrači i pronašli su zaista jako puno takvih opasnih točaka unutar naše općine. Zatim sam ove fotografije proslijedila našem školskom koordinatoru.

Slika 2: Posjet mjesta na održiv način

2. 1. Evaluacija provedenih aktivnosti

U provedbi aktivnosti nismo nailazili na bilo koje probleme jer su učenici rado sudjelovali u tim aktivnostima. Vjerujem da su postavljeni zadaci vrlo dobro osmišljeni i da su ostvarili svoju svrhu i cilj. Svi učenici su rado sudjelovali u projektu. Iako su neke učenike na početku školske godine u školu uglavnom dovodili roditelji ili bake i djedovi, nakon ovih aktivnosti u školi, odlučili su da će po lijepom vremenu prošetati ili doći u školu biciklom ili skuterom. Neki učenici su drugima bili dobri i pozitivni uzori, pa se tim učenicima kasnije pridružilo još nekoliko učenika i tako na kraju školske godine imamo vrlo mali udio učenika koji ne dolaze u školu na održiv način (velika većina učenika u školu dolazi školskim autobusom ili kombijem, a ostali učenici koji su bliže školi kod kuće dolaze u školu najviše pješice ili biciklom). Čini mi se da je to najveći i najvažniji cilj kojemu smo težili sudjelovanjem u ovom projektu.

Tijek informacija i radnih uputa bio je vrlo gladak i ažuran. Sve upute bile su vrlo jasne, precizne i razumljive. Oni koji su osmislili ovaj projekt doista su ga riješili na smišljen i promišljen način, jer nije bilo nedostataka u uputama za rad. Koordinator u školi nas je izvještavala o svim aktivnostima i marljivo pratila naš rad. Ako nam je potrebna pomoć ili stručni savjet u vezi s ovim projektom (npr. Izvođenje zadataka, popunjavanje tablica i bilježnica s učenicima...), uvijek smo mu se mogli obratiti. Roditelji su bili informirani o ovom projektu i bili su vrlo pozitivni o uključivanju njihove djece u takav projekt. I sami su poticali učenike ili njihovu djecu da što češće idu u školu na održiv način. Unatoč obrazovanju na daljinu, uspjeli smo provesti sve aktivnosti u školi. Iako je školska godina u mnogočemu bila drugačija zbog epidemije i obrazovanja na daljinu, po mom mišljenju projekt je pozitivno utjecao i na učenike i na stručnjake i na roditelje, jer nas je učinio još povezanijima i usmjerenima prema zajedničkom cilju – da budemo što mobilniji, s obzirom na okolnosti.

Kratkoročni rezultati ovih aktivnosti bili su vidljivi odmah, dnevno ili tjedno, kada smo zajedno s učenicima ispunjavali tablicu i bilježili koliko je učenika tog dana na održiv način došlo u školu. U našem razredu učenici su u školu dolazili školskim kombijem ili autobusom, biciklom ili pješice. Samo je jedan učenik došao u školu autom. Drugi kratkoročni rezultat pokazao se u aktivnosti kada su učenici morali na održiv način obići pet mjesta unutar svoje općine. Svi učenici (16) su ispunili zadatak i potkrijepili ga fotografijama snimljenim na svakoj lokaciji, a zatim su fotografije prenijeli u online učionicu. No, dugoročni rezultati bit će vidljivi za nekoliko godina, kada će ti isti učenici odlučiti kako će putovati u životu – hoće li nastojati biti što održiviji i uglavnom koristiti javni prijevoz i aktivno se kretati ili zaboravit na to i umjesto toga voziti automobile.

3. Zaključak

Kao promotor projekta i učitelj, uvjeren sam da su učenici vrlo dobri u postavljanju dobrog primjera i pozitivnih poticaja. Ako motiviramo i ohrabrimo učenike na pravi način koji im je blizak, tada će biti poznati i učinci toga. Kada smo razgovarali sa studentima o ciljevima i namjerama ovog projekta, oni su u početku bili manje sigurni u naše mišljenje da ćemo zaista moći postići tako dobar rezultat. Međutim, kada smo zajedno ušli u to i vidjeli da će to biti korisno i za njihovo zdravlje i dobrobit, bili su sretni i oduševljeni projektom. Zanimalo ih je i hoće li se ovaj projekt nastaviti i u sljedećoj školskoj godini, budući da bi željeli ponovno sudjelovati u njemu. I u budućnosti i sljedećim školskim godinama nastavak ovog projekta bio bi vrlo razuman i dobrodošao, jer malim koracima možemo postići mnogo. Ono što ćemo dati i komunicirati učenicima u njihovoj mladosti bit će dobro za njihov budućni život. Svjesni su toga i učitelji i roditelji, jer se vrlo brzim tempom našeg života taj segment našeg društva često ignorira i zanemaruje. Kretanje i putovanja na održiv način bit će još važnija u nadolazećim godinama i desetljećima, ponajviše zbog ekoloških promjena koje već sad vidimo.

4. Literatura

[1] Projekt održive mobilnosti. URL: <https://www.sptm.si/praksa/projekti/2021/04/trajnostna-mobilnost-v-vrtcih-osnovnih-solah> (12. 2. 2022.)

Stručni rad

PROJEKTNA NASTAVA PRIRODE I DRUŠTVA U 4. RAZREDU

Tina Omahna
OŠ Janka Kersnika, Brdo

Sažetak

U svom učiteljskom radu suočavamo se s brojnim izazovima. Jedan od njih je i motivacija učenika. Mnogo pažnje posvećujem pronalaženju načina kojima bih učenike potakla na aktivnije uključivanje u proces učenja. U ovom članku predstaviti ću primjer dobre prakse, gdje su učenici kroz projektnu nastavu upoznali razvoj mjesta kroz povijest, tražili tragove prošlosti i istraživali svoj zavičaj. Projektna nastava trajala je nekoliko tjedana, tijekom kojih su učenici kroz različite aktivnosti upoznawali ciljeve izvedbenog kurikuluma i razvijali različite vještine. Bili su zadovoljni ovakvim načinom rada jer ih je motivirao i poticao na aktivno uključivanje.

Ključne riječi: priroda i društvo, projektna nastava, zavičaj, aktivno uključivanje, motivacija

1. Uvod

Poučavajući prirodu i društvo u 4. razredu osnovne škole i nakon razgovora s učenicima zaključila sam da je ovo jedan od manje omiljenih školskih predmeta. Nekim je učenicima sadržaj predmeta dosadan, što posljedično utječe na njihovu aktivnost u nastavi i motivaciju za rad. Stoga sam odlučila u nastavu prirode i društva uključiti projektni rad, gdje će učenici preuzeti aktivnu ulogu i što samostalnije istraživati i stjecati nova znanja. Razvoj zavičaja činio mi se najprikladnijim sadržajem izvedbenog kurikulumu, koji omogućava samostalno istraživanje. Također primjećujem da djeca premalo znaju o svom zavičaju i nisu dovoljno svjesna važnosti svoje uloge u njemu. Čini mi se važno da upoznaju svoj zavičaj i životnu okolinu, kao i spoznaju da svaki pojedinac može pomoći svojoj zajednici i obogatiti prostor u kojem živi.

2. Projektni rad u nastavi prirode i društva

2.1 Nastava prirode i društva

Budnar i sur navode, da učitelj u nastavi prirode i društva „stvara takvo okruženje za učenje koje omogućava aktivno uključivanje učenika u proces učenja. Didaktički modeli poučavanja moraju omogućiti interakciju između učenika, kao i interakciju učenika i nastavnika te postupno formiranje sve cjelovitijeg poimanja svijeta i odnosa prema njemu” [1]. Jedan takav model poučavanja je i projektna nastava.

2.2 Projektna nastava

Novak definira projektnu nastavu kao metodički postupak. „To je način rada kojim sudionici uče razmišljati i raditi projektno te stječu vještine potrebne za ovakav rad. Dok sudionici zajedno obavljaju zadatke, uče komunicirati, surađivati, međusobno se poštovati i uvažavati, spoznaju osobnu odgovornost, samostalno i kritičko prosuđivanje te originalno i kreativno rješavanje problema” [2].

Projektna nastava uključuje nekoliko faza, koje slijede točno određenim redoslijedom.

FAZE	KOMPONENTE	MISAONI POSTUPAK
1	Inicijativa i kreiranje teme projekta te krajnjeg cilja	ŠTO? ZAŠTO?
2	Izrada idejne skice s operativnim ciljevima i zadacima	ŠTO?
3	Planiranje provedbe	KAKO?
4	Provedba plana	Tijek aktivnosti
5	Prezentacija postignuća	Rezultati
6	Evaluacija	Završni dio

Tablica 1: Podjela projektnog rada po fazama [2].

2.3 Primjer dobre prakse

Ideju za provedbu dobila sam iz izvedbenog kurikuluma prirode i društva za 4. razred. U pripremi rada željela sam objediniti sadržajno povezane teme i pripremiti aktivnosti koje će motivirati učenike i potaknuti njihovo aktivno uključivanje i istraživanje. Rad sam podijelila na 3 dijela.

Cilj prvog dijela bio je da učenici upoznaju NASTANAK MJESTA/NASTAMBI KROZ POVIJEST te upoznaju prirodne temelje razvoja mjesta i različite tipove nastambi koje su nastajale kroz povijest.

U sljedećem dijelu, PRONALAZENJU TRAGOVA PROŠLOSTI, učenici su se fokusirali na primjenu strategija za upoznavanje prošlosti svog zavičaja.

U posljednjem, trećem dijelu, ZAVIČAJU, usredotočili su se na svoj zavičaj i učili o prirodnoj i kulturnoj baštini te važnosti pojedinca za zajednicu.

U nastavku ću detaljnije opisati pojedinačne dijelove. Predstaviti ću temu, ciljeve, aktivnosti, plan i provedbu rada.

2.3.1. Nastanak mjesta kroz povijest: nastambe

Tema: nastanak mjesta kroz povijest: nastambe.

Cilj: učenici:

- znaju kreirati i kronološki prikazati događaje iz prošlosti na jednostavnoj vremenskoj crti
- poznaju prirodne temelje za stvaranje i razvoj mjesta za život ljudi [1].

Aktivnosti:

- pregled prirodnih krajolika
- izrada vremenske crte
- izrada nastambi.

Mjesto: učionica.

Sudionici: učenici 4. razreda.

Planiranje, provedba i završna faza

Izradila sam pripremu za provedbu planiranih aktivnosti. Počeli smo s aktivnošću koja je učenicima pružila uvid u povijest nastanka mjesta. Pokazala sam im slike različitih krajolika (šumoviti, stjenoviti, travnati, jezerski/riječni krajolici). Potaknula sam ih da razmisle o tome kakve bi nastambe mogli napraviti u svakom krajoliku, što po njihovom mišljenju utječe na nastanak nastambi, gdje su se ljudi naseljavali i zašto upravo tamo.

Usljedio je rad u skupinama. Svaka skupina dobila je slikovni materijal različitih nastambi te odgovarajuću literaturu i prijenosno računalo. Uz pomoć ponuđenog sadržaja izradili su jednostavnu vremensku crtu na kojoj su prikazane nastambe od prapovijesti do danas. Na kraju su rad predstavili i izložili.

Slijedio je zadatak izrade nastambi. Mogli su raditi sami, u paru ili u skupinama. Morali su odabrati jedno povijesno razdoblje, pronaći dodatne informacije o nastambama tog razdoblja i pripremiti materijal. Zatim su na satu likovne kulture izradili nastambu i predstavili je drugim učenicima iz razreda.

Slika 1: Prapovijesno razdoblje: špilja

Slika 2: Prapovijesno razdoblje: špilja

Slika 3: Srednji vijek: građanske kuće

Slika 4: Srednji vijek: dvorac

2.3.2. Pronalaženje tragova prošlosti

Tema: pronalaženje tragova prošlosti.

Cilj: učenici:

- znaju primijeniti strategije za upoznavanje svog zavičaja
- znaju opisati neke od karakteristika zavičaja
- ocjenjuju uređenost zavičaja sa stajališta kulturne baštine [1].

Aktivnosti:

- obilazak Lukovice
- traženje literature o zavičaju.

Mjesto: Lukovica, učionica.

Sudionici: učenici 4. razreda.

Planiranje, provedba i završna faza

U ovom dijelu usredotočili smo se na pronalaženje tragova prošlosti. Pješice smo se uputili do centra općine Lukovica. Učenici su promatrali okolinu i tražili tragove koji upućuju na to da su se ljudi ovdje naseljavali u prošlosti. Opazili su: kip Marije Bezgrešne, crkvu, dvorac Brdo i druge građevine. Potom sam učenike potaknula da razmisle gdje i kako mogu pronaći što više podataka o povijesti svog zavičaja. Odlučili su informacije potražiti kod svojih roditelja, baka i djedova, župnika, starijih susjeda i poznanika. Posjetili smo i knjižnicu, gdje im je knjižničarka pokazala literaturu o njihovom zavičaju. U informatičkoj učionici posjetili su i mrežnu stranicu općine Lukovica.

2.2.3. Zavičaj

Tema: zavičaj.

Cilj: učenici:

- upoznaju prošlost zavičaja/krajolika kroz živote ljudi i uspoređuju ih s današnjim životom
- upoznaju prirodnu i kulturnu baštinu zavičaja/krajolika i razumiju zašto se o njima trebamo brinuti
- razumiju ulogu pojedinca u zajednici kroz brigu za uređenost svog zavičaja
- poznaju prirodne temelje za stvaranje i razvoj mjesta za život ljudi [1].

Aktivnosti:

- planiranje intervjua
- terenski rad
- izrada plakata ili PowerPoint prezentacije
- prezentacija.

Mjesto: učionica, zavičaj.

Sudionici: učenici 4. razreda.

Planiranje, provedba i završna faza

Učenici su dobili upute da sami istraže i predstave svoj zavičaj. Mogli su raditi u skupinama ili pojedinačno. Za dobivanje informacija odlučili su se za metodu intervjua. Zajedno smo sastavljali pitanja kako bismo dobili potrebne informacije kao što su: razvoj mjesta (gradnja kuća, veličina mjesta, ceste, vodovod, telefon, internet), usporedba života nekad i danas, najvažnije djelatnosti u zavičaju. Za provedbu intervjua imali su 14 dana. Prije provedbe također smo razgovarali o prikladnom načinu intervjuiranja. Zatim su prikupljene podatke donijeli u školu i krenuli u izradu plakata ili PowerPoint prezentacije. Unutar skupine podijelili su uloge i napravili plan rada. Imali su 6 školskih sati za izradu, nakon čega je uslijedila prezentacija. Nakon prezentacija analizirali smo njihov rad. Otkrili su nam gdje su se susreli s problemima, što su učinili dobro, a što bi mogli poboljšati i upotpuniti.

3. Zaključak

Nakon završetka projekta učenicima sam pripremila kratki upitnik, u kojem su dali svoje mišljenje o radu na projektu. Pregledala sam i analizirala upitnike. Analiza je pokazala da je većina učenika zadovoljna obavljenim projektnim radom te da žele ovakav način rada i u budućnosti. Kao najzanimljivije aktivnosti naveli su izradu nastambi te intervjuiranje djedova, baka i susjeda. Uživali su i u radu u skupini. Ujedno su spomenuli i niz problema s kojima su se susreli u ovakvom obliku rada. Naveli su da im je ponekad bilo teško dogovoriti se i podijeliti posao. Neki su učenici više pridonijeli konačnom proizvodu od drugih. Neki su tijekom samog rada htjeli promijeniti skupinu. O svim tim problemima razgovarali smo i na kraju rada. Potaknula sam učenike da razmisle o tome kako bi se te poteškoće mogle izbjeći u budućnosti. Što po njihovom mišljenju treba dodati prije početka rada kako bi se izbjegli problemi? Kako svaki pojedinac može doprinijeti dobrom ozračju i radu u skupini? Učenici su imali dobre prijedloge koje će pokušati realizirati u sljedećem projektnom radu. Na temelju analize i evaluacije rada mogu zaključiti da su zacrtani ciljevi ostvareni te da projektni rad motivira učenike i potiče ih na aktivno sudjelovanje u procesu učenja.

4. Literatura

- [1.] Budnar, Meta i dr. (2011). *Učni načrt družba*. <https://dun.zrss.augmentech.si/#/> (pristupljeno 1. prosinca 2021.)
- [2.] Novak, Helena; Zmaga Glogovec, Viktorija; Žužej Vera. (2009). *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.

Stručni rad

UČENJE TALIJANSKOG UZ POMOĆ PJESAMA

Ester Ličen Paladin, profesorica talijanskog jezika

Srednja škola Izola, Izola, Slovenija

Sažetak

Nastava talijanskog jezika stalno me navodi na traženje različitih načina učenja i poučavanja. U nastavi često koristim razne aktivnosti kao što su gledanje kratkih videa, korištenje interaktivnih vježbi, rezanje i lijepljenje, izrada misaonih obrazaca, postera, ppt prezentacija, dramatizacija, upoznavanje talijanskih pjesama i pjevanje. Namjera mi je da ostvarim ciljeve nastave talijanskog jezika na način koji će učenicima biti što zanimljiviji i koji će motivirati učenike da na nastavi dobiju što više znanja. U ovom članku predstavljam kako je moguće uz pomoć talijanske pjesme na jednostavan način obogatiti vokabular, naučiti i učvrstiti gramatičke strukture i izgovor. Ne možemo zanemariti ni činjenicu da su u takvoj aktivnosti svi učenici vrlo aktivni, opušteni, zadovoljni i motivirani za rad. Predstavljam primjer dobre prakse koju sam provela zajedno s učenicima sa smjera Zdravstvena njega. Radi se o početnicima koji već treću godinu uče talijanski.

Ključne riječi: Glazba, pjevanje, motivacija, vokabular, izgovor, gramatičke strukture

1.Uvod

Osnovni cilj nastave stranog jezika je da učenici koriste gramatička pravila ciljanog jezika i odaberu odgovarajući oblik komunikacije za govornu situaciju. Čitanje i slušanje autentičnih tekstova ima vrlo važnu ulogu u učenju stranog jezika. U tu svrhu učitelji koriste različite tekstove: umjetničke i neumjetničke. Ako želimo tijekom čitanja umjetničkog teksta kod učenika izazvati emocionalni doživljaj i omogućiti im estetski užitek tokom čitanja, s druge strane, kod neumjetničkih tekstova ističemo izravnu korist istih. Učitelji stranih jezika u nastavi koristimo različite tekstove: bajke, basne, kratke priče, novinske članke, reklame, intervju, jelovnike, kuharske recepte, rasporede, tekstove pjesama, ... Cilj nam je, između ostalog, motivirati učenike na učenje, širenje općeg znanja, razumijevanje i prihvatanje druge kulture. To najlakše postizemo u takvim situacijama učenja gdje se učenici zabavljaju i opušaju dok uče, pa je uključivanje glazbe dodana vrijednost postupka učenja. Pjesme se mogu koristiti u različitim fazama postupka učenja: za provjeru ili aktiviranje prethodnog znanja, za raspravu o novim sadržajima učenja, za učvršćivanje i provjeru znanja. Uključivanjem glazbe u postupak učenja, postizemo različite ciljeve učenja. Glazba se može koristiti za povećanje pažnje, povećanje prostorno-vremenskog zaključivanja (osnova apstraktnog mišljenja), bolje pamćenje i lakše prisjećanje verbalnog materijala, opuštanje, veću kreativnost, bolje rješavanje problema te za promicanje pozitivne grupne klime i suradnje [2].

Prilikom slušanja glazbe odnosno pjesama na stranom jeziku omogućavamo učenicima:

- bogaćenje vokabulara (čitanje teksta, razumijevanje sadržaja i poruke i pojedinih nepoznatih riječi);
- učenje stalnih fraza i jezika koji koristimo u svakodnevnom životu i koji nam je zbog toga bliži;
- lakše pamćenje riječi zbog ritma;
- slušanje iste pjesme više puta;
- poboljšanje izgovora, jer slušanje glazbe na stranom jeziku usmjerava sluh na ritam jezika i njegove glasove.

Glazba ima terapijski učinak, utječe na naš rad mozga i poboljšava psihičko i tjelesno blagostanje, što dokazuju mnoge metode liječenja glazbom. Slušanjem glazbe se stvara mnogo osjećaja. Glazbenim aktivnostima u nastavi stranih jezika želimo potaknuti učenike na bolja postignuća u učenju, ne samo na kognitivnoj, već i na afektivnoj i socijalnoj razini.

Kušnierek [3] tvrdi da neki učitelji nisu svjesni mogućnosti uporabe pjesama u nastavi. Možda smatraju da su glazbene aktivnosti neprikladne za stjecanje znanja i da slušanje glazbe u učionici izaziva kaos i nemir. Prepreku za uključivanje metode učenja pjesama i metode slušanja glazbe predstavlja također i strah učitelja da učenici ne bi htjeli pjevati tijekom nastave.

Stanislawczyk i Yavener [5] smatraju da je pjesma vrlo učinkovito sredstvo učenja koje bi učitelj trebao koristiti u podučavanju jezika.

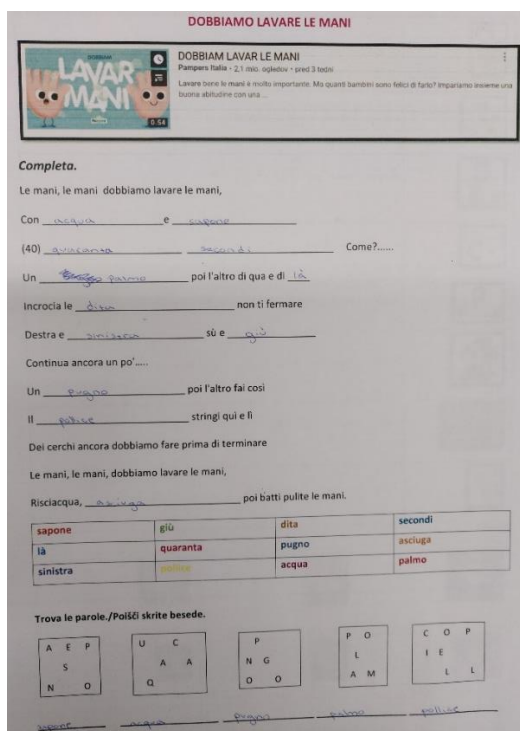
Pjesme dotiču život učenika te su povezane s njihovim interesima i iskustvima. Gotovo sve popularne pjesme govore o prijateljstvu, ljubavi, snovima, tuzi, radosti, zabavi itd. Popularne pjesme su dobra metoda za poboljšanje učenja jezika kao i za njegovu raznolikost. Uporaba pjesama, poput filma, dramatizacije ili obrazovne komunikacijske tehnologije, sredstvo je za podizanje motivacije učenika u postupku učenja, a ujedno i jedinstveno sredstvo učenja. Učenici često nesvjesno preko glazbe stječu nova znanja.

Baoan [1] naglašava da je učenje jezika dugotrajan postupak u kojem se učenici često susreću s poteškoćama i neuspjesima, stoga je potrebno održavati motivaciju. Tome svakako pridonosi i slušanje glazbe.

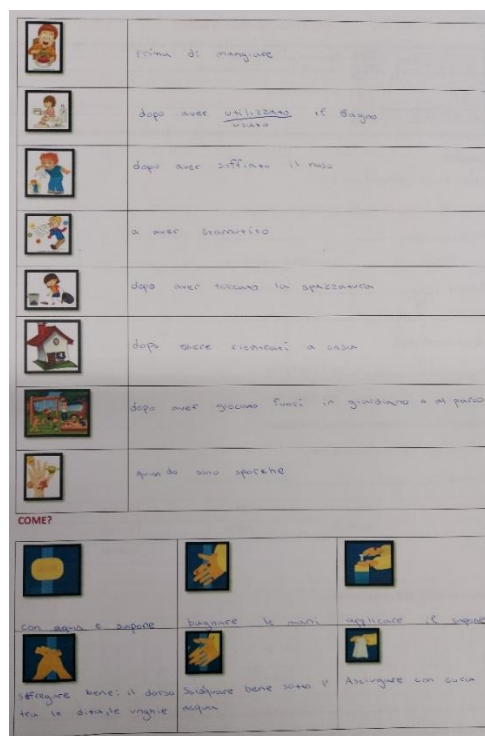
2. Učenje talijanskog uz pomoć pjesama

Scrivener [4] smatra da je najčešća aktivnost koju učenici izvode dok slušaju pjesmu dopunjavanje teksta ili umetanje riječi koje nedostaju. Ovu aktivnost naziva klišejem i predlaže neke promjene. Učenici bi trebali prije slušanja pjesme predvidjeti riječi koje nedostaju ili postaviti u pravilan redoslijed pomiješane retke pjesmi. Nakon ovih aktivnosti slijedi slušanje pjesama i njihovo uspoređivanje s njihovim prijedlozima, nagađanjima. Aktivnost se može izvesti i sa slikama koje učenici slažu pravilnim redoslijedom dok slušaju pjesme. Za učenike nižih razreda predlaže pokretne aktivnosti gdje oponašaju određene radnje tijekom slušanja. Među zahtjevnijim zadacima je stvaranje teksta na zadanu melodiju. Autor zaključuje da učitelj može puštati glazbu u različite svrhe: za stvaranje dobrog raspoloženja na početku školskog sata, za poticanje učenika na razgovor o sadržajima učenja ili za raznolikost sata kada učenici izvode „dosadne” aktivnosti.

U okviru „Le parti del corpo umano” razgovarali smo o nastavnim sadržajima pod nazivom „Lavare le mani”. U uvodnom dijelu nastave, učenici su u radnom listu tiho pročitali tekst pjesme pod naslovom „Dobbiamo lavare le mani”. U tekstu su bile izostavljene neke riječi, koje su zapisane ispod teksta. Učenici pokušavaju rasporediti zadane riječi na odgovarajuće mjesto u tekstu. Uslijedilo je slušanje pjesme. Učenici su tijekom slušanja provjeravali svoja rješenja i unosili eventualne ispravke. Nakon slušanja, učenici su usmeno odgovarali na učiteljeva pitanja, čime sam provjeravala čitanje i slušno razumijevanje teksta. Učenici su zatim iznijeli svoje mišljenje o pjesmi i argumentirali ga (pjesma mi se svidjela/nije svidjela jer...) te saželi poruku teksta. U sljedećoj fazi postupka učenja učenici su čitali naglas. Čitanje naglas važno je na stranom jeziku, posebno na jezicima kao što je talijanski, gdje se fonemi moraju pravilno povezati s odgovarajućim grafemima. Vježbom čitanja učvrštene su pravopisne i pravoriječne osobitosti: s, z, c (i), c (a), q, g, h i dvostruki suglasnici. Učenici su morali pravilno prepoznati, izgovoriti i naglasiti talijanske riječi i rečenice. Nakon učvrštenih osobitosti, uslijedila je grupna izvedba pjesmi. U završnom dijelu sata učenici su utvrdili uporabu novih riječi tražeći skrivene riječi među pomiješanim slovima i napisali kraći tekst u kojem su opisali postupak pranja ruku.

Slika 1: Radni list - prva stranica

Slika 2: Radni list - druga stranica

Slika 3: Učenika tijekom aktivnosti

3. Zaključak

Mislim da su pjesma i glazba snažni alati za učenje. U nastavu unose zabavu, lakoću i udaljavanje od rutine i monotonije. Moram napomenuti da je pravilan odabir pjesama važan za postizanje ciljeva učenja. Na predstavljenom satu učenici su slušali dječju pjesmicu. Iako sam u početku osjećala zabrinutost i strah da učenici neće htjeti sudjelovati i pjevati, pokazalo se da su vrlo rado pjevali i jako dobro pamtili tekst. Odabrana pjesma povezana je sa sadržajem učenja o kojem se raspravlja, tj. dijelovi tijela, epidemija i odgovarajuće zaštitne mjere kao što je pranje ruku. Učenici su kroz aktivnosti učenja savladali novi vokabular i tako obogatili svoj rječnik, vježbali izgovor i učvrstili uporabu modalnog glagola DOVERE u prezentu. Jedna od prednosti metode učenja i slušanja pjesama je da su svi učenici istovremeno aktivni u pjevanju, što je inače teško osigurati u velikim razredima. Učenici su također motivirani za učenje stranog jezika uz glazbu i pjevanje, što su iskazali u evaluaciji na kraju tečaja.

4. Popis literature

[1] Baoan, Wang, 2008. "Application of popular English songs in EFL classroom teaching", in: Humanising... URL: <http://old.hltmag.co.uk/jun08/less03.htm>

[2] Habe, K. (2018). Z glasbo do učenca prijaznejšega učnega okolja in boljših učnih rezultatov. URL:

<https://centerslo.si/wp-content/uploads/2019/01/Z-glasbo-do-u%C4%8Dencu-prijaznej%C5%A1ega-u%C4%8Dnega-okolja-in-bolj%C5%A1ih-u%C4%8Dnih-rezultatov.pdf>

[3] Kuśnierek, A. (2016). The role of music and songs in teaching English vocabulary to ... URL: <http://www.worldscientificnews.com> › 2015/10

[4] Scrivener, Jim (2011) Learning Teaching The Essential Guide to English Language ...URL: https://www.ircambridge.com/books/Learning_Teaching.pdf

[5] Stanislawczyk, I. E.; Yavener, S. (1976) Creativity in the Language Classroom, Newbury House Publishers, Inc, Massachusetts

[6] Dobbiam lavar le mani Dostupno na internetskoj adresi: https://www.youtube.com/watch?v=ZwKHozJOd_E

https://www.ircambridge.com/books/Learning_Teaching.pdf

Stručni rad

Profesionalni identitet nastavnika zdravstvene njege

^{1,3}Sonja Šare, mag.med.techn.,

^{2,3} Doc.dr.sc. Marija Ljubičić, mag.med.techn.

¹Medicinska škola Ante Kuzmanića-Zadar

²Opća bolnica Zadar

³Sveučilište u Zadru

Odjel za zdravstvene studije

Sažetak:

Napredak u obrazovanju medicinskih sestara posebno je zabilježen posljednjih desetljeća. Obzirom na složenost poučavanja zdravstvene njege profesionalne kompetencije nastavnika zdravstvene njege predstavljaju izazov za nove kurikulare i suvremeni pristup nastavi. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati identitet nastavnika zdravstvene njege, kao i čimbenike koji utječu na njegov razvoj. U istraživanju je sudjelovalo 90 ispitanika. Rezultati pokazuju da se ispitanici u prosjeku osjećaju kao da pripadaju zajednici nastavnika zdravstvene njege ($M=4,14, SD=0,94$), svoje nastavničke kompetencije procjenjuju visokima ($M=4,08, SD=0,94$), procjenjuju da ih je obrazovanje donekle pripremilo za posao ($M= 3,67, SD=1,09$) i često ulažu u svoj profesionalni identitet. Ulaganje nastavnika zdravstvene njege u profesionalni identitet imati će reperkusije na kvalitetu nastave, ostvarenje ishoda učenja i kvalitetu sestrinske skrbi za pacijente.

Glavne riječi: zdravstvena njega, nastavnik, identitet

1. Uvod

Učinkovito poučavanje ovisi o znanjima, vještinama i predanosti koje nastavnik unosi u proces učenja. Od nastavnika zdravstvene njege se očekuje da posjeduju znanja o predmetu, strategijama poučavanja, metodama za stvaranje i održavanje učinkovitog okruženja za učenje te da formiraju profesionalni identitet [1]. Profesionalni identitet nastavnika interpretacija je kojom se nastavnici definiraju na temelju osobne, profesionalne i društvene dimenzije profesionalnog identiteta. Osobna dimenzija se sastoji od prethodnog profesionalnog iskustva, percepcije uloge nastavnika i sebe u ulozi u nastavnika, percepcije predmeta koji poučava, motivacije za rad i ostanak u profesiji te život izvan škole. Profesionalna dimenzija uključuje sredinu u kojoj nastavnici rade, njihov odnos s učenicima i kolegama, upravljanje školom te mogućnosti stručnog usavršavanja. Društvena dimenzija uključuje društvena i politička očekivanja od nastavnika, obrazovne politike te odnos javnosti prema obrazovanju [2]. Medicinske sestre prelazeći iz kliničkog radnog okruženja u nastavni proces, suočavaju se s novom ulogom učitelja, nastojeći izgraditi novi identitet drugačiji od onog kojeg su imale tijekom rada u izravnoj skrbi za bolesnike. Stoga nastavnik zdravstvene njege mora imati uvjerljiva teorijska znanja i nastavničke vještine kako bi uspješno obavljao svoju profesiju [3]. Trenutne koncepcije identiteta nastavnika ne prikazuju identitet kao stabilan, već kao dinamičan i promjenjiv između nastavnika i višestrukih društvenih, političkih, kulturnih i institucionalnih konteksta. Tako u naracijama nastavnika o tome kako je biti nastavnik, oni iznose svoja mišljenja kao i ona iz okoline, ne samo o tome što jesu, već i o tome što nisu ili bi (ne) željeli biti [4]. Profesionalni identitet nastavnika je pod utjecajem programa inicijalnog obrazovanja, škole u kojoj rade, obrazovne politike, menadžmenta škole, programima stručnog usavršavanja i odnosa javnosti prema obrazovanju. U svijetu se prepoznaje zabrinutost zbog opadanja društvenog statusa nastavnika, a samo jačanje nastavničkog identiteta moglo bi pomoći podizanju vrijednosti obrazovanja[5]. Poučavati zdravstvenu negu iznimno je složeno i određeno posebnim odgojnim zahtjevima koja su složenija od obrazovnih jer se očekuje da nastavnik svojom ličnošću utječe na formiranje pozitivnih osobina budućih medicinskih sestara [6].

2. Metodologija istraživanja

U ovom radu ispitali smo profesionalni identitet nastavnika zdravstvene njege iz perspektive nastavnika stručnih predmeta u srednjim medicinskim školama u Republici Hrvatskoj. Također smo smatrali važnim ispitati na koji način nastavnici formiraju svoj profesionalni identitet. U istraživanju je sudjelovalo 90 nastavnika zdravstvene njege zaposlenih u srednjim strukovnim školama. Instrument istraživanja bio je upitnik Profesionalni identitet nastavnika koji je uz dozvolu autorice prilagođen nastavnicima zdravstvene njege (7). Prvim dijelom upitnika obuhvaćeni su sociodemografski podaci, a u drugom dijelu specifični podaci vezani uz profesionalni identitet nastavnika. U drugom dijelu pitanja korištene su skale od pet stupnjeva kojima su ispitanici procjenjivali mjeru ili učestalost u kojoj ispitivane čestice vrijede za njih osobno.

Deskriptivni podaci o kategorijalnim varijablama prikazani su pomoću frekvencija i postotnih udjela. Deskriptivni podaci o pitanjima mjeranim ljestvicom Likertovog tipa prikazani su pomoću aritmetičkih sredina i standardnih devijacija te postotnih udjela pojedinih odgovora.

Povezanosti osjećaja pripadnosti zajednici nastavnika zdravstvene njege i radnog iskustva u nastavi zdravstvene njege, kao i u sustavu primarne, sekundarne, tercijarne zdravstvene zaštite ili u sustavu socijalne skrbi utvrđene su Spearmanovim koeficijentima korelacije. Spearmanovim koeficijentima korelacije utvrđene su i povezanosti izraženosti sudjelovanja u različitim oblicima ulaganja u profesionalni identitet sa čimbenicima koji doprinose nesudjelovanju u aktivnostima stručnog usavršavanja (unutarnjim, vanjskim i organizacijskim).

Kao preduvjet za provedbu t-testova, Leveneovim testom utvrđeno je da se varijance uspoređivanih skupina ne razlikuju statistički značajno ($p > 0,05$).

U istraživanju je sudjelovalo 90 sudionika. Korišteni su dvosmjerni testovi i alfa vrijednost od 5%. Statistička obrada provedena je u programu SPSS, verzija 26.0 (2018, IBM Corp., Armonk, N.Y., USA). Istraživanje je odobrilo Etičko povjerenstvo Sveučilišta u Zadru.

3.Rezultati

Manje od polovice uzorka članovi su Društva nastavnika zdravstvene njege (41,1%). Najviše sudionika, njih nešto više od trećine, ima 5 do 10 godina iskustva u nastavi zdravstvene njege (37,8%). Otprilike su jednako zastupljeni oni s 1 do 5 godine iskustva (28,9%) te oni s više od 10 godina iskustva (27,8%). Najmanje je onih s manje od jedne godine iskustva (5,6%). Prije zaposlenja u sustavu obrazovanja, gotovo polovina sudionika radila je u sustavu primarne, sekundarne, tercijarne zdravstvene zaštite ili u sustavu socijalne skrbi više od 10 godina (45,6%). Oko četvrtine sudionika radilo je u tim sustavima 1 do 5 godina (26,7%), dok je manje onih koji su tamo radili 5 do 10 godina (18,9%) ili manje od jedne godine (8,9%). Rezultati su prikazani u tablici 1.

Tablica 1. Frekvencije odgovora na pitanja (N = 90)

	N	Postotak
Članstvo u Društvu nastavnika zdravstvene njege		
Da	37	41.1
Ne	53	58.9
Radno iskustvo u nastavi zdravstvene njege		
Manje od 1 godinu	5	5.6
Od 1 do 5 godina	26	28.9
Od 5 do 10 godina	34	37.8
Više od 10 godina	25	27.8

Radno iskustvo u sustavu primarne, sekundarne, tercijarne zdravstvene zaštite ili u sustavu socijalne skrbi

Manje od 1 godinu	8	8.9
Od 1 do 5 godina	24	26.7
Od 5 do 10 godina	17	18.9
Više od 10 godina	41	45.6

Sudionici se u prosjeku osjećaju kao da pripadaju zajednici nastavnika zdravstvene njege ($M = 4,14$, $SD = 0,94$). Svoje nastavničke kompetencije procjenjuju visokima ($M = 4,08$, $SD = 0,71$), a nema niti jednog nastavnika koji ih je procijenio najmanjom ocjenom. Procjenjuju da ih je obrazovanje donekle pripremilo za posao ($M = 3,67$, $SD = 1,09$) i često ulažu u profesionalni razvoj ($M = 4,23$, $SD = 0,81$). Rezultati su prikazani u tablici 2.

Tablica 2. Deskriptivni podaci o raznim pitanjima Likertovog tipa ($N = 90$)

Pitanja	M	SD	Odgovori (%)				
			1	2	3	4	5
Osjećaj pripadnosti zajednici nastavnika zdravstvene njege	4,14	0,94	1,1	4,4	17,8	32,2	44,4
Samoprocjena nastavničkih kompetencija	4,08	0,71	0,0	2,2	14,4	56,7	26,7
Učestalost ulaganja u profesionalni razvoj	4,23	0,81	1,1	1,1	13,3	42,2	42,2
Procjena koliko je obrazovanje pripremilo sudionike za posao	3,67	1,09	4,4	7,8	31,1	30,0	26,7

Bilješka: M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija, 1 do 5 – postoci odgovora na pitanje gdje 5 označava najsnažniju izraženost karakteristike mjerene pitanjem.

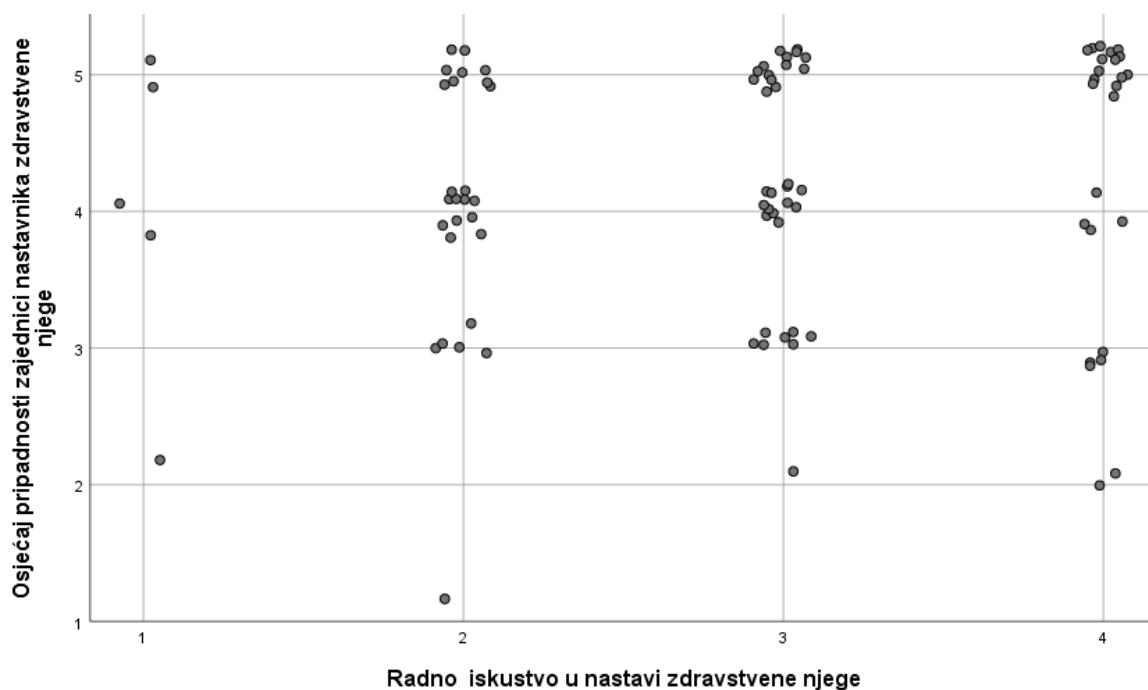
Od raznih oblika ulaganja u profesionalni identitet, sudionici najčešće sudjeluju u stručnim usavršavanjima koje organizira škola u kojoj su zaposleni ($M = 4,50$, $SD = 0,95$) te odlaze na međuzupanijska stručna vijeća nastavnika zdravstvene njege ($M = 4,16$, $SD = 1,17$). Potom su najzastupljeniji odlasci na „online“ tečajeve i „webinare“ ($M = 3,68$, $SD = 1,19$), programe usavršavanja općih nastavničkih kompetencija ($M = 3,61$, $SD = 1,15$) te praćenje stručne literature s područja psihologije, pedagogije i didaktike ($M = 3,50$, $SD = 1,16$). Ostali oblici ulaganja u profesionalni identitet imaju prosječne ocjene niže od srednje vrijednosti „3,“ a uključuju sudjelovanje na međunarodnim skupovima na kojima se raspravlja o temama bitnim za nastavu zdravstvene njege ($M = 2,78$, $SD = 1,54$), sudjelovanje u međunarodnim projektima ($M = 2,67$, $SD = 1,50$), autorstva udžbenika/priručnika iz područja zdravstvene njege ($M = 2,00$, $SD = 0,82$) te najrjeđe autorstva stručnih i znanstvenih članaka iz područja nastave zdravstvene njege ($M = 1,87$, $SD = 0,81$). Rezultati su prikazani u tablici 3.

Tablica 3. Deskriptivni podaci o oblicima i učestalosti ulaganja u profesionalni identitet (N = 90)

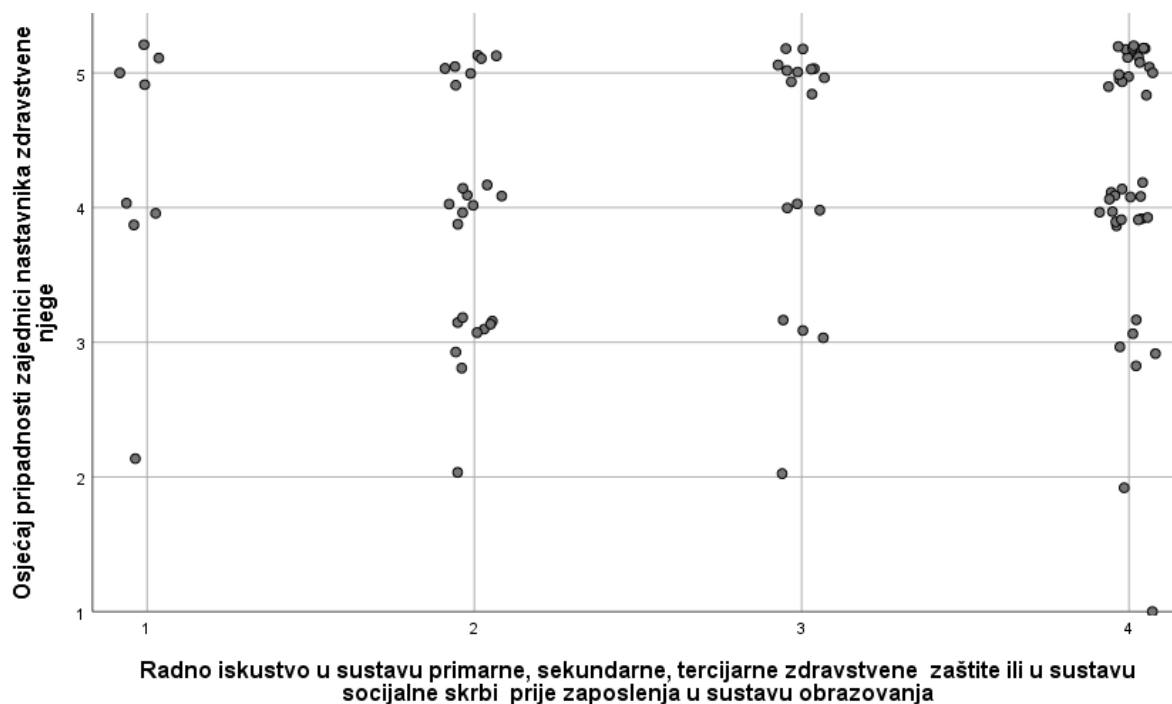
Pitanja	M	SD	Odgovori (%)				
			1	2	3	4	5
Sudjelovanje u stručnim usavršavanjima koje organizira škola	4,50	0,95	3,3	1,1	8,9	15,6	71,1
Sudjelujem na međuzupanijskim stručnim vijećima nastavnika zdravstvene njege	4,16	1,17	6,7	3,3	11,1	25,6	53,3
Sudjelujem na međunarodnim skupovima na kojima se raspravlja o temama bitnim za nastavu zdravstvene njege	2,78	1,54	32,2	14,4	16,7	16,7	20,0
Sudjelujem u „online“ tečajevima, „webinarima“	3,68	1,19	7,8	7,8	21,1	35,6	27,8
Sudjelujem u programima usavršavanja općih nastavničkih kompetencija (medijska pismenost, „e-learning“...)	3,61	1,15	5,6	10,0	28,9	28,9	26,7
Sudjelujem u međunarodnim projektima („Erasmus“...)	2,67	1,50	35,6	11,1	20,0	17,8	15,6
Pratim stručnu literaturu s područja psihologije, pedagogije i didaktike	3,50	1,16	4,4	18,9	21,1	33,3	22,2
Autor sam stručnih i znanstvenih članaka iz područja nastave zdravstvene njege	1,87	0,81	26,7	68,9	0,0	0,0	4,4
Autor sam udžbenika/priručnika iz područja zdravstvene njege	2,00	0,82	16,7	77,8	0,0	0,0	5,6

Bilješka: M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija, 1 do 5 – postoci odgovora na pitanje gdje 5 označava najsnažniju izraženost karakteristike mjerene pitanjem.

Spearmanovim koeficijentima korelacije nisu pronađene statistički značajne povezanosti osjećaja pripadnosti zajednici nastavnika zdravstvene njege s radnim iskustvom u nastavi zdravstvene njege ($r = 0,125$, $p = 0,242$), kao niti u sustavu primarne, sekundarne, tercijarne zdravstvene zaštite ili u sustavu socijalne skrbi ($r = 0,103$, $p = 0,333$).

Slika 1. Dijagram raspršenja radnog iskustva u nastavi zdravstvene njege i osjećaja pripadnosti zajednici nastavnika zdravstvene njege uz „jitter“ efekt

Slika 2. Dijagram raspršenja radnog iskustva u sustavu primarne, sekundarne, tercijarne zdravstvene zaštite ili u sustavu socijalne skrbi (uz „jitter“ efekt)

Smatranje da unutarnji čimbenici doprinose nesudjelovanju u aktivnostima stručnog usavršavanja nije statistički značajno povezana niti s učestalošću sudjelovanja u niti jednom obliku ulaganja u profesionalni identitet ($p > 0,05$). S izraženijim stavom da vanjski čimbenici doprinose nesudjelovanju statistički značajno, no u maloj mjeri, pada stopa sudjelovanja u stručnim usavršavanjima koje organizira škola ($r_s = -0,217$, $p = 0,040$). Preostale povezanosti vanjskih čimbenika i oblika ulaganja nisu statistički značajne ($p > 0,05$). S izraženijim stavom da organizacijski čimbenici doprinose nesudjelovanju pada stopa sudjelovanja na međuzupanijskim stručnim vijećima ($r_s = -0,312$, $p = 0,003$) te u online tečajevima i webinarima ($r_s = -0,314$, $p = 0,003$), uz srednje izražene veličine efekta. Također sa smatranjem da organizacijski čimbenici doprinose nesudjelovanju pada stopa sudjelovanja u ukupnoj mjeri ulaganja u profesionalni identitet ($r_s = -0,230$, $p = 0,030$). Sudionici koji ne pohađaju međuzupanijska stručna vijeća te online tečajeve i webinare smatraju da će organizacijski čimbenici predstavljati problem, no oni koji ih pohađaju smatraju da ipak nije tako. Preostale povezanosti organizacijskih čimbenika i oblika ulaganja nisu statistički značajne ($p > 0,05$). Rezultati su prikazani u tablici 4.

Tablica 4. Spearmanovi koeficijenti korelacije izraženosti sudjelovanja u različitim oblicima ulaganja u profesionalni identitet sa čimbenicima koji doprinose nesudjelovanju u aktivnostima stručnog usavršavanja ($N = 90$)

Sudjelovanje u različitim oblicima ulaganja u profesionalni identitet	Čimbenici		
	Unutarnji	Vanjski	Organizacijski
Sudjelujem u stručnim usavršavanjima koje organizira škola u kojoj sam zaposlen/a	-0,096	-0,217*	-0,162
Sudjelujem na međuzupanijskim stručnim vijećima nastavnika zdravstvene njege	-0,063	-0,079	-0,312**
Sudjelujem na međunarodnim skupovima na kojima se raspravlja o temama bitnim za nastavu zdravstvene njege	-0,015	-0,031	-0,054
Sudjelujem u online tečajevima, „webinarima“	-0,019	-0,141	-0,314**
Sudjelujem u programima usavršavanja općih nastavničkih kompetencija (medijska pismenost, „e-learning“...)	-0,095	-0,152	-0,201
Sudjelujem u međunarodnim projektima („Erasmus“...)	0,064	0,045	-0,074
Pratim stručnu literaturu s područja psihologije, pedagogije i didaktike	-0,097	-0,127	-0,177
Autor sam stručnih i znanstvenih članaka iz područja nastave zdravstvene njege	-0,159	-0,184	0,090
Autor sam udžbenika/priručnika iz područja zdravstvene njege	-0,127	-0,058	-0,086
Ukupno ulaganje u profesionalni identitet	-0,020	-0,096	-0,230*

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$.

Od razloga za nesudjelovanje u aktivnostima stručnog usavršavanja najviše su isticali organizacijski čimbenici ($M = 3,06$, $SD = 1,45$), potom vanjski čimbenici ($M = 2,76$, $SD = 1,38$), te na zadnjem mjestu unutarnji čimbenici ($M = 2,62$, $SD = 1,48$). Analiza varijance za zavisne uzorke pronašla je statistički značajne razlike među različitim čimbenicima ($F(1,81, 161,16) = 4,489$, $p = 0,015$), uz slabo izraženu veličinu efekta ($\eta^2 = 0,048$). Organizacijski čimbenici procjenjivani su kao statistički značajno više odgovorni za nesudjelovanje u aktivnostima stručnog usavršavanja ($p = 0,035$) od unutarnjih čimbenika, dok razlike između organizacijskih i vanjskih ($p = 0,120$) te unutarnjih i vanjskih čimbenika ($p = 0,655$) nisu statistički značajne. Rezultati su prikazani u tablici 5.

Tablica 5. Deskriptivni podaci o razlozima za nesudjelovanje u aktivnostima stručnog usavršavanja ($N = 90$)

Pitanja	M	SD	Odgovori (%)				
			1	2	3	4	5
Unutarnji čimbenici (npr. osobna nezainteresiranost)	2,62	1,48	36,7	8,9	25,6	13,3	15,6
Vanjski čimbenici (npr. mali utjecaj usavršavanja na napredovanje)	2,76	1,38	27,8	11,1	33,3	13,3	14,4
Organizacijski čimbenici (teškoće u pronalasku stručne zamjene za izostanak s nastave; dostupnost aktivnosti)	3,06	1,45	20,0	17,8	22,2	16,7	23,3

Bilješka: M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija, 1 do 5 – postoci odgovora na pitanje gdje 5 označava najsnažniju izraženost karakteristike mjerene pitanjem.

Članovi Društva nastavnika zdravstvene njege i sudionici koji nisu članovi Društva ne razlikuju se statistički značajno po osjećaju pripadnosti zajednici nastavnika zdravstvene njege ($t(88) = 1,290$, $p = 0,201$). Članovi Društva smatraju da različiti oblici ulaganja u profesionalni razvoj utječu na promjenu nastavničkih djelovanja statistički značajno više nego sudionici koji nisu članovi Društva ($t(88) = 2,684$, $p = 0,009$), uz snažno izraženu veličinu efekta ($d = 0,590$). I na kraju, članovi Društva statistički značajno više nego sudionici koji nisu članovi smatraju da ih je obrazovanje pripremilo za posao nastavnika zdravstvene njege ($t(88) = 2,276$, $p = 0,025$). Efekt je srednje izražen ($d = 0,497$). Rezultati su prikazani u tablici 6.

Tablica 6. Deskriptivni podaci i rezultati t-testova za nezavisne uzorke razlika s obzirom na članstvo u Društvu nastavnika zdravstvene njege ($N_1 = 37$, $N_2 = 53$)

Zavisna varijabla	Članovi	M	SD	t	df	p	d
Osjećaj pripadnosti zajednici	Da	4,30	0,94	1,290	88	0,201	0,276
	Ne	4,04	0,94				
Utjecaj ulaganja na promjenu	Da	4,19	0,78	2,684	88	0,009	0,590
	Ne	3,64	1,06				

Koliko obrazovanje priprema za posao	Da	3,97	0,93	2,276	88	0,025	0,497
	Ne	3,45	1,15				

Bilješka: M – aritmetička sredina, SD – standardna devijacija, t – rezultat Welchovog t-testa, df – stupnjevi slobode, p – statistička značajnost, d -veličina efekta izražena kroz Cohenov d.

4. Rasprava

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da se sudionici u prosjeku osjećaju kao da pripadaju zajednici nastavnika zdravstvene njege, svoje nastavničke kompetencije procjenjuju visokima, procjenjuju da ih je obrazovanje donekle pripremio za posao i često ulažu u razvoj vlastitog profesionalnog identiteta. Potreba za ulaganjem u profesionalni identitet nastavnika zdravstvene njege proizlazi iz zakona i pravilnika za nastavničku profesiju u Republici Hrvatskoj. Navedeni zakonski propisi obvezuju nastavnike na trajno stručno usavršavanje u programima koje je odobrilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja [7]. Uz to, nastavnici zdravstvene njege primarno su medicinske sestre koje se imaju obvezu trajno se usavršavati prema Zakonu o sestrinstvu [8]. Kombinacija ova dva modela usavršavanja može utjecati na učestalost ulaganja u razvoj profesionalnog identiteta nastavnika zdravstvene njege jer ono obuhvaća stručno, kliničko, pedagoško i didaktičko usavršavanje. Upravo se vizija i misija profesionalnog razvoja temelji na razvojnoj kompetenciji nastavnika. Pri tome se didaktičke kompetencije nastavnika očituju u primjeni metodologije predmeta koji poučavaju, utjecaja na razredno ozračje, utvrđivanje učenikova postignuća u školi i stvaranja partnerskog odnosa s roditeljima [9]. Nadalje, procjena sudionika o manjkavosti obrazovanja za nastavničku profesiju može biti rezultat propisa o uvjetima koji su nužni za obavljanje poslova nastavnika zdravstvene njege u srednjim školama. Naime, poslove nastavnika može obavljati osoba koja je završila preddiplomski, diplomski sveučilišni studij ili diplomski specijalistički studij odgovarajuće vrste i ima potrebne pedagoške kompetencije. Tako prvostupnici, magistri sestrinstva i diplomirane medicinske sestre uz polaganje dodatnih pedagoških kompetencija mogu izvoditi nastavu zdravstvene njege [6]. U Republici Hrvatskoj školovanje medicinskih sestara na diplomskoj razini uvodi se 2006./2007. godine na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu, a 2010./2011. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku s programima nastavničkih kompetencija [10,6]. Točnije, metodika nastave zdravstvene njege u Republici Hrvatskoj je do otvaranja studija sestrinstva u Osijeku obilježena postojanjem metodičkih priručnika za nastavnike zdravstvene njege u srednjim školama i polaganjem stručnog nastavničkog ispita [11]. Sukladno mišljenju sudionika o nedovoljnoj pripremljenosti za nastavničku profesiju rezultati pokazuju kako se nastavnici zdravstvene njege usavršavaju u programima nastavničkih kompetencija i prate literaturu iz područja pedagogije i didaktike. Rezultati ove studije su pokazali kako se sudionici najčešće usavršavaju na stručnim skupovima koje organizira matična ustanova i međužupanijska stručna vijeća jer su ona vremenski, prostorno i financijski najdostupnija [7]. Navedeno potvrđuju rezultati istraživanja o usavršavanju ostalih nastavničkih profesija [2]. Zanimljivo je kako su unutarnji čimbenici poput osobne nezainteresiranosti najmanje odgovorni za nesudjelovanje u aktivnostima usavršavanja. Potvrdu navedenih rezultata također nalazimo u istraživanju identiteta strukovnih nastavnika provedenom u Republici Hrvatskoj. Ono pokazuje kako nastavnici zadovoljstvo svojim poslom pronalaze u pozitivnim povratnim informacijama od strane učenika, u stabilnosti i uvjetima rada nastavničkog posla,

zbog dobre kombinacije bavljenja matičnom strukom te nastavom [2]. Kako je ovo istraživanje provedeno na samom početku pandemije COVID-19, s oprezom možemo govoriti o učestalosti ulaganja u profesionalni identitet preko „online“ edukacija koje su ujedno bile dominantne u vrijeme pandemije. Nastavnici zdravstvene njege u srednjim strukovnim školama mogu napredovati u nastavnim zvanjima mentora, savjetnika i izvrsnog mentora što se određuje na osnovu uspješnosti u radu s učenicima, izvannastavnog stručnog rada i stručnog usavršavanja [6]. Istraživanje provedeno u Velikoj Britaniji pokazuje da nagrađivanje nastavnika iako nije jedini poticaj ili motivirajući čimbenik može imati veliku ulogu u uspostavljanju pozitivne kulture radnog mjesta i prenošenja poruke da je poučavanje važno [12]. Iako su manje od polovine sudionika u ovom istraživanju članovi Društva nastavnika zdravstvene njege, oni se ipak osjećaju da pripadaju zajednici nastavnika. Ovakve rezultate možemo pripisati činjenici da zajednica pruža osjećaj zahvalnosti, povezanosti, prepoznavanju vlastite kompetencije, zajedničkom osjećaju predanosti i uzorima koji pomažu nastavnicima da se vide u budućnosti [4]. Nastavnici strukovnih predmeta ostvaruju bliske odnose unutar svoje zajednice i stručnih aktiva [2]. Stoga je važno održavati zajednicu u kojoj se nastavnici mogu međusobno podupirati. Studije pokazuju da kada se nastavnici osjećaju povezani sa zajednicom nastavnika, zajednica služi kao skupina za koju smatraju joj pripadaju [13,14]. Značajna je društvena vrijednost kompleksnosti nastavnika i plemenitost nastavničke profesije. Stoga je važno razvijati i unaprijediti kompetencije nastavnika, promatrane u slojevitoj složenosti nastavnog procesa koje su prisutne u formiranju profesionalnog identiteta. Tako nastavnik koji ulaže u svoj profesionalni identitet uživa u svom poslu, ima autoritet kojeg učenici prihvaćaju i pedagoški pristup kojim utječe na kvalitetu nastave [9]. Unatoč važnosti rezultata ove studije za percepciju razvoja profesionalnog identiteta nastavnika, ova studija ima određena ograničenja. Ona se odnose prvenstveno na relativno mali broj uključenih ispitanika, ali i vremensko određenje istraživanja koje je obuhvatilo početak pandemije COVID-19. Unatoč tomu, ovo istraživanje pruža vrlo vrijedne informacije o ključnim čimbenicima razvoja profesionalnog identiteta nastavnika zdravstvene njege te je od iznimnog značaja za buduća istraživanja koja bi obuhvatila ne samo veći broj ispitanika, nego i šire područje profesionalnog identiteta nastavnika.

5. Zaključak

Studija potvrđuje da sudionici imaju osjećaj pripadanja zajednici nastavnika zdravstvene njege te da svoje nastavničke kompetencije procjenjuju visokima. Nadalje, studija ukazuje na značaj usavršavanja u kvalitetnom obavljanju nastavničkog posla i ulaganju u profesionalni razvoj. Sudionici se najčešće usavršavaju na skupovima koje organizira škola, međužupanijskim aktivima pri čemu su unutarnji čimbenici bili najmanje povezani s nesudjelovanjem u stručnim usavršavanjima. Potrebno je i dalje identificirati demotivirajuće čimbenike u napretku nastavničke profesije te kontinuirano pratiti razvoj profesionalnog identiteta nastavnika zdravstvene njege. Uzimajući u obzir složenost obrazovanja medicinskih sestara od iznimne je važnosti ulaganje nastavnika zdravstvene njege u profesionalni identitet što će imati reperkusije na kvalitetu nastave, ostvarenje ishoda učenja i kvalitetu sestrinske skrbi za pacijente.

6. Literatura:

- [1.] Mukumbang FC, Alindekane LM. Student nurse-educators construction of teacher identity from a self evaluation perspective: A quantitative case study. Nurs Open.2017; 4(2):108-115. <https://doi.org/10.1002/nop2.75>
- [2.] Vignjević Korotaj B. Formiranje i razvoj profesionalnog identiteta nastavnika stručno-teorijskih sadržaja u Republici Hrvatskoj. Doktorska disertacija. Sveučilište u Rijeci; 2020. Doktorski_rad-B_Vignjevic_Korotaj.pdf (uniri.hr)
- [3.] Gonzales MA, Monereo C. The teacher. Construction of a new professional identity. Invest Educ Enferm. 2012; 30(3):398-405. (17) (PDF) Medicinska sestra. Izgradnja novog profesionalnog identiteta (researchgate.net)
- [4.] Lankveled T, Thampy H, Cantillon H, Horsburg P, Kluijtmans M. Supporting a teacher identity in health professions education: AMEE Guide No. 132. Medical Teacher. 2020; 43(2).
- [5.] Diković M, Plavšić M. Vrijednosti obrazovanja i nastavnički identitet iz učeničke, roditeljske i nastavničke perspektive. Metodčki ogledi. 2019; 26:1,7-31. 322437 (srce.hr)
- [6.] Abou Aldan D. Metodika zdravstvene njege. Zagreb: Medicinska naklada; 2019.
- [7.] Lujić R. Profesionalni identitet učitelja francuskog jezika u Republici Hrvatskoj. Metodčki ogledi. 2019; 26: 2,129-146.
- [8.] Zakon o sestrinstvu. NNN121/03,117/08,57/11. Zakon o sestrinstvu - Zakon.hr
- [9.] Jurčić M. Kompetentnost nastavnika pedagoške i didaktičke dimenzije. PEDAGOGIJSKA istraživanja. 2014; 11 (1), 77 – 93. 205883 (srce.hr)
- [10.] Mrnjec V. Povijesni pregled obrazovanja medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj. Sestrinski glasnik. 2014; 19:246-9 DOI: 10.11608/sgnj.2014.19.052
- [11.] Abou Aldan D. Četvrti stručni skup Društva nastavnika zdravstvene njege i Drugi stručni skup Društva za povijest sestrinstva [Koprivnica 22.03.2016]. Sestrinski glasnik. 2016; 21:213-5 DOI: 10.11608/sgnj.2016.21.046

- [12.] Skelton A. Colonised Yb quality? Teacher identities in a research-led institution. *Brit J Sociol Educ.* 2012; (33(6):793-811. <https://doi.org/10.1080/01425692.2012.692047>
- [13.] Akkerman SF, Meijer PC. A dialogical approach to conceptualizing teacher identity. *Teach Educ.* 2011; 27 (2):308–319. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.013>
- [14.] Wenger E. *Communities of practice: Learning, meaning and identity.* Cambridge: Cambridge University Press;1998.

Stručni rad

STRATEGIJE I DIDAKTIČKI MATERIJALI U INKLUZIJI

Nina Volčanjek, mag. prof. raz. nast. i mag. prof. ink. ped.

OŠ Bojana Iliča Maribor, Maribor, Slovenija

Sažetak

Učitelji se često susreću s tako raznolikim razredima, a često ostajemo bez znanja o tome kako stvoriti pozitivno okruženje uz materijala za učenje, u kojem će se svi učenici, bez obzira na različitost i potrebe, osjećati dobro i prihvaćeno. U svrhu istraživanja, dvije godine pratili smo inkluzivni razred i društvenu klimu u njemu. Svrha istraživanja je također prikazati metode i strategije koje se koriste u inkluzivnoj učionici s ciljem bolje socijalne kohezije i većeg osjećaja pripadnosti pojedinca.

Ključne riječi: inkluzija, društvena klima, strategije, metode

1. Uvod

Prema McMainsu [1] učenici u inkluzivnoj učionici uče više. Učenici s posebnim potrebama postižu više i mogu poboljšati svoje akademske, ali i socijalne vještine kroz inkluzivno obrazovanje. Učenici bez posebnih potreba pokazuju pozitivniji stav prema vršnjacima u inkluzivnoj učionici. Svi učenici uče si međusobno pomagati i pokazati više prihvatanja i tolerancije kada svi dožive inkluzivno obrazovanje. Da bi učitelji bili učinkoviti, moraju razumjeti razlike među učenicima i imati pozitivan stav prema inkluziji [1]. Inkluzivni učitelji moraju planirati kreativne sate kako bi svi učenici mogli naučiti nešto primjenom ovog pristupa - djeca s posebnim potrebama mogu imati koristi od toga što su sa učenicima bez posebnih potreba, ali s druge strane učenici bez posebnih potreba mogu naučiti toleranciju, prihvatanje ponašanja i društvena odgovornost [3].

Strategije i metode poučavanja za inkluzivno obrazovanje važne su za uspješnu nastavu i rad s različitim ili heterogenim skupinama. Grupno učenje, poučavanje kognitivnih strategija i strategija ponašanja itd. Posebno su važni za uspješnu nastavu u raznolikoj učionici [2].

2. Metode

Svrha

Svrha istraživanja bila je uvesti nekoliko metoda i didaktičke materijale koje se mogu koristiti u inkluzivnoj učionici s ciljem poboljšanja društvene klime.

Način istraživanja

Za potrebe istraživanja odabrali smo kvalitativnu studiju slučaja i opisnu metodu istraživanja. Studija je provedena tijekom dvije uzastopne školske godine od rujna 2019 do lipnja 2021 godine.

Uzorak

Istraživanje je obuhvatilo uzorak, koji se sastojao od 22 učenika jedne većinske škole u Sloveniji. Svi su učenici pohađali treći, a sljedeće godine četvrti razred osnovne škole. U učionici je bilo 9 djevojčica i 13 dječaka.

Među 22 učenika, 6 je bilo djece s posebnim potrebama među njima su bili dijagnosticiran Aspergerov sindrom, poremećaj pažnje i koncentracije (ADHD), disleksija, govorno jezični poremećaj, skotopični sindrom i manja slavljenika paraliza. Bilo je i 4 učenika koji su bili u procesu identificiranja poteškoća u učenju.

Od 22 učenika u učionici, 4 su imala drugi maternji jezik.

Od 22 učenika, 6 je identificirano kao darovito u pojedinim područjima.

Prikupljanje i analiza podataka

Podaci su se prikupljali tijekom dvije uzastopne školske godine, od rujna 2019 do srpnja 2021. Evaluacija se provodila krajem svakog mjeseca.

3. Rezultati

Korištene strategije i didaktički materijali

S ciljem poboljšanja razredne klime, nastavnik je u obrazovni proces implementirao različite strategije i didaktičke materijale. Neke strategije koje su imale pozitivan utjecaj na društvenu klimu navedene su u nastavku.

- a) Pozdrav: Svaki dan počeo je sa pozdravom. Prije nastave učitelj je pitao svakog učenika, kako je i je li se dogodilo nešto važno što bi želio podijeliti. Svrha ove strategije bila je razvita slušna percepcija, pažnja i koncentracija te dati učenicima osjećaj da su čini i dio grupe.
- b) Redoslijed: Svaki dan prije početka sata učitelj je objašnjavao redoslijed predmeta i prezentirao glavni sadržaj svakog predmeta. Ova strategija je pomogla olakšati organizaciju učenika.
- c) Inovativni nastavni pristupi: Pouke i objašnjenja rijetko su bila frontalna. Učenici su često radili u grupama, a učitelj je promicao suradničko učenje. Pouke su bile multisenzorne, bilo je puno eksperimentalnog rada. Učenje se često odvijalo na podu u učionici ili čak vani sjedeći na jastucima.
- d) Društvene igre: Učenici su svaki tjedan sudjelovali u društvenim igrama. Temeljile su se na trenutnoj klasnoj dinamici i imale su za cilj veće prihvaćanje, razvoj empatije i suradnje. Učitelj i drugi stručnjaci vodili su krugove razgovora u kojima su učenici mogli otvoreno izraziti svoje osjećaje, brige i pitanja o dinamici nastave.
- e) Knjižica ponašanja: Svaki je učenik dobio knjigu u kojoj je nadzirao svoje ponašanje i pomoću smajlija procjenjivao kako se osjeća ovi dan. Učenici su imali priliku razmisliti o svom ponašanju i razgovarati o tome s učiteljem i razrednicama.
- f) Pozitivan odnos: Veliki napredak u dinamici nastave postigao je i pozitivan odnos učitelja prema djeci. Učiteljica je više puta naglašavala „Znam da možeš“. Pozitivno ponašanje je pojačano, a svaki manji napredak je pohvaljen. Ovakav način poučavanja pokazao se učinkovitim. Stručnjaci koji su radili u učionici također su više puta izrazili povjerenje u kognitivne i društvene sposobnosti pojedinaca i grupe u cjelini te su kontinuirano promicali neovisnost učenika.

Tijekom školskih godina korištena je ogromna količina didaktičkog materijala. Didaktički materijali podijeljeni su u dvije skupine. Prva skupina su didaktički materijali za individualnu uporabu. Oni su bili usmjereni na smanjenje deficita u pojedinim područjima, a uživali su uglavnom učenici s posebnim potrebama s većim poteškoćama u području samoregulacije ponašanja, organizacije itd. Druga skupina didaktičkih materijala bila je namijenjena cijeloj učionici i bila je namijenjena poboljšanje društvene klime i izgradnja pozitivnih odnosa.

Prvo ćemo opisati neke od didaktičkih materijala za osobnu uporabu.

- a) Dodatni stol: Dodatni stol pored svog stola je bio za lakšu organizaciju i urednost radne površine.
- b) Držač za čitanje: Učenici sa teškoćama u čitanju imali su držač za čitanje sa kojim su lakše čitali i organizirali svoju radno površinu.
- c) Klasifikacija boja: Učitelj je obojao hrbat svake bilježnice. Sve bilježnice određenog predmeta bile su određene boje (npr. matematika - žuta).
- d) Jastuk: Jastuk za ravnotežu koji je bio stavljen na sjedalo, omogućavajući učenicom da se lakše koncentriraju.

Drugo, korišteni su neki didaktički materijali namijenjeni cijeloj učionici.

- a) Vizualni raspored: Jedan od najvažnijih je vizualni raspored koji sadrži slike i skraćenice školskog predmeta. Lekcije su bile raspoređene prema rasporedu s trakom za zatvaranje i stoga su se mogle ukloniti i zamijeniti. Time je učitelj osigurao da učenici znaju koliko će sati još imati.
- b) Kutija za opuštanje: Kad je učenicima bilo potrebno opuštanje, odvratanje pozornosti od frustracije ili nagrada za željeno ponašanje, mogli su izabrati gadget iz kutije. Kutija je sadržavala kinetički pijesak, kompresijsku kuglu, lopticu za masažu, plastelin, ploču za brisanje, bočicu za otpuštanje, stranice za bojanje s umirujućim uzorcima itd.
- c) Kutak za opuštanje: Također je važno spomenuti kutak za opuštanje, gdje su učenici imali jastuk, deku i pješčani sat. Često se koristio kao prostor za druženje, prostor za razmišljanje u slučaju neželjenog ponašanja ili prostor za povlačenje u slučaju nasilnog ponašanja. Učenici koji su imali poteškoća u održavanju pozornosti na satu koristili su kutak za opuštanje nekoliko puta kao kratkoročni prostor za povlačenje i kasnije nastavak rada.
- d) Plakat: Za djevojke su dva plakata utjecala na poboljšanje međuljudskih odnosa. Izjave „ja kažem“ pokazale su se vrlo učinkovitima. U slučaju neslaganja među njima, mogli su izraziti svoje osjećaje ili opisati sukob na nekonfliktan način (ne sviđa mi se što..., osjećam se ovako..., sljedeći put želim...). Razina neslaganja i neželjenog ponašanja značajno su se smanjili.

4. Rasprava i zaključci

Osim prijenosa znanja, korišteno je bilo nekoliko metoda i didaktičkih materijala koje su potaknuli jednakost i prihvaćanje učenika bez posebnih potreba i onih s posebnim potrebama. Neke strategije i didaktički materijali imali su vrlo dobar učinak na napredak pojedinaca, a prije svega na klimu u učionici.

Za učitelje i druge stručnjake poučavanje u inkluzivnoj učionici može biti veliki izazov. Kako će to biti učinjeno ovisi uglavnom o učiteljevoj fleksibilnosti, spremnosti da pomogne, prilagodi se i izađe iz okvira svoje redovne nastave. I iznad svega, uspjeh u razredu i individualni napredak ovise uglavnom o učiteljevom prihvaćanju učenika s posebnim potrebama i sklonosti uključivanju.

Međutim, pozitivna društvena klima u razredu često se ne događa jer se učitelji često suočavaju s nedostatnom neprofesionalnom osposobljenošću za rad s djecom s posebnim potrebama i za rad u inkluzivnim učionicama.

To znači da je potrebno obnoviti nastavne programe i uskladiti ih s inkluzivnim pristupom, jer učitelj mora steći potrebno znanje za rad u raznolikoj učionici kako bi postao inkluzivan. Učitelj mora biti osposobljen za uključivanje.

5. Literatura

[1.] McMains, L. D. (2021). Inclusive Education: *What it means, proven strategies, and a case study* <https://education.cu-portland.edu/blog/classroom-resources/inclusive-education/>

[2.] Mitchell, D. (2018). *The ecology of inclusive education*. London: Routledge.

[3.] Wentzel, K. R. (2003). School adjustment. In W. M. Reynolds and G. E. Miller. *Handbook of psychology: Vol. 7. Educational psychology* (page 235-258). New York, NY, USA: John Willey and Sons.

Stručni rad

PREDSTAVLJAJU SE DAROVITI UČENICI

Martina Hribernik

Osnovna škola Antona Aškerca Velenje

Sažetak

U školama susrećemo učenike koji se jako razlikuju, kako po znanju, tako i po drugim značajkama. Posebna briga nas učitelja je njihov trajan rast i razvoj. Brzo utvrđujemo da su neki učenici jako perceptivni, da već imaju dosta stečenog znanja i da su spremni raditi. To predstavlja veliki izazov za učitelje. Važno je utvrditi je li učenik marljiv ili darovit. Kada smo u tome uspješni, moramo naravno čim prije prepoznati učenika odnosno utvrditi za koje je područje darovit. Često utvrdimo da učenici prepoznati u ovoj kategoriji ne žele biti izloženi. Zato u školi pripremamo emisiju u kojoj ih predstavljamo. Zapažamo njihova postignuća, gdje su najbolji, što im to znači, kako su došli do toga, što predlažu drugima... Nakon samo nekoliko emisija utvrdili smo da ih to čini jako ponosnim, a u isto vrijeme to je i poticaj za ostale učenike u školi.

Ključne riječi: darovitost, predstavljanje, kreativnost, raznolikost, emisija

1. Što je darovitost

Prema Zakonu o osnovnoj školi (čl. 11.), daroviti učenici su učenici koji pokazuju izrazito natprosječne sposobnosti razmišljanja ili iznimna postignuća u pojedinim područjima učenja, umjetnosti ili sporta. [4.] Ovim učenicima škola osigurava odgovarajuće uvjete za odgoj i obrazovanje prilagođavajući njihove sadržaje, metode i oblike rada i omogućavajući im uključivanje u dopunsku nastavu, druge oblike individualne i grupne pomoći i druge oblike rada.

1.1 Ishodišta za otkrivanje i rad s darovitim učenicima

- Koncept otkrivanja i rada s darovitim učenicima trebao bi proizaći iz suvremenog poimanja darovitosti.
- Rad s darovitim učenicima treba započeti što je prije moguće. Po pravilu, u prvoj trijadi rad s njima se obično odvija u oblicima unutarnje diferencijacije nastave, u drugoj trijadi u oblicima unutarnje i fleksibilne diferencijacije, a u trećoj trijadi, osim ovih oblika i u obliku djelomične vanjske diferencijacije.
- Pri otkrivanju darovitih učenika sudjeluju svi pedagoški djelatnici i školska savjetodavna služba.
- Pored pravovremenog otkrivanja darovitih učenika i organiziranja različitih diferenciranih oblika rada s njima, potrebno je također i njihovo kontinuirano praćenje. To uključuje praćenje ukupnog razvoja darovitih učenika, svih područja osobnosti. Osobne podatke vodi školska savjetodavna služba, sukladno sa Zakonom o osnovnoj školi (čl. 94. i 95.).
- Učinkovita briga za darovite učenike pretpostavlja odgovarajuće materijalne i kadrovske uvjete te kontinuirano stručno usavršavanje na području otkrivanja i rada s njima.
- Briga o darovitim učenicima dio je programa rada škole, važan dio njezina plana i vizije, a time i važna zadaća rukovodstva škole. [2.]

1.2 Vrste darovitosti

- Opća intelektualna sposobnost
- Specifična akademska (školska) sposobnost
- Kreativno ili produktivno razmišljanje
- Sposobnost vođenja
- Sposobnost za vizualne i tzv. izvedbene (performing) umjetnosti [1.]

1.3 Karakteristike darovitih učenika

Winner T. kaže tri tipične karakteristike koje važe za darovite:

- prijevremenski razvoj

Darovita djeca se prijevremeno razvijaju. Prve korake u savladavanju nekog područja naprave brže nego što je uobičajeno. Oni također na tom području napreduju brže od prosječne djece jer se unutar područja mogu izuzetno dobro snaći. Pojam područje odnosi se na organizirana područja znanja, kao što su: jezici, matematika, glazba, likovna umjetnost, balet, gimnastika ...

- ustrajno rade po svome

Darovita djeca, osim što uče brže od prosječne djece, također se uče kvalitativno drugačije. Oni rade po svome: traže minimalnu pomoć i mentorstvo odraslih u savladavanju područja u kojem su aktivni, jer uglavnom uče samostalno. Otkrića do kojih dolaze uzbudljiva su i motivirajuća za njih, a svako takvo otkriće odvede dijete korak dalje. Ova djeca često samostalno izmišljaju pravila unutar same aktivnosti i rade na novim, neobičnim načinima rješavanja problema.

- želja za savladavanjem

Darovita djeca doista su istinski motivirana da razumiju smisao područja u kojem pokazuju znakove preranog razvoja. Izražavaju intenzivan interes, imaju sposobnost oštrog fokusiranja. Kada su zaokupljeni učenjem, doživljavaju stanje „fluidnosti” – optimalno stanje, pri kojem zarone u materiju i gube osjećaj za vanjski svijet. [3.]

2. Plan rada

Po ova tri načina darovita djeca se kvalitativno razlikuju od prosječne djece koja su marljiva i motivirana za rad i koja također mogu postići velike uspjehe. Svi smo toga svjesni u školi. Kako bismo im dali još više entuzijazma da razvijaju i unapređuju svoje sposobnosti i karakteristike, želimo im pomoći na više različitih načina.

Također, ponekad nam se čini da im treba ohrabrenje i priznanje.

Uz sudjelovanje učenika izbornog predmeta školsko novinarstvo došli smo na ideju da predstavimo pojedine učenike. Bili su to nagrađeni učenici, sportaši, pjevači, putnici u humanitarne misije, vješti s rukama...

2.1 Podjela rada i njegova provedba

Dogovorili smo se koga ćemo predstaviti, a onda smo podijelili rad.

Učenici, koji su prepoznati na verbalnoj kreativnosti sastavili su pitanja za razgovor. Prvo su pročitali, raspitali se za područje u kojem je kolega iz razreda dobar. Nakon što su upoznali njegovo područje, mogli su početi sastavljati pitanja.

Učenici prepoznati na području umjetnosti počeli su razmišljati o tome gdje će se razgovor održati. Sportaša, mladog surfera, su predstavili u teretani. Snimili su razgovor s glavnim kuharom u učionici za domaćinstvo. Putnicu u učionici geografije, dobitnicu Župančićeve frule, zlatnog priznanja iz područja poezije, u knjižnici. Morali su sami da utvrde gdje će to biti najoriginalnije.

Slika 1: Snimanje (podrijetlo: M. Hribnik – osobni arhiv)

Učenici, koji su vješti s rukama, napravili su rekvizite koji bi mogli dobro doći na razgovoru. S njima su napravili razgovor zanimljivijim i drugačijim. Djevojke su se stavile u ulogu vizažistica i sredile su novinarku i sugovornika prije snimanja. One su se pobrinule za vanjski izgled izvođača. Snimatelji i fotografi imali su jako važnu ulogu. Morali su snimiti cijeli intervju. Bilo je čestih ponavljanja, jer učenici nisu vješti u nastupanju. To je posebno vidljivo ako je ispred njih kamera. Često su nailazili na probleme sa zvukom. Na snimanju je bilo dobro, ali kad smo slušali zvučalo je loše. Također su utvrdili da se svaki vanjski signal i zvuk čuju.

Bilo je potrebno dosta truda za stvaranje ili snimanje emisije. Poslije toga nam je trebao kompjuterski majstor koji je osmislio uvod, složio sve snimljene scene i dodao

završnu notu. Glazba ne smije nedostajati kao osnova na početku i na kraju. Tu su nam pomogli glazbenici koji su dokazali svoje poznavanje glazbenih žanrova.

2.2 Analiza izvršenog rada

Jedva smo čekali da dobijemo prvi konačni proizvod. Svi smo se okupili u učionici i zajedno gledali emisiju. Odmah smo utvrdili što je dobro i što trebamo popraviti u budućnosti. Posebno smo bili ponosni kada su nam učenici, koji su bili predstavljeni, došli i zahvalili. Dobili smo i pozitivne povratne informacije od učenika i djelatnika škole. Nakon nekoliko snimljenih emisija, pozvani smo na lokalnu televiziju, gdje smo predstavili svoj rad.

3. Zaključak

Otkrivanje ili prepoznavanje darovitih učenika pravi je izazov za sve djelatnike škole, s kojim se mora uhvatiti u koštac s velikom dozom odgovornosti. Međutim, nakon što je učenik jednom prepoznat, ne smijemo ni na koji način ostaviti učenike da budu prepušteni sami sebi. Također je potrebno dati povratnu informaciju učeniku koji radi više i bolje. Stoga smo ih odlučili predstaviti široj javnosti. Čime se bave, gdje su dobri, gdje se razlikuju od drugih...Dobro nam je uspjelo. Učenici su postali samopouzdaniji, još bolji, motiviraniji za rad. Postali su i primjer drugima koji možda prije nisu imali toliko volje za više rada.

4. Literatura

- [1.] Bezič, T. et al. (1998). Daroviti, škola, školski savjetodavni rad. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2.] Ferbežar, I. (1992). Valjanost i pouzdanost ocjena nastavnika u prepoznavanju i praćenju darovitih učenika (doktorska disertacija). Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb.
- [3.] Winner, T. (2005). Nadarjeni otroci, Miti in resničnost
- [4.] Dostupno na internetskoj adresi: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448> (3. 3. 2022)

Stručni rad

INOVATIVNA NASTAVA ENGLESKOG JEZIKA

Martina Ostrožnik

OŠ Frana Roša , Cesta na Dobrovo 114, Celje, Slovenija

Sažetak

Djeca u današnjem svijetu vrlo rano uče engleski. On ih okružuje u medijima, glazba koju slušaju je na engleskom jeziku, a vrlo rano im se i pruži prilika početi učiti. Sve škole nude izborni predmet na engleskom jeziku u prvom razredu, razni jezični tečajevi izvode programe engleskog jezika u vrtićima. Uvođenje stranih jezika u prvom obrazovnom razdoblju odvijao se na temelju mnogih domaćih i stranih istraživanja koja su naglasila važnost ranog usvajanja jezika. Trebalo se paziti o razvojnim i kognitivnim karakteristikama koje mlađi učenici i poučavanje moraju osmisliti zamišljeno.

Ključne riječi: Engleski, pristupi učenju, djeca.

1. Uvod

Poučavanje u predškolskom razdoblju i u prvim godinama osnovne škole smatramo ranim učenjem stranog jezika u Sloveniji. Poučavanje djece u ovoj fazi zahtijeva drugačiji pristup od podučavanja adolescenata ili odraslih. Svjesnost o jeziku kod mlađih učenika razlikuje se od učenika viših razreda osnovne škole. Mlađa djeca holistički stječu nova znanja, upoznaju se s jezičnim slikama novoga jezika, uče značenje riječi i postupno se kreću „prema svjesnom osposobljavanju jezičnih struktura stranog jezika“.[1]

Zbog različitih potreba mlađih učenika u nastavi se mora paziti da se nastava prilagodi na način da im učenje stranog jezika bude zanimljivo i zabavno. [9] Treba imati na umu da djeca uče jezične pojmove različitom brzinom, u ovoj fazi su još egocentrična i bave se uglavnom onim što ih zanima, ali su uglavnom spontana i znatiželjna te ne poznaju strah od gramatike i složenijih riječi. Također je vrijedno spomenuti da je važno da aktivnosti kojima želimo učenike dovesti do cilja budu kratke i međusobno različite. Dinamična nastava sprječava da se djeca dosađuju tijekom nastave.

2. Središnji dio

Nastava stranih jezika posljednjih je desetljeća postala učinkovitija i korisnija, dijelom zbog:

- potreba da sve više ljudi govori stranim jezikom;
- korisnost stranog jezika u svakodnevnom životu;
- sklapanje međunarodnih prijateljstava i želja za upoznavanjem novih kultura;
- svijest da poznavanje stranih kultura pomaže pojedincu u osobnom razvoju itd.

U nastavi je važno uzeti u obzir učenikove fizičke, emocionalne i društvene potrebe te stupanj zrelosti učenika. Mlađa djeca, prije polaska u osnovnu školu, to vole priče i pjesme i vole crtati. Budući da podučavanje mladih zahtijeva drugačiji pristup, to je na poučavanje stranog jezika na ranoj razini važno je da djeca budu i tjelesno aktivna aktivnosti vođene, precizno definirane i ne duže od 10 minuta i koje nastavnik koristi ispravan engleski govor. Mlađi učenici također su motivirani činjenicom da postoje aktivnosti potkrijepljeno slikovnim ili realističnim materijalom te upoznati ljude čije majke jezik je engleski.

Mlađa djeca su osjetljivija na zvukove i ritmove novih jezika, a uživaju i u oponašanju novih glasova i obrazaca. Nešto stariji učenici, pred kraj prve tri godine, vole igrati društvene igre i već imaju više motoričkih sposobnosti. U nižim razredima osnovne škole djeca se još uvijek vole igrati i stvarati, a prikladne su im aktivnije igre. Oni su natjecateljski nastrojeni i ujedno vrlo poučljivi. Okupljanje djece traje oko 10 minuta. Stariji učenici su, kao što je već spomenuto, kritičniji prema sebi i svom znanju. [7]

Budući da svjesno uče jezike, već razumiju jezična pravila i povezuju znanje s vlastitim iskustvom]. Uče novi jezik s razlogom, učenju pristupaju analitičnije i

obraćaju pažnju na detalje, što utječe na njihovu percepciju jezika i pomaže im u učenju. [1] Brumen [1] navodi da nastava za mlađe učenike treba biti vrlo jasna i savjetuje da učitelj osmisli metode učenja koje koristi kako bi uključila sva učenikova osjetila. Aktivnosti moraju biti planirane u smislu da se logički prate, ali trebaju uključivati različite igre, aktivnosti za jačanje jezičnih struktura, kao i neverbalne odgovore [izražavanje kroz pokret, ples, crtanje i sl.]. Pod tim podrazumijeva uglavnom korištenje verbalno-tekstualnih metoda i ilustrativno-demonstracijskih metoda, ako se pozovemo na klasifikaciju Tomića. Pri rano učenje stranog jezika važno je da je učenje usmjereno na akciju i da je nastava je interaktivna pa se preporuča da učitelj u nastavu uključi i kretanje aktivnosti, slike i lutke i predmeti.

"Stjecanje struktura stranog jezika mora slijediti prirodno, holističko učenje", društveno

učenje svim osjetilima "i društveno učenje koje nikada ne bi trebalo biti dosadno". [1] Autor socijalno učenje definira kao lekciju u koju učitelj uključuje mnoge igre u paru i u grupi učenici se tijekom sata kreću i upoznaju jezik pričanje priče. Interaktivne aktivnosti služe za osposobljavanje djetetove jezične kompetencije, za dijete koje zna koristiti riječi i izraze u različitim igrama i dijalozima, te iste riječi također se koristi za izražavanje pitanja, zahtjeva, poziva itd. Strukture kroz koje dijete uči pozitivne i životne situacije dugo se čuvaju u djetetovom mozgu. Autor stoga za Trening jezičnih vještina preporučuje razne grupne igre koje uključuju igranje uloga. Ostale prikladne aktivnosti za podučavanje stranog jezika engleskog jezika, posebno na rane faze uključuju:

- Pjesme; jer djeca lakše pamte jezik ako slušaju i pjevaju jednostavne pjesme, kreću se i zabavljaju u isto vrijeme. Pjevanje također pozitivno utječe na pamćenje i koncentraciju studentima.
- Priče; s kojima treniramo dječje slušno razumijevanje, te sa slikama iz priče vježbaju i govor. Aktivnosti također mogu uključivati stvaranje, sortiranje i dramatizacija. Pri korištenju priča u nastavi važno je da ih učitelj čita iskusan.
- Likovni izraz; budući da potiče djetetovu maštu i njegove ručne vještine. Mogućnosti uključivanja likovnih aktivnosti u učenje stranih jezika su ogromne, od crtanje, slikanje, rezbarenje, zaokruživanje i lijepljenje za razvoj djeteta kreativnost. Može doći i do pasivnog stjecanja znanja ako nastavnik daje upute na engleskom.
- Igre; kao kada se "igraju" djeca često ne primjećuju da je aktivnost zapravo namijenjena učenju. Korištenjem igrica tijekom nastave postizemo učestalo ponavljanje riječi i izraza te razvijamo suradnju među učenicima. Za mlađu djecu vrlo su prikladne igre koje uključuju kretanje. Igra je najdinamičniji oblik djetetove aktivnosti. Didaktičke igre također pomažu u socijalizaciji djece, razvijanju njihovih vještina, pomažu u obrazovanju i oblikuju djetetovu osobnost.
- Pokret ili Totalni fizički odgovor [TPR]; gdje je učitelj daje upute na engleskom jeziku i učenici ih slijede. [5]

Česta zablude je da su interaktivne ploče, računala i slična tehnologija stvoriti inovativno okruženje za učenje, ali to ne čini. Oni su samo alat koji učenik može koristiti nudimo dodatnu motivaciju za učenje. Žitnik [10] dalje piše da je pravo inovativno učenje okolina je ta koja stimulira učenika i pobuđuje u njemu želju za aktivnošću zbog

interesa, a ne zbog ocjena ili potencijalnih nagrada. Sličnu definiciju daje Rifel, koji smatra da se učenje u inovativnom okruženju za učenje temelji na vlastitom iskustvu učenika, daje prostor za kreativnost i odvija se u zajednici. To je odmak od klasične pedagoške prakse i zahtijeva od učitelja pažljivo planiranje i evaluaciju nastavnog rada. Učitelj može puno učiniti svojim načinom objašnjavanja, pitanjima učenicima i zadacima koji potiču kreativno razmišljanje i maštu.

3. Zaključak

U svim tim aktivnostima, međutim, mora se u ranoj fazi paziti da jezik bude sredstvo, s kojim poučavamo, a ne predmet poučavanja. Najbolji rezultati učenici će postići ako aktivno sudjeluju u aktivnostima koje moraju biti primjereno zahtjevne. Kako se radi o mlađim učenicima, nastava mora biti posebno živopisna te se učitelju preporuča korištenje izraza lica, izražajnih pokreta, slikovnog materijala i konkretnih predmeta. Učenici najviše vole učiti engleski jer su svjesni njegove korisnosti, a puno im pomažu i učitelji odabirom tema koje znaju iz svakodnevnog života. U okviru inovacija u podučavanju engleskog, za djecu je neprocjenjivo i iskustvo razgovora s izvornim govornikom koji može posjetiti školu ili izlet u okruženje u kojem govore jezikom koji uče. Djeca uče strani jezik brže od odraslih, pa svakom djetetu treba dati priliku da ga nauči. Poznavanje barem jednog stranog jezika danas postaje sve važnije i potrebnije, jer strani jezik otvara put za studiranje i rad na stranom tržištu, uspostavljanje interkulturalnih poznanstava, putovanja i provođenje slobodnog vremena.

4. Literatura

- [1.] Brumen, M. [2003]. Pridobivanje tujega jezika v otroštvu: priročnik za učitelje. Teoretična in praktična izhodišča za učitelje tujega jezika v prvem in drugem triletju osnovne šole. Ljubljana: DZS.
- [2.] Bizjak, K. [2010]. Neformalno pridobivanje znanja tujega jezika. Andragoška Spoznanja, 16[2], 77-87. Pridobljeno s <https://doi.org/10.4312/as.16.2.77-87>
- [3.] Čok, L. [2009]. Poučevanje jezikov v otroštvu – sociološki in medkulturni vidiki. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [4.] Dežman, B. [1990]. Minuta za zdravje in aktivni odmor z žogo. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.
- [5.] Lundberg, G., in Keaveney, S. [2014]. Early language learning and teaching: A1 – A2. Lund: Studentlitteratur AB.
- [6.] Marentič Požarnik, B. [2005]. Okoljska vzgoja ali vzgoja za trajnostni razvoj. Okoljska vzgoja v šoli.
- [7.] Pižorn, K. [ur.]. [2009b]. Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [8.] Rifel, T. [2016]. Inovativno učno okolje z vidika celostne vzgoje. V E. Valant, [ur.], V. znanstveni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju: Udejanjanje inovativnih učnih okolij kot izziv vrtcev, šol in izobraževalnega sistema: zbornik povzetkov. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- [9.] Seliškar, N. [1995]. Igramo se in učimo: zgodnje učenje tujega jezika. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- [10.] Žitnik, J. [2016]. Udejanjanje inovativnih učnih okolij pri pouku. V E. Valant [ur.], V. znanstveni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju: Udejanjanje inovativnih učnih okolij kot izziv vrtcev, šol in izobraževalnega sistema: zbornik povzetkov. Ljubljana: Šola za ravnatelje.

Stručni rad

MOTIVACIJA UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA U UČENJU STRANOG JEZIKA

Dolores Malić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Svaki učitelj svjestan je da je motivacija važna za uspješno učenje. Kada govorimo o motivaciji za učenje, pitamo se što je to što učenika priprema za učenje, usmjerava ga, omogućuje mu ustrajnost te određuje intenzitet, trajanje i kvalitetu. Motivacija za učenje je psihološki čimbenik uspjeha u učenju, jer nizak trud, nespremnost učenika za sudjelovanje u nastavi, poteškoće u učenju i brzi prestanak ugrožavaju kvalitetno učenje. Poznavanje stranih jezika postalo je neophodno. Ne samo engleski, poželjno je poznavanje barem još jednog ili dva strana jezika. Kako stara poslovice kaže: "Što više jezika znaš, više vrijediš." Engleski je sve rašireniji u svijetu, govori se ili se koristi na svim kontinentima. Potreba za znanjem stranih jezika uvelike se povećala; sve je više poslova koji zahtijevaju poznavanje barem jednog, ako ne i više stranih jezika. Upravo zbog toga mnoge europske zemlje, pa tako i Slovenija, vrlo rano uvode engleski u kurikulum. Dobna granica za djecu znatno je pala, a ponegdje se engleski uči i na predškolskoj razini.

Ključne riječi: motivacija, strani jezik, učitelji, učenici osnovnih škola.

1. Uvod

Idemo u školu kako bismo sa naučenim znanjem nešto postigli u životu. Opća ili motivacija za učenje igra važnu ulogu u tome. Bez odgovarajuće motivacije za učenje nemoguće je zamisliti uspješan razvoj za daljnje obrazovanje. To je proces koji se razvija u nama samima i utječe na naše učenje i usmjerava naše ponašanje. Motivirana osoba spremna je učiti i u izrazito nepovoljnim uvjetima, ali ni sposoban učenik neće biti uspješan u učenju ako nije dovoljno motiviran, zainteresiran. Nisko motivirani učenici prihvaćaju znanje samo na površnoj razini. Što učenik više postaje konformist u svom školskom radu, to se više okreće vanjskim ciljevima: dobrim ocjenama, pohvalama, ugledu itd. Tako se motivacija postupno pogrešno usmjerava i postaje, između ostalog, temelj za otrgnuće škole od života. Poučljivi smo kada motivacija dosegne svoj vrhunac, inače se samo pretvaramo da učimo više. Motivacija za učenje se mijenja i fluktuirá. Trebamo pomoći učenicima da postanu samostalni, samoinicijativni, da nauče kako učiti i zašto je učenje važno.

2. Središnji dio

U obrazovnim ustanovama vrlo je važna motivacija učenika za učenje. Učenje stranog jezika zahtjevan je i dugotrajan proces motivacija stranog jezika igra ključnu ulogu. Naime, snažno utječe na znanje stranog jezika i snažno je povezan s uspjehom u učenju. Motivirani učenik uživa u učenju, širenju svojih interesa i zadovoljavanju potreba. Pojam učenik može se koristiti za opisivanje svakog pojedinca koji uči, naravno u različitim okolnostima [npr. škola, vrtić] i na različite načine. Nemotivirani učenik će se prihvatiti aktivnosti bez radosti, s otporom i prisilom. Neće iskoristiti sve svoje sposobnosti, jer će imati slabu mentalnu koncentraciju. Krivulja zaboravljanja kod njih će pasti brže nego kod motiviranih učenika. Budući da slabo motivirani učenici uče samo zbog vanjskih čimbenika, brzo će zaboraviti stečeno znanje. Kao što postoje kratkoročni vanjski motivi, tako je i sa znanjem učenika. Samo znanje učenika o važnosti znanja za život može utjecati na trajnije znanje [3].

Ako učenici nisu motivirani, bit će manje aktivni u aktivnostima i manje će učiti. Često je potrebno pobuditi interes kod djece, jer će samo motivirana djeca sudjelovati, slušati, postavljati pitanja, razmišljati o aktivnostima i naučiti nešto novo. Pri planiranju aktivnosti učitelj mora uzeti u obzir i dob djece, razlike među njima i njihovo predznanje. Većina učitelja planira uvodnu motivaciju prema dobi djece. Naime, djeca različite dobi međusobno se razlikuju po ponašajnim, tjelesnim i psihičkim karakteristikama i sposobnostima, što je potrebno unaprijed provjeriti i prilagoditi aktivnosti. Nema značajnih razlika u izboru motivacije među učiteljima s različitim dobnim iskustvom. Iako toga možda nismo svjesni, mi kao učitelji također utječemo na razinu motivacije učenika. „Učitelj radi na učeniku svom njegovom osobnošću; njegovi načini rada i reagiranja odražavaju ne samo njegovo znanje, već i niz osobina ličnosti, stavova, demokratskih ili autokratskih stavova, što je izraženo u svim načinima ponašanja nastavnika u razredu, uključujući i stil motiviranja učenika. Stoga demokratski ili autokratski stav također ima značajan utjecaj na uspješnost učenja.” [5].

Učenici iz ponašanja učitelja brzo uče što voli, a što ne, na koje stvari reagira pozitivno, a na koje negativno. Osobito su mlađi učenici usmjereni na ispunjavanje učiteljevih očekivanja i „usrećenje“ svojim ponašanjem i postupcima.

Ciljevi svakog obrazovnog razdoblja dijele se na slušanje i slušno i slušno / vizualno razumijevanje, čitanje i razumijevanje čitanja, govorno komunikacija [interakcija], govorna komunikacija, pismena komunikacija, lingv posredovanje, obrada teksta i interkulturalna svijest. Svoje ciljeve ostvarujemo sa skup različitih tema i sadržaja. Okvirne teme su predstavljanje sebe, vlastitog kod kuće, njihove škole, svog svijeta i okoline, te svojih i susjednih zemalja, unutar njih ali postoji mnogo podtema, na primjer: interesi i hobiji, obitelj, škola, zanimanja, prijatelji, moderni mediji, selo, grad, životinje i biljke, prijevozna sredstva, naroda i jezika, mojih susjeda, zemljopisnih, povijesnih, kulturnih i etnografske značajke [4].

Učenje stranog jezika je proces na koji utječu različiti čimbenici. Za lekciju na njih utječu čimbenici koji se moraju uzeti u obzir, a to su:

- psihofizičke karakteristike djece i adolescenata u individualnom odgoju obrazovno razdoblje,
- sve veća jezična i kulturna raznolikost učenika osnovnih škola, što diktira sve više individualizirane i diferencirane pristupe,
- poštivanje dječjih i ljudskih prava omogućavanjem jednakih mogućnosti za sve bez obzira na društveni status, vjeru, spol, jezik i ostale karakteristike [2].

Glavni cilj učenja njemačkog jezika podijeljen je u dva područja. Prvi je opće znanje i sposobnosti, a druga je interkulturalna komunikativna sposobnost na njemačkom jeziku. Da znači osposobiti učenika za sadržaj i situaciju, usmeno i pismeno komuniciranje i komuniciranje na ovom jeziku, što će mu omogućiti da se integrira u svakodnevni život i kultura govornika ovog jezika.

U nastavi učenici stječu sljedeće:

- opće znanje i znanje o svijetu proizašlo iz iskustva učenika, kroz obrazovanje ili iz raznih izvora;
- društvene sposobnosti;
- sposobnost učenja i strategija učenja;
- vrijednosti, stavovi, osobna očekivanja i čimbenici osobnosti [motivacija, značaj, sposobnosti].

Učitelj stranog jezika mora posjedovati odgovarajuće stručno, stranojezičko, općepedagoško, psihološko i specijalno didaktičko znanje stranog jezika, a mora imati i urođene osobine ličnosti, sklonosti i radost poučavanja i rada s djecom; mora biti strpljiv, fleksibilan, mora znati stvoriti veselu i opuštenu atmosferu s puno mašte. Kad bismo učenike pitali kakvog bi učitelja željeli, dobili bi odgovore: moraju imati smisla za humor, moraju biti poštteni, dosljedni, moraju imati povjerenja i imati toplinu u sebi. Učitelj ne samo da pomaže učenicima da steknu i učvrste znanja i vještine, ali na učenike djeluje cjelovito, svom svojom osobnošću. Među najvažnijim vrlinama učitelja smatraju se profesionalnost i ljudskost.

Pri podučavanju stranog jezika važno je da učitelj uvede značenje i razumnost učenja stranog jezika u životu da se ne koristi previše profesionalnim jezikom i da je strpljiv. Studentima pruža mogućnost izražavanja na stranom jeziku. Za željene

ishode učenja u nastavi stranih jezika učitelji moraju pristupiti s pravim motivacijskim pristupima, riječima i pružiti zanimljivosti učenicima metode koje će za njih pobuditi interes. Mora biti u stanju promovirati i neguju unutarnju motivaciju istovremeno osiguravajući da je vanjska motivacija ispravna čime se podupire učenje.

3. Zaključak

Motivacija je psihološki proces koji pokreće i usmjerava aktivnost pojedinca, utječe na njegove emocije i sliku o sebi. Svaka ljudska aktivnost je motivirana, jer motivacija omogućuje čovjeku da zadovolji postavljeni cilj. Motivacija za učenje daje inicijativu za učenje, usmjerava učenika i određuje mu trajanje i kvalitetu. Na njega utječu različiti unutarnji i vanjski čimbenici. Učenici su interno znatiželjni i zainteresirani za sve što se događa oko njih. No događa se i da ih često moramo motivirati na učenje. Uvodnom motivacijom usmjeravamo dječje misli i potičemo ih na učenje stranih jezika. Samo motivirana djeca će sudjelovati u aktivnostima, postavljati pitanja, slušati, testirati, razmišljati i na kraju, ali ne manje važno, ustrajati. Stoga je vrlo važno na koje će sve načine učitelj pokušati pridobiti dječju pažnju.

4. Literatura

- [1.] Brumen, M. [2008]: Kakšno je stanje poučevanja tujega jezika v predšolskem [2.] obdobju v severovzhodnem delu Slovenije. V: J. Skela, Učenje in [3.] poučevanje tujih jezikov na Slovenskem: pregled sodobne teorije in prakse. Ljubljana: Tangram.
- [4.] Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M. in Strmčnik, F. [2003]: Didaktika. Novo mesto: Inštitut za raziskovalno in razvojno delo.
- [5.] Juriševič, M. [2005]. Učna motivacija v odnosu do učenja in učne uspešnosti učencev.
- [6.] Doktorska disertacija, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- [7.] Marentič-Požarnik, B. [1980]. Dejavniki in metode uspešnega učenja. FF univerze v Ljubljani, Ljubljana.
- [8.] Marentič-Požarnik, B. [2000]. Psihologija učenja in pouka, DZS, Ljubljana.
- [9.] Razdevšek-Pučko, C. [2001]. Motivacija in učenje, predavanja, PEF Ljubljana.

Stručni rad

FINOMOTORIKA KOD DJECE S POSEBNIM POTREBAMA

Dolores Malić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Djeca s posebnim potrebama predstavljaju djecu koja su aktivno uključena u svakodnevni život i rad u vrtiću. Stručna i stručna integracija djece s posebnim potrebama u svim područjima kurikulumu omogućuje njihov optimalan razvoj u svim područjima razvoja. Važno im je pružiti što više raznolikih iskustava s kojima će moći aktivno i iskustveno istraživati i stjecati nova znanja, znanja i vještine. Rad s djecom s posebnim potrebama uključuje različite načine i pristupe koji proizlaze iz njihovih potreba i koje odrasli moraju prepoznati i uzeti u obzir prilikom planiranja rada i aktivnosti. Fina motorika je važno područje razvoja djeteta koje pridonosi njegovom napretku u svim područjima aktivnosti i svakodnevnom životu.

Načini i pristupi za razvoj finih motoričkih sposobnosti mogu se implementirati kroz igru, svakodnevno aktivnosti ili uz unaprijed izrađena didaktička pomagala, koja mogu biti izrađena od raznih materijala. Pravilno odabrani materijali i razvijena nastavna sredstva, u kombinaciji s odgovarajućim metodama rada, dovoljno će motivirati djecu i potaknuti ih na kreativnost, istraživanje i stalnu znatiželju.

Ključne riječi: fina motorika, djeca s posebnim potrebama, predškolski odgoj.

1. Uvod

Razvoj djeteta je intenzivan i dinamičan proces koji se neprestano mijenja u svim područjima njegova života. To je sveobuhvatan proces i odvija se istodobno s tjelesnim rastom i sazrijevanjem funkcija u društvenom okruženju. Važan razvoj je motorički razvoj koji je međusobno povezan s tjelesnim, emocionalnim, kognitivnim i socijalnim razvojem [3]. Dijete se u kretanju uči i razvija, stoga je važno iskustvo i primjereni poticaji koje mu odrasli pružaju u ranom djetinjstvu. Fina motorika, koja uključuje male pokrete malih mišićnih skupina koje pokreću fini pokreti ruku, stopala, prstiju, zapešća i lica, važna je za obavljanje teških, delikatnih aktivnosti i zadataka [1]. Djeci je potrebno pružiti što više iskustava, izazova i materijala koji će potaknuti njihovu finu motoriku. Fina motorika omogućuje djeci obavljanje svakodnevnih zadataka, od hranjenja, vezanja vezica, crtanja, šišanja škarama [3]. Finomotorika omogućuje kreativno izražavanje kroz igru i razne aktivnosti. Djeca će postići veću samostalnost, a time i mogućnost da se brinu o sebi i svojim potrebama [6].

2. Središnji dio

Razvoj fine motorike značajno utječe na razvoj sve djece, a posebno djece s posebnim potrebama. Za njihov optimalan razvoj potrebno im je osigurati što više različitih poticaja, aktivnosti i materijala. Nastavnim planom i programom [2] ugrađeno je načelo jednakih mogućnosti i poštivanja različitosti među djecom, pri čemu je važno voditi računa o individualnim razlikama u razvoju i učenju te povremenom uključivanju djece s posebnim potrebama u redovne odjele vrtića. Prepoznavanje posebnih potreba djece znači odgovarajuću spremnost da se odgovori na njihove posebne potrebe, pri čemu je potrebno usmjeravanje u individualnom razvoju pojedinca [5].

Djeca s posebnim potrebama sposobna su za učenje i razvoj u svim područjima, stoga je važno da budu uključena u sve aktivnosti i aktivnosti u svim segmentima života u vrtiću. Mogućnost izbora, pristup materijalima, resursima i aktivno uključivanje značajno utječu na optimalan razvoj djece [1]. Uloga odraslih je vrlo važna, posebno uloga stručnjaka u odjelu, gdje timski rad doprinosi uspješnom razvoju i uključivanju djece s posebnim potrebama. Zato im treba ponuditi što više aktivnog i iskustvenog učenja, što će potaknuti njihov razvoj u svim područjima.

Motoričke vještine značajno utječu i povećavaju socijalne vještine na uključenost u vršnjački rad i igru, što zauzvrat povećava djetetovo samopouzdanje. Pomažu djetetu da postigne samostalnost i samostalnost, na pr. obuče cipele i zakopčava cipele, zakopčava gumbe ili patentni zatvarač na odjeći. Finomotorika mu omogućuje da bude kreativan u izražavanju svojih ideja kroz razne aktivnosti u svim područjima. Landy i Buridge [4] ističu da se fina motorika razvija kroz svakodnevne aktivnosti od djetinjstva do adolescencije. Pritom tijelo mora proći kroz mnoge razvojne procese, pri čemu zrelost središnjeg živčanog sustava ima najveći utjecaj na pravilan razvoj fine motorike. Uz finu motoriku dijete će razviti određene vještine kao što su: koncentracija, rješavanje problema, osjećaj za red, što je temelj za kasniji razvoj grafomotorike [2]. Neka istraživanja su pokazala vezu između fine motorike i kasnijeg školskog uspjeha djeteta. Djeca su postigla više ocjene iz pojedinih predmeta, a imala su i manje problema, jer su u predškolskom razdoblju imala razvijeniju finu

motoriku, koja se uglavnom odnosila na pisanje i crtanje [6]. Kasniji uspjeh u matematici i čitanju ispitivan je kroz testove u dva segmenta: vizualno-motorička koordinacija, koja uključuje fino motoričke operacije s vizualizacijom, i vizualno-prostorna integracija, koja koristi finu motoriku za kreiranje mentalnih predstava slika i njihovog mapiranja.

Zakon o usmjeranju djece s posebnim potrebama djecu s posebnim potrebama definira u nekoliko skupina. To su djeca s intelektualnim teškoćama, slijepa i slabovidna djeca, gluha i nagluha djeca, djeca s govorno-jezičnim smetnjama, tjelesno invalidna djeca, dugotrajno bolesna djeca, djeca s teškoćama u učenju, djeca s autizmom i djeca s emocionalnim poremećajima invalidnosti. i poremećaji u ponašanju koji zahtijevaju prilagođenu provedbu obrazovnih programa uz dodatnu stručnu pomoć ili prilagođene programe obrazovanja ili programe specijalnog obrazovanja. Djeca s posebnim potrebama mogu učiti i napredovati u svim područjima, stoga je važno da ta djeca sudjeluju u svim područjima života u vrtiću. Moraju moći aktivno sudjelovati s djecom u odjelu. pristupi u radu su specifični, što znači da se temelje na njihovim potrebama i sposobnostima, te planiranju i provođenju odgojno-obrazovnog rada uvažavajući osobine djece.

Djeca neprestano istražuju, manipuliraju i uče o materijalima, transformiraju ih i otkrivaju nove mogućnosti za igru. Tehničke aktivnosti nude bezbroj mogućnosti i načina razvoja fine motorike kod djece, dio su svakodnevice u vrtiću. Važan dio toga su djeca s posebnim potrebama, kojima su potrebni različiti i raznoliki poticaji za optimalan razvoj fine motorike. Didaktičkim pomagalicama izrađenim od različitih materijala i samog materijala željeli smo potaknuti razvoj fine motorike kod djece s posebnim potrebama. Neke aktivnosti u kojima koristimo finu motoriku:

- ✓ drži bojice, četke, olovke;
- ✓ pranje suđa;
- ✓ rezanje voća i povrća;
- ✓ predanost;
- ✓ sastavljanje kocki;
- ✓ lijepljenje i šišanje;
- ✓ pranje i pranje zubi;
- ✓ korištenje pribora za jelo;
- ✓ patentni zatvarači i gumbi za kopčanje;
- ✓ nizanje predmeta na konac;
- ✓ brisanje prašine / stolova / podova;
- ✓ Zaključavanje i otključavanje vrata/razne brave.

Fino motorika je neophodna za svladavanje i izvođenje svakodnevnih i školskih zadataka i zadataka. Djetetovo samopoštovanje može patiti zbog nesposobnosti za obavljanje ovih zadataka i dužnosti, njegov ili njezin školski uspjeh je ugrožen, a njegova ili njezina sposobnost igre je ograničena. Također, djeca s finim motoričkim problemima teško razvijaju odgovarajuću samostalnost u brizi o sebi [samostalno odijevanje, cipelarstvo, pranje i jelo].

Svako dijete ima jedinstven tempo razvoja, no ipak je dobro znati glavne razvojne prekretnice na temelju kojih možemo pratiti djetetov razvoj. Ove prekretnice nam govore što bi djeca trebala naučiti u određenom razvojnem razdoblju ili. što možemo očekivati od njih u određenoj dobi.

3. Zaključak

Djeca po svojoj prirodi imaju želju istraživati, otkrivati i promatrati svijet oko sebe. Okoliš im nudi nebrojene mogućnosti da pronađu načine i što da istraže i o čemu uče. U tome mi odrasli imamo važnu ulogu u približavanju raznolikih i aktivnih iskustava svoj djeci kroz različite aktivnosti koje će promicati njihov svestrani razvoj. Tehničke aktivnosti u vezi s drugim područjima nude mogućnosti iskustvenog i aktivnog učenja, gdje djeca upoznaju i rukuju različitim materijalima, testiraju ih, mijenjaju i razvijaju svoje potencijale. Važno je voditi računa o svakom pojedinom djetetu, omogućiti mu razne aktivnosti i uključiti ga u sva područja.

5. Literatura

- [1.] Čas, M., Kastelic, L. in Šter, M. [2003]. Navodila h kurikulu za vrtce v programih s
- [2.] prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za otroke s posebnimi potrebami. Ljubljana.
- [3.] Kurikulum za vrtce [1999]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- [4.] Marentič Požarnik, B. [2003]. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- [5.] Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Saksida, I., Vrlič, T., Denac, O., Zupančič, T., Krnel, D. in Japelj Pavešić, B. [2001]. Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- [6.] Opara, B. [2005]. Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah: vloga in naloga vrtcev in šol pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami. Ljubljana.
- [7.] Pišot, R. in Planinšek, J. [2005]. Struktura motorike v zgodnjem otroštvu. Koper: Univerza na Primorskem.

Stručni rad

IZAZOVI POUČAVANJA MATEMATIKE

Vanja Božič

OŠ Antona Aškercia Velenje, Slovenija

Sažetak

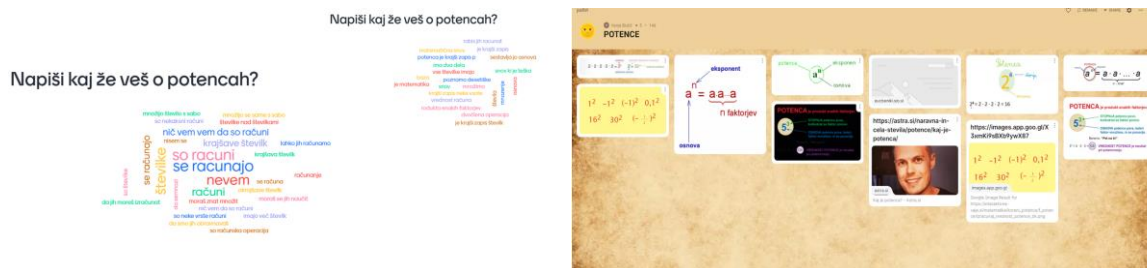
U današnje vrijeme vrlo je važan način podučavanja i motiviranja učenika. U članku je prikazan primjer kako se učenici u procesu formativnog praćenja nastave upoznaju s različitim načinima podučavanja matematike. Strategije postavljanja ciljeva uključuju strategije suradničkog učenja, rješavanje raznih izazova i poticanje učenika na odgovoran rad. Ovakvim načinom rada učenici postaju samostalniji i odgovorniji. Uče vrednovati svoje znanje u procesu samovrednovanja, upoznati su sa svrhom i kriterijima učenja. U nastavnim satima oni imaju važnu ulogu samostalno postavljajući kriterije. Svoja postignuća i napredak čuvaju u fasciklu s dokazima. Učitelj i učenik neprestano razmjenjuju povratne informacije s ciljem poboljšanja učničkih postignuća i održavanja boljeg i čvršćeg znanja.

Ključne riječi: matematika, motivacija učenika, provjera i ocjenjivanje znanja, formativno praćenje znanja i strategije, suradničko učenje

1.Uvod

Prilikom podučavanja matematike u trećoj trijadi jako se trudim koristiti različite nastavne metode, kako bi učenici bili što aktivniji u nastavi. Motiviranje učenika važan je dio kvalitetnog podučavanja i učenja. U nastavnim satima počela sam uvoditi elemente formativnog praćenja znanja. To je proces koji zahtijeva puno strpljenja i ustrajnosti, a važno je motivirati učenike i zajednički postaviti ciljeve za poboljšanje postignuća. Učitelj stalno podržava učenika u smislu utvrđivanja njegovog napredovanja i prilagođavanja nastave povratnim informacijama koje dobiva od učenika. Vrlo je važno da učitelj i učenik razmjenjuju povratne informacije s ciljem prevladavanja praznina u učenju i poboljšanja postignuća.

Kod ovakvog oblika nastave učenik uz učiteljevo usmjeravanje planira put kako doći do usvojenog cilja. Prije svega, potrebno je dobro razmisliti kojim znanjem učenici raspolažu i na koji način ćete im početi postavljati pitanja. To se postiže provjerom predznanja.

Slika 6: Provjera predznanja

Učenik je uključen u proces samoregulacije učenja. Elementi formativnog praćenja znanja međusobno su povezani u cjelinu, a obuhvaćaju: provjeru predznanja, planiranje ciljeva, usvajanje novog gradiva, prikupljanje dokaza, oblikovanje kriterija i samovrednovanje. Tijekom cjelokupnog tijeka provedbe formativnog praćenja znanja potrebno je provoditi provjeru znanja koja se komentira kvalitetnom povratnom informacijom. Ista se često daje u obliku savjeta za poboljšanje znanja od učitelja ili kolega iz razreda. Nakon što dobiju povratnu informaciju, učenici već znaju procijeniti što znaju, a što ne, te tako razvijaju strategije samopomoći. Oni formiraju cilj kako poboljšati, odnosno popraviti nepostignuto znanje. Umjesto da učenicima nudi odgovore i rješenja, učitelj im postavlja dodatna pitanja i potiče ih na razmišljanje, dijalog i pronalaženje rješenja. Vođenje procesa učenja prepušteno je učeniku. To podrazumijeva postupno uvođenje samokontrole i samoregulacije učenja. Učenik ima stalnu mogućnost pokazivati znanje i napredak prikupljanjem dokaza u znanju. Bodovanje, ocjenjivanje i postoci se ne koriste. U svom radu u proces nastave uključujem i želje učenika. Nakon svake provjere predznanja zapisujemo ih na ploču i osmišljavamo način na koji ćemo motivirati provedbu puta učenja. Učenici najbolje uče kada razumiju što uče i kada znaju što se od njih očekuje.

Slika 7: Put učenja – potencije i korijeni

2.Elementi formativnog znanja

Prilikom provjere predznanja učitelj problemskim pitanjima i raznim motivacijskim zadacima utvrđuje razinu znanja učenika za pojedini koncept. To mu omogućuje lakši put kod planiranja aktivnosti i kriterija uspješnosti. Proizlazi iz iskustva učenika i stečenog znanja. U svemu tome potiče učeničko razmišljanje i omogućuje im dovoljno vremena da odgovore. Od učenika prihvaća točne i djelomične odgovore, a kod netočnih zajedno pronalaze rješenje.

Pri planiranju ciljeva učenja i kriterija uspješnosti učenici su samostalni, aktivni, rade, razmišljaju i postavljaju pitanja. Stalno su uključeni u proces, što dovodi do bolje motivacije za učenje. Počinju preuzimati odgovornost za vlastito učenje. Učitelj ih tijekom cijelog procesa motivira različitim metodama rada. U ovom slučaju on je samo promatrač i vodič. Pritom se preporučuje uključiti i informacijsko-komunikacijsku tehnologiju s raznim motivacijskim aplikacijama i alatima, kao i učenikove praktične proizvode, istraživačke zadatke i slično. Učenik prikuplja dokaze o znanju i napretku u svom fasciklu s dokazima o znanju. Sve to prati i učitelj, tako da učenik u stvarnom vremenu dobiva povratnu informaciju o svom znanju. Često mu je daju i kolege iz razreda. Oni pišu prijedloge i nalaze za njegova poboljšanja, koji se uzimaju u obzir u daljnjem planiranju nastave.

Formativno praćenje znanja se kod učenika iskazuje većim napretkom u učenju, a povratna informacija pridonosi bržem napredovanju u učenju. Slabiji učenici u nastavi postaju aktivniji, a njihovo znanje je kvalitetnije i sadržajnije. Učenici uče samostalno i jedni od drugih. Oni koji brže nauče određeni pojam nude pomoć kolegama iz razreda kojima je još potrebna. Međutim, svi moraju imati dovoljno vremena za razmišljanje.

3.Formativno praćenje znanja – nastavno gradivo potencije i korijeni

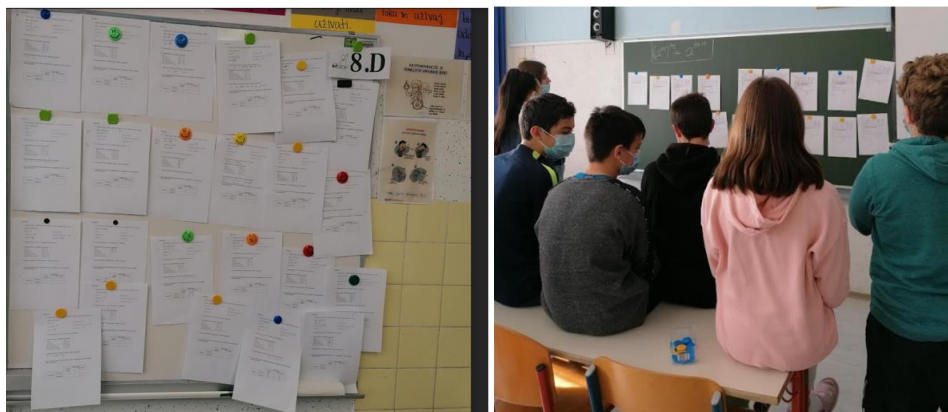
Učenike sam motivirala idejom da pokušaju učiti matematiku na drugačiji način. Dogovorili smo se glede dosljednosti, točnosti, suradnje i prihvaćanja ideja svih učenika u razredu. Oni su posredovali svoje želje i interese motiviranosti, koje smo zajedno napisali na ploču i uzeli u obzir.

3.1 Gradivo »Potencije« - provjera predznanja

Započeli smo provjeravanjem predznanja o potencijama. Imala sam osjećaj da su učenici već vješti u radu s određenim aplikacijama, no bila sam u krivu. Najprije ih je trebalo podučiti o aplikacijama Mentimeter, Kahoot, H5P i Padlet. Za pristup prvoj aplikaciji upisali su zadani kod u kojem ih je slika već čekala. Morali su je promatrati i zapisati odgovor u aplikaciji. Njihovi su se odgovori prikazivali na ekranu računala koji je pomoću projektoru bio projiciran na ploču. Zajedno smo ih pregledali, razgovarali o njima, a zatim ih zapisali u bilježnice. Nakon toga slijedilo je sljedeće pitanje, koje nas je natjeralo da shvatimo o čemu ćemo učiti. Na jednostavnom primjeru objasnila sam im što znači put učenja i kako ćemo ga osmisliti. Na ploču smo zapisali njihove želje i način nastajanja puta učenja kojim želimo doći do zacrtanog cilja. Njihova je ideja bila da put učenja napišu na velikom komadu papira, različitim bojama. Imenovali su voditelja koji je imao zadatak voditi i nadopunjavati njihove ideje. Potom smo na ploču zapisivali dotičnu potenciju, postavljali razna pitanja i usput zapisivali nalaze. Učenici su sliku s tableta prenijeli u svoju bilježnicu. Budući da je u to vrijeme postojao i rad na daljinu, u školi smo koristili Teams. Učenici su na isti način rješavali, razmišljali i davali odgovore u aplikaciji Padlet koja je bila učitana unutar Teamsa.

3.2 Gradivo »Potencije« - grupni rad

Grupni rad koristili smo i uz pomoć soba u aplikaciji Teams, u kojima su učenici bili slučajno podijeljeni. Odredila sam voditelja, izvjestitelja i zapisničara. Nakon što smo se vratili na videopoziv, analizirali smo njihove nalaze i zapisali ih. Zajedno smo postavili ciljeve za ono što žele naučiti i spoznati o potencijama. Nakon ostvarenja zadanog cilja, označili smo ga i upisali na crtu puta učenja. Nakon svakog upisivanja bili su motivirani za postizanje novog cilja. Dodan je i zapisnik kako će i kada dodatno provjeriti svoje znanje, unatoč trenutnoj provjeri znanja. Želja im je bila provjeriti svoje znanje nakon završetka obrađenog gradiva o potencijama.

Slika 8: Usvajanje nastavnog gradiva

3.3 Gradivo »Potencije« - motivacijski sati

Slijedili su motivacijski sati koji su bili osmišljeni tako da su učenici na listovima dobili usmjerenja, savjete i pitanja kako doći do pojedinog cilja. Ograničila sam vrijeme nakon kojeg su pričvrstili svoj list na ploču. Svi smo stajali oko napisanih odgovora, pregledavali ih, razgovarali o njima i zapisivali nalaze koji su bili cilj razumijevanja pojedinog sata. Učenici su u tome aktivno sudjelovali, komentirali i davali povratne informacije za pojedini list. Uslijedio je individualni rad svakog pojedinca u klupama – rješavanje zadataka u DZ. Stalno sam pratila njihov rad, motivirala ih i povremeno priskočila u pomoć slabijim učenicima. Slijedilo je ponavljanje s pjesmom s Youtube.com, učvršćivanje i provjera znanja. Učenici su potom sami ispravljali svoje kolege iz razreda i davali im povratne informacije. Nakon što je dobio ispravljenu provjeru znanja, svaki je učenik napisao plan na koji će način stjecati manjkava znanja. Odredio je i datum.

3.4 Gradivo »Korijeni«

Slijedilo je sljedeće nastavno gradivo – korijeni. Budući da sam željela isprobati drugačije metode, odvela sam učenike u računalnu učionicu. Sate sam sadržajno osmislila na način da su već sa strane na listu imali napisane formule i neke postupke, a sami su morali doći do rezultata uz pomoć pravila. Pomogli su si aplikacijom Thatquiz. Pomoću nje su rješavali kviz s različitim primjerima. Sve je bilo bodovano i vremenski ograničeno. Pritom su neizmjereno uživali, jer su se uspoređivali tko bi bio bolji. Uslijedio je grupni rad u učionici uz aplikaciju Photomath na telefonu. Pritom su učili o korištenju i namjeni aplikacije. Uslijedili su sati u vezi učvršćivanja korijena i provjera znanja pomoću aplikacija Photomath i H5P. Pregledali su zadatke kolegama iz razreda i dali im pozitivne povratne informacije. Tako su svi napravili plan kako unaprijediti svoje znanje i što još treba napraviti za željenu ocjenu. Sve dokaze pohranjivali su u fasciklu – dokazi o znanju.

3.5 Učvršćivanje znanja

Želja im je bila učvrstiti svoje znanje uz pomoć različitih igara koje su izradili kod kuće. Zbog toga smo odvojili još dva sata za učvršćivanje. Zajedno smo formirali i kriterije za izradu igara u Kahootu. Svatko je mogao odabrati kojom će izrađenom igrom učvrstiti svoje znanje. Učenici su u tome neizmjereno uživali i isprobali svoje motivacijske igre.

Slika 9: Učvršćivanje znanja uz pomoć samostalno kreirane igre

3.6 Provjera znanja

Slijedila je provjera znanja cijele mješavine korijena i potencija. Rezultati su bili neizmjereno dobri, jer su učenici sami dolazili do usvojenog gradiva. Također su mi dali povratne informacije o njihovom zadovoljstvu na satima. Motivirali su ih različiti načini rada i uvažavanje njihovih želja.

4. Zaključak

Tijekom cijelog procesa pokazivala se velika motiviranost učenika. Na svakom početku sata jedva su čekali da vide kakav ih način rada čeka toga dana. Mislim da možemo dati veliku važnost samostalnom radu svakog učenika, motivaciji, usmjerenosti i uvažavanju njihovih želja. Živimo u svijetu u kojem IKT puno znači učenicima, ponosni su što mogu napraviti svoju igru i isprobati je s kolegama iz razreda. Učenici koji su ovo gradivo branili pred pločom promišljeno su rješavali zadatke i znali su ih povezivati, budući da su sami došli do usvojenog cilja. Značajan napredak uočen je i kod slabijih učenika. Nema ništa ljepše, nego da pratiš djecu koja su sretna i motivirana za rad. Želim da formativno praćenje znanja zauzima sve veću ulogu u podučavanju i da se naglašava uloga redovitog provjeravanja u poboljšanju znanja.

5.Literatura

- [1.] Formativno spremljanje, <https://formativno.si/formativno-spremljanje/>, 10.2.2022
- [2.] Peršolja M. (2019). Formativno spremljanje znanja v praksi. Domžale: Mateja Peršolja s.p.
- [3.] ICT Tools, <http://www.todaysteachingtools.com/lijt-van-ict-tools.html>, 10.2.2022
- [4.] Microsoft Teams za izobraževanje, <https://education.microsoft.com/en-us/resource/d5b62e3e>, 10.2.2022
- [5.] mag. Suban M., mag. Gorše Pihler M., Bone J., Debenjak K., Hebar L., Jenko Š., Kerin T., Kmetič S., Lipnik R., Novoselec M., Peršolja M., mag. Rajh S., Sambolić Beganović A., mag. Sirnik M., Škafar K., Šturm J., Verbinc A. (2018). Formativno spremljanje pri matematiki - priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Stručni rad

IGRA JE OSNOVNA AKTIVNOST DJETETA

Dolores Malić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Igra je osnovna aktivnost djeteta predškolske dobi, igra ubrzava cjelokupni razvoj djeteta. Djeca se u pravilu igraju sama te biraju i određuju načine igre. Igra se razlikuje prema djetetovoj zrelosti, sposobnostima i stečenim vještinama, a ujedno se igra potiče djetetov razvoj. Tijekom igre dijete koristi svoju maštu, stvara i istražuje svijet oko sebe, igra uloge odraslih koji se još ne snalaze u stvarnom životu i ulazi u aktivnosti s drugim ljudima. U grupnoj igri djeca uče raditi u skupini, pregovarati, rješavati sporove i zauzimati se za sebe. U spontanoj igri djeca uče vodstvu, timskom radu i kreativnosti. U nazočnosti odrasle osobe ili u igri koju vodi odrasla osoba, takve vještine radije prepuštaju odrasloj osobi i pokoravaju joj se. Igračke nisu presudne za kvalitetnu igru. Važniji je proces – što se događa dok se igrate s njim. Istina je, međutim, da dobra igračka može potaknuti igru. Kvalitetna igračka nudi raznoliku igru i vrlo je atraktivna estetski, vizualno, šareno i taktilno, privlačeći djetetovu pažnju i angažirajući njegova osjetila. Kod djece s teškoćama u razvoju igračku je potrebno prilagoditi.

Ključne riječi: igra, djeca, igračke.

1.Uvod

Igra je vrlo složena aktivnost koja se može razmatrati na vrlo različite načine i daleko je od toga da je u potpunosti istražena. Znanstvena otkrića u igri često su vrlo različita i kontradiktorna, što znači da postoje mnoga objašnjenja i teorije igre. Igra je spontana, kreativna aktivnost koja se može pratiti u različitim razdobljima osobe životu i ne samo u djetinjstvu, pri čemu je igra prevladavajuća aktivnost djeteta u predškolskom razdoblju. Dječja igra je aktivnost koja se provodi sama po sebi, interno je motivirana, slobodna, otvorena i ugodna za dijete. Dijete se igra zbog užitka koji mu igra pruža, a ne zbog vanjske prisile. U njoj su tijek i smisao, pa djetetu nije toliko važan krajnji rezultat koliko sam proces, uživanje i zadovoljstvo u igri [2].

2. Središnji dio

Igra nije samo osnovna aktivnost, već i potreba svakog djeteta i uvjet da bude razvija se normalno psihički i fizički. S jedne strane, oni su stoga izbor i način za igru djeteta ovisno o njegovom trenutnom stupnju razvoja [motoričke i kognitivne sposobnosti, emocionalna i socijalna zrelost], s druge strane, igra utječe na razvoj djeteta napreduje. Igra ima značajan utjecaj na sva područja djetetova razvoja, a posebno u predškolskom razdoblju.

- Razvoj motoričkih sposobnosti.
- Kognitivni razvoj: razvoj osjeta i percepcije, razvoj govora, spoznaje i istraživanje okoliša, rješavanje problema, razvoj mašte i kreativnosti, socijalna spoznaja.
- Emocionalni razvoj: opuštanje i doživljavanje emocija [npr. doživjeti zadovoljstvo, prevladavanje straha], prevladavanje problema i sukoba, ispunjavanje želja...
- Društveni i moralni razvoj: razvoj socijalne kompetencije [sudjelovanje, razumijevanje i razumijevanje] razmatranje drugih], razvoj samokontrole [npr. impulzivnost, agresivnost], osvajanje društvenih pravila i normi.
- Razvoj osobnosti: razvoj autonomije, samospoznaje [formiranje slike o sebi] i svijet [učenje o različitim ulogama i ulazak u svijet odraslih].

Igra ima veliki utjecaj na djetetov fizički rast, na razvoj njegove inteligencije, na njegovo stjecanje iskustva i znanja, o emocionalnom životu djeteta i o njegovom razvoju u društveno biće. Kadar dijete se igra, vježba i jača mišiće i živce, stječe razne vještine, uči o svojim sposobnosti. U igri također uči o fizičkom okruženju i pravilima koja njime upravljaju. Na temelju stečeno iskustvo stvara pojmove, uči razmišljati i pokušava riješiti probleme, s naišla. Igra omogućuje djetetu upoznavanje s vršnjacima, učenje suočavanja s drugima ljudi, steći toleranciju, drugarstvo, obzirnost, osjećaj suradnje... Igra utječe dijete učeći kroz igru što znači poštenje među ljudima, kako se očituje istina i hrabrost. Kroz igru dijete uživa u raznim ulogama koje promatra kod odraslih. Pokazuje emocije prema njima pozitivno ili negativno. Kako dijete raste, raste i sadržaj igara. Osim što je od vitalnog značaja za dijete, igra je važna i za odrasle s uključena su djeca, u predškolskom razdoblju posebno za roditelje i odgojitelje u vrtićima. Odrasli u pravu uz pomoć igre najlakše stvaraju kontakte i emocionalne odnose s djetetom, promatranjem dijete upoznaje

svoje razvojne karakteristike [sposobnosti, vještine] i osobine ličnosti. Budući da je igra po definiciji spontana i slobodna aktivnost, vrlo je važno da je odrasli ne pokušavaju pretjerano usmjeravati stalnim uputama i pokušajima mijenjanja [ispravljanja] dječje aktivnosti.

Inicijativu igre može dati odrasla osoba ili dijete. Kod mališana je inicijativa odraslih obično učinkovitija, a kod starije djece posebno su važni poticajno okruženje i materijali za igru. Međutim, Marjanović Umekova i Lešnik Muskova [4] kažu da igra u vrtiću često postaje repetitivna [iste igračke aktivnosti, uloge i oblici ponašanja], pa je uloga odgajatelja u osmišljavanju i tijeku dječje igre vrlo važna. Odgajatelj može potiče, usmjerava i usmjerava djetetovu igru prema razvojno višim i zahtjevnijim razinama igre aktivnosti. Na razvoj djetetove mašte posebno uvelike utječu kreativne igre koje počeci se uočavaju kod djece već u trećoj godini života, a posebno dolaze na sve strane izraz u šestoj godini života. Za kreativne igre je karakteristično da dijete ne govori stvari zajedno na principu eksperimentiranja, ali ima reprezentativnu sliku o cilju svog djelovanja i time sa stajališta usmjeravanja svoje djelatnosti. U stvaranju takvih reprezentacijskih slika i također u njihovoj izvedbi, neprestano se zrcali uz funkcioniranje drugih funkcija, posebice funkcioniranje djetetovog kreativnog mašta. Kreativne igre ne samo da pomažu u upoznavanju okoline, već su i sredstvo odgoja moralnih kvaliteta. U vrtiću se djeca često igraju u grupama. Tada je bilo njihovi su napori usmjereni na postizanje zajedničkog cilja. U organizaciji i provedbi ovakvih igara velike su mogućnosti za njegovanje početnih navika socijalnog rada u kolektivu. Imperativ je da odgajatelji potiču djecu na dobre međusobne odnose. Kreativne igre imaju puno vrijednost jer su djeca zadovoljna njima. Konkretni rad i realizacija vlastitog ideje kod djeteta pobuđuju posebno zadovoljstvo, jačaju njegovu vjeru u vlastite snage i daju mu osjećaj dostojanstvo [5].

Za kreativnu igru djeca koriste pijesak, glinu, kamenje i drvo. Vi ste dijete s ovakvim igrama formira koncentraciju, težnju za postizanjem zacrtanog cilja, sposobnost postizanja istog kreativna inicijativa temeljena na akumuliranom znanju, sposobnosti analize, vještini ispravljanja orijentacija u prostoru. Sve te stvari će, međutim, djetetu očajnički trebati u kasnijem životu.

3. Zaključak

Igra je dakle priprema za kasniji profesionalni rad. Kroz igru dijete nesumnjivo dobiva vještine za kasniji profesionalni rad, iako toga nije svjestan. Ali malo je vjerojatno da će biti dijete se igra s tom svrhom. Dijete se igra jer osjeća potrebu za angažiranjem. Svijest, da zadovoljava tu potrebu u igri, priprema ga za radost. Daljnji nam pogled na postanak dječje igre daje teoriju mirovanja. Prema ovoj teoriji igra je jedan oblik odmora, a drugi je spavanje. To je igra aktivni oblik odmora, a spavanje je njegov pasivni oblik. Javlja se aktivan oblik odmora, kada se javi potreba za aktivnošću koja djetetu donosi radost sve dok ga igra ne umori.

U igri je dijete uključeno čak i sa svojom osobnošću. Ne radi se samo o dječjim igrama

mehaničko oponašanje, već za djetetov angažman u kojem se potvrđuje njegova tvrdnja osobnost. Budući da igra daje učinkovitu inicijativu za djetetov mentalni razvoj, ne preporučuje se nametnuti djetetu igre koje su neprikladne za takav razvoj ili igre koje ga čak i preopterećuju psihičke sile. Dijete se mora osjećati opušteno, slobodno u igri, jer samo slobodna igra aktivnost priprema dijete za radost i mora poticati njegov mentalni razvoj. Slobodna igra podiže djetetovo samopouzdanje.

4. Literatura

- [1.] FEKONJA, U. [2001]. Igrače. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič [ur.], Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- [2.] HORVAT, L. in MAGAJNA, L. [1987]. Razvojna psihologija. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [3.] MARJANOVIČ UMEK, L. in KAVČIČ, T. [2001]. Otroška igra. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič [ur.], Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- [4.] MARJANOVIČ UMEK, L. in LEŠNIK MUSEK, P. [2001]. Igra v kurikulumu za predšolske otroke. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič [ur.], Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- [5.] TOLIČIČ, I. in SMILJANID – ČOLANOVID, V. [1977]. Otroška psihologija. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [6.] URSULA MÄBERLI NEF [1996]. Koliko svobode potrebuje moj otrok. Ljubljana: Založba Kres.
- [7.] ZUPANČIČ, M. [2001]. Vloga odraslega v otrokovi igri. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič [ur.], Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Stručni rad

KRETANJE U PRIRODI: U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH

Dolores Malić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Kretanje je gotovo neraskidivo povezano s prirodom. Posebno za djecu, kretanje i igra u prirodi vrlo je važna iz nekoliko razloga: veća iskorištenost kisika u tijelu, puno više mogućnosti za tjelesne aktivnosti, budi se djetetov duh avanture, narav djeteta, samo po sebi potiče kretanje. Igre kretanja, koje se također odvijaju na vjetru, slaba kiša i hladnoća, veliki su poticaj djetetu, ali nažalost odraslima često djecu kočimo i odvrćemo od takvih aktivnosti koje bi dijete rado radilo prisustvovali. Posao odraslih je znati čimbenike zdravog razvoja, a mi smo ti koji omogućujemo im da zadovolje te potrebe i potičemo ih, također vlastitim primjerom, da će svakodnevne tjelesne/sportske aktivnosti prenijeti u odraslu dob i svoju stil života. Izdržljivost ima posebnost u programu treninga u sklopu tjelesnog/sportskog odgoja položaj. Moramo ga smatrati sredstvom za razvoj vitalnih funkcija funkcioniranje kardiovaskularnog i dišnog sustava.

Ključne riječi: kretanje, prostor, zdravlje.

1.Uvod

Suvremeni način života udaljio nas je od prirode. I ljudi u gradovima i dalje sela. Zbog opasnosti koje su dio sadašnjosti, djeca ne idu sama u grad parkovima, na igralištima, u obližnjim šumama. Selo se moderniziralo, fizičkih više nema zadaće koje su djeca ponekad lako izvodila. Stoga, posebno mlađa djeca, često prepušteni tjelesnoj aktivnosti koja se nudi u vrtićima i školama, te neki poslijepodnevni treninzi raznih klubova i organizacija ili obitelji oblici slobodnog vremena vikendom.

2. Središnji dio

Predškolsko razdoblje je temelj motoričkog razvoja, odnosno tada je djetetov organizam najosjetljivije na utjecaje okoline. U ovom razdoblju, međutim, oni igraju najvažniju ulogu odrasli koji bi trebali stalno poticati dijete u njegovim motoričkim eksperimentima. Samo tako način na koji će to s vremenom prerasti u prihvaćanje kretanja i sporta kao trajnih cjeloživotne vrijednosti koje nam omogućuju održavanje zdravlja i opuštenosti dok mentalno naponi [5].

Sa stajališta očuvanja zdravlja i dobrobiti uključena je aerobna izdržljivost aktivnosti – posebice one u prirodi, među najvažnijim sastavnicama zdravlja.

Poboljšanje izdržljivosti i općenito jačanje otpornosti mladih na različite napore su s povećanje aerobnog kapaciteta koristi i zdravlju i povećano učinkovitost, kreativnost i dobrobit [3].

Aktivan način života ne znači samo pola šanse da se razbolite i smrtnosti od mnogih bolesti, ali značajno pridonosi ukupnoj kvaliteti života. Više puta je dokazano da je zaštitni faktor zdravlja samo redovit tjelesnu aktivnost/sport te da samo redovito kretanje ili sportske aktivnosti štite zdravlje ljudi u svim dobnim skupinama, stoga je ključno utvrditi i očuvanje zdravlja ljudi. Kod djeteta u razvoju to je temelj za holistički razvoj psihosomatskog statusa, koji se prati u odrasloj dobi i omogućuje održavanje i održavanje kvalitete života povezane sa zdravljem. Kretanje / sport aktivnost štiti od većine kroničnih nezaraznih bolesti i ima mnogo pozitivnih učinci na zdravlje ljudi - jača kosti i mišiće, održava psihofizičku i funkcionalnu sposobnosti tijela, pomaže smanjiti stres, pomaže povećati samopouzdanje i posredno utječe na opću društvenu dobrobit pojedinca, obitelji i cijeli narod. Zdravi oblici tjelesne aktivnosti/sporta uključuju sport rekreacije, rada i rekreacije te prometnih oblika kretanja.

Količina redovita tjelovježba i zdravstvene dobrobiti su relativno povezane i pozitivne učinci ne zahtijevaju vrlo intenzivnu tjelesnu aktivnost. Tradicionalne preporuke savjetuju uglavnom aerobne ritmičke aktivnosti, koje uključuju brzo hodaње, trčanje, biciklizam, plivanje, klizanje, skijaško trčanje i druge aktivnosti koje su moguće izvodi se svakodnevno onim intenzitetom koji osjećamo pri brzom hodaњу [igre loptom, umjereno teški rad, ...].

Takve aktivnosti trebale bi u prosjeku trajati 30 do 40 minuta svaki dan ili nekoliko puta po 10 do 15 minuta. Ističu da je takom oblik za sve vrste pokreta vlastitog tijela uz pomoć skeletnih mišića pri kojem troši energiju. Tjelesno vježbanje definira se kao posvećeno tjelesno / sportsko aktivnost koja je obično strukturirana i služi za jačanje ili poboljšanjem zdravlje pojedinca [5].

Aktivan način života ne znači samo pola šanse da se razbolite i smrtnosti od mnogih bolesti, ali značajno pridonosi ukupnoj kvaliteti života. Više puta je dokazano da je

zaštitni faktor zdravlja samo redovit tjelesnu aktivnost/sport te da samo redovito kretanje ili sportske aktivnosti štite zdravlje ljudi u svim dobnim skupinama, stoga je ključno utvrditi i očuvanje zdravlja ljudi. Kod djeteta u razvoju to je temelj za holistički razvoj psihosomatskog statusa, koji se prati u odrasloj dobi i omogućuje održavanje i održavanje kvalitete života povezane sa zdravljem. Kretanje / sport aktivnost štiti od većine kroničnih nezaraznih bolesti i ima mnogo pozitivnih učinci na zdravlje ljudi - jača kosti i mišiće, održava psihofizičku i funkcionalnu sposobnost tijela, pomaže smanjiti stres, pomaže povećati samopouzdanje i posredno utječe na opću društvenu dobrobit pojedinca, obitelji i cijeli narod [2].

Zdravi oblici tjelesne aktivnosti/sporta uključuju sport rekreacije, rada i rekreacije te prometnih oblika kretanja. Količina redovita tjelovježba i zdravstvene dobrobiti su relativno povezane i pozitivne učinci ne zahtijevaju vrlo intenzivnu tjelesnu aktivnost. Tradicionalne preporuke savjetuju uglavnom aerobne ritmičke aktivnosti, koje uključuju brzo hodaње, trčanje, biciklizam, plivanje, klizanje, skijaško trčanje i druge aktivnosti koje su moguće izvodi se svakodnevno onim intenzitetom koji osjećamo pri brzom hodaњу [igre loptom, umjereno teški rad, ...]. Takve aktivnosti trebale bi u prosjeku trajati 30 do 40 minuta svaki dan ili nekoliko puta po 10 do 15 minuta [1].

Naravno, vrlo je važno da se takve tjelesne/sportske aktivnosti odvijaju kroz igru, što je osnovni oblik učenja, rada i ponašanja malog djeteta. Od tada igra antika je jedno od sredstava kojima su naši preci naučiti o načinima preživljavanja i kako diverzificirati svoj život.

Danas je igra, posebice tjelovježba/sport odraslih, sredstvo zabave, za održavanje i jačanje zdravlja i radne sposobnosti.

Razne studije pokazale su da redovita tjelesna aktivnost uspješno regulira, između ostalog, krvni tlak i masnoće u krvi, čime se sprječava razvoj kroničnih nezaraznih bolesti ili kasnije pomaže u liječenju [1].

Osim što izravno utječe na krvni tlak, tjelesna aktivnost pozitivno utječe na smanjenje tjelesne težine i središnje pretilosti, čime se neizravno snižava krvni tlak.

Povišeni krvni tlak znači rizik od kardiovaskularnih oštećenja sustav. Tjelesna aktivnost važna je mjera ne farmakološkog liječenja hipertenzije i ujedno jedna od mjera koje mogu pomoći u prevenciji nastanka te bolesti.

Nekoliko znanstvenih studija pokazalo je pozitivan učinak tjelesnog aktivnost na krvni tlak, budući da je smanjen u osoba s hipertenzijom, što znači da tjelesna aktivnost također može biti jedina opcija liječenja za neki blaži oblici hipertenzije. Usporedbom tjelesne aktivnosti osoba s normalnim krvnim tlakom i osoba s hipertenzijom uočena je i razlika u aktivnosti.

Ljudi s normalnim krvnim tlakom bili su fizički aktivniji. Djeca gledaju na svoje zdravlje drugačije od odraslih, jer su uglavnom zdrava. Bez obzira na to danas djeca i adolescenti sve češće obolijevaju i jedan od najčešćih dječje bolesti današnjice je samo pretilost. Iako sportska neaktivnost samo po sebi ne uzrokuje pretilost, ali postoji znanstveno utemeljena poveznica između sjedilačkog načina života, prekomjerne i nezdrave prehrane i pretilost. Međutim, ova trajna i trajna pretilost u djetinjstvu može povećati rizik od nastanak i razvoj mnogih bolesti u odrasloj dobi. Stoga redovita tjelesna aktivnost i odgovarajuće prehrane navike imaju najveći učinak na prevenciju i liječenje pretilost.

Nedovoljno aktivnu djecu i adolescente s prekomjernom tjelesnom težinom ima smisla usmjeriti na svakodnevnu, umjereno intenzivnu tjelesnu aktivnost u trajanju od najmanje jednog sata.

Tjelesna aktivnost u razvojnog razdoblju nije važna samo sa stajališta tjelesnog

zdravstveno stanje, ali i presudno utječe na razvoj mentalnog i socijalnog sposobnosti pojedinca. Odgovarajuća tjelesna aktivnost omogućuje opuštanje, upravljanje stresom, tjeskobom i depresijom, potiče samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi i pomaže u druženju i stvaranju aktivnog odnosa sebi i svijetu. Dijete uživa u kretanju i svaka nova vještina kretanja otvara mu nove mogućnosti i senzualno i emocionalno ga zadovoljava, a istovremeno mu omogućuje da se druženjem i suradnjom približi drugima. Mnoge dječje igre temelje se na kretanju, usklađivanju pokreta s drugima, a vještinama se dijete približava svojim vršnjacima, što mu omogućuje da nešto doživi, isproba, trenira, pokuša i pojača želju za novim koracima. Odgovarajućom stimulacijom kretanja i aktivacijom tijela kod djeteta moguće je utjecati na njegov kasniji način života i osposobiti ga za sva suočavanja s iskušenjima, opterećenjima i stresovima koje mu život donosi.

“Dobro zdravlje djece ovisi o dobro razvijenoj općoj izdržljivosti. Izdržljivost definira se kao funkcionalna sposobnost za dugotrajno vježbanje zadaće bez smanjenja intenziteta njihove provedbe. Znači duže dugotrajna aktivnost umjerenog intenziteta. Moglo bi se reći da je to izdržljivost otpornost na umor” [5].

3. Zaključak

Hodanje, trčanje, skakanje, puzanje, puzanje, penjanje, podizanje, nošenje, guranje, povlačenje i vješanje prirodni su, najjednostavniji pokreti. Oni predstavljaju abecedu kretanja čovjeka. Djeci je potrebno osigurati tjelesne sportske aktivnosti, koje ne bi smjele biti ni prelake ni preteške, već sasvim primjerene njihovoj dobi. Također je važno ponuditi im odgovarajuću sportsku opremu koja je prilagođena razvojnoj fazi djeteta. Preporuka je da se što više aktivnosti provodi u prirodi. Dječja vanjska igrališta mogu biti odlično rješenje za diverzifikaciju šetnji po domu, gdje se djeca susreću s vršnjacima i uz pomoć raznih elemenata jačaju motoriku. Prikladna igra na otvorenom i kretanje na svježem zraku, osim što uvježbavaju motoriku i sposobnosti djeteta, pridonose i djetetovom zdravlju i dobrobiti.

5. Literatura

- [1.] Breskvar, D. [2008]. Šport in varnost. Ljubljana: Zveza potrošnikov Slovenije.
- [2.] Gale, M. in Skubic, A. [2015]. Gibanje v naravi skozi letne čase. V M. Željeznov
Seničar [Ur.], Gibanje in predšolski otrok.
- [3.] Ihan, A. [2000]. Imunski sistem in odpornost: Kako se ubranimo bolezni.
Ljubljana:
Mladinska knjiga .
- [4.] Lorenci, B. [2002]. Vloga in pomen vzdržljivosti pri šolski športni vzgoji. V R.
Pišot
[Ur.], Otrok v gibanju: zbornik prispevkov: 2. mednarodni znanstveni posvet.
Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [5.] Rajtmajer, D. [1990]. Metodika telesne vzgoje. Knjiga 1, Predšolska vzgoja
[druga
izd.]. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- [6.] Stoppard, M. [2007]. Zdravstveni vodnik za vso družino. [P. Mateja, Prev.]
Ljubljana: Mladinska knjiga.

Stručni rad

»DEUTSCH MACHT SPAß!« – NJEMAČKI JE ZABAVAN!

Nataša Kuselj, prof.
Osnovna škola Mokronog, Slovenija

Sažetak

Već nekoliko godina predajem njemački kao izborni predmet. U razredu 4., 5. i 6. kao izborni predmet, a u 7., 8. i 9. razredu kao obvezni izborni predmet. Budući da se radi o 2 dodatna sata nastave tjedno za učenike (ukupno 70 sati u 1 školskoj godini), nastojim ih što više motivirati da odaberu ovaj izborni predmet. To pokušavam postići na različite načine – interaktivnim sadržajem, zanimljivim i dinamičnim oblicima rada i nastave, radom u grupama i parovima, korištenjem online kvizova i rješavanjem interaktivnih radnih listova. Mnogo puta također izlazimo s učenicima i uzimamo satove na školskom igralištu ili u blizini škole. U ovom članku predstaviti ću različite primjere dobre prakse koje sam već isprobala i koji su se pokazali kao izvrstan alat za podizanje unutarnje motivacije za učenje njemačkog kao stranog jezika.

Ključne riječi: njemački, izborni predmet, dinamička nastava, zanimljive metode i oblici nastave stranih jezika, primjeri dobre prakse

1. Uvod

Glazba, razne didaktičke igrice, online kvizovi, nastava vani te gledanje filmova i crtića u nastavi podupiru proces učenja i potiču motivaciju mladih za učenje njemačkog jezika. Što više puta nastavnik koristi različite dinamične i zanimljive pristupe učenju u nastavi, učenici više uživaju u učenju njemačkog jezika.

2.Primjeri dobre prakse

BAAMBOOZLE ONLINE KVIZ [1]

Za učenike unaprijed pripremam online kvizove za ponavljanje i učvršćivanje vokabulara, koji se zatim igramo na satu. Učenici su podijeljeni u dvije grupe i nasumično otvaraju polja s brojevima. Grupa se tada mora složiti oko točnog odgovora i reći rješenje. Konačni rezultat ne ovisi samo o broju točnih odgovora, već pomalo i o sreći, jer pod određenim poljima nema pitanja: zamijenite broj bodova drugom grupom, izgubili ste 10 ili 20 bodova, dobili ste 25 bodova itd...Izrada kviza je vrlo jednostavna i besplatna. Sve što trebate učiniti je prijaviti se sa svojim korisničkim imenom i lozinkom. Možete sami kreirati kvizove, ali možete tražiti gotove kvizove na određenu temu (u tražilicu unesite ključnu riječ, na primjer "Tiere" i pronađite sve kvizove koji su već kreirani na ovu temu) i koristiti ih . Uz nadoplatu za plaćenu verziju možete sami mijenjati, uređivati itd...

KAHOOT ONLINE KVIZ [2]

Učenici igraju ovaj online kviz na svojim telefonima ili školskim tabletima i računalima. Pitanja za učenike pripremam unaprijed, a potom učenici odgovaraju na pitanja klikom na telefon ili tablet. Svaki odgovor ima ponuđena 2 ili 4 moguća odgovora, a učenici moraju kliknuti na točnu boju odgovora što prije moguće. Učenik koji najbrže odgovara i ima najviše točnih odgovora je pobjednik kviza. Na kraju kviza prikazana su prva četiri mjesta.Izrada kviza je vrlo jednostavna i besplatna. Postoji i plaćena verzija, koja nudi mnoge dodatne mogućnosti. U smislu stvaranja vlastitih kvizova i već napravljenih prijedloga, sustav je vrlo sličan onom kod Baamboozle kvizova.

RADNI LISTIĆI UŽIVO (LIVEWORKSHEETS) [3]

Pogotovo tijekom učenja na daljinu, kada učenici nisu imali mogućnost ispisivanja radnih listova kod kuće, vrlo često sam koristila interaktivne radne listove. Učitelj može izraditi radni list i dati web poveznicu svojim učenicima (može izraditi i e-radnu bilježnicu s različitim radnim listovima) ili može koristiti gotove radne listove na određenu temu.Budući da su interaktivni radni listovi zaista vrlo korisni, vrlo često ih koristim i na školskim satima. Uz njihovu pomoć zajedno s učenicima ponavljamo i učvršćujemo nastavno gradivo.

STOLNE IGRE

Učenici vole igrati različite društvene igre. Obično sama izrađujem razne društvene igre (npr. zmiје i ljestve) i plastificiram ih tako da ih možemo koristiti više puta.

RAZNE DIDAKTIČKE IGRE (BINGO, PAMĆENJE, DOMINO)

Vrlo često s učenicima igramo različite didaktičke igre. Među najpopularnijim igrama su Bingo, Memory i Domino. Bingo koristim ne samo za brojeve, već igramo i ovu igru kako bismo učvrstili vokabular različitih tema (npr. igračke, voće i povrće, boje, prijevozna sredstva, školski pribor, namještaj i kućni prostori, životinje, vrijeme ...). Također radim igru memoriju i domino ponavljanjem i učvršćivanjem vokabulara različitih tema.

IGRA TIK TAK BUUM

Igru Tik tak Buum, koja je u osnovi namijenjena širenju vokabulara na materinjem jeziku, prilagodila sam tako što sam je koristila za širenje vokabulara na stranom jeziku. Sa učenicima sjednemo u krug, netko otvori karticu na vrhu hrpe i onda moramo pronaći što više riječi na određenu temu (npr. u trgovini, na pikniku, u zoološkom vrtu, na putovanju). Prvi igrač pritisne na bombu, bomba zatim putuje od učenika do učenika, svaki učenik mora reći novu riječ što je brže moguće. Kod učenika kome bomba "eksplođira" se krug igre završava. Taj učenik mora uzeti karticu i zadržati je. On nastavlja igru otvarajući novu kartu i ponovnim pritiskom na bombu. Pobjednik igre je onaj koji ima najmanje karata na kraju.

Slika 1: Igra Tik Tak Buum

PISANJE ČLANKA ZA ŠKOLSKI ČASOPIS NA STRANIM JEZICIMA

Učenici koji jako dobro uče njemački jezik mogu pisati članke za školski časopis Multikulti koji svake godine izlazi na tri strana jezika koje učenici mogu učiti u našoj školi - njemačkom, engleskom i španjolskom. Učenici pišu članke pod mojim mentorstvom, ali mogu doprinijeti i svojim novim idejama. Većinu vremena napišu članak o sebi za školski časopis, upoznaju svoju obitelj ili prijatelja, opisuju svoju životinju ili kuću iz snova...

SUDJELOVANJE U PROJEKTU POSTCROSSING (DOPISKA ILI RAZMJENA RAZGLEDNICE IZ RAZLIČITIH ZEMALJA)

Suradujemo s kolegama koji predaju engleski jezik u međunarodnom projektu Postcrossing, što znači dopisivanje ili razmjenu razglednica. Učenici iz različitih zemalja svijeta šalju razglednice iz svojih domova u našu školu i predstavljaju se, a mi im vraćamo svoje razglednice. Tako se učenici dopisuju na njemačkom jeziku s učenicima kojima je njemački materinji jezik, kao i s onima koji njemački uče kao strani jezik. Na taj način uvježbavaju vještine pisanja u praksi.

PROJEKTNI RAD (OD IDEJE DO PROIZVODA)

Svake godine radimo projekt ideja-po-proizvoda s učenicima 6. razreda, gdje učenici svojim kolegama iz razreda moraju upoznati jednu od svojih zemalja njemačkog govornog područja. Učenici su podijeljeni u parove, a zatim izrađuju power point prezentaciju ili poster. Ravnomjerno raspoređujemo zemlje njemačkog govornog područja i napravimo popis. Unaprijed se slažem s učenicima o svim kriterijima ocjenjivanja. Učenicima prezentiram ono što njihov prikaz i opis zemlje mora sadržavati (zemljopisna obilježja zemlje, kulturne i prirodne znamenitosti, poznate osobe, povijest, različiti običaji i tradicija, kuhinja, gospodarstvo). Osim toga, oni mogu dodati nešto svoje. Kako bi pronašli resurse i literaturu, prvo moraju otići u školsku knjižnicu, a drugi dio traženja resursa odvija se na internetu u informatičkoj učionici u školi. Tijekom svog rada, kao mentor, uvijek sam na raspolaganju za dodatna pitanja, savjete, poticaje. Učenici prezentiraju konačni proizvod (PPT ili poster) svojim kolegama iz razreda.

KRATKI ANIMIRANI FILM ILI CRTIĆ NA NJEMAČKOM

Prije božićnih i ljetnih praznika obično s učenicima gledamo crtić ili animirani film na njemačkom jeziku jer su učenici vrlo malo izloženi gledanju njemačkih sadržaja ili emisija na televiziji i internetu. Uglavnom su okruženi samo engleskim jezikom, pa je ispravno da i na taj način razvijaju vještinu slušnog razumijevanja.

3.Zaključak

Učenje njemačkog jezika može biti jako zabavno ako učitelj zna upotrijebiti nastavu raznim didaktičkim igrima, kvizovima, pjesmama... Učenici na ovaj način rado uče njemački. Budući da su interno motivirani, lakše i brže pamte gradivo. Njihovo znanje je dugoročno trajnije i dublje.

4. Popis literature

[1] Kviz Baamboozle. URL: <https://www.baamboozle.com/tag/quiz> (3. 3. 2022)

[2] Kviz KAHOOT. URL: <https://kahoot.com/> (3. 3. 2022)

[3] Liveworksheets. URL: <https://www.liveworksheets.com/> (3. 3. 2022)

Stručni rad

ŠPANJOLSKA ČITALAČKA ZNAČKA

Simona Kovač

Šolski center Novo mesto, Slovenija

Sažetak

U članku ću predstaviti natjecanje iz španjolske čitalačke značke za učenike osnovne škole. Izvor na kojem sam crpila svoje znanje i iskustvo je bila moja nastava izbornog predmeta španjolski jezik u osnovnoj školi. U uvodu je prikazana teorija čitanja i čitanja na stranom jeziku, kao i strategije učenja čitanja i njihova primjena u praksi. U glavnom dijelu ću opisati tijek, aktivnosti i ciljeve čitalačke značke pri izornoj nastavi španjolskog jezika. Učenici koji čitaju na stranom jeziku razvijaju vlastitu kreativnost, zato sam u zaključku nekoliko riječi namijenila aktivnoj ulozi učenika u procesu čitanja. Aktivna uloga učeniku omogućava veliku samostalnost u procesu učenja.

Ključne riječi: čitanje, čitalačka značka, strategije učenja, rad s tekstem

1. Uvod

U današnjem svijetu znanje čitanja temeljno je pravo svakog pojedinca. Čitanje je ponekada bila privilegija šačice pojedinaca. Biti sposoban čitati danas ne znači samo funkcionalni aspekt pismenosti kao takve, već i razumijevanje teksta u svom njegovom značenju. Meta Grosman kaže da "danas, kada smo stalno okruženi svakojakim tekstovima, od jutarnjeg buđenja do noćnog odlaska u krevet, sposobnost čitanja više se ne može smatrati luksuzom koji si mogu priuštiti samo obrazovani pojedinci. Naprotiv, u svakom trenutku moramo biti svjesni da je ono bitno za ljudski smisleni opstanak u svijetu neograničenih tekstualnih ponuda, budući da je ujedno i glavni put do znanja i učinkovito oruđe moći" [1].

2. Čitanje na stranom jeziku

Uloga čitatelja u čitanju na stranom jeziku razlikuje se od uloge čitatelja u čitanju na materinjem jeziku. Na čitatelja na stranom jeziku utječu sljedeći čimbenici:

- pismenost na materinjem jeziku
- iskustvo s drugim stranim jezicima, posebice jezične veze među njima
- kulturne veze između materinjeg i stranog jezika
- pisanje na materinjem i stranom jeziku [2].

Na slovenskog čitatelja na španjolskom uglavnom će utjecati prva dva čimbenika. Oni čitatelji koji dobro čitaju na svom materinjem jeziku bit će dobri čitatelji i na stranom jeziku. Čitatelj na španjolskom također će lakše čitati ako ima predznanje drugih stranih jezika, posebno romanskih.

Čitatelj će naići na nekoliko vrsta prepreka prilikom čitanja na stranom jeziku:

- leksičke barijere ili nepoznavanje vokabulara
- nepoznavanje slaganja riječi u rečenicu
- barijere kao rezultat izloženosti tiskanoj riječi (slovenski čitatelj koji će čitati na engleskom bit će mnogo izloženiji stranom jeziku od čitatelja koji će čitati na nekom od jezika koji su manje prisutni u slovenskom okruženju)
- prepreke vezane uz teme ili sadržaj teksta (čitatelj ne može povezati ono što je već poznato s novim podacima).

Čitatelj na španjolskom moći će naići na sve navedene prepreke tijekom čitanja. Posebno treba istaknuti prvo i treće, odnosno manju izloženost španjolskom jeziku i posljedični deficit u leksičkom području.

2. 1. Strategije učenja čitanja

Navedeno me stoga navelo da koristim strategije učenja čitanja koje pomažu čitatelju da razumije tekst i dovode ga do kreativnog stvaranja s tekstom.

Prema vremenskom kriteriju, odnosno u kojem dijelu procesa učenja učenik koristi pojedine strategije, poznajemo:

1. strategije prije čitanja
2. strategije tijekom čitanja
3. strategije nakon čitanja.

Strategije prije čitanja pomažu učeniku da postavi određeni okvir za razmišljanje, aktivirajući svoja predznanja, pomažu mu razumjeti strukturu teksta, odrediti svrhu čitanja i okvirno predvidjeti sadržaj materijala za učenje [3].

Strategije tijekom čitanja potiču učenika da tijekom čitanja dođe u kontakt s tekstom, odnosno da ga razumije. Ove strategije koristimo kako bi učenik prilagodio brzinu čitanja cilju čitanja i složenosti štiva kako bi ga razumio.

Strategije tijekom čitanja su sljedeće:

- dopunjavanje podataka koji nedostaju,
- određivanje redoslijeda u tekstu,
- označavanje novih, nepoznatih informacija,
- označavanje i bilježenje bitnih informacija [4].

Strategije nakon čitanja osmišljene su za određivanje razine razumijevanja i pamćenja pročitaneog teksta. Prvenstveno služe za slaganje pročitaneog materijala (bit i bitne pojedinosti) u obliku koji olakšava razumijevanje i pamćenje pročitaneog.

Najčešće strategije nakon čitanja su:

- razgovor,
- odgovaranje na učiteljska i njihova vlastita pitanja,
- pronalaženje i utvrđivanje bitnih informacija,
- sažetak,
- kritičko čitanje tekstova,
- obrada i grafičke ilustracije građe [5].

3. Španjolska čitalačka značka

Španjolski jezik kao izborni predmet predajem u 7., 8. i 9. razredu, odnosno učenicima s različitim razinama znanja jezika. Tako je natjecanje za španjolsku čitalačku značku prilagođeno odgovarajućoj razini i omogućuje što šire uključivanje učenika.

Španjolsku čitalačku značku organizira Državna založba Slovenije. Riječ je o natjecanju u čitanju čiji je glavni cilj na stručan, ali zabavan i zanimljiv način približiti učenje stranih jezika te popularizirati čitanje na stranim jezicima u osnovnoj školi.

Ciljevi natjecanja su:

- upoznavanje književnosti drugih naroda u izvorniku,
- povećati popularnost čitanja na stranom jeziku,
- usaditi mladima pozitivan odnos prema knjizi,
- uživati u čitanju,
- promovirati ulogu čitanja u nastavi stranih jezika - praksa je pokazala da mladi čitatelji čitaju, pišu i govore strani jezik brže i tečnije ako čitaju literaturu na stranom jeziku,
- pokazati snagu dobre priče koja privlači, nadahnjuje i zabavlja čitatelja,
- promovirati svoju i tuđu kulturu.

Tijek aktivnosti:

Svake godine organizator posreduje informaciju koje dvije knjige je potrebno pročitati za čitalačku značku. Knjige su na španjolskom jeziku. Osim knjiga, tijekom priprema za natjecanje koristimo se i španjolsko-slovenskim rječnikom. Moram naglasiti da se većina priprema obavlja u sklopu nastave, tako da uvijek imam priliku pomoći učenicima.

Učenike podijelim u dvije grupe. Svaka grupa čita jednu knjigu. Učenici na glas naizmjenice čitaju pojedine dijelove knjige. Pomno pregledavaju i slikovni materijal uz tekst. Kao nastavnik pratim čitanje i po potrebi podsjećam učenike na pravilan izgovor. Nakon čitanja slijedi rad s rječnicima, pa učenici traže slovensko značenje nepoznatih riječi. Prije korištenja rječnika, potičem ih da pokušaju shvatiti značenje nove riječi u smislu konteksta ili slike. Koriste i knjižne i online rječnike. Na kraju pripremam zadatke vezane uz pročitani tekst koje učenici rješavaju samostalno, nakon ponovnog tihog čitanja knjige. Slijede razne aktivnosti nakon čitanja. Nakon aktivnosti grupe razmjenjuju knjige i ponavljaju aktivnost s drugom knjigom.

Ovakvim načinom rada pratim sve faze čitanja. Uz glasno čitanje učenici sami sebi pomažu razviti pravila izgovora i osjećaj za ritam i melodiju španjolskog jezika. Učenici bi također trebali znati čitati tiho, jer će im to pomoći da bolje razumiju napisani tekst. U provjeravanju razumijevanja pročitano učenici si najprije mogu pomoći informacijama iz teksta, kasnije ih potičem na korištenje vlastitih riječi i tumačenja.

U razumijevanju čitanja slijedim unaprijed određene ciljeve. Konačni cilj čitanja je, međutim, da učenici razumiju ono što čitaju. Ciljevi kojima težim kroz učenje:

- razumjeti suštinu teksta,
- biti u stanju pronaći određene informacije u tekstu,
- razumjeti detalje teksta,
- odrediti značenje novih riječi u odnosu na kontekst,
- predvidjeti sadržaj teksta na temelju naslova ili slike,
- sažeti glavne točke teksta,
- upoznati kulturu, geografiju, povijest i umjetnost zemalja španjolskog govornog područja.

Prilikom rada s tekstom slijedim sljedeće korake:

a) AKTIVNOSTI PRIJE ČITANJA - uvodna motivacija:

- učenici pogađaju sadržaj teksta uz pomoć naslova, slika...;
- brainstorming uz koji učenici navode što već znaju o nekoj temi;
- pogađanje naslova knjige uz pomoć slagalice ili igre vješala;
- postavljam vođena pitanja prije čitanja.

Svrha predčitalačkih aktivnosti je uključiti učenike u čitanje, pobuditi njihov interes za temu, prisjetiti se njihovih iskustava i tako ih pripremiti za rad.

b) AKTIVNOSTI TIJEKOM ČITANJA:

- učenici povezuju tekst sa slikama;
- ispisuju korisne i zanimljive pojmove;
- zapisuju svoje reakcije na tekst.

c) AKTIVNOSTI NAKON ČITANJA:

- učenici odgovaraju na izborna pitanja ili pitanja otvorenog tipa;
- usmeno ili pismeno predstave sažetak;
- napišu pitanja za kolege iz razreda u parovima i odgovore na njih;
- igra personifikacije i igre uloga.

Pripremama za natjecanje iz španjolske čitalačke značke, koje je u ožujku, namijenjenim 3 do 4 školska sata. Natjecanje se zaključi pisanjem testa u kome su pitanja iz dvije knjige koje su učenici pročitali. Po uspješno završenom čitanju knjiga i napisanom testu učenici dobiju priznanja i nagrade.

4. Zaključak

Čitanje je jedna od ključnih sposobnosti koje su osobi potrebne za učinkovito funkcioniranje u svakodnevnom životu. To je jedan od ključnih razloga, da pri nastavi španjolskog veliku pozornost posvećujemo čitanju. Svake godine učenike motiviramo, da se prijave za čitalačku značku iz španjolskog jezika. Tako učenici dobiju prvi kontakt s literaturom na stranom jeziku. Učenici se pri čitanju osjećaju dobro, za svoj trud su nagrađeni, tako da su spremni sudjelovati i sljedećih godina. Važno je i da pri tome učenicima probudimo ljubav do knjiga i čitanja. Želimo, da nastava temelji na aktivnosti učenika, potičemo rad u parovima ili grupi i aktivno uključivanje učenika u proces učenja. Učne strategije čitanja koje upotrijebimo prilikom učenja, potiču kreativnost i samostalnost učenika i oblikuju ih u aktivne čitaoce.

5. Literatura

- [1.] Grosman, M. (2006). Razsežnosti branja: Za boljšo bralno pismenost. Ljubljana: Karantanija.
- [2.] Urquhart, A. H. i Weir, C. J. (1998). Reading in a second language: Process, product and practice. London i New York: Longman.
- [3.] Pečjak, S. i Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. 2. razširjena in dopolnjena izd., 1. natis. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [4.] Pečjak, S. i Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. 2. razširjena in dopolnjena izd., 1. natis. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [5.] Pečjak, S. i Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. 2. razširjena in dopolnjena izd., 1. natis. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Stručni rad

POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE, ŠUMA ILI IGRAONICA

Eva Firšt Murnik

OSNOVNA ŠOLA DAVORINA JENKA CERKLJE NA GORENJSKEM,
VRTEC MURENČKI

Sažetak

U radu se govori o konkretnom iskustvu odgojiteljice, koja je željela nastavni prostor djece u vrtiću premjestiti iz igraonice u šumu. Šuma je bila nadohvat ruke, stoga je došla na ideju širenja i obogaćivanja poticajnog prostora za učenje. Reorganizacija se provodila postupno, prvo je odgojiteljica s djecom razgovarala o reorganizaciji prostora za učenje. Zajedno su pripremili plan kako započeti i zabilježili ključne točke na plakatu. Kroz objašnjenje i razgovor, odgojiteljica je navela djecu da uključe postupnu pripremu, upućivanje i usvajanje novog poticajnog okruženja za učenje. Točke su bile sljedeće: posjet šumi najmanje 3 puta tjedno, uređenje prirodnog, šumskog kutka u matičnoj skupini, nakupljanje prirodnih materijala za šumski kutak u igraonici (dijete donosi materijal koji su on i roditelji nakupili u šumi) i uređenje igrališta u šumi, u takozvanoj šumovitoj igraonici.

Ključne riječi: igraonica, šuma, šumovita igraonica, poticajno okruženje za učenje

1. Teorijski uvod

»Kod učenja ima poticajno okruženje značajan utjecaj na kognitivni, socijalni, emocionalno i fizički razvoj djece. Stvaranjem fizičkog i psihološko sigurnog i poticajnog okruženja, koji sadrži i nudi širok spektar razvojnog materijala, zadataka, situacija, odgojitelj promiče učenje djece kroz samostalno istraživanje, grupna istraživanja, igru, pristup različitim resursima, interakciju s drugom djecom i odraslima.« [7] Prema Režeku [7] je kao dobar odgojitelj definiran onaj, koji upotrebljava sljedeća načela. Odgojitelj omogućava odgovarajuće okruženje za učenje (doprinosi dobrobiti djeteta) koje je ohrabrujuće, sigurno, inkluzivno fizičko okruženje (omogućuje istraživanje, učenje i autonomiju) i stvara okruženje koje potiče kod djece osjećaj pripadnosti grupi.

Pevec Semec [5] navodi ključne elemente poticajnog okruženja za učenje, tj.:

- učitelj/odgojitelj,
- učenik/dijete,
- didaktički pristup,
- društveno okruženje.

Uloga nastavnika/odgojitelja u obrazovnom procesu nije samo stjecanje znanja učenika/djeteta, već i razvoj sposobnosti razumijevanja, funkcioniranja, vrednovanja i definiranja. Učenik/dijete aktivan je u učnoj komunikaciji. Interakcija između učitelja/odgojitelja i učenika/djeteta ključna je za stjecanje novih znanja. Učenje je proces koji se temelji na uzimanju u obzir predznanja i osobnog interesa učenika/djeteta. Didaktički pristup je interakcija između posredovanja (poučavanja) i prihvaćanja (učenja) znanja. To je procesni pristup prijenosa znanja, u kojem nastavnik kroz različite aktivnosti i korake posebnu brigu posvećuje prihvaćanju primjernog znanja učenika. To je također društveno okruženje ili stvaranje društvenih interakcija među djecom, gdje djeca uče kontrolirati svoje ponašanje i prihvaćati odgovornosti. Pritom se razvija sposobnost komunikacije, empatije i zajedničkog rješavanja problema. Dječja igra najvažnija je za promatranje, učenje i promicanje društvenog razvoja u predškolskom razdoblju. [5]

2. Poticajno okruženje za učenje – igraonica u vrtiću

Odgojitelj u svojoj matičnoj grupi, takozvanoj igraonici, priprema i uređuje sve relevantne materijale, pribor, igre i igračke. Početkom školske godine igraonica je bogata i u potpunosti opremljena sadržajima, resursima te s nestrpljenjem iščekuje dolazak nove skupine djece. Odgojitelj uređuje igraonicu i kutove u njoj, prikladno razvojnoj dobi i razini djece. Kutovi su tematsko dizajnirani i opremljeni s materijalima za ciljanu dječju igru. U grupi se najčešće pojavljuju stalni kutovi: dom/obitelj, kockice, stol, predpisačka vještina, knjiga, pokret, kreativno/umjetničko itd. Prema specifičnoj temi o kojoj se raspravlja unutar grupe, odgojitelj također pripremi privremeni kutak (prirodni, građevinski, stolarski, kuharski kutak itd.).

»Kurikulum za vrtiće [4] obuhvaća aktivnosti koje svrstavamo u sljedeća područja: pokretanje, jezik, umjetnost, društvo, priroda i matematika. Unutar kurikuluma opisani su ciljevi. Oni na određenom području predstavljaju okvir u kojem su prisutni sadržaji i aktivnosti koje odgojitelj koristi u odgojno-obrazovnom radu s djecom.«

U svakodnevnom životu u vrtiću odgojitelj stvara okruženje u kojem se djeca dobro osjećaju i osjećaju pripadnost grupi. Djeca i odgojitelj svakodnevno sudjeluju u formiranju dnevne rutine. U jutarnjem krugu dogovore dnevne aktivnosti. Djetetove ideje, interesi i iskustva važni su te odgojitelj na njih odgovara. Prema tematskim i ciljanim kutovima, dijete se može slobodno izraziti i koristiti igru za koju ima interes. Kroz aktivnosti, igre i međusobne sukobe dijete stječe znanja, važne životne vještine i radne navike.

3.Poticažno okruženje za učenje u prirodi – šuma

Učionici izvan učionice kao proces učenja koji definira odnose između ljudi i prirode. Iskustveno učenje u prirodi predstavlja fleksibilnost odgojitelja, jer "materija koji se razmatra" ovisi o interesu djece. Ovo predstavlja veliki izazov. Učimo u prirodnom okruženju, izvan četiri zida, koristimo sva osjetila, prihvaćamo stavove prema prirodi i stanovnicima u njoj, zajedno učimo i istražujemo. [6] Lekcije izvan učionice imaju širok raspon aktivnosti. Priroda nam nudi ogromne mogućnosti za istraživanje i prikupljanje novih znanja. Možemo jednostavno otići u šetnju prirodom ili početi detaljnije proučavati određenu vrstu ptica. Iskustveno učenje u prirodi za djecu je metoda za stjecanje osjetilnog iskustva i metoda koja utječe na razvoj kognitivnih, emocionalnih, socijalnih, fizičkih i mentalnih sposobnosti pojedinca. Važno je djeci omogućiti izravan kontakt i istraživanje u prirodi. To djeluje kod djeteta kao vrlo moćan motivirajući alat. [2] Prijelaz iz okruženja igraonice u učenje u šumi predstavlja veliki izazov za odgojitelja. Skupinu predškolaca je mnogo lakše kontrolirati u igraonici, između četvero zida, nego u šumi, gdje je prostorno ograničenje vrlo široko. U početku je djeci treba vjerovati i dobro poznavati okruženje za učenje. Promjena prostorije iz igraonice u šumu u djetetu pobuđuje znatiželju, motivaciju za posao i izravno učenje. Unatoč otvorenosti poticajnog okruženja za učenje i istraživanja kod djece, potrebno ih je u određenoj mjeri ograničiti i jasno im predstaviti mjesto na kojem mogu istraživati i igrati se.

Cornell [1] određuje pet načela koja bi nastavnici trebali slijediti pri planiranju aktivnosti izvan učionice. Ta su načela sljedeća:

- učiti manje i podijeliti svoje osjećaje s djecom
- biti otvoren, prihvatljiv,
- odmah usmjeriti djetetovu pažnju
- prvo gledati i doživjeti, prije nego što se razgovara o stvarima,
- iskustvo bi trebalo buditi osjećaj radosti.

Kroz ta načela i uz »osjetljivost« odgojitelja na prirodu, djeca uče rješavati konstruktivne zadatke kroz igre. Djetetu dajemo »obrađenu« materiju kroz vlastito iskustvo i percepciju prirode. Njegovanjem pripovijedanja i tumačenjem materije otkrit će autentičnost i osjećaje odgojitelja, što će ga dovesti u vlastito istraživanje osjećaja i percepcije prirode oko sebe. Život i učenje na otvorenom pobuđuju spontani entuzijazam kod djeteta, koji usredotočujemo na učenje. Vlastita inicijativa i interes djeteta trebali bi biti izvorno polazište za daljnji razgovor i istraživanje. Odgojitelj djece podržava njihovu znatiželju i razmišljanje. U ohrabrujućem okruženju za učenje na otvorenom ne treba nam kurikulum za ulazak u šumu. Šuma i priroda spontano nude kurikulum. Samo moramo biti pažljivi i ljubazni prema osjećaju da slušamo prirodu. Kurikulum i poticajno okruženje za učenje stvaraju se sami od sebe, iz

trenutka u trenutak. U obrazovnom, razvojnem i procesnom pristupu učenju u prirodi, odgojitelji i djeca moraju biti uvjerljivi na holistički način. Nisu sva djeca navikla izbliza promatrati prirodu, pa moramo pronaći stvari koje znaju i dati im početnu točku istraživanja. Interes i istraživanje gradit će se korak po korak, a uloga odgojitelja je pružiti djeci istinsko zanimanje za njihova otkrića. Dijete mora osjećati da odgojitelj stvarno želi znati što je otkrio. Promatranje prirode i tiho doživljavanje sa svim osjetilima daju odgojitelju i djetetu izravno iskustvo. Kad prvi put nešto otkrijemo djetetu ne moramo iznositi gole činjenice. Tiho promatranje i primanje informacija daje nam istinsko iskustvo, iskustveno učenje i veću moć u dubinskom znanju ili pamćenju informacija, a istovremeno nam omogućuje promatranje u različitim položajima i kutovima, osjećaj i miris kore, grana, lišća drveća, šumskog tla itd. Sve to također omogućuje djetetu da mirno sjedi ispod stabla, promatra i upoznaje sve vrste oblika života u i oko samog stabla, kao i da promatra, preispituje, dobiva informacije i pogađa. Entuzijazam odgojitelja i pozitivan odnos prema prirodi odražavaju se dalje prema djetetu. Sve to također omogućuje djetetu da mirno sjedi ispod stabla, promatra i poznaje sve vrste oblika života u i oko samog stabla, te da ih istražuje vlastitim entuzijazmom i osjećajem radosti. Slobodno istraživanje u pokretu, učenje na otvorenom ne može se izjednačiti s igrom u prirodnom kutku unutar igraonice.

4. Iz igraonice u šumu – primjer iz prakse

S djecom smo dizajnirali prirodni kutak u igraonici. Sadržavao je materijale iz prirode. Donijeli smo ih iz prirode, istražujući polje, livadu, šumu, u blizini vrtića. Kasnije smo također pozvali roditelje i druge rođake da istraže prirodu. Djeca i njihovi roditelji prikupili su prirodne materijale i donijeli ih u vrtić. Ujutro smo zajedno pogledali nove materijale, koji su zatim bili smješteni u prirodni kutak u igraonici. U igraonici smo dizajnirali smislen i tematski obojen prirodni kutak. Materijali su formirali tematsku, smislenu cjelinu i dali djeci priliku za manipulaciju i polazište za daljnji razvoj igre. Kasnije smo promijenili pristup poticajnog okruženja za učenje, naime od igraonice do prirodne igraonice, šume. Polazište za nas bio je Svjetski dan planeta Zemlje (22. travnja). Ovaj tjedan proveli smo puno vremena u prirodi, a također smo pogledali sadnicu pravog stabla. Donesla sam sadnicu prave smreke u igraonicu. Pogledali smo ga s djecom i pobliže pogledali životni okoliš koji je potreban sadnici smreke. Na Svjetski dan planeta Zemlje odnijeli smo sadnicu u šumu i pronašli prikladno mjesto za rast. Uredili smo joj odgovarajući kutak i također obilježili našu sadnicu. Na svakom putu do šume smo svraćali do sadnice i pjevali joj pjesmu, plesali rajalni ples, zalijevali ju itd. Iz početnog prirodnog kutka igraonice naše se okruženje za učenje postupno preselilo u šumu. U šumi smo napravili mjesto gdje se možemo kretati i istraživati. Šumski kutak bio je prostorno ograničen i podijeljen u nekoliko dijelova: prostor za razvoj vještina kretanja, za istraživanje s prirodnim materijalima, za igre pokretnih igara, za slušanje bajki, zagonetki, pjesama o prirodi i životinjama u njoj. U šumu smo s naprtnjačama nosili pomagala za učenje koja smo trebali kod istraživanja. Svakim novim posjetom šumi sa sobom smo donijeli sve više istraživačkih alata. Sama djeca došla su do zaključka što će nam trebati, ali kad je bilo moguće koristiti prirodni materijal, koristili smo ga.

5.Zaključak

Na kraju školske godine smo utvrdili da je bila odluka o uvođenju novog pristupa učenja djece u šumi i pristup drugačijem okruženju za učenje djece, dobra. Djeca su dobro prihvatila šumu kao izvor informacija i kao velikog učitelja. Rado su odlazila istraživati šumu, promatrati prirodu i stjecati nova znanja. Prihvatila su šumu kao izvor informacija. Šuma je dala mnoga polazišta i nastavne materijale te su djeca sa zadovoljstvom sudjelovala u aktivnostima koje su bile pripremljene u šumi.

Djeca su bila cijelo vrijeme aktivna u iskustvenom učenju u prirodi. Stjecala su senzorička iskustva te jačala kognitivne, emotivne, socijalne, fizičke i duševne sposobnosti. Djeca i odgojitelji su u šumskoj igraonici stvorili pozitivnu klimu.

6.Literatura

- [1.] Cornell, J. (1994). *Približajmo naravo otrokom*. Celje: Mohorjeva družba.
- [2.] Gilbertson, K. (2006). *Outdoor education: methods and strategies*. Champaign: Human kinetics cop.
- [3.] Györek, N. (2016). *Gremo mi v gozd: gozdni priročnik, planer*. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.
- [4.] Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.
- [5.] Pevec Semec, K. (2009). *Spodbudno učno okolje v kurikularni prenovi*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [6.] Priest, S. (1986). *Redefining outdoor education: A matter of many relationships*. *Journal of Environmental Education*, 17 (3), 13–15.
- [7.] Režek, M. (ur.). (2013). *Od teorije k praksi, Vodnik po pedagoških področjih kakovosti ISSA*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Stručni rad

PROVEDBA FOLKLORNOG KRUŽOKA U OKVIRU POSEBNOG PROGRAMA ODGOJA I OBRAZOVANJA TIJEKOM EPIDEMIJE KORONA VIRUS BOLESTI

Adrijana Skok, mag. prof. spec. i reh. ped.
Osnovna škola Franceta Bevka Tolmin, Slovenija

Sažetak

Epidemija korona virus bolesti, dugotrajno zatvaranje škola, provedba nastave na daljinu i uvažavanje preporuka o provedbi nastave te interesnim aktivnostima tijekom ponovnog otvaranja škola, kumovali su promijenjenim uvjetima izvedbe aktivnosti u okviru folklornog kružoka u školi za djecu s posebnim potrebama, gdje se odvija odgoj i obrazovanje djece s duševnim poremećajima. Poštivanje preporuka o provedbi nastave i interesnih aktivnosti unutar matičnih skupina utjecalo je na formiranje dviju skupina koje su sudjelovale u folklornom kružoku, odnosno skupine učenika u prilagođenom obrazovnom programu nižeg obrazovnog standarda i skupine učenika posebnog programa odgoja i obrazovanja. Provedba plesnih aktivnosti u homogenim skupinama pridonijela je sadržajnoj i praktičnoj prilagodbi odabranih narodnih plesova u skladu s motoričkim sposobnostima učenika u posebnom programu odgoja i obrazovanja, te lakšoj diferencijaciji i većoj individualizaciji u procesu usvajanja plesnih aktivnosti. Učenici posebnog programa odgoja i obrazovanja svladavali su odabrane narodne plesove na satima folklornog kružoka.

Ključne riječi: Epidemija korona virus bolesti, djeca s duševnim poremećajima (smetnjama), poseban program odgoja i obrazovanja, folklorni kružok

1. Uvod

S obzirom na to da su u proteklom dvogodišnjem razdoblju epidemija koronavirusne bolesti i razne epidemiološke mjere znatno utjecale na naše živote, bilo je potrebno više prilagodbe novim okolnostima u radu koji se odvijao u školama za učenike s posebnim potrebama. Nakon potpunog prestanka izvedbe interesnih aktivnosti, čija je realizacija na daljinu nemoguća (npr. folklorni kružok), u školskoj 2021./2022. godini ponovno je uz provedbu nastave u školama omogućena i provedba programa folklornog kružoka u prilagođenim uvjetima, u skupinama matičnih razreda, takozvanim „mjehurićima”. Provedba aktivnosti u sklopu folklornog kružoka se uz uvažavanje epidemioloških mjera odvijala unutar dviju skupina. Jednu skupinu sačinjavali su učenici prilagođenog obrazovnog programa nižeg standarda, dok su drugu sačinjavali učenici posebnog programa različitih razina. Manji broj učenika, homogene skupine učenika s različitim stupnjevima duševnih poremećaja i drugi promijenjeni uvjeti rada u svakoj su skupini diktirali raznolik tempo rada, veliki izbor narodnih plesova, šaljivih pjesama/pošalica i rugalica, brojlica i plesnih igara te prilagodbu izvođenja plesnih koraka i pokreta. Iako smo se našli pred izazovima, u radu nas je vodila svijest da plesni pokreti omogućavaju tjelesno i duševno opuštanje, čemu smo u danim okolnostima pridavali veliku važnost kada je riječ o kvaliteti života djece s duševnim smetnjama. Krećući se uz zvuke glazbe, pojedinac se prepušta ritmu i na trenutak zaboravlja sve brige. Kroz plesno izražavanje čovjek može spontano ili namjerno izraziti emocije: radost, strah, ljutnju, sreću, tugu, pa čak i bol. Ples omogućuje neverbalno izražavanje raspoloženja i tako otvara put ka novim spoznajama o sebi, odnosima u skupini i odnosima sa suplesničima [5, 6], te kao takav može imati terapijski učinak.

2. Poseban program odgoja i obrazovanja

U posebne programe odgoja i obrazovanja (u nastavku PPOO) usmjeravaju se učenici s umjerenim, težim i teškim duševnim poremećajima te djeca s autističnim poremećajem. Ovim učenicima potrebne su pomoći različitih razina tijekom cijelog života, budući da duševne smetnje traju od rođenja do smrti. S obzirom na to da imaju smanjene intelektualne sposobnosti, ovi učenici s umjerenim, težim i teškim duševnim poremećajima nikada nisu potpuno samostalni. Program potiče dječji razvoj u perceptivnom, motoričkom, emocionalnom, mentalnom, govornom i socijalnom području, podučava ga o važnosti brige o zdravlju i o samostalnom životu, omogućuje stjecanje temeljnih znanja i vještina te ga navikava na što aktivnije, djelomično samostalno uključivanje u okolinu. Djeca s umjerenom razinom duševnog poremećaja mogu u procesu učenja usvojiti osnove čitanja (osnovne riječi i znakovi), pisanja i računanja, a u ostalim područjima (tjelesna aktivnost, likovna umjetnost, glazba) mogu biti uspješnija. Potrebne su im prilagodbe i konkretni slikovni te grafički prikazi/ilustracije u procesima učenja i podučavanja. Djeca s težim duševnim smetnjama mogu se osposobiti za najjednostavnije zadatke, razumiju jednostavne poruke i upute te mogu izraziti svoje potrebe i želje koristeći potpomognutu ili

alternativnu komunikaciju. Djeca s težim duševnim poremećajima mogu se osposobiti samo za sudjelovanje u pojedinačnim aktivnostima, a razumijevanje i poštivanje uputa vrlo je ograničeno. Rijetko razvijaju osnove govora i sporazumijevanja. Percepcija i reakcija na vanjske podražaje također su ograničeni. Potrebna su im stalna njega, zaštita, pomoć i vodstvo. Ograničeni su u kretanju, uglavnom s teškim dodatnim poremećajima, bolestima i oboljenjima [7]. Za podučavanje osoba s duševnim poremećajima (u nastavku s DP) potrebno je ispuniti uvjete postupnosti, jasnoće prikaza, pravilnog utvrđivanja i ponavljanja te pri interpretiranju novog gradiva koristiti niz slikovnih i grafičkih prikaza odnosno ilustracija, modela, filmskih prikaza itd. Proces zaboravljanja kod osoba s DP vrlo je intenzivan, pa je važno uključiti dovoljno utvrđivanja i ponavljanja u proces učenja. Formiranje određenog znanja kod njih je moguće isključivo na temelju izravnog mehaničkog pamćenja. Najviše problema imaju u području percepcije i promatranja, jer su nesustavni i površni u promatranju, tako da ne razlikuju promatrani predmet od njegove osnove ili pozadine. Obično imaju slabije razvijene sposobnosti koje se odnose na predstavu o prostoru i utvrđivanje međusobnih odnosa u prostoru. Njihova koncentracija je niska i vrlo kratkotrajna, što ih čini nesposobnim za dugotrajan intenzivan rad. Osobe s DP karakterizira rigidnost razmišljanja, koja se povećava s godinama. Osobe s DP imaju drugačiju motivacijsku aktivnost. Njihova je razina aspiracije često niska, obično postavljaju skromnije ciljeve, što se općenito ogleda u smanjenoj motivacijskoj sferi [1, 2]. Poseban program odgoja i obrazovanja sastoji se od osnovnog i proširenog dijela programa. Osnovni dio za prve tri razine obuhvaća šest predmetnih područja: razvijanje samostalnosti, opću poučenost, kretanje i tjelesni odgoj, glazbeni odgoj, likovni odgoj i radni odgoj. Osim produženog boravka te jutarnjeg i popodnevnog boravka, prošireni dio programa PPOO uključuje također interesne aktivnosti koje škola organizira izvan školske nastave pod vodstvom učitelja-mentora.

2.2. Folklorni kružok kao interesna aktivnost

Učenici se u interesne aktivnosti uključuju na dobrovoljnoj bazi, prema svojim interesima i sposobnostima. Interesne aktivnosti svojim sadržajem obogaćuju slobodno vrijeme učenika i nadopunjuju redovitu tjelesnu aktivnost te na taj način podižu kvalitetu života. Interesantne aktivnosti planiraju se na početku i odvijaju se tijekom cijele školske godine. Odgojno-obrazovne ustanove nude različite interesne aktivnosti, uzimajući u obzir materijalne i kadrovske uvjete te tradiciju mjesta. Najpopularniji su: planinarenje, pohodi, jahanje, treninzi u raznim sportovima i sportski sadržaji po izboru (motoričke aktivnosti - MATP, judo, fitness, streličarstvo, skateboarding, rolanje...), kao i plesne aktivnosti (folklor, aerobik, navijačke skupine...) [4].

FOLKLORNI KRUŽOK

U jednoj od slovenskih škola za obrazovanje i osposobljavanje djece s posebnim potrebama već deset godina djeluje folklorni kružok. Rad se odvija pod stručnim vodstvom dviju mentorica, specijalnih pedagoginja. Folklorni kružok na dobrovoljnoj bazi uključuje djecu s DP, koja se obrazuju po prilagođenom programu nižeg obrazovnog standarda i na različitim razinama posebnog programa odgoja i obrazovanja. U sklopu programa folklornog kružoka učenici se upoznaju s narodnom tradicijom, uče narodne plesove, oživljavaju stare običaje te se upoznaju s dječjim plesnim igrama. Ujedno pjevaju dječje narodne pjesmice, uče o rugalicama, brojalicama, dječjim veselim (slavljeničkim) igrama i pošalicama koje djeca danas rijetko poznaju. Poseban naglasak stavljen je na upoznavanje pučke tradicije domaćeg okruženja te rekonstrukciji dječjih igara i plesova koje su igrali ili plesali naši preci tijekom raznih blagdana. U sklopu folklornog kružoka učenici nastupaju na raznim školskim priredbama, priredbama u svom rodnom gradu, na otvaranjima raznih sportskih natjecanja i sportskih igara ili svojim plesom razveseljuju starije sugrađane u domovima za starije. Rad u folklornom kružoku odvija se u opuštenoj i ugodnoj atmosferi, jer u okviru njegovog programa mnogo vremena i energije posvećujemo raznim opuštajućim i zabavnim dječjim igrama. Na satima folklornog kružoka svake školske godine učenici se upoznaju s jednom vrstom narodnog plesa te uče pokrete, a ostale već usvojene narodne plesove uvježbavaju, utvrđuju i nadograđuju u različitim varijantama. Učenje plesa prilagođeno je dobnoj razini, sposobnostima i interesima djece. Prilikom pripremanja prilagodbe pojedinih plesova uvijek polazimo od zapisa narodnih plesova. Sve što učenici nauče (ples, brojalice, pošalice, rugalice, dječje igrice i sl.) predstavlja podlogu za formiranje scenske postave kojom se djeca najprije predstavljaju na regionalnom susretu dječjih folklornih skupina u svom rodnom gradu. Ako na regionalnom susretu dječjih folklornih skupina i na svim narednim susretima koji slijede učenici s duševnim poremećajima dostignu razinu napredovanja u trostupanjskom sustavu selekcije (regionalno, državno), dobivaju mogućnost zajedničkog nastupanja s učenicima većinskih škola [3].

3. Provedba folklornog kružoka tijekom epidemije korona virus bolesti

Izbijanje epidemije korona virus bolesti u ožujku 2020. godine utjecalo je na zatvaranje škola i zahtijevalo provedbu nastave na daljinu. Iako su se na daljinu izvodile i neke interesne aktivnosti, nismo se odlučili za izvedbu plesnih aktivnosti u okviru interesne aktivnosti folklornog kružoka tijekom razdoblja zatvorenih škola. U školskoj 2020./2021. godini epidemija koronavirusne bolesti ponovno je utjecala na ove aktivnosti i uzrokovala zatvaranje škola odnosno prilagođenu provedbu uz poštivanje mjera za suzbijanje širenja bolesti COVID-19. S provođenjem interesne djelatnosti odnosno folklornog kružoka nastavili smo u rujnu 2021. Epidemiološka situacija nalažala je prilagođenu provedbu u mješuricama. Učenici su u školi morali

ostati u matičnim skupinama. Uzimajući u obzir preporučenu međusobnu distancu i nošenje maski, te višestruku dezinfekciju prostorija i površina, ograničeno kretanje po školi odnosno izbjegavanje druženja i miješanja među učenicima iz različitih skupina, formirali smo dvije skupine u svrhu provedbe folklornog kružoka. Rad sa skupinom učenika iz prilagođenog obrazovnog programa nižeg obrazovnog standarda (u daljnjem tekstu PP-NOS) obavljala je kolegica. Rad s grupom učenika PPOO preuzela sam sama. U normalnim okolnostima, učenje narodnih plesova odvijalo se u mješovitim plesnim parovima, a uključivalo je učenika/učenicu iz PP-NOS odjeljenja i učenika/učenicu iz skupine PPOO. Ovakvi oblici plesnih parova odabrani su uzimajući u obzir interese učenika kao i profesionalne razloge, jer učenici PPOO imaju veće poteškoće u savladavanju plesnih koraka, pamćenju plesne koreografije i orijentaciji u prostoru, pa im je često potrebno fizičko vodstvo i podrška plesnih partnera/suplesača. Tijekom razdoblja epidemije našli smo se pred izazovom, jer smo morali formirati plesne parove unutar homogenih skupina. Drugi izazov predstavljala je glazbena pratnja u okviru folklornog kružoka, jer su se u normalnim uvjetima probe izvodile uz živu glazbu. S jedne strane, živa glazba omogućuje kvalitetnije izvođenje narodnih plesova (prilagođavanje ritma i tempa pokretnim sposobnostima plesača), a s druge strane predstavlja motivaciju i kao takva pruža dodanu vrijednost za učenike sudionike. Probe su se odvijale uz zvučne snimke i pjevačku pratnju mentorica. Na satima folklornog kružoka učenici iz skupine PPOO uvježbavali su plesne korake odabranih narodnih plesova čija je izvedba bila prilagođena sposobnostima učenika. Rad se odvijao sporije, uz međukorake, s više demonstracija i fizičkih usmjeravanja te s višestrukim ponavljanjem. Usvojeni plesni koraci u kombinaciji s brojalicom i dječjom pošalicom predstavljali su osnovu za formiranje scenske postave uz pomoć plesne koreografije. Iako se rad u sklopu folklornog kružoka odvijao izolirano u homogenoj skupini s učenicima PPOO i uz nekoliko drugih ograničenja, učenici ove skupine savladali su dva odabrana slovenska narodna plesa, naučili veselo izvesti brojalicu i pošalicu, te se upoznali s gotovo zaboravljenom dječjom igrom. Tijekom izvedbe plesnih aktivnosti bili su tjelesno aktivni i opušteni.

4. Zaključak

Iako je učenicima iz skupine PPOO potrebno više sadržajnih i izvedbenih prilagodbi odabranih narodnih plesova, više međukoraka, više vremena za savladavanje i više ponavljanja za automatizaciju pojedinih plesnih pokreta, mogu zaključiti da je rad u homogenoj skupini s učenicima PPOO pridonio lakšoj diferencijaciji, većoj individualizaciji u ovladavanju plesnim koracima i ujedno postizanju višeg stupnja svladavanja plesnih koraka odabranih narodnih plesova. Naime, učenici PPOO svladali su izvođenje plesnih koraka do razine automatizacije. Tijekom ublažavanja trenutno važećih mjera za ograničavanje širenja korona virus bolesti i vraćanja predepidemijskih uvjeta, prisutna je određena doza opreza, jer su se plesne aktivnosti u proteklom dvogodišnjem razdoblju uvijek odvijale u istom prostoru i pod istim uvjetima.

5. IZVORI I LITERATURA

- [1.] Čuk, M. (2011). *Psihološke lastnosti oseb s posebnimi potrebami*. V E. Žgur (ur.), *Kako lahko pomagam: Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje v letih 2008–2011*. Vipava: Center za izobraževane, rehabilitacijo in usposabljanje Vipava – CIRIUS Vipava. (18–26).
- [2.] Jerman, J. (2012). *Psihologija oseb s posebnimi potrebami*. Študijsko gradivo: izročki/teze. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Oddelek za specialno in rehabilitacijsko pedagogiko.
- [3.] Skok, A. (2017). *Vpliv plesne vadbe na razvoj ravnotežje pri učencih z zmerno motnjo v duševnem razvoju*. Magistrsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [4.] Srebot, I., Bolčina, M., Miličević, L. in Florjančič, M. (2014). *Učni načrt za področje Gibanje in športna vzgoja. Osnovna raven*. Dostupno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/gibanje_in_sportna_vzgoja-osn_raven.pdf [Pristupljeno 20.2.2022.].
- [5.] Šušteršič, A. in Zagorc, M. (2010). *Sodobni ples pri pouku športne vzgoje v osnovni šoli*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- [6.] Zagorc, M., Vihtelič, A., Kralj, N. in Jeram, N. (2013). *Ples v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [7.] ZRSS (Zavod za šolstvo). (2015). *Kriteriji za opredelitev vrste in motnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami*. Dostupno na: <http://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/kriteriji-puopp-2015/> [Pristupljeno 20.2.2022.].

Stručni rad

RAZVIJANJE ČITALAČKOG RAZUMIJEVANJA U 3. RAZREDU

Adrijana Skok, mag. prof. spec. i reh. ped.
Osnovna škola Franceta Bevka Tolmin, Slovenija

Sažetak

Čitanje je vještina odnosno sposobnost koja je uvrštena među osnovne (ishodišne) kompetencije u životu. U prvom trogodištu osnovne škole počinje sustavni proces usvajanja vještina čitanja i pisanja. Kada većina učenika u prvim dvjema godinama školovanja ovlada tehnikom čitanja, započinje proces razvoja čitateljskog razumijevanja čiju razvijenost uvjetuje učenje kroz proces čitanja. Kao primjer dobre prakse opisujemo razvoj čitateljskog razumijevanja kod učenika trećih razreda (trećaša) u okviru Čitateljskog projekta u prvom trogodištu. Osvjetljavamo važnost poznavanja razina razvijenosti čitateljskog razumijevanja i praćenja napretka u čitanju učenika. Ciljanim radom po koracima i utvrđivanjem brzine čitateljskog razumijevanja te razine njegove razvijenosti, značajno smo pridonijeli razvoju čitalačkih sposobnosti učenika na kraju prvog trogodišta.

Ključne riječi: čitanje, Čitateljski projekt u prvom trogodištu, treći razred, razvoj čitateljskog razumijevanja

1. Uvod

Dijete razvija pojedinačne sposobnosti i vještine koje su mu važne za razumijevanje pisane riječi već u predškolskom razdoblju. Sustavno opismenjavanje, međutim, počinje ulaskom u školu odnosno prvog dana školovanja. U nastavnom planu i programu za slovenski jezik možemo pročitati da na kraju prvog trogodišta učenici razviju sposobnost čitanja i pisanja neumjetničkih tekstova te da do kraja drugog razreda ovladaju tehnikom čitanja kratkih tekstova. Na kraju trećeg razreda učenici tečno čitaju relevantne tekstove i pokazuju svoje razumijevanje pročitanoog teksta usmeno ili pismeno određujući okolnosti nastanka dopisa (npr. poručitelja, adresata/primatelja, mjesto, vrijeme) i svrhu poručitelja. Na popisu pronalaze određene informacije; usmeno ili pismeno sažimaju temu teksta i bitne podatke; usmeno ili pismeno obnavljaju tekst te ga usmeno vrednuju i obrazlažu svoja mišljenja [5]. U nastavku smo se detaljnije posvetili razvijanju čitalačkih sposobnosti, iako se obje vještine, čitanje i pisanje, razvijaju paralelno. Kada je riječ o učenju čitanja, treba imati na umu da čitanje ima dvije osnovne dimenzije: prva je tehnika čitanja, a druga je razumijevanje pročitanoog. Osnovni proces u okviru tehnike čitanja predstavlja proces dekodiranja, odnosno pretvaranje vidljivog znaka (slova) u zvučnu sliku glasa (glas). Prilikom razvoja tehnike čitanja važno je da dođe do automatizacije. Postizanje automatizirane tehnike čitanja često zahtijeva svakodnevno vježbanje čitanja ili obuku (trening) čitanja. Tečno i opušteno čitanje omogućuje učeniku da tijekom čitanja obrati pozornost na sadržaj pročitanoog [3]. S obzirom na to da smo bili svjesni važnosti dobro razvijenih čitalačkih sposobnosti za kasnije učenje i njihove povezanosti s uspjehom u učenju, odlučila sam u sklopu Čitateljskog projekta tijekom prvog trogodišta uz vježbanje tehnike čitanja nadograditi rad s učenicima i ciljano se posvetiti razvijanju čitateljskog razumijevanja.

2. Čitalačko razumijevanje

Čitateljsko razumijevanje je glavni cilj čitanja. Pri tome se to odnosi na proces čitanja u svrhu stjecanja znanja kao i čitanja iz zabave. Tijekom školovanja čitanje ima ključni značaj u svladavanju sadržaja iz različitih pisanih materijala odnosno nastavnog gradiva, u rješavanju matematičkih tekstualnih zadataka, u razumijevanju i praćenju pisanih uputa za izradu samostalnih proizvoda, u samostalnom učenju i kritičkom vrednovanju sadržaja dobivenih iz knjižnih izvora i s interneta. Razine razvijenosti čitateljskog razumijevanja usko su povezane s razinom tečnosti čitanja, koja uključuje točnost čitanja/dekodiranja, ritam čitanja te odgovarajuću uporabu akcenata i naglašavanja. Uzimajući u obzir karakteristike tihog i glasnog čitanja, istraživači razlikuju sljedeće razine (stupnjeve) čitateljskog razumijevanja:

- Na frustracijskoj razini čitanja učenik tijekom tihog čitanja pomiče usne ili šapuće, pri čemu se uočava napeto držanje. Prilikom čitanja naglas čita polako, ne tečno, neritmično, izostavlja/dodaje/zamjenjuje glasove, mijenjajući tako značenje i sintaksu (skladnju) teksta. Ne ispravlja vlastite pogreške, najviše pozornosti posvećuje prepoznavanju riječi. Učenik ne razumije dobro pročitani tekst, ne zna dovršiti nepotpunu priču nakon čitanja, nabraja samo

neke elemente priče pogrešnim redoslijedom, ne zna pronaći bit priče, prilikom utvrđivanja čitateljskog razumijevanja ne koristi popratni tekst i ne zna odgovoriti na učiteljeva pitanja.

- Na razini čitanja koju omogućuje nastava učenik čita tiho, bez vanjskih znakova koji bi ukazivali na probleme odnosno napetost u čitanju. Prilikom glasnog čitanja učenik čita tečno, s akcentiranjem, pri čemu se problemi pojavljuju samo pri čitanju složenijih i manje poznatih riječi, tako da ponekad zamijeni slova/riječi koje su semantički i sintaktički neprikladne. Obično se popravlja sam. Drugo čitanje je kvalitetnije od prvog. Učenik razumije većinu pročitano građiva, ali je manje precizan tijekom obnavljanja pročitano. Obično mu siromašniji vokabular smanjuje tečnost čitanja naglas i uzrokuje poteškoće u razumijevanju pročitano. Njegovo razumijevanje poboljšava se zahvaljujući pomoći učitelja (usmjeravanje pitanjima, potpitanjima, zajedničko traženje suštine).
- Za razinu samostalnog čitanja karakteristično je da tiho čitanje učenika nije popraćeno ponašanjem koje bi ukazivalo na napeto i grčevito držanje tijela i ruku. Pri čitanju naglas učenik čita tečno i ritmično, akcentira (s naglascima), s rijetkim pogreškama koje ne utječu na značenje riječi, a pri izostavljanju slova/riječi ne mijenja sintaktičku strukturu teksta. Svoje razumijevanje pročitano pokazuje davanjem preciznih odgovora na pitanja o činjenicama (faktografska pitanja), interpretiranjem pročitano i ispravnim obnavljanjem slijeda događaja. Zna odrediti odnos dio-cjelina, traži sličnosti i razlike između dijelova teksta, može definirati strukturu teksta i kritički se odaziva na pročitano [4].

Kada je riječ o provjeravanju čitateljskog razumijevanja glasno pročitano teksta, treba napomenuti da pojedini učenici mogu čitati precizno i ispravno, a da pri tome ne razumiju dobro ili uopće ne razumiju pročitano. Istodobno, imamo učenike koji ne čitaju tečno, čitaju neritmično, načine mnogo pogrešaka, tako da im je čitanje nerazumljivo i teško ga slušamo, ali ipak dobro razumiju ono što su pročitali. Ni u jednom od navedenih slučajeva ne možemo govoriti o postizanju razine samostalnog čitanja [2]. Razni autori navode da se razumijevanje pročitano ne pokazuje samo odgovaranjem na jednostavna pitanja kojim se više ispituje pamćenje nego razumijevanje poruke [3], te je važno da učitelj poznaje pitanja koja određuju različite razine razumijevanja. Pitanja koja provjeravaju najnižu razinu razumijevanja obično se odnose na pojedinačne činjenice, podatke, pojmove, kategorije i opće pojmove iz teksta i ne pokazuju razumijevanje cjelokupnog teksta. Često počinju upitnim riječima: tko, što, kada, koji, koliko i što je to. Drugu razinu razumijevanja autori navode kao interpretativno razumijevanje ili razumijevanje sa zaključivanjem. Ovu razinu određuju primjeri zadataka, kao što su određivanje naslova, ispis ključnih riječi, kreiranje misaonog obrasca, određivanje crvene niti i predviđanje događaja. Treću, najvišu razinu razumijevanja predstavlja razina kritičkog, kreativnog i korisnog razumijevanja. Pitanja vezana za ovu razinu odnose se na pojednostavljivanje teksta,

ilustriranje, pisanje nove priče, prikaz podataka u tablici, skici ili grafikonu, nastavak priče, utvrđivanje uzroka i posljedice, pronalaženje sličnosti između tekstova [1].

2.1. Razvijanje čitalačkog razumijevanja

Kada većina učenika savlada tehniku čitanja do razine automatizacije, počinje druga faza, učenje pomoću čitanja. Razumijevanje tijekom čitanja predstavlja dimenziju čitanja koja ulazi u prvi dio procesa učenja i uvjetuje cjelokupni daljnji proces učenja [1]. Učitelj može ponuditi pomoć učenicima prilikom razvijanja čitateljskog razumijevanja, kako u razvoju vokabulara koji omogućuje formiranje mentalnih predstava, tako i u korištenju različitih strategija koje poboljšavaju razumijevanje tijekom čitanja [4]. Razvoj čitateljskog razumijevanja ovisi o predznanju i vokabularu. Vokabular označava broj riječi u pisanom obliku koje pojedinac prepoznaje [1]. Za razvoj vokabulara (fonda riječi) preporučuju se razne igre riječima, zagonetke, kvizovi, korištenje rječnika s novim i nepoznatim riječima, više čitanja u slobodno vrijeme, razgovori o novim, nepoznatim riječima prije učenja itd. Za mlađe učenike preporučuju se razne igre riječima, kao što su: dopunjavanje započetih riječi, umetanje riječi koje nedostaju u rečenici, dopunjavanje započetih riječi prema opisu, dodavanje prefiksa riječima, mijenjanje slova u riječi, pronalaženje suprotnih pojmova, sastavljanje riječi od dijelova riječi, igra pomiješanih riječi, tvorba gnijezda riječi, otkrivanje novih riječi, traženje riječi 'uljeza', igra domina riječi itd. [4]. Budući da se prilikom razumijevanja tekstova svladavaju različite strategije čitanja, u nastavku donosimo njihove osnovne elemente:

- stvaranje mentalnih misli (slika u mislima) - živopisne ideje o ljudima i događajima pomažu razumjeti i potaknuti predviđanje,
- korištenje predznanja - predznanje doprinosi dobrom razumijevanju pročitano,og,
- postavljanje pitanja - vode od želja, motiva do novih ideja, perspektiva i novih otkrića uz pomoć pročitano,og sadržaja,
- zaključivanje i dovršavanje - omogućuje objašnjavanje nepoznatih riječi pomoću popratnog teksta i slikovnog materijala, predviđanje,
- određivanje suštine - odvajanje bitnih od nebitnih podataka, pronalaženje i određivanje ključnih riječi,
- sintetiziranje/povezivanje informacija - povezivanje misli i poruka od početka do kraja teksta,
- uporaba strategija podrške - ponovno čitanje, čitanje naglas, nastavak čitanja, postavljanje pitanja tijekom čitanja, zaključivanje pomoću drugih dijelova teksta, predviđanje, pronalaženje značenja novih i nepoznatih riječi, povezivanje s predznanjem, formiranje mentalnih predstava, pregled slikovnih i grafičkih prikaza [3].

3. Čitateljski projekt u 3. razredu

Budući da usvajanje i automatizacija tehnika čitanja, kao preduvjet za kasniji razvoj čitateljskog razumijevanja, zahtijeva uz učenje i redovito vježbanje (trening), u našoj školi smo prije pet godina osmislili Čitateljski projekt za prvo trogodište. Uključeni su svi učenici prve trijade. Ciljevi projekta za prva dva razreda odnose se na postizanje automatizacije tehnike čitanja, dok u trećem razredu učenici usavršavaju stečenu tehniku čitanja i razvijaju čitateljsko razumijevanje. Temelji se na bihevioralno-kognitivnoj metodi. Projekt obuhvaća provedbu odabranih čitalačkih aktivnosti u sklopu nastave, vježbanje (trening) čitanja u kućnom okruženju i sate čitanja u školi. Traje tijekom cijele školske godine. Sastavljen je od četiri ciklusa, a svaki ciklus čitanja traje četiri tjedna. U sklopu treninga čitanja kod kuće učenici vježbaju tehniku čitanja četiri dana u tjednu. Trening se sastoji od četverominutnog čitanja naglas, a u trećem razredu ga nadograđujemo četverominutnom vježbom tihog čitanja. Učenicima s poteškoćama u ovladavanju tehnikama čitanja pružena je dodatna pomoć u vidu čitalačkih sati, koji su se odvijali u manjim grupama učenika, izvan nastave, pod vodstvom učitelja i specijalnih pedagoga. Sadržajni koncept navedenih sati preuzet je iz stručne literature. Obuhvaćao je izvedbu vježbi osmišljenih za razvoj slušne pozornosti, slušnog pamćenja, trening radne memorije, vježbe za proširenje vokabulara i vježbe za razvoj čitateljskog razumijevanja. Budući da su ciljevi čitateljskog projekta u 3. razredu razvijanje tehnike čitanja i obogaćivanje vokabulara te razvijanje čitateljskog razumijevanja, dnevnici čitanja u trećem razredu sadrže i odabrane čitateljske zadatke koji se nadograđuju u skladu s čitateljskim ciklusima. Prva tri čitateljska ciklusa odvijala su se paralelno, kako kod kuće tako i u školi, dok se četvrti ciklus čitanja odvijao samo u školi.

- U sklopu prvog čitateljskog ciklusa dnevnici čitanja učenika trećih razreda uključivali su zadatke odabrane za razvijanje vizualnog razlučivanja i razvijanja koncentracije prilikom čitanja, bogaćenja vokabulara, utvrđivanja suštine poruke te zaključivanja i povezivanja informacija. Tražili su riječi 'uljeze', nadređene pojmove, antonime i sinonime, semantički povezane riječi, upitne riječi te riječi koje opisuju cvijeće ili životinje.
- U drugom čitateljskom ciklusu tvorili su riječi od zadanih početnih i završnih slogova te međuslogova, otkrivali nove riječi, tvorili smiješne riječi i sastavljali smislene rečenice.
- U trećem čitateljskom ciklusu učenici su u tekstovima tražili ključne informacije; navodili su tko se pojavljuje u tekstu, gdje i kada se radnja događa te što se događa u priči, sažimajući tako bit onoga što se događa. Zadaci su uključivali umetanje riječi koje nedostaju u rečenici, dopunjavanje rečenica zaključcima o značenju poruke i bojanje prema uputama.
- U sklopu četvrtog čitateljskog ciklusa, koji se u cijelosti odvijao u školi, učenici trećih razreda sudjelovali su u vježbama za razvijanje brzine i razine čitateljskog razumijevanja.

U prvom i drugom tjednu zadaci su sadržavali rečenice u kojima su se učenici tijekom čitanja fokusirali na točno prepoznavanje riječi, otkrivanje suštine poruke i umetanje riječi koje nedostaju. Učitelji su im objašnjavali nepoznate riječi i usmjeravali ih u rješavanju pojedinih slučajeva. Za treći i četvrti tjedan pripremili smo po pet različitih tekstova približno iste dužine. Nakon čitanja tekstova pokazali su razinu razumijevanja pročitano teksta odabirom točnog odgovora. Za svako pitanje ponuđena su četiri odgovora, ali je samo jedan bio točan. Na kraju četvrtog čitateljskog ciklusa učenici su upoznati sa sastavnim dijelovima knjige. Napravili su naslovnicu, kazalo i impressum te dodali dnevnik čitanja za sva četiri čitateljska ciklusa i tako postali pravi mali pisci odnosno autori svojih prvih knjiga.

3.1. Provjere čitalačkih sposobnosti

Praćenje razvoja čitalačkih vještina učenika važno je iz više razloga. Učitelju prije svega daje povratnu informaciju o postizanju ciljeva zadanih nastavnim planom i programom, a s druge strane nudi mu otkrivanje prednosti i nedostataka učenika u razvoju čitalačkih sposobnosti. Na kraju omogućuje stvaranje polazišta za planiranje i provedbu pomoći unutar redovne nastave, dopunske nastave, te traženje intenzivnijih oblika pomoći u vidu individualne ili grupne pomoći, odnosno upućivanja na vanjske institucije [2]. Kako bismo provjerile razinu razvijenosti tehnike čitanja učenika drugog i trećeg razreda, specijalne pedagoginje i ja provele smo vremenski ograničene testove čitanja. Provjere tehnike čitanja odvijale su se u individualnoj situaciji. Za učenike koji su postigli slabije rezultate i pokazali različite poteškoće u stjecanju čitalačkih sposobnosti osmislili smo dodatni oblik pomoći u školi (sate čitanja) odnosno uključili smo ih u intenzivnije oblike pomoći, ili ih usmjerili na vanjske ustanove. Za provjeru općih čitalačkih sposobnosti učenika na kraju prvog trogodišta osnovne škole proveli smo Test čitanja, autorica dr. sc. Sonje Pečjak i dr. Nataše Potočnik [2]. Test je proveden u skupini učenika jednog odjeljenja. Koristili smo ga u svrhu dobivanja podataka o brzini i stupnju (razini) čitateljskog razumijevanja kod učenika trećih razreda. Dobivene podatke analizirali smo u svrhu utvrđivanja kvantitete i načina postizanja učeničkih ciljeva zadanih nastavnim planom i programom, otkrivanja prednosti i nedostataka u razvoju čitalačkih sposobnosti, utvrđivanja učinaka izvedenih vježbi na razvoj čitalačkih sposobnosti te izrade smjernica za daljnji rad u sklopu Čitateljskog projekta u prvom trogodištu. Test čitanja sastoji se od dva podtesta: Brzine razumijevanja i Razine razumijevanja. Podtest Brzina razumijevanja određuje brzinu čitanja učenika, koja mu dalje omogućuje razumijevanje, što ukazuje na stupanj automatizacije čitanja. Podtest Razine razumijevanja pokazuje koliko sadržaja učenik razumije i koje sadržaje razumije, što nam omogućuje da odredimo razinu razumijevanja tijekom čitanja (prema nekim autorima razlikujemo frustracijsku razinu razumijevanja, razinu razumijevanja koju omogućuje nastava na kojoj pruženom pomoći doprinosi učitelj te razinu samostalnog čitanja [2].

4. Zaključak

Svjesni smo da je čitanje jedna od najvažnijih vještina koju učenici moraju što bolje savladati. Osim na uspjeh u učenju, njen razvoj utječe i na kvalitetu života u kasnijem razdoblju. Djeca se vrlo rano susreću s tiskanim izvorima. Najprije slušaju čitanje drugih, zatim se okušaju u prepoznavanju slikovnih poruka, a kasnije u njihov svijet ulaze slova, riječi i tekstovi. Opismenjavanje počinje u prvom trogodištu, kada je dijete u razvojno osjetljivom razdoblju za učenje čitanja i pisanja. Budući da usvajanje čitanja zahtijeva redovito svakodnevno vježbanje i sustavan rad po koracima, prije pet godina osmislili smo u jednoj od škola Čitateljski projekt za prvo trogodište koji se temeljio na biheviorističko-kognitivnoj metodi. U projektu je sudjelovalo više dionika. Spomenut ću trening čitanja koji se odvijao u suradnji s roditeljima u kućnom okruženju, razne čitateljske aktivnosti koje su se odvijale u sklopu nastave i dodatni oblik pomoći (sate čitanja) koji smo osmislili za učenike s poteškoćama u stjecanju čitalačkih sposobnosti. U sklopu projekta pratili smo napredak u čitanju i usmjeravali učenike na intenzivnije oblike pomoći. Uz pomoć podataka koje smo dobili provedbom testiranja odnosno provjere brzine čitateljskog razumijevanja i utvrđivanja razine čitateljskog razumijevanja, stekli smo uvid u razinu razvijenosti čitateljskog razumijevanja učenika na kraju prvog trogodišta i mogućnost izrade smjernica za unapređenje rada u budućnosti. Možemo zaključiti da smo sustavnim radom po koracima, ciljano usmjerenim na razvijanje tehnike čitanja i čitateljskog razumijevanja značajno pridonijeli razvoju čitalačkih sposobnosti učenika na kraju prvog trogodišta.

5. IZVORI I LITERATURA

- [1.] Pečjak, S. (1995). Ravni razumevanja in strategije branja. Priročnik za učitelje na razredni in predmetni stopnji osnovne šole. Trzin. Different.
- [2.] Pečjak, S., Magajna, L., Podlesek, A. (2012). Bralni test. Ljubljana. Center za psihološko merjenje in svetovanje oddelka za psihologijo Filozofske fakultete.
- [3.] Pečjak, S., Kramarič M. (2015). Bralne strategije. Priročnik za učitelje 3., 4., 5. razreda. Ljubljana. Založba Rokus Klett, d.o.o.
- [4.] Umek, M. L., Peklaj, U. F., Pečjak, S. (2012). Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje. Ljubljana. Center za psihološko merjenje in svetovanje oddelka za psihologijo Filozofske fakultete.
- [5.] ZRSS (Zavod za šolstvo). (2018). Učni načrt za slovenščino. Dostupno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf [Pristupljeno 19.2.2022.].

Stručni rad

KREATIVNI POKRET KOD NAJMLAĐIH UČENIKA

Sonja Gregurić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak: Kreativni pokret je aktivno, tjelesno sredstvo izražavanja i povezivanja. S njim možemo osloboditi napetosti. Kreativni pokret kao pojam proizlazi iz posebnog pojmovi pokreta koji su nastali na raznim poljima umjetničkog stvaralaštva u sedamdesetih godina našeg stoljeća. U to vrijeme ples je bio zamišljen kao jedan od mnogih načini ljudskog [kreativnog] kretanja. Osnovno načelo kreativnog pokret je veza između pokreta i unutarnjeg iskustva i emocija. Kretanje je jedna od osnovnih ljudskih potreba. Stvaranje je najviša ljudska potreba čije mu zadovoljenje omogućuje da se ostvari. Kod stvaranja s pokretom osnovna i najviša ljudska djelatnost povezuje se u novu kvalitetu.

Ključne riječi: kreativni pokret, motivacija, dijete.

1.Uvod

Aktivno kretanje djeteta je samo po sebi razumljiva komponenta procesa učenja, jer učionica postaje radionica. Kretanje može biti i kreativno, što znači da služi stvaranje oblika pokreta, sredstvo je za izražavanje unutarnjeg svijeta i njegovo ponovno proživljavanje unutarnji i vanjski svijet. Kada stvaramo pokretom, izražavamo se tijelom, komuniciramo svoju nutrinu, komuniciramo sami sa sobom, a ne preko sigurnih posrednika kao što su riječi, zvukovi, boje... Za djecu je stvaranje pokretom prirodan način kretanja koji opušta, zadovoljava, usređuje i u igri u vrtiću i u igri u razredu [2]. U kreativnom pokretu sami izmišljamo pokrete, stvaramo ih, povezujemo i tako oblikujemo "plesni pokret". Kreativni pokret pomaže integraciji uma, tijelo, emocije i duh.

2. Središnji dio

Kreativni pokret postao je metodom poučavanja u obrazovnom procesu na razini razreda osnovna škola počela je djelovati sredinom 90-ih. Čak i tada, malo je učitelja koji imaju ovu metodu koristiti u praksi, utvrdivši da je rad u učionici zanimljiv tijekom stvaranja, ugodan i kreativan. Poticanje kreativnog kretanja u učionici može biti bilo što pokret, a kretanje u učionici može biti opuštanje, sredstvo izražavanja, poticaj ili metoda djela [6]. Igra je vrlo važna aktivnost za dijete, koja mu omogućuje razvoj kreativnosti, upoznavanje svijeta oko sebe, razvijanje motoričkih sposobnosti, socijalizacija, tolerancija, osjećaj za suradnju, razvoj inteligencije. Igranje u školi učenicima ne služi samo kao svojevrsno opuštanje, već sadrži i edukativni segment, jer povećava motivaciju, povećava interes za aktivnosti pozornost te produbljuje i produžuje održivost znanja. Dijete mora upoznati kakve osjećaje u njemu izaziva pokret, na koje se načine može izraziti kroz pokret, što može komunicirati i doživjeti jedinstvenim načinom kretanja. Svrha pokreta nije osposobljavanje djeteta u pokretu, već spoznaja da se dijete odgojem edukativno, osobno i iskustveno obogaćuje te oslobađa napetosti. Smatram da dopuštanjem slobode kretanja utječemo na veću izražajnost, a posljedično i na kreativnost te mogućnost individualnog znanja i svijesti o pozitivnim učincima kretanja na pojedinca. Djeci trebamo dati do znanja da je svaki pokret ispravan i odraz njih samih, pa ne postoje pravila koja bi ograničavala primjerenost pokreta. Važno je da se dijete igra svojim pokretom. Nedvojbeno je da se djeca moraju puno kretati, dovoljno često i dovoljno intenzivno, što je uvelike omogućeno raznim sportskim aktivnostima i igrama, a ples ima i druga značenja u dječjem svijetu: potiče razvoj opće motorike, posebice koordinacije pokreta, orijentacija u prostoru i vremenu, ravnoteža, pokretljivost, te u manjoj mjeri snaga, brzina, izdržljivost i točnost. Ples je gotovo najpopularniji oblik zabave u određenoj fazi razvoja, a u određenoj dobi može postati i strast. Njegov iskustveni sadržaj teško je usporediti s bilo kojom drugom djelatnošću. Kreativno kretanje [plesni odgoj] potiče razvoj kreativnosti kao osobine ličnosti. Bogato reprezentacijsko mišljenje, mašta, kreativno mišljenje komponente su kreativnog procesa koje potičemo kreativnim pokretom [4].

Ciljevi i zadaci kreativnog pokreta su:

- usmjeriti djecu na samostalno motoričko stvaralaštvo kako bi se svatko snašao jedinstven plesni izraz, u neposrednosti i usmjerenosti pokreta koji proizlazi iz iskustva;
- brinuti o skladnom razvoju motoričkih sposobnosti djeteta, sposobnosti sticanja motoričke koordinacije i orijentacije u vlastitom tijelu i prostoru;
- promicati sluh i mentalni razvoj kroz kretanje;
- omogućiti djeci tjelesno i emocionalno opuštanje kako bi se etablirali kao grupa i kao pojedinci;
- motoričkom relaksacijom spriječiti pojavu poremećenih oblika ponašanja;
- poticati suradnju;
- preuzeti uloge u grupi;
- uključiti učenike u grupni pokret;
- stvarati kretanje s vršnjacima;
- biti u stanju individualno se izraziti i opustiti;
- nastupiti ispred grupe;
- oslobađanje unutarnjih napetosti;
- uspostaviti ravnotežu u djetetovoj osobnosti [4].

Osnovno sredstvo izražavanja motoričkih aktivnosti je pokret, a s njim i energija i napetost. Aktivnosti kreativnog pokreta se olakšavaju između nastavnika i učenika i učenika sebe i verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Ova komunikacija se odvija kroz znakovi, u kretanju su ti znakovi uglavnom neverbalni oblici kretanja. Fizičke aktivnosti mogu se podijeliti u nekoliko tipova prema određenim karakteristikama koje svaka vrsta ima, ali svima je zajedničko da su te aktivnosti igrive – pokret, jer ih djeca doživljavaju kao igru. Kretanje aktivnosti se također mogu ispreplitati, pa ih nije potrebno strogo razdvajati; mogu se prilagoditi učiteljevima [obrazovnim ili osposobljenim] ciljevima i provodimo ga u praksi kroz razne oblike. Ilustracije pokreta i plesne aktivnosti mogu biti raznolike; od plesa i pokreta s ciljem učenja koji može biti širok [životinje u jesen] ili vrlo specifičan [vjetar], do kreiranja pokreta u svrhu opuštanja, možemo i socijalizirati u svrhu povezivanja grupe [skupni ples]. U ples možemo uključiti razne predmete, igračke, ukratko, sve što može probuditi kreativnost u nama i djeci. U ovoj vrsti stvaranja prevladava metoda izmišljanja ili improvizacije. U plesu dijete ilustrira, izražava se raznim izražajnim sredstvima, zamišlja položaje, pokrete, situacije – mijenja subjektivnu stvarnost, slobodno se izražava na svoj način. To su procesi identifikacije i personalizacije koji su bitni za razvoj djetetove osobnosti tijekom adolescencije [7].

3.Zaključak

Uključivanje kreativnog pokreta u prvi razred osnovne škole, u kojem su učenici stari prosječno šest godina, potrebno je prilagoditi dob učenika, njihove sposobnosti i razvojne karakteristike. Samo tako možemo pratiti njihove potrebe i svrhu kreativca provodimo pokret u praksi i, što je najvažnije, ostvarujemo ga. Izražavanje i stvaranje kroz pokret jedna je od metoda kojom produbljujemo iskustvo i podižemo motivaciju, olakšavamo razumijevanje i poboljšavamo pamćenje. Kreativni pokret također je metoda koja pozitivno utječe na smanjenje nasilja i istovremeno povećava toleranciju i spremnost učenika za sudjelovanje. Zbog svih navedenih pozitivnih utjecaja na grupu i pojedinca, kreativni pokret postaje jedna od temeljnih metoda u odgoju i obrazovanju za nenasilje i mirno rješavanje sukoba u školi. Ličnost djeteta razvija se igrom i pokretom metodom kreativnog pokreta pa se može koristiti u svim predmetima gdje učenici uče, opuštaju, smiruju, jačaju i kreću kroz pokret, ples, pantomimu i druge plesne žanrove, međuljudski odnosi, razviti fizičke vještine, usmjeriti energiju, povećati kreativnost i pridružiti se grupi.

4.Literatura

- [1.] Bognar, L. [1987]. Igra pri pouku na početku školovanja. Ljubljana: DZS.
- [2.] Geršak, V. [2003]. Ustvarjalni gib pri pouku. Didakta.
- [3.] Korenič, M. [2007]. Podaljšano bivanje – življenje v šoli: priročnik za učitelje. Nova Gorica: Educa.
- [4.] Kroflič, B. [1999]. Ustvarjalni gib – tretja razsežnost pouka. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- [5.] Kroflič, B., Gobec, D. [1995]. Igra – gib – ustvarjanje – učenje: metodični priročnik za usmerjene ustvarjalne gibno-plesne dejavnosti. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
- [6.] Marentič, Požarnik, B. [2000]. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- [7.] Ogrinec, M. [1999]. Z gibanjem telesa ustvarjamo ples. Ljubljana: Debora.

Stručni rad

MEĐUPREDMETNA POVEZANOST GLAZBE I LIKOVNE UMJETNOSTI

Sonja Gregurić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak: U procesu obrazovanja svakodnevno se susrećemo s novim izazovima, pa je ažuriranje novih znanja i razvoj kurikuluma sastavni dio našeg obrazovnog sustava. Umjetnost nam omogućuje da ostvarimo i istovremeno koristimo svoje kreativne potencijali, mašta, emocionalna inteligencija, moralne vrijednosti, neovisnost, kritičko prosuđivanje, te slobodno mišljenje i djelovanje. Već u vrtiću susrećemo se s raznim tematskim sklopovima i temama koje međusobno povezujemo, a ujedno uključujemo aktivnosti iz različitih područja. Osim sadržaja, za kvalitetnu integraciju vrlo je važno da dosljedno pratimo opće i operativne ciljeve pojedinog područja, te ih istovremeno ispreplićemo. No, sve ćemo to moći pratiti ako unaprijed znamo sadržaje i ciljeve svakog područja te osiguramo stručnu i didaktičku osposobljenost odgajatelja. Glazbenu umjetnost često povezujemo s likovnom umjetnošću, ali samo površno. Obično kod slušajući pjesmu koju slikamo ili umjetnički izražavamo samo doživljaje ili sadržaj mjuzikla djela. Međupredmetna integracija omogućuje nam da radimo u glazbi i likovnoj umjetnosti postignemo dubinsko razumijevanje glazbenih i umjetničkih koncepata.

Ključne riječi: glazbena umjetnost, likovna umjetnost, stvaranje.

1.Uvod

U ovladavanju likovnim pojmovima važno je povezati poznato s nepoznatim, kao što i mora učitelj poticati izražajnu aktivnost učenika. To uključuje umjetničko razmišljanje, emocije, osjećaj i umjetnički izraz. Dubinsko razumijevanje umjetničkih koncepata, uspješno tehnikama izvedbe umjetnosti, emocionalnim iskustvom i kritičkim mišljenjem mogu se postići s interdisciplinarnu integraciju, što je sredstvo uspješne realizacije planirano [7].

2. Središnji dio

Glazba i likovna umjetnost potpuno su različite u svom primarnom obliku izražavanja. Bez obzira na različite izražajne medije, obje umjetnosti bude ljudski duh. Zbog njihovih osnovne razlike i sličan utjecaj na ljudsku dušu mnogi istražuju njihovi rođaci pojave i mogućnosti izražajne integracije. Tijekom povijesti pojedinci su otkrivali i izmislio mnoge načine i polja koja povezuju ove dvije vrste umjetnosti. Uz konstantno Još uvijek otkrivamo nove mogućnosti s razvojem tehnologije i znanja. Glazba se definira kao vrsta umjetnosti čije je izražajno sredstvo zvuk. Ljudi ovisno o glazbi odgovaraju na različite načine, ali vjerojatno je malo ljudi koje ne bi neka vrsta glazbe ganula. Može u čovjeku pobuditi čitav niz različitih emocija, djelovati na podsvijest, stvarati i stimulira raspoloženje, budi uspomene ili nas obuzima do te mjere da zaboravimo sve što nas okružuje. [6].Bilo jednostavno ili složeno, slušamo i stvaramo glazbu jer je volimo. Likovna umjetnost u nama budi slične reakcije. Umjetnošću se možete baviti u muzejima i galerijama gledamo jer su nam zanimljivi i privlače nas, bude u nama ugodno ili negativno emocije, razmišljamo o njima, otkrivamo priče i razloge njihovog nastanka. I ovo drugo je najveća razlika između glazbe i likovne umjetnosti. Likovna umjetnost je vizualna, neka bude vidimo i možemo ga dodirnuti. Čujemo samo glazbu, a budući da ona nema praktičnu formu, možemo samo svaku predstavljamo na svoj način. Slikar na platnu rekreira tri u dvije dimenzije dimenzijama vanjskog svijeta, a skladatelj raznolikošću ispunjava ograničeno vrijeme koje mu je na raspolaganju zvuci. Umjetnička djela raznih vrsta definirana su u prostoru ili na sižeu, glazbena u vremenu. Oni su od samih početaka pratili glazbeni i umjetnički izričaj čovjeka. Obje vrste umjetnosti mi ljudi uvijek smo vježbali odvojeno. Iako su vrlo različiti, od tada imaju jedno drugo nekada veliki utjecaj. Glazbenici su uvijek imali potpunu slobodu u izražavanju i oni su glazba izvodio jer im je to prijalo, omogućilo im da izraze svoje emocije i spontano stvaraju. Likovna umjetnost je oduvijek služila kao alat za ponovno stvaranje i oponašanje svijeta koji nas okružuje. Glazbena djela nikada nisu bila reprezentativna i nikada ništa nisu predstavljala ljudima praktična, a likovna umjetnost bila je i praktična i korisna aktivnost. U 19. stoljeća likovna se umjetnost postupno počela oslobađati akademskog i praktičnog recenzije. Time je postao alat za izražavanje emocija, stavova prema društvu i okolini. Oni su umjetnici počeli stvarati iz vlastitih potreba jer ih je umjetnost oduševljavala i predstavljala bijeg od njih svaki dan. Negiranjem akademskih umjetničkih načela, likovna je umjetnost procvjetala, pojavili su se mnogi novi stilovi i tehnike, a ljudi su počeli razmišljati o umjetnosti i raspravljali. čin ispreplitanja glazbe i likovne umjetnosti stoljećima je poticao misli pjesnika i književnika, znanstvenika, intelektualaca, psihologa, skladatelja i umjetnika. S promjenom uloge umjetnosti i s novim odnosom koji društvo njeguje prema njoj, jest također je napredovala ideja glazbeno-umjetničke integracije. Pojavili su se različiti modeli veze, a za cjelokupnu

ideju glazbeno-umjetničkog povezivanja ustalio se pojam vizualnog glazba, muzika. U 19. stoljeću, kada se zainteresirala ideja vizualizacije glazbene umjetnosti, oni su pojavila su se i detaljnija istraživanja fenomena sinestezije i razne teorije boja. Ima ih mnogo temelje svoja istraživanja i eksperimentiranja i na ova dva područja [3].

Dijete se može izraziti umjetnički, fizički i verbalno:

- integrirani glazbeni sadržaj [sadržaj pjesme, programske skladbe;
- predmet slikanje uz glazbu];
- iskustva integriranog glazbenog sadržaja;
- slikanje glazbom vezano uz instrumentalne skladbe bez naziva;
- pojedinačni glazbeni elementi i sekvence glazbenih elemenata [tempo i promjene tempa, dinamike i dinamičke promjene, visine, ritma, metar] ”[5].

3.Zaključak

U praksi je važno uključiti različite ljude u područje glazbene umjetnosti glazbenih elemenata te ih ujedno sadržajno i namjenski povezuju s područjem umjetnosti. Uz pomoć planskih priprema iz područja interdisciplinarnе integracije glazbe i likovne umjetnosti u vrtiću analizirali smo izvedbu različitih glazbenih elemenata. Slušanje glazbe utječe na našu dobrobit, produktivnost i motivaciju. Kada želimo povezati područje glazbe i umjetnosti, možemo istovremeno upoznati i razgovarati o glazbi i umjetničkom jeziku. Možemo kombinirati glazbeni i umjetnički ritam, možemo prenijeti boju slušanog instrumenta na platno, možemo se umjetnički izraziti slušanjem različite glazbe. Prepoznati i izraziti tempo ili. ritam, dinamika i visina. Djeca vole glazbu, a vole se i umjetnički izražavati pa im što češće nudimo razne interdisciplinarnе aktivnosti.

4.Literatura

- [1.] Črčinovič Rozman, J. [1996]. Vpliv pouka na kvaliteto poslušanja glasbe. V. Glasba v šoli.
- [2.] Denac, O., Vrlič, T., Marjanovič Umek, L. [2001]. Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Založba Obzorja.
- [3.] Denac, O. [2011]. Z igro v čarobni svet glasbe: didaktični priročnik za glasbo v vrtcu in prvem razredu osnovne šole. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [4.] Duh, M., Vrlič, T. [2003]. Likovna vzgoja v prvi triadi devetletne osnovne šole: Priročnik za učitelje razrednega pouka. Ljubljana: Rokus.
- [5.] Pesek, A. [1997]. Otroci v svetu glasbe: izbrana poglavja iz glazbene psihologije in pedagogike. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [6.] Sicherl-Kafol, B. [2001]. Celostna glasbena vzgoja: srce, um, telo. Ljubljana: Debora.
- [7.] Tacol, T., Šupšakova, B. [2018]. Likovni razvoj in simbol v vizualni komunikaciji otroka. Ljubljana: Debora.

Stručni rad

STVARANJE DJEČJE SKULPTURE OD MEKANIH MATERIJALA

Sonja Gregurić

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

Dijete je kreativno u raznim područjima. Svoju kreativnost također može pokazati i izraziti u umjetnosti. Dijete koje ima dovoljno slobode zna stvarati unikatne, drugačije i originalne stvari ili proizvode. Kroz umjetnost djeca komuniciraju. Zna koristiti simbole i izražavati se njima. Važno je da s djecom u vrtiću provodimo razne likovne aktivnosti, što podrazumijeva korištenje raznih tehnika, materijala, alata... Kiparstvo je vrlo prikladna aktivnost koja potiče dijete u raznim područjima. Djeca kroz kiparstvo poboljšavaju ili razvijaju više osjetila [vid, tip...]. Glina i plastelin su vrlo popularni skulpturalni materijali jer su dostupni svima.

Ključne riječi: glina, plastelin, kreacija.

1.Uvod

Ljudi prave glinu od prapovijesti. Zbog svoje pristupačnosti, glina je bila jedan od najpopularnijih umjetničkih materijala kroz sva ljudska razdoblja. I danas je najpopularniji i najjednostavniji kiparski materijal [3]. Plastelin je iznimno popularan kod male djece u vrtićima zbog svojih šarenih boja. Trodimenzionalni oblici karakteriziraju masa i volumen. Volumen je prostor koji uvijek ima neku formu u umjetničkom stvaralaštvu. Pojam masa povezuje se s materijom u skulpturi. Obično imamo osjećaj da je nešto teže ako je veliko, i obrnuto da je nešto lako ako je malo. Za razliku od volumena, masa ne zahtijeva određeni oblik. Autor Čadež Lapajne [3] smatra formu jednim od temeljnih izraza u kiparstvu. U skulpturi su prostorni oblici ograničeni površinom s rubovima koji mogu biti ravni i oštri ili mekani i zaobljeni. Različiti oblici i odnosi među njima pokreću različite asocijacije, poruke; pa npr. veliki oblik razlikuje se od malog ili horizontalni oblik od uspravnog. U skulpturi se pojavljuju ravne i zakrivljene površine. Kip može sadržavati nekoliko oblika koji nam daju budi različite osjećaje. Kipar mora dizajnirati kip sa svih strana ili pogleda. Važno je da odvoji vrijeme i da ga gleda izdaleka dok projektira kip. Za kip je presudna stabilnost ili statika. Kipar prvo mora razmotriti ili uzeti u obzir raspodjelu mase kako bi kip na kraju bio stabilan. Mora stvoriti ravnotežu. Ravnoteža nam daje osjećaj umjetničkog reda i spokoja. Kod kipa brzo uočavamo površinu, što je vrlo važno za vizualni dojam [3]. Površina ima određenu strukturu na kojoj je vidljiva struktura ili lom. U strukturi vidimo strukturu materijala, a u lomu vidimo obradu materijala. Kipar mora imati osjećaj za harmoniju da bi na kraju stvorio smislenu cjelinu. Proporcije ili proporcije su vrlo važne za cjelinu [2]. Kipari obično stvaraju proporcije osjećajem. Paze na to da su dijelovi kipa ili skulpture proporcionalni, što nije lako. Neupućenima to se ne čini posebno, ali stvaranje dobrih proporcija je veliko postignuće [1].

2. Središnji dio

U dječjem likovnom izražavanju u vrtiću često je prvenstveno dvodimenzionalni likovni izraz [crtanje, slikanje], a skulptura se pojavljuje kasnije ili kasnije postaje važna. U početku je fokus samo na upoznavanju materijala, no kasnije dolazi do izražaja sama izrada kipa. Kroz dječju skulpturu poboljšava prostorni koncept [7]. Posljednjih godina plastični dizajn u dječjim vrtićima postao je ekvivalentan crtanju i slikanju. Uz plastično oblikovanje razvija se mašta, razvijaju se manualne vještine, a dijete uči o gradivu [4].

Za uravnotežen umjetnički razvoj djeci su potrebna i određena znanja koja stječu istraživanje i promatranje. Aktivnosti u kojima dijete može stvarati prema vlastitoj mašti omogućiti razvoj kreativnosti, spontanosti, mašte i još mnogo toga [3]. Kod osmišljavanja figure [ljudske ili životinjske] važno je za dijete na početku prije svega oblikuje ključne dijelove tijela iako nisu u realnim proporcijama. Stariji kada je dijete, obratite više pozornosti i na proporcije. Plastelin je dijelom sličan glini. Prije nego što ga krenemo projektirati, moramo to dobro napraviti mijesiti da bude mekša i lakša za oblikovanje. Lako se lijepi zajedno, pa je prikladan za montažne plastike, jer se pojedini dijelovi mogu sastaviti u cjelinu. Za spajanje dijelova možemo koristiti i čačkalice. Koristimo ga za dizajn manjih figura, jer ga možemo kupiti u manjim količinama. Djeca vole stvarati s mekim materijalima poput plastelina i gline. Plastelin se lako može napraviti kod kuće. "Osnovni recept je: dvije šalice brašna, jedna šalina soli, dvije žlice ulja, jedna šalina vode i malo prehrambene boje" [4]. Sastojci se mogu miješati ručno. Plastelin se može i zagrijati kako bi masa bila

podatnija. Na kraju aktivnosti u plastelin se može dodati malo vinskog octa kako bi se što bolje sačuvao. Čuvajte ga u hermetički zatvorenoj vrećici ili posudi. Ako vam se sljedeći put učini malo suh, možete ga brzo namočiti u vodu s uljem i dobro izmijesiti. Plastelin je posebno prikladan za mlađu djecu, jer ih jako privlači njegova boja. Za ilustraciju npr. oči ili nos dijete će koristiti drugu boju od ostatka figure kakav jest boji svoje najmoćnije izražajno sredstvo [1]. Osnovne boje su crvena, plava i žuta boja. Druge boje se mogu dobiti miješanjem osnovnih. Boje su osvijetljene bijelom bojom. Međutim, možemo stvoriti i mramorni izgled, koji nastaje brzim gnječenjem dvije boje. Potičemo djecu na miješanje boja i učenje. Zato pustite mašti na volju, kako djeca mogu umijesiti neku zanimljivu boju [3]. Kod oblikovanja plastelina dijete se smiruje i opušta. Također je dizajn plastelina kao također i drugi mekani materijali prikladna vježba za koncentraciju, što će dijete još kako potrebna u zahtjevnijim aktivnostima. U početku je važno da dijete nauči plastelin, pa ga mijesiš, stisneš, valjaš... Kasnije se i od njega oblikuje. S proizvodima je uključen ponosan, također podiže samopouzdanje. Glina nudi djetetu razvoj različitih osjetila i vrlo je prikladna za djecu predškolske dobi [7]. Od svih materijala koji djeci daju trodimenzionalno iskustvo, glina je Najpopularniji. Djeca svih uzrasta vole izrađivati i stvarati s njim. Glina je materijal što od djeteta zahtijeva da bude kreativno i da koristi svoju maštu. Važno je da odrasla osoba ili odgojitelj ne bude ljuta ili zastrašena prljavštinom koja nastaje na poslu s glinom. Dijete treba biti prikladno odjeveno, a stol i pod zaštićeni. Osnovna glina nalazi se na mjestu nastanka. Nazivamo je i primarnom glinom. Budući da se ne miješa s drugim materijalima, ostaje bež ili bijela. Međutim, dio gline se pomiče kišom ili ledom da nastane sekundarna glina. Sadrži i druge glinene minerale i tvari, lakše se oblikuje i stoga je prikladniji za rad s djecom. Obično je siva do crvena, ovisno o tome koliko različitih materijala sadrži. Jedno od glavnih svojstava gline je da je plastična. Takav je zbog sastava čestice gline [slojevit kristalna struktura]. Plastičnost ovisi o količini vode sadrži glinu, od veličine i oblika čestica koje sadrži te od načina obrade. Glinu čuvajte u zatvorenoj, hermetički zatvorenoj posudi ili je čvrsto zamotajte u PVC foliju. Također se može prekriti i lagano pritisnuti teškim i mokrim materijalom, a zatim se koristi folija. Glinu treba pregledavati svakih nekoliko tjedana i po potrebi ponovno natopiti materijal kojim se pokriva. Osušenu glinu možete ponovno upotrijebiti tako da je namočite u vodu i dobro izmijesite. Ako proizvod nije gotov, može se navlažiti vodom i zamotati u foliju. Tako lako nedovršeni proizvod čeka nekoliko tjedana. Naravno, potrebno ga je nekoliko puta vlažiti.

3.Zaključak

Vrlo je važno da djeca imaju priliku raditi ili stvarati s glinom i drugim skulpturalni materijali. Koriste se rukama tijekom procesa stvaranja i tako poboljšavaju i razvijaju svoje fine motoričke sposobnosti. Ruke su najbolji alat koji imamo. Različiti materijali za istraživanje i manipulaciju, kao i tjelesno iskustvo, omogućuju djetetu da ga počne razvijati od najranije dobi. Dijete će vjerojatno puno više uživati u radu s materijalima ako ih upozna od malih nogu. U umjetničkom izražavanju vrlo je važno načelo kreativnosti. Djetetu trebamo dati priliku da se slobodno izrazi. Ako odrasloj osobi nametnemo besmislene zabrane i pravila, štetimo joj i ometamo njezin stvaralački razvoj. Likovni radovi u kojima dolazi do izražaja djetetova kreativnost nastaju u opuštenom izričaju djeteta. U ovim umjetničkim djelima možemo promatrati djetetovo

razmišljanje, povezanost, zaključivanje, obilježavanje subjektivnošću, originalnošću i originalnošću. U predškolskom razdoblju djeci treba omogućiti razna neposredna iskustva u različitim područjima likovnog izražavanja, jer će im to pružiti odgovarajuću količinu znanja koja će im omogućiti kreativno djelovanje.

4.Literatura

- [1.] Bizjak, Z. [2013]. Keramika. Ljubljana: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.
- [2.] Butina, M. [2003]. Mala likovna teorija. Ljubljana: Debora.
- [3.] Čadež Lapajne, D. [2000]. Od glave do portreta. Ljubljana: Debora.
- [4.] Kurikulum za vrtce. [2010]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- [5.] Tomšič, B., in Podobnik, U. [2015]. Igraj se s črtami. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [6.] Vidrgar, A. [1998]. Glina. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [7.] Vrlič, T. [2001]. Likovno-ustvarjalni razvoj otrok v predšolskem obdobju. Ljubljana: Debora.

Stručni rad

INTEGRIRANE METODE POUČAVANJA

Tanja Lilić, mr. sc., Željka Ivančok Varga, prof.

Srednja škola Prelog

Sažetak

Integrirane metode poučavanja usmjerene su na djelovanje, a ne samo na rezultate učenja. Korištenjem takvih metoda razvija se nova kultura učenja s naglaskom na timsko djelovanje, metakognitivno i samoregulirano učenje, povezivanje teorijskog i iskustvenog znanja te razvoj pedagoških i komunikacijskih kompetencija. Cilj je ovog rada prikazati primjere dobre prakse koji se odnose na primjenu integriranih metoda u nastavi Hrvatskoga jezika i književnosti te međupredmetnih tema. Konkretnim primjerima prikazat ćemo kako povezati nastavne sadržaje na interdisciplinarnoj razini te u skladu s odgojno-obrazovnim ishodima omogućiti stjecanje jezičnih znanja te višestruke pismenosti potrebne za život i rad te nastavak školovanja.

Ključne riječi: integracija, kompetencije, poučavanje, nastava, kurikulum, cilj

1.Uvod

Za razumijevanje današnjeg promjenjivog i višedimenzionalnog društvenog okruženja čiji kompleksni problemi zahtijevaju traženje integriranih rješenja važno je staviti naglasak na integrativno učenje odnosno nastavu usmjerenu na djelovanje. Integrativno učenje je proces stvaranja konceptualnih veza i iskustava kako bi se informacije i tako stečene vještine primijenile na nova, složena pitanja i izazove. Tijekom učenja i poučavanja nastavnog predmeta Hrvatski jezik učenicima se omogućuje primanje, razumijevanje, vrednovanje te stvaranje različitih pisanih i govornih tekstova. Važno svojstvo integriranog poučavanja je smanjiti dominaciju i aktivnost nastavnika predavača te ojačati samostalnost učenika kako bi se ostvarila načela demokratičnosti i razvojnosti. Utemeljenost na načelima individualiziranosti i demokratičnosti očituje se u metodologiji integriranog poučavanja koja je aktivna i usmjerena na dijete, u programu koji odražava različite interese i potrebe djece, osiguravajući svakom djetetu da se razvija na različite načine, „jer ono što je izazovno za jednog učenika ne mora biti i za drugog“ [3]. Uloga nastavnika je pritom da bude voditelj i moderator koji planira i organizira aktivnosti za učenike. Učenika se stavlja u središte nastavnoga procesa potičući ga na primjenu stečenih spoznaja u svakodnevnom životu i međudjelovanju s drugima. Stoga i cilj nastave treba biti priprema učenika za samostalno i odgovorno djelovanje [4]. Osim toga, učenike je nužno poticati na razvoj kognitivne fleksibilnosti i prilagodljivosti kako bi inkorporirali različite izvore informacija u traženje rješenja i donošenje odluka te razumijevanje društva u kojemu žive. Tri osnovna oblika integriranog poučavanja su korelacija, tematsko poučavanje i projekt. Korelacija je najjednostavniji oblik integriranog poučavanja, a koristi se u tradicionalnoj nastavi i obuhvaća manji stupanj integracije. Tematsko poučavanje podrazumijeva organizaciju samostalnog i aktivnog učenja oko jedne središnje teme. U tematskom poučavanju vještine se usvajaju u tijeku istraživanja i stjecanja činjeničnog znanja. Projekt je jedan od oblika integriranog poučavanja koji je vrlo sličan tematskom poučavanju, međutim za razliku od tematskog poučavanja, učenje se bazira na stvaranju, izvedbi i uvijek završava nekim proizvodom ili uratkom učenika [2]. Jedna od često korištenih metoda integrativnog učenja je i CLIL. CLIL je novi inovativni didaktičko-metodički pristup u nastavi (eng. Content and Language Integrated Learning). Akronim je uveo David Marsh zajedno s Annom Maljers sa Sveučilišta u Finskoj 1994. godine, a sam pojam se koristi za sve oblike nastave gdje se sadržaji struke poučavaju na stranom jeziku koji je integriran u strukovne sadržaje. CLIL pristup je orijentiran na aktivno učenje, temelji se na zadacima i usmjeren je na učenike. Prikazom jedne od metoda za integraciju i povezivanje kurikula nastojat ćemo rasvijetliti pojam integrativne nastave i učenja te integracijskih procesa.

2.Primjeri nastavnih metoda

U skladu s predmetnim kurikulumom u nastavi Hrvatskoga jezika u 3. razredu opće gimnazije učenici mogu birati s popisa predloženih djela za cjelovito čitanje modernu dramu „Nora“ norveškog dramatičara H. Ibsena. S obzirom na to da se radi o građanskoj i psihološkoj drami, pristup ovom književnom djelu oblikovan je integracijom kurikuluma Hrvatskoga jezika, Sociologije te međupredmetnih tema. Drugi primjer nastavnih metoda odnosi se na percepciju slike o sebi radionicom Utjecaj medija na samopoimanje mladih kojom u nizu inovativnih metoda povezujemo međupredmetne teme – Osobni i socijalni razvoj, Građanski odgoj i obrazovanje te Uporaba IKT-a. Tijekom kreiranja nastave susrećemo se s brojnim izazovima, pa tako trebamo voditi računa da integracija nastave ne znači samo kreiranje uvjeta koji će osigurati odgovarajuću okolinu za učenje, već ona pretpostavlja i traži individualizirani pristup svakom pojedincu, uključujući i potrebne pedagoške postupke, oblikovanje novih i raznolikih odgojno-obrazovnih mogućnosti, osiguranje subjektivnih i objektivnih pretpostavki za psihosocijalni razvoj i napredak.

2.1.H. Ibsen:“Nora“

Nastavna jedinica vezana uz obradu književnog djela „Nora“ H. Ibsena može se realizirati u četiri nastavna sata. Sat započinje prikazivanjem videoisječka na sljedećoj poveznici: <https://www.theguardian.com/film/video/2012/oct/18/nora-ibsen-dolls-house-video>, a potom slijedi razgovor o pogledanom videoisječku te najava teme nastavnog sata. Nakon razgovora o dojmovima nakon pročitane Ibsenove moderne drame „Nora“ slijedi prepričavanje radnje te usporedba s videom s početka sata. Potom metodom kružnog pomicanja za jedno mjesto učenici trebaju oblikovati faze razvoja radnje, protumačiti zadane citate te okarakterizirati likove. Njihove radove prikazujemo na ploči te usmeno komentiramo njihove odgovore. Grupnim radom započinjemo metodu Placemat u kojoj trebaju odgovoriti na zadana pitanja, međusobno prodiskutirati o odgovorima i napisati zaključke grupe. Predstavnici grupa usmeno tumače odgovore. Svi učenici mogu komentirati odgovore drugih grupa i iznositi svoje stavove. Nastavnice usmjeravaju učenike i pomažu im pri oblikovanju odgovora. Nakon toga nastavnice formiraju učenike u parove te slijedi zadatak pisanja kraćeg intervjua prema zadanim smjernicama. Kod pisanja trebaju upotrijebiti clickbaitove. Najbolji učenički radovi izvedeni su u razredu koji ima ulogu publike uz komentar nastupa. Potom slijedi osmišljavanje kratkih SMS poruka Nori, odnosno Helmeru. Učenici svoje listiće s porukama stavljaju na ploču uz komentar ostalih učenika. Učenici na kraju vrednuju svoj rad ispunjavajući kraći upitnik, a za domaću zadaću trebaju napisati kratak osvrt o Norinoj odluci – opravdavaju li njezin postupak ili ne uz obrazlaganje vlastitog stava. Ovakvim pristupom potrebno je ostvariti sljedeće ishode: HRV B. 1. 2, osr C.4.3., goo A.4.2., Učiti kako učiti: D.2.4. i Učiti kako učiti: A.1.4./5.

2.2.Utjecaj medija na samopoimanje mladih

Na početku prvog nastavnog sata učenici u grupnom radu analiziraju pripremljen materijal, a to su reklamni letci, isječki iz reklama na TV-u, portalima, primjeri različitih vrsta medija itd. Slijedi prezentacija o medijima i vrstama medija. Nastavnice interaktivno predstavljaju medije, tumače njihovu ulogu, analiziraju njihov utjecaj i zastupljenost pomoću statističkih podataka te istovremeno propituju učenike o njihovim iskustvima. Slijedi grupni rad metodom

Placemat kojom se nastoji istražiti pojedina vrsta medija i njihov utjecaj na društvo (influenceri i youtuberi, instagram, reklame i prikriveno oglašavanje).

Nakon usmenog izlaganja predstavnika grupa i rasprave o osobnim iskustvima slijedi gledanje videoisječaka o utjecaju medija na sljedećim poveznicama

<https://www.youtube.com/watch?v=litXW91UauE>;

<https://www.youtube.com/watch?v=KN2yunRynks>; https://www.youtube.com/watch?v=-_l17cK1ltY.

Potom učenici iznose svoje dojmove, mišljenje i stavove te svi zajedno oblikujemo zaključak radionice. Učenici na kraju vrednuju svoj rad ispunjavajući kraći upitnik, a nakon toga slijedi izrada selfija te oblikovanje plakata s pozitivnim porukama učenika. Ovakvim pristupom moguće je ostvariti sljedeće ishode: SŠ HJ C.4.1. ,osr B.5.1. , osr B.5.3. , osr C.4.1. , zdr B.4.1 / A. , zdr B.4.1 / B. i zdr B.4.1 / C.

3.Zaključak

Oba primjera inovativnih metoda rada nude puno mogućnosti za dodatnu obradu i proučavanje, proširenje i analizu pojedinih sadržaja metodama procjene i samoprocjene, korištenjem digitalnih alata itd. Ciljevi prikazanih metoda obuhvaćaju aktivniju uključenost učenika, poboljšanje komunikacijskih i jezičnih kompetencija, suradnički rad i kolegijalnu podršku, poštivanje različitosti te razvijanje kritičkog mišljenja. Evaluacija ovakvog načina rada pokazuje pozitivne reakcije učenika, povećanu motivaciju i bolju prilagodbu školskim obvezama. Na taj se način ostvaruje svrha interdisciplinarnog i multidisciplinarnog pristupa integraciji kurikuluma koja je usmjerena prema više različitih disciplina organiziranih oko zajedničke teme. „Bit integriranog poučavanja je u tome da se djeci pomogne da prouče svijet oko sebe onakav kakav je on u stvarnosti, a znanje i vještine koje steknu na takav, njima prirodan način pomoći će im u postizanju više razine razumijevanja i djelovanja“ [2]. Učenje na taj način postaje zanimljivije i dinamičnije, a međusobno povezani sadržaji doprinose znanju koje je cjelovito, trajnije, vrijedno i uporabljivo. Integrirana znanja omogućuju samoregulirajuće učenje, usmjeravaju učenika na rješavanje problema, suradnju, samoorganizaciju te razvoj intrapersonalnih i interpersonalnih sposobnosti [1]. Ovakvim inovativnim metodama otvorena je mogućnost kojom nastavnici i učenici zajedno planiraju i realiziraju aktivnosti za ostvarivanje zajedničkog cilja – funkcionalnost nastavnih sadržaja. Tako je najveći doprinos integrativne nastave individualni pristup učenicima, povezanost s njihovim iskustvima i interesima te traženje rješenja iz različitih perspektiva. Upravo brze promjene u tehnologiji, globalizacija i informacijsko društvo nameću otklon odgojno-obrazovne prakse od tradicionalne didaktike prema integraciji. Jedna od najvećih odlika obrazovnog sustava je sposobnost kontinuiranog prilagođavanja suvremenim potrebama društva. Održiv obrazovni sustav odlikuje se stjecanjem primjenjivih znanja, vještina i sposobnosti koje učenicima omogućuju aktivno sudjelovanje u svim područjima ljudskoga djelovanja.

4.Literatura

- [1.] Buljubašić-Kuzmanović, V. (2014). Integrirani kurikulum u funkciji razvoja pedagoških kompetencija. Pedagogijska istraživanja, 11 (1), 95-109 URL <https://www.bib.irb.hr/767196/download/767196.VBKhrv.pdf> (24.3. 2022.)
- [2.] Čudina-Obradović, M., Brajković, S. (2009). Integrirano poučavanje. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
- [3.] Jensen, E. (2003). Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje. Zagreb: Educa.
- [4.] Meyer, H. (2002). Didaktika razredne kvake: Rasprave o didaktici, metodici i razvoju škole. Zagreb: Educa
- [5.] Hotelijersko-turistička škola u Zagrebu, URL <https://htszagreb.wordpress.com/home/clil-content-und-language-integrated-learning/> (7. 3. 2022.)
- [6.] Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezika za osnovne škole i gimnazije (2019), URL <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf> (7. 3. 2022.)

Stručni rad

PROJEKT INOVATIVNA PEDAGOGIJA 1:1

Eva Cankar

Osnovna škola Podčetrtek

Sažetak

Projekt Inovativne pedagogije 1:1 je razvojno istraživački projekt sufinanciran od strane Ministarstva obrazovanja znanosti i sporta te Europskoga socijalnoga fonda. Svrha projekta je razvoj inovativnog okruženja u školskom prostoru , unutar kojega potječe učenje u najširem smislu koji povezuje učenike, sadržaje, nastavnike, resurse, organizaciju i pedagogiju. Proces učenja tako postaje individualizirani i personalizirani te na taj način jednakopravno uključuje sve učenike. Učenike upoznajemo sa računalima i mobilnim uređajima kao pomagalom za učenje. Kao nastavnica engleskog jezika tražila sam besplatnu i pristupačnu aplikaciju i odabrala web stranicu LIVEWORKSHEETS, koja se pokaza izvrsnim izborom tijekom učenja na daljinu. To je obrazovni alat koji nastavnicima omogućava pretvaranje radnih listova u interaktivne mrežne zadatke. Nastavnik dobiva priliku stvoriti vlastite mrežne radne listove i mrežne radne bilježnice, koji su namijenjeni određenom razredu ili odjelu.

Ključne riječi: projekt Inovativna pedagogija 1:1, inovativni odjel, IKT tehnologija, aplikacija Liveworksheets.

1. UVOD

Projekt Inovativne pedagogije 1:1 je razvojno istraživački projekt sufinanciran od strane Ministarstva obrazovanja znanosti i sporta te Europskoga socijalnoga fonda. Isti povezuje i nadograđuje rezultate prijašnjih projekata koji su počeli mijenjati naučne sredine slovenskog prostora, poput obnova gimnazija, E- školstva, E- školska torba, ATS 2020. Na svakoj od 75 uključenih škola sudjeluje barem jedan inovativni odjel i većina nastavnika na tom odjelu. Svrha projekta je razviti inovativno okruženje za učenje u školskom prostoru. Inovativna okruženja za učenje predstavljaju okvir unutar kojega potječe učenje u najširem smislu i povezuje učenike, sadržaj, nastavnike, resurse, organizaciju i pedagogiju. Naučni proces postaje individualizirani i personalizirani, pri čemu ravnopravnije uključuje sve učenike.

2. PRIMJENA ZNANJA U PRAKSU

U našem obrazovnom radu, nastavnici u nazad nekoliko godina primjećuju pad motivacije i posljedično lošiju izradu domaće zadaće. Kod traženja prikladnih rješenja, naišli smo na projekt inovativne pedagogije. Na inicijativu OŠ Bistrica ob Sotli, na kraju školske godine 2016/17 priključili smo se projektu. Naš glavni cilj, bio je osim motiviranja učenika za učenje, iznad svega jačanje svakodnevne upotrebe „IKT“. Gledajući na dvogodišnje trajanje projekta, za inovativni odjel odabran je 7. A, razred, gdje bi pratili napredak do završetka osnovnoškolskog obrazovanja. U okviru nastavničkog tima, sastavljen je tim nastavnika koji je u svrhu predmetnih područja (jezika, prirode i društva te matematike) isplanirao kurikulum. Unatoč tome da je na školi odabran samo jedan inovativni odjel, istome su se mogli priključiti i drugi nastavnici naše škole, te su mogli svojim sudjelovanjem uvoditi nove pedagoške prakse u drugim razredima. Već u pripremljenoj godini nastavnici su se u tu svrhu obrazovali i obučavali na sastancima, koje je organizirala razvojna škola. Na sastancima su bile organizirane radionice, na kojima su bili predstavljeni primjeri iz prijašnje dobre prakse, odnosno predstavljene korisničke aplikacije koje bi mogli birati u okviru projekta. Na samim sastancima mogli smo testirati njihovu korisnost i svrhu te saznati njihove slabosti, što nam je olakšalo planiranje našeg obrazovnog rada. Na samom početku projekta željeli smo se uvjeriti koliko su naši učenici vješti u korištenju „IKT“ tehnologije. Za bolji pregled pripremljen je mrežni plan, gdje su svi nastavnici za svaki odjeljak posebno upisivali naš dosadašnji planirani rad, s područja upotrebe „IKT“ tehnologije. Unatoč našem uvjerenju, da učenici savladavaju rad sa računalima, je na osnovu provedene ankete u okviru inovativnog odjela utvrđeno, da im korištenje računala i mobilne tehnologije isključivo služi u svrhu zabave. Iz navedenog primjera bili smo motiviraniji da im računala i mobilnu tehnologiju prikažemo kao pomoć u učenju, te kao alat za učenje i na kraju kao nastavno sredstvo, jer poznajući mogućnosti uporabe računala, isto spada u opće obrazovanje suvremenog čovjeka. Koristeći didaktički program i ispravan pristup, uz obrazovni i istraživački rad učenika, željeli smo iste podučiti internetskom bontonu, čija vrijednost u sadašnjem vremenu konstantno raste. Kao nastavnica engleskog jezika tražila sam besplatnu i dostupnu aplikaciju, koja bi mi omogućila kontinuirano praćenje rada učenika, a koja bi ujedno i učenicima omogućila istovremenu povratnu informaciju a u skladu je sa formalnim praćenjem. Odabrana aplikacija se morala temeljiti na jednostavnosti, preglednosti i aktivnosti kako bi učenike dodatno motiviralo za rad. Među mnogim alatima za učenje koji su dostupni, te ih za svoj rad koristimo nastavnici, najviše me uvjerila i zainteresirala platforma „LIVEWORKSHEETS“, a koja se u vrijeme nastave na daljinu (on-line), pokazala kao savršen odabir. Navedena platforma je obrazovni alat, koji nastavnicima omogućava da bilo koji radni list u PDF, JPG ili PNG, formatu pretvori u interaktivni mrežni zadatak. Navedeni zadaci mogu uključivati zadatke komplementarnosti, povezivanja, slušanja i zadatke slobodnog odgovora. Najviše me je privukla mogućnost uključivanja slušnih i govornih zadataka, što kod običnih radnih listova nije moguće. Sa navedenim je moguće jačanje svih četiriju kompetencija (pisanja, čitanja, slušanja i govora).

Prije upotrebe programa potrebno se je registrirati. Sa navedenim se dobije mogućnost sastavljanja vlastitih mrežnih listova, a najbolje od svega je mogućnost mrežnih radnih bilježnica za nastavnika, koje su namijenjene određenom razredu ili odjelu. Radne bilježnice omogućavaju unos postojećih interaktivnih radnih listova koji su dostupni u samoj aplikaciji. Pristup materijalu dostupan je učenicima putem njihove prijave. Nakon rješavanja pojedinog radnog lista, automatski se ispisiuje povratna informacija o uspješnosti izvedbe, odnosno točnosti odgovora. Jedini nedostatak ove stranice je to što ista ne ocjenjuje takozvane slobodne odgovore, već samo one za koje je nastavnik dao rješenja prilikom izrade radnog lista. Istu sam predstavila svojim suradnicima i kolegama, koji su je uključili u svoj rad. Inovativni kao i drugi odjeljci naše škole imaju mogućnost pristupa do više mrežnih radnih bilježnica, različitih predmetnih područja. Sa time je nastavnicima omogućeno sistematično praćenje napretka svakog pojedinog učenika.

Fotografija 1: Rješavanje zadaće na web mjestu Liveworksheets (Foto: Eva Cankar)

Kao što je već spomenuto aplikacija „LIVEWORKSHEETS“ je samo jedna od alata. Pokazalo se, da su i drugi mrežni alati korisni i učinkoviti za utvrđivanje znanja kao što su: KAHOOT, NEARPOD, PADLET I QUIZZ. Posebno koristan alat za učenje nastave na daljinu pokazao se „MICROSOFT TEAMS“, kojega smo nastavnici koristili za dijeljenje nastavnog gradiva učenicima. Uz pomoć chata uspjeli smo aktivno surađivati i komunicirati sa učenicima.

3. ZAKLJUČAK

Članak govori o projektu Inovativne pedagogije 1:1 kojega je dio naša škola. Iz razloga, jer smo se uključili u projekt tek krajem školske godine 2016/17, učinci projekta na uspješnosti učenika još uvijek nisu vidljivi u potpunosti. Zsigurno među pozitivnim učincima može se smatrati veća motivacija i angažman učenika u učenju i sudjelovanju u nastavi. Aplikacija „LIVEWORKSHEETS“ detaljno predstavljena u članku, bila je dobro prihvaćena među učenicima i ostala je jedna među važnim alatima nakon povratka učenika u školske klupe. Mogućnosti neposredne povratne informacije i različitih vrsta zadataka koji potiču misaone procese dodatno su motivirali učenike i time pridonijeli boljem znanju. Učenici su imali mogućnost upoznati se s aplikacijom prije početka škole na daljinu, što im je omogućilo vještije korištenje mrežnih alata, nakon uvođenja školskog obrazovanja na daljinu. Što je promjenu u obrazovnom radu, učinilo manje stresnom i mnogo lakšom za nastavnike kao i za učenike.

4. LITERATURA

- [1.] Marčinković, B. (2020). Ukrotimo kompetence 21. stoljetja: priručnik za učitelje
- [2.] Inovativna pedagogika. URL: <https://projekt.sio.si/inovativna-pedagogika/> (pristupljeno 16. ožujka.)
- [3.] Inovativna pedagogika 1:1. URL: <https://www.pei.si/raziskovalna-dejavnost/projekti/inovativna-pedagogika/> (pristupljeno 16. ožujka.)
- [4.] Računalnik kot učno sredstvo ali učni pripomoček URL: <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/1999/di/cencelj/uvod.htm> (pristupljeno 18. ožujka.)
- [5.] Liveworksheets. URL: <https://www.liveworksheets.com/myworkbooks/> (pristupljeno 18. ožujka.)

Stručni rad

UČENJE TABLICE MNOŽENJA POMOĆU DIDAKTIČKIH IGARA PRI POUČAVANJU UČENIKA S BLAŽIM DUŠEVNIM POREMEĆAJIMA

Vesna Rižnik

Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje, Velenje

Sažetak:

U članku su prikazane različite didaktičke igre za učenje i utvrđivanje tablice množenja (činioći 1-10), koja za učenike s blažim duševnim poremećajima predstavlja veliki zalogaj. Za automatizaciju ove aktivnosti potrebno im je više vremena, ponavljanja i utvrđivanja.

Ključne riječi: matematika, množenje, osnovna škola s prilagođenim programom

1. Uvod

Matematika je za mnoge učenike jedan od najtežih predmeta. S njom se susreću u svakodnevnom životu, bez obzira na mogućnosti i sposobnosti koje pojedinci imaju i bez obzira na to jesu li svjesni prisutnosti matematike u svom djelovanju. Tablica množenja (činioći 1-10) predstavlja jedno od najvažnijih aritmetičkih deklarativnih znanja, pa je iznimno važno da ju učenici automatiziraju [3].

Važno je da učitelj poučava učenike na ugodan i zanimljiv način kako bi uvidjeli smisao i korisnost automatizacije tablice množenja, pri čemu učenje na praktičan način potiče učenike na učenje kako bi mogli shvatiti korisnost automatizacije ove aktivnosti, a ne samo prezentirati klasično učenje napamet. [7]

2. Duševni poremećaji

Prema najsuvremenijoj definiciji, pojam »poremećaj mentalnog (duševnog) razvoja« odnosi se na ograničenja u intelektualnim i adaptivnim sposobnostima pojedinca u području konceptualnih, socijalnih i praktičnih vještina, koje nastaju prije 18. godine života [1].

Ovisno o stupnju, poremećaji mentalnog (duševnog) razvoja dijele se na blage, umjerene, teže i teške poremećaje [5].

2.1 Učenici s blažim poremećajima duševnog razvoja

Djeca s blažim duševnim poremećajima imaju smanjenu sposobnost učenja i stjecanja općeg znanja. Senzomotoričko i misaono skladno funkcioniranje te sposobnosti za organizaciju, planiranje, odlučivanje i provedbu aktivnosti su smanjeni. Misaoni procesi odvijaju se više na konkretnoj nego na apstraktnoj razini. Učenici koriste jednostavan jezik i skloni su nezrelom prosuđivanju te odazivanju u socijalnim okolnostima. Individualnim pristupom te sadržajnim, metodičkim i vremenskim prilagodbama u procesu učenja mogu usvojiti temeljna školska znanja i osposobiti se za manje zahtjevan profesionalni rad i samostalan društveni život. Osnovna karakteristika djece s blagim duševnim poremećajima je zaostajanje u kognitivnom razvoju, koji predstavlja skup povezanih sposobnosti pojedinca. Shvatimo li intelektualne sposobnosti kao sposobnosti stjecanja znanja, vještina i navika, uočavamo da ova djeca imaju najviše problema upravo u navedenom području [5].

3. Posebne potrebe i načini poučavanja djece s blažim duševnim poremećajima u sklopu nastave matematike

Misaoni procesi djece s blažim duševnim poremećajima odvijaju se više na konkretnoj razini, što znači da se služe jednostavnijim jezikom i da im je potrebno mnogo sadržajnih, metodoloških i vremenskih prilagodbi. Neka djeca imaju sporiji razvoj govora (manje poticaja u predškolskom razdoblju), te im moramo davati jasne, sažete upute i kontinuirano provjeravati njihovo razumijevanje. Problema imaju i u području percepcije, što se ogleda u kratkotrajnoj pozornosti i slabom pamćenju, pa

ih moramo stalno (aktivno) uključivati u sate matematike i istovremeno im davati povratne informacije. Način učenja mora se odnositi na konkretne situacije iz svakodnevnog života.

Učitelj može prilagoditi nastavu matematike učenicima s duševnim poremećajima na nekoliko načina:

- uvažavanje i poticanje djetetovih jakih područja i dobrih dana;
- poticanje dobre klime u razredu;
- omogućavanje kraćih odmora unutar nastavnog sata;
- jasno i sporije izražavanje;
- pojednostavljeno tumačenje izraza koje učenik ne razumije;
- višestruko tumačenje;
- pružanje više vremena za utvrđivanje;
- uporaba konkretnog materijala i prikaza;
- uporaba tablica kao vrste pomoći u radu (pri pretvaranju mjernih jedinica, tablica množenja (činioči 1-10) ...);
- konkretizacija materije – konkretne situacije iz svakodnevnog života [4].

4. Tablica množenja

Tablica množenja (činioči 1-10) predstavlja jedno od najvažnijih aritmetičkih deklarativnih znanja pa je važno da ju učenici automatiziraju. To je jedna od četiri osnovne aritmetičke operacije – ostale tri su zbrajanje, oduzimanje i dijeljenje [6]. U Sloveniji se u osnovnoj školi s nižim obrazovnim standardom u četvrtom razredu obrađuju tablice množenja s brojevima 2 i 4, u petom razredu s brojevima 5, 10, 3, 6 i u šestom razredu s brojevima 7,8,9 i 1. Važno je najprije uvesti kraći zapis za zbrajanje jednakih pribrojnika u obliku umnoška. Točku koristimo kao znak operacije množenja, pri čemu učenicima pokazujemo i simbol $\times$ koji se obično nalazi na elektroničkim uređajima ili džepnom računalu [8].

4.1 Problemi koji se pojavljuju pri učenju tablice množenja

Učenici s blažim duševnim poremećajima često imaju poteškoća s prisjećanjem aritmetičkih činjenica i postupaka iz dugotrajnog pamćenja. Neki od njih nemaju kvantitativnih predstava (ideja) i razvijenih strategija za savladavanje tablice množenja, te im u postupku učenja najprije treba konkretizacija odnosno prikaz (demonstriranje). Spori su prilikom rješavanja računa tablice množenja, koriste se pogrešnim strategijama i postupcima, a unatoč redovitim treninzima i vježbama teško se prisjećaju točnog rezultata iz dugoročnog pamćenja [2].

5. Društvene i didaktičke igre za utvrđivanje tablice množenja (činioči 1-10)

Različiti didaktički materijali i pomagala učenicima su od velike pomoći u savladavanju tablice množenja jer ju na taj način lakše razumiju i brže automatiziraju, a samim tim potiče se i njihovo brže učenje. Društvene igre zahtijevaju i međusobnu suradnju te komunikaciju, poštivanje dogovora, toleranciju i sposobnost podnošenja poraza [9].

5.1 Primjeri društvenih i didaktičkih igara u sklopu učenja tablice množenja

a.) Brz odgovor

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja svih brojeva.

Pomagala: Mekša lopta.

Način rada: Rad u skupini.

Izvedba: Učenici se raspoređuju u krug. Izgovaramo račun naglas i nasumce dodajemo loptu učeniku. Zadatak učenika je što prije reći rezultat, zatim izmisliti novi račun i baciti loptu sljedećem drugaru iz razreda. Svi učenici moraju pažljivo slušati i utvrditi hoće li njihov drugar reći točan rezultat ili ne. Ako je rezultat netočan, taj učenik mora stajati na jednoj nozi. Drugi put kada pogriješi, ispada iz igre.

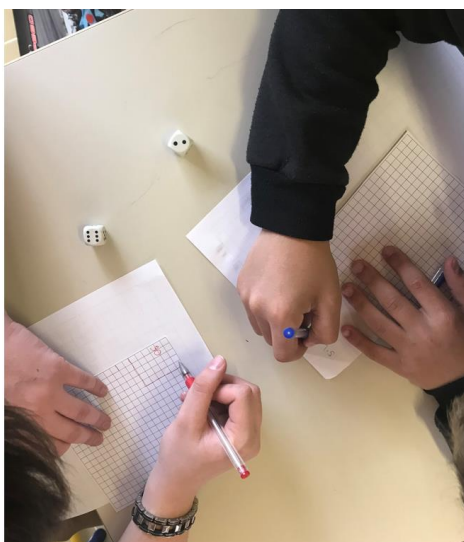
b.) Oboji mrežu

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja svih brojeva.

Pomagala: Obična kocka za igru, prilagođena igraća kocka, šablona (mreža) 20 x 20 cm s kvadratićima, crvena bojica, plava bojica.

Način rada: Rad u parovima.

Izvedba: Svaki par učenika dobiva dvije igraće kocke i podlogu s mrežom. Jednu igraću kocku prilagodimo tako da na nju dodamo brojeve 7, 8, 9 i 0. Učenici izmjenično bacaju dvije kocke i na temelju rezultata množenja oboje broj kvadratića na listu, pri čemu obojeni kvadratići moraju biti jedan do drugoga. Svaki učenik tijekom bojenja koristi svoju bojicu. Mrežu boje dok ne popune većinu polja. Pobjednik je učenik koji oboji veći broj kvadratića.

Slika 1: Oboji mrežu.
(osobni arhiv)

c.) Igra BUM

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja svih brojeva.

Pomagala: Drveni štapići na kojima su ispisani računi razlomaka, pet drvenih štapića na kojima je napisana riječ BUM.

Način rada: Rad u skupini.

Izvedba: Igra se počne odvijati tako da se svi štapići ubace u lončić. Na većini štapića napisani su računi s razlomcima, pri čemu je na 5 štapića napisana riječ BUM.

Učenici, u smjeru kazaljke na satu, redom izvlače drvene štapiće iz lončića. Učenik koji izvuče svoj štapić, mora reći rezultat računa koji je napisan na štapiću. Ako je rezultat točan, učenik zadržava štapić. Ako iz lončića izvuče štapić na kojem piše BUM, mora vratiti sve dosad dobivene štapiće natrag u lončić. Učenik koji na kraju ima najviše štapića postaje pobjednik igre.

Slika 2: Igra BUM.
(osobni arhiv)

č.) Rat brojeva

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja svih brojeva.

Pomagala: Igraće karte.

Način rada: Rad u parovima.

Izvedba: Igra se odvija na način da po dva učenika imaju svoje hrpe karata (pripremimo karte od broja 1 do 9, pri čemu karta AS predstavlja broj 1). Izmiješamo karte i podijelimo ih u dvije hrpe. Uputa igre kaže da učenici trebaju istovremeno okrenuti kartu sa svoje hrpe. Učenik koji prvi kaže rezultat umnoška obiju karata može uzeti obje karte i složiti ih na svoju hrpu. Igra traje dok ne ponestane karata. Pobjednik je učenik koji prikupi najviše karata.

Slika 3: Rat brojeva.

(osebni arhiv)

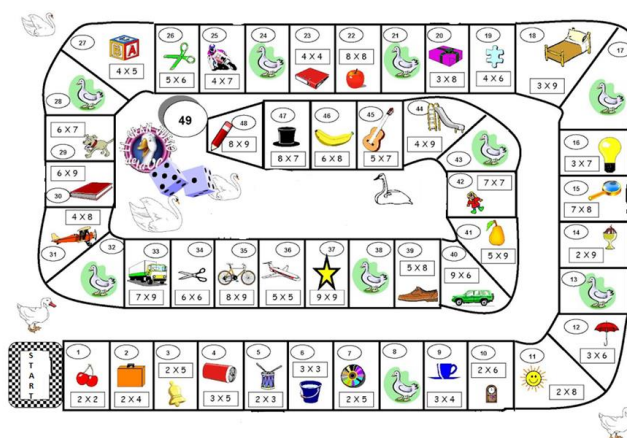
d.) Tko će prvi dospjeti na cilj?

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja svih brojeva.

Pomagala: Podloga za igranje, kockice, figurice.

Način rada: Rad u skupini

Izvedba: Učenicima demonstriram igru »Tko će prvi dospjeti na cilj?«. Za igru su nam potrebne kocka i figurice za pomicanje po ploči za igru. Učenicima objasnimo da se po poljima pomiču bacanjem kocke. Broj točaka na kocki određuje broj polja po kojima se igrač može pomicati. Kada igrač dospije na određeno polje, tamo ga čeka račun iz tablice množenja. Ako zadani račun riješi ispravno, može ostati na polju, inače se vraća na zadnje polje usvojenog računa. Pobjednik je onaj koji prvi završi igru ili dođe do polja s brojem 49. Na početku igre svi igrači bacaju kockice, a prvi počinje onaj koji baci odnosno dobije najveći broj.

Slika 4: Tko će prvi dospjeti na cilj?

(<https://elmaravillosomundoaudicionylenguaje.blogspot.si/2012/07/aprende-las-tablas-de-multiplicar-con.html>)

e.) Vrteče tablice množenja - »Kola množenja«

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja pojedinih brojeva.

Pomagala: Podloga za igranje, kockice, figurice.

Način rada: Individualni rad

Izvedba: Učenicima pripremimo različita kola množenja za utvrđivanje množenja pojedinih brojeva. Učenik okretanjem kola (kotača) rješava račune tablice množenja, a na suprotnoj strani računa, ispod obojenog dijela, napisan je rezultat. Na taj način učenik može provjeriti točnost svojih odgovora nakon svakog okretanja.

Slika 5: »Kola množenja«
(osobni arhiv)

f.) Trening tablice množenja

Cilj: Utvrđivanje tablice množenja pojedinih brojeva.

Pomagala: Omotnica s pojedinačnim izrezanim računima i rezultatima tablice množenja za svaki broj.

Način rada: Rad u parovima, individualni rad.

Izvedba: Učenik odabere omotnicu s tablicom množenja koju želi ponoviti. Učitelj mu demonstrira strategiju učenja tablice množenja. Kada učenik savlada pravila, može sam ponoviti množenje, uključujući sve korake, koji su navedeni u nastavku:

1. Učenik postavlja brojeve slijedeći redoslijed.
2. Učenik čita brojeve tablice po redu.
3. Učenik se okreće »prema zidu« i izgovara brojeve po redu.
4. Učenik čita višekratnike po redu.
5. Učenik se okreće »prema zidu« i nabraja višekratnike po redu.
6. Učitelj izmiješa račune i postavlja pitanja uz nasumični odabir (učenik izgovara samo rezultat).

Slika 6: Trening (uvježbavanje) tablice množenja.
(osobni arhiv)

6. Zaključak

Učenje tablice množenja (činioći 1-10) uz pomoć didaktičkih igara pokazalo se pozitivnim za učenike, jer su iskazali više motivacije za učenje. Svakodnevno utvrđivanje tablice množenja (činioći 1-10) s učenicima ključnog je značaja, jer su kod učenika s duševnim poremećajima problemi s prisjećanjem i automatizacijom izraženi u većoj mjeri, nego kod učenika s normalnim razvojem. Upravo iz tog razloga smisljeno je na svakom satu nekoliko minuta posvetiti učenju tablice množenja

(činio 1-10), pri čemu možemo koristiti različite igre ili aktivnosti. Na ovaj način učenici su motiviraniji za nastavu i učenje, a ujedno razvijaju automatizaciju aktivnosti množenja svakodnevnim ponavljanjem. Predstavljene matematičke igre mogu pomoći učiteljima i drugim stručnim radnicima pri poučavanju i utvrđivanju tablice množenja (činio 1-10).

7. LITERATURA

[1] AAIDD (2010). Dostupno na:

https://aaidd.org/intellectual-disability/definition#.VmbPYr_fMQU [Pristupljeno 18.2.2022.].

[2] Kavkler, M. (2007). Specifične učne težave pri matematiki. V M. Kavkler in M. Košak Babuder (ur.), *Učenci s specifičnimi učnimi težavami: Skriti primanjkljaji – skriti zakladi* (str. 77—112). Ljubljana: Društvo Bravo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.

[3] Kavkler, M. (2014). Primanjkljaji na področju matematike – kriteriji za opredelitev. V: Košak Babuder, M. (ur.), Clement Morrison, A. (ur.), Stančič, Z. (ur.), Kavkler, M. (ur.), Magajna, L. (ur.), Pulec Lah, S. (ur.). *Otroci in mladostniki s specifičnimi učnimi težavami – podpora pri uresničevanju njihovih potencialov: Zbornik prispevkov* (str. 127-137). Ljubljana: Društvo Bravo – društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.

[4] Kesič Dimić, K (2010). Vsi učenci so lahko uspešni. Ljubljana: Založba Rokus Klett.

[5] Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami (2015). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostupno na: <https://www.zrss.si/pdf/Kriteriji-motenj-otrok-s-posebnimi-potrebami.pdf> [Pristupljeno 19.2.2022.].

[6] Naggan Smith, N. (2008). Teaching foundation mathematics: A guide for teachers of older students with learning difficulties. New York: Routledge.

[7] Thyer, D. in Maggs, J. (1994). Teaching mathematics to young children. London: Cassel.

[8] Učni načrt matematika. Prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom (2022). Dostupno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/matematika_1_9_r.pdf [Pristupljeno 25.2.2022.].

[9] Woolfork, A. (2002). Pedagoška psihologija. Ljubljana: Educy.

Stručni rad

EKOLOZI U 1. RAZREDU

Petra Peternelj, diplomirana odgojiteljica predškolske djece
Osnovna škola Železniki, Slovenija

Sažetak

U 1. razredu smo puno aktivnosti posvetili ekološkoj svijesti kopna. Naš planet se zove Plavi planet, zbog toga je ispravno da djecu također osvijestimo i o očuvanju rijeka, mora i oceana. Djeca su dobila na poklon slikovnicu „Stogodišnja riba Alba“. Riba Alba zahvalna je djeci što se na otoku brinu o čistoj rijeci koja se slijeva u more i što su zabranili plastične vrećice i razvrstavaju otpad. Time su spasili koraljni greben, koji je bio njezin dom više od jednog stoljeća. Djeca su došla na ideju da dramatiziraju priču iz slikovnice o spašavanju oceana, te da je izvedu učenicima drugih razreda i djeci iz vrtića. Time bi doprinijeli njihovom podizanju ekološke svijesti. Izradili su ručne lutke morskih životinja, ribu Albu i koraljni greben.

Ključne riječi:

stogodišnja riba Alba, koraljni greben, plastične vrećice, papirnate vrećice, ručne lutke, razvrstavanje otpada, igra uloga.

1. UVOD

Svjesna sam da kao odgajatelji i učitelji imamo važnu odgojnu ulogu u podizanju svijesti djece o odgovornom ponašanju prema prirodi i da puno doprinosimo kako bi briga o okolišu postala dio njihovog svakodnevnog života.

Mislim da je važno da djeci u predškolskom, a kasnije i u školskom razdoblju, ponudimo što više aktivnosti kroz koje mogu prepoznati i pronaći rješenja o tome što oni kao pojedinci, malim koracima, mogu učiniti kako bi održavali uredno, lijepo i zdravo okruženje:

- brinuti o otpadu, razvrstavati ga,
- štedjeti vodu, energiju, papir,
- brinuti o biljkama i životinjama,
- koristiti manje plastičnih proizvoda...

Aktivnim radom, osim znanja, dijete također stječe i vrijednosti koje će ga pratiti kroz život. U 1. razredu PŠ Selca ove godine provodimo ekološki projekt „Naš zeleni otok“. Kako bi učenici svoje stečeno znanje o ekologiji osvijestili i prenijeli drugima, odlučila sam njihovu ekološku svijest nadograditi slikovnicom naziva „Stogodišnja riba Alba“, autorice Lare Hawthorne. Slikovnica s ekološkom problematikom upoznat će ih s problemom onečišćenja oceana na nenametljiv način, a ujedno će ih i potaknuti na razmišljanje, pronalaženje rješenja i time posredno na podizanje ekološke svijesti.

2. PRIMJER PRIMJENE SLIKOVNICE S EKOLOŠKIM SADRŽAJEM NA NASTAVI

U 1. razredu smo puno aktivnosti posvetili ekološkoj svijesti kopna. Napravili smo zeleni otok. Budući da se naš planet zove Plavi planet, ispravno je da djecu također osvijestimo i o očuvanju rijeka, mora i oceana. Djeca su dobila na poklon slikovnicu „Stogodišnja riba Alba“. Riba Alba zahvalna je djeci što se na zelenom otoku brinu o čistoj rijeci koja se slijeva u more, što su zabranili plastične vrećice i što razvrstavaju otpad. Time su spasili koraljni greben, koji je bio njezin dom više od jednog stoljeća. Djeca su došla na ideju da dramatiziraju priču iz slikovnice o spašavanju oceana, te da je izvedu učenicima drugih razreda i djeci iz vrtića. Time bi doprinijeli njihovom podizanju ekološke svijesti. Izradili su ručne lutke morskih životinja, ribu Albu i koraljni greben.

U nastavku želim predstaviti aktivnosti koje su međupredmetno povezane:

- slovenski jezik – pripovijedanje, igra uloga,
- poznavanje prirode – ekologija,
- likovna umjetnost – izrada ručnih lutaka od čarapa.

2.1. UVODNI DIO NASTAVNOG SATA

Učenike pozovem da legnu na pod, zatvore oči i prepuste se glazbi – zvukovima morskih valova (sami pogađaju što su slušali). Sljedeći put prepuštaju se valovima koji ih pomiču gore-dolje – učenici pokretima ilustriraju kako valovi pomiču njihova tijela. Tijekom „valova“ svi zajedno držimo plavu ceradu koja prikazuje more te je spuštamo i podižemo kao da se radi o morskim valovima. Na ceradu polako odlažem otpad (otpadnu ambalažu, limenke, plastični pribor, čaše, plastične vrećice...).

Slika 1. Učenici prikazuju morske valove dok slušaju glazbu.

Učenici su me začuđeno promatrali. Prestali su se kretati i odmah su mi rekli da to ne smijem raditi, da to ne bacamo u more i da smeće bacim gdje mu je mjesto (u odgovarajuću kantu, kontejner...). Slijedi razgovor o tome jesu li ikad primijetili odbačeni otpad u moru, rijekama, jezerima. Naravno, potvrdili su. Strašne stvari se također događaju u vodenom svijetu ribe Albe. Učenici su sa zanimanjem slušali. Osjetili su da ih opet čekaju važni zadaci.

2.2. SREDIŠNJI DIO NASTAVNOG SATA

Učenicima sam ispričala priču uz ilustracije, različitu intonaciju, s oduševljenjem, čuđenjem. Ovo je priča o stogodišnjoj ribi Albi. Živi na koraljnom grebenu i tijekom godina je vidjela koliko se ocean promijenio. Na grebenu se počinju pojavljivati čudni predmeti, a žive boje počinju blijedjeti. Jednog dana Alba shvati da je ostala sama...

Slika 2. Učenici pažljivo slušaju priču.

Uslijedila je emotivna stanka. Već tijekom pripovijedanja primijetila sam pojedine učenike kako su se uživali u ulogu ribe Albe. Sretan završetak priče donekle ih je smirio. Međutim, slijedila su pitanja:

- Je li se to doista dogodilo?
- Zašto su ljudi bacali otpad u vodu i uništili dom ribe Albe?
- Kakav je zapravo koraljni greben? Počinje li stvarno blijedjeti?

Učenicima sam pokazala globus, provjerili smo koliki je dio Zemljine površine prekriven vodom. Koliko je važno da osim o kopnu također brinemo i o oceanima.

Pogledali smo videosnimku koraljnog grebena, kakav bi trebao biti i kako polako mijenja boju zbog zagađenja.

Potaknula sam učenike da razmisle o tome kako bi mogli pomoći ribi Albi i kako problem zagađenja mogu predstaviti drugima. Predstavili su rješenja:

- Napravili bismo piktograme i postavili ih po školi:
Ne bacaj otpad u vodu! Ne koristi plastične vrećice! Očistimo naše obale! Razvrstavaj otpad!
- Priču o ribi Albi mogli bismo također izvesti i drugim razredima u školi. Na taj način bi važnu poruku koju riba Alba prenosi nama prenijeli drugoj djeci.
- Za dramatizaciju bismo izradili lutke i koraljni greben.

Uslijedila je likovna aktivnost. Odlučili smo napraviti koraljni greben prije i poslije onečišćenja. Obojili smo dvije vrtne tkanine. Jednu u plavu, a drugu u sivu boju. Tkaninu smo objesili na pano.

Učenici su od kartona dobili makete koralja, školjki, morskih zvijezda i morske trave. Makete su obrisali i obojili u živopisne i šarene boje, a pojedine i u nijanse sive i smeđe. Svoje radove su izrezali i pričvrstili na pano. Šarene na plavu tkaninu, a sive, crne i smeđe na sivu.

Slika 3. Učenik boji maketu koralja.

Slika 4. Učenici lijepo izrađene koralje na tkaninu.

Grupa učenika napravila je grad: kućice iznad obale oslikali su voštenim bojama, a vjetrenjače su nacrtali za iskorištavanje energije vjetra.

Slika 5., 6. Učenici izrađuju grad iznad koraljnog grebena i ribice od čarapa.

Od čarapa, koje su učenici donijeli od kuće, napravili smo ribice. Glavna riba Alba izrađena je od kartona. Postavili smo pozornicu za našu dramatizaciju.

Slika 7. Učenici su postavili pozornicu za dramatizaciju.

2.3. ZAVRŠNI DIO NASTAVNOG SATA

Slikovnicu o Stogodetnoj ribi Albi ponovno su ispričali uz ilustracije. Podijelili smo uloge i izveli priču.

Slika 8., 9.: Učenici izvedu priču o stogodišnjoj ribi Albi.

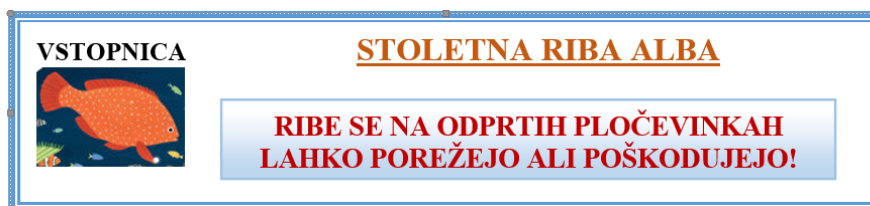
Učenici će se predstaviti i drugim razredima, također ćemo pozvati i buduće prvašice iz vrtića. Na kraju dramatizacije predstaviti će također svoje piktograme za koje žele da ih svi učenici zapamte te da ih se pridržavaju jer jedino na taj način će svaki pojedinac moći doprinijeti očuvanju oceana. Izravno će ih potaknuti da čine velike stvari malim koracima kako bi spasili naš plavi planet: Koristi manje plastičnih proizvoda! Pomozi u brizi za obalu! Recikliraj i ponovno upotrijebi proizvode! Ne izlijevaj opasne kemikalije u odvođe!

Učenici koji već čitaju, na kraju predstave će pročitati zaključak iz slikovnice o stogodišnjoj ribi Albi. Učenici su shvatili da je ovaj zaključak molba ribe Albe, zato su je napisali na poleđinu ulaznice koje su pripremili za predstavu.

Varujmo oceane: plastika, ki jo uporabljamo skoraj vsak dan, je lahko koristna. Toda, ko jo zavržemo, lahko postane škodljiva za naše okolje. Ni razgradljiva, kar pomeni, da ne razpade na drobne delce kot drugi materiali, nespremenjena lahko ostane na stotine let.

Slika 10. Druga strana ulaznice koju su učenici izradili za dramsku igru o stogodišnjoj ribi Albi.

Na prvoj stranici ulaznica napisali su rečenice: Plastika koja dospije u ocean šteti morskim životinjama! Kitovi i kornjače mogu pojesti plastične vrećice jer one na prvi pogled izgledaju kao meduze! Manje životinje mogu se zadaviti slamkom, a ribe se mogu porezati ili ozlijediti otvorenim limenkama!

Slika 11. Primjer prve stranice ulaznice koju su izradili učenici za dramsku predstavu o stogodišnjoj ribi Albi.

3. ZAKLJUČAK

U svim aktivnostima učenici su rado sudjelovali, bili su kreativni i maštoviti. Slikovnica o stogodišnjoj ribi Albi na njih je ostavila snažan emotivni utjecaj. Njezina sudbina neke je vidno šokirala i iznimno motivirala za daljnje aktivnosti. S učenicima smo znanje koje su imali o održavanju čistog okoliša i prirode nadogradili znanjem o zaštiti oceana. Najviše su bili ponosni na činjenicu da su svoja saznanja o spasu Plavog planeta kroz igru uloga uspjeli prenijeti drugim učenicima u školi. Primijetila sam da su učenici koji su došli na predstavu bili puno otvoreniji za prihvaćanje novih spoznaja o spašavanju mora i oceana jer su im znanje i spoznaje prenosili vršnjaci, a ne odrasli. Učenici su stekli iskustvo vršnjačkog dijaloga i tako razvili socijalne kompetencije. Saznanje da je u prenošenju znanja odnos učenik – učenik u određenim sadržajima učinkovitiji od odnosa učitelj – učenik sigurno će upotrijebiti ubuduće u radu s učenicima, jer spomenuta metodologija rada također ima značajan utjecaj na održivi razvoj u području ekologije.

4. LITERATURA

- [1.] Hawthorne, L. (2019). Slikovnica „Stoljetna riba Alba“.
- [2.] <https://otroski.rtvsllo.si/infodrom/prispevek/759>: Veliki koralni greben ogrožen.
- [3.] Audiosnimka – zvuk morskih valova – vlastita arhiva.

Stručni rad

IGRE KRETANJEM IZ PREDMETA MATEMATIKE MATEMATIČKI POLIGON

**Irena Rednjak, prof. razredne nastave
OŠ Livada Velenje**

Sažetak

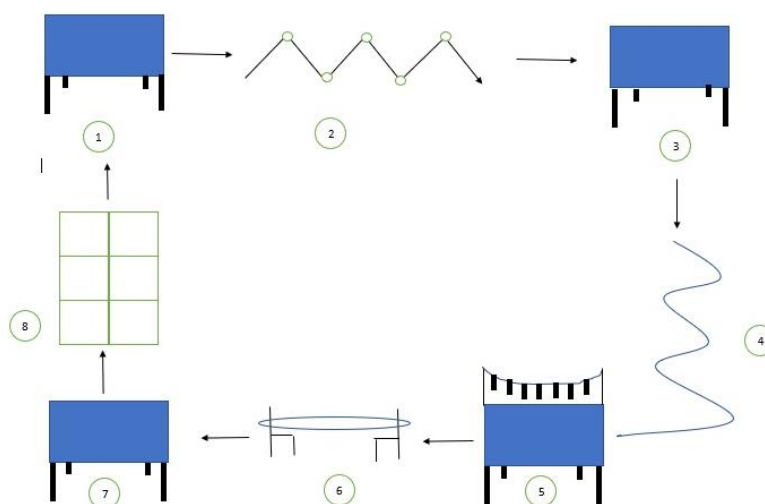
U prvom odgojno-obrazovnom razdoblju stvaramo temelj za kasnije uspješno učenje djece, stoga je vrlo važno da nastava bude kvalitetna. Učenje pojedinih sadržaja iz predmeta matematika može brzo postati suhoparno, nezanimljivo. Kako se to ne bi dogodilo, važno je u nastavu uključiti igru. Naime, djeca kroz igru lakše uče jer su puno motiviranija za rad. Osim toga, djeca se zabavljaju, sudjeluju, aktivna su, vesela i kreativna dok se igraju. Vrlo je važno shvatiti da aktivnosti igre potiču razvoj i stvaranje sinapsi, moždanih veza između neurona u mozgu. Intelektualni razvoj pojedinca ovisi o broju sinapsi. Što su više uspostavljene, to su veće mentalne sposobnosti djece i veća je njihova inteligencija. Stručni se članak temelji na praktičnim primjerima. Opisat ću primjer "matematičkog poligona" gdje učenici rješavaju aritmetičke zadatke uz izvođenje različitih zadataka kretanja.

Ključne riječi: matematika, rješavanje zadataka pokretima, matematički poligon, grupni rad

1. MATEMATIČKI POLIGON

U rječniku SSKJ za riječ poligon nalazimo sljedeće objašnjenje: "...mjesto, prostor za vježbanje, na kojem se u nizu postavljaju različita gimnastička sredstva" [1].

U ovom članku prikazat ću primjer matematičkog vježbališta, što znači da to neće biti gimnastička sredstva, već sekvencijalne postaje na kojima učenici istovremeno izvršavaju zadatke pokreta i rješavaju matematičke zadatke [Slika 1.].

Slika 1: Skica izgleda matematičkog vježbališta

Postaja broj 1: Izradite fakturu

Na prvoj postaji pripremljen je stol na kojem su karte složene u dvije hrpe. Na njima su ispisani brojevi do 10. Uz kartice pripremaju se i vrpce i olovka.

Učenik iz svake hrpe izvlači po jednu kartu, okreće je i gleda koja su na njima ispisana dva broja. Sastavite zbirni račun. Izračunava račun i zapisuje ga na traku. Sa sobom nosi vrpce s ispisanim računima. Na jednoj od sljedećih postaja moći će provjeriti da li je to ispravno izračunao.

Postaja broj 2: Po crti

Put se nastavlja isprekidanom linijom koja je zalijepljena za tlo. Hoda unatrag duž linije. Sa svakim prijelomom zavrti se oko svoje osi. Linija ga vodi do treće postaje.

Postaja broj 3: Izvršite zadatak kretanja

Na ovoj postaji kartice čekaju učenika za stolom. Na jednoj strani kartice ispisan je broj, a na drugoj strani je nacrtan zadatak koji učenik mora izvršiti kretanjem. Učenik pronalazi karticu s brojem koji je rezultat njegovog računa s prve postaje i ispunjava zadatak kretanjem. Broj ponavljanja zadatka kretanja odgovara broju napisanom na kartici.

Postaja broj 4: Po crti

Put se nastavlja vijugavom linijom koja je zalijepljena za tlo. Pomiče se čučajući duž linije. Put ga vodi do pete postaje.

Postaja broj 5: Oduzmi

Na ovoj postaji priprema se stol na koji je pričvršćen kabel. Na drvenom pladnju na stolu nalaze se i štipaljke. Učenik mijenja račun za oduzimanje iz prve postaje u račun za oduzimanje. Račun za oduzimanje prikazuje štipaljkama koje pričvrsti na žicu. (npr. $2 + 8 = 10$, jer je $10 - 8 = 2$). Na taj način provjerava i ispravnost računa koji je obračunao na prvoj postaji.

Postaja broj 6: Elastika

Između stolica umetnuta je elastična traka. Zadatak učenika je da je preskoči, bez dodira. Učenici, koji nisu dovoljno vješti, mogu elastiku prekoračiti.

Postaja broj 7: Popnite se na stol

Na šestoj postaji učenik se što spretnije penje na stol. Put se nastavlja do sljedeće postaje.

Postaja broj 8: Preskači

Polja su zalijepljena na pod ljepljivom trakom. Pokazuju i kojom nogom mora skočiti u određeno polje. Učenik skače do kraja i vraća se na prvu postaju.

Slika 1: Kretanje prema uputama

2. MATEMATIČKO NATJECANJE - TIMSKI RAD

Učenike dijelim u dvije skupine. Kako bi bilo zanimljivije, svaka skupina bira ime. Ispred svake skupine postavljam pladanj na kojem se nalaze kartice s brojevima do 10. Svaki učenik u skupini bira jednu karticu, odnosno jedan broj. Učitelj staje ispred ploče. Na pladnju ima kartice računa. Kada učitelj nasumično odabere karticu računa, članovi svake grupe se međusobno savjetuju i izračunavaju račun što je brže moguće. Učenik u svakoj skupini, koji ima karticu s točnim rezultatom, što brže preskoči elastiku koja je vezana između dvije stolice, zatim trči do stola i penje se na njega. Ustaje i trči do stolice na koju mora stati 5 puta što je brže moguće. Nastavlja do obruča, skače u njega i napravi 5 ispravnih čučnjeva. Zatim iskoči iz obruča i pričvrsti svoju kartu magnetom na ploču. Učitelj provjerava je li rješenje točno. Bod se dodjeljuje skupini koja brže stigne do kraja i pravilno izračuna račun. U ovoj igri nije samo važno da učenici točno izračunaju i što brže završe zadatke pokreta, već je naglasak na skupinskom radu. U ovoj igri se pokazuje da je uspješnija skupina čiji članovi međusobno surađuju.

Slika 2. Natjecanje skupina

3.ZAKLJUČAK

Već duže vrijeme primjećujem da su učenici umorni i nezainteresirani za posao. Neki više ne mogu mirno sjediti i stoga se stalno vrpolje na stolicama, dok se drugi s gornji dijelom tijela naslanjaju na stolove, inače su tihi, ali s mislima negdje drugdje. Kako bih motivirala učenike, često pripremam različite igre s kretanjem ili postavljam matematički poligon koji uključuje konsolidaciju i ponavljanje nastavnog materijala vezanog uz aktivnosti kretanjem. Također primjećujem da je učenicima bitan samo njihov vlastiti uspjeh. U svakoj stvari bitan je samo pojedinac i da sve dobiju u trenu. Ispravno je uvesti ih u grupni rad u prvom razredu, jer se samo tako mogu naučiti da je za uspješan rezultat važna suradnja i podjela rada. Učenici su oduševljeni ovakovim načinom rada, jer su pokret i igra vrlo važni za njihov uzrast. No, s iskustvom pojedinac dobiva i na samopouzdanju i matematika mu više ne predstavlja problem.

4. LITERATURA:

1 SSKJ (2000) Dobiveno, 16.3.2020 iz Fran/SSKJ. Dostupno na :
<https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika>

Stručni rad

LAGANO ŠTIVO

**Irena Rednjak, prof. razredne nastave
OŠ Livada Velenje**

Sažetak

Pismenost je sposobnost čitanja, pisanja i razumijevanja poruka. To je vrlo važno za pojedinca, jer nas informacije okružuju na svakom koraku. Počinjemo je razvijati u ranoj dobi, a sustavnije tu sposobnost djeca počinju stjecati ulaskom u školu. Čitalačka pismenost zahtijeva zadovoljavajuće razvijene vještine čitanja i pisanja. No, najviše problema s tim imaju učenici s posebnim potrebama i stranci. Bitno je da im, osim ostalih prilagodbi, nudimo i prilagođeni materijal koji nazivamo „LAGANO ŠTIVO“. To uključuje knjige i novine, koje je lakše čitati jer su napisane prema određenim pravilima. Tako formirane informacije mogu biti čitljive, razumljive i stoga korisne, što je bit svakog učenja. U ovom članku predstaviti ću što je „lagano štivo“, po kojim pravilima ga osmišljavamo i kako sam to znanje koristila u 1. razredu za čitanje bajki.

Ključne riječi: čitalačka pismenost, prilagodbe, lagano štivo

1. PISMENOST

Biti pismen znači biti sposoban koristiti usmene i pismene dogovorene sustave simbola koji su važni za primanje, razumijevanje, stvaranje i korištenje tekstova u svakodnevnom životu. To je cjeloživotni proces koji počinje u obiteljskom okruženju kada pojedinac stječe sposobnost govora i slušanja. Nastavlja se tijekom školskog razdoblja, kada dijete prvo stječe osnovne vještine pisanja i čitanja, a kasnije razvija funkcionalnu pismenost i sposobnost učenja čitanjem. U Deklaraciji o pravu europskih građana na pismenost (2016.) stoji: „Svaki građanin Europe ima pravo na pismenost. Države članice EU-a trebale bi osigurati da građani svih dobi, bez obzira na društvenu klasu, vjeru, etiku i spol, imaju pristup potrebnim izvorima informacija i mogućnostima da postanu toliko pismeni da mogu učinkovito razumjeti i koristiti komunikaciju u tiskanim ili digitalnim medijima. „Biti pismen znači da pojedinac koristi vještine čitanja i pisanja u svakodnevnim situacijama [1].

2. DEFINICIJA LAGANOG ŠTIVA

„Lagano štivo je proces i metoda komunikacije koja treba poticati razvoj pismenosti te socijalno-psihološku integraciju osobe s teškoćama čitanja i pisanja u okolinu. Komunikacija je prilagođena tako da se određeni sadržaj komunicira na čitljiv i razumljiv način. Tekstovi se pripremaju nizom postupaka prema specifičnim tehničkim / materijalnim i projektantskim zakonima i određenim kriterijima. Oni su usmjereni na prenošenje informacija osobama lišenim čitalačke pismenosti na čitljiv i razumljiv način. Cilj metode i procesa je učiniti informacije lakim za čitanje i razumijevanje, te dostupnim i korisnim. Lako se čitaju tekstovi i snimke zaštićeni autorskim pravima ili prilagođeni, kao što su riječi, simboli, ilustracije te audio i video zapisi. Lagano štivo ovisi o nekoliko čimbenika, ne samo o prilagođavanju postojećih informacija, već i o stvaranju informacija u lakše čitljivom i razumljivom obliku.”Ova je definicija djelo projekta »Lagano štivo« [2].

1.1 KOME JE NAMIJENJENO LAGANO ŠTIVO

Namijenjeno je osobama s posebnim potrebama i osobama s ograničenim jezičnim znanjem. Neki koriste metodu laganog štiva samo ograničeno vrijeme, a slabijim čitateljima potrebna je cijeli život.

Djeca i lagano štivo

Početna pismenost naglašava ovladavanje tehnikama čitanja i pisanja. Važno je da je gradivo prilagođeno djetetovoj dobi i sposobnosti razumijevanja pročitnog teksta.

Dječja književnost ima dječji vokabular, teme, motive i dužinu teksta. Slikovnice ne spadaju u to štivo. Kod učenika s posebnim potrebama pojedine faze razvoja čitanja se produžuju ili usporavaju. Djeci i adolescentima u nepovoljnom jezičnom položaju nudimo čitanje tekstova koji spadaju u jednu skupinu nižu od njihove kronološke dobi. [3]

Imigranti i lagano štivo

Imigranti će možda morati samo privremeno čitati. Čak 75 milijuna Europljana ima poteškoća s čitanjem i razumijevanjem pročitnog. Uz odgovarajuće programe i projekte opismenjavanja, postotak ljudi koji imaju poteškoća s čitanjem i razumijevanjem napisanih poruka bio bi uvelike smanjen. [3]

2. OZNAKA ZA LAGANO ŠTIVO

- Europska oznaka za lagano štivo

- Slovenski znak za lagano štivo

Material, pripremljen po metodi laganog štiva, označen je znakom za lagano štivo. Boja znaka je posebna ljubičasta. Znak mora biti veličine najmanje 1 centimetar. Korištenje znaka je besplatno. [3]

2.1. PRAVILA ČITANJA

Prilikom pripreme gradiva metodom laganog štiva, moramo se pridržavati pravila koja diktira ova metoda. Uzela sam ih iz materijala "jednostavnije za čitanje, savjeti za lako čitanje na slovenskom, pravila", Dragice Harami. (2019.)

Font

Lagano štivo možemo pisati na računalu. Biramo font bez repova: Arial, Levenim MT, Verdana. Obično biramo samo jedno pismo koje potom koristimo u cijelom tekstu. Veličina fonta treba biti 14 točaka.

Primjer: Ova priča napisana je veličinom fonta 14 i lakša je za čitanje. Ova rečenica je napisana veličinom fonta 12 i teže je za čitanje.

Prilikom pisanja koristimo mala slova, jer su mnogo lakša za čitanje, a istovremeno možemo odmah vidjeti i velika slova. Ako koristimo velika slova, to je kao da koristimo sama velika slova. Stoga pišemo samo velika slova ili važne stvari velikim slovima ili kada naši čitatelji još ne znaju mala slova.

Primjer: VELIKA SLOVA SU TEŽE ČITLJIVA, STOGA NEKA REČENICE BUDU STVARNO KRATKE.

Između slova mora biti dovoljno velik razmak za najmanje pola točke.

Primjer: Ovo je dovoljno velik razmak između slova. O v a j j e r a z m a k p r e v e l i k. Ovaj razmak je premalen.

Razmak između riječi također mora biti dovoljno velik. Koristite uspravan običan font bez sjena, vanjskih rubova ili podcrtanih fontova.

Primjer: *Ležeći font je težak za čitanje. Isto tako podcrtan font je težak za čitanje.* Font sa sjenama je težak za čitanje. I ružičasta boja se slabo vidi [4].

Riječi

Prilikom pisanja ne koristimo strane riječi jer ih često ne razumijemo. Biramo lagane riječi koje dobro poznajemo. Ako nešto spomenemo nekoliko puta, za to koristimo istu riječ. Skraćenice se koriste samo kada su stvarno potrebne. Riječi se ne smiju skraćivati (npr. itd.), već pisati cijelim riječima. Zamjenice također treba koristiti s oprezom jer je ponekad teško razumjeti koga ili što je zamjenica zamijenila. Ne koristimo se djetinjastim govorom. Izbjegujemo umanjnice. Radi lakšeg čitanja dopuštena je uporaba kolokvijalnih riječi (primjer: neki – oni tamo) [4].

Priče i rečenice

Ako se priča sastoji od nekoliko rečenica, onda svaku rečenicu pišemo u svom redu. Rečenice trebaju biti kratke. Ne dijelimo riječi na kraju retka. Izbjegavamo prispodobu. Ljudima se obraćamo izravno, oslovljavamo ih sa VI. Za lagano štivo, razumljivije su potvrdne rečenice. Pri pisanju koristimo kreativan način. Primjer: Ivana je pospremila sobu. Soba je bila uredna – uporaba pasiva, koji je teže razumljiv [4].

Brojevi

Mali brojevi su lakši, brojevi do 10 mogu se napisati riječju ili brojem. Veliki brojevi su teži pa ih zaokružujemo. Postoci su također teži, pa radije koristimo opis.

Primjer: Cijene hrane su porasle za 50%. Cijene hrane porasle su za polovicu [4].

Tekstovi

Tekst bi trebao biti kratak, jer se svi boje dugog. Ako je tekst duži, podijelite ga na nekoliko dijelova. Naslov bi trebao objasniti o čemu je sadržaj teksta. Poručujemo samo ono što je važno. Važne informacije stavljamo na početak teksta i koristimo podebljani font. Važne informacije se ponavljaju mnogo puta, teže riječi se objašnjavaju mnogo puta. Pripovijedamo redom, a misli i riječi nabrajamo stavljajući svaku u svoj red. Tekst treba biti poravnat lijevo. Ostavljamo puno praznog prostora s desne strane. Lagano štivo obično je bez stupaca, ali ako ih koristimo, moramo ih odvojiti jedno od drugog. Između redaka treba biti razmak od 1,5 točaka. Također bi trebalo biti više razmaka između pasusa. Simboli i posebni znakovi teško se čitaju. To su: crtice (-), navodnici (») i (&), ili (/). Radi lakšeg čitanja, navodnici su izostavljeni, a doslovni govor je napisan podebljanim slovima. Ostali likovi su napisani riječima. Ne pišemo fusnote, već stvari objašnjavamo u samom tekstu. Objašnjavamo tablice i grafikone. Pozadina mora biti takova da su tekst ili slova jasno vidljivi. Pozadina krem boje je najbolja. Papir ne smije blještati. Ne stavljamo slike ili uzorke na pozadinu [4].

Slike

Lagano štivo koristi mnogo slika koje dodate na desnu stranu teksta. To mogu biti fotografije, crteži ili znakovi (piktogrami). Koristimo samo jednu vrstu slike, koja uvijek mora pokazati što je napisano u tekstu. Na slikama ne bi trebalo biti previše stvari. Slike moraju biti jasne, mogu biti u boji ili crno-bijele. Uvijek moramo pitati čitatelje što vide na slici [4].

2.2.USPOREDBA DIJELA TEKSTA "CRVENKAPICA" NAPISANOG KAO LAGANO ŠTIVO I ORIGINALNO

Nekada je živjela djevojčica. Svi su je voljeli. Najviše ju je voljela baka. Jednog dana dala joj je crvenu kapicu. Djevojčici se je jako svidjela. Uvijek ju je nosila pa su je svi zvali Crvenkapica. Jednog dana se je baka razboljela. Crvenkapica je krenula odnijeti joj kolač od oraha i vino. Majka joj je rekla da ide ravno svojoj baki. Crvenkapica je sreća vuka u šumi. Nije znala da je zao.	Nekada je živjela mala djevojčica. Bila je toliko slatka da su se svi zaljubili u nju na prvi pogled. Od svih ljudi na ovom svijetu, baka ju je najviše voljela. Nije bilo stvari koje ne bih učinila za nju. Jednog dana dala joj je baršunastu crvenu kapicu. Ona se je djevojčici toliko svidjela da ju je nosila gdje god je išla. Zato su je svi zvali Crvenkapica. Jednog dana majka joj je rekla: "Slušaj, Crvenkapico. Evo ti komad kolača od oraha i boca vina, odnesi baki. Jako je bolesna i slaba. To će je ojačati. Ali požuri, da te vrućina ne sustigne. Hodaj pažljivo i tiho. Iznad svega pazi da ne skrećeš s puta da ne padneš i ne razbiješ bocu, jer tada baka neće dobiti ništa. Kada uđeš u sobu, ne zaboravi reći: "Dobro jutro" i ne provjeravaj svaki kutak prije nego što to učiniš." "Bit ću oprezna", obećala joj je Crvenkapica. Baka je živjela duboko u šumi, dobar sat hoda. Kad je Crvenkapica ušla u šumu, vuk je zakoračio prema njoj. Kako Crvenkapica nikada nije sreća vuka i nije znala koliko je ova zvijer zla i lukava, nije se je nimalo bojala. - Zdravo, Crvenkapico - reče vuk. - Hvala lijepa, ljubazni vuko. - Kamo ćeš tako rano, Crvenkapico? - idem baki. - Što носиš u košari?
---	--

Vuk ju je upitao kamo ide. Crvenkapica mu je rekla da ide bolesnoj baki koja živi u šumi, ispod tri hrasta.

“Kolač od oraha i vino, mama je jučer ispekla. Jadna bolesna baka dobit će nešto dobro za jelo, da oajača.” – Gdje ti živi baka? “Dobar sat hoda duboko u šumi. Kuća joj stoji pod tri hrasta, a naokolo raste lijeska. Sigurno ste je već vidjeli - odgovorila je Crvenkapica.

Vidimo da je razlika u zapisu velika. Iako je sadržaj priče napisan kraće i lakše, ipak će je svladati slabiji čitatelji. Na isti sam način zapisala još više bajki o kojima razgovaramo u 1. razredu.

3. ZAKLJUČAK

U razredu u kojem predajem imam dosta djece koja imaju status stranca. Kod njih svakodnevno primjećujem koliko bi željeli aktivno sudjelovati, ali im je znanje slovenskog jezika prilično slabo. Provela sam dosta vremena tražeći informacije i upute kako pomoći takovoj djeci. Onda sam naišla na članak o laganom štivu. Za mene je to bio novi koncept, pa sam ga htjela isprobati prvo u dopunskoj, a kasnije i redovnoj nastavi. Otkrila sam da čitanje može biti vrlo učinkovito u prvom razredu, ali je sigurno još učinkovitije u višim razredima, gdje učenici već znaju čitati automatski. Također sam koristila metodu laganog štiva na školskim satima posvećenim akciji »značka za čitanje«. Učenici koji imaju status stranaca jako su željeli slušati i čitati knjige, ali čitanje je bilo prezahtjevno za njih i njihove roditelje, jer djeca gotovo ništa nisu zapamtili. Na roditeljskom sastanku sam roditeljima predložila, da učenicima bajke mogu čitati i ja. Stoga sam sadržaje bajki napisala u obliku laganog štiva. Na taj su se način i ova djeca mogla uključiti u akciju »značka za čitanje«. Metoda laganog štiva vrlo je korisna za sve učenike, jer uz ovu metodu uče izvlačiti bitne informacije. Na taj način učenici postaju samostalniji i sigurniji u svoj rad. Ujedno ćemo pomoći i roditeljima koji se često osjećaju vrlo nemoćnima u obilju informacija koje njihova djeca trebaju znati.

4. LITERATURA

- [1.] Deklaracija o pravu europskih građana na pismenost: preuzeto 15.3.2022., na web adresi: <https://www.schooleducationgateway.eu/sl/pub/viewpoints/experts/the-european-declaration-of-li.htm>,
- [2.] Haramija D., Knapp T. Lako se čita. Laganije štivo za profesionalce. Podgorje kod Slovenj Gradeca. Institut RISA, 2019. Preuzeto 15.3.2022 na web adresi: <http://www.lahkojebrati.si/>
- [3.] Haramija D., Knapp T. Lako se čita. Savjeti za čitanje na slovenskom. Uvod. Podgorje kod Slovenj Gradeca. Institut RISA, 2019. Preuzeto 15.3.2022 na web adresi: <http://www.lahkojebrati.si>
- [4.] Haramija D., Knapp T. Lako se čita. Savjeti za čitanje na slovenskom. Pravila. Podgorje kod Slovenj Gradeca. Institut RISA, 2019. Preuzeto 15.3.2022 na web adresi: <http://www.lahkojebrati.si/>

Stručni rad

ULOGA, RAD, ODGOVORNOST I OSOBINE RAZREDNIKA

Darja Šori
OŠ Markovci, Slovenija

Sažetak

Jedan od najvažnijih uvjeta za uspješan pedagoški rad poznavanje je učenika. Samo učitelj koji dobro poznaje svoje učenike može organizirati poticajno okruženje za učenje, tj. uvjete koji će odgovarati svim učenicima. Učenici se razlikuju u pogledu fizičkih predispozicija, sposobnosti, znanja ili predznanja, stilova učenja i prosuđivanja, socijalizacije, čuvstava i motivacije. Ove karakteristike imaju velik utjecaj na učenje. Neke razlike među učenicima posljedica su razvoja. Svaki je učenik osobnost za sebe i ne postoje dva potpuno jednaka učenika.

Ključne riječi: razrednik, rad, uloga, odgovornost, poznavanje učenik

1. Kako upoznati učenike?

Učitelj upoznaje ponašanje učenika u različitim situacijama:

- u učionici tijekom nastave
- za vrijeme odmora
- tijekom dane međupredmetnih aktivnosti
- na izvannastavnim aktivnostima
- na izletima i sl.

Važno je da pripazimo s uopćavanjem, što znači da o ponašanju učenika zaključujemo tek kada se određeno ponašanje više puta ponovi.

2. Osobine reflektirajućeg razrednika

Takav je učitelj kritičan prema sebi i svom ponašanju u razredu. Ima realnu sliku o sebi. Samokritičan je, sebe doživljava onakvim kakav jest, a ne onakvim kakav bi trebao biti ili kakav bi želio biti. Otvoren je prema učenicima u razredu. Govori o onome što misli i osjeća. Jednako se ponaša u učionici, u zbornici, na hodniku, na ulici itd. Odgaja učenike cijelom svojom osobnošću. Pred učenicima se otkriva, kako bi se međusobno upoznali. Dopušta im da uđu u njegovu osobnost i tako postiže da ih i sam sve bolje upoznaje. Iskreno i otvoreno izražava svoje osjećaje, potrebe i želje pred učenicima. Jasno i glasno raspravlja o željama učenika i svojim željama, potrebama i osjećajima.

Svoje osobne i profesionalne probleme rješava s odraslima kod kuće ili u zbornici, a ne u učionici. Učenike ne opterećuje svojim problemima. NA NASTAVU DOLAZI S RAZRIJEŠENIM OSOBNIM I STRUČNIM PROBLEMAMA I NJIMA NE OPTEREĆUJE SVOJE UČENIKE. Realan je i objektivan. Također dopušta drugačije razmišljanje i pretpostavke.

2. 1. Ljubav reflektirajućeg učitelja

Takav razrednik voli sebe i svoje učenike. Misli i na sebe, a ne samo na učenike. On ne žrtvuje učenike za sebe, niti sebe za njih. Vrlo je važno da poštuje sebe i svoje učenike te nastoji ne ugroziti ni sebe ni njih. Prihvaća sebe i svoje učenike onakvima kakvi jesu. Ljubav reflektirajućeg razrednika obogaćuje i usrećuje njega i njegove učenike. Nesretan razrednik nije u stanju usrećiti učenike. On poštuje svoje potrebe i potrebe učenika.

3. Komunikacija

Ovakav razrednik osluškuje svoje učenike. Za takvog je razrednika karakteristično da sluša dvostruko više nego što govori. Zato je dobar slušatelj i tako može dobro upoznati svoje učenike. Učenicima nije

potreban netko tko s njima stalno razgovara, već netko tko ih može pažljivo saslušati. Kvalitetno slušanje sastavni je dio kvalitetnog odgoja. Na druge ćemo imati veći utjecaj ako ih slušamo nego ako stalno govorimo. Razrednik treba razmišljati o stvarima koje mu učenici govore, jer učenik to osjeća. Dakle, učenik treba aktivnog slušatelja. Uz njega shvaća da mu ono što govori nešto znači.

4. Što je AUTORITET učitelja

Uz poplavu zahtjeva koji se postavljaju pred učitelje, često zaboravljamo na njegovo osobno zadovoljstvo, iako je to preduvjet za svaki uspješan rad. Učiteljima koji imaju autoritet u razredu lakše je raditi, ali autoritet nije tako lako steći. Ako učitelj ima autoritet, učenici, roditelji i kolege slušaju ga, poštuju i slijede njegove sugestije, pa je stoga učinkovit. Autoritet je učiteljeva osobna snaga koju je u životu stekao hrabrim i uspješnim rješavanjem mnogih situacija. To su osobna iskustva obogaćena razmišljanjem i znanjem. Kao i sve ostalo, autoritet počinjemo graditi kao dijete u svojoj obitelji.

5. Razrednik

5. 1. Zadaci razrednika

Uloga razrednika zahtjevana je i odgovorna. Zahtijeva profesionalne, humane te ljudski tople dimenzije koje oslobađaju napetost i ulijevaju povjerenje. Razrednik je s djecom u najosjetljivijem RAZDOBLJU ODRASTANJA, koje osobu obilježava za cijeli život.

ZADACI RAZREDNIKA mogu se u najširem smislu podijeliti na pedagoške ili administrativne. Zadaci su međusobno isprepleteni i nadopunjuju se te ih je vrlo teško promatrati odvojeno.

1. Administrativni su zadaci manje-više poznati. Riječ je o preciznom vođenju razredne knjige s imenikom učenika, pregledom rada i dnevnikom rada te matične knjige, koje se danas uglavnom obavlja u elektroničkom obliku putem e-asistenta. Ovi zadaci također uključuju razna izvješća na sjednicama razrednih vijeća, poslovi u vezi sa završetkom nastavne i školske godine te evaluacija i ispunjavanje upitnika. Razrednik mora redovito i točno ispunjavati dokumentaciju.
2. Pedagoški zadaci razrednika mogu se podijeliti u dvije skupine.
 - Zadaci za sprječavanje problema u razredu
 - Zadaci za rješavanje problematike u razredu

Prvi sprječavaju probleme i izravno utječu na bolji uspjeh u učenju, dok drugi rješavaju probleme i utječu na bolje ishode učenja i odgoja.

Razrednik mora obavljati pedagoške zadatke na dovoljno visokoj stručnoj razini.

5. 2. Razrednik i roditelji

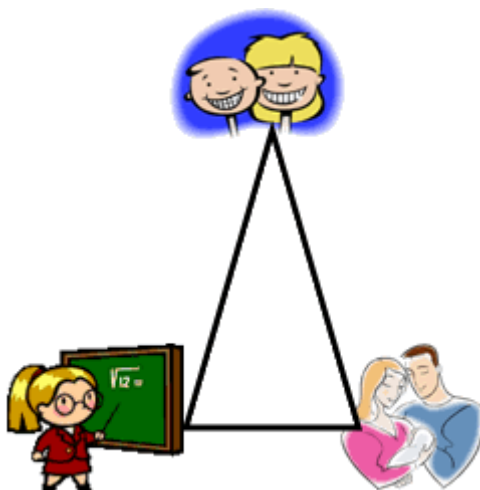
Razrednik je spona između škole i doma.

On komunicira s roditeljima, prenosi njihove komentare na rad učitelja u odjeljenju i prosljeđuje obavijesti škole roditeljima.

Škola svojim planom rada predviđa opseg i oblike suradnje s roditeljima. Osim klasičnih oblika komunikacije, kao što su pisane obavijesti, roditeljski sastanci, informacije i predavanja, sve su popularniji telefonski razgovori i videokonferencije, koje ne mogu zamijeniti sastanke uživo i neformalne susrete na izletima, radionicama i sl.

6. ZAKLJUČAK

Uloga razrednika iznimno je zahtjevna i važna jer razrednik mora ostvariti navedene ciljeve i riješiti mnoge probleme kako bi osigurao učinkovito funkcioniranje razreda i cjelokupnog školskog sustava. Osiguravanjem pozitivnog ozračja može pružiti uspješno kreativno okruženje za učenje. Magična je moć komunikacije u trokutu UČENIK-UČITELJ-RODITELJ.

Slika 1: Trokut

7. LITERATURA

[1] Žagar, Drago i dr. (2001). Razrednik - vloga, delo in odgovornost. Jutro. Ljubljana.

Stručni rad

KREATIVNO PISANJE

Darja Šori

OŠ Markovci, Slovenija

Sažetak

Čak i u našem školskom okruženju, nudimo nadarenoj djeci mnoge mogućnosti za razvoj njihovih natprosječno uspješnih područja. U svom radu želim predstaviti različite mogućnosti za razvoj dječje talentiranosti u prvoj trijadi. Predajem u 4. razredu osnovne škole. Vodila sam izvannastavnu aktivnost kreativnog pisanja. Dječji literarni radovi objavljeni su u novinama naše općine Markovski list. Sudjelovali smo i na literarnom natječaju Gradimo svijet od riječi. Ovom području pridajemo veliku pažnju i u nastavi slovenskog jezika. Kreativnost je razvijanje divergentnog (otvorenog mišljenja).

Ključne riječi: nadareni učenici, prva trijada, prilike za razvoj dječje nadarenosti

1.Kreativnost i upotreba mašte

Prije nego što započnemo s promicanjem literarnog talenta u školi, potrebno je ispuniti mnogo uvjeta:

- ☐ poticanje u svakodnevnom okruženju (obitelj, škola i opća klima) koje ne podcjenjuje i ne omalovažava trud, niti ga precjenjuje
- ☐ karakterne osobine djece: motiviranost, interes, emocionalna snaga, kreativni nagon (mens creans)
- ☐ kreativni učitelj
- ☐ vrijeme i mjesto
- ☐ opušteni odnosi (ozračje koje nije ni autoritativno ni anarhično, bez ocjenjivanja kreativnih radova).

Kada su ti uvjeti u osnovi ispunjeni, možemo pristupiti zahtjevnom i odgovornom poslu: otkrivanju i promicanju literarne kreativnosti u djece. Idealan je rad u skupinama od 12 do 15 učenika. U takvim skupinama možemo raditi individualno i grupno. Torrance zaključuje da je pri stvaranju vrlo važno zabaviti se i što više koristiti maštom. Navodi primjere iz književnosti, poput narodnih priča i pjesama, koje su vrlo pogodne za razvijanje kreativnih vještina, potičući pojedinca na kreativno rješavanje problema.

Prikladne metode za razvoj igrivog pristupa mašti jesu:

- ☐ čitanje kao da je tekstualna stvarnost činjeničnost – poimanje tekstualne stvarnosti kao činjeničnosti
- ☐ uživljeno čitanje sa zornim prikazivanjem (neverbalni elementi)
- ☐ ulazak u književni svijet
- ☐ poistovjećivanje ili igra uloga
- ☐ uživljeno ili interpretativno čitanje – oponašanjem kretanja, zvukova ili izraza lica – cilj je dublje oživljavanje književnog sadržaja (dramatizacija)
- ☐ ponovno stvaranje (prerada) – pisanje maštovitih tekstova na temelju književnih tekstova
- ☐ vremeplov – tehnika vremeplova može prenijeti osobu u prošlost ili budućnost, što olakšava uživljavanje u drugo vrijeme ili prostor.

Ako želimo privući učenikovu znatiželju, najprije privučemo njegovu pažnju. Pažnju ćemo najlakše izazvati tako što gradivo povežemo s onim što učenike zanima. Polazimo dakle od djeteta, učenika i stvari koje su mu bliske. Tijekom puberteta, u 4. i 5. razredu osnovne škole, neki učenici vrlo rado čitaju. Ovo se razdoblje također naziva razdobljem čitalačke groznice. Teme za maštovite i kreativne radove uzimamo iz pustolovne literature, znanstvene fantastike (svemir, rakete, stvorenja s drugog planeta), potrage za izgubljenim blagom (pirati, potopljeni brod, začarani dvorac...). Učenici vole čitati i pisati dinamične priče s Orijenta i iz antike te narodne i znanstvenofantastične priče. Posvuda traže senzaciju, pa vole čitati pustolovne knjige, knjige o tehnici, otkrićima i eksperimentima. Njihovo čitanje slijedi filmska pravila – mnogo akcije. Mislim da nije potrebno posebno naglašavati kako djecu u ovom i svim razdobljima najviše zanimaju PRIČA i KNJIŽEVNI LIK. Književni lik treba biti vješt, sposoban, pošten – i njihove dobi, a prije svega treba biti JUNAK. Književne ličnosti djeci svih uzrasta daju nadu i ulijevaju hrabrost da i sami mogu svladati prepreke koje im postavlja

stvarni svijet te iznad svega vjeru da dobro uvijek pobjeđuje zlo, a poštteni junaci negativce. U tom razdoblju raste interes za kazalište, lutke, video, TV, film i časopise za mlade, dok je poezija manje zanimljiva jer je rezervirana za ljubavne teme. Učenike zanimaju SLENG i ŽARGON. Neka zato bude mnogo vježbi u kojima se likovi njihovih priča mogu nesmetano koristiti slengom i žargonom. Tako ističu živost i nepredvidljivost osoba za razliku od čistog i krutog književnog jezika. U tom razdoblju dijete već počinje razmišljati o motivima zašto je netko nešto učinio, a to nazivamo procesom INTERNALIZACIJE problema, što odgovara razvojnoj fazi djeteta kada počinje razmišljati o sebi i svijetu. Dobar rad s nadarenim učenicima preduvjet je za njihovu pravovremenu identifikaciju. Ako učitelj želi prepoznati nadarenog učenika, mora znati karakteristike koje dijete ima u razvoju. Učitelj ima priliku usporediti učenika s drugim učenicima u razredu i otkriti je li učenik nadaren. U prvoj trijadi rad s nadarenim učenicima provodi se prvenstveno u okviru matičnog razreda u obliku interne diferencijacije nastave, preporučuje se samo povremeno kraće odvajanje nadarenih učenika iz razreda (npr. u samostalnom učenju, dodatnoj nastavi, različitim interesnim aktivnostima).

2.VJEŽBE KREATIVNOG PISANJA

- ☐ literarne vježbe za slušno i pismeno razlučivanje (priče od A do Ž)
- ☐ vježbe bogaćenja vokabulara
- ☐ literarne vježbe za maštovite radove
- ☐ vježbe za izvornu dopunu poslovice, izreka i frazema.

3. KAKO POUČAVATI KREATIVNO PISANJE

U okviru rada s nadarenim učenicima u OŠ Markovci u redovnu nastavu i izvan nje uključujemo sljedeće oblike rada: Kako poučavati kreativno pisanje

Miran Hladnik tvrdi: „tko zna, piše, tko manje zna, piše književnu kritiku, a tko ništa ne zna, poučava pisanje.”

STRUKTURA SATA

1.Kreativno čitanje

- Najava teme (može biti i tjedan dana unaprijed)
- Čitanje tekstova (tiho, glasno i interpretativno čitanje)
- Emocionalno-intelektualna pauza

2.Prijelaz iz usmene u pismenu fazu:

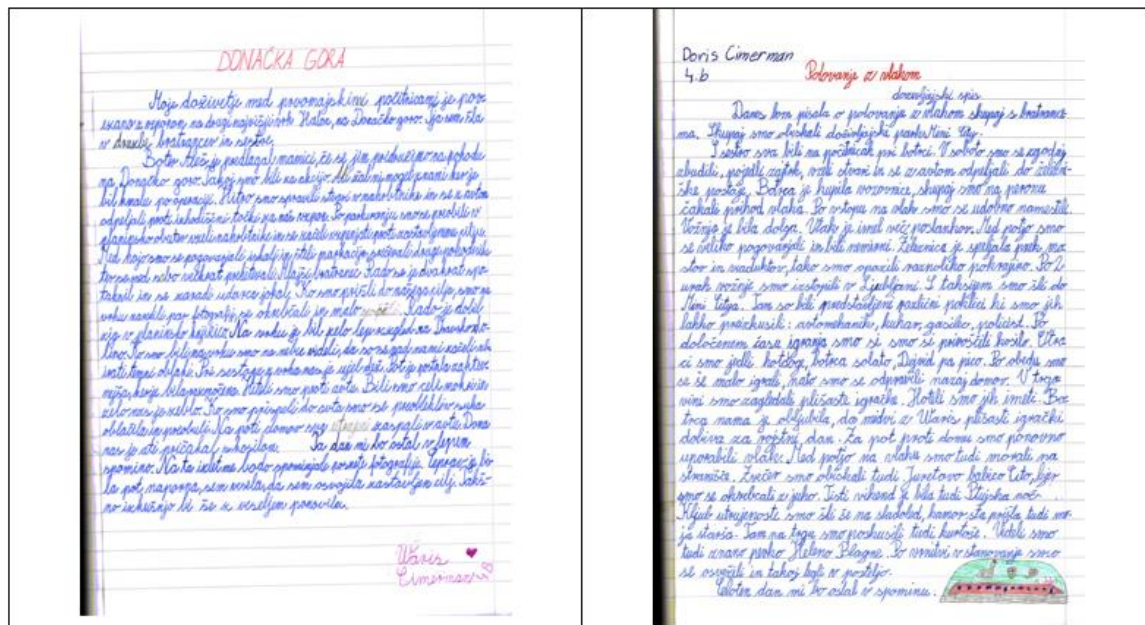
(senzibilizacija za tijek misli: dramatizacija, improvizacija na temu)

- Promicanje kreativnosti intenzivnim razmišljanjem o temi i gradivu te usmenim istraživanjem različitih mogućnosti (i pisanjem u obliku ključnih riječi, dispozicija ili misaonih obrazaca)
- Vježbe za fluentnost, fleksibilnost, originalnost
- Emocionalno-intelektualna pauza

3. Kreativno pisanje

Kreativno-izvorno pisanje ili pisanje preradom

(samostalni rad, također grupni rad, na primjer kod pisanja dijaloga)

Slika 1 - primjer kreativnih radova

4. ZAKLJUČAK

Poticanje odnosa učitelj-učenik važno je za razvoj djetetove kreativnosti. To postizemo uz odgovarajuće intelektualne poticaje (metode poučavanja). Moraju se osigurati uvjeti koji omogućavaju djetetu istraživanje i divergentno razmišljanje. Učenicima trebamo dati priliku za rješavanje problema i pritom im pružiti odgovarajuću podršku.

5. LITERATURA

- [1.] Blažić, Milena. 1992. Kreativno pisanje. Priročnik vesele znanosti od besede do besedila. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport. Ljubljana.
- [2.] Duh M., Vrlič T. (2003). Likovna vzgoja v prvi triadi devetletne osnovne šole: priročnik za učitelje razrednega pouka. Rokus, Ljubljana.

Stručni rad

SPECIFIČNE TEŠKOĆE U ČITANJU I PISANJU: KAKO POMOĆI?

Margaret Godec
Osnovna škola Janka Kersnika Brdo, Ljubljana, Slovenija

Sadržaj:

Poremećaji u čitanju i pisanju spadaju u kategoriju specifičnih teškoća u učenju. Karakteriziraju ih nedostaci koji se očituju uglavnom u područjima čitanja i pisanja. Učinkovito tretiranje učenika s ovim poremećajem treba uključivati pomoć i podršku u svim područjima koja to zahtijevaju. U ovom članku prikazat ćemo teorijska polazišta specifičnih teškoća u čitanju i pisanju, metode rada koje učitelj može koristiti u nastavnom procesu i prilagodbe okruženja za učenje koje učeniku olakšavaju učenje i učitelju podučavanje.

Ključne riječi: poremećaj u čitanju, poremećaj u pisanju, strategije podučavanja, okruženje za učenje

1. Uvod

Među učenicima sa specifičnim teškoćama u učenju nalazi se između 2% i 4% učenika koji imaju snažnije izražene specifične teškoće u učenju odnosno nedostatke u pojedinim područjima učenja [5]. U okviru pomoći i podrške vrlo je važna dobra suradnja između različitih stručnjaka u školi – učitelja, savjetnika, specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga, uprave škole i roditelja... Međutim, u području posebnih potreba takva je suradnja još važnija za razvoj širih, sveobuhvatnih oblika pomoći [5].

2. Specifične teškoće u čitanju i pisanju

Specifične teškoće u čitanju i pisanju spadaju među najčešće specifične poremećaje u učenju [5]. Navedena vrsta teškoće može se manifestirati kao izolirani specifični poremećaj u čitanju, koji je nazvan disleksija ili izolirani specifični poremećaj u pisanju koji je nazvan disgrafija ili disortografija i predstavlja teži motorički poremećaj [1]. Ove teškoće su interno uvjetovane i posljedica su kognitivnih deficita, pa se javljaju unatoč odgovarajućim mentalnim sposobnostima i motivaciji učenika, odgovarajućem podučavanju i primjerenim poticajima iz okoline. Prisutnost karakterističnih bioloških osobitosti utječe da dijete uči na drugačiji način [5]. Znakovi koji se uočavaju kod djeteta i pomažu u prepoznavanju specifičnog poremećaja u čitanju i pisanju (mora postojati nekoliko znakova koji značajno utječu na smanjenu učinkovitost učenja) su [1]:

- otpor prema čitanju i pisanju;
- neautomatizirana tehnika čitanja, loše razumijevanje pročitano, interpretacija sadržaja samo uz pomoć potpitanja i usmjeravanja;
- skroman rječnik (vokabular);
- sporije pamćenje verbalnih uputa ili novih pojmova;
- teškoće u vizualno-motoričkoj koordinaciji (prepisivanje/transkripcija);
- teškoće u slušno-motoričkoj koordinaciji (diktat);
- nečitak font, neujednačeno oblikovanje slova;
- sporo napredovanje u učenju stranog jezika;
- učenik ima poteškoća s koncentracijom pri čitanju, brzo očajava, odustaje i nije ustrajan, nema usvojene odgovarajuće tehnike učenja, navike učenja i strategije suočavanja s problemima;
- veća opuštenost pri individualnom radu u kućnom okruženju, posljedično pokazuje više znanja nego u školi;
- teškoće u čitanju i razumijevanju uputa u sklopu predmeta matematike, teškoće u otkrivanju bitnih podataka, zamjeni brojeva, razumijevanju mjesnih vrijednosti i rješavanju višestupanjskih zadataka.

Osim navedenih problema, posljedično se javljaju i problemi s motivacijom, emocionalni problemi te psihosomatske teškoće (upala grla, želudac...), ili paralelni poremećaji (hiperkinetički poremećaj ili deficit pažnje) koji otežavaju uspješno prevladavanje poremećaja i razvijanje odgovarajuće slike o sebi [1].

3. Metode rada koje učitelj može koristiti u podučavanju učenika sa specifičnim poteškoćama u čitanju i pisanju

Specifične teškoće u čitanju i pisanju ([4]; [3]).		
STRATEGIJA	OPIS	ZAŠTO?
Korištenje prilagođenog materijala za čitanje.	Učitelj pruža materijal za čitanje s odgovarajućom veličinom fonta (Arial ili Comic Sans, veličina 12-18), razmakom između redaka, prilagođenom dužinom; odabire odgovarajuću boju lista ili omogućava korištenje folija u boji za odgovarajući kontrast između teksta i pozadine.	Omogućuje veću preglednost, lakše praćenje teksta i manji zamor.
Unaprijed pripremljeni dodatni nastavni materijali (handouti) odnosno fotokopije.	Učitelj priprema za učenika handoute ili tabelarne slike obrađenog gradiva u koje učenik upisuje samo riječi koje nedostaju (ne cijeli tekst) te ih lijepi u bilježnicu.	Zbog poteškoća u pisanju i sporog tempa pisanja - za lakše praćenja gradiva.
Pozitivan i podržavajući stav.	Učitelj osigurava optimalnu klimu za učenje (poticanje, sprečavanje doživljavanja emocionalnih kriza, jačanje slike o sebi).	Za opću dobrobit svih učenika u razredu, za otvorenu komunikaciju i međusobno poštovanje.
Poticanje jakih područja.	Učitelj bira aktivnosti kroz koje učenik iskazuje svoja jaka područja – usmeno izražavanje i bogat vokabular.	Za veće samopouzdanje, za postizanje uspjeha.
Pozitivno usmjerena /trenutna povratna informacija.	Učitelj dosljedno prati učenikov rad i pruža mu tekuću povratnu informaciju.	Učenik lakše vrednuje svoj rad, osvježuje svoj napredak i područja u kojima su problemi još prisutni.
Neizlaganje stresu čitanjem naglas pred razredom, korištenje (zajedničkog) čitanja u skupini.	Učitelj ne zahtijeva od učenika čitanje naglas pred cijelim razredom.	Izbjegavanje izlaganja učenikovih slabih područja i posljedično sprečavanje izazivanja emocionalne krize.
Razumljive i usmeno dane upute.	Učitelj pismene upute daje i u usmenom obliku.	Zbog problema s čitanjem i iskrivljivanjem riječi koje mogu utjecati na razumijevanje pročitanog.
Multisenzorno učenje.	Prenošenje nastavnog gradiva kroz različite senzorne puteve.	Za lakše razumijevanje, usvajanje i očuvanje naučenog.
Učenje samostalnog pomoći. strategije traženja	Učitelj predstavlja različite strategije traženja pomoći: IKT, vršnjačka pomoć, učitelj povjerenik.	Osnaživanje za samostalno rješavanje problema odnosno traženje potrebnih informacija i

		rješenja.
Suradničko učenje.	Uključivanje suradničkog učenja u nastavu i podučavanje učenika o njegovoj primjeni.	Suradničko učenje omogućuje međuvršnjačku razmjenu strategija. Učenik rješava zadatke oslanjajući se na svoja jaka područja.
EksPLICITNO ili izravno podučavanje.	Učitelj u podučavanje uključuje modeliranje, pomagala ili ključeve, povratne informacije i vođene vježbe.	Budući da je takvo podučavanje izravno, sustavno i planirano, uključuje često praćenje napretka, provjeru i evaluaciju. Omogućuje tijekom rada koji je prilagođen tempu učenika i doživljavanje uspjeha.
Čitanje kao ugodna aktivnost.	Korištenje zanimljivih tekstova, poticanje interesa, strukturirano vrijeme čitanja, gradivo primjereno vještini čitanja, učiteljevo čitanje i zajednički pregled teksta.	Potiče čitanje i poboljšava tečnost čitanja. Korišteni nastavni materijali primjereni su sposobnostima učenika.

Tabela1: Metode rada u podučavanju učenika sa specifičnim poteškoćama u čitanju i pisanju

4. Prilagodbe okruženja za učenje

Učenje i podučavanje moraju biti uključivi i ugodni, pri čemu ključni značaj ima okruženje za učenje. Poticajno okruženje za učenje temelj je odgojno-obrazovnog procesa u školi jer sprečava negativne odnose i ponašanja te pruža jednake mogućnosti svim učenicima. Pomaže svakom učeniku pri usvajanju znanja na njemu najprikladniji način, na temelju njegovih jakih područja, a istovremeno poticajno okruženje za učenje podiže motivaciju i time olakšava učenje i podučavanje [2].

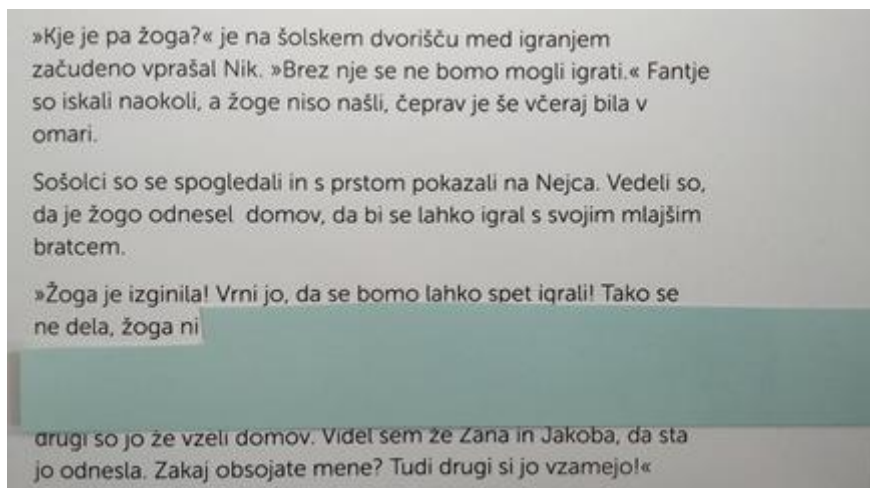
4.1 Prilagodbe fizičkog okruženja za učenika sa specifičnim poteškoćama u čitanju i pisanju

- Učenik bi trebao sjediti do drugara iz razreda koji mu po potrebi može pomoći u obavljanju školskih aktivnosti/zadataka.
- Učionica bi trebala biti dovoljno svijetla i u pastelnim bojama.
- Treba postojati mjesto gdje se učenik može povući u želji da bude sam.
- Korištenje kartica s uputama o sjedenju i držanju tijela.

4.2 Prilagodbe didaktičkog okruženja za učenika sa specifičnim teškoćama u čitanju i pisanju

- Unaprijed pripremljene fotokopije za obradu dužih tekstova.
- Pregledni i jasno strukturirani radni listovi.
- Korištenje kolor - grafičkih nosača.
- Odgovarajući kontrast između pozadine i fonta.

- Prilagođena vrsta fonta - veličina fonta treba biti 14-18, a prored 1,5.
- Poravnavanje teksta ulijevo.
- Korištenje pojednostavljenih tekstova (tekst zamijenimo jednostavnijim slikovnim materijalom i shemama).
- Mogućnost dopune rečenica.
- Korištenje strategije prekrivanja riječi (slika 1) koja učeniku olakšava praćenje teksta i fokusiranje na riječ koja se čita.

Slika 1: Strategija prekrivanja riječi (osobni arhiv)

- Korištenje strategije praćenja slijeda čitanja prstom (slika 2) jednostavno je, ali vrlo učinkovito.

Slika 2: Strategija praćenja slijeda čitanja prstom (osobni arhiv)

- Korištenje zvučnih zapisa.
- Pomaganje u otkrivanju učenikovog prevladavajućeg stila učenja.
- Korištenje pomagala za ispravno držanje olovke.
- Uporaba valovite ljepenke za kontrolu pritiska na podlogu.
- Uporaba ravnala za čitanje i folija u boji.
- Neuvažavanje specifičnih pogrešaka koje proizlaze iz grafomotoričkih teškoća.
- Uporaba rasporeda čitanja (slika 3).

IME UČENCA: svak dan glasno beri 5 min.

Upoštevaj vsa ločila in se trudi brati čim bolj doživeto.

Nato beri tiho še vsaj 5 min.

Ko končaš, povej staršem kaj si prebrala in v pravi kvadrat naredi kijkljico.

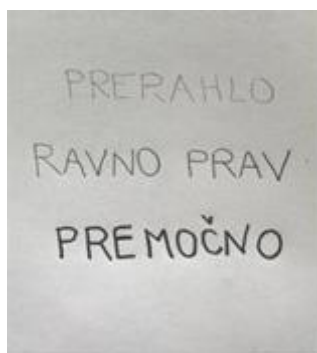
Starši naj se ti poleg tvoje kijkljice podpiše.

MAJ 2018

3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

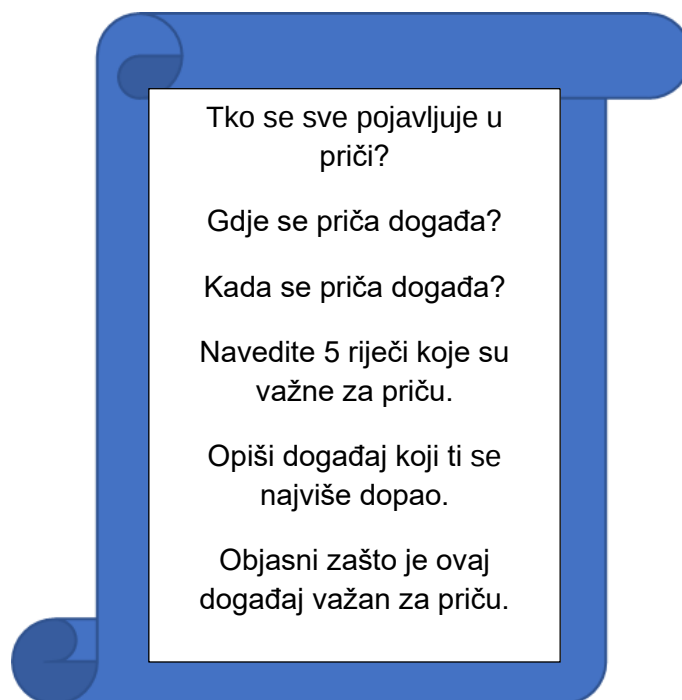
Slika 3: Raspored čitanja (osobni arhiv)

- Uporaba nastavnih sredstava/pomagala i kartončića (slika 4).

Slika 4: Pomagalo za samoprovjeru pritiska na podlogu prilikom pisanja (osobni arhiv)

- Pisanje na računalu.
- Korištenje različitih pomagala za ispravno držanje olovke.
- Označavanje teksta markerima u boji.
- Dovoljno prostora za bilježenje odgovora (s dodatnim linijama, tablicama za račune).
- Korištenje knjižnih označivača za održavanje pozornosti tijekom čitanja i fokusiranje na važne informacije u tekstu (slika 5).

Slika 5: Uporaba knjižnih označivača (osobni arhiv)

4.3 Prilagodbe socijalnog okruženja za učenika sa specifičnim teškoćama u čitanju i pisanju

- Pozitivno osnaživanje učenika – učenik pomaže drugarima iz razreda u područjima u kojima je uspješan.
- Poticajan odnos učitelj – učenik.
- Poticanje pozitivne razredne i školske klime.
- Učiteljevi savjeti roditeljima u vezi s obavljanjem učeničkih aktivnosti kod kuće.
- Poticanje prihvatanja različitosti.
- Razredna, vršnjačka pomoć.
- Učenika ne izlažemo stresnim situacijama (npr. čitanje naglas).

4.4 Prilagodbe kurikularnog okruženja za učenika sa specifičnim teškoćama u čitanju i pisanju

- Produženo vrijeme za aktivnosti čitanja i pisanja.
- Prethodno upoznavanje učenika sa sadržajem tekstova.
- Glasne i jasne upute učitelja.
- Tekuće provjeravanje učeničkog razumijevanja uputa.
- Tekst je podijeljen u nekoliko kraćih dijelova.
- Učenika ne izlažemo stresu čitanjem naglas.
- Prilagođen opseg pismenih zadataka.
- Uključivanje zadataka koji zahtijevaju kraće odgovore, uz mogućnost usmenog dopunjavanja.
- Naglasak treba staviti na usmenu provjeru znanja.
- Nastavne materijale koje je potrebno prepisati učitelj treba fotokopirati.
- Primjereno visoka očekivanja učitelja.
- Poticanje učenikovih jakih područja.

5. Zaključak

Strategije i prilagodbe predstavljene u članku upotrebljive su i korisne čak i za učenike bez posebnih potreba. Učitelj ih može koristiti u sklopu svoje dobre nastavne prakse i tako doprinijeti ostvarenju potencijala svih svojih učenika. Zahvaljujući suradnji učitelja s roditeljima i učenicima te otvorenosti za pronalaženje „novih puteva“, razne teškoće učenika više neće predstavljati nepremostive prepreke već radni izazov čijem rješavanju možemo značajno doprinijeti u svakodnevnoj praksi.

6. Literatura

[1] Černe, T. (2002). Specifične učne težave otrok in mladostnikov: prepoznavanje, razumevanje, pomoč. V N. Končnik Gorčič in M. Kavkler (ur.), *Obravnava otroka in mladostnika s specifično motnjo branja in pisanja* (str. 135–154). Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.

[2] Jereb, A. (2011). Učno okolje kot dejavnik pomoči učencem z učnimi težavami. V M. S. Pulec in M. Velikonja (ur.), *Učenci z učnimi težavami. Izbrane teme* (str. 68–69).

[3] Kesič Dimić, K. (2010). *Vsi učenci so lahko uspešni - napotki za delo z učenci s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Rokus Klett.

[4] Košak Babuder, M. (2011). Razvijanje bralnega razumevanja - strategije in pomoč. V M. Košak Babuder in M. Velikonja (ur.), *Učenci z učnimi težavami. Pomoč in podpora* (str. 87–104). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

[5] Magajna, L., Kavkler, M., Čačunović Vogrinčič G., Pečjak, S. in Bregar Golobič, K. (2008). *Koncept dela: Učne težave v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Stručni rad

KONFLIKTI I PRISTUPI NJIHOVOM RJEŠAVANJU

Marjanca Krameršek
Osnovna škola Šmarje pri Jelšah

Sažetak

Danas se pedagoški radnici sve češće susreću s rješavanjem konfliktnih situacija. Stoga su naši odazivi i načini rješavanja konflikata vrlo važni. Time uspostavljamo dobar odnos s protivnikom i stvaramo poticajno okruženje za učenje.

Ključne riječi: učitelj, konflikt (sukob), rješenje

1.Uvod

Konflikti predstavljaju neizbježnu komponentu naše svakidašnjice i s njima se susrećemo na svakom koraku. Konfliktne situacije mogu nastati unutar međuljudskih odnosa, jer se ljudi međusobno razlikuju. O nama ovisi hoćemo li konfliktnu situaciju uspjeti prepoznati kao pozitivnu, što bi nam pružilo mogućnosti promjene i razvoja, ili ćemo ju smatrati preprekom. Mnogi ljudi vjeruju da odsutnost odnosno nepostojanje konflikta predstavlja znak dobrog međuljudskog odnosa. Prevladava stav da su konflikti „krivi” za nesuglasice, prepirke, razvode, socijalne nemire i nasilje [3].

2.Definicija konflikta

U literaturi nalazimo mnoge definicije i klasifikacije konflikata koje su međusobno vrlo slične. Riječ konflikt (sukob) dolazi od latinske riječi "conflictus", koja pak potječe od latinske riječi "confligere", što znači "sukobiti se" [6]. Lamovec definira konflikt kao situaciju u kojoj radnje jedne osobe onemogućuju, otežavaju ili sprečavaju radnje druge osobe [3]. Gordon definira konflikt kao situaciju u kojoj ponašanje jedne osobe sprečava ispunjenje potreba druge osobe odnosno definira sukob kao međuljudski proces u kojem postupci jedne osobe ometaju funkcioniranje druge osobe [6]. Anderson definira sukob kao pojavu u kojoj dvoje ili više ljudi imaju različite, oprečne stavove, koje izražavaju riječima i djelima. Međutim, konflikt (sukob) se pokreće kada netko od uključenih misli da drugi ugrožava njegove ili njezine interese. Stoga se sukob između dva sudionika može vrlo lako proširiti na cijele skupine poput obitelji, tvrtke itd. [6]. Morton Deutch definira konflikt kao sukob nespojivih tendencija i učinaka unutar pojedinca, skupine, naroda ili između pojedinaca, skupina i naroda u konkurentnim ili kooperativnim situacijama [1]. Fischalek opisuje konflikte kao međusobno suprotstavljanje različitih potreba, želja, interesa, emocija i postupaka [1]. Konflikt je znak idealne prilike za učenje. Kroz proces 'konfliktnog odgoja' stvara se mogućnost razvoja autonomne (samostalne, neovisne) osobnosti. Konfliktne situacije među djecom pružaju materijal za moralno prosuđivanje. Naravno, pri tome je važno da odgajatelj potakne to prosuđivanje i navođenje argumenata, te tako analizira stupanj moralnog razvoja djece. Prevelik raskorak između razine odgoja i djetetove prosudbe onemogućuje mu razumijevanje stavova odrasle osobe. Odgajatelj također mora omogućiti odlučivanje o sadržaju moralnih zahtjeva i mjerama koje prate kršenje dogovorenih normi [5]. Konfliktne situacije predstavljaju idealne odgojne situacije, jer djeca iz njih mogu mnogo naučiti zahvaljujući emocionalnom angažiranju i predanosti. Pravi konflikt za dijete je stresna situacija koju ono želi razriješiti pa je motivacija snažno prisutna. Omogućuje iskustveno učenje u stvarnoj situaciji, što dijete automatski koristi u sličnim konfliktnim situacijama unutar kućnog okruženja [5].

2.1.Klasifikacija konflikata

Osim mnoštva definicija konflikta, poznajemo i brojne klasifikacije sukoba odnosno konflikata [4]:

-Konflikti u skupini

Konflikti ili sukobi oko statusa, moći, interesa, sukobi zbog načina vođenja, te sukobi oko važnosti, poslušnosti i odanosti, raspodjele dobara.

-Međuljudski konflikti

Motivacijski, emocionalni konflikti, te konflikti između različitih definicija stvarnosti, između svojih motiva i osjećaja drugih, konflikti između svojih činjenica i motiva drugih.

-Unutarnji sukobi (sukobi) pojedinca

Konflikti (sukobi) između želje i zabrane, između pristanka i straha od kazne, između želje i mogućnosti, sukobi oko različitih vrijednosti, te konflikti između vrednota i mogućnosti.

2.2.Strategije rješavanja konflikata

Svaki konflikt zahtijeva specifične sposobnosti i načine rješavanja sukoba. Odazivi na frustracije i konflikte su različiti. Na konflikt se možemo odazvati negativno ili pozitivno. Strategije razrješavanja problema u konfliktnim situacijama obično koristimo automatski. Moramo procijeniti koliko nam se svaka od navedenih dimenzija čini važnom unutar konfliktne situacije. Na temelju navedenog, biramo jednu od pet strategija rješavanja konflikta (sukoba) [3].

-POVLAČENJE (u ovoj strategiji pojedinac se povlači kako bi izbjegao sukob),

-DOMINACIJA (pojedinac pokušava nadvladati protivnika silom te ga prisiliti da prihvati njegov oblik rješavanja sukoba),

-IZGLAĐIVANJE (za pojedinca je odnos temeljnog značaja, dok su mu njegovi osobni ciljevi manje važni),

-KOMPROMIS (pojedinac je djelomično spreman odustati od svog cilja i pokušava uvjeriti drugoga da učini slično),

-KONFRONTACIJA / SUPROTSTAVLJANJE, SUOČAVANJE (pojedinac visoko vrednuje svoj cilj i postojeći odnos).

2.3.Pristupi rješavanju konflikata

U konfliktnoj situaciji možemo se odazvati na različite načine, što ujedno uvjetuje, tj. određuje koji ćemo pristup rješavanju konflikta upotrijebiti. Osim različitih načina odazivanja na konflikt, poznajemo i različite pristupe njihovom rješavanju. Najgore je ako negiramo postojanje konfliktne situacije odnosno izbjegavamo rješavanje postojećeg sukoba. Na taj način gubimo priliku, kako mi sami tako i ostali koji su uključeni u sukob, da postignemo promjenu i kompromis te tako pridonesemo vlastitom osobnom rastu. To je gubitak na objema stranama. U literaturi se susrećemo s pristupima poput: litigacije odnosno parnice ili tužbe te oblicima alternativnog rješavanja sporova kao što su: pregovaranje, arbitraža, medijacija (posredovanje) i drugi oblici [2].

2.4. Rješavanje konflikata u našoj školi

Predajem u maloj područnoj školi koja je jedna od šest podružnica Osnovne škole Šmarje pri Jelšah. Ove školske godine podružnica ima 15 učenika u dobi od 6 do 10 godina. S obzirom na to da je riječ o malom broju djece, konflikata je manje. Učitelji se pridržavaju pravila da ih rješavaju trenutno, čim se pojave. Imala sam slučaj da su u razredu bile dvije učiteljice, odnosno moja kolegica i ja, pri čemu smo obje željele voditi skupinu. Učenici nisu znali koja od nas ima glavnu ulogu. U učionici su zavladała dvostruka pravila i zbrka te zbunjenost. Iz ovog iskustva spoznala sam da moram imati jasno definirane zadatke, inače će između nas nastati konflikt. Objе smo vrlo brzo shvatile da trebamo jasno podijeliti poslove i odrediti koja će voditi koju aktivnost. Međutim, to je teško postići kada nema dijaloga između učiteljica. U razredu imam nekoliko učenika koji žele istaknuti svoje interese. Tada konflikt rješavamo jasnim definiranjem ciljeva. Najviše konflikata u školi imamo zbog učeničkog nepoštovanja pravila. Učenici su upoznati sa svim pravilima koja vrijede u školi. Mogu ih navesti i opisati. Međutim, kada ih treba uvažiti, zaboravljaju na to. Na početku školske godine mnogo vremena provodimo u razgovoru o poštovanju pravila. Zajedno pripremamo piktograme i

kačimo ih po školi. Postupno, međutim, sami počinju ukazivati na nepravilnosti, tako da ja kao učiteljica interveniram samo povremeno. Učenici ove dobne skupine još uvijek mnogo vremena provedu u igri. To se naročito odnosi na jutarnje sate i produženi boravak. Veći broj konflikata nastaje u vezi s dijeljenjem igračaka. Primjećujem da su djeca sve manje voljna dijeliti igračke. Mnogo pričam s njima o tome. U igri uvijek saslušam argumente svih uključenih u spor. Po potrebi u razgovor uključujem i učenike koji su svjedočili ovom sukobu.

2.5. Medijacija u Osnovnoj školi Šmarje pri Jelšah

2012. godine većina učitelja naše škole osposobila se za medijatore. Uglavnom se svi nastali konflikti, bez obzira na dob učenika, rješavaju medijacijom, tj. posredovanjem. Za medijaciju smo specijalno izdvojili neke prostorije u školi. Kako smo jako velika škola (ove godine imamo ukupno 995 učenika), odlučili smo za medijatore osposobiti čak i neke učenike naše škole. To se pokazalo jako dobrom odlukom. U jesenskom razdoblju učitelji medijatori učenicima 6. i 7. razreda prezentiraju postupak rješavanja konflikata medijacijom. Sudjelujemo s učenicima 6. i 7. razreda u želji da nakon obuke za vršnjačke medijatore neko vrijeme ostanu u školi i pomognu u rješavanju konflikata. Zatim slijedi raspis za natječaj vršnjačkog medijatora. Uglavnom su to daroviti učenici, ali to nije pravilo. Uključujemo i problematične učenike koji kroz proces medijacije mogu značajno pomoći sami sebi. Nakon što dobijemo popis prijavljenih učenika, slijedi razgovor s učiteljima koji te učenike dobro poznaju te zajedno odlučujemo o njihovoj podobnosti za vršnjačku medijaciju. Nakon selekcije slijedi edukacija. Nju provode učitelji medijatori. Provode se četiri radionice, svaka u trajanju od četiri školska sata. Nakon svake radionice slijedi obuka. Neke primjere učenici gledaju putem videozapisa, dok su ostali primjeri školski, ili se mogu izmisliti. Nakon obuke kreće se s konkretnim radom. Vršnjačka medijacija uvijek se provodi u paru. Učitelj medijator nalazi se u blizini, tako da se može odazvati u slučaju da je potrebna njegova pomoć. Većina konflikata rješava se vršnjačkom medijacijom. Naročito su iskreni i otvoreni za komunikaciju mlađi učenici. Ako učenici nakon tri medijacije ne uspiju pronaći rješenje, slučaj preuzima učitelj medijator. Ove školske godine, zbog covida i mjera koje su uslijedile, nemamo učenike koji su osposobljeni za vršnjačke medijatore. Stoga već razmišljamo o novoj školskoj godini i raspisu natječaja te provedbi obuke.

3. Zaključak

Općenito, na konflikt možemo gledati pozitivno ili negativno. Kao negativan stav definiramo tradicionalno poimanje konflikta, gdje sukob ljudima predstavlja negativnu, razornu odnosno destruktivnu situaciju. To se naročito odnosi na društva u kojima su nesuglasice neprihvatljive, a djeca se odgajaju po kulturno-transmisijskom modelu odgoja. Djetetu se prenose norme, obrasci i pravila o kojima se ne raspravlja i koje ono mora poštovati. S druge strane, možemo reći da je za razvoj snažne osobnosti pojedinca potrebna određena doza frustracije. Uzimajući u obzir spomenuto, konflikt može predstavljati idealnu situaciju iz koje pojedinac može mnogo naučiti. Do izražaja dolazi važnost osviještenog, odgovornog i tolerantnog dogovaranja, što doprinosi našem osobnom i društvenom rastu, ako se, naravno, znamo konstruktivno nositi sa situacijom [6].

4.Literatura

- [1] Brajša, P. (1993). Pedagoška komunikologija. Ljubljana: Glotta Nova
- [2] Iršič, M. (2010). Mediacija. Ljubljana: Zavod RAKMO.
- [3] Lamovec, T. (1993). Spretnosti v medosebnih odnosih. Ljubljana: Produktivnost – Menagement consulting, Center za psihodiagnostična sredstva.
- [4] Mandić, T. (1998). Komunikologija: Psihologija komunikacije. Ljubljana: Glotta Nova.
- [5] Kroflič, R. (2001). Temeljne predpostavke, načela in cilji kurikula za vrtce. V: Marjanovič Umek, L. (ur.), Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- [6] Prgić, J. (2014). Teorija šolske in vrstniške mediacije. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI

Stručni rad

SATI RAZREDNOG ODJELA U 9. RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Manica Ferk, prof. tjelesnog odgoja
2. osnovna škola Slovenska Bistrica

Sažetak

U članku ću opisati temeljne ciljeve i teme na satima razrednog odjela u 9. razredu, koji su vezani uz sadržaj GPPR (Godišnji plan i program rada) naše škole. Najveći naglasak biti će na profesionalnoj orijentaciji, koja je u školskoj godini 2021./2022. prije svega namijenjena upravo devetoškolcima. Glavna svrha profesionalne orijentacije je da učenici dobiju dovoljno informacija o sebi i o srednjoškolskim programima koji ih zanimaju odn. na koje se imaju namjeru upisati.

Ključne riječi: profesionalna orijentacija, sati razrednog odjela, školska savjetodavna služba, razrednik, timski sastanci.

1.UVOD

U nastavnom planu za 9. razred devetogodišnje osnovne škole su sati razrednog odjela predviđeni po pola sata tjedno. Zbog lakšeg rada sati razrednog odjela izvode se po sat vremena svakih 14 dana. Sati razrednog odjela oblikuju se i zapisani su u godišnjem planu i programu rada za sate razrednog odjela. Razrednik mora biti usmjeren na odgojno djelovanje na svom odjelu. Naglasak je na pozitivnim odnosima među učenicima, razvijanju prijateljstva, poštovanja, na međusobnoj pomoći, dijeljenju i razmjeni iskustava te osnaživanju slike učenika o sebi, dobrih poticanja među njima.

2.TEMELJNI CILJEVI NA SATIMA RAZREDNOG ODJELA

Temeljni ciljevi na satima razrednog odjela su:

- stvaranje pozitivnih odnosa među učenicima,
- razvijanje prijateljstva, poštovanja, međusobne pomoći, dijeljenje i razmjena iskustava ...,
- pomoću socijalnih igara osnaživati sliku učenika o sebi i dobre odnose,
- upoznavanje s aktualnim događajima u razredu, školi i njejoj okolini,
- pripreme za završni ples, maskare, NPZ ...,
- rad na projektima i upoznavanje s moralnim načelima,
- razvijanje radnih navika, odgovornosti i samostalnosti,
- naglašavanje zdravog, urednog okruženja,
- traženje zajedničkih podsticaja i prijedloga za pozitivan odnos do kolega u školi, učitelja, škole i okolice,
- praćenje uspješnosti učenja i odgojne problematike te pripreme za NPZ,
- druženje razrednika i učenika u opuštenijoj, prijatnoj atmosferi,
- suradnja sa socijalnom službom u profesionalnom usmjeravanju.

3.TEME NA SATIMA RAZREDNIH ODJELA

Tematski sadržaji su podijeljeni na sadržaj GPPR u školskoj godini 2021./2022.

1. Upoznavanje učenika s rasporedom sati, godišnjim planom i programom rada za školsku godinu 2021./2022., ponavljanje školskih pravila, izbornih predmeta, interesnih aktivnosti, upute za vođenje sati razrednih odjela, socijalne igre.
2. Aktualni događaji u školi, izbor razrednih predstavnika, izbor zapisničara, osobe koja uređuje dokumentaciju ... Podjela zadataka u tekućoj školskoj godini.
3. Tekuće stvari i aktualne događaje u školi.
4. Socijalna radnica predstavi aktivnosti u vezi (profesionalne) orijentacije:
 - upoznavanje profesija, programa srednjih škola,
 - upoznavanje sebe, svojih interesa i sposobnosti pomoću upitnika »Profesionalni vodič« i računalnog programa »Kamo i kako«. Informiranje o sustavu školovanja,
 - usmjeravanje ka samostalnom traženju informacija o strukovnim i srednjim školama.
5. Aktualni događaji u školi, pripreme za blagdanski prosinac, planiranje kreativnih radionica, zadnje kalendarske godine, ples, upoznavanje s ocjenama i odgojnom te obrazovnom problematikom.
6. Tekuće stvari. Profesionalna orijentacija: pisanje upitnika o profesionalnom putu, početak individualnog profesionalnog savjetovanja.

7. Zaključak prvog polugodišta, analiza rada i ocjena. Profesionalna orijentacija: rokovi za upis u srednje škole i opis postupka upisa
8. Tekuće stvari, socijalne igre, odabir ideje za karnevalsku masku, priprema radionice, referati učenika i aktualnim događanjima.
9. Profesionalna orijentacija: rezultati natječaja za upis u srednje škole 2021./2022. Pripreme za informativni dan u srednjim školama.
10. Pripreme na majčin dan, socijalne igre za poboljšanje razredne klime. Profesionalna orijentacija: postupak upisa.
11. Aktualna događanja u školi, pripreme za zaključnu ekskurziju i završni ples, podjela obveza, međusobna pomoć učenika prilikom učenja za NPZ.
12. Pripreme za završni ples, odgojna i obrazovna problematika, NPZ.
13. Tekuće stvari, pripreme za NPZ i završni ples.
14. Rezultati NPZ. Tekuće stvari i pripreme za završni ples. Profesionalna orijentacija: objašnjenja u vezi mjerila u slučaju ograničenja upisa.
15. Pripreme za zadnji školski dan: završni ples i županova petica.

4.PROGRAM KARIJERNE ORIJENTACIJE U 2. OSNOVNOJ ŠKOLI SLOVENSKA BISTRICA ZA ŠKOLSKU GODINU 2021./2022.

4.1.Definicija zadatka razrednika

Program profesionalne orijentacije za školsku godinu 2021./2022. je s planiranim aktivnostima prije svega namijenjen učenicima i učenicama 9. razreda.

Nosioci i sudjelujući su:

1. Školska savjetodavna služba, razrednik za vrijeme sati razrednih odjela, vodstvo škole, srednja škola, psiholog, MŠŠ
2. Aktivnosti:
 - upoznavanje profesija, programa srednjih škola,
 - upoznavanje sebe, svojih interesa i sposobnosti pomoću internet stranice e-savjetovanje, portala www.mojiazbira.si,
 - informiranje o sustavu školovanja i novosti u području stipendiranja,
 - usmjeravanje ka samostalnom traženju informacija o strukovnim i srednjim školama,
 - sajam zanimanja, mjerila za upis u srednje škole,
 - izvođenje e-MFB testiranja, ispunjavanje elektroničkog upitnika o profesionalnom putu,
 - rokovi za upis u srednje škole i opis postupka upisa, prezentacija zanimanja na školi (na satima razrednih odjela),
 - individualni timski sastanci s učenikom, roditeljima, razrednikom i ŠSS po želji učenika odnosno roditelja,
 - rezultati natječaja za upis u srednju školu 2022./2023. (na internetu),
 - sati razrednog odjela - postupak upisa i informativni dan,
 - roditeljski sastanak prije upisa,
 - informativni dani u srednjim školama,
 - ispunjavanje prijave za upis u 1. godinu,
 - obavješćavanje o stanju prijave, o stanju prijave nakon prijenosa prijave na oglasnoj ploči,
 - objašnjenja u vezi mjerila u slučaju ograničenja upisa, stipendiranje,
 - prezentacija internet stranice e-savjetovanje i portala www.mojiazbira.si,
 - usmjeravanje ka samostalnom traženju informacija o strukovnim i srednjim školama.

3. Ciljana skupina:

- učenici 9. razreda.

4. Ciljevi:

- razvijanje i upoznavanje profesionalnih interesa, želja u vezi daljnjeg školovanja,
- učenici upoznaju sebe, svoje interese, osobine, radne navike, zanimanja i profesionalne želje,
- upoznavanje zanimanja i srednjoškolskih programa,
- učenici se upoznaju s postupkom i mjerilima upisa u srednju školu. Upoznaju sustav obrazovanja u Sloveniji,
- učenici utvrđuju svoje interese i profesionalne namjere,
- učenici se upoznaju sa svim važnim datumima u postupku upisa i obaviješteni su o tekućim aktivnostima postupka upisa u srednju školu,
- upoznavanje s pojedinačnim srednjim školama, zanimanjima, razgovor, dostup do ostalih gradiva,
- utvrđivanje prikladnosti profesionalnih namjera u vezi s rezultatima e-upitnika i školskim ocjenama,
- opis informacija koje daje »Natječaj za upis«. Objašnjenje pojmova: ograničenje upisa, posebni uvjeti za upis, postupak izbora u slučaju ograničenja upisa,
- važni datumi, stipendije, informativni dan,
- učenici i roditelji zajedno u školi ispune prijavu za upis u 1. godinu,
- informacije o broju upisanih u pojedinačni program određene srednje škole (poveznica na internet stranici škole),
- programi srednjih škola koje imaju ograničenje upisa,
- preračunavanje točki, informacije u vezi 1. i 2. kruga postupka izbora,
 - informacije u vezi stipendiranja,
 - objava poveznica javnog natječaja na školskoj internet stranici,
 - prezentacija programa »Profesionalna orijentacija«.

5.ZAKLJUČAK

Nosioci sati razrednih odjela učenicima pomažemo da upoznaju profesionalne interese i srednjoškolske programe. Upoznajemo ih s pojedinačnim srednjim školama i zanimanjima. Pomoću socijalnih igara s učenicima razvijamo poštovanje, prijateljstvo, radne navike,, jačamo njihovu sliku o sebi, samostalnost, odgovornost, tražimo zajedničke podsticaje i prijedloge za pozitivan odnos do kolega u školi, učitelja, škole i okruženja.

6.LITERATURA

- [1.] <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Srednjasola/Rokovniki/Rokovniki-2022-2023/Rokovnik-za-prijavo-kandidatov-in-izvedbo-vpisa-v-1-letnik-programov-NPI-SPI-SSI-in-GIM-za-solsko-letno-2022-2023.pdf>;
- [2.] <https://dun.zrss.si/#/>
- [3.] www.mojazbira.si

Stručni rad

NASTAVA NA DALJINU ZA VRIJEME EPIDEMIJE

Lilijana Ladra

Osnovna šola Šentjanž pri Dravogradu, Slovenija

Sažetak

Članak prikazuje provedbu odgojno-obrazovnog rada na daljinu za vrijeme epidemije koronavirusa. Detaljnije opisuje kako su se svi sudionici odgojno obrazovnog procesa – učitelji, učenici i roditelji – morali nositi s potpuno nepoznatom situacijom u kojoj su se našli kada je nastava preko noći premještena iz učionica u njihove domove. Navedeno je kako se odabiralo prikladno okruženje za učenje koje bi omogućilo provedbu kvalitetne nastave, te kako je promijenjeni način rada od nastavnika i učenika zahtijevao puno novih znanja s područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija i novih pristupa podučavanju te učenju. Prikazani su prednosti i nedostaci provođenja nastave na daljinu te njegove posljedice koje su se pokazale povratkom u školu. Dodani su primjeri iz prakse odnosno nastave slovenskog jezika. U zaključku zapisane su najvažnije spoznaje stečene za vrijeme provođenja nastave na daljinu.

Ključne riječi: obrazovanje, nastava na daljinu, koronavirus, informacijska i komunikacijska tehnologija (ICT), okruženje za učenje

1.Uvod

„Obrazovanje nije pamćenje, to je znati gdje pronaći ono što želiš znati i to je znati primijeniti novo znanje.“ (William Feather) Napisana misao navodi nas na razmišljanje o školi i njezinoj ulozi na području obrazovanja. Škola i nastavnici imaju veliku odgovornost u prenošenju znanja učenicima i njihovom oblikovanju u odgovorne i vrijedne ljude. Škola je mjesto gdje učenici provode dobar dio dana, pa je stoga još važnije kako provode to vrijeme. Učitelji se trudimo da se učenici u školi osjećaju ugodno i da u školi steknu što više novih znanja. Pritom nastojimo što uspješnije navigirati između dvije uloge koje škola ima – odgojne i obrazovne. [1] Generacije učenika su se tijekom godina jako promijenile, a posljedično morali smo se mijenjati i učitelji. Stari pristupi ustupili su mjesto novima. Naravno, to se nije dogodilo preko noći. Najveću promjenu u nastavi izazvala je uporaba računala; digitalna pismenost postala je ključna kompetencija učitelja. Zelenu ploču i kredu zamijenile su interaktivne ploče, a računalo je postalo neizostavan dio nastave. Danas više ne možemo zamisliti nastavu bez korištenja informacijske i komunikacijske tehnologije jer nam nudi bezbroj mogućnosti za poboljšanje, obogaćivanje i diversifikacije nastave.

2.Nastava na daljinu

Da je bilo potrebno i korisno uvesti modernu tehnologiju u nastavu, pokazalo se u proljeće 2020. godine kada je bila zbog COVID-19 proglašena epidemija, a situacija nas natjerala na drugačiji način poučavanja što je za nastavnike i učenike predstavljalo novost s kojom se trebalo suočiti. Naime, naređeno je bilo provoditi nastavu na daljinu tako da je bila premještena iz školskih učionica u domove. Situacija nas je zatekla takoreći nespremljene. Nastavu na daljinu do tada nismo poznavali i nismo se educirali u tom smjeru. Po tom pitanju smo svi mi, učitelji i učenici, bili potpuni laici. Istina je da je korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija dobro prihvaćeno u nastavi, tako da smo učitelji u vezi s tim imali mnoga znanja koja smo već koristili u radu s učenicima. Međutim, tada se preko noći trebalo transformirati u ulogu učitelja koji znanje prenosi isključivo na daljinu putem računala.

Zbog prijelaza na nastavu na daljinu prvo je trebalo riješiti pitanje odabira okruženja za učenje koje bi bilo što prikladnije kako za učenice tako i za učitelje, a ujedno omogućavalo kvalitetnu nastavu. Nakon vaganja različitih opcija, na našoj školi odlučili smo provoditi učenje na daljinu u okruženju Microsoft Teams. Slijedila je početna obuka od strane školskog informatičara koji nas je upoznao s novim okruženjem za učenje i korištenjem pojedinačnih aplikacija. Nakon toga educirali smo se gledajući niz videa o korištenju alata u okruženju MS Teams i slušajući online predavanja nastavnika iz drugih škola koje su već koristile ovo okruženje za učenje na daljinu. Trebalo je steći puno novih znanja vezanih za korištenje spomenutog okruženja za učenje. Između ostalog, trebalo je naučiti kako:

- stvoriti novu grupu
- zakazati sastanak/videokonferenciju,
- pridružiti se sastanku,
- izraditi e-knjigu (One Note),
- dodijeliti zadatak,
- podijeliti zaslon,
- čavrljati, zvati,
- koristiti Whiteboard ...

Ravnatelj je odredio grupu učitelja kao „Teams podršku“ za ostale učitelje koja je zasnovala e-učionice unutar kojih su se odvijale sve aktivnosti vezane za nastavu pojedinog predmeta. Članica spomenutog tima bila sam i ja. Pred nama je bio težak zadatak, od nas se puno očekivalo – kako od strane uprave tako i od roditelja te učenika, a isto tako smo i sami za sebe imali velika očekivanja jer smo iz nastale situacije željeli izvući maksimum. Glavni cilj bio je osigurati kvalitetnu nastavu koja će biti u skladu s nastavnim planom i programom, a pri tom na prvo mjesto postaviti učenike, njihove potrebe i sposobnosti. [3] Prijelaz s nastave uživo na nastavu na daljinu kod većine pokrenuo je mnoga pitanja kao što su:

- Imam li kod kuće odgovarajući radni prostor za učenje na daljinu?
- Trebam li nabaviti neku drugu opremu (npr. uredsku stolicu, slušalice)?
- Hoću li moći motivirati studente da me slušaju, surađuju, uče itd.?
- Koje sadržaje trebam odabrati kako bih sebi i svojim učenicima olakšao rad?
- Koliko materijala mogu planirati za jedan školski sat da neće biti ni premalo ni previše?
- Kako ću provjeriti jesu li i učenici nešto naučili na našem satu?

Sličnih pitanja bilo je puno više, a odgovori su se nizali jedan za drugim kako su se stvari počele odvijati u praksi. Danima i tjednima učenja na daljinu stekli smo puno novih znanja i puno iskustva. To se odrazilo i na izbor sadržaja, način prezentiranja materijala, korištenje raznih alata, provjeru zadataka, davanje povratnih informacija itd. U početku su naše upute učenicima bile jednostavne, poslane kao prilozi u grupi za određeni predmet ili putem chata. Kasnije smo izradili e-knjige koje su nudile neograničene mogućnosti za objašnjavanje gradiva, prosljeđivanja zadataka, prihvatanja odrađenih zadataka i davanja povratnih informacija. Počeli smo s izradom uputa i objašnjenja u Power Point prezentacijama kojima smo dodali audio snimke, internetske poveznice i ostalo. Također se i učenicima više svidio taj način. Nastavu smo obogatili kvizovima u aplikaciji Kahoot i Mentimeter te kolekcijom učeničkih proizvoda u Padletu. Češće smo zakazivali videokonferencije, a počeli smo koristiti i Whiteboard što je omogućilo jasniji prikaz i objašnjenje gradiva te aktivnije sudjelovanje učenika. Na taj način također smo imali bolji uvid u to jesu li učenici usredotočeni na školski rad ili su prisutni samo fizički. Većina učenika se brzo navikla na rad na daljinu, postali su samostalni, odgovorni i disciplinirani. [3] Pokazalo se, međutim, da taj tip nastave traži puno više vremena od klasičnih satova. Mislim, naime, na izradu priprema, prosljeđivanje uputa, pregledavanje zadataka i slanje povratnih informacija, čavrljanje usput, pozive pojedinih učenika kojima su potrebna dodatna objašnjenja kako bi mogli pratiti lekcije i slično. Zbog svega navedenog učitelji smo bili manje-više uključeni u svoj posao tijekom cijelog dana, odazivali smo se na svaki poziv učenika, ali i kolega. Ako smo htjeli uz sve opisane obaveze osigurati si malo slobodnog vremena, morali smo se disciplinirati, napraviti raspored i ponekad ostaviti ponešto za kasnije. [2] Nadalje, sve vrijeme glavno načelo bilo je dati učenicima najviše što je u datoj situaciji moguće jer je bilo jasno da će učenici nakon povratka u školu morati pokazati određena znanja stečena za vrijeme nastave na daljinu.

3.Primjeri iz prakse

U ovom poglavlju iznijet ću dva primjera iz prakse koje sam provodila u nastavi slovenskog jezika – radu s neumjetničkim i umjetničkim tekstom.

3.1.Primjer nastavnog sata slovenskog jezika – rad s neknjiževnim tekstom

Kao primjer rada s neknjiževnim tekstom odabrala sam Opis života osobe, naime prvi sat u spomenutom modulu – čitanje teksta i njegova analiza. Za taj sat nije predviđena videokonferencija, zato treba pripremiti detaljne i jasne upute uz koje mogu učenici samostalno obraditi planirano gradivo. Pripremila sam Power Point prezentaciju pomoću koje su učenici postupno pratili upute na pojedinim folijama i tako samostalno stjecali znanja o novoj vrsti teksta (Slika 1). Navedena projekcija odnosila se na tekst i zadatke u samostalnoj radnoj bilježnici koja se u nastavi slovenskog jezika koristi za promatranje neknjiževnog teksta i sastavljena je u skladu s elementima formativnog praćenja. Kao dokaz da su svladali novo gradivo učenici su za domaću zadaću napisali opis života osobe prema uputama i predali mi ga u rubrici sa zadacima. Sve primljene tekstove sam pročitala i učenicima dala povratnu informaciju o napisanom na temelju čega su učenici znali u kojoj su mjeri svladali novo gradivo.

OPIS ŽIVOTA OSOBE	Razmisli kako provodiš dan ○ Kako izgleda tvoj radni dan? ○ Što radiš tijekom dana – od trenutka kada se probudiš do trenutka kada odeš na spavanje? ○ Provodiš li subotu i nedjelju drugačije? Zašto da odnosno ne? ○ Što je s praznicima, kako ih provodiš? ○ Jesi li za vrijeme raspusta jednako aktivan kao i tijekom školske godine? U čemu je razlika? ○ Misliš li da dane provodiš drugačije od poznatih ličnosti?
Razmisli o glazbi koju slušaš ○ Koje vrste glazbe poznaješ? ○ Koju vrstu glazbe najviše voliš ili najčešće slušaš? ○ Koje slovenske glazbenike/pjevače poznaješ? ○ Koje najviše voliš/slušaš? ○ Dali slušaš i rap? ○ Jesi li čuo za repera Roka Trkaja - Trkaja?	Pjesme repera Trkaja TRKAJ: NAŠA ABECEDA TRKAJ I J. JURAS: SAM *** dvaput klikni na ikonu i pritisni "play".
Danas ćeš iz teksta u samostalnoj radnoj bilježnici saznati puno novih stvari o Roku Trkaju, a osim toga saznat ćeš i o kojoj se vrsti teksta radi.	RB str. 93, 94 – čitanje teksta <i>Glasbenik od jutra do večera</i> (hr. Glazbenik od jutra do večeri) OPIS ŽIVOTA OSOBE
RB, str. 95–98 Analiza teksta RJEŠAVANJE POJEDINAČNIH ZADATAKA	Zapišite u bilježnicu OPIS ŽIVOTA OSOBE je tekst u kojem prvo kažemo O KOME ćemo govoriti. Zatim u KRONOLOŠKOM REDOSLIJEDU predstavljamo stvari koje ova osoba obavlja ujutro, danju, uvečer. Napišemo i što ta osoba obično radi vikendom, u slobodno vrijeme, za vrijeme praznika... Glagoli su u 3. licu, jed. u sadašnjem vremenu jer se događaji u životu osobe ponavljaju.
Domaća zadaća Prikupi što više informacija o tome kako osoba koju dobro poznaješ (majka, otac, brat, sestra ...) provodi dane (običan radni dan, vikend, slobodno vrijeme, praznici ...). V word dokument napiši OPIS ŽIVOTA te osobe i predaj mi ga u rubrici Zadaci do četvrtka - do 18.00 sati. Prilikom pisanja vodi računa o karakteristikama ove vrste teksta. Obrati pažnju na oblik i jezičnu pravilnost napisanog.	

Slika 1: Power Point prezentacija – Rad s neknjiževnim tekstom

3. 2. Primjer nastavnog sata slovenskog jezika – rad s književnim tekstom

Kao primjer rada s književnim tekstom odabrala sam pjesmu Song o ljubezni Ervina Fritza. Nastavni sat sam provela putem videokonferencije. Kako bih izbjegla monotono dostavljanje materijala, pripremila sam Power Point prezentaciju. Uz pomoć bilješki na pojedinačnim slajdovima učenike sam vodila da promatraju pjesmu i tako ih aktivno uključila u nastavu. Dodala sam zvučni zapis svoje recitacije pjesme i na kraju sata snimak zimzelenog slovenskog hita Dan ljubezni. (Slika 2) Za domaću zadaću učenici su se okušali u poeziji i, slijedeći date upute, u e-knjigu zapisali svako svoju ljubavnu pjesmu. Tako je nastao vijenac ljubavnih pjesama koje smo kasnije uvrstili u školski bilten (Prilog 1).

Ervin Fritz

SONG O LJUBEZNI

Na početku objašnjavamo:

Što znači riječ "song"?

Savjet: Poveži s engleskim izrazom „to sing“

SONG

SONG je izraz za popularnu pjesmu – pjesmu koja se pjeva.

Nadimo što više riječi koje si rimuju sa

„LJUBEZEN“:

- bolezen
- obvezen
- železen
- brezvezen
- oprezen
- jezen
- trezen
- razlezen

Je li ljubav stvarno bolest???

Kada bi se ljubavnik mogao osjećati kao da je bolestan?

Ervin Fritz: Song o ljubezni

Kako je čudna stvar, ta ljubezni!

Pri nje se čisto sanja na bolezen.

Pa vendar ljubezni bolezen ni, ni bolezen, če te ljubim in če me ljubis ti.

Lahko, da je tudi bolezen, če se ljube, odtradi in veni, drži za ruke.

Lahko, da je nore, če brez povoda rečejo: Ti si moja usoda.

Lahko, da je brez primere bolano, če rečejo: Seček, greš nocoj z mano?

Lahko, da so nore vse te stvari zdej, lahko, da so vsi zaljubljeni reve.

Pa vendar ljubezni bolezen ni in ne, če te ljubim in če me ljubis ti!

Razgovarajmo o pjesmi:

- o Zašto se ljubav pjesniku čini čudnom?
- o Čime se prema njegovom mišljenju rimuje?
- o Je li to zaista bolest?
- o A zašto kaže da je bolest ako se odrasli i ozbiljni ljudi drže za ruke?
- o Što je prema pjesniku još bolesno, ludo?
- o Kakvi su zaljubljenici? Ponašaju li se razumno i razborito?
- o Što mislite, može ljubav biti gadna bolest?

Zapiši u bilježnicu

Glavne riječi u pjesmi su **ljubav (ljubezen)** i **bolest (bolezen)** koji se odnose na ljudsko ponašanje.

Zaljubljeni ne djeluju i ne razmišljaju razborito, emocije su u prvom planu.

Ljubav može biti bolest ako smo nesretno zaljubljeni.

Vrsta pjesme Razmisli - Izgovljava li pjesnik u pjesmi svoje mišljenje o ljubavi, o osjećajima zaljubljenih, o njihovom raspoloženju... - ili pripovijeda o nečemu? - O kojoj se vrsti pjesme onda radi? Zapiši u bilježnicu: Pjesma je LIRSKA ili ispovjedna, točnije LJUBAVNA.	Strofe, stihovi, tema, rima STROFE I STIHOM - Pjesma ima 7 strofa. - Svaka strofa ima 4 reda ili stiha. TEMA pjesme Pjesma tematizira LJUBAV. RIMA u pjesmi stvara ljubezen b samo c bolezen b
Pjesnička sredstva a) ukrasni pridjevi: <u>srčane</u> stvari (<u>srčne</u> zadeve) b) deminutiv: <u>dušica</u> (<u>srček</u>) c) uzvik: <u>Kako je čudna stvar ta ljubav</u> (<u>ljubezen</u>)!!	Pokušajmo na temelju svega rečenog izvući poruku pjesme. Što nam je pjesnik ovom pjesmom htio poručiti o ljubavi?
Poruka pjesme Prepiši u bilježnicu: Pjesma poručuje da ljubav jeste čudna, ali ipak lijepa stvar.	Za kraj poslušajmo još jednu najljepših slovenskih pjesama o ljubavi, a to je pjesma grupe Pepel in kri: DAN LJUBEZNI. https://www.youtube.com/watch?v=S8uiaRoH3k0
Domaća zadaća. Napiši kratku ljubavnu pjesmu: - Treba imati najmanje 3 strofe. - Strofe trebaju imati po 4 stiha. - Vodi računa o rimi. - Koristi se različitim pjesničkim sredstvima (ukrasni pridjevi, personifikacija, komparacija ...). *** Sljedeći sat predstaviti ćeš svoju pjesmu. 😊	Želim vam puno kreativnih trenutaka ...

Slika 2: Power Point prezentacija – Rad s književnim tekstom

PESEM O LJUBEZNI	LJUBEZEN KOT BOLEZEN
Kaj je ljubezen? To je velika bolezen. Lahko je prava, lahko pa le zabava. Ko srček bije ti močno, punci zdi se to lepo. Primi jo za roko njeno, da stopi se v sladkorno peno. Daj popelji jo v svet brez dna, naj ne pade ti na tla. Jutri se še poročita, da slučajno kdaj se ne 'zgubita. Za na konec, preden počí lonec, jo poljubi in s tem zasnuhi.	Kot bolezen je ljubezen, vendar sladka bolj. Ta občutek ni brezvezen in ni le knjižni molj. Včasih je goreča, kakor plamen žge. Včasih pa boleča in lahko umre. Ljubezni ne dočaka vsak, včasih se tudi zmoti. A pojdi jo iskat, morda srečaš jo na poti. Vsak si jo želi v srcu tam globoko. Naj strah te ni, premagaj to samoto. Ljubezen je le ena, ne zamudi je. Vesela in zelena morda zdaj išče te.

Prilog 1 – Primjer dviju ljubavnih pjesama

4. Prednosti i nedostaci nastave na daljinu

Za vrijeme provedbe nastave na daljinu došli smo do određenih zaključaka o tom načinu poučavanja. Obrazovanje na daljinu donosi mnoge prednosti, ali i nedostatke – kako za nastavnike tako i za učenike. Na ovom mjestu želim sažeti glavne prednosti i nedostatke nastave na daljinu koje su učenici spomenuli nakon povratka u školu. [2]

4. 1. Prednosti nastave na daljinu

- Ujutro mogu duže spavati.
- Mogu na miru doručkovati.
- Ne moram napustiti dom.
- Sam stvaram svoje okruženje za učenje.
- Mogu napraviti svoj vlastiti raspored.
- Sam planiram vrijeme za učenje.
- Tijekom rada mogu napraviti nekoliko pauza.
- Sam odlučujem kada ću napisati zadatak.
- Imam više vremena za rješavanje zadataka.
- Imam više vremena za uređivanje bilješki.
- Mogu se više usredotočiti na teme koje mi stvaraju probleme.
- Nemam straha od ispitivanja i osuđivanja.
- Imam pristup internetu i e-materijalima u svako vrijeme.
- Ako nema videokonferencije, završavam nastavom kad god želim.
- Imam više slobodnog vremena.
- Mogu izaći i ujutro.

4. 2. Nedostaci nastave na daljinu

- Nedostaju mi kolege iz razreda i prijatelji.
- Nedostaju mi određeni učitelji.
- Ako nešto ne razumijem, ne mogu odmah pitati učitelja/kolegu iz razreda.
- Nema objašnjenja materijala u živo što mi najviše pomaže kod pamćenja.
- Više puta ne razumijem upute.
- Ne znam dobro organizirati rad i onda mi uzme cijeli dan.
- Teže se fokusiram jer nema „kontrola“.
- Moram paziti da na vrijeme predam zadatke.
- Moram paziti da ne propustim videosastanke.
- Ponestaje mi motivacije.
- Često imam poteškoća sa računalom, vezom, kamerom ...
- Ne vladam dobro računalom odnosno okruženjem za učenje na daljinu.
- Nemam dobre uvjete za rad (nemam svoju sobu, nema mira u kući i slično).
- U iskušenju sam igrati računalne igrice.

5. Zaključak

Iz novog iskustva zbog situacije povezanu s epidemijom COVID-19 u koju smo bili „bačeni“ i koja je zahtijevala drugačije planiranje te provedbu obrazovnog procesa, svi smo (učitelji, učenici i roditelji) mnogo toga naučili. Učitelji smo uložili puno truda, vremena i energije u novi način poučavanja. Osim toga, dodatno smo se osposobili na području informacijske i komunikacijske tehnologije te korištenja brojnih alata. Učenici su trebali postati samostalniji i odgovorniji u svom radu. Roditelji su se protiv svoje volje našli u ulozi učitelja. Njihov doprinos bio je neprocjenjiv. Nakon povratka u školu ustanovili smo da je ta vrsta rada manje učinkovita od rada u učionici. Znanje učenika bilo je lošije nego što bi bilo da je stečeno u prostorijama škole uz izravno učiteljevo objašnjenje uživo. Jedan od naših najvažnijih uvida jest da je istinski kontakt između učenika i nastavnika koji se dogodi u učionici tijekom nastave uživo nezamjenjiv. [3]

6. Literatura

[1.]Osnovna škola Šentjanž pri Dravogradu (december 2020). Informator – glasilo Občine Dravograd, str. 37.

[2.]Rupnik Vec, T. idr. (2020). Analiza izobraževanja na daljavo v času epidemije covid-19 v Sloveniji. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

[3.]Samoevalvacija izbranih dejavnosti na OŠ Šentjanž pri Dravogradu za šolsko leto 2020/2021. (2022). Šentjanž: Osnovna škola Šentjanž pri Dravogradu.

Stručni rad

OZLJEDE MIŠIĆA U DJECE

Marko Križanič, profesor tjelesnog odgoja
Srednja škola Slovenska Bistrica

Sažetak

U ovom radu pisat ću o mogućim ozljedama mišića djece na nastavi sporta i tjelesnog odgoja u vrtiću i školi, treningu ili slobodnim aktivnostima kod kuće. Osim sportskih aktivnosti, kad je riječ o ozljedama mišića, potrebno je uzeti u obzir da su djeca još uvijek u razdoblju rasta, u razdoblju brzog, „burnog“ tjelesnog razvoja. Ozljede se događaju tijekom cijelog života. Posebno smo im izloženi tijekom sportskih aktivnosti. Budući da mišići čine 45 – 55 % naše tjelesne mase, razumljivo je da je mogućnost ozljeda velika. Ozljedu mišića obično prati oštećenje kože, ali mišić se može oštetiti izolirano, bez oštećenja kože (istegnutost). Sve ozljede lokomotornog sustava brže zacjeljuju u djece nego u odraslih. U prvom redu zbog veće elastičnosti mišića. U većini slučajeva dovoljni su odmor i lakše vježbe, što pridonosi bržem povratku u prvotno stanje. Uloga je pedagoga i trenera imati dovoljno znanja da prepoznaju oštećenje mišića i kako postupiti i pomoći djetetu te potaknuti njega i njegove roditelje da rehabilitaciju učine što bržom i uspješnijom. Upoznat ćemo se s mišićima i mogućim ozljedama mišića te kako ih liječiti.

Ključne riječi: mišić, ozljeda, dijete, liječenje, kretanje

1.Uvod

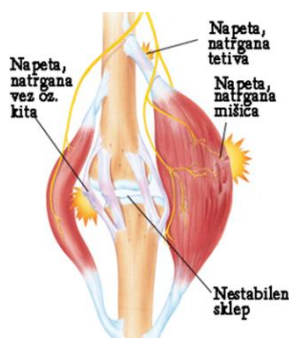
Mišići su aktivni dio lokomotornog sustava, a imamo ih oko 600. Razlikujemo tri vrste mišića: skeletne mišiće, mišiće unutrašnjih organa i srčani mišić. Uloga je mišića nam zajedno sa skeletom omogućuju kretanje, pružaju potporu, pokreću krv i limfu po cijelom tijelu, omogućuju disanje i pružaju potporu unutrašnjim organima. Tijekom razvoja djece mogu nastati mnoge bolesti i poremećaji, posebno središnjeg živčanog sustava koji uključuje mozak i leđnu moždinu, a te bolesti mogu uzrokovati poremećaje kretanja. No pri izvođenju složenijih, ali i jednostavnijih pokreta može doći do pogrešnog izvođenja, a time i do brojnih ozljeda lokomotornog sustava (kostiju i/ili mišića). Liječenje tih ozljeda, i kad je riječ o učinkovitosti i vremenu, ovisi o pojedincu (prije svega o dobi). U ovom radu fokusirat ću se na razvoj ozljeda mišića kod djece i adolescenata i na njihovo liječenje.

2. Ozljede mišića i njihovo liječenje

Mišići grade krvne žile, mišićna vlakna, mišićne ovojnice i čvrsto vezivno tkivo, poznato i pod nazivom tetive. Svojim kontrakcijama omogućuju kretanje – pomiču zglobove kostiju na kojima rastu. Skeletni mišići kontrahiraju se po našoj volji i svjesno izvodimo određene pokrete, a srčani mišić i mišići unutrašnjih organa funkcioniraju bez naše svjesne kontrole. Mišići su vrlo osjetljivi na podražaje, glavni su potrošač energije u tijelu i proizvode najviše topline, koja se najvećim dijelom oslobađa kroz kožu. Mišići se vježbanjem jačaju tijekom cijelog života, mišićni tonus (mišićna napetost) ovisi o dobi, aktivnosti, raspoloženju i zdravstvenom stanju. Do smanjenja mišićnog tonusa u male djece može doći zbog metaboličkih bolesti ili oštećenja središnjeg živčanog sustava. No usredotočit ću se na ozljede mišića koje nastaju kod kretanja djeteta tijekom igre, treninga i drugih fizičkih aktivnosti te na liječenje tih ozljeda.

2.2. MOGUĆE OZLJEDE MIŠIĆA U DJECE I NJIHOV NASTANAK

U sportskoj/tjelesnoj aktivnosti djece kao i odraslih najčešće se pojavljuju ozljede dugih poprečnoprugastih mišića ili skeletnih mišića koji imaju veći opseg i kratke tetive. Može biti riječ o izoliranoj ozljedi, samo o ozljedi mišića, odnosno o istegnuću mišića ili se osim ozljede mišića može pojaviti i oštećenje kože. Ako je mišić elastičniji, kontraktilniji i neuromuskulatura je otpornija na ozljede. Ozljede mišića u osnovi se dijele u nekoliko skupina, a to su: istegnuće, puknuće, rupture i modrice mišića. Do istegnuća mišića u djece dolazi osobito kod trčanja. Mišić pritom bitno ne mijenja oblik, a oštećenje je blago. U najgorem slučaju mogu se oštetiti male krvne žile i živci. Dijete osjeća istegnuće kao bol, mišićni tonus se smanjuje i dijete prestaje s trčanjem ili aktivnošću. Nije potreban posjet liječniku. Kod puknuća mišića dolazi do oštećenja dijela mišićnih vlakana, najčešće je to mjesto gdje mišić prirasta uz kosti. Do puknuća mišića najčešće dolazi tijekom trčanja kada je mišić preopterećen ili prekomjerno istegnut. Dijete odmah osjeti bol. Može ga uhvatiti grč i uzrokovati da izgubi snagu. U slučaju da kod puknuća dođe do oštećenja sitnih žila – kapilara, krv se izlije u mišić i nastane otekline i modrica. U slučaju puknuća liječnička pomoć nije nužna, ali djetetu je svakako moramo pružiti.

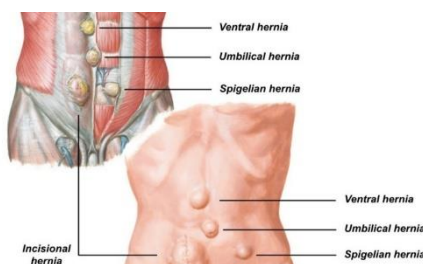
Slika 1: puknuće mišića

Puknuće mišića može biti djelomično ili potpuno. U svakom slučaju, dijete osjeti iznenadnu jaku bol i odmah prestaje s aktivnošću. Kod puknuća mišića dolazi do njegove deformacije, što se može vidjeti kao udubina, a mišić gubi sposobnost obavljanja svoje funkcije. Ločimo 3. stadija puknuća; kod 1. stadija mišićna vlakna su istegnuta, neka od njih puknu, a mjesto ozljede natečeno je i bolno. U stadiju 2 dolazi do puknuća do 50 % mišićnih vlakana, okolni mišići postaju kruti i okušavaju imobilizirati ozlijeđeni mišić te time znatno smanjiti bol. Treći je stadij stadij potpunog puknuća mišićnih vlakana i u tom je slučaju riječ o pojmu „puknuće mišića“. Dijete ne može pomaknuti ud i osjeća jaku bol. Kod rupture djetetov ud s ozlijeđenim mišićem potrebno je podići i hladiti te mu osigurati pomoć liječnika.

Slika 2: Ruptura mišića

Modrica mišića ozljeda je uzrokovana snažnim udarcem u napeti mišić. Do ozljede dolazi uglavnom na površini mišića, mogu se oštetiti i krvne žile u potkožnom tkivu ili u mišićnoj ovojnici te može doći do krvarenja. Kod modrica djeca osjećaju bol, što ovisi o tome koliko je udarac bio jak i nastaje oteklina uslijed krvarenja. Jedna od čestih ozljeda mišića je i kila. Riječ je o ispupčenju trbušne stijenke i strukturama u trbuhu koje izbijaju kroz oslabljenu trbušnu stijenku. Razlikujemo vanjske i unutarnje kile. Među vanjskim kilama najčešće su ingvinalne i bedrene koje su najčešće prirođene. Unutarnje kile pojavljuju se u području dijafragme zbog podizanja teških predmeta ili povećanog pritiska u trbuhu. Prvi su znakovi kile izbočenje na trbuhu, bol, a mogući su i trnci. Djetetu osiguravamo odgovarajuću pomoć liječnika.

Slika 3: Kila

Među ozljede mišića pripadaju i zamor mišića ili »muscle fibre«, koji je jedna od najčešćih ozljeda, a nastaje zbog nedostatka kisika i stvaranja mliječne kiseline u mišiću. Dijete to ne osjeća kao preveliku bol, ali važno je da prekine aktivnost i odmori se.

2.3. LIJEČENJE OZLJEDA MIŠIĆA U DJECE

U većini slučajeva ozljede mišića liječe se prema načelu P.L.E.S. (prekid aktivnosti, odnosno odmor, led, elevacija, suočavanje s činjenicom). Nakon toga dijete izvodi odgovarajuće vježbe za reaktivaciju mišića. Nakon istezanja mišića dijete se odmara dok bol ne nestane i vraća se treninzima, aktivnostima koje u početku izvodi slabijim intenzitetom i postupno pojačava. Kod puknuća mišića načelo mirovanja vrijedi i za dijete dok bol i oteklina ne nestanu. U fazi mirovanja dijete čini lagane pokrete ozlijeđenog ekstremiteta dok ne osjeti bol, a kada se stanje poboljša, kada osjeti da se može vratiti kretanju, dijete se vraća treninzima, odnosno počinje sudjelovati u vježbanju u školi, u početku nižim intenzitetom, a zatim se intenzitet postupno povećava. Kada dođe do puknuća mišića, potreban je posjet liječniku i rehabilitacija fizioterapeuta koji nastale ozljede najčešće liječi terapijskim laserom. U slučaju ozbiljnijeg stanja, kada su vlakna na mjestu puknuća oštećena, liječi se i terapijskim ultrazvukom koji služi kao dubinska masaža. Kada se stanje poboljša, dijete se može vratiti aktivnostima uz postupno povećanje opterećenja.

Slika 4: Liječenje mišića terapijskim laserom

Kod natučenosti mišića također vrijedi pravilo odmora, leda, elevacije i distresa. Kada bol popusti, dijete može pokušati izvoditi manje pokrete udom na kojem je mišić oštećen i kada se osjeća sposobnim, vraća se treninzima i drugim aktivnostima. Počinje s manjim opterećenjima i pojačava ih, a mišić pritom postupno vraća svoju ulogu. Kila je potrebno kirurški liječiti. Nakon operacije dijete se oporavlja dan-dva u bolnici i već može stati na noge. Dijete još neko vrijeme treba izbjegavati vježbe, treninge i druge aktivnosti. Kad ponovo počne s vježbanjem, tjelesnim odgojem u školi i treninzima, bitan je niski intenzitet i manja opterećenja uz postupno povećavanje do većeg intenziteta i većih opterećenja. Kod mišićnog zamora najvažnije je da dijete prestane s aktivnostima i odmori se. »Umoran mišić« u kojem se stvara mliječna kiselina može mu se masirati radi ublažavanja boli. Posjet liječniku nije nužan, osim ako bol ne prestane nakon nekoliko dana kako bi se utvrdila mogućnost druge

ozljede mišića. Kada bol prođe, dijete se vraća tjelesnim/sportskim aktivnostima, pri čemu je potrebno paziti da se dobro i pravilno zagrije prije aktivnosti i krene slabijim intenzitetom koji postupno povećava.

3. Zaključak

Ljudsko tijelo sastoji se od stanica povezanih u različita tkiva od kojih svaka obavlja svoju funkciju u tijelu. Kako bi naše tijelo nesmetano funkcioniralo, prijeko je potrebno i kretanje. Kretanje omogućuje lokomotorni ili mišićno-koštani sustav. Tu pripadaju osteoartikularni sustav (kosti, zglobovi i ligamenti) i mišićni sustav (mišići i tetive). Kostur nam pruža potporu i zaštitu mekih tkiva, a mišići kontrakcijom i istezanjem uzrokuju kretanje. Svakako možemo reći da kretanje koristi baš svakom dijelu tijela. U prvom redu održava ili čak povećava mišićnu masu. Pri planiranju tjelovježbe, tjelesnog odgoja, karijere i treninga u sportu treba izbjegavati ranu specijalizaciju djece. U nižoj dobi dijete bi se trebalo baviti s više različitih sportova. Tako dijete razvija više različitih mišića i mišićnih skupina. Kada dijete pohađa različite sportove koji nisu previše srodni, omogućujemo mu bolju regeneraciju i unaprjeđenje motoričkog znanja i inteligencije, a posljedično i manje oštećenja mišića. I na kraju, dajte djetetu vremena i omogućite mu da se nakon ozljede u miru liječi i vrati na sportske terene. Nemojte vršiti pritisak na dijete, roditelja, liječnika... Dijete i njegov organizam te psihičko zdravlje važni su od trenutačnog sportskog uspjeha.

4. Literatura

- [1.] Dr. Videmšek, M., dr. Stihec, J., dr. Karpljuk, D. in dr. Meško, M. (2009) Poškodbe otrok pri gibalnih/športnih dejavnostih v vrtcu. Sodobna pedagogika, 3, 126-139
Pridobljeno s file:///C:/Users/evaan/Downloads/Pokodbe_URN-NBN-SI-DOC-QOCCMDPJ.pdf
- [2.] VAJE ZA PROPRIOCEPCIJO (Marc, A., Vinšek, T.) Pridobljeno s
<http://www.kclj.si/dokumenti/0001b5-00023d.pdf>
- [3.] Rehabilitacija (Artros). Pridobljeno s
<https://artrosortopedija.wordpress.com/rehabilitacija/>
- [4.] <https://sl.nsp-ie.org/aparato-locomotor-8619>
- [5.] <https://www.abczdravja.si/gibala-kosti-misice-sklepi/glede-gibanja-smo-malo-izgubili-kompas/>
- [6.] <https://www.wellneo.si/clanki/zakaj-je-gibanje-tako-pomembno>

Stručni rad

PREKOMJERNA TJELESNA MASA U DJECE I ADOLESCENATA

Marko Križanič, profesor tjelesnog odgoja

Srednja škola Slovenska Bistrica

Sažetak

Na svjetskoj razini pretilost pogađa sve veći udio djece. Naša su djeca preuhranjena i teža su od svojih vršnjaka od prije nekoliko desetljeća. Jedan od najvažnijih čimbenika u promjeni tog fenomena jest tjelesna aktivnost. Tjelesna aktivnost ima važnu ulogu u prevenciji prekomjerne tjelesne mase i debljine u djetinjstvu i adolescenciji te u smanjenju rizika od pretilosti u odrasloj dobi. Pubertet i razdoblje adolescencije posebno su prepoznati kao osobito osjetljivo razdoblje za razvoj pretilosti zbog spolnog sazrijevanja i, kod mnogih osoba, popratnog smanjenja tjelesne aktivnosti. U mnogim zapadnim okruženjima velik udio djece i adolescenata ne ispunjava preporučene smjernice za tjelesnu aktivnost, a oni koji su tjelesno aktivniji obično imaju nižu razinu tjelesne masti od onih koji su manje aktivni. Bez odgovarajuće aktivnosti veća je vjerojatnost da će djeca živjeti manje zdravo od svojih roditelja. Zbog visokog rizika da adolescenti s prekomjernom tjelesnom masom postanu pretile odrasle osobe uključivanje djece i adolescenata u tjelesnu aktivnost i sport temeljni je cilj prevencije debljine...

Ključne riječi: debljina, tjelesna aktivnost, prehrana, kretanje

1.Uvod

Prekomjerna tjelesna masa u djece i adolescenata danas je vrlo ozbiljan problem. Velik broj djece ima prekomjernu masu. Danas djeci ne nedostaje hrane, slatkiša i raznih drugih dodataka i poslastica. Svega ima previše i djeci i mladima stalno je dostupno. Djeca i adolescenti danas više ne poznaju osjećaj gladi. Mediji, ali i državna vodstva, raznim programima nastoje rješavati taj ozbiljan problem. No prava je istina da postoje i drugi čimbenici povezani s time, npr. socioekonomski status, briga roditelja i skrbnika za zdravu prehranu i naravno sportska aktivnost i kretanje djece.

2.Prehrana i kretanje

2.1.Prehrana i prekomjerna tjelesna masa

Razlog prekomjerne tjelesne mase često je jednostavan. Djeca jedu previše masne i zasićene hrane, a usto se nedovoljno kreću. Roditelji i njihovi skrbnici moraju biti svjesni da svoju djecu moraju na neki način ograničiti u tome koliko i kakvu hranu mogu konzumirati. Naravno, nema ništa loše u tome ako dijete tu i tamo pogriješi i pojede mastan obrok, slatkiše, brzu hranu... Bitno je da mu ta "štetna" prehrana ne prijeđe u naviku, jer posljedice prekomjerne konzumacije takve hrane mogu biti katastrofalne. Uzroci debljine mogu biti vrlo složeni te mogu uključivati genetičke, biološke, bihevioralne i kulturološke čimbenike. Debljina se pojavljuje kada osoba unese više kalorija nego što tijelo potroši. Ako je jedan od roditelja pretio, postoji 50 posto šanse da će i njegovo dijete biti pretilo. A kada su oba roditelja pretila, njihova djeca imaju 80 posto šanse da budu pretila. Iako neki zdravstveni poremećaji mogu uzrokovati pretilost, manje od 1 posto svih pretilosti posljedica je tjelesnih problema. Obveza je roditelja djeci usaditi zdrave i pozitivne prehrambene navike i potaknuti ih na što više vježbanja, jer samo će tako moći održati zdrav način života. Vrlo je bitno da i roditelji budu primjer svojoj djeci. Ključni su ciljevi koje si svi roditelji moraju postaviti odabir prave hrane i njezino raspoređivanje tijekom dana. Naravno, dijete već ima prekomjernu tjelesnu masu, debelo je i naviklo jesti nezdravu hranu ne zna koliko je pojelo tijekom dana, niti zna koliko mu je hrane potrebno prema njegovoj visini i dobi. Roditelji djece s prekomjernom tjelesnom masom moraju uvesti prijeko potrebne promjene za dobrobit svoje djece. Istina je da su te promjene teške i da moraju biti postupne i s njima se nećemo uhvatiti u koštac na način „glavom kroz zid“, ali važno je da s njima uopće počnemo. Razne brze i nekontrolirane dijete tu neće imati pretjeranog učinka, niti će pomoći tjeranje djeteta na bavljenje sportom ili drugim rekreativnim aktivnostima. U takvom slučaju najbolje bi bilo da se roditelji posavjetuju sa stručnjakom i s njim naprave plan kako bi svoje dijete izveli na pravi put, put zdravog života. Naravno, osim djeteta, morat će promijeniti i svoj način života, prehranu i kretanja. Najviše će se morati usredotočiti na prehranu i tjelovježbu. Ormarići su do sada bili puni nezdrave hrane kao što su čokolade, keksi, bomboni itd. Te stvari sada ne treba uklanjati, ali potrebno je uvesti ograničenje koliko i kada jesti takvu hranu. Važno je razgovarati s djetetom o konzumiranju takve hrane. Zabrana konzumacije takve hrane može dovesti do raznih prepirki i nevolja. Roditelji bi trebali biti svjesni da će dijete do takve hrane moći doći negdje drugdje, ne samo kod kuće. Treba im usaditi zdrave prehrambene navike. Umjesto slatkih i slanih "delicija" možemo im ponuditi npr. više voća koje također može biti i slatko. Pogreške u prehrani utječu na povećanje pretilosti u djece i adolescenata. Potonji u organizam unose previše šećera i soli. To čine uglavnom konzumiranjem slatkih pića i slanah grickalica. U svoju prehranu unose dovoljno masnoća, ali previše zasićenih, čiji su glavni izvor čokolade i mesni proizvodi. Osim toga ima previše biljnih masti (suncokretovo ulje).

Prehrana uključuje premalo vlakana. Nedovoljan je unos vitamina A i C i željeza, djeca osiguravaju dovoljan unos kalcija hranom, ali nedovoljno cinka. Zato je u toj dobnoj skupini potrebno spriječiti djecu da posežu za brzom hranom, desertima i slatkim napitcima, hranom koja je energetski bogata, a nutritivno siromašna. Najčešće griješe roditelji, koji dijete često nagrađuju slatkišima, što je štetno, a posljedice su vidljive tek nakon nekog vremena. Uz to, velik je problem i doručak se sve češće propušta i gubi na važnosti. Tu je riječ o obiteljskim navikama i čimbenicima okruženja koji su sljedeći bitan čimbenik koji pridonosi prekomjernoj tjelesnoj masi.

Slika 1: Pravilna prehrana bitan je čimbenik u održavanju zdravog načina života

Naravno, vrlo je važan i izbor hrane, raznolikost i količina konzumirane hrane te vrijeme konzumacije. Prehrana tako može zadovoljiti djetetove psihološke i fiziološke zahtjeve. Treba biti zdrava, energetski i nutritivno uravnotežena, bogata vlaknima i, ako je moguće, mikrobiološki zdrava, a obroci trebaju uključivati voće i povrće. Dijete i adolescent trebaju osigurati tijelu pet obroka na dan uz izbjegavanje prethodno navedenih grešaka koje smo istaknuli. Često se prehrambene navike prenose s roditelja na svoju djecu, jer roditelji vjeruju da se pravilno hrane. Slično kao kod prehrane, događa se i kod tjelesne aktivnosti. I tu su vidljive navike roditelja, primjerice provode li vrijeme u sjedećem položaju ili su aktivni i brinu se o tjelesnoj kondiciji. Roditelji često žele svoje dijete usmjeriti na zdrav način života, ali ako tako ne žive sami, to je vrlo teško. Roditelji će morati voditi brigu o vlastitim obrascima prehrane i vježbanja zajedno sa svojom djecom.

2.2. Kretanje i prekomjerna tjelesna masa

Uz prehrambene navike, najvažnije je poticati dijete na što više kretanja. Djeca u većini slučajeva oponašaju svoje roditelje zato je važno da im oni budu uzor i da se dovoljno i primjereno kreću. Potrebno je razgovarati s djetetom o tome koji ga sportovi ili sportske aktivnosti najviše zanimaju i onda ga upisati na takvu poslijepodnevnu aktivnost. Djeca su inače sportski aktivna već u vrtiću i školi, ali to je daleko od zadovoljavanja količine tjelovježbe koja bi djeci bila potrebna za zdrav život. Kretanje treba započeti kao igra, a kasnije se dijete može upisati u organiziranu sportsku vježbu, tim, grupu. Sport će djetetu koristiti cijeli život, jer neće biti toliko sklono stresu, imat će jače kosti i pozitivnu sliku o sebi. Tjelesno neaktivnoj djeci koja tek počinju s bilo kojim programom tjelovježbe savjetuje se postupno doseganje te granice produljivanjem trajanja tjelesne aktivnosti. Vrlo često roditelji griješe jer žele prebrzo ostvariti zadane ciljeve. To također dovodi do zahtjeva za prevelikim opsegom tjelesne aktivnosti, koja može biti preintenzivna, što može dovesti do zasićenja vježbanjem, otporom prema sportskim aktivnostima ili čak do ozljeda. Osim utjecaja na

tjelesnu masu, tjelesna aktivnost ima velik broj povoljnih učinaka na mnoge zdravstvene pokazatelje te može značajno smanjiti morbiditet i mortalitet. Vježbanje pomaže u kontroli tjelesne mase, poboljšava regulaciju masnoća u krvi, pomaže u regulaciji tjelesne masti, podiže razinu zaštitnog kolesterola, povećava gustoću kostiju...

Slika 2: Kretanje bi trebalo biti dio djetetove svakodnevice

Obavljanje tjelesne aktivnosti u dječjoj dobi ima značajan utjecaj na životni stil i zdravstveno stanje odraslog pojedinca. Dakle, aktivan način života može pomoći u prevenciji pretilosti u adolescenata i znatno smanjiti ranu smrtnost odraslih. Istraživanja pokazuju da se zdrav stav prema tjelesnoj aktivnosti razvija u djetinjstvu do 12. godine te da tjelesno aktivna djeca, a kasnije i tjelesno aktivni adolescenti i odrasli rjeđe konzumiraju duhanske proizvode i alkohol. Redovita tjelesna aktivnost smanjuje stres, anksioznost i depresiju. Kardiovaskularne (aerobne) vježbe i vježbe jačanja mišića važne su i za djecu i adolescente s kroničnim bolestima, jer smanjuju umor i poboljšavaju kvalitetu života. Briga za redovitu tjelesnu aktivnost djece u početku je ponajprije u domeni roditelja, jer djeca promatraju roditelje, oponašaju ih i uče od njih. Zatim tu su učitelji u odgojno-obrazovnim sustavima (vrtić, osnovna i srednja škola), čija je zadaća da djeca i mladi na redovitoj nastavi i dodatnim sportskim aktivnostima stječu različite motoričke vještine, upoznaju blagotvorne učinke tjelesne aktivnosti i stječu trajne sportske navike. Kod sportske aktivnosti intenzitet i način vježbanja treba prilagoditi dobi djece i adolescenata. Iako se djeca u ranoj dobi više posvećena elementarnim igrama i kretanju, s vremenom pokreti postaju složeniji i motorički zahtjevniji.

3.Zaključak

Prekomjerna tjelesna masa u djece usko je povezana s prehranom i kretanjem. Preporuča se da djeca i adolescenti obavljaju tjelesnu aktivnost umjerenog do visokog intenziteta svaki dan u tjednu najmanje 60 minuta. Blagotvorni učinci vježbanja bit će prisutni samo uz odgovarajući izbor sadržaja i opterećenja. Prije svega, važna je uloga roditelja koji svojim primjerom trebaju pokazati djeci da su od samog početka spremni sudjelovati u njihovoj tjelesnoj aktivnosti. Zato je vrlo važno biti primjer djetetu od rođenja. Da se sve navike iz sporta, zdrave i pravilne prehrane djece razvijaju u skladu s njihovim razvojem i rastom. Djeca i mladi tako će svoje slobodno vrijeme radije posvetiti sportskim aktivnostima. Naravno, tu ulogu imaju i učitelj i odgojno-obrazovni sustav i društvo. Formiranje populacije tjelesno aktivne djece i adolescenata trebao bi biti zadatak i cilj društva u cjelini. Istodobno, svi moramo težiti poboljšanju društvenog odnosa prema tjelesnoj aktivnosti, jer to je jedini način za poboljšanje zdravlja i radne sposobnosti odrasle populacije.

4.Literatura

[1.] T British Journal of sports medicine.

URL:<https://bjsm.bmj.com/content/45/11/866.short>

[2.] ABC zdravja. URL: <https://www.abczdravja.si/gibala-kosti-misice-sklepi/glede-gibanja-smo-malo-izgubili-kompas/>

[3.] Obesity in Children and Teens.URL:

https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Obesity-In-Children-And-Teens-079.aspx

[4.] <https://www.dobertekslovenija.si/wp-content/uploads/2017/10/Smernice-slovenske.pdf>

Stručni rad

SPORTSKE AKTIVNOST UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19

Boštjan Kozel, profesor tjelesnog odgoja
Srednja elektrotehnička i računalna škola Maribor

Sažetak

Kao sportski pedagog smatram da sportske aktivnosti imaju veliki utjecaj i važnost na skladan razvoj čovjeka, ali ne treba zanemariti činjenicu da sportske aktivnosti pozitivno utječu na opću dobrobit samog čovjeka. U školi u kojoj radim sudjelovao sam kao sumentor u istraživačkom projektu, gdje smo analizirali opće tjelesne aktivnosti naših učenika. Prema istraživanju organizacije Slofit, podaci pokazuju pad tjelesne učinkovitosti, kao i pretilost. Stoga smo očekivali da će tjelesna aktivnost naših učenika biti niska. No, kako smo kasnije doznali, stanje na području njihove tjelesne aktivnosti je vrlo loše, ako ne i alarmantno. Tijekom istraživanja autori istraživačkog rada utvrdili su da opće tjelesno stanje mladih nikada nije bilo na tako niskoj razini kao tijekom epidemije. Pretpostavka da su učenici znatno manje tjelesno aktivni dok rade na daljinu nego u školskim satima, očekivano se potvrdila. No, potvrđena je i pretpostavka da postoje velike razlike u tjelesnoj aktivnosti između obrazovnih programa.

Ključne riječi: sport, mladi, tjelesna aktivnost, kretanje, epidemija.

1.Uvod

U ožujku 2020. godine, kada je Vlada Republike Slovenije proglasila epidemiju Covid-19, počelo je učenje na daljinu u Sloveniji. Škole su zatvorene, a djeca i mladi su na sredini školske godine počeli učiti na daljinu. Upute za nastavu tjelesnog odgoja (u daljnjem tekstu TO) i izvođenje zadataka učenici naše škole prvo su dobili e-mailom, a kasnije i online alatom Microsoft Teams. Učenje na daljinu odvijalo se u cijelosti 3 mjeseca, nakon čega je uslijedio ljetni odmor. U rujnu 2020. godine, kada su se učenici počeli postupno vraćati u školu, u aktivu TO-a uočili smo da su se pojedini učenici udebljali i da su u lošoj tjelesnoj kondiciji. Među njima su bili i iznimci, koji su se u školu vratili fizički bolje pripremljeni, ali ih je bilo jako malo. Nakon neformalnog razgovora s pojedinim učenicima, mi u aktivu TO-u došli smo na ideju istražiti koliko su i posebno na koji način učenici bili aktivni dok su radili na daljinu. Budući da je uočen utjecaj posljedica njihove neaktivnosti, željeli smo saznati koliko su vremena posvetili sportskim aktivnostima tijekom epidemije. Zanimalo nas je i postoji li razlika između njihove aktivnosti između nastave na daljinu i nastave u školi te postoji li povezanost tijekom trajanja sportske aktivnosti prema smjeru njihovog programa školovanja.

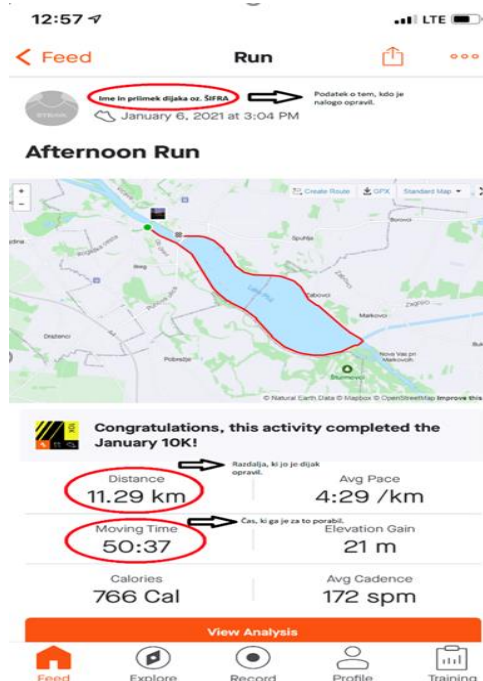
2.Učinci i značaj kretanja

Pokret za čovjeka predstavlja komponentu kroz koju se opušta. Njime otklanja negativne posljedice današnjeg ubrzanog, konzumerističkog načina života, a prije svega neutralizira negativne posljedice stresa koje nastaju kao nusprodukt takvog načina života. A upravo uz kretanje povezujemo zdrav način života, kroz koji pojedinci žive kvalitetnije. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) preporučuje da djeca i mladi u dobi od 5 do 17 godina budu tjelesno aktivni najmanje 60 minuta svaki dan. Intenzitet tjelovježbe treba biti umjeren do visokog intenziteta, jer to povoljno utječe na njihovu kardiovaskularnu i mišićnu učinkovitost. [4] Uz pomoć tjelesne aktivnosti, pozitivno utječemo na razvoj mladih. Rezultati se pokazuju na smanjenju udjela tjelesne masti i njihovoj općoj izdržljivost. Sve je više dokaza da redovita tjelesna aktivnost u djetinjstvu također utječe na dječji kognitivni razvoj. U jednoj studiji istraživači su otkrili da fizički bolje pripremljena djeca imaju veći volumen dorzalnog striatuma. To je regija koja je važna za regulaciju pažnje. [1] Istraživanja također pokazuju da aerobna tjelovježba utječe na povećanje koncentracije i smanjenje impulzivnosti djece. U studiji u kojoj su se djeca bavila kognitivnim zadacima koji su zahtijevali veliku koncentraciju, tjelesno aktivnija djeca su točnije, ponekad čak i brže, odgovorila od manje tjelesno sposobne djece. Rezultati pokazuju da su fizički aktivna djeca bolja u filtriranju nebitnih informacija kod rješavanja zadataka, jer ta djeca bolje zadržavaju informacije u memoriji. [1] Tjelesna aktivnost značajno doprinosi smanjenju znakova anksioznosti. Stoga je tjelesna aktivnost važan čimbenik u održavanju i vraćanju mentalne ravnoteže. »Bolje psihičko stanje uvjetovano je dobrim tjelesnim zdravljem i dovoljnom tjelesnom fleksibilnošću, i obrnuto.« [5]

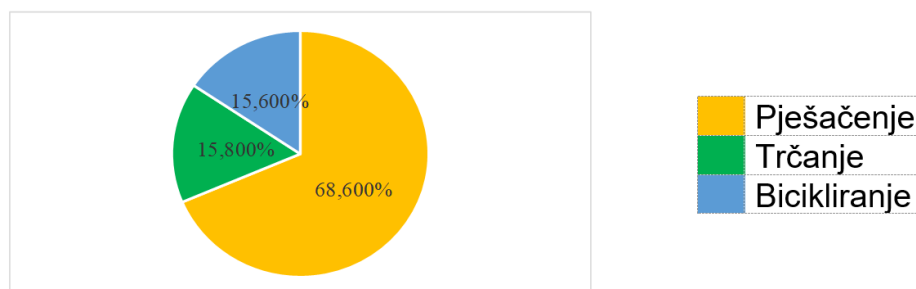
2.1 Tjelesna aktivnost srednjoškolaca i epidemija

Slovenska vlada je 12. ožujka 2020. proglasila epidemiju COVID-19 i donijela niz mjera usmjerenih na suzbijanje širenja zaraze. Te mjere uključivale su zatvaranje škola, zabranu organiziranog bavljenja sportom, zabranu korištenja igrališta i okupljanja na javnim mjestima. Nakon prestanka epidemije, 15. svibnja 2020., mjere su djelomično ublažene, a nekim učenicima je postupno omogućen povratak u školu. Zbog zatvaranja škola u travnju i svibnju one nisu mogle provoditi redovito praćenje tjelesnog i motoričkog razvoja djece (SLOfit sportsko-obrazovna kartica), ali je više od 100 osnovnih škola ipak uspjelo izmjeriti djecu u svibnju i lipnju. Slovenija je tako uz pomoć škola stekla uvid u posljedice ograničavanja tjelesne aktivnosti na djecu tijekom proglašenja epidemije. [2] Kada je epidemija proglašena, javni život je potpuno stao. Kretanje je bilo jako ograničeno, što je, nažalost, ostavilo velike posljedice na mlade. Provjeravajući tjelesnu aktivnost učenika naše škole, dvoje mladih istraživača koristilo se podacima mobilne aplikacije Strava. Prema uputama TO aktiva, učenici su na svoje pametne telefone instalirali mobilnu aplikaciju putem koje su kreirali svoj kodirani školski profil. Tijekom obavljanja zadataka telefonom su snimali i obavljali fizičku aktivnost. Prema uputama koje su dobili e-mailom, zadatke su obavljali najmanje jednom

tjedno, a birali su aerobnu tjelesnu aktivnost po vlastitom izboru, pri čemu su birali između hodanja, trčanja, vožnje bicikla ili treninga snage. Tijekom vježbe istovremeno su bilježili udaljenost i vrijeme, a potom prikupljene podatke prosljeđivali svojim profesorima e-mailom. Dobivene podatke mladi istraživači analizirali su koristeći Excel. Uz upitnik kreiran u online učionici Google Classroom, naknadno su saznali kako su učenici doživjeli učenje na daljinu i kako su se osjećali u vezi s tim.

Slika 1: Primjer snimke zaslona telefona nakon dovršetka aktivnosti

Slika 2: Udio najčešćih aerobnih fizičkih aktivnosti

Sovec i Weingerl (2021.) zaključili su da gotovo 69% svih učenika preferira hodaње kao svoju aktivnost. Tijekom mjera protiv korone ova je aktivnost svima bila najlakše dostupna, ali u isto vrijeme nije zahtijevala vježbanje visokog intenziteta. Biciklizam i trčanje učenici su odabrali u gotovo jednakim omjerima, što je bilo preostalih 30%. Gimnazijalci su najviše vremena provodili na sportskim aktivnostima, u prosjeku 41 minutu tjedno. Učenici tehničkih škola bili su aktivni u prosjeku 30 minuta tjedno. Najmanje vremena sportskim aktivnostima posvetili su učenici stručnih škola, koji su na sportsko opuštanje u prosjeku trošili 22 minute tjedno. Tijekom nastave u školi oko 60% učenika bilo je aktivno više od sat vremena dnevno, dok je tijekom nastave na daljinu ostalo samo 40%. Također su zaključili da se tijekom nastave u školi više od 80% učenika bavi sportom minimalno tri dana u tjednu. Tijekom učenja na daljinu udio istih se smanjio za oko 20%. [2] Smanjenje tjelesne aktivnosti kod

mladih ne samo da uzrokuje smanjenje tjelesne učinkovitosti, već uzrokuje i negativne – nezdrave promjene tjelesnog sastava i nutritivnog statusa uz neadekvatne prehrambene navike. [4]

3.Zaključak

Podaci Svjetske zdravstvene organizacije (izvješće SZO iz 2012.) pokazuju da više od polovice dječaka i djevojčica u dobi od 11 do 15 godina u Sloveniji ne postiže preporučenu razinu tjelesne aktivnosti. U srednjoj školi situacija se samo pogoršava. [4] Analizom podataka Sovec i Weingerl su utvrdili da su učenici u vrijeme epidemije bili znatno manje tjelesno aktivni nego inače. Smanjili su broj dana tjelesne aktivnosti, a skratili vrijeme opterećenja tijekom same aktivnosti. Čini se da danas mladima fizički napor postaje stran, da ga ne prihvaćaju i manje su spremni nositi se s njim. Možda bismo čak mogli tvrditi da mnogim mladim ljudima fizički napor više nije vrijednost. [4]Možemo zaključiti da nam je analiza dala uvid u tjelesnu aktivnost učenika naše škole. S obzirom na to da smo potvrdili predviđanja o njihovoj smanjenoj tjelesnoj aktivnosti, smatramo da ih trebamo osvijestiti o pozitivnim učincima redovitog vježbanja. Podizanjem svijesti o važnosti kretanja želimo da današnja mladež osvijesti važnost redovite tjelesne aktivnosti za kvalitetu života pojedinca.

4.Literatura

[1.] Inštitut za medicinu in šport. URL: <http://www.i-ms.si/>

[2.] SLOfit [internet]. Ljubljana: SLOfit; 2020 Okt [cited 2022 Jan 25]. Available from: https://www.slofit.org/Portals/0/Clanki/COVID-19_razvoj_otrok.pdf?ver=2020-09-24-105108-370

[3.] Sovec M., Weingerl N. (2021). Športna aktivnost dijakov naše šole v času šolanja na daljavo. Maribor: Srednja elektro računalniška šola.

[4.] Škof, B., et al. (2016). Šport po meri otrok in mladostnikov: Pedagoški, didaktični, psiho-socialni, biološki in zdravstveni vidiki športne vadbe mladih. Ljubljana: Fakulteta za šport

[5.] Tomori, M. (2002). Duševno zdravje mladostnika. Zdrava šola 1, 13–14.

Stručni rad

OSNOVNA OBILJEŽJA MODERNE ŠKOLE

Alja Benkoč Sušnik
OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Škola je početni korak u obrazovnom procesu i formiranju osobnosti. Njezina je glavna zadaća dati učeniku minimum znanja i vještina koje će mu omogućiti samostalan život. Današnji se svijet ubrzano mijenja pa društvo ima visoke zahtjeve prema suvremenoj školi. Danas je teško zamisliti školu bez ozbiljne materijalno-tehničke osnove. Ovdje treba spomenuti sposobnost rada s računalnom opremom, korištenje interneta i osnove pronalaženja relevantnih informacija. Moderna škola je visokotehnološki kompleks učenja u kojem se tehnički alati za učenje kombiniraju s novim nastavnim tehnologijama. Jedan od glavnih zadataka moderne škole je podučavanje djece kreativnim vještinama. Ipak, koliko god tehnička opremljenost škole bila bi savršena, glavni teret poučavanja i obrazovanja djece snose učitelji.

Ključne riječi: moderna škola, podučavanje, tehnologija, nastava, inovativnost

1.UVOD

Današnji školski sustav, posebice obvezne osnovne škole, vuče korijene iz druge polovice 18. stoljeća. U Sloveniji, kao i drugdje u svijetu, najuspostavljeniji sustav temelji se na sljedećim pretpostavkama: da su djeca uključena u školu s određenom dobi, da se od njih očekuje prelazak iz nižeg u viši razred te da su nastavni planovi i programi skup temeljnih znanosti i vještina koje su u središtu nastave. Posljednji važan dio, dakako, je procjena znanja i na kraju, ali ne manje važno, discipliniranje i standardizacija. Kritičari ističu da se većina školskih sustava diljem svijeta još uvijek temelji na industrijskom modelu – modelu masovne potrošnje i proizvodnje; s jedne strane, škole nude paketno i standardizirano znanje, a s druge strane, stručna radna snaga dolazi iz škola kao na pokretnoj traci [1]. Opisano shvaćanje škole više ne odgovara zahtjevima današnjice. Učenike shvaća kao pasivne primatelje znanja, umjesto da ih potiče da postanu aktivni tragači i kreatori znanja. Istodobno, takav sustav provjerava zapamćeno znanje pojedinca, umjesto njegove praktične upotrebe. Mjeri znanje pojedinca, a ne potiče zajedničko rješavanje problema. Većina nastavnih planova i programa za osnovne škole ne razlikuje se značajno od nastavnih planova i programa razvijenih i korištenih između 1870. i 1930. Nesumnjivo, detalji, informacije, sadržaj i naglasci su se promijenili, ali jezgra školskih kurikuluma ostaje uglavnom slična. Promjene se događaju uglavnom u načinu na koji se pojedini sadržaji premještaju u niže razrede, sve je više podataka i informacija i samog znanja koje bi trebali dati učitelji, a dječji mozak jednostavno apsorbirati. Zbog neusklađenosti školskog sustava s društvom koji se ubrzano razvija, nastaje paradoks – podataka i informacija je sve više, a djeca i mladi stvarno znaju sve manje. To se najčešće događa zato što se preneseno znanje ne stavlja u kontekst i nije smisleno; ponekad je čak previše apstraktan za razvoj kognitivnih sposobnosti [1]. Trenutačno je u punom zamahu četvrta industrijska revolucija koja se odvija s napretkom umjetne inteligencije, virtualne stvarnosti, robotike, biotehnologije i nanotehnologije. U vanjskom svijetu različite znanosti i tehnologije se spajaju jedna s drugom, čime se brišu granice između materijalnog, biološkog i virtualnog svijeta. Učenje u učionici, na način odvojenih predmeta i strogo ograničenih sadržaja, ne priprema današnje učenike za vanjski svijet [1].

2.OSNOVNE KARAKTERISTIKE MODERNE ŠKOLE

Moderna škola, posebice osnovna škola, iznimno je važna za pojedinca i za njegov prijelaz iz djetinjstva u odraslu dob. Škola bi se trebala prvenstveno baviti obrazovanjem, ali u stvarnosti se taj proces i odgoj ne mogu strogo odvojiti. Stoga je važno kako škola vodi učenika do stjecanja znanja i koje vrijednosti mu nudi u daljnjem akademskom i cjeloživotnom učenju kako bi se pripremio za postojeće tržište rada [4]. Škola 21. stoljeća mora se usredotočiti na kompetenciju kritičkog mišljenja, rješavanja problema, suradnje i kreativnosti, što je naravno podržano digitalnom pismenošću. Od ključne su važnosti viši kognitivni procesi s kojima naučeno i smisleno znanje koristimo na fleksibilan i kreativan način. Osim znanja o sadržaju, suvremeni koncepti znanja fokusiraju se na vještine i sposobnosti kao što su:

- sposobnost kritičkog mišljenja,
- sposobnost samostalnog pretraživanja i kritičke procjene informacija,
- sposobnost korištenja informacija u različitim situacijama,
- sposobnost rada u grupi ili timu radi postizanja zajedničkih ciljeva,
- te sposobnost korištenja informacijske i komunikacijske tehnologije.

Obrazovni plan koji bi primjenjivao suvremene koncepte znanja stoga bi se trebao temeljiti na različitim značajkama. Prva od njih je da bi okruženje za učenje trebalo staviti učenje u prvi plan kao primarnu aktivnost u kojoj je snažan fokus na učenika. Iznimno je važno strukturirano i dobro planiranje koje zahtijeva visoku razinu profesionalizma, a ostavlja dovoljno prostora za istraživanje i autonomno učenje. Okruženje za učenje osjetljivo je na individualne i grupne razlike iz kojih učenici izlaze prema predznanju, motivaciji i sposobnostima, stoga treba istaknuti ulogu potpune personalizacije. No, to se može dogoditi

samo ako se smanji broj učenika u učionicama kako bi nastavnik mogao više pažnje posvetiti pojedincima. Inkluzija danas također igra važnu ulogu, prepoznajući razlike između pojedinaca i skupina te omogućavajući uključivanje i najslabijih učenika. Posljednja važna značajka je, međutim, društvenost učenja, koja ima bit u tome što je dio okruženja za učenje i učenje izravno povezano sa zajednicom [2]. Da bismo ostvarili sve odgojno-obrazovne ciljeve i kompetencije potrebne u suvremenoj školi, potreban nam je, između ostalog, pristup obrazovnim resursima, odgovarajuća didaktička izobrazba učitelja i, na kraju, ali ne i najmanje važno, snažna podrška tehnologije. Stoga je riječ o holističkom ili cjelovitom pristupu obrazovanju, gdje stvaranje inovativnih okruženja za učenje također igra važnu ulogu [3].

2.1 Oblici i metode učenja

Današnja nastava je učinkovita kada su metode i oblici poučavanja takvi da potiču mentalnu aktivnost učenika, samostalno učenje i uključuju informacijsko-komunikacijsku tehnologiju. Marentić Požarnik ističe da učitelj treba koristiti metode učenja i oblike rada za povezivanje ciljeva i sadržaja učenja, pritom vodeći računa o razvojnim i individualnim karakteristikama svakog učenika. Na taj se način osigurava konstruktivna povratna informacija u procesu učenja, a samo znanje mora se provjeravati i vrednovati na stručno primjeren način. Suradničko učenje postaje sve važnije za učenike, gdje uče o prednostima grupnog rada. O principu suradnje govorimo kada se nastava odvija u malim grupama, radi postizanja zajedničkog cilja. Rad se mora organizirati na početku učenja tako da svaki član ima priliku postići najveći učinak učenja i istovremeno pomoći drugima da postignu svoj maksimum. Središnja je interakcija u grupi koju vodi i usmjerava učitelj, koji također nudi pomoć ako je pojedincima ili grupama potrebna. Empirijski je dokazano da je suradničko učenje učinkovitije od individualnog učenja s kognitivnog, socijalnog i motivacijskog stajališta [2].

2.2 Međupredmetno povezivanje

Međupredmetno povezivanje također se pokazalo iznimno kvalitetnom i produktivnom, jer se radi o holističkom didaktičkom pristupu u kojem se spajaju znanja, sadržaji i vještine učenja. U međupredmetnom povezivanju didaktički pristup je svestran; znanja, sadržaji i vještine učenja se povezuje horizontalno i okomito. U holističkom obrazovanju potiče se samostalno i aktivno stjecanje iskustava učenja i odvija se u sveobuhvatnoj aktivnosti učenika, jer uključuje njegove kognitivne, emocionalne i fizičke funkcije. Međupredmetnom povezivanju pristupamo na dva načina: obrazovno-materijalno (ovdje se fokusiramo na školsko gradivo) i procesno-ciljano (bitan je sam proces učenja). Takvo povezivanje uzima u obzir učenikovo predznanje, stavove, očekivanja, emocije i socijalnu komponentu. Zagovornici ovakvog načina poučavanja oslanjaju se na uvide u način rada ljudskog mozga. Naime, interdisciplinarnim pristupom učenici uče rješavati probleme u stvarnim situacijama, pa im je takvo učenje puno korisnije za daljnji život. Na taj način nastava postaje problemska i razvija konkretno kritičko mišljenje kod učenika. Naravno, nije svaki predmet prikladan za ovakav način rada, ali mogućnosti interdisciplinarnog povezivanja vide se u nastavnim planovima i programima pojedinih predmeta, gdje možemo vidjeti koji su predmeti najbolje povezani, a koji sadržaji se mogu povezati na način da se postignu ciljevi učenja. Organizacijski gledano, međupredmetno povezivanje puno je lakše u nižim razredima osnovne škole, točnije od prvog do petog razreda, jer većinu predmeta predaje jedan učitelj. U šestom razredu i u trećoj trijadi interdisciplinarni pristup zahtijeva mnogo više organiziranosti, dogovora i koordinacije među pojedinim učiteljima [2]. Dobar primjer međupredmetnog povezivanja je obrazovna tema koja se povezuje sa sojeničarima. U sklopu nastave slovenskog jezika učenici mogu razgovarati o literarnom tekstu *Bobri (Dabrovi)*; u likovnoj umjetnosti mogu napraviti sojenice; u glazbenoj umjetnosti mogu stvarati ritmove i glazbu kamenjem i drugim alatima; u matematici se podaci mogu prikupljati i obraditi, ali se mogu i orijentirati na vremenskoj crti povijesti; mogu pripremati jela u nastavi domaćinstva ili naučiti tkati po metodi sojeničara. Međupredmetno povezivanje nije lak cilj, jer zahtijeva aktivno ažuriranje kurikuluma za pojedine predmete, uz potrebu da učitelji pronađu zajednički jezik i prilagode

načela. Potrebno je jasno i nedvosmisleno definirati međusobne odnose i interakcije između pojedinih predmeta, te naravno voditi računa o postojećem nastavnom planu i programu. Postoji nekoliko različitih stupnjeva povezanosti. Mogu se odvijati unutar predmeta (nastavnik sustavno povezuje pojmove, sadržaje, vještine ...), između predmeta (mogu biti samostalno u okviru vremenske koordinacije ili zajedničkog planiranja) ili u kontekstu međupredmetnog povezivanja (učenik samostalno povezuje stečeno znanje, ali pre svega na višim razinama obrazovanja) [4].

2.3 Inovativna okruženja za učenje

Inovativna okruženja za učenje, podržana informacijskom i komunikacijskom tehnologijom, pokazala su se sve važnijim alatima, osobito u vrijeme pojave koronavirusa. U konačnici, tehnologija je temelj svih pedagoških promjena u inovativnim okruženjima za učenje. Suvremeni kompetentni učitelj je uspješniji, kreativniji i inovativniji korištenjem informacijske i komunikacijske tehnologije, svjestan je zakonskih i etičkih načela sigurne i odgovorne uporabe tehnologije te koristi valjane i pouzdane podatke [2]. Učinkovito IKT poučavanje može pomoći učenicima u kognitivnoj obradi bez preopterećenja njihovog kognitivnog sustava. U ovom slučaju cijeli proces usmjeravamo na bitnu obradu samo stvarno važnih informacija i tako podržavamo generativnu obradu [3]. Danas već postoje uhodane online učionice u nastavi, u našim školama posebice programski paket **Moodle** i **Google Učionica**. U oba slučaja učitelj može objavljivati materijale, zadavati zadaću, priložiti video zapise s objašnjenjima, postavljati fotografije proizvoda i razgovarati sa svojim učenicima u sobi za razgovor. Učitelj može pratiti i pregledavati aktivnosti učenika, pregledavati domaću zadaću i davati povratne informacije učenicima i tako dalje. Popularni su i konferencijski sustavi **Zoom** i **Microsoft Teams** koji su namijenjeni organiziranju sastanaka, predavanja te uspostavljanju kontakata s učenicima ili komunikaciji i suradnji samih učenika. Google također omogućuje grupni rad, posebno u **Google Slides** i **Google Forms**, gdje možemo dizajnirati različite prostorije koje sadrže savjete iz različitih predmetnih područja, a učenici moraju zajedno rješavati izazove u grupama te zajedničkim znanjem i suradnjom doći do konačnog rješenja. **Kahoot!** je također popularan alat za učenike, gdje možemo kreirati kvizove, rasprave i upitnike. Ovim alatom ponavljamo i učvršćujemo znanje na atraktivan način, jer je kviz moguće riješiti samostalno ili u obliku razrednog natjecanja. Sličan online alat je **Worldwall**, koji osim kvizova i križaljki nudi igre. Zajedničko stvaranje omogućuje i usluga **Padlet** koja je u obliku bijele ploče koju kreira učitelj. Učenici mogu zajedno stvarati na ovoj ploči – pisati, dijeliti fotografije, video zapise i komentare. **Nexto** je sjajna aplikacija za međupredmetno povezivanje, koja nudi multimedijско iskustvo s elementima proširene stvarnosti. Učenici mogu virtualno otići na izlet u različita mjesta u Sloveniji i kroz aplikaciju upoznati kulturne, prirodne i povijesne karakteristike pojedinih mjesta [2].

3. Zaključak

Promijenjeni društveni, tehnološki i ekonomski uvjeti zahtijevaju i promjene u području obrazovanja, gdje tehnologija, koja postaje jedan od samorazumljivih čimbenika u nastavi i učenju, ima sve značajniju ulogu. [3]. Škole polako nadilaze tradicionalne okvire, gdje su učenicima i studentima prenijele standardizirano i ukalupljeno znanje, a da ga ne obrađuju u širem, kohezivnom kontekstu. Danas se taj sustav polako mijenja, posebno na inicijativu aktivnijih nastavnika. Do izražaja dolazi važnost kritičkog prosuđivanja pojedinca, učenje učenja i njegove kompetencije u području informacijske i komunikacijske tehnologije. Nastavnici sve više daju vrijednost i naglasak na međupredmetnom povezivanju, jer na taj način učenici povezuju pojedinačne informacije u integrirano znanje, pri čemu prednjače ne samo naučena teorijska znanja, već i povezanost tih znanja s trenutnim uvjetima i općim životom. Ove promjene nisu se dogodile preko noći i zapravo su rezultat sve bržeg tempa života, gdje je širok izbor informacija uvijek pri ruci zahvaljujući modernoj tehnologiji. Danas, dakle, nema potražnje za učenicima koji su puni nekih općih (ili specifičnih) informacija, nego

postoji potražnja za učenicima koji su sposobni sami pronaći aktualne informacije te ih kritički vrednovati i stavljati u novi kontekst. Učitelji stoga imaju ulogu usmjeravanja učenika na kritičko razmišljanje i što je moguće više osposobljavanje u području informacijske i komunikacijske tehnologije, koja trenutno oblikuje našu budućnost. Stoga je vrlo važno koristiti različite IKT alate u nastavi, kao i promovirati korištenje izvan nastave, naravno u akademске svrhe. Djelovanje u školama mora se temeljiti na didaktičkim principima koji su trenutno aktualni, ali je potrebno voditi računa i o specifičnostima rada, što zahtijeva sve veću individualizaciju i diferencijaciju u svim školama. Metode i oblike rada stoga je potrebno stalno prilagođavati situacijama u pojedinim razredima. U suvremenoj školi učitelj mora biti spreman za visoke kriterije rada te se ujedno stalno stručno obrazovati i slijediti nove smjernice kako na tržištu rada tako i u školi. Naime, u današnjem društvu bitno je da poznaje sve nove pedagoške smjernice, didaktičke metode i IKT alate koji su mu dostupni.

4 Literatura

- [1.] Musek Lešnik, K. (2019). *Nekateri izzivi sodobne šole: Kako deluje šola*. Pozitivna psihologija in pozitivna edukacija. <https://www.abced.si/post/nekateri-izzivi-sodobne-%C5%A1ole-kako-deluje-%C5%A1ola>
- [2.] Samida Cerkl, S. (2021). Sodobni izzivi izobraževanja na daljavo v okviru medpredmetnega povezovanja in inovativnih učnih okolij. *Uporabna informatika*, 29 (2), 76–82.
- [3.] Flogie, A. (ur.). (2019). *Inovativna pedagogika: Priporočila pri izbiri tabličnih računalnikov v inovativnih učnih okoljih*. Maribor, Zavod Antona Martina Slomška. <https://en.calameo.com/read/005830753a0d82ceaf048>
- [4.] Kerin, A. (2019). *Medpredmetno povezovanje kot eno temeljnih didaktičnih načel sodobne šole pri pouku slovenščine in sociologije v poklicnih srednjih šolah*. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. https://slov.si/dipl/kerin_ana.pdf

Stručni rad

PODRŠKA OD STRANE RODITELJA I UČITELJA ZA UKLJUČENOST DJECE U STEM OBRAZOVANJE

Bruno Bešlić, mag. educ. polytechn. et inf.
Prirodoslovno-matematički fakultet u Splitu
doc. dr. sc. Anna Alajbeg
Prirodoslovno-matematički fakultet u Splitu

Sažetak

Cilj ovoga rada bio je ispitati i analizirati dobivaju li učenici sedmih i osmih razreda podršku od strane roditelja i/ili učitelja informatike i tehničke kulture za STEM područja. U istraživanju je sudjelovalo 100 učenika sedmih i osmih razreda iz osnovne škole Vjekoslava Paraća Solin. Korišteni su sljedeći mjerni instrumenti: Skala osnovnih informacija i Skala Roditeljska i/ili učiteljska podrška. Rezultatima istraživanja utvrđeno je da se 32 % ispitanika slaže s tvrdnjom da ih učitelji informatike potiču na zanimanje za STEM-om, a 31 % ispitanika slaže se s tvrdnjom da ih učitelji tehničke kulture potiču na zanimanje za STEM-om. Utvrđeno je da najveću podršku za STEM učenici ne dobivaju od roditelja i učitelja, već su sami sebi najveća podrška (40 %). Učitelje informatike i tehničke kulture bi trebalo educirati i motivirati da prepoznaju važnost STEM područja i potaknu djecu u istome, ali i roditelje koji uz učitelje predstavljaju ključni faktor u odgoju i obrazovanju djeteta i mogu puno više doprinijeti kako u izvannastavnim tako i u izvanškolskim STEM aktivnostima svoga djeteta. To će pridonijeti i većem zadovoljstvu, ali i interesu učenika za STEM-om.

Ključne riječi: STEM, STEM obrazovanje, podrška roditelja, podrška učitelja

1. UVOD

STEM područje izaziva sve više pozornosti prije svega zbog činjenice da su zanimanja iz okvira STEM područja deficitarna, a samim time i više plaćena nego ostala zanimanja. To je visoko profitabilno područje u kojem je potencijal za napredak izuzetno velik, kako kod nas tako i u ostatku svijeta. Akronim STEM (eng. *science, technology, engineering and mathematics*) danas je naširoko prihvaćen i univerzalno se koristi kako bi se njime označilo posebno područje znanja i spoznaja, a oblikovala ga je Američka zaklada za znanost (eng. *National Science Foundation- NSF*) [16]. Što se tiče prijevoda akronima STEM, ni poslije sedam godina od kad se pojavio akronim STEM, ne postoji svima prihvatljiv prijevod za S - *science*, T- *technology*, E- *engineering* i M- *mathematics*. Jedino prijevod za matematiku nije sporan, jer u svim jezicima znači isto. Ispravan prijevod STEM-a na hrvatski jezik, [14] obuhvaća četiri samostalna područja: 1. prirodne znanosti, 2. tehniku, 3. informatiku i 4. matematiku [14]. Društvo i kultura imaju veliki utjecaj na pojedinca. STEM obrazovanje za cilj ima poticati sve dobne skupine i oba spola na bavljenje informacijsko-komunikacijskim tehnologijama, studiranjem grana iz područja STEM-a, te rušenjem predrasuda i stereotipa oko STEM-a. Također mnogi strani i domaći autori ukazuju kako i školski uspjeh i SES igraju bitnu ulogu u razvoju učenika za STEM područjem. Posljednjih trideset godina provedeno je jako puno istraživanja te postoji velik broj dokaza o tome kako su djevojčice puno uspješnije i to ne samo u obrazovanju općenito, već i u predmetima u kojima su dječaci tradicionalno smatrani puno uspješnijima, kao npr. matematika, informatika, tehnička kultura [9]. U vrtićkoj dobi i dječaci i djevojčice imaju jako slične interese za STEM, ali ta razlika se počinje pojavljivati u osnovnoj školi, odnosno već ju je moguće prepoznati u četvrtome razredu. Odrastanjem djece i prelaskom u više razrede osnovne škole dolazi do pada u općem interesu učenika, no razlike se sve više počinju javljati između djevojčica i dječaka, kako u interesu tako i u doživljavanju STEM područja. Nekoliko je istraživanja pokazalo da su viši razredi osnovne škole, tj. razdoblje djece oko trinaeste godine života učenika, ključno razdoblje za formiranje i strukturiranje interesa za STEM područjem [8]. Na učeničko samopoimanje, samoeфикаsnost i samopouzdanje vezano za STEM školske predmete veliki utjecaj imaju i roditelji [10]. Isti autori navode da ono što predstavlja problem je stereotipno uvjerenje roditelja iz kojeg proizlazi nadmoć djevojčica u odnosu na superiornost dječaka, premda u kognitivnim sposobnostima djevojčice nimalo ne zaostaju za dječacima. Govoreći generalno, roditelji smatraju znanost zanimljiviju dječacima, nego djevojčicama, tj. imaju više povjerenja u sposobnost njihovih sinova nego kćerki da se bave znanosti. No, ako pak djevojčice pokažu interes za neki od STEM školskih predmeta, one ne samo da su u tom slučaju (za razliku od dječaka) intrinzično motivirane, već njihov interes potiče i roditelje da se aktivno uključe, što nije slučaj kod dječaka [7].

1.1. Roditeljska i/ili učiteljska podrška za STEM

U edukaciji djeteta, tj. u odgojno-obrazovnom sustavu podrška učitelja i roditelja od ključne su važnosti. Uključenost roditelja i njihovi stilovi odgoja igraju jako bitan faktor za djetetov budući interes u STEM-obrazovanju [11] [15]. Za razvijanje STEM interesa kod djece, stav roditelja prema znanosti je važniji, nego njihova uključenost u samo STEM obrazovanje [4]. U istraživačkom projektu Sjrberga iz 2002. godine pokazalo se da učenici koji dolaze iz manje razvijenih država, ne samo da imaju pozitivniju sliku, već većinom imaju i idealiziranu sliku o znanosti te znanstvenicima, tj. općenito o STEM području [8]. Roditelji koji su visoko obrazovni stvaraju pozitivnu klimu za obrazovanje njihove djece i to još od vrtićke dobi, potičući ih, osiguravajući im brojne aktivnosti i resurse [13]. S druge pak strane, djeca koja odrastaju u obiteljima čiji roditelji nisu visoko obrazovni, odnosno čiji roditelji imaju slabiji socioekonomski status i sama imaju niže nastojanje za obrazovanje. Djeca visokoobrazovnih roditelja imaju veće šanse da završe srednju školu, a u konačnici i fakultet [1]. Neka istraživanja su pokazala da ako majka ima završeni veći stupanj obrazovanja, njena djeca će imati veće šanse da i ona budu visoko obrazovani u budućnosti. Majka je ta koja je odgovorna za kognitivno poticanje atmosfere u obitelji [24]. Istraživanja [25] su pokazala da

STEM zanimanje roditelja može pozitivno djelovati na ishode u STEM području kod adolescenata, kao što su interes za STEM školske predmete [2] [17], interes i aspiracije za STEM karijere [4] [5] [19], vjerojatnost odabira fakulteta u STEM području [22], vjerojatnost diplomiranja u STEM području [12] te vjerojatnost da će dijete u odrasloj dobi obavljati posao u STEM domeni [12]. Istraživanja su pokazala da je roditeljski pritisak negativan, tamo gdje je podrška roditelja pozitivno povezana s različitim školskim ishodima, kao što su školski angažman, motivacija i postignuća [18]. Međutim, samo nekoliko studija detaljno istražuje percepciju dječaka i djevojčica o pritisku/podršci majke i oca. To bi moglo biti osobito bitno kada je riječ o postignućima djevojčica i dječaka u STEM predmetima, jer djevojčice i dječaci mogu imati različite koristi od roditeljskog pritiska/podrške u pogledu postignuća u STEM predmetima i obrnuto. Rezultati pokazuju da postoje spolne razlike u međudjelovanju ocjena učenika iz matematike, biologije i njihovoj percepciji roditeljskog pritiska i podrške budući da podrška majke igra središnju korisnu ulogu za postignuća djevojčica u STEM predmetima, kao i za druge roditeljske varijable tijekom vremena, dok je za dječake podrška majke negativno povezana s matematičkim uspjehom tijekom vremena. Asocijacije unutar vremena nadalje pokazuju da dječaci, za razliku od djevojčica nemaju koristi od bilo kakve roditeljske potpore u pogledu njihovog uspjeha u matematici ili biologiji. Konačno, rezultati sugeriraju da je odnos između STEM postignuća adolescenata i roditeljskog pritiska/podrške više jednosmjernan nego dvosmjernan tijekom vremena [18]. Rezultati dosadašnjih istraživanja [27] pokazali kako su roditelji ti koji su uglavnom uključeni u školovanje svoje djece, odnosno više su uključeni u aktivnosti kod kuće nego u aktivnosti u školi, kao i to da su roditelji učenika nižih razreda više uključeni u školovanje od roditelja učenika viših razreda. Što se tiče povezanosti učeničke motivacije i roditeljske uključenosti u školovanje, pokazalo se da veća roditeljska uključenost znači i veću učeničku motivaciju, odnosno motivaciju koja je više regulirana iznutra. Učiteljsko zanimanje je ono zanimanje na koje se najčešće reflektiraju promjene u društvu te se od učitelja traži stalno, cjeloživotno učenje, da savladava nove vještine, steče nove kompetencije u raznim područjima, a ne samo u onima vezanim za svoju struku, već kompetencije koje će mu biti korisne za rad s djecom, a sve češće i za rad s roditeljima svojih učenika. Od profesionalnog učitelja se očekuje da se uspješno nosi sa svim izazovima suvremenog društva. Ta zadaća koja, je jako zahtjevna, ne dijele je samo učitelji, već i roditelji, a oboje imaju isti cilj, a to podrazumijeva njihovo partnerstvo, međusobni odnos i razumijevanje, uvažavanje, poštovanje i kvalitetnu suradnju, a sve to za dobrobit djeteta, odnosno učenika [20]. Jedan od ključnih čimbenika odgoja i obrazovanja je ozračje pozitivnog odnosa između učitelja i učenika, a posebno za učenike s emocionalnim teškoćama i/ili teškoćama u ponašanju [23]. Učitelj motivira učenike na način da jača njihovo samopoštovanje, organizira aktivnosti učenja te daje korisne povratne informacije u vezi onoga što podučava. Isti Autor navodi da učitelj pomaže učeniku da usvoji učinkovite strategije učenja. Zadatak svakog učitelja je da pokuša stvoriti sigurno i poticajno okruženje za svakog učenika [6]. Ono što roditeljima predstavlja životnu ulogu to je učiteljima profesionalna uloga [20].

2. METODOLOGIJA

Svrha ovog istraživanja jest doprinijeti boljem razumijevanju uključivanja djece u STEM obrazovanje.

2.1. Cilj

Cilj ovoga rada je ispitati i analizirati dobivaju li učenici sedmih i osmih razreda podršku od strane roditelja i/ili učitelja informatike i tehničke kulture za bavljenje STEM područjem.

2.2. Populacija i uzorak

U istraživanju je ukupno sudjelovalo N=100 učenika sedmih (N=55) i osmih razreda (N=45), a od toga je 52 % (N = 52) je učenica i 48 % (N = 48) učenika. Najviše ispitanika, njih 51 % ima 13 godina, 38% ispitanika ima 14 godina, a 11% ispitanika ima 12 godina. Od ukupnih 100 ispitanika (N = 100), koji su sudjelovali u ovome istraživanju, najveći broj je u prošloj

školskoj godini ostvario kao završni školski uspjeh ocjenu vrlo dobar (46 %) i odličan (35 %), a znatno manje ih ima dobar (15 %) i dovoljan (1 %) završni školski uspjeh.

2.3. Način prikupljanja podataka

Zatražena je i pisana suglasnost roditelja djece koji pohađaju škole u kojima je prethodno dobivena Suglasnost ravnatelja škola. Sa stručnim suradnicima i razrednicima dogovoreno je da na roditeljskom sastanku informiraju roditelje o cilju i svrsi istraživanja prema danim uputama, nakon čega su roditeljima podijeljene Suglasnosti za provedbu istraživanja na kojima su svojim potpisom mogli dati pristanak, uz napomenu da je sudjelovanje učenika dobrovoljno i anonimno. Istraživanje se provelo skupnim ispitivanjem po razredima tijekom listopada 2021. godine, a prethodno se učenicima dala uputa za ispunjavanje Upitnika, uz napomenu kako je sudjelovanje dobrovoljno i anonimno te da u svakom trenutku mogu odustati od ispunjavanja upitnika bez ikakvih posljedica.

2.4. Mjerni instrument

Za potrebe ovog istraživanja korišteni su sljedeći mjerni instrumenti.

Skala osnovnih informacija (Upitnik za učenice osmog razreda osnovne škole [26]). Skala se sastoji od 11 čestica, a obuhvaća pitanja o spolu i dobi učenika, stručnoj spremi roditelja, a za potrebe ovoga istraživanja Upitnik je dorađen s pitanjima je li stručna sprema barem jednog roditelja povezana za STEM područjem, koju osnovnu školu i koji razred pohađa učenik, učenikov školski uspjeh u prethodnoj školskoj godini, radni odnos oba roditelja te je li radni odnos barem jednog roditelja povezan sa STEM područjem

Skala Roditeljska i/ili učiteljska podrška za STEM (Upitnik za učenice osmog razreda osnovne škole [26]). Skala roditeljska i/ili učiteljska podrška je izvorno preuzeta iz Upitnika za učenice osmog razreda osnovne škole, a sastoji se od 7 čestica, u kojima su se ispitivale tvrdnje o tome potiču li roditelji učenika da razmišlja što želi biti kad odraste, pružaju li roditelji svojim učenicima uvid u mnoge karijerne opcije, a posebno one za STEM područjima, tko im je najveća podrška za STEM, a za potrebe ovoga istraživanja dorađena je tvrdnjama o tome potiču li učitelji informatike i tehničke kulture učenike za STEM područjem („*Moji roditelji me potiču da razmišljam što želim biti kad odrastem.*“, „*Moji roditelji mi pružaju uvid u mnoge karijerne opcije.*“, „*Moji roditelji me potiču da slijedim područje STEM-a*“, „*Učitelji informatike nas potiču na zanimanje za STEM područjem*“, „*Učitelji tehničke kulture nas potiču na zanimanje za STEM područjem.*“, „*Najveću podršku za STEM imam od:*“). Ispitanici su na Likertovoj skali od pet stupnjeva procjenjivali koliko se slažu s navedenim tvrdnjama (od 1 = U potpunosti se ne slažem do 5 = U potpunosti se slažem).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovome dijelu rada dati će se prikaz dobivenih rezultata istraživanja. Statistička analiza prikupljenih podataka provedena je u programskom paketu SPSS, kao i grafički prikaz rezultata istraživanja.

2.5. Deskriptivni pokazatelji osnovnih informacija

U ovome dijelu istraživanja, osim spola, dobi, razreda i školskog uspjeha učenika ispitivala se i stručna sprema roditelja. Više od polovine majki ima završenu srednju školu ($M = 3,00$; $SD = 0,868$). Prema dobivenim podacima utvrđeno je da najviše majki ima završenu srednju školu (63 %) i fakultet i više (22 %), a zatim višu školu (14 %), a najmanje ima majki koji imaju završenu samo osnovnu školu (1 %). Također, slično kao i kod majki, više od polovine očeva ima završenu srednju školu ($M = 3,00$; $SD = 0,859$), odnosno 62 % i fakultet i više te srednju školu (18 %), a najmanje ima očeva koji nisu završili osnovnu školu (2 %). Rezultati su prikazani u Tablici 1.

Tablica 1. Stručna sprema roditelja

	M	SD	Min.	Max.
Stručna sprema roditelja (majka)	3,00	0,868	1	5
Stručna sprema roditelja (otac)	3,00	0,859	1	5

Rezultatima istraživanja je utvrđeno da stručna sprema kod većine roditelja (72 %) ne pripada nekom od STEM područja ($M = 2,00$; $SD = 0,451$), što je prikazano u Tablici 2.

Tablica 2. Deskriptivni pokazatelji stručne sprema roditelja u STEM području

	M	SD	Min.	Max.
Je li stručna sprema roditelja (barem jednog) povezana sa STEM područjem?	2,00	0,451	1	2

Više od polovine majki je u stalnom radnom odnosu ($M = 1,00$; $SD = 1,471$). Rezultatima je utvrđeno da je 76 % majki u stalnom radnom odnosu, nezaposlenih 10 %, povremeno zaposlenih 6 %, ostalo 5 %, umirovljenika 2 % i zaposlenih, ali koji ne primaju plaću 1 %. Također, slično kao i kod majki, više od polovine očeva je u stalnom radnom odnosu ($M = 1,00$; $SD = 1,336$). Utvrđeno je da je 84 % očeva u stalnom radnom odnosu, 8 % umirovljenika, 5 % povremeno zaposlenih, ostalo 2 % i nezaposlenih 1 %. Više od polovice roditelja nema zanimanje u nekom od STEM područja ($M = 2,00$; $SD = 0,465$). Rezultatima je utvrđeno da je kod 69 % roditelja radni odnos, odnosno zanimanje roditelja izvan okvira STEM područja (Tablica 3).

Tablica 3. Deskriptivni pokazatelji radnog odnosa roditelja u STEM području

	M	SD	Min.	Max.
Je li radni odnos roditelja (barem jednog) povezan sa nekim STEM područjem?	2,00	0,465	1	2

2.6. Deskriptivni pokazatelji o roditeljskoj i/ili učiteljskoj podršci za STEM

U ovom dijelu rada prikazani su deskriptivni pokazatelji učiteljske i/ili roditeljske podrške djeci za bavljenje STEM-om.

Tablica 4. Učiteljska i/ili roditeljska podrška učenicima za STEM područja

	M	SD	Min.	Max.
Moji roditelji me potiču da razmišljam što želim biti kad odrastem.	5,00	0,892	1	5
Moji roditelji mi pružaju uvid u mnoge karijerne opcije.	5,00	0,916	1	5
Moji roditelji me potiču da slijedim područje STEM-a.	3,00	1,292	1	5
Učitelji informatike nas potiču na zanimanje za STEM područjem.	4,00	1,079	1	5
Učitelji tehničke kulture nas potiču na zanimanje za STEM područjem.	4,00	1,180	1	5

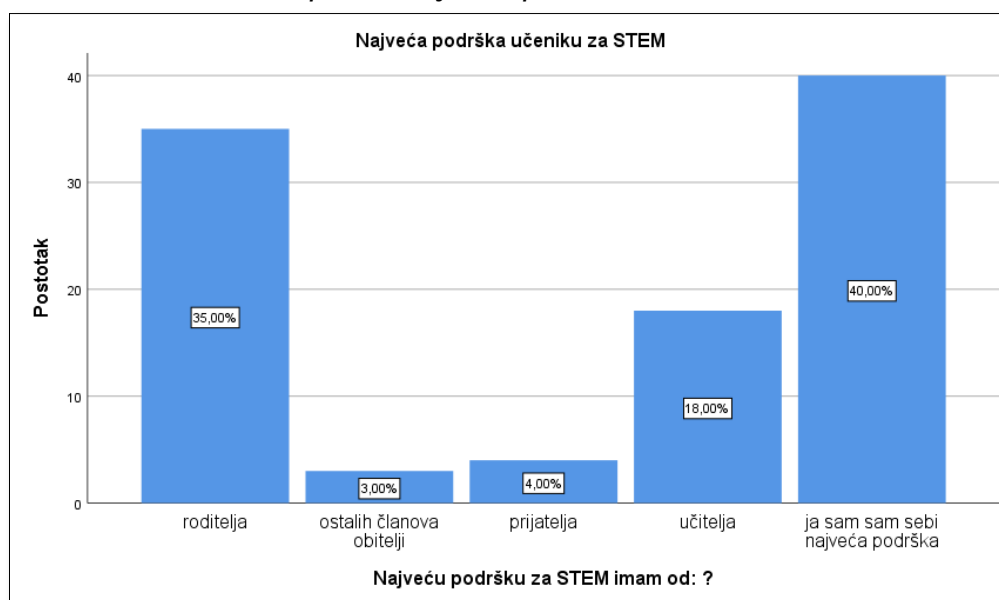
Više od polovice ispitanika ($M = 5$; $SD = 0,892$), odnosno 68 % ispitanika roditelji potiču da razmišljaju što žele biti kad odrastu. 55 % roditelja ispitanika pružaju djetetu uvid u mnoge karijerne opcije ($M = 5,00$; $SD = 0,916$). Manje od polovice ispitanika ($M = 3,00$; $SD = 1,292$), odnosno 35 % ispitanika se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom da ih roditelji potiču da slijede STEM područja u budućnosti. Od 100 ispitanika njih 32 % se potpunosti slaže da ih učitelji informatike potiču na zanimanje za STEM područjima ($M = 4,00$; $SD = 1,079$). Manje od polovice ispitanika ($M = 4$; $SD = 1,180$), odnosno 31 % ispitanika, u potpunosti se slaže s tvrdnjom da ih učitelji tehničke kulture potiču na zanimanje za STEM područjima.

Tablica 5. Deskriptivni pokazatelji o najvećoj podršci učenicima za odabir STEM područja.

	M	SD	Min.	Max.
Najveću podršku za STEM imam od...	4,00	1,783	1	5

Rezultatima je utvrđeno da manje od polovine ispitanika ($M = 4,00$; $SD = 1,783$), odnosno 40 % ispitanika smatra da su sami sebi najveća podrška, a 35 % ispitanika smatra da najveću podršku za STEM dobivaju od svojih roditelja (Slika 1).

Slika 1. Grafički prikaz najveće podrška učeniku za STEM-om

3. RASPRAVA

Dobivenim rezultatima utvrđeno je da roditelji najviše potiču djecu da razmišljaju o onome što žele postići kad odrastu. Malo više od polovice ispitanika se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom da ih roditelji potiču da slijede STEM područja. 32 % ispitanika se u potpunosti slaže da ih učitelji informatike potiču na zanimanje za STEM-om, dok se 31 % ispitanika u potpunosti slaže da ih učitelji tehničke kulture potiču na zanimanje za STEM-om. Mogući razlog tome je kako su roditelji ti koji su uglavnom uključeni u školovanje svoje djece, odnosno više su uključeni u aktivnosti kod kuće nego u aktivnosti u školi, kao i to da su roditelji učenika nižih razreda više uključeni u školovanje od roditelja učenika viših razreda. Što se tiče povezanosti učeničke motivacije i roditeljske uključenosti u školovanje, pokazalo se da veća roditeljska uključenost znači i veću učeničku motivaciju, odnosno motivaciju koja je više regulirana iznutra [27]. Rezultatima istraživanja utvrđeno je da poticaj za STEM područje kod učenika uglavnom proizlazi iz njihovog vlastitog aktiviteta i osobnih interesa, dok je njih 35 % iskazalo da podršku dobivaju od svojih roditelja, što je sukladno dosadašnjem istraživanju da je roditeljski pritisak negativan, tamo gdje je podrška roditelja pozitivno povezana s različitim školskim ishodima, kao što su školski angažman, motivacija i postignuća [18]. Poznavanje osobnih sposobnosti i ograničenja može značiti zainteresiranost ili odbojnost prema STEM predmetima, a samim time i prema budućoj STEM karijeri. Učenici koji imaju visok matematički, tehnološki i/ili znanstveni pojam o sebi češće odabiru karijeru u STEM-u, nego oni učenici koji to nemaju [21].

4. ZAKLJUČAK

Ispitanici su mišljenja da ih roditelji najviše potiču na razmišljanje što žele biti kad odrastu (68 %), a više od polovice ispitanika smatra da im roditelji pružaju uvid u mnoge karijerne opcije (55 %), ali ne i one iz STEM-a (22 %). Rezultatima je utvrđeno da učitelji informatike i tehničke kulture ne potiču dovoljno učenike za STEM područjima (32 % i 31 %). Ustanovljeno je da najveću podršku za STEM-om učenici ne dobivaju od roditelja i učitelja, već su sami sebi najveća podrška (40 %). Na temelju dobivenih podataka zaključujem da bi djecu trebalo više poticati i educirati o STEM područjima. Smatram i da bi učitelje informatike i tehničke kulture trebalo educirati i motivirati da prepoznaju važnost STEM područja i potaknu djecu u istome, ali i roditelje koji uz učitelje predstavljaju ključni faktor u odgoju i obrazovanju djeteta i mogu puno više doprinijeti kako u izvannastavnim tako i u izvanškolskim STEM aktivnostima svoga djeteta. To će pridonijeti i većem zadovoljstvu, ali i interesu učenika za STEM-om.

5. LITERATURA

- [1] Addington, L. A. (2005). Following in her footsteps: Revisiting the role of maternal education on adolescents' college plans. *Gender Issues*, 22(2), 31-44.
- [2] Akram, T. M., Ijaz, A. i Ikram, H. (2017). Exploring the factors responsible for declining students' interest in chemistry. *International Journal of Information and Education Technology*, 7(2), 88–94
- [3] Akram-Lodhi, A. H. (2017). Economic Efficiency and Gender Equity: A Heuristic Rationale. *Canadian Journal of Development Studies/Revue Canadienne D'études Du Développement*, 38(4), 570-575.
- [4] Archer, L., Dewitt, J. i Willis, B. (2014). Adolescent boys' science aspirations: Masculinity, capital and power. *Journal of Research in Science Teaching*, 51(1), 1–30.
- [5] Archer, L., DeWitt, J., Osborne, J., Dillon, J., Willis, B. i Wong, B. (2012). Science aspirations, capital, and family habitus: How families shape children's engagement and identification with science. *American Educational Research Journal*, 49(5), 881–908.
- [6] Bastl, D. (2021). Tajna uspješnih učenika. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 4(5), 202-207.
- [7] Bhanot, R. T. i Jovanović, J. (2009). The Links Between Parent Behaviors And Boys' And Girls' Science Achievement Beliefs. *Applied Developmental Science*, 13(1), 42-59.
- [8] Burušić, J. (2018). Koliko su učenicima viših razreda osnovne škole znanstvenici i znanost 'cool'? Percepcija znanstvenika i znanosti u kontekstu interesa za STEM školsko i izvanškolsko područje te interesa za STEM zanimanja. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 159(4), 395-419.
- [9] Burušić, J., & Šerić, M. (2015). Girls' and boys' achievements differences in the school context: An overview of possible explanations. *Croatian Journal of Education*, 17(4), 137-173.
- [10] Burušić, J., Blažev, M., & Dević, I. (2017). Intervencijski programi u STEM području: Analiza vrsta, teorijske utemeljenosti, ciljnih skupina, ishoda i načina vrednovanja intervencijskih programa u školskom i izvanškolskom okruženju. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 158(4.), 481-502.
- [11] Cai, J., Moyer, J. C., & Wang, N. (1997). Parental Roles in Students' Learning of Mathematics. Dostupno na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED412087.pdf> Preuzeto: 28.2.2022.
- [12] Cheng, A., Kopotic, K., & Zamarro, G. (2017). Can parents' growth mindset and role modelling address STEM gender gaps? Dostupno na: <https://scholarworks.uark.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=edrepub> Preuzeto 2.3.2022.
- [13] Chevalier, A. (2004). Parental education and child's education: A natural experiment. Available at SSRN 553922. Dostupno na: http://eprints.lse.ac.uk/19466/1/Parental_education_and_child_education.pdf Preuzeto 18.3.2022.
- [14] Čatić, I. (2020). Mišljenja i komentari: STEM ili STEAL?. *Kemija u industriji: Časopis kemičara i kemijskih inženjera Hrvatske*, 69(5-6 (special issue)), 321-323.
- [15] Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental Involvement And Students' Academic Achievement: A Meta-Analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.

- [16] Glasnović Gracin, D., Babarović, T., Dević, I., & Burušić, J. (2018). Development And Validation Of New Objective School Achievement Tests In The Stem Field For Primary School Studentsdručja Za Učenike Osnovnih Škola. *Croatian journal of education: hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 20(3), 789-824.
- [17] Guo, J., Marsh, H. W., Parker, P. D., Dicke, T., & Van Zanden, B. (2019). Countries, Parental Occupation, And Girls' Interest In Science. *The Lancet*, 393(10171), E6-E8.
- [18] Hoferichter, F., & Raufelder, D. (2019). Mothers And Fathers—Who Matters For Stem Performance? Gender-Specific Associations Between Stem Performance, Parental Pressure, And Support During Adolescence. In *Frontiers In Education*, 4(14). Frontiers.
- [19] Holmes, K., Gore, J., Smith, M. i Lloyd, A. (2018). An integrated analysis of school students' aspirations for STEM careers: Which student and school factors are most predictive? *International Journal of Science and Mathematics Education*, 16(4), 655–675.
- [20] Ljubetić, M., & Zadro, S. (2009). Samoprocjena Kompetentnosti Učitelja Za Pedagoški Rad S Roditeljima. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 58(1.), 33-48.
- [21] Mau, W. C. (2003). Factors that influence persistence in science and engineering career aspirations. *The Career Development Quarterly*, 51(3), 234-243.
- [22] Moakler Jr, M. W., & Kim, M. M. (2014). College Major Choice In Stem: Revisiting Confidence And Demographic Factors. *The Career Development Quarterly*, 62(2), 128-142.
- [23] Posavec, L., & Vlah, N. (2019). Odnos učitelj–učenik. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 160(1-2), 51-64.
- [24] Schlechter, M., & Milevsky, A. (2010). Parental Level Of Education: Associations With Psychological Well-Being, Academic Achievement And Reasons For Pursuing Higher Education In Adolescence. *Educational Psychology*, 30(1), 1-10.
- [25] Šimunović, M., Babarović, T., & Šverko, I. (2020). Zanimanja roditelja i STEM profesionalni interesi srednjoškolaca. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 29(2), 309-328.
- [26] Vitez, K. & Zekić. Ž. (2017). Čimbenici koji utječu na interes djevojaka za STEM područje u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: [file:///C:/Users/Anna/Downloads/Vitez_Zekic_Cimbenici_koji_utjecu_na_interes_djevojaka_za STEM_podrucje_u_RH.pdf](file:///C:/Users/Anna/Downloads/Vitez_Zekic_Cimbenici_koji_utjecu_na_interes_djevojaka_za_STEM_podrucje_u_RH.pdf) Preuzeto 25.2.2022.
- [27] Vukorepa, N. (2019). *Povezanost učeničke motivacije i uključenosti roditelja u školovanje djeteta* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:575591>

Stručni rad

DIDAKTIČKA SKIJAŠKA UČIONICA

Tomaž Šegula, profesor tjelesnog odgoja

Srednja škola za dizajn Maribor

Sažetak

U ovom tekstu predstaviti ću poučavanje alpskog skijanja djece uz pomoć inovativnog pristupa metodom didaktičke skijaške učionice. Sa stanovišta učenja pokreta glavnu ulogu ima koncept kvaliteta ambijenta poučavanja, uključujući didaktička pomagala; jer podupire učitelja u njegovim strategijama i sadržajima, a djetetu, preko raznoliko i funkcionalno koncipirane igre i ambijenta za učenje, omogućava odgovarajuću unutarnju motivaciju. U taj za dijete prikladan prostor uključeno je nekoliko inovativnih didaktičkih pomagala. Među mnogobrojnim proizvodima je i pomagalo nazvano „linijski marker krivine“, namijenjeno djeci, kao i rekreativnim i natjecateljskim skijašima. Koncipiran je tako da skijaš u fazi krivine dobiva onu ključnu povratnu informaciju koja potpomaže njegovo napredovanje.

Ključne riječi: Alpsko skijanje, metodika, linijski marker krivine, zabava, didaktička skijaška učionica

1.Uvod

U ovom članku predstaviti ću poučavanje alpskog skijanja djece uz pomoć inovativnog pristupa didaktičkom skijaškom učionicom. Sa stanovišta učenja pokreta glavnu ulogu ima koncept kvaliteta ambijenta poučavanja, uključujući didaktička pomagala; jer podupire učitelja u njegovim strategijama i sadržajima, a djetetu, preko raznoliko i funkcionalno koncipirane igre i ambijenta za učenje, omogućava odgovarajuću unutarnju motivaciju. U taj za dijete prikladan prostor uključeno je nekoliko inovativnih didaktičkih pomagala. Među mnogobrojnim proizvodima je i pomagalo nazvano „linijski marker krivine“, namijenjeno djeci, kao i rekreacijskim i natjecateljskim skijašima. Koncipiran je tako da skijaš u fazi krivine dobiva onu ključnu povratnu informaciju koja potpomaže njegovo napredovanje. Skijanje je u Sloveniji jedan od nacionalnih sportova, na što rječito ukazuje činjenica da se svake godine povećava broj skijaša. Slovenci smo bili i ostajemo prepoznatljivi po skijanju [1]. Skijanje je, naime, jedan od glavnih simbola slovenačke prepoznatljivosti; jer se možemo pohvaliti bogatom historijom opisanom u knjizi Janeza Vajkarda Valvazora Slava vojvodine Kranjske iz 1689.godine, kao i vrhunskim rezultatima naših skijaša i skijašica koji su na samom svjetskom vrhu. Educiranje za svaku aktivnost, posebno za nova znanja koja učitelj posreduje najmlađima, mora temeljiti na poznavanju problematike i svih specifičnosti razvoja predškolske djece, gdje u prvom redu spadaju poznavanje zakonitosti njihovog biološkog, psihološkog i sociološkog razvoja, odgovarajuće pedagoško i didaktičko znanje, kao i sukladno sa time odgovarajući način, odgovarajuće gradivo, količina, metodičnost i organizacijski pristupi, koji omogućavaju učitelju da na siguran način dovede vježbača do postavljenog cilja [3]. Proces poučavanja skijanja za najmlađe može biti težak, jer moramo biti svjesni da želja da se nauči skijati nije djetetova, nego želja roditelja [2].

2.Didaktička skijaška učionica

Djeca je didaktička skijaška učionica zanimljiva. U njoj su, prema smislenom ključu, obuhvaćene različite igre i zadaci, sa kojima poučavanje činimo raznolikim i zanimljivijim. Igra je svakako onaj ključni element koji privlači pažnju djeteta. Kada su igri dodana različita didaktička i slikovita pomagala učinak je još veći. Djetetu sa tim načinom možemo veoma prijatno i sigurno da olakšamo razvoj potrebnih sposobnosti kretanja i znanja. Didaktička pomagala moraju biti motivacijski postavljena da se djetetu ograniči prostor u kojem se nalazi. Najveći udio procesu djetetovog učenja dajemo samim funkcionalnim postavljanjem poligona. Pomagala su izrađena od lakog i prenosivog materijala, te se zato može mijenjati njihovo postavljanje. Na taj način lekciju ili dan činimo zanimljivijim, a dijete ostaje motivirano i radoznalo tokom cijelog procesa učenja, koji prihvata kao zabavu [5].

2.1 Didaktička pomagala

Didaktička pomagala su glavna sredstva sa kojima u didaktičkoj skijaškoj učionici diverzificiramo proces poučavanja, odnosno igru u didaktičkoj skijaškoj učionici. Njihovom pravilnom primjenom lakše ostvarujemo posljednji cilj. Omogućavaju nam ograničavanje djeteta u prostoru, jer na taj način dobiva informaciju čemu su namijenjena pomagala. Posljednjih godina primjena nastavnih pomagala, prije svega u učenju znanja kretanja djece, postala je skoro konstanta. Njihovom sistematičnom primjenom brzo se širi krug temeljnih znanja kretanja, do kojih djeca dolaze igrom skoro nesvjesno. Zato mogu da se poistovjete sa sportom, odnosno kretanjem u njima emotivno i socijalno prijatnom ambijentu [4].

Slika 1: Asortiman didaktičkih predmeta

Ako smisleno zaokružimo asortiman didaktičkih pomagala i tehničke opreme možemo doći do suvremenog koncepta didaktičke skijaške učionice. U njoj moraju biti sva didaktička pomagala potrebna za prve korake, pa sve do osnovne razine znanja skijanja.

Linijski marker krivine

Linijski marker krivine [Slika 2] je oznaka na tlu, namijenjena poučavanju o krivini. Ovo pomagalo napravljeno je od lakog plastičnog materijala, otpornog na mraz; koje se na snježnu površinu pričvršćuje posebnim dodacima. Sačinjeno je od više obojenih plastičnih dijelova [zbog lakšeg transportiranja na skijalište], koji se pričvršćuju jedan na drugog i čine oblik luka. Djetetu tako slikovito i upečatljivo pokažemo kada stupa u krivinu, kada prolazi krivinu i izlazi iz nje. Brzo doprinosi pravovremenosti, preciznosti i samom ritmu izvođenja, i to na razini prvih koraka na snijegu, što je odličan doprinos na putu daljeg učenja [5].

Didaktički tepih

Na didaktičkom tepihu [Slika 3] možemo pomoću sustava ježeva prikladno da postavimo kratke linije, kao oznake načina uspinjanja, poznate kao mala smreka ili stepenice [5].

Skijaška skakaonica za djecu

Skijaška skakaonica za djecu [slika 4] je didaktičko pomagalo koje konkretno pomaže u uspostavljanju ravnoteže. Prilikom skoka dijete napne sve mišiće potrebne za stabiliziranje trupa u zraku, za paralelni položaj skija i amortiziranje pri pristanku [5].

Slika 2: Linijski marker krivine

Slika 3: Didaktički tepih

Slika 4: Skijaška skakaonica

3. Zaključak

U tekstu sam razmatrao didaktičku skijašku učionicu, i opisao nekoliko najinteresantnijih inovativnih pomagala. Smatram da bi didaktičkom skijaškom učionicom mogli veoma jednostavno da oduševimo djecu za skijanje; jer bi, naime, igrom i zabavom u lijepom, sigurnom i za njih prijatnom prostoru u prirodi, upoznali novi način provođenja slobodnog vremena sa prijateljima, i drugom djecom, a prvenstveno bi stekli dragocjena, nezamjenjiva iskustva na snježnoj površini. Time bi dostigli naš primarni cilj. Uvjeran sam također da bi brojnijim implementiranjem didaktičke skijaške učionice u školama skijanja i školama u prirodi u velikoj mjeri doprinijeli već inače kvalitetnom učenju skijanja najmlađih.

4.Literatura:

- [1.]Lešnik B. i Žvan M. [2007]. Naša skijališta: teorija i metodika alpskog skijanja. Ljubljana: SZS-ZUTS Slovenije.
- [2.]Pišot R. i Videmšek M. [2004]. Skijanje je igra. Ljubljana: Udruženje učitelja i trenera skijanja Slovenije.
- [3.]Pust, G., Lešnik, B. i Pori, M. [2004]. Učenje skijanja 4- do 7-godišnje djece. Šport, 52[4], 16–18.
- [4.]Videmšek, M., Karpljuk, D., Štihec, J. in Flisek, M. [2008]. Primjena sportskih pomagala u izvođenju predškolskog sportskog odgoja. Šport, 56[1–2], 37–46.
- [5.]Žičkar, A. [2016]. Didaktičko skijaška igraonica. Diplomski rad, Ljubljana: Univerzitet u Ljubljani, Fakultet za sport.

Stručni rad

SKIJAŠKI SPORTSKI DAN U SREDNJEM STRUKOVNOM I TEHNIČKOM OBRAZOVANJU

Tomaž Šegula, profesor tjelesnog odgoja
Srednja škola za dizajn Maribor

Sažetak

Tekst je napisan kao kratki sažetak najosnovnijih preporuka i savjeta za učitelje koji se prvi put susreću sa poučavanjem skijanja i praćenjem učenika na skijaškom sportskom danu. Sadrži metodiku poučavanja skijanja i vježbe prilagođene učenicima, koje su zanimljive, jednostavne i dinamične. Monotonost razbijamo grupnim skijanjem, jer je to učenicima zabavnije. Prilikom objašnjavanja koristimo jednostavne izraze iz svakodnevnog života. Tu su još i savjeti za pripremu za sportski dan i njegovu izvedbu. Učenike moramo već prilikom nastave u školi pripremiti psihički i fizički za sportski dan i upoznati ih sa pravilima ponašanja i poštovanjem reda na skijalištu. Učitelji moraju prethodno razgledati izabrano skijalište i najaviti se njegovom upravitelju. Učenicima moraju priskrbiti odgovarajuću opremu i organiziranje sportskog dana.

Ključne riječi: Alpsko skijanje, metodika, sportski dan, vježbe

1.Uvod

Dani aktivnosti su onaj dio obaveznog programa srednje škole koji multidisciplinarno povezuje discipline i predmetna područja uključena u srednjoškolski program. Dani aktivnosti se izvode prema godišnjem planu rada škole (školski kurikulum), koji opredjeljuje njihov sadržaj i organizacijsku izvedbu. Organiziranje i planiranje sportskih dana je u nadležnosti škole (godišnji plan rada), a u prilog nastavnom planu i programu za tjelesni odgoj preporučuje se školama kako da planiraju sportske dane, što se tiče sadržaja, po razdobljima ocjenjivanja. Učenice i učenici zadovoljavaju potrebe za kretanjem, izražavanjem pokretima i stvaralaštvu, opuštaju se i zabavljaju. Razvijaju drugarstvo, međusobno sudjelovanje, poštuju svoja i dostignuća drugih, učvršćuju samopouzdanje i stječu trajne sportske navike. Upoznaju se sa različitim sportskim aktivnostima i sportom u slobodnom vremenu. Osposobljavaju se za samostalne sportske djelatnosti. Sportski dani treba da budu namijenjeni prvenstveno djelatnostima u prirodi, a ne sadržajima koji se mogu izvoditi tijekom redovitih sati tjelesnog odgoja u zatvorenim prostorima [1].

2.Organiziranje i ciljevi skijaškog sportskog dana

Za organiziranje i izvedbu sportskog dana moramo već u godišnjem planu rada za tjelesni odgoj opredijeliti sadržaj i vrijeme izvedbe sportskog dana, kao i osobu zaduženu za realizaciju toga. Treba izabrati odgovarajuće skijalište i datum izvedbe, obavijestiti upravitelja skijališta, pripremiti roditelje, djecu i pratioce. Naravno, treba priskrbiti odgovarajuću motiviranost učenika i njihov prijevoz. Učenike i pratioce moramo upoznati također o njihovoj sigurnosti i zaštiti prirode; a na kraju i ocijeniti sportski dan [1]. Temeljni zahtjevi za dobro organiziranje sportskog dana su:

1. izbor mjesta održavanja sportskog dana,
2. razgledanje mjesta održavanja sportskog dana,
3. priprema sportskog dana,
4. motivacija za sportski dan,
5. ocjena sportskog dana,
6. sigurnost i
7. zaštita prirode.

Sportski dani treba da budu fiziološki učinkoviti (intenzivni), raznoliki, poučni, prijatni, zabavni, povezani sa prirodoslovnim, kulturnim i ekološkim djelatnostima; te da ponude mogućnost sudjelovanja između učenika i učitelja, kao i cjelokupnog nastavnog osoblja [1]. Ciljevi sportskog dana su:

- zadovoljiti potrebe za kretanjem, izražavanjem pokretima i stvaralaštvom,
- razveseliti i opustiti učenike, i nadoknaditi nedostatak kretanja savremene omladine,
- utjecati na razvoj ličnosti učenika (sudjelovanje u skupini, savladavanje teškoća, kulturni odnos prema drugima i prirodi, poštovanje svojih postignuća i postignuća drugih, učvršćivanje samopouzdanja) i formiranje trajne sportske navike,
- s obzirom na sposobnosti, zdravstveno stanje i motivaciju, omogućiti učenicima odgovarajuću, fiziološki efikasnu djelatnost, koja traje duže vremena,
- upoznati učenike s različitim zimskim sportskim djelatnostima i mogućnostima bavljenja sportom u slobodnom vremenu, i osposobiti ih za samostalno učestvovanje u sportu u kasnijim razdobljima starosti,
- formirati prisan, pun poštovanja i kulturni odnos prema prirodi, kao posebne vrijednosti,
- razvijati i produbljivati pozitivne odnose između učenika i učitelja, i
- povezivati sport s različitim sadržajima (prirodnim naukama, kulturnim karakteristikama krajolika, specifičnostima stanovništva, tjelesnim opterećenjem i odazivom organizma na njega...)

2.1. Metodika i vježbe

Svaki sportski pedagog ili učitelj alpskog skijanja mora da poznaje sklopove nacionalne škole alpskog skijanja, jer jedino tako može učenike prilikom početnog provjeravanja znanja da razvrsta u odgovarajuće skupine. Učenike možemo već na temelju upitnika, koji prije odlaska na sportski dan ispunjavaju učenici ili njihovi roditelji, da rasporedimo u početnu skupinu, skupinu koja nastavlja poučavanje i onu čiji članovi se usavršavaju. Na licu mjesta, na temelju testiranja, možemo još detaljnije da podijelimo tri glavne skupine; jer se brže napreduje i dan iskoristi u cijelosti sa što homogenijim skupinama. U svom radu učitelj treba da uvažava preplitanje sva tri modela rada, kako objašnjenja tako i demonstraciju i razgovor. Rad treba da se obavlja u homogenim skupinama, sa što više skupnog skijanja – skijanja u formacijama [2].

Slika 1: Skijanje u skupini-formaciji

Skijaški sport se odvija na skijalištima, koja u vrijeme sportskog dana koriste i ostali rekreativni skijaši. Prilikom izbora vježbi moramo uzimati u obzir i činjenicu o gužvi na skijalištu, da bi priskrbili siguran tok pedagoškog procesa. Temeljna orijentacija poučavanja skijanja treba da bude sigurno učenje, s naglaskom na kontroli brzine skijanja i snalažljivosti učenika u slučaju gužve na skijalištu. Upravo zato je važno da se učitelji pripreme za sportski dan i da ga brižljivo planiraju. Čak i omiljene slobodne vožnje moraju biti pod nadzorom (na primjer skijamo do donje prijelomnice i zaustavimo se na rubu skijališta uz narančasti jastuk) da se ne pretvore u bezglavo ludovanje [1].

Slika 2: Primjer korektivnog vježbanja

3.Zaključak

Učenike ćemo najlakše privući za sudjelovanje na skijaškom sportskom danu natjecajem, u kojem će sportski dan biti predstavljen s dobrim stručnim i sadržajnim planom, kao i ponudom centara (povoljni paketi) sa prihvatljivim cijenama. Tako će se više djece odlučiti za skijaški sportski dan, i svi će imati osiguranu odgovarajuću opremu – također oni koji će je unajmiti. Najznačajniji razlog za nesudjelovanje na sportskom danu je, naravno, financijski. Zato se dogovorimo sa centrom za moguće povoljnosti, pomažemo socijalno ugroženoj djeci i omogućimo djeci koja nemaju opremu povoljno unajmljivanje. Skijanje gubi svoju tradicionalnost –mladi više ne prate skijaški sport kao tradicionalni sport. To ćemo najlakše riješiti s pozivima koje pošaljemo roditeljima, te preko njih i djeci podižemo svijest o značaju skijanja. U pozivu skijanje treba da bude predstavljeno kao sigurno, stručno i posredovano na razigran način. Za škole koje su udaljene od skijaških centara u pozivu naglasimo još i da će djeca preko sportskog dana upoznati dio Slovenije, kojim će se voziti i gdje će skijati. Pri svemu tome nikada ne zaboravimo na sigurnost. Odredimo zbornu mjesto, gdje će se djeca okupiti na početku i kraju sportskog dana.

4.Literatura:

- [1.]Bizjak, M. (2009). Skijanje-sportski dan u drugom kvartalu osnovne škole. Diplomski rad, Ljubljana: Univerzitet u Ljubljani, Fakultet za sport.
- [2.]Lešnik, B. in Žvan, M. (2007). Naša skijališta: teorija i metodika alpskog skijanja. Ljubljana: SZS – ZUTS Slovenije.

Stručni rad

STRUČNI IZLET U SALZBURG S UČENICIMA IZBORNOG PREDMETA NJEMAČKI

Nataša Kuselj, prof.
Osnovna škola Mokronog, Slovenija

Sažetak

U 7., 8. i 9. razredu učenici mogu izabrati njemački kao izborni predmet. Svake godine idemo i na stručnu ekskurziju u Austriju s učenicima zadnje trijade. U ovom članku predstaviti ću i opisati naš jednodnevni izlet u Salzburg.

Ključne riječi: njemački, stručna ekskurzija u Salzburg, primjeri dobre prakse

1. Uvod

Salzburg je četvrti najveći grad u Austriji i glavni grad austrijske pokrajine Salzburg. Riječ je o srednjem europskom gradu koji se nalazi u sjevernom dijelu središnje Austrije, praktički na granici s Njemačkom i samo oko 150 km udaljen od bavarskog grada Münchena, a u neposrednoj blizini su još dva veća grada. Ljubljana, glavni grad Slovenije, udaljena je nešto manje od 300 km, dok je Beč, glavni grad Austrije, udaljen točno 300 km. Nadmorska visina od 424 m pruža povoljnu klimu, što već znači niže temperature u prosjeku. U neposrednoj blizini su sjeverne Alpe, najbliži vrh je Untersberg visok 1972 m, koji je samo nekoliko kilometara udaljen od grada. [1] Salzburg je zanimljivo turističko odredište s puno kulturne baštine. Unatoč svojoj maloj veličini, ovaj grad se smatra jednom od najvažnijih kulturnih prijestolnica na svijetu, a stari grad je proglašen svjetskom kulturnom baštinom. To je razlog zašto su, uz Mozartove balove, kulturne događanja, muzeje i zadržavajuća arhitektura prva asocijacija većine kad pomisle na Salzburg.

2. Izlet u Salzburg

S učenicima fakultativnog predmeta njemački išli smo na jednodnevnu ekskurziju u Salzburg. Naša avantura započela je u pola pet ujutro, kada smo se okupili ispred škole i puni očekivanja krenuli prema Salzburgu. Put nas je vodio pored Ljubljane i Karavanki. Već u 9.30 vidjeli smo prve slike Salzburga. Prvo smo posjetili centar grada s poznatom katedralom, koja je jedna od najvažnijih crkava u Salzburgu. Ima masivnu kupolu i okružena je s obje strane s dvije kule. Ostavlja svoj jedinstveni trag na gradskoj liniji. Salzburška katedrala dom je mnogih povijesnih elemenata koji su na kraju oblikovali ovaj grad. U pozadini smo mogli vidjeti i moćni dvorac Hohensalzburg na vrhu brda iznad grada.

Slika 1: Centar grada Salzburg

Slika 2: Centar grada Salzburg

Nakon toga uputili smo se u dvorac Mirabell, koji je okružen prekrasnim vrtovima. Nadbiskup Wolf Dietrich von Raitenau sagradio je palaču Mirabell davne 1606. godine, koja je danas svojom zapanjujućom arhitekturom i prekrasnim vrtovima pod zaštitom UNESCO-a. U palači se nalazi i jedna od najljepših svadbenih dvorana na svijetu, dok gradonačelnik Salzburga i općinsko vijeće također imaju svoje prostorije u Mirabellu. [1].

Slika 3: Ljetnikovac Mirabell

Nakon prostog obilaska uputili smo se u muzej „Haus der Natur“, gdje smo mogli vidjeti nekoliko zbirki životinja, terarija, akvarija i raznih tematskih izložbi (planeti, zrakoplovstvo i sl.). Uslijedio je zasluženi ručak u centru grada i slobodno vrijeme za šetnju ulicama. Dan se pretvorio u popodne i požurili smo do poznatog rudnika soli Hallein, gdje se sol kopala do 1989. godine, a sada je otvorena za turističke ture. Samo 15 minuta od Salzburga, selo Bad Dürnbrenberg dom je najstarijeg rudnika soli na svijetu, koji godišnje posjeti više od 200.000 turista. Obilazak rudnika započinje zabavnom vožnjom mini vlakićem koji nas je, odjevene u rudarska odijela, odveo do prvog od nebrojenih tunela kroz koje su Kelti 400 godina prije Krista donijeli „bijelo zlato“ koji se nalazi ispod moćne planine. Najveći doživljaj bio je spuštanje na 2 drvena tobogana ili vožnje te vožnja čamcem po malom jezeru unutar rudnika.

Slika 4: Rudnik soli Hallein

3. Zaključak

Oko 18.00 sati morali smo se nažalost oprostiti od Salzburga i voziti natrag u Sloveniju. Nakon ovako lijepog dana, svi učenici su izrazili želju da nam ovo ne bude posljednja ekskurzija u Austriju.

4. Popis literature

[1] Wiki potnik. URL: <https://wiki.potnik.si/Salzburg> (9. 3. 2022.)

Stručni rad

ODGOVORNOST NASTAVNIKA PRI POLAGANJU BICIKLISTIČKOG ISPITA

Marija Pezdevšek
OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Biciklistički ispit prvi je ispit koji dijete može samostalno polagati i steći pravo ali ujedno i odgovornost za sigurno sudjelovanje u prometu. Stoga je iznimno važan za dijete na njegovom putu razvoja. Polaganje biciklističkog ispita u školi je preporučljivo, ali nije obavezno. Roditelji djece moraju sami odlučiti hoće li njihovo dijete polagati biciklistički ispit u 5. razredu osnovne škole, ili će do 14. godine voziti bicikl samo pod njihovom kontrolom. Učitelji potiču djecu i roditelje da se odluče za polaganje biciklističkog ispita u školi, jer stječu nova iskustva, a ujedno ih uče odgovornom ponašanju u prometu. Funkciju mentora prometnog odgoja obavljam već 25 godina i mogu reći da se roditelji vrlo rijetko ne odlučuju za mogućnost polaganja biciklističkog ispita njihovog djeteta u školi. Među razlozima za to najčešće su zdravstveni razlozi. Tijekom pripreme za obuku i provedbe biciklističkih ispita isprepliću se odgovornosti svih uključenih dionika. Svakako, velika je odgovornost djece koja se pripremaju za biciklistički ispit te odgovornost njihovih roditelja, koji prvi procjenjuju je li dijete sposobno samostalno sudjelovati u prometu. Odgovornost mentora prometnog odgoja, koji provodi teorijsku i praktičnu nastavu, vrlo je važna, ali ne smijemo zaboraviti ni odgovornost svih vozača na cesti, koji svojim odgovornim sudjelovanjem u cestovnom prometu omogućuju sigurno polaganje biciklističkih ispita i kasnije sudjelovanje djece kao biciklista u prometu.

Ključne riječi: promet, motivacija, biciklistička obuka, samostalnost, iskustvo.

1.Uvod

Osnovna škola zajedno s policijom i Vijećem za prevenciju i odgoj u cestovnom prometu priprema i nudi roditeljima mogućnost polaganja biciklističkog ispita njihove djece u školi. Škola upoznaje učenike i njihove roditelje s konceptom osposobljavanja, a zrelost i odgovornost djeteta te suglasnost roditelja preduvjeti su da dijete može pristupiti biciklističkoj obuci i biciklističkom ispitu. Biciklistički ispit prvi je ispit koji dijete može samostalno polagati i steći pravo i ujedno odgovornost za sigurno sudjelovanje u prometu. Biciklistički ispit je stoga iznimno važan za dijete na njegovom putu razvoja.

2.Polaganje biciklističkog ispita u osnovnoj školi

2.1 Pravna osnova

Pravni temelj za samostalno sudjelovanje djece kao biciklista u cestovnom prometu nalazi se u Zakonu o vozačima (ZVoz) (Ur. list. RS, br. 109/10, 25/14 i 85/16 - ZVoz-1). 4. stavkom 55. članka Zakona o vozačima propisano je da dijete s najmanje osam godina starosti koje ima važeću biciklističku iskaznicu može samostalno voziti bicikl u prometu na cesti. Sukladno stavku 7 članka 55. istog zakona, dijete se osposobljava za vožnju bicikla u osnovnoj školi, gdje polaže biciklistički ispit i dobiva biciklističku iskaznicu. Biciklistički ispit je službeni dokument definiran Pravilnikom o obrascima javnih isprava u osnovnoj školi (Ur. list RS, br. 44/08, 32/09, 88/13, 32/16 i 40/16). Program biciklističke obuke i program biciklističkog ispita, kao i obrazac biciklističkog ispita, propisuje ministar prosvjete. Program je propisan Konceptom osposobljavanja za biciklističku obuku i biciklističkim ispitom u osnovnoj školi (URL:<https://www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Srednja-sola/c7cb53a306/Koncept-usposabljanja-za-voznjo-kolesa-in-kolesarski-izpit-v-osnovni-soli.pdf>)

2.2 Odgovornost djece i sudjelovanje škole i roditelja u planiranju i provođenju biciklističkog ispita

S deset godina učenik je već sposoban predvidjeti tijek događaja, teorijska znanja može povezati s praksom i procijeniti pojave poput brzine, udaljenosti, vremena reakcije, puta kočenja, osvjetljenja, vidljivosti i posljedica prometa. To su osobine koje su važne za samostalnu i sigurnu vožnju djeteta biciklom u cestovnom prometu. Zajednička zadaća škole i roditelja je procijeniti, u okviru zakonske odredbe, kada je učenik tjelesno i psihički sposoban samostalno voziti bicikl u cestovnom prometu. U ovoj dobi većina učenika polaže biciklistički ispit. U smislu jačanja odgovornosti i razvoja dječjih vještina, potičemo vožnju biciklom u školi od 1. razreda nadalje. Roditelje se već u prvom razredu potiče da bicikliraju sa svojom djecom po ne prometnim i manje prometnim putevima. Potičemo ih da djeci daju primjer u vožnji bicikla u pogledu poštivanja cestovnih prometnih propisa i poštivanja ostalih sudionika u prometu. Na taj način, u prvim razredima osnovne škole počinje jačati odgovornost za poštivanje cestovnih prometnih propisa i poštivanje ostalih sudionika u prometu. Također sudjelujemo u raznim preventivnim kampanjama, koje promiču održivu mobilnost, uključujući vožnju biciklom. Za biciklističke ispite djecu počinjemo konkretnije pripremati u 4. razredu, gdje počinju s teoretskom nastavom, a praktični dio biciklističkog ispita radi se u 5. razredu. Učenik i roditelji dobrovoljno se odlučuju na sudjelovanje u osposobljavanju, uz prethodnu pisanu suglasnost (Prilog 1.). Osnovnoškolski program osposobljavanja za biciklizam u školi može provoditi učitelj koji završi program osposobljavanja. Nakon uspješno odrađenog teoretskog i praktičnog rada, učenik stječe biciklističku iskaznicu, koja mu omogućuje vožnju biciklom u prometu. Roditelji ili skrbnici polaznika potvrđuju pristanak za sudjelovanje u praktičnom dijelu obuke nakon uspješno odrađene vožnje na poligonu, potpisivanjem biciklističke iskaznice.

2.3 Priprema za biciklistički ispit

U OŠ Franja Malgaja Šentjur provodimo biciklističke ispite u 5. razredu. Izvodimo ih u tri dijela. Na određenim satima nastave (SLJ, DRU, NIT, GOS) učenici najprije upoznaju prometne propise i druge teorijske teme vezane uz vožnju biciklom u prometu. Pomažemo si sadržajima online učionice Kolesar: <https://skupnost.sio.si/> Na kraju teorijskog dijela, provjerava se njihovo znanje teoretskim ispitom putem online učionice Kolesar. Način pristupa i lozinka daju se učenicima u školi. Ukoliko učenik ne položi ispit, može ga polagati još dva puta, a ukupno tri puta. Praktični dio ispita provode mentori prometnog odgoja, koji su završili biciklističku obuku i biciklistički ispit. Najprije u sklopu tehničkog dana provjeravamo stanje bicikla, uz pomoć predstavnika SPV-a i policijskih službenika. Ako je bicikl u dobrom stanju, dijete će dobiti naljepnicu „siguran bicikl“, koju će zalijepiti na vidljivo mjesto. Pregledavamo i biciklističke kacige (veličina, odgovarajuće pričvršćivanje).

Slika1. Provjeravanje stanje bicikla, uz pomoć policijskog službenika

Na postavljenom prometnom poligonu provjeravamo umijeće učenika, odnosno vladanje biciklima (jednoručna vožnja, slalom i vožnja između čunjeva, vožnja u ravnoj liniji, između vrata, naglo kočenje, izbjegavanje svađa... Nakon utvrđivanja da su učenici dovoljno sposobni za vožnju po prometnim površinama, počinjemo se pripremati za praktični dio biciklističkog ispita. Također nastojimo djecu što više motivirati na početku biciklističkog ispita. Važna motivacija im je obećanje mentora prometnog odgoja da ćemo se na kraju biciklističkih ispita odvesti u grupnu vožnju do obližnje slastičarnice, gdje će se za nagradu zasladiti sladoledom. Vrlo motivirajuća je i provedba biciklističkog izleta, na koji svake godine nakon položenog biciklističkog ispita idemo zajedno s roditeljima na izletišta uz Slivniško jezero. Tako djeca počinju stjecati svoja prva prometna iskustva. Praktični dio ispita – vožnja po prometnim površinama: U tu svrhu organiziramo grupe od 5 učenika, koji se voze u koloni između dva mentora. Grupna vožnja prema pravilima traje od 3 do 5 školskih sati. U našoj školi grupna vožnja traje više od 5 sati, ovisno o sposobnosti i spremnosti učenika. Kad djeca pokažu odgovarajuće znanje vožnje po prometnoj površini, krećemo s ispitnom vožnjom. Ispitnu vožnju ocjenjuje stručna komisija – članovi SPV-a i policijski službenici na kritičnim točkama trase na kojoj se polaže ispit. Nakon uspješno položenog biciklističkog ispita, učenici dobivaju biciklističku iskaznicu i obavijest za roditelje, kojom učeniku dopuštaju samostalnu vožnju u cestovnom prometu. U svakom slučaju, dopisom ih upozoravamo da dijete neko vrijeme prate na vožnji biciklom te da se pobrinu da je dijete sposobno za samostalnu vožnju (Prilog 2). Do ove (treće) faze pripreme za biciklistički ispit aktivnosti mentora u svim školama su slične, no kada počnu pripreme za praktični dio i provedba biciklističkog ispita u praksi, javljaju se dileme.

2.4 Polaganje biciklističkog ispita u centru za sigurnu vožnju ili vožnjom u javnom cestovnom prometu

Kod mentora postoji dilema o tome bi li bilo sigurnije da se praktični dio biciklističkih ispita i sam ispit polaže na poligonu za sigurnu vožnju, a ne na cesti na kojoj se odvija promet. Odlučujemo se dakle između sigurnosti učenika koji izvode praktični dio na poligonu sigurne vožnje te iskustva i vještina koje djeca stječu pod nadzorom mentora prometnog odgoja na cesti, gdje se odvija promet. Ako se praktični dio biciklističkog ispita polaže na cesti, sigurnost učenika je znatno niža nego na poligonu sigurne vožnje, a odgovornost mentora prometnog odgoja u izvođenju praktičnog dijela biciklističkog ispita na cesti je mnogo veća nego na poligonu. Zhtijeva puno više zalaganja i truda mentora u pripremi i izvođenju praktičnog rada na biciklističkom ispitu. Zbog ovih činjenica, neke škole polažu praktični dio biciklističkog ispita na poligonu za sigurnu vožnju, a ne na cesti. Polaganje praktičnog dijela biciklističkog ispita na cesti stoga je opasnije i zhtijeva veću odgovornost mentora prometnog odgoja, ali postoje i prednosti o kojima ćemo pisati u nastavku. Najvažnija su iskustva i vještine koje djeca stječu tijekom praktičnog dijela biciklističkog ispita na cesti, kada polažu biciklistički ispit. Iskustva koja djeca stječu sudjelujući u cestovnom prometu pod budnim okom mentora prometnog odgoja po meni su ona koja djeci daju mnogo više za sigurno i samostalno sudjelovanje u cestovnom prometu. Ako uzmemo u obzir sigurnost djece ili njihovo samostalno sudjelovanje u cestovnom prometu, po mom mišljenju bolje se brinemo ako se djeca prvi put susreću s prometom na cesti pod nadzorom mentora prometnog odgoja, nego da se bez tog iskustva nakon položenog biciklističkog ispita iznenada prvi put sami nađu u promet na cesti. U našoj školi praktični dio biciklističkog ispita provodimo na vrlo prometnoj cesti, koja prolazi pored naše škole. Na ovoj cesti ima dosta kamiona, što je posebno opasno za djecu koja su prvi put izravno izložena prometu.

Slika 2 Biciklist i gustoća prometa 1

Slika 3 Biciklist i gustoća prometa 2

Slika 4 Biciklist i gustoća prometa 3

Slika 5 Biciklist i gustoća prometa 4

U pripremi za praktični dio vožnje biciklom koristimo se kamerom koja bilježi samo rutu, upozorava i prikazuje djeci različite prometne situacije prije nego što prvi put voze među ostalim sudionicima u prometu. Na taj način djeca najsigurnije stječu osnovna znanja o prometu, prometnim znakovima i propisima. Uče o opasnostima koje ugrožavaju sigurnost sudionika u prometu, posebice biciklista i pješaka, stječu znanja o tome kako se nositi u

različitim prometnim situacijama, kako bi znali zaštititi sebe i druge, uče i svladavaju osnovna pravila vožnje biciklom, pravila integracije u promet te razvijaju samopouzdanje, odgovornost i tolerantno ponašanje u prometu. Prilikom biciklističkih ispita učenici dobivaju i posebnu obavijest za roditelje, kojom mentori prometnog odgoja obavještavaju roditelje da su djeca položila biciklistički ispit, ali još uvijek nemaju puno iskustva u prometu. Podsjećamo, sada su oni ti koji već duže vrijeme moraju paziti na sudjelovanje i ponašanje svoje djece u prometu i na taj način im pomoći da steknu potrebno iskustvo za sigurno sudjelovanje u prometu.

3. Zaključak

Odgovornost učitelja ili mentora prometnog odgoja u odnosu na provedbu praktičnog dijela biciklističkog ispita je vrlo velika i moramo je uvijek biti svjesni. Učitelj mora prepoznati sposobnost i zrelost djeteta koje se priprema za biciklistički ispit. Mora biti sposoban motivirati roditelje i učenike da se psihički i fizički pripreme za biciklistički ispit. On mora biti uzor djeci i njihov mentor. Sama obuka za biciklistički ispit trebala bi se odvijati u mirnoj i ugodnoj atmosferi, jer je to jedini način da se dijete opusti i sigurno izvodi praktičke elemente biciklističke obuke. Učitelj mora biti sposoban poticati odgovornost djece prema sebi, kao i ostalim sudionicima u prometu. Dilema o polaganju biciklističkih ispita na poligonu za sigurnu vožnju neutemeljena je iz više razloga. Prvi razlog je taj da u Konceptu obuke jasno stoji da se praktični dio biciklističke obuke izvodi najprije na poligonu za sigurnu vožnju, a zatim se nastavlja na području javnog prometa najmanje 3-5 sati. Mi provodimo biciklističku obuku na cesti još više sati, kako bismo djecu što bolje pripremili za vožnju biciklom u svom rodnom gradu. Također je jasno zapisano da se praktični dio biciklističkog ispita odvija u neposrednoj blizini škole, na trasi na kojoj se provodila biciklistička obuka. Drugi razlog je briga o sigurnosti učenika kao biciklista u cestovnom prometu. Sudjelovanje djece u cestovnom prometu pod vodstvom učitelja prije polaganja biciklističkog ispita svakako je dobrodošlo, jer se na taj način po prvi put sigurno i pod kontrolom susreću s prometom i mogućim opasnostima i to u svom rodnom gradu, gdje će se najčešće voziti biciklom. I na kraju djeca dobivaju na samopouzdanju i posljedično imaju veću odgovornost i sposobnost za sigurnu vožnju u prometu.

4. Literatura

- [1.] Zakon o voznikih (ZVoz) (Ur. l. RS, br. 109/10, 25/14 i 85/16 - ZVoz-1)
- [2.] Pravilnik o obrazcih javnih listin v osnovni šoli (Ur. l. RS, br. 44/08, 32/09, 88/13, 32/16 i 40/16).
- [3.] Koncept usposabljanja za vožnju kolesa in kolesarskega izpita v osnovni šoli <https://www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Srednja-sola/c7cb53a306/Koncept-usposabljanja-za-voznjo-kolesa-in-kolesarski-izpit-v-osnovni-soli.pdf> (21.4.2022.)

Prilog 1

Dragi roditelji!

Ove školske godine vaše će dijete polagati biciklistički ispit pa će pohađati tečaj biciklizma, koji će se također odvijati na vrlo prometnoj cesti. To pak nameće veliku odgovornost učitelju, ali i roditeljima. Obzirom na navedeno, molimo Vas da svojim primjerom i odgojem pomognete pripremiti Vaše dijete za to, a potpisom potvrdite da se slažete da je Vaše dijete tjelesno sposobno i dovoljno prometno svjesno za polaganje biciklističkog ispita i sudjelovanje na tečaju.

Pozdrav

Mentori prometnog odgoja

IZJAVA

Želim, da moje dijete _____ učenik/ca 5. ____ razreda,
(ime i prezime)
polaze biciklistički ispit u školi.

Potpis roditelja: _____

Prilog 2

Dragi roditelji!

Ovom putem Vas obavještavamo da je Vaše dijete uspješno položilo teorijski i praktični dio ispita iz biciklizma, koji je organizirala i provela naša osnovna škola, sukladno članku 55 Zakona o vozačima. U praktičnom dijelu biciklističkog ispita u povjerenstvu su sudjelovali predstavnik Policijske stanice Šentjur i predstavnici Vijeća za prevenciju i odgoj u cestovnom prometu. Obrazovanje je naša zajednička zadaća, stoga moramo svi biti svjesni svojih obveza prema djeci, jer samo zajedničkim snagama moći ćemo postići ono što želimo, a to je sigurno sudjelovanje djece kao biciklista u prometu.

Zajednička zadaća škole i roditelja odnosno staratelja je da u okviru zakonske odredbe procijene kada je učenik tjelesno i psihički sposoban samostalno voziti bicikl u cestovnom prometu. Nakon završene teorijske i praktične nastave i konačno nakon uspješno položenog ispita, zadatak škole je gotov. No, to ne znači da je Vaše dijete odmah sposobno potpuno samostalno sudjelovati kao (biciklist) u cestovnom prometu.

Ovdje počinje važna uloga Vas roditelja. Vi ste ti, koji najbolje poznajete sposobnosti svog djeteta. Što to znači? To znači da ćete dijete upoznati s opasnostima koje ga mogu zadesiti na cesti i u prometu, pratiti ga neko vrijeme da vidite kako savladava bicikl, razumije li prometna pravila i prosuditi kada ćete dijete potpuno prepustiti samome sebi na vrlo prometnoj cesti.

POVJERENSTVO ZA PRAKTIČNI ISPIT:

Mentori prometnog odgoja:

Policijski službenici:

Članovi SPV- a:

Stručni rad

KOMPETENCIJE ODGOJITELJA

MARTINA ŽUPANČIĆ, mag.paed.

Samobor

ALEN HASIKIĆ, mag.paed., doktorand

Poslijediplomski doktorski sveučilišni studij Pedagogija i kultura suvremene škole
Filozofski fakultet Osijek

Sažetak

U radu se definiraju pojmovi učinkovitosti, kompetencija i kompetencijski pristup općenito. Pojam učinkovitosti predstavlja ključni dio kompetentnosti profesionalaca u odgoju i obrazovanju i usko se povezuje s pojmom kompetencija, objašnjavajući potrebnu stručnost utemeljenu na znanjima, sposobnostima i vrijednostima. Suvremeno poimanje odgojno obrazovnog rada ističe neophodnost socijalne kompetencije, kao jedne od ključnih kompetencija za uspješan i kvalitetan odgojno obrazovni rad. U pregledu istraživanja objašnjava se krucijalna uloga rane i predškolske dobi s naglaskom na samopoimanje učinkovitosti odgojitelja.

Ključne riječi: kompetencijski pristup, učinkovitost odgojitelja, rana i predškolska dob

1. UVOD

U definiranju pojma kompetencije autori govore o sposobnostima, znanjima i vještinama pojedinaca koji se očituju kroz učinkovitost. Samopoimanje učinkovitosti osoba koje prenose znanja i vještine prema mnogim autorima povezuje se s uspješnošću primljenih znanja i vještina kod učenika. Samoprocjenjena učinkovitost odgojno obrazovnih djelatnika koji rade s djecom odražava se na motivaciju, samopouzdanje i postignuća djece, ali i na druge faktore, poput prepoznavanja problema u ponašanju kod djece. Samoprocjena je alat mijenjanja stavova i općenito promjene u ponašanju ukoliko vrednovanje odgojno-obrazovnog rada čini analizu iznutra, uz prihvaćanje mogućnosti pronalaska novih i boljih ideja, s jasnim smjernicama potrebnih kompetencija. Međunarodna obrazovna politika preuzela je iz svijeta ekonomije kompetencijski pristup upravljanja i razvoja ljudskih kapitala zbog globalne kompetitivnosti. U hrvatskoj je obrazovna politika prihvatila dokument Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications EU Commission [5] koji ističe ključne kompetencije za cjeloživotno učenje, a inkorporiran je u Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Uz osam općih kompetencija, navedeni dokument daje smjernice odgojno - obrazovnom nacionalnom sustavu za razvoj okvira i standarda profesije s naglaskom na socijalne kompetencije ili kompetencije u odnosu na ljude i rad s ljudima, kompetencije za rad s informacijama, znanjem i tehnologijom i kompetencije u odnosu na zajednicu - za rad u istoj i njezin rast. Područja kompetencijskog okvira profesionalaca u odgoju i obrazovanju odnose se na znanja, vještine i vrijednosti u odnosu na: učenika i učenje, okruženje za učenje, poučavanje i procjenu ishoda učenja, ustanovu, obitelj i zajednicu, profesionalni razvoj i odgovornost, razvoj ustanove i unapređenje sustava odgoja i obrazovanja. Postoji potreba za utvrđivanjem specifičnog kompetencijskog okvira za rani i predškolski odgoj i obrazovanje kako bi se odgovorilo na izazove odgojiteljskog zvanja i jasnih smjernica potrebnih kompetencija za rad u sustavu. Uzme li se u obzir da je upravo rano djetinjstvo temelj cjeloživotnog obrazovanja, potreba za kvalitetnim kompetentnim pojedincima i jednoznačni kompetencijski okvir neminovni su za realizaciju visoko kvalitetne odgojno obrazovne prakse i bolje razumijevanje same kvalitete profesije odgojitelja.

2. KOMPETENCIJE I KOMPETENCIJSKI PRISTUP SUSTAVU OBRAZOVANJA

Kompetencija (engleski *competence*, njemački *Kompetenz*, kasnolatinski *competentia*) je prema rječniku hrvatskog jezika priznata stručnost i raspoloživa sposobnost pojedinca [1] „Kompetencije se ne odnose samo na usvajanje znanja i vještina, nego i na sposobnost svjesnog, odgovarajućeg i odgovornog djelovanja i utjecanja na promjene u okolini i društvu, primjerenim i učinkovitim metodama koje se stječu i osiguravaju odgojem i obrazovanjem, odnosno cjeloživotnim učenjem“ [14]. U Leksikonu temeljnih pedagoških pojmova Mijatović (2000) pojam kompetencija objašnjava se u svjetlu sposobnosti osobe da čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti. Holističko shvaćanje kompetencija o kojem [2] iskazuje kompromis između raznih pristupa kompetencijama. Konstruktivistički, kognitivistički i funkcionalni pristup kompetencijama povezuje osobine pojedinca, vanjske zahtjeve i kontekst kao pretpostavku za učinkovitost. Učinkovitost se na taj način može povezati s pojmom kompetencija jer objašnjava priznatu stručnost koja se temelji na znanju, sposobnostima i sustavom vrijednosti koje pojedinac posjeduje [11]. Kompetencijski pristup sustavu obrazovanja javio se u SAD-u 70-ih godina

prošlog stoljeća. Cilj pokreta je bio obrazovanje učitelja temeljeno na kompetencijama. Trend se nastavio 80-ih i 90-ih godina prošlog stoljeća brojnim reformama anglosaksonskih zemalja. Međunarodna obrazovna politika zbog globalne kompetitivnosti na svjetskom tržištu potiče upravo kompetencijski pristup upravljanja i razvoja ljudskog kapitala, što je pak preuzeto iz svijeta ekonomije u svijet obrazovanja [6]. Trend se dalje nastavio i u drugim zemljama. Obrazovna politika u Hrvatskoj implementirala je dokument Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications EU Commission [5]. Navedeni dokument sastoji se od osam područja ključnih kompetencija na kojima se temelje ključni dokumenti u odgojno-obrazovnim ustanovama i isto tako tvore sadržaj Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Također, navedeni dokument definira tri sastavnice ključnih kompetencija temeljem kojih odgojno-obrazovni nacionalni sustavi razvijaju okvire i standarde profesije. Tri navedene skupine kompetencija su: socijalne kompetencije ili kompetencije u odnosu na ljude, tj. za rad s ljudima, kompetencije za rad s informacijama, znanjem i tehnologijom te kompetencije u odnosu na zajednicu - za rad u istoj i njezin rast [8].

3. PREGLED KLJUČNIH KOMPETENCIJA

Komuniciranje na materinskom jeziku, slično kao i komuniciranje na stranim jezicima, očituje se u sposobnosti izražavanja kroz interpretiranje i tumačenje misli, osjećaja i činjenica u usmenim i pismenim oblicima u kojima pojedinac sluša, govori, čita i piše. Također, ovaj dio kompetencija odnosi se i na lingvističko uzajamno djelovanje odgovarajućih načina kroz društvene i kulturne sadržaje poput obrazovanja, izobrazbe, posla, doma i slobodnog vremena. Komuniciranje na stranom jeziku donosi dodatan izazov posredovanja i razumijevanja različitih kultura. Matematička pismenost i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji kreću od općih matematičkih sposobnosti u zbrajanju, oduzimanju, množenju, dijeljenju i izračunavanju omjera u mentalnom i pismenom izračunavanju s ciljem rješavanja problema u svakodnevnim situacijama. Znanstvena pismenost očituje se u spremnosti korištenja znanja i metodologija koje se koriste da bi se približio i objasnio svijet prirode. Tako se kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji očituju kroz bolje shvaćanje promjena nastalih ljudskom djelatnošću i odgovornost pojedinca kao aktivnog građanina koji može utjecati na promjene. Digitalna kompetencija podrazumijeva sposobnosti sigurne i kritičke upotrebe elektronskih medija na poslu i slobodnom vremenu, kao i u komuniciranju. Ovdje se govori o kompetencijama logičkog i kritičkog razmišljanja i vještinama upravljanja informacijama. Ključne sastavnice informacijsko - komunikacijskih vještina i sposobnosti uglavnom se odnose na upotrebu računala u svrhu pronalaženja, stvaranja, prikazivanja i razmjenu informacija. Ove kompetencije odnose se i na sposobnost razvijanja suradničkih mreža na Internetu. 'Učiti kako se uči' kompetencije u različitim kontekstualnim uvjetima (privatnim ili profesionalnim) s naglaskom na organizaciju i umijeće uređenja vlastitog učenja uključuju učinkovitost u raspolaganju vlastitim vremenom, funkcionalno rješavanje problema i kvalitetno korištenje novih znanja. Također, sve navedene vještine ove kompetencije doprinose uspješnom upravljanju karijerom. Međuljudske, socijalne i građanske kompetencije odnose se na sve obrasce ponašanja koji utječu na učinkovitost i konstruktivnost pojedinca za sudjelovanje u socijalnim kontaktima. Međuljudske vještine utječu na interakcije s ljudima i o njima ovisi uspješnost rješavanja problema u odnosima.

Poduzetništvo kroz aktivno i pasivno sagledavanje ove kompetencije uključuje sklonost na samostalno unošenje promjena i novina, ali i mogućnost prihvaćanja, podržavanja i prilagođavanja inovacija od strane vanjskih čimbenika. Također, podrazumijeva sposobnost prihvaćanja odgovornosti za pozitivne, ali i negativne vlastite postupke. Poduzetništvo se još odnosi na razvijanje strategija, vizija i ciljeva, ali i motiviranost za ostvarenje istih. Kulturno izražavanje podrazumijeva važnost kreativnosti i izražavanja kroz ideje, iskustava i osjećaje u sklopu medija, glazbe, tjelesnog izražavanja, književnosti i plastične umjetnosti. Uz kompetencijski okvir i navedenih osam područja kompetencija, valja istaknuti kompetencijski okvir profesionalaca u odgoju i obrazovanju. Tri najvažnija kompetencijska područja; znanja, vještine i vrijednosti [15]. Znanja čine teorijske spoznaje akademskog područja i mogućnost razumijevanja fenomena profesije. Vještine podrazumijevaju praktičnost primjenjivanja znanja kroz različite profesionalne situacije, dok vrijednosti čine svjetonazor i djelotvornost življenja u profesionalnom okruženju. Područja kompetencijskog okvira profesionalaca u odgoju i obrazovanju odnose se na znanja, vještine i vrijednosti u odnosu na: učenika i učenje, okruženje za učenje, poučavanje i procjenu ishoda učenja, ustanovu, obitelj i zajednicu, profesionalni razvoj i odgovornost, razvoj ustanove i unapređenje sustava odgoja i obrazovanja [15].

- S obzirom na učenika i učenje potrebna su profesionalna znanja o načinima i pristupima učenja, osobito razumijevanje pojedinih razvojnih faza s naglaskom prihvaćanja individualne razlike među djecom. Profesionalne vještine pojedinca stavljaju naglasak na kreiranje konteksta za učenje i poučavanje koji s uvažavanjem mogućnosti, interesa, potreba i osobina svakog pojedinog djeteta. Profesionalna vrijednost odnosi se na vjerovanje da svako dijete može učiti i razvijati se.
- U formiranju okruženje za učenje potrebna su potrebna profesionalna znanja o čimbenicima za stvaranje sigurnog, poticajnog, inkluzivnog i podržavajućeg okruženja, a profesionalnim vještinama uvažavati će potrebe svakog djeteta. Profesionalne vrijednosti iskazuju se uvažavanjem, poštovanjem djetetova dostojanstva, empatiji. Glavni cilj je razvoj navedenih vrijednosti kod djece.
- Poučavanje i procjena ishoda ovisi o profesionalnim znanjima i razumijevanju sadržaja poučavanja, dok strategije odgovarajućih, djelotvornih strategija poučavanja i ishodi učenja ovise o profesionalnim vještinama. U svrhu prepoznavanja potencijala i jakih strana kod djece potrebne su profesionalne vrijednosti.
- S obzirom na ustanovu, obitelj i zajednica svakom pojedincu u sustavu odgoja i obrazovanja potrebna su profesionalna znanja u razumijevanju uloge partnerstva s roditeljima, a za biranje strategija za poticanje suradnje i timskog sudjelovanja u društvenom okruženju općenito, potrebne su profesionalne vještine. Profesionalne vrijednosti fokus stavljaju na razvoj međusobnog povjerenja u odnosima s djecom, poslovnim suradnicima, roditeljima i cjelokupnom zajednicom.
- Profesionalni razvoj i odgovornost naglašava važnost posjedovanja profesionalnih znanja o pravilima ponašanja i o etičkom kodeksu profesije. Vještine se očituju u korištenju formalne i neformalne mogućnosti stručnog usavršavanja i profesionalnog razvoja. Profesionalne vrijednosti se odnose na promicanje ugleda i statusa profesije.
- Za razvoj ustanove i u svrhu unaprjeđenja sustava odgoja i obrazovanja potrebna su profesionalna znanja o svrsi i strukturi obrazovnog sustava kako bi se bolje shvatio i njegov utjecaj na društvo u sredini. Profesionalne vještine iniciraju promjene u

unapređenju sustava i potiču motivaciju na sudjelovanje, dok profesionalne vrijednosti stavljaju naglasak na ustanovu kao zajednicu koja uči.

Nakon navedenih područja kompetencijskog okvira za odgojno obrazovne djelatnike postavlja se pitanje osnaživanje kompetencijskih dimenzija odgojitelja. U sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja unapređenje odgojiteljske profesije općenito i osnaživanje kompetencijskih dimenzija odgojitelja potaknuto je mogućnošću upisa na Diplomski studij ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. Fatović [8] ističe kako se u sklopu navedenog studija obrazuju stručnjaci koji će uz ostale kompetencije imati i kompetencije potrebne za pokretanje istraživačkih projekata. Uzme li se u obzir da je tek sedamdesetih godina prošlog stoljeća sustav predškolskog odgoja i obrazovanja postao sustavom odgoja i obrazovanja, može se reći da konkretna promjena u vidu dodatnih kompetencija za istraživačke projekte na Diplomskom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja čini razliku od dotadašnjih mogućnosti u vidu kompetencija. Uvidom u navedene kompetencije za cjeloživotno obrazovanje svakog pojedinca i za profesionalce u odgoju i obrazovanju, nameće se važnost promišljanja o kreiranju kompetencijskog okvira predškolskog odgoja i obrazovanja i odgojiteljske struke. Fatović [8] iskazuje potrebu za utvrđivanjem kompetencijskog okvira za rani i predškolski odgoj i obrazovanje koji bi bio temeljen na specifičnostima i pretpostavkama odgojiteljskog zvanja. Prema istoj autorici redefiniranje kompetencija u sklopu odgoja i obrazovanja pretpostavlja promjenu fokusa sa sadržaja poučavanja na sam proces i učenje, s naglaskom na uvažavanje individualnih potreba djece. Istraživanja temeljena na neurologiji i razvojnoj psihologiji stavljaju naglasak na rano djetinjstvo kao temelj cjeloživotnog obrazovanja [4]. Stoga je potreba za kvalitetnim kompetentnim pojedincima u sustavu odgoja i obrazovanja neminovna, a jednoznačni kompetencijski okvir imao bi za rezultat definiranje ključnih kompetencija za realizaciju visoko kvalitetne odgojno obrazovne prakse u svakoj fazi karijere i bolje razumijevanje same kvalitete profesije. Također, kompetencijski okvir osigurao bi pretpostavku za cjeloživotno učenje omogućio bi razvoj refleksije i efikasno samovrednovanje. Jedinstvenim kompetencijskim okvirom odgojiteljske profesije stvorio bi se preduvjet boljeg pozicioniranja struke u društvu [8]. Nakon navedenih kompetencijskih dimenzija, u sljedećem poglavlju izdvaja se socijalna kompetencija kao jedna od iznimno važnih i potrebnih kompetencija, osobito u današnje, izazovno vrijeme.

4. UČINKOVITOST ODGOJITELJA

Samopoiimanje učinkovitosti osoba koje prenose znanja i vještine prema mnogim autorima može se povezati s uspješnošću primljenih znanja i vještina kod učenika. Hasikić [10] navodi rezultate istraživanja raznih autora, prema kojima se može zaključiti da (samo)učinkovitost kod učitelja djeluje pozitivno na učenike. Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy [17] govore kako uvjerenje o vlastitoj učinkovitosti i razini kompetentnosti odgojno - obrazovnih djelatnika ima utjecaj na učenike u raznim aspektima poput funkcioniranja djece u skupinama, njihovu unutarnju motivaciju, samopouzdanje i postignuća. Fackler i Malmberg [9] naglašavaju važnost upravo odgojiteljeva samopoiimanja učinkovitosti, objašnjavajući krucijalnu ulogu predškolskog razdoblja zbog pogodnosti najbržeg razvoja i stjecanja vještina u dobi od 3 do 6 godina. Istraživanja stavova, kompetencija i učinkovitosti predškolskih odgojitelja češća su u svijetu nego u Hrvatskoj. Bašić [3] ispituje stavove odgojitelja koji su iskazali visoku razinu odgojiteljskih kompetencija i pozitivan stav o radu u predškolskim ustanovama. U iskazanim stavovima većina odgojiteljica smatra da može učiniti dosta ili mnogo u situacijama koje su

ispitivane. Isti podaci istraživanja prikazani deskriptivnim parametrima i faktorskom analizom, posebno područja kompetentnosti govore da svega 5 do 8 % odgojiteljica nema stav kao većina, pri čemu se ne osjećaju toliko kompetentnima. Kompetentnost se kod odgojitelja najčešće prepoznaje u svakodnevnim aktivnostima koje su prisutne u odgojno-obrazovnom radu, dok se nekompetentnost češće primijeti u promociji pozitivnog razvoja, pružanju pomoći roditeljima, prevenciji rizičnih ponašanja, poticanju motivacije nemotivirane djece, praćenju napredovanja djece i tehnikama smirivanja djece. Još jedno istraživanje provedeno s odgojiteljima predškolske djece govori o statistički značajnoj razlici kod samoprocjene ovladavanja znanjima i vještinama u rješavanju problemskih situacija, u kojoj su se odgojitelji nakon završene edukacije o UPS metodi procjenjivali s višom razinom znanja i vještina, tj. kompetencija negoli prije edukacije (Modrić, 2013). Autorica objašnjava da postoje znatne obrazovne razlike koje nastaju po završetku edukacije. Odgojitelji dobivaju alate u kojima mogu prepoznati svoj, tuđi ili zajednički problem, znaju iskazati želju i potrebu, kao i razliku između istih i naposljetku osvještavanje vođenja u izboru osobe koja osjeća problem uz procjenu uspješnosti izbora. Rezultati istraživanja polaznika pedagoško - psihološke i didaktičke - metodičke izobrazbe govore o visoko procijenjenoj socijalnoj kompetenciji s dobro razvijenim komunikacijskim vještinama od strane samih polaznika i nije postojala statistički značajna razlika prema spolu, broju godina staža ili višoj razini znanstvenog zvanja, no postojala je statistički značajna razlika u dobivenim samoprocjenama kompetencija polaznika u odnosu na dob (Brust Nemet, 2015). Istraživanje samoefikasnosti odgojiteljica djece jasličke i vrtićke dobi pokazuje kako je samoefikasnost značajni prediktor procjene rizika problema u ponašanju kod djece, na način da veća samoefikasnost odgojitelja predviđa manju izraženost problema u ponašanju kod djece [19]. Kako bi se došlo do jasnih zaključaka i smjernica za poticanje kompetentnosti i učinkovitosti potrebno je uključiti više društvenih segmenata u istraživanja o navedenim pojmovima. Upravo tu višeperspektivnost donose Koller-Trbović i Žižak [12] uključujući stavove odgojitelja, osoba koje rade s djecom, ali i stavova djece, roditelja, stručnjaka, novinara, pa i političara. Osobe koje rade s djecom teško se nose s izazovima današnjice i iskazuju nemoć i nesnalaženje zbog sve složenijih problema djece i mladih. Nezadovoljni su načinima rješavanja tih problema prebacujući odgovornost na stručnjake drugih sustava i na propuste organizacija i nedorečenost. Prema rezultatima ovog istraživanja nemaju podršku sustava za svoj stručni rad. Profesionalci u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ukazuju na probleme u odgojiteljskoj profesiji i predlažu smjernice za pozitivne promjene. Aktivizam iz redova profesije javlja se osnivanjem Udruge odgojitelja Sidro u Hrvatskoj, u travnju 2021. koja se bori za prava djece, roditelja, odgojitelja, stručnih suradnika i svih koji su dio sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U sklopu nužnih promjena, naglasak se stavlja na izmjene pravilnika koji uređuju sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, osobito onih koji nisu mijenjani od 1997. godine. Zakone i uvjete rada potrebno je prilagođavati promjenama u društvu i u skladu s time osiguravati određene uvjete kao što je mogućnost individualnog rada s djecom, manje skupine djece, više stručnih suradnika, osiguranje kvalitetnih prostora vrtića i sl. S ciljem povezivanja odgojiteljske profesije i donosioca zakona u sklopu obrazovnih politika, Sidro predlaže uključenje visokoobrazovanih kompetentnih odgojitelja iz struke u rad Ministarstva znanosti i obrazovanja. To bi omogućilo bolji uvid u problematiku cijelog sustava i bolji nadzor nad radom i kvalitetom predškolskih ustanova te bolju povezanost donosioca zakona i praktičara s krajnjim ciljem unaprjeđenja profesije. Upravo ovi prijedlozi odgovor su na promišljanja autorice Domović [7] koja govori o potrebi proaktivnog pristupa unutar profesije odgojitelja, jer do sad je povijesno vidljivo kako odgojitelji nisu bili skloni

međusobnoj suradnji i uglavnom je još refleksija i samorefleksija u odgojiteljskim krugovima nedovoljno razvijena. Ista autorica ističe zatvorenost odgojiteljske profesije i tendenciju korištenja tradicionalne prakse u radu, stoga je od ključne važnosti suradnja i aktivizam s ciljem usavršavanja različitih načina dokumentiranja i razvoja refleksivnih kapaciteta kako bi se stvorio put profesionalnog razvoja kroz razne oblike cjeloživotnog učenja.

5. ZAKLJUČAK

Prema svemu navedenom može se utvrditi kako bi kompetencijski okvir za rani i predškolski odgoj i obrazovanje bio prijeko potreban odgovor na izazove odgojiteljskog posla. Nadalje, studiji i stručna usavršavanja trebali bi voditi tome da odgojitelj raspolaže svim potrebnim znanjima i kompetencijama za posao koji ga očekuje. Tu veliku ulogu imaju i lokalne samouprave koji su većim dijelom osnivači predškolskih ustanova, te svojom raspodjelom proračuna direktno utječu i na samu kvalitetu predškolske ustanove.

6. LITERATURA

- [1.] Anić, V. Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber; 2013.
- [2.] Babić, N. Kompetencije i obrazovanje učitelja. U: Babić, N. (ur.), Zbornik radova znanstvenog skupa Kompetencije i kompetentnost učitelja. Učiteljski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Kherson State University, Ukraine; 2007, str. 23-66.
- [3.] Bašić J. KOMPETENTNOST ODGAJATELJA I PREVENCIJA RIZIČNIH PONAŠANJA DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA. Kriminologija & socijalna integracija [Internet]. 2008 [pristupljeno 29.04.2022.];16(2):15-27. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/99119>
- [4.] Bouillet D. Kompetencije odgojitelja djece rane i predškolske dobi za inkluzivnu praksu. Pedagogijska istraživanja [Internet]. 2011 [pristupljeno 29.04.2022.];8(2):323-338. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/116665>
- [5.] Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications EU Commission, <http://www.pef.uni-lj.si/bologna/dokumenti/eu-common-principles.pdf>, pristupljeno 2.4.2022.
- [6.] Čatić I. Kompetencije i kompetencijski pristup obrazovanju. Pedagogijska istraživanja [Internet]. 2012 [pristupljeno 29.04.2022.];9(1/2):175-187. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/113448>
- [7.] Domović, V. (2011). Učiteljska profesija i profesionalni identitet učitelja. U: V. Vizek-Vidović (ur.), Učitelji i njihovi mentori. Zagreb: IDIZ
- [8.] Fatović M. Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. Školski vjesnik [Internet]. 2016 [pristupljeno 29.04.2022.];65(4):623-638. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/178260>
- [9.] Fackler, S., & Malmberg, L. E. (2016). Teachers' self-efficacy in 14 OECD countries: Teacher, student group, school and leadership effects. Teaching and Teacher Education, 56, 185-195.
- [10.] Hasikić A. SAMOUČINKOVITOST UČITELJA . Varaždinski učitelj [Internet]. 2021 [pristupljeno 29.04.2022.];4(5):15-20. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/246212>
- [11.] Jurčić, M. (2012). Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja, Zagreb: Recedo d.o.o

- [12.] Koller-Trbović N, Žižak A. PROBLEMI U PONAŠANJU DJECE I MLADIH I ODGOVORI DRUŠTVA: VIŠESTRUKA PERSPEKTIVE. Kriminologija & socijalna integracija [Internet]. 2012 [pristupljeno 29.04.2022.];20(1):49-62. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/85002>
- [13.] Modrić N. Kompetencije odgojitelja za učinkovito upravljanje problemnim situacijama. Napredak [Internet]. 2013 [pristupljeno 29.04.2022.];154.(3):427-450. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/138810>
- [14.] Piršl E. Modeli interkulturalne kompetencije. Pedagojska istraživanja [Internet]. 2014 [pristupljeno 29.04.2022.];11(2):27-39. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/173978>
- [15.] Rangelov Jusović, R. i Vizek Vidović, V. (2013). ATEPIE projekt Sarajevo. Preuzeto 1.4.2022.http://www.cep.edu.rs/media/files/onk_u_regionalnoj_perspektivi_v_vizek_vidovic_r_rangelov_jusovic_1.pdf
- [16.] Sindik J, Šunjić I, Čosić A, Budisavljević T. Primjena Kataloga ciljeva učenja u procjeni kompetencija predškolske djece. Metodički ogledi [Internet]. 2013 [pristupljeno 29.04.2022.];20(1):117-135. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/109516>.
- [17.] Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy. A. (2001). Teacher Efficacy, Capturing and elusive construct. Teaching and Teacher Education, 17, 783-805.
- [18.] Vlah N, Pinoza-Kukurin Z. Stavovi studenata učiteljskog fakulteta u Rijeci o obrascima ponašanja u socijalnim sukobima. Napredak [Internet]. 2012 [pristupljeno 29.04.2022.];153(1):39-52. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/82859>
- [19.] Vlah, N., Smojver Ažić, S., Dorčić Martinac, T. (2017). Risk for Behavioral Problems in The Early and Pre-school age: Proposal of Assessment Measure. ERFCO, 9th International Conference of The Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb, 17-19 May 2017, Zagreb.

Stručni rad

AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ FINE MOTORIKE U RANOM DJETINJSTVU KOD DJECE S POSEBNIM POTREBAMA

Barbara Vindiš Bratušek

OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

Motorički razvoj igra iznimno važnu ulogu u razvoju pojedinca. Istodobno s motoričkim razvojem odvija se i socijalni, čuvstveni i kognitivni razvoj pojedinca. Na temelju toga motorički razvoj pojedinca izuzetno je važan za daljnji razvoj pojedinca jer utječe na postignuća i razinu razvoja socijalnih, čuvstvenih i kognitivnih kompetencija. Motorički sustav uključuje grubu motoriku ili vještine kretanja i finu motoriku ili manualne vještine. Pojedine skupine djece s posebnim potrebama imaju poteškoća u pogledu vještina fine motorike, pa je primjena odgovarajućih postupaka u ovom području vrlo važna. U ovom članku predstavljamo neke aktivnosti za poticanje razvoja fine motorike u vrtiću.

Ključne riječi: fina motorika, vrtić, djeca s posebnim potrebama

1. UVOD

Motorika je ukupnost mogućnosti kretanja čovjekova tijela. Riječ je o složenoj sposobnosti o kojoj ovisi funkcija pokretljivosti organizma. Motorički razvoj pojedinca odvija se na dvije razine, a to su razvoj pokreta cijelog tijela (gruba motorika) i pokreta ruku (fina motorika) [1]. Gruba motorika uključuje motoričke vještine ili kombinacije motoričkih vještina različitih velikih mišića u tijelu. Fine motoričke vještine, s druge strane, uključuju sposobnost pomicanja malih mišića oka i ruke od zapešća prema dolje [4]. Poremećaji u motoričkom razvoju općenito se očituju u tome što je dijete manje okretno, sporije, vrijeme odziva je duže, dijete ima problema i sa shemom tijela, dok je motoričko učenje temeljeno na stjecanju novih iskustava ograničeno (ibid.).

2 TEORIJSKI DIO

2.1.Fina motorika

Kod novorođenčeta ne možemo još govoriti o razvoju fine motorike, jer je to razdoblje refleksa i radnji kojih novorođenče još nije svjesno. Dojenče počinje primjećivati predmete i posezati za njima. Jedna od najvažnijih prekretnica u razvoju fine motorike, pincetni hvat, razvija se oko 12. mjeseca života i djetetu omogućava bolju manipulaciju predmetima. Mala djeca već imaju povećanu sposobnost manipulacije predmetima ili sofisticiranog rada s njima. Predškolsko dijete suočava se s većim izazovima nego dijete u prethodnim razdobljima. Mora se služiti priborom, vezati vezice i sl. U tom razdoblju središnji živčani sustav još uvijek sazrijeva, pa djeca predškolske dobi još uvijek mogu imati problema sa služenjem prstima za složenije zadatke. Kako se proces sazrijevanja odvija različitim brzinama, razlike u ovladavanju očekivanim finim motoričkim sposobnostima mogu postati vidljive tijekom tog razdoblja.

2.1.1.Posebne potrebe u području motorike i fine motorike

Opći pokazatelji slabije razvijene motorike uglavnom su loše držanje, napetost mišića, nezgrapno hodaње i trčanje, problemi s ravnotežom, ritmom i manualnim vještinama, posebice problemi sa hvatanjem, premještanjem, rezanjem škarama, povlačenjem konca, naticanjem itd. [3]. Posebne potrebe u području fine motorike uglavnom se ogledaju u sporosti i nespretnosti. Djeca s posebnim potrebama imaju poteškoća sa hvatanjem, pomicanjem raznih malih predmeta, slaganjem kocki i sl. Ova su djeca također manje vješta u namatanju, odmotavanju i savijanju papira. Javljaju se i teškoće s kopčanjem i otkopčavanjem gumba. Posljedično, problemi također utječu na smanjenu uspješnost pri crtanju, pisanju, povlačenju linija između dvije točke, precrtavanju slova, znakova i slično [6].

2.2.Aktivnosti za poboljšanje fine motorike kod djece s posebnim potrebama

Slijede četiri važne aktivnosti za razvoj fine motorike koje provodimo s djecom u vrtiću i koje su bitne za daljnji razvoj vještina fine motorike: hvatanje, postavljanje predmeta, manualne vještine i crtanje.

2.2.1.Hvatanje

Aktivnostima hvatanja razvijamo visokorazvijeni oblik hvatanja – takozvani pincetni hvat, koji može izvesti normalno razvijen dvogodišnjak. Hvatanje zahtijeva koordinaciju ruke i oka, ruku, a posebno prstiju, kojima se dijete prije služilo kao skupinom. Čim dijete nauči pojedinačno upotrebljavati pojedine prste (kažiprst i palac), već primjenjuje hvat. Pincetni hvat znači upotrebu palca i vrha kažiprsta koji su jedan nasuprot drugome, dok ostale prste drži ustranu. U provođenju aktivnosti koristimo se raznim pomagalima, od kukuruza do niti različite debljine, koje djeca podižu s podloge i stavljaju u posudu. Zadatke obavljaju i pomoću pincete. Zaključujemo da su djeca uspješna u osnovnom pincetnom hvatu, ali imaju

Slika 1, 2, 3, 4: Različiti pincetni hvatovi

2.2.2. Postavljanje predmeta

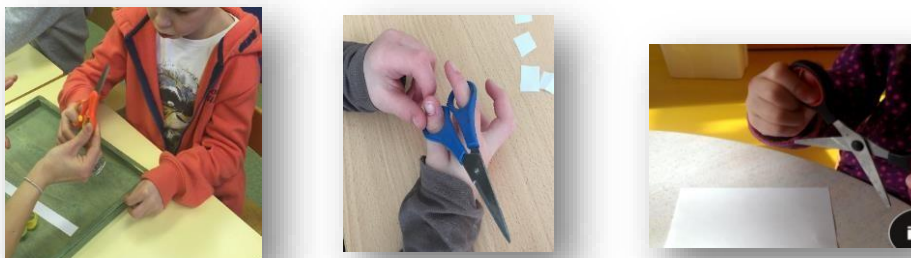
Pri postavljanju predmeta s određenim ciljem koordinacija oko-ruka također je neophodna. Bit postavljanja namjerno je spuštanje predmeta, što dijete usvoji s otprilike šest mjeseci [4]. Aktivnost na ovom području može biti postavljanje stupa od različitog broja drvenih kocki (kocke su drvene da djetetu ne iskliznu iz ruke). Pritom dijete mora precizno usmjeriti i uravnotežiti kocku te je spustiti bez da se stup prevrne.

Slika 5, 6 i 7: Postavljanje stupa od kocki

2.2.3. Manualne vještine

S razvojem se dijete uči koristiti predmetima na sve više načina. Naravno, to također uključuje osnovne životne vještine od hranjenja i pranja do odijevanja [4]. U ovom području vrijedi istaknuti korištenje i vještinu rezanja škarama. U normalnom razvoju djeteta ova sposobnost razvija se u dobi od oko dvije i pol godine. Pritom dijete mora imati dovoljno snage da istovremeno drži škare i reže njima. Naravno, važno je i prilagoditi materijal (papir) koji će dijete rezati, kao i upotrijebiti veći papir (više uzastopnih rezova).

Slika 8, 9 i 10: Držanje škara

2.2.4.Crtanje

Crtanje je vrlo važna aktivnost u razvoju djeteta jer čini osnovu za pisanje. Kreće se najprije od šaranja, držanja bojica, pa sve do oponašanja crtanja pojedinih linija i drugih oblika te znakova. Kasnije u razvoju (djeca od tri do četiri godine) također boje prema predlošku i crtaju jednostavne crteže [4]. Na slikama je prikazano šaranja. Posebnu pozornost pri izvođenju aktivnosti pridajemo držanju pisaćeg pribora. Djeca u vrtiću imaju teškoće ponajprije sa hvatanjem i držanjem bojica.

3.Zaključak

„Kretanje, raspoloženje, razumijevanje i razmišljanje neodvojivi su u ranom razdoblju djetetova razvoja.” [1]. To ne smijemo zanemariti i u svom radu moramo obuhvatiti sva područja razvoja djeteta. Mnoga djeca predškolske dobi imaju nedostatke u području fine motorike. To utječe i na razvoj drugih područja, poput grafomotorike i slično. U ovom članku predstavili smo samo nekoliko aktivnosti za razvijanje vještina fine motorike. Raspon ovih aktivnosti vrlo je širok i raznolik. Ovo je područje u koje možemo uključiti materijale i aktivnosti koji su djeci vrlo bliski. Mnoge aktivnosti mogu se provoditi i kroz svakodnevne aktivnosti u vrtiću ili u okruženju doma uz konkretne i ne didaktičke materijale.

4.Literatura

- [1.]Cemić, Alenka. 1997. Motorika predškolskega otroka. Dr. Mapet. Ljubljana.
- [2.]Cox, Karen. 2015. Fine motor skills. <http://www.prekinders.com/fine-motor-skills/> (pristupljeno 20. veljače 2022.)
- [3.]Galeša, Mirko. 2003. Ocenjevanje zmožnosti in posebnih potreb otrok v osnovni šoli ter načrtovanje individualiziranih programov. Valmar. Celje.
- [4.]Pieterse, Moira; Treloar, Robin; Cairns, Sue. 2000. a. Majhni koraki: pregled zgodnje obravnave otrok z motnjami v razvoju. Knjiga 5, Fina Motorika. Sožitje – Društvo za pomoč duševno prizadetim, Sekcija za Downov sindrom. Ljubljana.
- [5.]Pieterse, Moira; Treloar, Robin; Cairns, Sue. 2000. b. Majhni koraki: pregled zgodnje obravnave otrok z motnjami v razvoju. Knjiga 8, Pregled razvoja spretnosti in veščin. Sožitje – Društvo za pomoč duševno prizadetim, Sekcija za Downov sindrom. Ljubljana.
- [6.]Valentinčič, P. 2005. Pomoč učenki z finomotoričnimi težavami v prvem razredu devetletne osnovne šole. Diplomski rad. Pedagoški fakultet, Ljubljana.

Stručni rad

TJELESNA AKTIVNOST KAO POMOĆ DJETETU S ADHD-OM

Barbara Vindiš Bratušek

OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

Tjelesna aktivnost važan je dio procesa učenja jer ima pozitivan učinak na različita područja rada učenika. Ona je neophodan element odgojno-obrazovnog rada, posebno kod djece s ADHD-om. U ovom članku predstavljamo područja nedostataka učenika s ADHD-om. Detaljnije predstavljamo važnost tjelesne aktivnosti za učenike s ADHD-om te različite oblike tjelesne aktivnosti za pomoć učenicima s ADHD-om.

Ključne riječi: učenici s posebnim potrebama, ADHD, tjelesna aktivnost

1.Uvod

Tjelesna aktivnost ima važnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu, posebno za mlađe učenike i djecu predškolske dobi. Tjelesna aktivnost pozitivno utječe na raspoloženje kod djece, ali i bitno utječe na poboljšanje pažnje i koncentracije te oslobađanje viška energije kod sve djece. Tjelesna aktivnost ima vrlo važnu ulogu, posebice kod djece s poremećajima pažnje i koncentracije, gdje su u prvom planu problemi u području usmjerenosti postupaka, nemira u kretanju i sl.

2.Teorijski dio

2.1.ADHD

ADHD je razvojno uvjetovan neurofiziološki poremećaj moždane funkcije [6] koji se očituje bihevioralnim znakovima nedostatka pažnje i hiperaktivnosti s impulzivnošću, prisutnih u tolikoj mjeri da ograničavaju funkcioniranje pojedinca u socijalnom, akademskom i profesionalnom pogledu. Postoje tri potkategorije ADHD-a, a simptomi moraju biti prisutni najmanje 6 mjeseci [5].

2.2.Važnost tjelesne aktivnosti za djecu s ADHD-om

Tjelesna aktivnost vrlo je važna za djecu s hiperaktivnošću. Kroz nju mogu zadovoljiti potrebu za kretanjem i tako osloboditi višak energije. Budući da je za dijete vrlo važno da svoju energiju oslobađa na način koji je prihvatljiv za okolinu, ono može učenjem različitih motoričkih vještina i razvojem grube motorike upoznati svoje vještine te tako postati sigurnije i odlučnije u izvođenju različitih pokreta. To djetetu pomaže sudjelovati u igri s vršnjacima na prihvatljiv način [8]. Tjelesna aktivnost također pomaže djetetu naučiti da se usredotoči na određenu stvar. To možemo postići uvođenjem tjelesne aktivnosti u nastavu. Tijekom aktivnosti koje dijete sa zadovoljstvom obavlja lakše je privući njegovu pažnju [2].

2.3.Primjeri igara i aktivnosti

a.Poplava, potres, avion

Djeca trče po prostoru. Kada učitelj kaže „poplava”, djeca moraju stati na klupu ili se popeti na zid za penjanje. Kad kaže „avion”, moraju leći na pod. Kad kaže „potres”, stanu uza zid.

b.Baca, baca

Djeca se postavljaju u krug, u sredini je lopta. Jedno dijete kaže: „Baca, baca, baca... (ime)”. Onaj koga prozove trči do lopte, dodirne je i kaže „stop”. Ostala djeca pobjegnu što dalje. Kad začuju stop, zaustave se i ostanu na mjestu. Dijete koje drži loptu pokušava pogoditi nekoga od djece. Važno je ne prijeći liniju kruga u kojem se nalazi. Tko je pogođen, govori sljedeći. Ako nitko nije pogođen, učenik s loptom nastavlja govoriti.

c.Tronožno trčanje

Djeca su podijeljena u parove. Svakom paru zavežemo gležnjeve. Hodaju po prostoru, trče, vode loptu i sl. [4]

d.Pogodi tko

Djeca stoje raspoređena po prostoru. Jedan učenik iskorači naprijed, leđima okrenut drugima. Baca loptu i broji do 5. Onaj tko uhvati loptu skriva je iza leđa. Ostali učenici učine isto. Učenik koji je bacio loptu okreće se i pokušava otkriti tko ima loptu. Ako uspije, učenici se zamijene. Ako ne uspije, ponovno baca loptu.

e.Deset dodavanja

Učenici su podijeljeni u dvije skupine. Cilj je skupine dodati loptu 10 puta, a da im protivnička skupina ne oduzme loptu. Time dobivaju jedan bod.

f.Indijanska igra.

Djeca sjede u krugu. Jedan učenik hoda po vanjskoj strani kruga, zaustavi se iza nekoga i dodirne ga. Ovaj nastavlja kružiti, a prvi sjeda na prazno mjesto. Ako se zaustavi bez dodirivanja drugog učenika, ovaj se smije pomaknuti. Zamjena vrijedi jedino nakon dodira. Igru se može otežati tako da djeca kruže na različite načine (na četiri noge, skakanjem, s povezom na očima...) [2].

g.Igre s balonom

-udaranje balona

-vrćenje balona

-promatranje balona (koje su boje, koji je veći/manji, koliko djece ima određenu boju balona, putanje leta)

-dijete drži balon u zraku ne dodirujući ga [7].

h.Okretanje, ljuljanje, klizanje

Djeca raznim pomagalicama (valjci za balansiranje, kotači za motoriku, ploče s vrtuljkom, vrtuljci za balansiranje, njihalice, zibalo za ravnotežu, trampolin, klackalice za balansiranje, ruče za ljuljanje) aktiviraju vestibularni sustav i zadovolje potrebu za vestibularnim podražajima. Pritom mogu birati smjer (gore, dolje, lijevo, desno, u krug, oko svoje osi) i brzinu kretanja [7].

i.Konji

Djeca uz glazbu trče po prostorijski poput konja. Kad glazba utihne, legnu na strunjaču.

Možemo odabrati i drugu životinju [7].

j.Mačka i miševi

Svako dijete dobiva duži konopac (vijaču), koji zatakne za rub hlača. Jedno od djece je mačka (bez konopca) i pokušava uzeti konopce od ostalih tako što stane na konopac. Kada miš izgubi svoj rep-konopac, pretvara se u mačku i lovi druge miševe (ibid.).

k.Igramo se zrcala

Djeca su podijeljena u parove. U svakom paru jedno dijete pokazuje pokrete, a drugo mu je ogledalo i pokrete ponavlja. Zamijene uloge. Tada onaj tko je ogledalo pokušava napraviti upravo suprotne pokrete [2].

l.Postani veći

Djeca podižu ruke iznad glave i svakim uzdahom pokušavaju biti sve veća (ruke što više u zrak). Mogu si pomoći i tako što će stati na prste. Opuste se prilikom izdisaja [4].

m.Pisanje i crtanje po leđima

Djeca su podijeljena u parove. Jedan drugome nacrtaju nešto na leđima, a onda drugi mora prepoznati što mu je prvi nacrtao [4].

n.Oponašanje učitelja

Učitelj pokazuje određeni pokret, a učenici ga oponašaju [4].

o.Pantomima

Djeca pokretom pokazuju različite stvari.

p.Oponašanje glasova

Djeca oponašaju različite glasove (životinje, stvari) [4].

2.ZAKLJUČAK

Tjelesna aktivnost ima vrlo važan utjecaj na motorički, perceptivni i emocionalno- socijalni razvoj djece. Kroz nju mogu zadovoljiti potrebu za kretanjem i tako osloboditi višak energije. Također im pomaže u razvoju grube motorike jer uče o svojim vještinama i postaju sigurniji u izvođenju određenih pokreta. Tjelesna aktivnost važna je i kod djece s hiperaktivnošću, jer na taj način mogu naučiti kontrolirati vlastite impulse i usredotočiti se na određenu stvar. Ona također pomaže da dijete bude kreativnije, pomaže mu usmjeriti pažnju i brzo reagirati.

3.LITERATURA

- [1.]Danilovska, Sara. 2014. ADHD. <https://prezi.com/cmd9aco07mp9/adhd/> (pristupljeno: 10. veljače 2022.)
- [2.]Gasser, Lota. S. a. Gibalne aktivnosti otrok pri motnjah pozornosti in koncentracije. http://www.pef.uni-lj.si/didaktikasv/zaposleni/OPP/SPLOSNI_CLANKI/Gasser_Gibalne_aktivnosti_pri_motnjah_pozornosti.pdf (pristupljeno: 10. veljače 2022.)
- [4.]Kremžar, Božidara. 1992. Posebna gibalna vzgoja s psihomotorično zasnovom. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport. Ljubljana.
- [5.]Kunstelj, Polona. 2011. Vključevanje otrok z ADHD (primanjkljajem pozornosti in motnjo hiperaktivnosti) v vrtec. Diplomski rad. Pedagoški fakultet Sveučilišta u Ljubljani (Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani). http://pefprints.pef.uni-lj.si/382/1/diploma_adhd.pdf (pristupljeno: 10. veljače 2022.)
- [6.]Nemanič , Maja. Hiperaktivni otroci v osnovni šoli. Didakta. Didakta d.o.o. 8–10. http://www.didakta.si/doc/revija_didakta_2009_januar.pdf (pristupljeno: 10. veljače 2022.)
- [7.]Passolt, Michael. 2002. Hiperaktiven otrok: psihomotorična terapija. Sožitje. Ljubljana.
- [8.]Zupančič, Kristina i dr. 2014. Gibanje mi je v pomoć. Otroci in mladostnici s specifičnim učnim težavami – podpora pri uresničavanju njihovih sanj. 4. Mednarodna konferenca o specifičnih učnim težavah. Zbornik radova. Društvo Bravo. Ljubljana.

Stručni rad

IZAZOVI RANE INTERVENCIJE U DJEČJIM VRTIĆIMA U VRIJEME RADA NA DALJINU

Barbara Vindiš Bratušek

OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

U članku je prikazan utjecaj pandemije na cjelovit pristup ranoj intervenciji u djece predškolske dobi. Tijekom pandemije došlo je do zatvaranje dječjih vrtića, vrtići su pružali samo nužnu skrb, a većina je radnika u odgoju i obrazovanju uobičajeni rad morala zamijeniti radom na daljinu. U članku su predstavljene značajke rane intervencije u dječjim vrtićima i utjecaj koji je na ranu intervenciju imao rad na daljinu. Detaljnije su istaknuti izazovi i nepovoljan položaj s kojima se u radu na daljinu susreću osobe uključene u proces rane intervencije: djeca, roditelji djece i stručnjaci koji provode postupke rane intervencije u dječjim vrtićima.

Ključne riječi: rana intervencija, dječji vrtić, rad na daljinu.

1.Uvod

Rana intervencija potiče razvoj djece, smanjuje djetetove nedostatke i povećava aktivnu ulogu roditelja u pružanju pomoći djetetu i poticanju njegova razvoja. Uključuje razdoblje od rođenja djeteta do polaska u školu. U tom je razdoblju od iznimne važnosti pravilno poticati razvoj djece, a još više uočiti djetetove nedostatke i odstupanje u razvoju te osigurati odgovarajuću pomoć. Razdoblje pandemije donijelo je potpuno nov pristup cjelokupnom području odgoja i obrazovanja. Predškolski odgoj našao se u vrlo nepovoljnom položaju, jer mnogi su vrtići u određenom razdoblju bili zatvoreni ili pružali samo nužnu skrb. Ovo je uvelike otežavalo proces rane intervencije u vrtićima, jer mnoga djeca nisu bila uključena u vrtiće, a pojedini profili radnika bili su upućeni na rad od kuće. To je značilo potpuno drugačiji, nov pristup ranoj intervenciji za sve uključene: djecu, roditelje i stručno osoblje vrtića.

2.Rana intervencija u dječjim vrtićima

2.1.Rana intervencija

Proces rane intervencije odnosi se na razdoblje od rođenja djeteta do polaska u školu i uključuje praćenje i promatranje djeteta, postupke savjetovanja i usmjeravanja roditelja te upozoravanje na moguće nedostatke u razvoju djeteta [2]. Prvenstveni cilj rane intervencije pomoći je roditeljima naučiti kako na pravilan način pomoći djetetu u ovom vrlo važnom životnom razdoblju i osigurati mu odgovarajuću pomoć te tako spriječiti daljnje ozbiljne probleme ili nedostatke u razvoju [1]. Rana intervencija tako predstavlja cjelovit sustav socijalnih, specijalno pedagoških, psiholoških, terapijskih i medicinskih postupaka usmjerenih na dijete koje pokazuje teškoće u razvoju i njegovu obitelj, kako bi je na odgovarajući način osnažili, educirali te opremili odgovarajućim znanjima i potporom u pravilnom poticanju i unapređenju razvoja djeteta.

2.2.Način rada u okviru rane intervencije u dječjim vrtićima

Od 2017. godine postupke praćenja i pružanja pomoći djeci u vrtiću provode centri za ranu intervenciju. Na prijedlog centra za ranu intervenciju usluge rane intervencije u okviru javne mreže pružaju i javni dječji vrtići. Ranu intervenciju u vrtićima provode svi stručni radnici vrtića koji rade neposredno s djetetom i u kontaktu su s njegovom obitelji (vodstvo vrtića, odgajatelji u odjelu, stručni suradnici koji obavljaju savjetodavni rad te dodatnu stručnu pomoć i sl.). Odgajatelji u odjelima stalno prate razvoj djece i moguća odstupanja. U rad odjela uključuje se i savjetodavna služba s primarnom svrhom praćenja razvoja djece, posebno one koja pokazuju nedostatke i odstupanje u razvoju. Ako se ocijeni da dijete ima određene poteškoće koje zahtijevaju dodatnu obradu, roditeljima vrtić preporučuje posjet centra za ranu intervenciju. Za djecu i njihove obitelji za koje liječnik u centru za ranu intervenciju smatra potrebnim, multidisciplinarni tim izrađuje individualni obiteljski plan u kojem se posebno utvrđuje medicinska, socijalna i pedagoška pomoć primjerena svakom pojedinom djetetu i njegovoj obitelji. Individualni plan pomoći uključuje općenitu procjenu razvoja djeteta i planove pomoći obitelji kod kuće i u odgojno-obrazovnom okruženju (Zakon o cjelovitom pristupu ranoj intervenciji u predškolske djece s posebnim potrebama, 2017).

3.Izazovi rane intervencije u dječjim vrtićima tijekom rada na daljinu

3.1.Opća rana intervencija

U razdoblju rada pojedinih stručnih radnika dječjeg vrtića (savjetodavne službe, logopeda, specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga i drugih profila) na daljinu najugroženija su bila ona djeca kojoj je pomoć najpotrebnija. Riječ je o djeci kod koje su primijećene poteškoće, ali im još nije osigurana pomoć. Njihovi roditelji također su bili u nepovoljnom položaju. Roditelji djece koja imaju poteškoće i potrebu za dodatnom obradom te odgovarajućom ranom intervencijom nalaze se u vrlo teškoj situaciji. To su roditelji kojima je potrebna pomoć u suočavanju s djetetovim poteškoćama i njihovu prihvaćanju, kao i pružanju smjernica gdje djetetu pružiti najprikladniju pomoć. Proces podrške roditeljima postao je tijekom rada na daljinu umjetniji i manje autentičan, jer se odvijao na daljinu, telefonom ili putem video sastanaka. Nametnuti rad na daljinu tako je neko vrijeme onemogućio neposredno promatranje djece u odjelima, kao i otkrivanje te dijagnosticiranje djetetovih problema, što je temelj za daljnje postupke rane intervencije. Mnoga djeca koja su trebala pomoć nisu bila identificirana ili su pomoć dobila mnogo kasnije.

3.2.Djeca koja već imaju pravo na pomoć

Djeca koja su već uključena u proces rane intervencije i ostvaruju pomoć također su bila u nepovoljnom položaju. Dodatna stručna potpora djeci s posebnim potrebama u nekim je slučajevima tijekom rada na daljinu pružana na daljinu, dok se u drugima nije provodila.

Provođenje dodatne stručne pomoći u predškolskom odgoju velik je izazov. Ključna je suradnja roditelja i stručnih suradnika koji pružaju dodatnu stručnu pomoć. Pomoć bi se obično sastojala od davanja uputa roditeljima za rad, a u nekim su se slučajevima sati dodatne stručne pomoći u nazočnosti roditelja provodili putem videokonferencije. Ovdje je provedba dodatne stručne pomoći u potpunosti ovisila o mogućnostima i sposobnostima roditelja. Lošiji uvjeti u obitelji (socijalno ugrožene obitelji, manje poticajno okruženje) ponekad su otežavali pružanje pomoći. S druge strane, govorimo o obiteljima djece koje su se u tom razdoblju oštro protivile stručnim suradnicima koji su pružali dodatnu stručnu pomoć. I vanjske su institucije u najgorem valu epidemije zatvarale svoja vrata, rješavajući samo najhitnije slučajeve po vlastitom nahođenju, zbog čega su djeca bila uskraćena za različite postupke. U takvim situacijama stručni suradnici koji su pružali dodatnu stručnu pomoć bili su jedini izvor podrške i pomoći obiteljima djece s posebnim potrebama. Vrlo velik izazov u obavljanju rada na daljinu bio je i način života obitelji. Neki roditelji imali su priliku ostati kod kuće sa svojim djetetom i tako su u svakom trenutku mogli biti na raspolaganju stručnim suradnicima koji su pružali dodatnu stručnu pomoć. Drugi su imali različito radno vrijeme, radeći od kuće. U takvim je slučajevima bilo potrebno učiniti mnoge prilagodbe, dogovoriti provedbu dodatne stručne pomoći na daljinu za obje strane (davanje uputa roditeljima, dogovaranje termina video sastanaka i sl.). Tijekom rada na daljinu također se postavlja pitanje djelotvorne provedbe sadržaja dodatne stručne pomoći. Aktivnosti s djetetom uglavnom su prema uputama provodili roditelji. Dijete funkcionira drugačije u obiteljskom okruženju i u odnosu s roditeljem nego u prisutnosti stručnog suradnika. Provedba dodatne stručne pomoći na daljinu također je bila velik izazov za djecu s posebnim potrebama jer su se morala naviknuti na drugačiji način rada. Stručni suradnici morali također su morali promijeniti i prilagoditi način rada prilikom davanja dodatne stručne pomoći (zanimljive, raznovrsne i vremenski ograničene aktivnosti).

3.3. Izazovi u odnosima između različitih aktera

U procesu cjelovitog pristupa ranoj intervenciji za vrijeme rada na daljinu odnosi između različitih aktera stavljeni su na kušnju. Kod rada na daljinu teže je uspostaviti iskren i čuvstven odnos s roditeljima djeteta za koje postoji potreba za pružanjem pomoći. Prihvatanje djetetovih poteškoća i odstupanja u razvoju za roditelje je vrlo težak i bolan proces za koji je potrebno vrijeme. U radu na daljinu, gdje nema fizičkog kontakta, stručnim radnicima dječjih vrtića teže je pružiti odgovarajuću pomoć i stručnu podršku roditeljima u suočavanju s razvojnim problemima njihova djeteta. Pred izazovom se našao i odnos roditelja djeteta koje već prima pomoć i stručnog suradnika koji tu pomoć pruža. Kod ovih je slučajeva rad na daljinu bio osobito težak. Nije bilo fizičkog kontakta s djetetom, kao ni s djetetovim roditeljima. Da bi ovakav rad bio uspješan, potrebna je vrlo dobra suradnja između pružatelja dodatne stručne pomoći i roditelja, a svima je njima cilj postići sudjelovanje djeteta u procesu. S jedne strane, velik je teret bio na roditeljima koji su sa svojom djecom morali provoditi sadržaje dodatne stručne pomoći. S druge strane, mnogi su se roditelji još više povezali s pružateljima dodatne stručne pomoći i postali tako naši „bliski suradnici”. Nametnuti rad na daljinu stavio je pred izazov i odnose, kvalitetu rada i uspješnost suradnje između različitih stručnih radnika dječjih vrtića. Zbog rada od kuće, među njima je bilo vrlo malo ili nimalo fizičkog kontakta. Komunikacija se odvijala samo na daljinu, putem telefona ili računala, što je zahtijevalo mnogo međusobne prilagodbe kako bi se rana intervencija kod djece, koliko je to bilo moguće, u istoj mjeri provodila i dalje.

4. Zaključak

Rad na daljinu u dječjim vrtićima potpuno je promijenio ustaljeni način rada. Mnogi radnici dječjih vrtića zaključili su da se nije radilo o radu s djetetom, već uglavnom o oblicima suradnje s roditeljima. Zbog drugačije prirode rada, u teškom su položaju bili i stručni radnici dječjih vrtića i roditelji djece. Stručni suradnici vrtića morali su prihvatiti drugačiju prirodu posla bez fizičkog kontakta s djetetom. Uz ulogu roditelja, roditelji djece preuzeli su i ulogu pedagoga. Bilo je to izuzetno teško razdoblje za sve uključene, s negativnim i pozitivnim posljedicama. Roditelji djece tako su se još više uključili u područje predškolskog odgoja, a stručno osoblje vrtića steklo je mnoge nove kompetencije. Ipak, najugroženija djeca bila su ona kojoj je pomoć najpotrebnija: ona s poteškoćama u razvoju koja nisu identificirana i ona za koje je već utvrđeno da im je pomoć potrebna. Činjenica jest da rad na daljinu ne može zamijeniti fizički kontakt i izravan rad s djetetom u okviru različitih postupaka.

5. Literatura

- [1.] Globačnik, Bojana. 2012. Zgodnja obravnava. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.
- [2.] Nojč, Brigita. 2013. Zgodnja obravnava – Temelj uspešnega razvoja otroka s posebnimi potrebami. Zgodnje odkrivanje in obravnavanje oseb s posebnimi potrebami Ur. Strle, Marko. Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije: Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji. Ljubljana.
- [3.] Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami. 2017. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7681> (pristupljeno 18. siječnja 2022.).

Stručni rad

TIMSKI RAD SPECIJALNOG I REHABILITACIJSKOG PEDAGOGA TE PRATITELJA DJETETA SA SMANJENOM POKRETLJIVOŠĆU U VRTIĆU

Barbara Vindiš Bratušek

OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

Timski rad u procesu odgoja i obrazovanja preduvjet je kvalitetnog odgojno- obrazovnog rada na svim razinama odgoja i obrazovanja. Potreba za dobrim timskim radom vrlo je izražena kod djece s posebnim potrebama, kojima se pružaju različite vrste pomoći, pa i izvanškolske, a kod kojih je napredak sporiji u odnosu na djecu bez nedostataka. Djeca s težim i teškim smetnjama kretanja, kao skupina djece s posebnim potrebama, imaju pravo na stalnog ili privremenog pratitelja. Pratitelj predstavlja važnu poveznicu između djeteta, odgojno-obrazovne ustanove, roditelja i pružatelja dodatne stručne pomoći. Na temelju toga, u članku je prikazana važnost pratitelja u odnosu na navedene aktere i tako istaknuta važnost timskog rada u takvim slučajevima.

Ključne riječi: timski rad, djeca sa smanjenom pokretljivošću, pratitelj, specijalni i rehabilitacijski pedagog

1.UVOD

Djeca s posebnim potrebama ranjiva su i rizična skupina djece u procesu odgoja i obrazovanja. Pojedini skupinama djece s posebnim potrebama dodijeljeni su pratitelji na temelju težine njihovih nedostataka. Djeci s posebnim potrebama pružaju se različiti oblici pomoći u odgojno-obrazovnoj ustanovi i izvan nje. Stoga je u pogledu optimalnog razvoja i napredovanja djeteta s posebnim potrebama timski rad ključan uvjet uspješnog rada. U članku su prikazani timski rad, skupine djece s posebnim potrebama koje ispunjavaju uvjete za pratitelja i priroda rada pratitelja osobe s posebnim potrebama. Članak se detaljnije bavi odnosom pratitelja djeteta sa smanjenom pokretljivošću i specijalnog te rehabilitacijskog pedagoga koji pruža dodatnu stručnu pomoć djetetu sa smanjenom pokretljivošću.

2.TEORIJSKI DIO

2.1.Timski rad

Postoje mnoga objašnjenja što je timski rad. Pedagoška enciklopedija (1989.) definira timski rad kao oblik aktivnosti koju obavljaju dva pedagoška radnika ili više njih, a koju karakteriziraju ravnopravna suradnja i postavljanje zajedničkih ciljeva. Polak [2] ističe da je u timskom radu važan duh suradničkog planiranja, suradnje, povezanosti, konstruktivne komunikacije i razmjene mišljenja. Tim mora biti jedinstven u zajedničkim naporima. U timskom radu prednjače fleksibilnost i rad u skupini. Za učinkovit rad i postizanje zacrtanih ciljeva neophodna je suradnja i dopunjavanje.

2.2.Pratitelji djece s posebnim potrebama

Bez obzira na stupanj obrazovanja ili zakon kojim se uređuju pojedine razine obrazovanja smatra se da je djeci s posebnim potrebama potrebna prilagođena provedba programa, koja osim pružanja odgovarajuće stručne pomoći i prilagodbe programa pojedinim skupinama djece s posebnim potrebama osigurava i fizičku pomoć. Prema Zakonu o usmjeravanju djece s posebnim potrebama (2011.), djeca s težim i teškim smetnjama kretanja te slijepa djeca uključena u obrazovne programe s prilagođenom provedbom ili u prilagođene programe odgoja i obrazovanja imaju pravo na stalnog ili privremenog pratitelja. Iznimno, ako su uvjeti ispunjeni, privremeni pratitelj može se dodijeliti i dugotrajno bolesnoj djeci, slabovidnoj djeci, djeci s autističnim poremećajima te djeci s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju.

2.3.Zadatci i uloga pratitelja

Skupina djece sa slabom pokretljivošću vrlo je raznolika. Pojedina djeca s blažim teškoćama sposobna su za određene oblike kretanja, dok se za djecu s težim i teškim oblicima smetnji kretanja to ne može reći. To snažno utječe na ulogu pratitelja osobe sa smanjenom pokretljivošću. Djeca s težim i teškim smetnjama kretanja imaju pravo na privremenog ili stalnog pratitelja. Osnovna zadaća pratitelja djeteta sa smanjenom pokretljivošću omogućiti je djetetu s posebnim potrebama da uz njegovu pomoć nesmetano prati odgojno-obrazovni proces. To znači da mu pomaže u svim segmentima odgojno-obrazovnog procesa: u sudjelovanju u odgojno-obrazovnim aktivnostima, u obavljanju osnovnih životnih potreba i, naravno, u raznim oblicima mobilnosti. Pratitelj tako pomaže djetetu sa smanjenom pokretljivošću da se aktivno uključi i sudjeluje u odgojno-obrazovnim aktivnostima koje provodi odgajatelj u odjelu. Pratitelj pruža pomoć djetetu s posebnim potrebama u obavljanju

osnovnih životnih funkcija vezanih uz prehranu, uzimanje lijekova, oblačenje, svlačenje, vršenje nužde i spavanje. Osiguravanje mobilnosti za dijete sa smanjenom pokretljivošću od ključne je važnosti. To znači da pratitelj nudi pomoć djetetu prilikom preuzimanja u vrtiću. Pratitelj pruža djetetu odgovarajuću pomoć pri kretanju u vrtiću, što može uključivati kretanje uz pomoć raznih pomagala ili hodanje po vrtiću, ustajanje, sjedanje i postavljanje u različite položaje. Pomoć pri kretanju uključuje i odgovarajuću prilagodbu radnog prostora (prilagođena stolica, stol i sl.). Pratitelj nudi fizičku pomoć djetetu sa smanjenom pokretljivošću u bavljenju raznim fizičkim aktivnostima u koje se dijete može uključiti.

2.4. Timski rad specijalnog i rehabilitacijskog pedagoga te pratitelja djeteta sa smanjenom pokretljivošću u praksi

Djeca sa smanjenom pokretljivošću kao djeca s posebnim potrebama u odgojno- obrazovnim ustanovama koje osiguravaju odgojno-obrazovne programe s prilagođenom provedbom ostvaruju pravo na dodatnu stručnu pomoć. Ovisno o djetetovim nedostacima, tu pomoć pružaju stručnjaci različitih profila. S obzirom na to da poremećaji ili teškoće u djece sa smanjenom pokretljivošću zahvaćaju područje motorike, dodatnu stručnu pomoć također im često pružaju specijalni i rehabilitacijski pedagozi. U nastavku izdvajamo neka područja suradnje specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga u kojima je dobar timski rad vrlo važan.

1. Pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću vrlo je važna karika u djetetovom odnosu sa specijalnim i rehabilitacijskim pedagogom. Ovdje je na prvom mjestu odnos između djeteta s posebnim potrebama i samog pružatelja pomoći. Pratitelj i dijete sa smanjenom pokretljivošću posebnu su povezani. To se često očituje u snažnoj povezanosti. Mnogo vremena provode jedno s drugim, a pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću osnovna je podrška djetetu. U tom pogledu pratitelj ima vrlo važnu ulogu u uspostavljanju dobrog odnosa između djeteta sa smanjenom pokretljivošću i specijalnog te rehabilitacijskog pedagoga u okviru sati dodatne stručne pomoći. Pratitelj vrlo dobro poznaje dijete i zato može pružatelju dodatne stručne pomoći osigurati ključne informacije o tome što dijete voli, što voli raditi i što ne voli. To pružatelju dodatne stručne pomoći olakšava uspostavljanje kontakta s djetetom smanjene pokretljivosti.

2. Pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću vrlo je važan element u odnosu između specijalnog i rehabilitacijskog pedagoga te dinamike skupine u koju je dijete uključeno. Pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću može specijalnom i rehabilitacijskom pedagogu svakodnevno pružati aktualne informacije o funkcioniranju djeteta u skupini. Mnoga djeca u individualnom radu funkcioniraju vrlo različito nego u radu u skupini. Specijalni i rehabilitacijski pedagog tako dobiva širu sliku o funkcioniranju djeteta u skupini, koliko je ono uspješno u radu u skupini, kako reagira na druge osobe u skupini (odgajatelj, pomoćni odgajatelj), kako razvija odnose s vršnjacima te kako prihvaća rutinu i pravila u skupini. S druge strane, pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću važan je za prijenos informacija o metodama i oblicima rada s djetetom s posebnim potrebama koje provodi specijalni i rehabilitacijski pedagog tijekom sati dodatne stručne pomoći. Kod djece sa smanjenom pokretljivošću posebno se preporučuje da njihovi pratitelji budu prisutni na satima dodatne stručne pomoći. Često pomažu pružatelju dodatne stručne pomoći, dok u ostalo vrijeme promatraju metode i oblike rada. Kasnije se te informacije prosljeđuju skupini i roditeljima djeteta.

3. Pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću vrlo je važna poveznica u odnosu specijalnog i rehabilitacijskog pedagoga te djetetove obitelji. Dobar timski rad pokazuje se vrlo važnim u prijenosu informacija iz obitelji djeteta. Pratitelj je osoba koja je najviše u kontaktu s djetetovom obitelji. Tako uz roditelje može svakodnevno predavati aktualne informacije o djetetu djelatnicima vrtića. To se može odnositi na informacije o tome kako se dijete osjeća, kakvi se oblici pomoći djetetu trenutačno pružaju u vanjskim ustanovama, podatke o njihovoj uspješnosti i karakteristikama, najavama dugotrajnog izbjivanje djeteta iz vrtića i slično. Mnogi pratitelji prisutni su prilikom različitih oblika pružanja pomoći djetetu izvan vrtića. Na temelju toga zaposlenicima vrtića koji rade s djetetom pratitelj predaje aktualne informacije o metodama i oblicima rada u pojedinom razdoblju. Kao što pratitelj djeteta sa smanjenom pokretljivošću podatke iz vanjskih ustanova predaje specijalnom i rehabilitacijskom pedagogu, tako i roditeljima pruža informacije o metodama i oblicima rada na satima dodatne stručne pomoći. To je vrlo važno jer roditeljima djeteta može izravno opisati aktivnosti koje se provode tijekom sati dodatne stručne pomoći i koje roditelji mogu provoditi s djetetom kasnije kod kuće.

3. ZAKLJUČAK

Timski rad postaje sve učinkovitiji oblik rada u različitim područjima ljudskog djelovanja. U području odgoja i obrazovanja timski je rad također već uhodan oblik rada na razini osnovnog i srednjeg obrazovanja. Za svu djecu s posebnim potrebama, pri njihovom uključivanju u vrtić ili školu oblikuje se tim stručnih suradnika koji rade izravno s djetetom ili se brinu o zadovoljavanju djetetovih potreba, odgovarajućim prilagodbama i osiguravanju pravilno prilagođenog programa obrazovanja za postizanje optimalnih rezultata kod djeteta. Ovo posljednje vrlo je teško postići bez dobrog timskog rada. Iskustvo pokazuje da se važnost dobrog timskog rada uvelike očituje u odnosu između pružatelja dodatne stručne pomoći i pratitelja djeteta s posebnim potrebama. Djetetov pratitelj osoba je koja s djetetom provodi najviše vremena, najbolje ga poznaje i uvijek ima svježije informacije o djetetovom stanju. To vrlo bitno određuje prirodu posla pružatelja dodatne stručne pomoći. U postizanju napretka djeteta s posebnim potrebama pratitelj djeteta s posebnim potrebama ima ključnu ulogu.

4. LITERATURA

- [1.] Potkonjak, Nikola i dr. 1987. Pedagoška enciklopedija. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Beograd.
- [2.] Polak, Alenka. 2007. Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Modrijan. Ljubljana.
- [3.] Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. 2011. Uradni list, br. 58/2011. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5896> (pristupljeno 25. travnja 2022.).
- [4.] Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami. 2019. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7681> (pristupljeno 25. travnja 2022.).

Stručni rad

CJELOVIT PRISTUP RANOJ INTERVENCIJI U DJECE PREDŠKOLSKE DOBI U SLOVENIJI

Barbara Vindiš Bratušek
OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

Koncept rane intervencije u djece predškolske dobi u Sloveniji zakonski je definiran 2019. godine. Slijedom toga dogodile su se velike promjene u području usmjeravanja djece s posebnim potrebama u predškolskom odgoju, što je promijenilo ne samo postupak usmjeravanja, već i ulogu stručnih radnika dječjih vrtića. Na početku ćemo se dotaknuti važnosti rane intervencije u djetinjstvu, nakon čega slijedi kratak osvrt na dosadašnji proces pružanja pomoći djeci predškolske dobi te detaljniji osvrt na novi koncept rane intervencije u djece predškolske dobi.

Ključne riječi: rana intervencija u djetinjstvu, predškolski odgoj, djeca s posebnim potrebama

1.Uvod

U ranom djetinjstvu, osobito u prve tri godine života, djetetov se razvoj odvija najbrže. Ovo je razdoblje intenzivnih kvantitativnih i kvalitativnih promjena, zbog kojih postoje razlike u fizičkom i psihičkom razvoju djece iste dobi. Kod neke djece te su razlike uočljive u tolikoj mjeri da ukazuju na razvojna odstupanja. A upravo odstupanja od očekivanih razvojnih prekretnica u pojedinim područjima ukazuju na teškoće u razvoju. Predškolsko razdoblje vrlo je važno za svako dijete. U tom se razdoblju razvijaju osnovni procesi i funkcije koje se kasnije nadograđuju. To je vrijeme kada dijete razvija svoje potencijale i sve više postaje društveno biće te ga stoga treba uključiti u socijalnu skupinu. Ponekad postoje fizičke i psihičke razlike u djece iste dobi.

2.Teorijski dio

2.1.Prekretnice u razvoju i pokazatelji mogućeg zaostajanja u razvoju

Razdoblje rane intervencije u djetinjstvu obuhvaća prenatalni period (od začeća do rođenja), dojenačko doba (od rođenja do 3. godine života) i rano djetinjstvo (od 3. do 6. godine života). Normalan je razvoj jednosmjernan, nema povrataka na nižu razinu, a preskakanje razvojnih prekretnica nije moguće. Ako se to dogodi, govorimo o patologiji, gdje usporenost razvoja razvojnih funkcija dovodi do zaostajanja u razvoju. U ovom slučaju radi se o djeci s posebnim potrebama koja imaju smetnje, deficite na fizičkom, kognitivnom, perceptivnom, socijalno-emocionalnom i komunikacijskom području te dugotrajne bolesti [1].

Područja razvoja kojima treba posvetiti pažnju i moguća odstupanja jesu sljedeća:

- 1.Problemi s fizičkim i motoričkim razvojem: vidljivi tjelesni deficiti, teškoće u razvijanju osnovnih oblika kretanja, loša kvaliteta motoričkih i psihomotornih sposobnosti. Problemi u finoj motorici s manipulacijom predmetima.
- 2.Percepcija, zapažanje: osjetilna oštećenja (vid, sluh), usporeno zapažanje, teškoće u uočavanju razlika, prepoznavanje različitih podražaja iz okoline, loša orijentacija na vlastitom tijelu i u prostoru.
- 3.Pažnja, koncentracija: povećano skretanje pozornosti.
- 4.Govor, jezik: nerazumijevanje poruka iz okoline, nemogućnost verbalnog i neverbalnog izražavanja.
- 5.Problemi pamćenja i mišljenja prema kronološkoj dobi: usporeno kognitivno funkcioniranje, smanjena sposobnost generalizacije, mišljenje koje ostaje na konkretnoj razini.
- 6.Problemi i poremećaji na području socijalnog, emocionalnog i osobnog razvoja: pretjerani nemir, pasivnost u odnosima, asocijalno ponašanje, agresivno, autoagresivno ponašanje (ibid.).

3.Zakon o usmjeravanju djece s posebnim potrebama (ZOUOPP)

Do 1. rujna 2019. godine odvijao se postupak praćenja i promatranja djece s mogućim teškoćama u razvoju sukladno Zakonu o usmjeravanju djece s posebnim potrebama. Postupak se odvijao na način da je na temelju prijedloga roditelja ili odgajatelja djeteta, uz pismenu suglasnost roditelja izvršeno dodatno promatranje. U slučaju sumnje na deficite, roditelji, iznimno odgojno-obrazovna organizacija, podnijeli su Zahtjev za usmjeravanje. U tu svrhu podnositelji su priložili i stručnu dokumentaciju s obrada u vanjskim institucijama. Odgojno-obrazovna ustanova dostavila je Izvješće dječjeg vrtića o djetetu i Prijepis razgovora s djetetom predškolske dobi o postupku usmjeravanja. Proces usmjeravanja vodio je Zavod za školstvo. Na temelju dostavljene dokumentacije Zavod za školstvo sačinio je stručno mišljenje na temelju kojeg je kasnije donio rješenje o usmjeravanju. Odlukom su definirani vrsta deficita, program u koji će dijete biti uključeno, moguće smanjenje opsega, dubine i vrednovanja nastavnih sadržaja, potrebne prilagodbe, obim i pružatelj dodatne stručne pomoći. Pružanje dodatne stručne pomoći u odgojno-obrazovnoj ustanovi kasnije je provedeno na način da je ravnatelj dječjeg vrtića imenovao članove stručne skupine, koja je izradila individualizirani program za dijete. Programom pomoći pobliže je definirana vrsta i

opseg dodatne stručne pomoći za dijete s posebnim potrebama (Zakon o usmjeravanju djece s posebnim potrebama, 2011.).

4.Zakon o cjelovitom pristupu ranoj intervenciji u predškolske djece s posebnim potrebama

Od 1.9.2019. postupke praćenja i pružanja pomoći djeci u dječjim vrtićima provode centri za ranu intervenciju u djetinjstvu. Poliklinike za rehabilitaciju djece sa smetnjama u razvoju povećale su broj zaposlenika i sada djeluju kao centri za ranu intervenciju. Na prijedlog centra za ranu intervenciju, usluge rane intervencije u djetinjstvu u okviru javne mreže pružaju i javni dječji vrtići te druge odgojno-obrazovne ustanove, ustanove socijalne zaštite, centri socijalne skrbi, poliklinike za mentalno zdravlje i savjetovališta. U centru za ranu intervenciju u djetinjstvu zaposleni su specijalist pedijatar, diplomirana medicinska sestra, medicinska sestra ili administrator, fizioterapeuti, radni terapeuti, logopedi, psiholozi, stručni radnici iz područja specijalne i rehabilitacijske pedagogije i socijalni radnici te po potrebi i drugi stručnjaci. U nastavku detaljnije predstavljamo koncept rane intervencije u djetinjstvu (Zakon o cjelovitom pristupu ranoj intervenciji u predškolske djece s posebnim potrebama, 2019.).

4.1 Kako se djeca uključuju u postupak rane intervencije u djetinjstvu

Obiteljski liječnik, drugi liječnik specijalist koji liječi dijete, specijalist pedijatar u rodilištu ili stručni radnik dječjeg vrtića roditeljima preporučuje posjet centru za ranu intervenciju. Ako se radi o prijedlogu dječjeg vrtića, vrtić će izdati Obavijest pedijatru djeteta, koja može pomoći pedijatru u upućivanju djeteta u centar za ranu intervenciju.

4.2 Način rada centara za ranu intervenciju u djetinjstvu

Specijalist pedijatar obavlja prvi pregled djeteta u centru za ranu intervenciju i upućuje roditelje pojedinim stručnim radnicima u okviru centra, a po potrebi i centru za socijalnu skrb za pružanje prve socijalne usluge. Za svako dijete pedijatar specijalist imenuje multidisciplinarni tim sastavljen iz članova koji su važni u pomoći djetetu i obitelji na području zdravlja, odgoja i obrazovanja te socijalne zaštite. Čine ga stručnjaci i roditelji. Velika je izmjena promijenjena uloga roditelja.

Zadaci multidisciplinarnog tima jesu:

- postavljanje dijagnoze djetetu
 - procjena sposobnosti i potreba djeteta i njegovih roditelja
 - priprema i praćenje individualnog plana pomoći obitelji
 - provjera postizanja ciljeva individualnog plana pomoći obitelji
 - informacije o mogućim oblicima pomoći i socijalnim pravima
 - izrada plana uključivanja u dječji vrtić, zavod za odgoj i obrazovanje djece i adolescenata s posebnim potrebama, ustanovu socijalne zaštite i programe osnovne škole.
- Za djecu i njihove obitelji za koje liječnik smatra potrebnim multidisciplinarni tim izrađuje individualni obiteljski plan u kojem se posebno utvrđuje medicinska, socijalna i pedagoška pomoć primjerena pojedinom djetetu i njegovoj obitelji.

Individualni plan pomoći obitelji uključuje:

- prepoznavanje djetetova trenutnog fizičkog razvoja, razvoja razumijevanja i komunikacije te socijalnog i emocionalnog razvoja
- utvrđivanje obiteljskih prilika, prioriteta i skrbi vezanih uz razvoj djeteta
- situacijska analiza obitelji i njezinih potencijala, utvrđivanje glavnih ciljeva koje dijete i obitelj mogu ostvariti te kriterija, postupaka i vremenskih okvira u kojima se određuje razina postizanja zacrtanih ciljeva te izvrši moguća prilagodba ili revizija ciljeva ili potrebne pomoći
- utvrđivanje posebne pomoći u okviru rane intervencije potrebne za zadovoljavanje posebnih potreba djeteta, uključujući učestalost, intenzitet i način pružanja pomoći
- identificiranje okruženja u kojima će se pružati usluge rane intervencije, uključujući opseg usluga – samo predlaže broj sati

- planirani datumi početka pružanja pojedinih usluga i predviđeno trajanje usluga (Zakon o cjelovitom pristupu ranoj intervenciji u predškolske djece s posebnim potrebama, 2019.). Multidisciplinarni tim izrađuje individualni plan pomoći obitelji nakon konačne procjene potreba i sposobnosti djeteta i obitelji.

4.3 Koordinator

Koordinator pomoći obitelji član je multidisciplinarnog tima koji prati provedbu usluga rane intervencije za pojedino dijete te surađuje s centrom za socijalnu skrb. Koordinator obitelji daje informacije o uslugama socijalne zaštite i javnim ovlastima u skladu s područnim zakonodavstvom te o drugim poslovima koje centrima za socijalnu skrb nameću drugi propisi. Koordinator također obavještava obitelj o drugim oblicima pomoći koji su im dostupni sukladno važećim propisima. Koordinatora plana pomoći obitelji imenuje pedijatar specijalist u dogovoru s roditeljima. Koordinator prosljeđuje preporuke multidisciplinarnog tima izvođačima rane intervencije iz drugog stavka, 6. članka zakona, surađuje sa stručnim radnicima dječjih vrtića i odgojno-obrazovnih ustanova koji provode predškolski odgoj te je zadužen za razmjenu informacija među subjektima iz tog članka. Pomoć djeci odvija se u dječjem vrtiću ili ustanovi; u odjelu, izvan odjela, kod kuće ili u ustanovi, osnovnoj školi s prilagođenim programom i drugoj ustanovi. Fizička pomoć ili pomoć stručnog radnika za znakovni jezik ne pruža se kod kuće. Pomoć djeci pruža se u skladu s individualnim planom pomoći obitelji ili zapisnikom multidisciplinarnog tima centra za ranu intervenciju. Pomoć se može pružiti i prije izrade individualnog plana ili zapisnika multidisciplinarnog tima ako to stručna skupina za ranu intervenciju u dječjem vrtiću smatra potrebnim. U dječjem vrtiću ili ustanovi formira se stručna skupina za ranu intervenciju. Članovi stručne skupine za ranu intervenciju u dječjem vrtiću ili ustanovi jesu stručni savjetnik, stručni radnici odjela i stručni savjetnik za ranu intervenciju, koji redovito surađuju s koordinatorom u centru za ranu intervenciju u djetinjstvu. Na temelju individualnog plana / zapisnika stručna skupina u dječjem vrtiću za svako dijete i obitelj utvrđuje okvirni godišnji broj sati koji je takvom djetetu potreban.

5. Zaključak

Koncept rane intervencije u djetinjstvu ima važan pozitivan učinak na učinkovitije i brže otkrivanje djece s teškoćama u razvoju i brže pružanje odgovarajuće pomoći. U prvom je planu postavljanje koncepta timskog rada između djetetovih roditelja te stručnih radnika centra i dječjeg vrtića. Dijete dobiva kvalitetan i raznolik postupak na jednom mjestu, što također olakšava rad roditeljima, skrbnicima djeteta. U prvom je planu veća važnost i uloga roditelja, koji se aktivno uključuju u proces dijagnosticiranja djetetovih problema. Rana intervencija nezamjenjiva je pomoć u procesu cjelovitog razvoja djeteta. Pridonosi ravnomjernom razvoju svih fizičkih i psihičkih funkcija, skladnom razvoju, pravovremenoj pojavi razvojnih funkcija i pravodobnoj pojavi viših razvijenih funkcija, potiče zrelost sustava za vrtić, a dijete napreduje uz odgovarajuću pomoć i odrasta u sretnu i zadovoljnu osobu.

6. Literatura

- [1.] Brajović, Tajana. 2010. Ocenjevanje otrokovega zgodnjega razvoja: kaj, zakaj in kako. Psihološka obzorja, 123-134.
- [2.] Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011). Službeni list Republike Slovenije, br. 58/11. www.pirs.si (pristupljeno 7. siječnja 2022.).
- [3.] Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami (2019). Službeni list Republike Slovenije, br. 41/17. www.pirs.si (pristupljeno 7. siječnja 2022.).

Stručni rad

GIB – RAZREDNA ULAGANJA

Nuška Košak
OŠ Frana Metelka Škocjan

Sažetak

Uključivanje pokreta u nastavni sadržaj učenicima donosi veće zadovoljstvo i motivaciju za rad u nastavi. Smanjuje se učenikova napetost i povećava sposobnost pamćenja i koncentracije. Nastava može biti kvalitetnija, motivirajuća i bliža dječjoj percepciji sadržaja učenja. Tjelesno izražavanje pozitivno utječe na dobrobit učenika, njegovo opuštanje i stečeno znanje.

Ključne riječi: pokret, holistički pristup, učenje

1. Uvod

M. Tomori [4] naglašava da dijete koje doživljava nemir i unutarnju napetost nije sposobno istraživati i učiti nove sadržaje. M. Frostig [1] također ističe, da je djetetu lakše izvršavati školske zadatke ako je opušteno. Autor također navodi izravan i neizravan utjecaj pokreta na školsko učenje. Kretanje može izravno utjecati na pamćenje u slučajevima kada pokret ilustrira školsko gradivo (npr. u učenju o prostornim odnosima). Spominje i neizravan utjecaj na učenje jer pridonosi lakšem pamćenju nastavnog materijala, usredotočenijem opažanju i koncentraciji, olakšava prostornu i vremensku orijentaciju te poboljšava sposobnost rješavanja problema. M. Montessori (2008) smatra da dijete može naučiti mnoge kvantitativne pojmove kroz igru, ples i posebnu tjelesnu aktivnost. U svojem radu i istraživanju autorica je također utvrdila da frontalno poučavanje nije u skladu s djetetovim cjelovitim razvojem i potrebama. Kretanje je pokretač koji pomaže djetetu da napreduje u razvoju (npr. u kognitivnom, emocionalnom, fizičkom i socijalnom području). Istaknula je važnost učionice (okruženja) gdje dijete bira materijale na pripremljenim policama i tamo ih vraća, što mu omogućuje kretanje tijekom nastave. Sve ove tvrdnje potiču sklonost prema uključivanju kretanja u nastavni proces. Svjesna sam da tako učenik lakše i bolje uči te da se poboljšava njegov odnos prema školskim obvezama. Vrijeme brže prolazi, učenik se posvećuje učenju s većim angažmanom i s radošću obavlja zadatke. Ima mogućnost motoričkog izražavanja što utječe na psihofizičko zdravlje te humaniji i uspješniji pedagoški proces. Učitelj treba samo pratiti učenike jer im je ponudio prave sadržaje i oblike rada. Tijekom frontalne nastave često se događa da učenici ne mogu pratiti nastavu i imaju poteškoća s koncentracijom. Nastavnik smatra pristup prikladnim, ohrabrujućim, ali ispada upravo suprotno. Tjelesnim aktivnostima možemo ponovno povećati aktivnost tijekom učenja i stvoriti ugodu kod djeteta, što je važno za nošenje s aktivnostima učenja. Kretanje se može uključiti u sve nastavne predmete, ali nisu nam potrebna posebna znanja – samo domišljatost, kreativnost i metodičko znanje [2]. Potrebna je spremnost učitelja na takvo poučavanje, a ne da fokus bude samo na frontalnom podučavanju.

2. Kretanje na putu učenja

2.1. Prekinite nastavu i pogodite metu

Na poslu često nailazim na učenike koji pokazuju znakove umora. Dajem im kratak aktivni odmor uz tjelesnu aktivnost. Imaju 5 pokušaja da s određene udaljenosti pogode loptom metu (kutiju). Aktivnost potpomažem tablicom u koju upisuju broj pogodaka nakon 5 pokušaja. Mogu više puta prekidati školski rad i birati vrijeme odmora. Motivirani su i učenici s poteškoćama u učenju brojeva koji kroz igru utvrđuju brojeve do 5.

Slike 1 i 2: Pogađanje mete

2.2. Desetke i skokovi u обруčima

U uvodnom satu učenja desetica do 100 rasporedila sam 10 обруча po razredu. Svaki sam opremila konkretnom ilustracijom desetice (npr. 20, 2 desetice u obliku kocke) i simboličkom notacijom. Skakali su iz обруча u обруч i brojili od 10 do 100 i natrag. Uživali su u aktivnosti koja je uključivala konkretan prikaz broja i simbolički zapis, a omogućeno im je kretanje uz učenje desetica.

Slika 3: Skakanje u обруče nakon broja 10

2.3. Kretanje tijekom čitanja

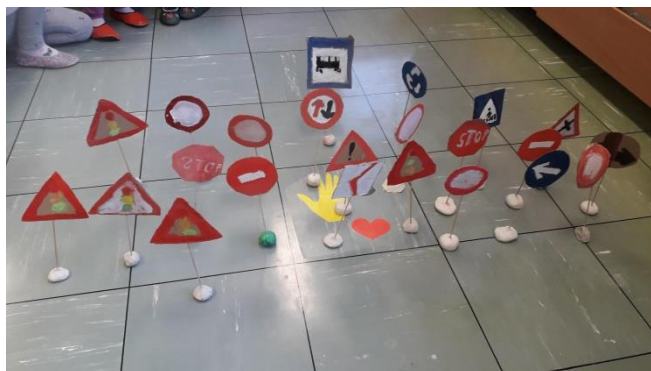
Nekoliko je puta čitanje određenoga nefikcijskog teksta potkrijepljeno pantomimom. Sve što čuju prikazano je u pokretu. Pamćenje slušanog i prikazanog je veće, pa imaju manje problema s daljnjim zadacima povezanim s ovim tekstom.

Slika 4: Pantomima uz tekst

2.4. Vožnja automobila, jačanje prometnih pravila

Na dan aktivnosti učenici su izrađivali prometne znakove kojima su se igrali u objedinjavanju znanja o sigurnosti prometa i značenju određenih prometnih znakova. Morali su se voziti pripremljenom cestom koju su sami projektirali te pratiti prometne znakove.

Slike 5 i 6: Kretanje i učenje tijekom igre

2.5. Pomicanje minuta uz videozapis

Nekoliko puta prekidamo nastavu i aktiviramo se videom koji sam našla na web-stranici [6]. Kažemo da ćemo pripremiti voćni napitak. Učenici su opušteniji kad im slijedi tjelesna aktivnost i više se usmjeravaju na daljnje učenje.

Slika 7 i 8: Kretanje uz videoigre

2.6. Prošećite do materijala na policama

Učenik može iz učionice uzeti materijal koji mu je potreban i vratiti ga nakon aktivnosti. Dopušteno mu je kretati se i učiti u isto vrijeme. Ovakvu okolinu za učenje istaknula je M. Montessori.

Slike 9, 10 i 11: Trebam materijal sa police

2.7. Naučite brojeve do 100 uz skokove i uz pljesak

Dvoznamenkasti broj prikazan je skokovima (broj desetica) i uz pljesak (broj jedinica). Nakon što smo pogledali konkretnu ilustraciju broja s deseticama i jedinicama, aktivnostima smo dodali kretanje. Na to su naglas brojili i opustili se u pokretu.

Slike 12 i 13: Učenje brojeva do 100

2.8. Dijelovi dana uz pokrete rukama

Prilikom upoznavanja okoline, pokretom ruke prikazivali smo dijelove dana (jutro, prijepodne, podne, poslijepodne, večer, noć). Svi smo stajali okrenuti u istom smjeru i pokazivali određeni dio dana rukama. Prvo redom, a zatim mješovitim redoslijedom.

Slika 14 i 15: Označavanje dijela dana rukom

2.9. Brojevi na drveću

U šumi sam posložila brojeve do 100 po stablima i uputila ih da idu na sve one brojeve koji su npr. veći od 22 i manji od 45 u isto vrijeme. Zadatak zahtijeva više razmišljanja jer moraju uzeti u obzir obje pretpostavke, a ne samo jednu. Pojedinci su imali dosta problema s takvim zadacima na papiru. Činilo mi se razumnim zadatak preusmjeriti na prostor (šumu) gdje imaju sposobnost kretanja i razmišljanja. Kretanjem se aktivira razvoj i funkcioniranje mozga [5]. Aktivnost može samo ubrzati proces učenja jer je zadatak na papiru manje razumljiv od aktivnosti obogaćene pokretom.

Slika 16: Traženje brojeva

2.10. Pjevanje pjesama uz pratnju pokretima

Tekst pjesme u drugom razredu volimo naglašavati uz pokrete kako bismo lakše zapamtili cijeli tekst. Učenici predlažu pokrete koje izvodimo prema njihovim zamislima.

Slika 17: Pjevam i krećem se

2.11. Nekoliko minuta vježbanja za djecu u šumi

Budući da je i zdravlje usko povezano s tjelovježbom, često odlazimo u obližnju šumu pokraj škole. Učenici se upućuju da osmisle nekoliko minuta sportskih aktivnosti u grupama za ostale kolege iz razreda. Pritom ih potičem da budu što originalniji. Prema unaprijed pripremljenom planu, svaka grupa vodi kolege iz razreda na izvođenje sportskih minuta za jačanje tijela i duha. Bogate sportske ideje učenika stvaraju se na otvorenom, u šumi koju rado posjećuju.

Slike 18, 19 i 20: Osmišljavanje sportske aktivnosti za kolege iz razreda u šumi

3. Zaključak

Uvjerena sam da ćemo uključivanjem pokreta učiniti školske aktivnosti raznolikijima i osigurati bolje pamćenje nastavnog materijala te uspješnost učenja djece. Motivacija za učenje nedvojbeno raste, a učenici trebaju raditi zajedno. Stoga je vrlo razumno uključiti tjelesne aktivnosti u nastavu jer je bolji učinak učenja, a ugodna dobrobit učenika zajamčena.

4. Literatura

- [1.]Frostig, M. (1989). *Tjelesna i zdravstvena kultura. Novi putevi specijalne pedagogije*. Ljubljana: Savjetovalište za djecu, adolescente i roditelje u Ljubljani.
- [2.]Kroflič, B. (1999). *Kreativni pokret – treća dimenzija nastave*. Ljubljana: Znanstveno-novinarski centar.
- [3.]Montessori, M. (2008). *Upijajući um*. Ljubljana: Uršulinski zavod za obrazovanje i kulturu.
- [4.]Tomori, M. (2010). Mentalne prednosti tjelesne aktivnosti tijekom razvojnog razdoblja. U B. Škof (ur.) *Krenimo – radi se o zdravlju i sreći: kako postići bolju tjelesnu izvedbu slovenske mladeži?* (str. 115–125). Ljubljana: Fakultet za šport, Institut za šport.
- [5.]Rajović, R. (2015). *Kako igrom potaknuti djetetov mentalni razvoj*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [6.]Kralj, J. in Lašič, N. (6. prosinca 2018). *Minuta za zdravlje: Baby mix* [Video]. Preuzeto s <https://www.youtube.com/watch?v=P9jS1bqBUVs>.

Stručni rad

MOGU I JA

Nuška Košak
OŠ Frana Metelka Škocjan

Sažetak

U razredu nailazimo na različite pojedince, a svatko je pojedinac za sebe. Posvećujući se učenicima i promatrajući ih možemo uočiti mnoge specifičnosti. Radim u razredu s velikim brojem romske djece, koja su pripadnici jedne od najvećih etničkih skupina u našoj zemlji. Razlikuju se od svojih vršnjaka po kulturnim i društvenim karakteristikama, jeziku i vrijednostima. I tako se produbljuju razlike u razredu. Različitim pristupima možemo podići motivaciju za rad i učenje djece.

Ključne riječi: igra, motivacija, različiti pristupi

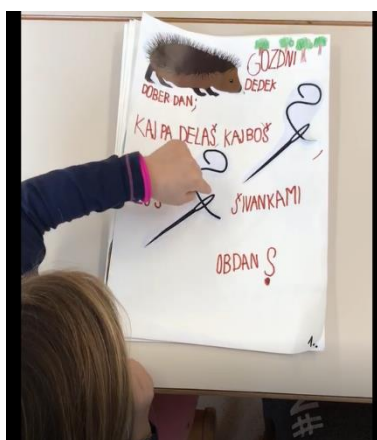
1. Uvod

Groce [1] tvrdi da je potrebno razviti veću etničku osjetljivost u situacijama kada se stručna pomoć pruža pojedincima imigrantskog porijekla ili kada je riječ o obitelji koja prakticira tradicionalne kulturne običaje različite od običaja većinskog stanovništva. Etnička osjetljivost znači biti svjestan različitih kulturnih običaja, vrijednosti, uvjerenja, navika nacionalne manjine, a također zahtijeva razumijevanje toga da sve kulturno određene vrijednosti, običaji, navike imaju znatan utjecaj na međuljudske interakcije. Ako takve svjesnosti i razumijevanja nema (etnička neosjetljivost), to može dovesti do rasizma i isključenosti. Među učenicima postoje mnoge razlike u sposobnostima. Učitelj ima veliku ulogu u prepoznavanju mogućnosti i puteva koji djetetu mogu pomoći u prevladavanju poteškoća kako bi uspješno sudjelovalo u odgojno-obrazovnom procesu. Veće je odstupanje u znanju romskih učenika u odnosu na ostale vršnjake, pa se posebna pažnja pridaje teškoćama romske djece u učenju. Učitelj, kao odgovarajući stručnjak, traži odgovarajuća nastavna sredstva i strategije za bolje razumijevanje materije. Svjestan je da je unatoč razlikama svako dijete posebno sa svojim vrlinama i manama. Prioritet je omogućiti optimalan razvoj pojedinca, da napreduje u najvećoj mogućoj mjeri. Učenik na svojem putu može biti uspješan ako mu učitelj pomaže, potiče ga i vodi kroz razne metode te pazi na to da uči s entuzijazmom. Budući da me fascinira učenje uz slobodnu ili vođenu igru, redovito razmišljam o postupcima u procesu učenja koji učenike čine sretnima i zabavljaju u isto vrijeme. Testiram aktivnosti u razredu i pratim odgovore učenika. Ovoga puta usredotočila sam se na pronalaženje uspješnih načina učenja usmjerenih na učenike s poteškoćama u učenju, posebno u području pismenosti i poznavanja brojeva. Mislim da učenici više vole učiti na ovaj način te uživaju dok uče. S tako planiranim procesom učenici su mnogo radije pristupali zadatku jer su ga vidjeli kao magnet za učenje.

2. Igre na putu učenja

2.1. Uspješna deklamacija uz likovnu podršku

Romskim učenicima slovenski nije materinski jezik, pa im je potrebna velika pomoć u učenju napamet. U recitiranju su im pomagale slike, nastale s pomoćnim učiteljem u razredu, nakon čega je uslijedilo učenje metodom oponašanja.

Slika 1, 2, 3, 4: Deklamacija učenja

2.2. Vršnjačko učenje

Učenici vole pomagati jedni drugima u zanimljivim zadacima i aktivnostima. Pritom se njihova važnost povećava jer osjećaju da svojim znanjem mogu pomoći drugima. Među zadanim slovima morali su pronaći točan redoslijed slova koja su već bila ispisana na ploči. Zadatak bi se mogao otežati i ponuditi samo slova, a zapis bi bio samostalan. Riječ je bila dopunjena i crtežom kako bi se lakše zapamtila i naučila.

Slika 5, 6: Vršnjačko učenje

2.3. Brojenje

Proces oduzimanja uzrokuje velike poteškoće učenicima. Pronašla sam slike iz dječjeg časopisa, prekrižila niz artikala, plastificirala platu, pokazala sam proces pisanja računa. Uz pomoć slikovne potpore prethodno su kockicama ilustrirali situaciju i oduzeli precrtani broj predmeta. Učenik bez poteškoća u učenju odmah je ponudio pomoć i preuzeo ulogu učitelja.

Slika 7: Vršnjačko učenje brojenja na temelju slika i kockica

2.4. Čitanje na zanimljiv način

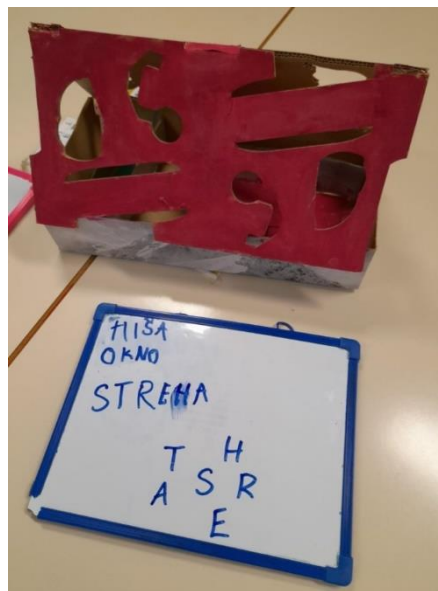
Sonja Pečjak [2] kaže da su znanstvenici utvrdili kako među djecom iz različitih društvenih slojeva postoje razlike u jezičnim karakteristikama koje utječu na njihovu učinkovitost čitanja. B. Bernstein također je istaknuo da postoje znatne razlike u pojedinim slojevima koje uvelike utječu na daljnji razvoj jezika i čitanja, a šire i na školski uspjeh djeteta. Međutim, otkrivam odnos između učinkovitosti čitanja djece i suradnje s učiteljem, nudeći različite motivacijske metode na putu do uspješnog čitanja. Vjerujem da je uspjeh u čitanju usko povezan s prikladnom i zabavnom metodom koju nudi učitelj. Tako sam plišana slova iz razreda iskoristila za zabavno čitanje uz pomoć automobila. Učenik je postavio autić na početak kratke riječi, vozio autić od slova do slova i crtao glasove. Odabrala sam samoglasnike i nadogradila zadatak tako da samostalno sastavim riječ i pokušam je pročitati. Kasnije su učenici bez tih poteškoća ušli u igru i slagali kratke riječi za kolege iz razreda te pratili njihovu uspješnost pročitano.

Slika 8, 9, 10, 11: Čitanje uz plišane igračke i autić

2.5. Pravopis i riječi

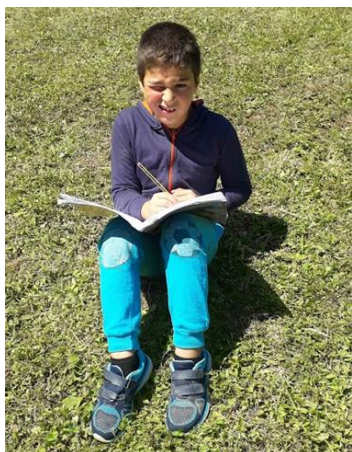
U likovnoj umjetnosti učenici su izrađivali kućicu od otpadnog kartona i potom samostalno zapisivali riječi koje su povezane s kućom. Nije bilo problema s motivacijom za zadatak jer su sami unaprijed napravili kućice.

Slika 12, 13: Pisanje riječi pokraj kuće

2.6. Učenje u prirodi

Pisanje, učenje brojenja i traženje životinja odvijalo se u prirodnom okruženju. Motivacija za rad bila je velika, a potreba za tjelovježbom i svježim zrakom zadovoljena.

Slika 14, 15, 16: Učenje u prirodi

2.7. Igra s brojevima do 20

Učenici su objedinjavali brojenje i prepoznavanje simbola za brojeve do 20 koristeći se muhomlatom uz papiriće raspoređene na stolu. Mogli su započeti brojenjem od 1 do 20 ili obrnuto, pogađajući brojeve veće/manje od npr. 15. Igra nudi mnogo različitih mogućnosti koje je stvorio učitelj.

Slika 17: Učenje brojeva do 20

2.8. Zaokruživanje brojeva

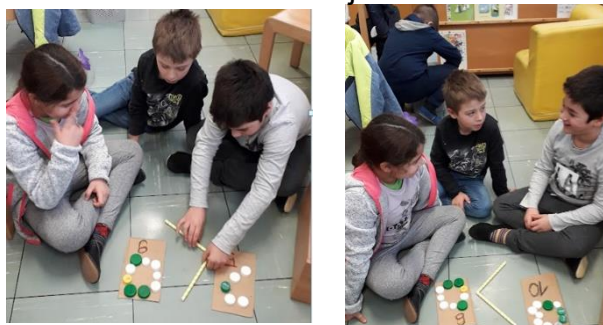
Prilikom zaokruživanja brojeva do 100 na desetice, učeniku 4. razreda ponudila sam alat Poppit na koji sam ispisivala brojeve do 100. Pritiskom na broj učenik je znao koji broj treba zaokružiti što mu je olakšalo određivanje. Za brojeve do 1000 dodali smo stotine pločica za veći brojčani prikaz.

Slika 18: Zaokruživanje brojeva s Poppitom

2.9. Uspoređivanje brojeva

Brojevi prikazani čepovima na kartici izrađeni su na dan aktivnosti, kako bi pomogli u učenju. Olovkama su prikazali veće/ manje/ isto u konkretnom slučaju. Ovakvo učenje ima pozitivan učinak na stečeno znanje.

Slika 19, 20: Uspoređivanje brojeva s čepovima

2.10. Računska operacija zbrajanja i pomoći s romskom abecedom

Broj točaka na dvjema ili trima kockama pomaže učenicima u pisanju računa.

Zadatak se može potkrijepiti pokretnom aktivnošću kada zbroje točkice na dvjema ili trima kockama i izvedu isto toliko pokreta. Ponuđena romska abeceda sa slikama na 1. glasu pomaže romskim učenicima da zapamte slova.

Slika 21, 22: Pisanje računa uz pomoć kocki i učenje slova romske abecede

3.Zaključak

Prilagodbe su dio našeg procesa učenja. Kada radimo s djecom dolazimo do spoznaje da svi mi, koji nemamo problema s čitanjem, razumijemo kako učenicima može biti lakše učiti. Mislim da im se prilagodbom daje više radosti u učenju.

4.Literatura

- [1.]Groce, N. (2005), Imigranti, invalidnost i rehabilitacija. V: Stone, J. H. (ur.), Kultura i invalidnost: pružanje kulturno kompetentnih usluga. London: Kadulja (1–15).
- [2.]Pečjak, S: Kako do poboljšanja branja: tehnike i metode poboljšanja brane učinkovitosti, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 1996.

Stručni rad

MOTIVACIJSKI POTICAJI ZA ČITANJE

Nuška Košak
OŠ Frana Metelka Škocjan

Sažetak

»Kada učenik razumije i vidi smisao učenja, kada je svjestan značenja i značaja sadržaja koje uči, njegova je motivacija za učenje veća. Učitelj također može pridonijeti motivaciji učenika za učenje odabirom aktivnosti, koje omogućuju takve interakcije« [2]. Kao učiteljica volim na poslu pratiti ponašanje djece i promatrati njihovu posvećenost percepciji predmeta. Jako mi je drago kada učenici nešto rade sa zanimanjem, motivacijom i dobrom voljom. Prije izvođenja raznih aktivnosti u glavi mi se nameću mnoga pitanja, npr. kako učenike upoznati s pojedinim predmetom, kako ih potaknuti na razmišljanje. Tako je i s čitanjem, kako učenicima naglasiti njegovu važnost i podići ga na višu razinu? Mnogo mogućnosti za podizanje razine čitanja učenika vidim u učiteljevu pozitivnom pristupu lektiri i u njegovim motivacijskim poticajima učenika na čitanje.

Ključne riječi: čitanje, poticanje, motivacijsko sredstvo

1. Uvod

Najveći je uspjeh za mene to što se nastava odvija u ugodnom okruženju, u kojem učenici izražavaju želju za učenjem. Ako to nije slučaj, prvo počinjem od sebe i pitam se što je pošlo po zlu u procesu učenja, kako se učenje nije odvijalo u punom zamahu. Kritička procjena odabranih metoda i učinkovitost učenika glavni su pokazatelji uspješnosti procesa učenja. Vjerujem da je motivacijski usmjerena nastava pokretač uspješnog učenja. Želim osigurati da će poticanje učenika na čitanje potrajati cijeli njihov život. Dobar i strastven čitatelj ne postaje se preko noći, u tome glavnu ulogu već u predškolskom razdoblju imaju roditelji, a u školi učitelj svojim primjerom. Želim da djeca razviju interes za čitanje i da posegnu za knjigama bez prisile te tako obogate svoj život. Ali jednostavno ne vole svi čitati i ne vide u tome nikakvo posebno značenje. Stoga sam se u svojoj ustaljenoj pedagoškoj praksi počela pitati kako ću se pobrinuti za to da učenici postanu motivirani čitatelji. Kako postići da zavole čitanje i doživljavaju ga ne samo kao školski posao, već i kao zadovoljstvo i način traženja informacija za širenje vidika. Svjesna sam, međutim, da je pomak moguć i s pojedinim učenikom, ali bi bio veći uspjeh kad bi se to dogodilo s više učenika. Stručnjaci primjećuju da je zanimanje za čitanjem u ranom djetinjstvu važno za kasnija čitalačka postignuća [1] Djeca koja su već u predškolskom razdoblju bila zainteresiranija za čitanje također kasnije počinju češće čitati i baviti se povezanim aktivnostima te postaju bolji čitatelji od onih manje zainteresiranih. Stoga mi se čini da je uloga učitelja u promicanju čitanja vrlo velika u prvim razredima osnovne škole.

2. Motivacijski poticaji za čitanje

2.1. Čitanje košnica s pčelama

Tako sam u 1. tromjesečju izradila košnicu u koju sam stavila pčele napravljene od Kinder jaja. Kao poticaj za svako čitanje dopustila sam učeniku da odabere jednu pčelu. U pčeli se skrivala izreka ili poslovice koju sam srezala na nekoliko riječi. Za domaću zadaću učenik je pravilno sastavio riječi i dopunio poslovicu. Njegov zadatak bio je raspitati se o značenju izreke ili sutradan o njoj pitati učitelja u školi. Učenici su voljeli čitati i zbog sakupljanja pčela, tog motivacijskog faktora.

Slika 1 i 2: Čitanje košnica s pčelama

2.2. Narukvica za čitanje

Kao još jedan motivacijski alat nazvala sam narukvicu za čitanje. Učenici su na dodatnoj lektiri ili redovnoj lektiri dobili perlicu sa slovom koju su nanizali na narukvicu. Prilikom svakog čitanja dobili su jednu perlicu i tako su sastavili svoje ime i prezime ili odabranu rečenicu (npr. volim čitati). Voljeli su stajati u redu da im napunim narukvicu i voljeli su znati da ih se sluša. Istodobno sam promatrala njihov odgovor na to, hoće li u kut za čitanje doći bez prisile i hoće li svaki put birati čitanje. Neki u početku također nisu imali samoinicijativni odgovor, ali kada su primijetili da su drugi motiviraniji od njih odlučili su i sami pristupiti čitanju.

Slika 3 i 4. Narukvica za čitanje

2.3. Samoinicijativno čitanje

Sljedeća metoda koja je privukla učenike na čitanje bila je samoinicijativno čitanje u čitaonici ispod svjetla. Dogovorili smo s učenicima da od velike kartonske kutije napravimo čitaonicu. Jedan učenik donio je kutiju koju smo preuredili u šarenu kućicu. Učenici su krenuli u svoj svijet čitanja po svojoj volji. Poseban je osjećaj bio otići u čitaonicu jer se čitanje odvijalo u posebnoj prostoriji, što je nedvojbeno izgradilo bolji odnos prema čitanju. Šator je također prikladna zamjena za čitaonicu.

Slika 5 i 6. Čitanje u čitaonici/šatoru ispod svjetla i s pokazateljem čitanja

2.4. Pričanje priča u jutarnjem krugu

Pričanje priča uz slike u jutarnjem krugu uhodana je praksa u našem razredu. Učenici se ohrabruju i predstavljaju pročitane knjige ispred svojih kolega iz razreda te tako savladavaju strah od govora u 1. razredu, ali i u vrtiću. S obzirom na to da učitelj također treba biti uzor učenicima za čitanje i pridavati veliku vrijednost čitanju, i ja se ohrabrujem i učenicima predstavljati svoju pročitane knjige. Velika je zainteresiranost djece za slušanje o tome jer se štivo učitelja po težini može razlikovati od djetetova.

2.5. Omotnica za „čitanje“

Veliki izazov u nastavi predstavljaju i učenici kojima treba dodatni poticaj, odnosno kojima je čitanje velika prepreka u procesu. Djeci koja teže čitaju davala sam omotnicu s imenom (npr. čitatelj Jan, Žan čita...) i nekoliko kraćih ili dužih riječi za čitanje za domaću zadaću. Već im je zadatak u maštovito obojenoj omotnici bio zanimljiviji od čitanja u radnoj bilježnici. Prilagođeni zadatak pokazao se izvrsnim jer se učenik osjećao kao „pravi čitatelj“, jednak svojim vršnjacima u razredu.

Slika 7. Omotnica

2.6. Čitanje učitelja naglas i romski učenici u knjižnici

Također primjenjujem čitanje naglas jer je i to način da budemo motiviraniji za čitanje. Posjet knjižnici, gdje su sami odabrali knjigu, bio je vrlo koristan za romske učenike. Knjigu su već vidjeli u knjižnici, prolistali je i pričanje priče išlo je brže uz slike nego u razredu.

2.7. Tablica s pečatima

U predškolskom razdoblju upotrebljavali smo tablicu za skupljanje pečata za posjet kinu ili zoološkom vrtu nakon sakupljenog određenog broja pečata. Dijete je dobilo simboličnu nagradu, čitalački interes bio je izvanredan i čitanje je bilo zadovoljstvo. To je još potrebnije u razvoju mladog čitatelja.

Slika 8. Tablica (Jakob čita, Manca čita)

3. Zaključak

Svaki učitelj može pronaći mnogo motivacijskih poticaja za čitanje. Međutim, dosljedna upotreba ovih metoda vrlo je važna. Često nam ponestane vremena u procesu učenja zbog opsežnosti sadržaja učenja, stoga možemo i napustiti motivacijske poticaje. Ja sam za odabir određene metode učenja koja će se primjenjivati kao rutina tijekom cijele školske godine. Također nisam uvijek uspijevala redovito upotrebljavati različite strategije i zato aktivnost nije tako zaživjela. Uz njihovu redovitu provedbu rezultat čitanja bio bi nesumnjivo još bolji. U svojem radu želim učenicima pokazati da čitanje nije dosadno već da predstavlja užitek, a može im pomoći i da lakše zaspu te da razvijaju pozitivan stav prema čitanju. Uvjerena sam da će i čitalačka postignuća biti bolja zahvaljujući uključivanju učitelja u djetetov odnos prema čitanju. Bez odgovarajućeg poticaja, dijete će teže pronaći smisao i značenje čitanja ako mu se ne pomaže u tom dugotrajnom procesu. Nikada ne bi trebalo biti kasno za poticanje djeteta na čitanje jer mnogi od nas uz pomoć ulaze u svijet čitanja.

4. Literatura

- [1.] Bus, A. G., van IJzendoorn, M. H. i Pellegrini, A. D. (1995.). *Zajedničko čitanje donosi uspjeh u učenju čitanja: meta-analiza međugeneracijskog prijenosa pismenosti*. Pregled obrazovnih istraživanja, 65 (1), 1–21.
- [2.] Klančar A., Cotič M. i Žakelj A. (2019): *Učenje i poučavanje geometrije primjenom informacijsko-komunikacijske tehnologije u osnovnoj školi*. Založba Univerze na Primorskem, Koper.

Stručni rad

DO SURADNJE U NASTAVNOM PROCESU KROZ STRUKTURE SURADNIČKOG UČENJA

Tanja Kovačič, učiteljica razredne nastave
Osnovna škola Franja Malgaja Šentjur, Slovenija

Sažetak

Profesija učitelja se znatno promijenila. Učitelj mora biti suveren, slobodan, samostalan, mora znati razmišljati, objektivan, dosljedan, kreativan, dobar pedagog. Nove smjernice obrazovanja nalažu da se gradivo prenosi na jedinstven način, koristeći suvremene pristupe učenju i nastavne prakse. Mora pobuditi znatiželju, radoznalost, aktivnost i omogućiti istraživanje novoga. Uz sve to nastoji da se učenik razvija, da raste te se što je više moguće usavršava. Zadatak svih učitelja u modernim školama je pripremiti učenike na izazove budućnosti, kako bi kasnije u životu bili dobro pripremljeni za rješavanje problema i suočavanje s pritiscima svijeta. U sve zahtjevnijim životnim situacijama i uvjetima trebat će nam fleksibilni i dinamični ljudi s velikim iskustvom u raznim društvenim situacijama. Međusobna pomoć i suradnja vrijednosti su koje učenici teško ostvaruju u današnjem individualističkom društvu. Stoga je bitno u nastavu uključiti suradničko odnosno kooperativno učenje koje potiče međusobnu suradnju i osjećaj za bližnje. To je aktivan oblik učenja koji doprinosi cjelovitom razvoju djeteta. Suradničko učenje može se učiti kroz različite strukture suradničkog učenja u učionici, kao i putem e-uređaja, na daljinu.

Ključne riječi: učitelj, pristup učenju, uzajamna pomoć, kooperativno učenje

1. Uvod

Nedvojbeno je prvi i **osnovni cilj škole učenike** pripremiti na život, **pružiti im što bolje, raznoliko znanje**. Međutim, kvalitetnije znanje ne znači više informacija jer će većina njih uskoro zastarjeti. Škola bi trebala učenike **opremiti prije svega strategijama i postupcima za rješavanje problema** s kojima će se susretati, s **vještinama vezanim uz misaone procese, na traženje novih informacija, njihovu analizu, sintezu i evaluaciju**. Zbog **naglih promjena** u svim područjima života osnovna škola također bi trebala poticati mentalni razvoj, kritičko mišljenje, maštu i **sposobnost komuniciranja, vođenja i organiziranja**. Sve se to razvija upravo kroz suradničko učenje. **Suradničko učenje je neizravan grupni aktivni oblik učenja** koji učitelju nudi brojne varijacije izvedbe. U svom članku je želim približiti nastavnicima praktičarima.

2. Nastavna praksa učitelja

Bijela knjiga o obrazovanju u Republici Sloveniji [4] navodi: »Učitelj mora imati **stručnu autonomiju** koristiti različite didaktičke pristupe, kao što su kvalitetna frontalna nastava, kvalitetni dijalozi, **suradničko učenje**, vođeno otkrivanje, rješavanje životnih problema, projektni rad, odgovarajuća integracija tehnologije u nastavu itd.« Ciljevi rada učitelja bitno utječu na njegov način poučavanja, njegov izbor **metoda i oblika rada** te **nastavnih sredstava** u svim fazama nastavnog procesa (u pripremi, obrađivanju, ponavljanju, provjeravanju). Dobar učitelj uvijek se iznova odlučuje za one metode u kojima su učenici aktivniji i više međusobno surađuju. Stručno promišljen izbor i kvalitetno izvođenje nastavnih metoda u nastavnom procesu od primarne je važnosti. Različite metode učenja zasigurno pružaju trajnije znanje s razumijevanjem. Od ključnog značenja je također odgovarajuće **kombiniranje i nadopunjavanje**, kao i **prilagođavanje potrebama učenika: daroviti učenici, učenici s poteškoćama u učenju**, nedostaci u pojedinim područjima – naglasak na **individualizaciji, diferencijaciji**. Učitelj mora biti fleksibilan i unatoč brojčanom razredu uzima u obzir individualne osobitosti.

Slika 1. Učitelj

3. Poticajno nastavno okruženje

Osobno smatram da takva škola, u kojoj se radi striktno po nastavnom planu, nije učinkovita i nije liberalna. Djeca nisu strojevi kojima bismo kroz lijevak ulijevali znanje i na bilo koji način **ne smiju osjećati stalni pritisak i takmičenje**. Učenici **moraju imati osjećaj pripadnosti** u razredu, što se može razviti kroz suradničko učenje.

Slika 2. Sudjelovanje

“I tako sam učio – ne od onih koji su me učili, nego od onih koji su sa mnom raspravljali.” (Sv. Augustin, Ispovijesti)

Kao što se učitelj osjeća dobro ako je **suradnička klima u radnom okruženju** dobra, tako će i učenik puno bolje sudjelovati tijekom nastave ako se osjeća dobro.

4. Sudjelovanje u nastavnom procesu

Odgoj i obrazovanje djece mora nužno uključivati brojne mogućnosti suradnje s drugima i rješavanja zajedničkih problema. Učitelji nisu samo prijenosnici znanja, već **organizatori rada u razredu i savjetnici koji podržavaju učinkovit grupni rad temeljen na suradničkom učenju**. [11] Učitelj mora **koristiti aktivne oblike i metode rada** u koje uvrštavamo **suradničko učenje** i sve njegove aktivne metode strukturiranja nastavne situacije. Potiče učenike, omogućuje modernu nastavu, **mogućnost suradnje** i aktivnog sudjelovanja u stjecanju znanja, da **nisu samo pasivni slušatelji**, nego kroz praktičnu aktivnost stječu iskustvo u rješavanju svakodnevnih problema. Suradničko učenje ističem jer ga i sama što je više moguće uključujem u nastavu. Uvijek se iznova pokazuje iznimno uspješnim. Međutim, nikako nije točno da je potrebna samo odgovarajuća mjera natjecanja, ustrajnosti i nemilosrdnosti da ostvariš svoje ciljeve. **Pozitivne vrline** uvjet su za uspješan rad.

5. Suradničko učenje – kooperativno učenje

Radi se o učenju u malim grupama koje imaju zajednički cilj. Učenici pomažu jedni drugima, međusobno surađuju, solidarni su. **Učitelj se u razredu najčešće pojavljuje kao organizator rada i savjetnik, a manje kao jedini izvor znanja, što je karakteristika frontalne nastave.** Cirila Peklaj [8] navodi da možemo **nastavnu situaciju** oblikovati na tri načina: **individualno, natjecateljski** ili tako da u učenju učenik **surađuje s drugima**. Današnja škola prečesto naglašava **kompetitivnost** (cilj u ovoj nastavnoj situaciji može postići samo jedan ili nekoliko učenika) i **individualnost** (pojedinci rade sami za sebe, njihovi ciljevi nisu povezani s ciljevima drugih, komunikacija među njima je ometajuća), **što je posljedica načina života. U situaciji suradničkog učenja** radi se o **društveno pozitivnoj međuovisnosti** jer na **postignuća pojedinaca utječu postupci drugih**. Ako grupa postigne zajednički cilj, svi njezini članovi su nagrađeni. Suradničko učenje dovodi do **boljih rezultata** nego individualno učenje. U svakodnevnoj praksi možemo se i sami uvjeriti da učenici vole raditi u parovima i grupama jer su opušteniji, u manjoj grupi imaju više mogućnosti da se izraze, pomognu jedni drugima i osjećaju pripadnost, prijateljstvo.

Cirila Peklaj navodi da **je suradničko učenje u malim grupama u kojima rad postavljamo na način da postoji pozitivna povezanost između članova grupe kada izravnom interakcijom u učenju pokušavaju postići zajednički cilj. U takvom grupnom radu zadržava se odgovornost svakog pojedinog člana grupe.** U učenju ili izvršavanju zadatka međusobno su povezani i odgovorni za svoj rad i rad drugih jer će jedino na taj način postići zacrtani cilj [7]. Pri tome razvijaju niz suradničkih vještina. **Suradničko odnosno kooperativno učenje se od drugih oblika učenja** (frontalni, grupni, individualni oblik i rad u parovima) **bitno razlikuje**. Grupni rad u našim školama obično nije pravo suradničko učenje, već samo obavljanje zadatka pojedinca za zajedničkim stolom s grupom djece, u kojem svatko individualno obavlja svoj zadatak. **Od običnog grupnog rada**, u kojem se unutar razrednog kolektiva povremeno formiraju manje grupe učenika koji samostalno rade na određenim zadacima i upoznaju učitelja ili razredni kolektiv s rezultatima svog rada, **razlikuje se po tome da u suradničkom obliku rada učenici imaju zajednički cilj**. Svaka grupa stoga nastoji biti uspješna u svom radu. Peklaj navodi da u suradničkoj situaciji učenici naime rade zajedno i svoje **ciljeve doživljavaju kao ostvarive samo ako i drugi članovi grupe mogu postići svoj cilj**, zbog toga sudionici pri svom radu **u grupi traže puteve i metode koje odgovaraju njima i drugim članovima grupe**. Kooperativno učenje temelji se na suradnji, uzajamnom

radu, međusobnoj pomoći svih za postizanje zajedničkih ciljeva [1]. Unatoč tome je frontalna nastava i dalje neizostavan oblik nastave te bi suradničkom učenju trebalo posvetiti 20 – 25 % svih nastavnih sati. [10]

5.1. Cilj suradničkog učenja je utjecati na cjeloviti razvoj djeteta

Djetetu bi trebalo biti u školskom prostoru **omogućeno formiranje cjelovite osobnosti u području znanja, pružena mogućnost kritičkog prosuđivanja, međusobne suradnje, a odgoj bi trebao biti usmjeren na međusobnu toleranciju, poštovanje različitosti, odgovorno ponašanje, pravednost, demokraciju i europske vrijednosti. Rad u suradničkim grupama u razredu jedan je od najboljih načina za postizanje takvih ciljeva** [8]

Cirila Peklaj [7] naglašava da suradničko učenje može dovesti do boljih rezultata i cjelovitog, kvalitetnijeg razvoja djece u više područja:

– PODRUČJE KOGNITIVNIH PROCESA (RAZVOJ ZNANJA)

Aktivna uloga učenika s nastavnim gradivom i ostalim učenicima u grupi omogućuje kreativnost, ponavljanje, objašnjavanje vršnjacima, sukob ideja, ali i samovrednovanje [3]. Vještine stječu svi učenici, bez obzira na njihove sposobnosti, a ne samo lošiji učenici.

– PODRUČJE SOCIJALNIH ODNOSA (SOCIJALNI RAZVOJ)

Intenzivna interakcija, konstruktivni odnosi među vršnjacima, međusobna tolerancija, poštovanje različitosti, pravednost i osobna odgovornost; pozitivno se gradi samopoštovanje mlade osobe.

– PODRUČJE EMOCIONALNO-MOTIVACIJSKIH PROCESA

Potreba za pripadanjem, osjećaj da smo dio cjeline, prihvaćanje vršnjaka [8]. Kvalitetna interakcija u grupi može utjecati na **razvoj unutarnje motivacije** za određeni predmet ili gradivo i na povećanje razine učenja. Važna su prije svega **pozitivna iskustva vezana uz proces učenja koja učenik stječe u situaciji suradničkog učenja**. Kod boljih učenika mogu dodatno ojačati unutarnji interes, dok ga kod lošijih mogu iznova pobuditi. **U suradničkoj grupi za učenje svako dijete, čak i neuspješno u učenju, doprinosi zajedničkom radu onoliko koliko je sposobno**. Nakon uspješno završenog zadatka doživljava također javno priznanje svog rada.

5.2. Uloga učitelja u suradničkom učenju

Cirila Peklaj [7] navodi da učiteljeva pažnja u suradničkom učenju mora biti usmjerena u djelovanje na dvije razine: **u vođenje razreda te u planiranje i provedbu nastavne jedinice**. Razred postaje jedna grupa, a uspjeh ovisi o kvaliteti i količini interakcije u grupama. **Da će se učenici zaista razviti u komunikativne ljude**, koji znaju slušati, odgovarati na pitanja i priskočiti u pomoć, možemo realizirati s **odgovarajućim stvaranjem grupa** i odgovarajućim organiziranim radom unutar njih. Pojedini učenik mora izvršiti postavljeni zadatak i svojim zaduženjem doprinijeti sudjelovanju cijele grupe. Učitelj najprije predstavi ciljeve, daje upute za rad, dodijeli zadatke, a zatim samo **prati rad učenika, promatra, bilježi, potiče, savjetuje i odgovara na pitanja. Međutim, nije glavni izvor znanja**. Kada učenici nauče pravila ponašanja u grupama, vještine suradnje i usvoje novi način rada, smanjuje se potreba za vodstvom i nadzorom učitelja. Naglašavam, učenici su sposobni sami odraditi mnoge zadatke, samo im moramo vjerovati i odgovarajuće organizirati rad. Zadatak učitelja je da **prenosi vođenje i odgovornost za učenje na učenike**.

5.3. Pozitivna međuovisnost u grupama za suradničko učenje

Suradničko učenje ne postoji bez spoznaje učenika **da rad i uspjeh cijele grupe također koristi svakom pojedinom učeniku, a uspjeh pojedinog učenika koristi uspjehu grupe**. U grupi, u kojoj postoji pozitivna međuovisnost, učenici uočavaju međusobne interese, obveze, odgovornosti, ali i obostrane koristi. **Pozitivna međuovisnost u grupi ne razvija se sama. Učitelj je mora osmisliti na različite načine [7].**

POZITIVNA MEĐUOVISNOST	OPIS	PRIMJERI
■ CILJEVA	Pozitivna međuovisnost ciljeva postoji kada su učenici u grupi svjesni da svi članovi grupe imaju iste ciljeve i da uspjeh ovisi o tome da ciljeve postižu svi članovi grupe. Primjerice, cilj grupe može biti da svi učenici nauče razlikovati rimskog vojnika i srednjovjekovnog viteza te usporediti karakteristike pojedinih razdoblja.	Načini stvaranja međuovisnosti ciljeva: 1. Grupa izrađuje samo jedan rad (izvješće, plakat) na koji se svi potpisuju, čime potvrđuju da su aktivno sudjelovali u njegovom stvaranju i da su također sposobni predstaviti njegov sadržaj. 2. Učitelj nasumično bira jedan rad iz grupe, član grupe opisuje rad u ime cijele grupe i učitelj ga ocjenjuje. 3. Javno praćenje napretka grupe (plakat), što je posljedica napretka pojedinih članova grupe. Na taj način učitelj nastoji da svi članovi grupe osjećaju odgovornost za rezultat. 4. Grupa završava zadatak kada ga završe svi njezini članovi.
■ RESURSA	Pozitivna međuovisnost resursa postoji kada pojedini učenik dobije samo dio informacija, resursa ili gradiva, potrebnih za izvršavanje određenog grupnog zadatka.. Dakle, svi članovi moraju doprinijeti svoje udjele ako žele završiti grupni zadatak.	Primjeri međuovisnosti resursa: 1. Nastavnik ograničava resurse za dovršetak zadatka. Na primjer, svaka grupa može dobiti samo jednu olovku, škare, bilježnicu, knjigu, list papira, leksikon, rječnik, računalo. 2. Nastavnik raspoređuje gradivo tako da svaki učenik ima samo dio potrebnog gradiva (na primjer, dobiva samo isječak određenog teksta, a grupa mora ispravno sastaviti cijeli tekst). 3. Učitelj učenicima daje jedan zajednički zadatak, ali im također kaže da svaki učenik mora doprinijeti barem jedan dio. Ako učenici pišu priču, svaki od njih mora napisati barem jedan odlomak; ako učenici izrađuju plakat, svaki od njih mora izraditi jedan dio.
■ ULOGA	Učitelj također može podijeliti uloge učenicima, koje su neophodne za učinkovito funkcioniranje grupe. Te su uloge različite te se međusobno nadopunjavaju. Grupa ne može završiti zajednički zadatak ako svaki član odgovorno ne obavlja svoju ulogu.	Primjeri različitih uloga: • zapisivač (zapisuje sve odgovore u grupi ili napiše grupno izvješće); • pregledatelj (provjerava slažu li se svi članovi grupe s rješenjem te ga razumiju); • vratar (brine o tome da svi imaju priliku surađivati, da svi jednako doprinose, da nitko ne izbjegava zadatke i da nitko ne obavlja zadatke umjesto drugih); • izvjestitelj (izvještava o rezultatima grupnog rada cijelom razredu ili drugoj grupi).
■ ZADATAKA	Ovaj oblik međuovisnosti postoji kada su zadaci u grupi podijeljeni tako da nitko u grupi ne može sam završiti zadatak, nego ovisi o drugim članovima. Učitelj može zadatak podijeliti na manje zadatke koje članovi grupe moraju riješiti određenim	Primjeri podjele zadataka: • rad u parovima kada prvo jedan učenik rješava zadatak, a nakon toga drugi učenik provjerava točnost rješenja, a pri drugom zadatku učenici zamijene uloge; • svaki učenik dobiva svoj dio gradiva koji najprije mora naučiti sam, a zatim mora gradivo objasniti svim ostalim članovima grupe.

	redosljedom.	
■ NAGRADA	Iako učitelji želimo da učenici uče iz vlastitog interesa, ponekad im je potrebno ponuditi neki oblik vanjske motivacije (dobra ocjena). Također pozitivnu međuovisnost u grupi učitelj može uspostaviti kroz grupne nagrade, pohvale ili ocjene, ali ih dobivaju tek kada završe zadatak. Važno je da grupe koje ne ispunjavaju minimalni kriterij ne dobiju nagradu.	Najčešći načini stvaranja pozitivne međuovisnosti nagrađivanja jesu: • zajedničke ocjene za grupni rad, • dodatni bodovi za sve članove grupe kada svi članovi postignu određeni kriterij, • posebne nagrade (npr. slobodno vrijeme, razredne igre) i pohvale kada svi članovi grupe postignu određene kriterije pri učenju, • nagrade grupi kao cjelini kada svi njeni članovi postignu određeni kriterij. (Poželjno je da, kada učenici razviju unutarnju motivaciju za grupni rad, korištenje vanjskih motivatora polako se smanjuje.)

Tablica 1. Prikaz pozitivnih međuovisnosti u grupi s opisima i primjercima. [7]

Kroz korištenje odgovarajućih struktura **možemo povećati grupnu interakciju, čime postizemo da je nekoliko članova grupe aktivno istovremeno** i da svaki član grupe mora pridonijeti svoje ideje. Npr. čitanje organiziramo tako da se učenici izmjenjuju u čitanju, a nakon čitanja učenici naizmjenice u parovima opisuju događaje iz priče. Ovakav način rada i precizna raspodjela uloga onemogućava da sve zadatke obavlja samo jedan od učenika. **Problem raspodjele odgovornosti** nastojimo spriječiti tako da zadatak svakog pojedinca u grupi bude jasno vidljiv i mjerljiv, a time i njegova odgovornost.

5.4. Strukture suradničkog učenja

Strukture su načini organiziranja interakcije u grupama. Ove metode su neovisne o konkretnom sadržaju te **su namijenjene postizanju specifičnih nastavnih ciljeva na mentalnoj i socijalnoj razini** [7].

U organiziranju suradničkog učenja nama učiteljima pomažu različite suradničke strukture odnosno **metode suradničkog učenja**. Omogućuju sustavno planiranje nastave. Interakcija, koju pokreću ove različite strategije, vrlo je različita. Može biti vrlo jednostavna, na primjer učenici u parovima raspravljaju o najvažnijim zaključcima nastavnog sata, ili je vrlo složena i uključuje različite kombinacije aktivnosti (npr. dodjeljivanje različitih uloga pojedinim učenicima u grupi i različitim grupama, međusobno savjetovanje, različiti sustavi nagrađivanja za pojedince, grupe i cijeli razred). Budući da u članku ne mogu predstaviti sve strukture, u nastavku ću opisati

STRUKTURE ZA RAZVOJ POJMOVA	PROJEKTI SURADNJE	SASTAVLJENE STRUKTURE	STRUKTURE ZA UTVRĐIVANJE ZNANJA
<i>Grupna rasprava</i> <i>Intervju u tri faze</i> <i>Razmisli, razgovaraj u parovima, reci</i> <i>Grupna konceptualna mreža i mentalne mape</i> <i>Bloomovi radni listovi</i>	<i>Jednostavan projekt</i> <i>Krug</i> <i>Grupna istraga</i> <i>Suradnički projekt »co-op, co-op«</i>	<i>Izvorna slagalica – metoda Jigsaw</i> <i>Slagalica II</i>	<i>Suradničke karte</i> <i>Dvije glave su pametnije od jedne</i> <i>Provjera u parovima</i> <i>Okrugli stol</i> <i>Slanje pitanja</i> <i>Činjenica ili izmišljotina</i>

tri koje su mi najzanimljivije.

Tablica 2. Strukture

■ *Izvorna slagalica – metoda Jigsaw*

Razvio ju je Aronson te je namijenjena **učenju novog gradiva**. Učitelj učenicima u grupi podijeli različite dijelove nastavnog gradiva odnosno različite zadatke. **Učenici individualno uče svaki svoj dio gradiva**. Zatim se okupljaju u »ekspertnim« grupama u kojima imaju isto gradivo i pripremaju se za prezentaciju u svojim grupama (zajedno uče gradivo i postaju »stručnjaci«). Učenici se ponovno okupljaju u matičnoj grupi, u kojoj su bili na početku, i naizmjenice prezentiraju svaki svoj dio gradiva – prenoseći svoje znanje drugim članovima. Na taj se način svi članovi odmah upoznaju s cjelokupnim gradivom te ga »nauče«. Grupe na kraju mogu prezentirati svoje gradivo na plakatu ili svaki učenik individualno riješi test i dobije ocjenu. Učenici su ocijenjeni na temelju cjelokupnog gradiva. Ova metoda zahtijeva složenije oblike suradničkih vještina i misaonih strategija. Učenici moraju preuzimati različite zadatke u grupama, slijediti pravila, pamtiti i prisjećati se različitih informacija te iz njih izvlačiti zajedničke ciljeve [11].

■ *Slagalica II*

Slavin je izvornom obliku slagalice dodao dvije važne izmjene, koje se odnose na nastavno gradivo i ocjenjivanje, te ju nazvao slagalica II. Nakon početnog uvoda ili izlaganja određenog gradiva **svi učenici u matičnim grupama dobivaju isto nastavno gradivo** koje mogu pročitati u školi ili za domaću zadaću. Teku **sljedećem koraku svaki od učenika dobiva svoj zadatak** s kojim će se baviti u ekspertnoj grupi. Učenici **se okupe u ekspertnim grupama** i izvršavaju svoj zadatak, raspravljaju o svim pitanjima i pripremaju se za izvještavanje. Nakon toga se **vrate u matične grupe, gdje svatko predstavi i objašnjava svoje zaključke** koje zajedno povezuju u cjelinu. Druga važna promjena je ocjenjivanje znanja. Svaki učenik na kraju piše test. Međutim, njihovi individualni rezultati također se uzimaju u obzir pri određivanju grupnih rezultata [7].

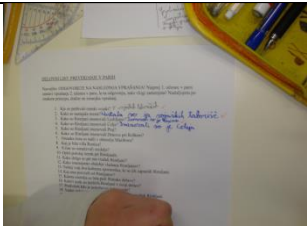
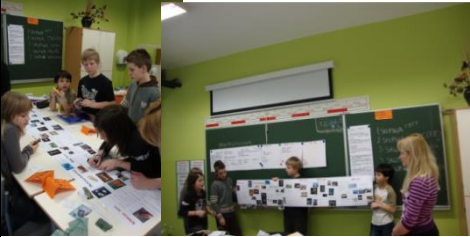
■ *Dvije glave su pametnije od jedne*

Struktura je namijenjena **ponavljanju i utvrđivanju znanja**. Njome postizemo da učenici ponovno pregledaju gradivo, provjere razumiju li ga i vladaju li određenim pojmovima i vještinama te je odlična za ponavljanje prije testa. Učitelj učenicima u grupi dodjeljuje broj (od 1 do 4), nakon toga postavlja (konvergentno) zatvoreno pitanje kako bi provjerio znanje i razumijevanje. Učenici u grupi raspravljaju o odgovoru, zatim učitelj pozove jedan od brojeva i određuje učenika koji treba odgovoriti. Učenici iz drugih grupa s istim brojem kažu slažu li se s odgovorom ili ne. Svi aktivno sudjeluju, razmjenjuju mišljenja, ideje, zaključke. Na taj način učitelj utvrđuje svladavaju li svi učenici u razredu određeno gradivo [6]. Prije svega uče slušati jedni druge, prosuđivati o prikladnosti odgovora, prihvaćati mišljenja drugih učenika iz razreda. Privikavaju se savjetovati, formulirati odgovore. Svakako je najvažnije u svemu tome da se svaki učenik osjeća važnim [7]. Moje iskustvo je pokazalo da učenici odgovornije obavljaju zadatke u grupi ako znaju da će na kraju morati javno reći svoj odgovor pred razredom ili da će biti ocijenjeni na temelju toga što rade u grupi. Izostavljanje ovog posljednjeg koraka iz strukture uvelike bi povećalo vjerojatnost da učenici ne bi sudjelovali u grupama.

5.5. Primjeri iz moje prakse

Tablica 3. Nekoliko fotografija praktične izvedbe u 5. razredu (odnosi se na tematski dio *POVIJESNI RAZVOJ U NAŠIM KRAJEVIMA*: vremenska crta povijesti, prapovijest i arheološka nalazišta, Rimljani u našim krajevima i život na dvoru).

Sve navedene metode suradničkog učenja **služe za diversifikaciju svakodnevne suhoparne nastave**. Savjetujem učiteljima da postupno uvode navedene metode. **Možemo početi tako da metode uvodimo pri pojedinim predmetima, pri pojedinim nastavnim satima i sadržajima koji su prikladni za rad u grupama.** Tako

		
Upozoravanje na pravila	Suradnički nastavni oblik grupe konceptualne mreže	Sastavljanje pitanja
		
Rad u grupama	Grupno čitanje pitanja	Slanje pitanja
		
Ispravljanje odgovora	Provjera u parovima	Kviz
		
Dvije glave su pametnije od jedne	Dopisivanje na plakat Prezentacija plakata	Glasno izvještavanje

se učenici korak po korak privikavaju na ovakav način rada i postupno stječu sve suradničke vještine. U dosadašnjoj praksi sam za učenje novih nastavnih sadržaja **isprobala sve suradničke strukture**. Jedan od ključnih zaključaka nakon primjene takvih struktura jest da učenici zapamte puno više, nego u drugim oblicima nastave. Lošiji učenici brže pamte jednostavnija objašnjenja drugih učenika iz razreda jer odgovaraju njihovoj razini razmišljanja.

5.6. Suradničko učenje u digitalnom nastavnom okruženju

Učitelj razvija kritičko korištenje računala za rad s informacijama, komunikaciju i suradnju na internetu. Učitelji i učenici mogu koristiti internet za pretraživanje raznih informacija tijekom pripreme projekata, prikupljanja podataka itd. Elektroničko nastavno gradivo možemo koristiti u različitim fazama nastavnog procesa ili za samostalan rad učenika izvan nastave, čak i u slučaju dulje odsutnosti učenika, posebice ako uključimo e-komunikaciju između učenika i nastavnika. Online učionice mogu biti mjesto za sustavno prikupljanje nastavnog gradiva ili gradiva za provjeru znanja, za razmjenu radova ili za e-komunikaciju između sudionika nastavnog procesa.

Slika 3. Suradnja primjenom IKT-a

Istražila sam može li se **suradničko učenje** uključiti također u online nastavno okruženje (**rad na daljinu**). Pojedine metode suradničkog učenja možemo jednostavno **prenijeti u e-okruženje**. Upravo **Moodle** pokazao se učinkovitim alatom u provedbi suradničkog učenja u različitim studijama primjera [2]. Suradničko učenje uz potporu IKT-a može pratiti individualne potrebe pojedinaca, budući da je njihovo sudjelovanje vremenski i prostorno neovisno. Prilagođeno suradničko učenje stoga se mora provoditi asinkrono, npr. u nastavnom e-okruženju Moodle primjenom aktivnosti, kao što su Forum, Knjiga ili Wiki. **Razni sustavi za videokonferencije (npr. Microsoft Teams: sinkroni oblik komunikacije) omogućuju uvođenje manje strukturiranih metoda suradničkog učenja, kao što su grupna rasprava i okrugli stol.** Primijetila sam **primjenu** IKT alata u suradničkom učenju u slučaju visoko strukturirane **metode zagonetke**, koja se u literaturi pojavljuje kao najprikladnija metoda suradničkog učenja za prijenos u e-okruženje [9]. Prilikom primjene metode zagonetke stručnjaci savjetuju primjenu **asinkronih oblika komunikacije** koji omogućuju veću prilagodbu učenicima i reflektirane odazive učenika [5]. Asinkrona online nastavna okruženja (npr. Moodle) su učinkovita jer pružaju prostor za društvenu interakciju i usmjerenu raspravu. Suradničko učenje u okviru metode izvorne zagonetke i zagonetke II omogućuje diferencijaciju grupa, budući da učitelj može svakoj grupi odrediti drugačiji opseg i zahtjevnost gradiva (svaki učenik u matičnim grupama i dalje radi na svom zadatku).

6. Zaključak

Kako bi učitelj ostvario svoju odgovornost i autonomiju, mora se stalno educirati, stručno usavršavati i primjenjivati novosti u nastavno i školsko okolinu – uvoditi nove, suvremene oblike, metode i strategije odgojno-obrazovnog rada. U nastavi je ključno poticati što veću suradnju jer je današnje društvo ionako previše individualistički usmjereno. Zbog toga su strukture suradnje te koje nam na tom putu pomažu. Poznavati bi ih trebao svaki učitelj praktičar. U posljednje vrijeme dosta se stvari seli na internet, zbog toga možemo grupni rad ostvarivati putem e-uređaja. U školama moramo promicati aktivno učenje jer želimo razviti razmišljanje učenika i sposobnost za sudjelovanje u stvarnom životu. Učenje bi trebalo biti što više suradničko jer na taj način svaki pojedinac kao i grupa napreduju u znanju. Ovdje vidim sličnosti s našim osobnim životom: osobni napredak/uspjeh čovjeka na svakom koraku i u svakom trenutku života predstavlja veliko zadovoljstvo, koje postaje još veće ako ga postignete zajedno s nekim odnosno ako ga možete podijeliti s nekim.

7. Literatura

- [1.] Bon, M. (2000). Sodelovalno učenje. Šolska knjižnica, 10 (4), 206–211.
- [2.] Bouroumi, A. i Fajr, R. (2014). Collaborative and cooperative e-learning in higher education in Morocco: A case study. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 9(1), 66–72.
- [3.] Horvat, M. (2003). Sodelovalno učenje kot celostna metoda učenja. *Vzgoja in izobraževanje*, št. 3, str. 49–55.
- [4.] Krek, J. i Metljak, M. (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [5.] Kupczynski, L., Mundy, M. A, Goswami, J. i Meling, V. (2012). Cooperative learning in distance learning: A mixed methods study. *International Journal of Instruction*, 5(2), 81–90.
- [6.] Marentič - Požarnik, B. (2001). Sodelovalno učenje ali kdaj več glav več ve. *Sodobna pedagogika*, 52 (4), 185–187.
- [7.] Peklaj, C. (2001). Sodelovalno učenje ali kdaj več glav več ve. Ljubljana: DZS.
- [8.] Peklaj, C. (2004). Sodelovalno učenje – ena od možnosti za razvijanje celostnega razvoja učencev. *Vzgoja*, 6 (23) (3), 16–20.
- [9.] Vargas-Vargas, M., Mondéjar-Jiménez, J., Meseguer-Santamaría, M. L., Navarro, J. L. A. i Fernández-Avilés, G. (2011). Cooperative learning in virtual environments: The Jigsaw method in statistical courses. *Journal of International Education Research*, 7(5), 1–8.
[URL:https://doi.org/10.19030/jier.v7i5.6110](https://doi.org/10.19030/jier.v7i5.6110) (15. 4. 2022.)
- [10.] Vidmar, Z. (2001). Kdaj več glav več ve. *Katarina*, 7 (1), 2–3.
- [11.] Vodopivec, I. (2003). Kaj prinaša sodelovalno učenje. *Razredni pouk*, 6 (1) 20–21.

Stručni rad

SPORT I OSTEOPOROZA

Monika Rjavec, profesorica sporta
OŠ Brinje Grosuplje, Ljubljanska cesta 40A, 1290 Grosuplje, Slovenija

Sažetak

Ispravna mjera redovitog sporta važan je preduvjet za zdravu rast kostiju. Budući da što se više koštane srži nakuplja u djetinjstvu i adolescenciji, to je manji rizik od koštane srži i prijeloma u starosti. Vjerojatno je da veliko mehaničko opterećenje kostiju u dovoljnoj sportskoj aktivnosti ubrzava funkcioniranje stanica za izgradnju kostiju. Sportska aktivnost također pomaže u ugradnji više mineralnih tvari u kosti uz promicanje cjelokupnog metabolizma. Tako kosti jačaju i, u starosti, počinju se razrjeđivati i kasnije se lome. Naravno, ne mislimo na naporene treninge i vrhunske sportove koji mogu usporiti seksualno sazrijevanje.

Ključne riječi: kosti, adolescencija, briga o zdravlju, vježbe.

1. UVOD

Osteoporoza je koštana srž koja se polako prorjeđuje, dok se povećava rizik od prijeloma kostiju. Kost će stvarno nestati! Stanjivanje unutarnje strukture kostiju, koštanih letvica, prelazi normalnu brzinu. Osim nedostajanja unutrašnje koštane mase, i vanjska koštana masa je također tanja. Osteoporoza uzrokuje bol, ograničava nas u aktivnostima i ugrožava naše živote. To predstavlja najveći zdravstveni rizik za žene nakon menopauze. Češći je od srčanih bolesti, moždanog udara, dijabetesa ili raka dojke. Riječ "OSTEOPOROZA" dolazi od grčkog i znači "KOST KOJA IMA PUNO RUPA". Klinički, osteoporoza se definira kao "stanje u kojem žena ima manje normalnu kost, kao što biste očekivali u njezinoj dobi, zbog povećanog rizika od prijeloma cara". Međutim, neki stručnjaci ograničavaju pojam na nisku gustoću kostiju, koja je već imala prijelome, dok kod žena s niskom gustoćom kostiju koje još nisu doživjele prijelome govore o "osteopeniji". Osteoporoza je stanje u kojem se količina koštanog tkiva smanjuje u mjeri u kojoj se može povećati mogućnost loma čak i pri normalnim opterećenjima. Osteoporoza može smanjiti i količinu trabekularnih i kortikotskih kostiju. Kost je manje, a preostala kost je nepromijenjena u svom kemijskom sastavu. Smanjuje se količina koštanog tkiva u jedinici volumena kostiju. Smanjena koštana masa uvijek se prijavljuje kada je izmjerena koštana masa više od dvije standardne devijacije ispod prosječne koštane mase, normalne za odrasli organizam određenog spola. Osteoporoza stoga znači povećanu krhkost kostiju, koja uglavnom pogađa žene u postmenopauzi. Učestalost ove bolesti značajno se povećava posljednjih desetljeća, uglavnom zbog vijeka trajanja koji produljuje život. Unatoč očitj neaktivnosti, kost je metabolički vrlo važan organ. Čak i nakon završetka razdoblja rasta, procesi desetakovanja starih i stvaranja nove kosti provode se svaki dan, koji se zatim mineralizira (uglavnom kalcijevim solima). U prva tri desetljeća života prevladavaju procesi formiranja kostiju, tako da tijelo doseže maksimalnu koštanu masu oko dobi od 30 godina. Međutim, nakon tog razdoblja rasta postupno prevladavaju procesi dekomnacije, što rezultira sporim smanjenjem gustoće koštane mase (slab postotak godišnje) kao normalne pojave starenja organizma. Ovaj fiziološki proces gubitka kostiju uvelike se (tri do četiri puta!) ubrzava pojavom klimakterije kada jajnici prestanu izlučivati ženske spolne hormone estrogene. Estrogeni tijekom rađanja potencijalno inhibiraju lom kostiju, a istovremeno mu pružaju ispravnu strukturu. Nagli pad izlučivanja estrogena u klimakterijama glavni je "krivac" za vjerojatnost prijeloma kostiju kod žena nakon 50. godine života, kao i kod istih starih predstavnika suprotnog spola.

2. SPORTSKA REKREACIJA I OSTEOPOROZA

Ispravna mjera redovitog sporta važan je preduvjet za zdrav rast kostiju. Budući da što se više koštane srži nakuplja u djetinjstvu i adolescenciji, to je manji rizik od koštane srži i prijeloma u starosti. Vjerojatno je da veliko mehaničko opterećenje kostiju u dovoljnoj sportskoj aktivnosti ubrzava funkcioniranje stanica za izgradnju kostiju. Sportska aktivnost također pomaže u ugradnji više mineralnih tvari u kosti uz promicanje cjelokupnog metabolizma. Tako kosti jačaju i, u starosti, počinju se razrjeđivati i kasnije se lome. Naravno, ne mislimo na naporene treninge i vrhunske sportove koji mogu usporiti seksualno sazrijevanje. Danas, na primjer, znamo da

vrhunski sportaši koji nemaju mjesečnice gube kosti koliko i žene čije razdoblje traje samo u menopauzi.. Nasuprot sportovi s takozvanim aerobnim opterećenjem, kao i umjereni trening snage ili plivačka osteoporoza, pomažu u sprječavanju ili barem odgađanju. Naše okruženje i uporaba automobila dovode do nedostatka kretanja, koji nije odgovoran samo za razvoj osteoporoze, već i za porast kardiovaskularnih bolesti, za poremećaje metabolizma masti i za degenerativne bolesti skeletnog sustava.

Sile pritiska i vuče mišića tijekom fizičkog kretanja djeluju na kosti i blagotvorno djeluju na njihovu konstrukciju. Stupanj promjene koštanog tkiva tijekom sportske aktivnosti ovisi o intenzitetu, učestalosti i trajanju. Da biste vježbali kako biste spriječili ili liječenje osteoporoze teško je definirati. Evaluacija rezultata istraživanja trebala bi uzeti u obzir prehranu, životne navike i hormonsko stanje. Dalen i Olsson [13] koristili su dvostruku fotonsku apsorpciju utvrđeno je da oni ljudi koji su godinama stalno trčali imaju znatno više koštanog tkiva u dijafizama bedrene kosti, glave nadlaktice, distalnog dijela radijusa i lakatne kosti od kontrolnih subjekata. Zanimljivo je da nije bilo značajnih razlika u gustoći kostiju između ispitanika u lumbalnih kralježaka i vrata bedrene kosti, koji su glavna mjesta za fatalne prijelome. Stoga autori vjeruju da je trčanje korisno za povećanje koštanog tkiva u dugim kostima, ali nema zeleni učinak na aksijalni kostur. Nasuprot tome, Block [13] i njegovi kolege otkrili su da su muškarci koji intenzivno trče najmanje dvije godine (6 sati tjedno) imali znatno više koštanog tkiva u kralješcima nego fizički potpuno neaktivni vršnjaci. Gustoća koštanog tkiva u kralješcima mjerena je kompjutoriziranom tomografijom. Ispitanici - trkači su imali propisanu prehranu, nakon čega se dnevno konzumiralo oko 800 mg kalcija. Kanders [13] i njegovi kolege također su otkrili da vježbanje može povećati količinu ukupnog koštanog tkiva kod žena samo ako je prehrana bogata kalcijem. Aloia [13] i kolege preporučuju starijim ženama u postmenopauzi jedan sat umjerene tjelovježbe tri puta tjedno. Promatrao je prosječno 53-godišnje žene koje su vježbali umjereno godinu dana tri puta tjedno. Tijekom tog vremena njihova gustoća kostiju značajno se povećala i smanjila u kontrolnoj skupini potpuno fizički neaktivnih opservatorija.

3.ANALIZA RADA S UČENICIMA KOJIMA JE IDENTIFICIRANA OSTEOPOROZA

Primjer osteoporoze iz mojih radnih mjesta pronađen je u osnovnim elementima pokreta, gdje je studentica slomila bedrenu kost dok je bila na jastuku. Daljnja istraživanja otkrila su da ima osteoporozu zbog liječenja tabletama. Svaku minimalnu ozljedu kod zjenica također treba promatrati u smislu osteoporoze i krhkosti kostiju. Prava prevencija počinje u djetinjstvu: dovoljno kretanja i konzumacije hrane bogate kalcijem. Ovdje se radi o potpori izgradnji kostiju. Time se postiže visoka osnovna razina koštane mase. Prema treningu osteoporoze, sredstva za poboljšanje izdržljivosti mogu biti univerzalna - biciklizam, plivanje, hodanje, vježbe s vlastitom težinom u početnoj primarnoj fazi osteoporoze i uz blagi napor u sekundarnoj fazi osteoporoze. Vježbe za dobivanje mišićne snage jačaju vježbe. Najčešće koristimo statični ili dinamički trening. U tim vježbama mora postojati specifična amplituda kretanja, brzina kretanja i otpor. Ne smijemo zaboraviti na mobilnost i koordinaciju. Vježbe za održavanje i poboljšanje pokretljivosti su vježbe istezanja, istezanje mišića, tetive mišića i razni ligamenti u zglobovima i oko njega. Dobivanje i održavanje koordinacije trebalo bi se temeljiti na velikom broju ponavljanja i učenja o širokom

rasponu (poligoni pokreta).Ponavljanje nepoznatih zadataka kretanja, međutim, pokreće motoričko učenje, a time i višu razinu koordinacije. Tijekom godina podučavanja susreo sam se s raznim bolovima učenika u jednostavnim pokretima, a mnoge aktivnosti uzrokovala su im bol. Kao rezultat toga, svoj svakodnevni posao obavljali su pogrešno i nepotrebno opterećivali kosti, mišiće i stavljali bedra.Kao nastavnici, imamo ovu priliku pratiti učenike svaki dan, svake godine njihovog razvoja, gdje možemo učiniti puno da spriječimo osteoporozu od malih nogu.

4. VJEŽBE ZA JAČANJE GORNJEG IN DONJEG DIJELA TIJELA

Slika1.

Slika 2.

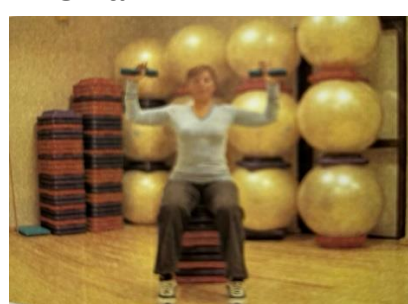

Vježba za posljednji dio ruku

Slika 3.

Slika 4.

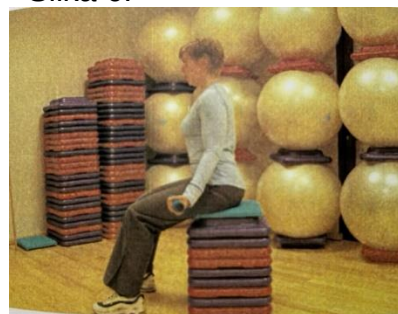

Vježba za vrat i ramena

Slika 5.

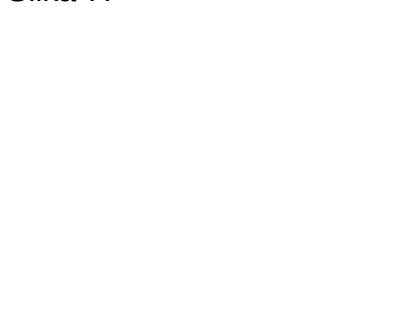

Slika 6.

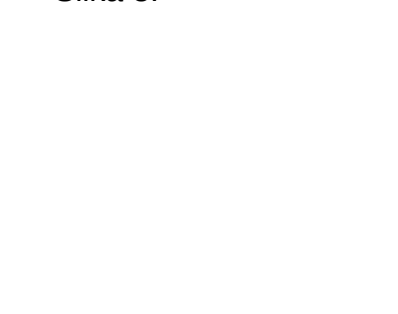

Vježba za prednji dio ruku

Slika 7.

Slika 8.

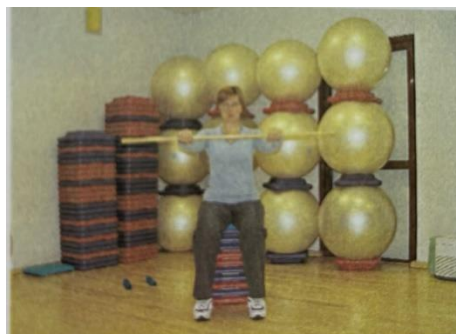
Slika 9.

Slika 10.

Slika 11.

Slika 12.

Slika 13.

Vježba za mišiće u nogama, primjer sigurnog spusta

Rekviziti: klupica, lopta, štap, lakši utezi i elastika.

5. ZAKLJUČAK

Osteoporoza (koštana poroznost) postala je jedna od najčešćih bolesti posljednjih godina. Milijuni ljudi diljem svijeta su pogođeni, uglavnom žene u menopauzi, smanjiti izlučivanje ženskih spolnih hormona. Koštano tkivo postaje toliko rijetko i lomljivo da se kralježnica urušava, a svako minimalno opterećenje već predstavlja ozbiljnu opasnost, jer nestabilnost tijela povećava sklonost prijelomima. Zato je prevencija tako važna! Iako to ne može utjecati na ediciju (obiteljska povijest, sićušna

konstitucija, rana menopauza), možemo aktivno intervenirati u drugim područjima kako bismo svjesno izbjegli čimbenike rizika:

- promjena životnih navika (tjelesna neaktivnost, alkohol, pušenje, količina kave),
- kvalitetna prehrana (konzumiramo hranu bogatu kalcijem i vitaminom D),
- brinuti se o zdravlju (bolesti kao što su dijabetes, gastrointestinalne abnormalnosti, problemi sa štitnjačom,..., glavni su čimbenik rizika,
- biti svjesni negativnog utjecaja određenih lijekova.

Vjerujem da je rješenje u odgovarajućem odgoju u djetinjstvu i adolescenciji, u smislu tjelesne kulture i redovite svakodnevne tjelovježbe. Neosporno, kretanje, kao što su fizički rad i sport, može imati pozitivan utjecaj na fizičko i mentalno blagostanje, kao i na koštano tkivo i na masnoću. Sportska rekreacija je vrlo važna komponenta prevencije i terapije osteoporoze. Plivanje može biti dodatak raznim aktivnostima i načinu opuštanja, izvrsnom treningu kardiovaskularnog sustava i načina na koji se održava tonus mišića, a zbog uzgona vode nema pozitivan učinak na sam razvoj koštane mase. Stoga preporučujem razgovor s liječnikom i, naravno, bavljenje PROFESIONALNO VOĐENIM VJEŽBANJEM, jer samo na neki način možete saznati koje vježbe možete ili trebate izvoditi i na koji način. U principu, sve vrste sporta pogodne su za prevenciju osteoporoze, ako se provode redovito i bez problema od rane dobi. Odgovorni roditelji i učitelji već koriste vlastiti primjer kako bi ga prenijeli na djecu. Hoće li biti očekivano trajanje života i kvaliteta života u višoj dobi, ovisi o načinu života u adolescenciji i odrasloj dobi. Čak i u mlađoj dobi tjelesna aktivnost igra važnu ulogu u izgradnji jakih kostiju i pomaganje u njihovom održavanju čak i u dobi u kojoj redovita sportska rekreacija usporava gubitak minerala i učinkovito sprječava i smanjuje učinke stanjivanja kostiju.

6. LITERATURA

- [1.] BERČIČ, H., & SILA, B., & TUŠAK, M., & SEMOLIČ, A. Sport u razdoblju dospijeca. Ljubljana: Sportski fakultet; 2001.
- [2.] Znanstveni prilog časopisa Rad - ZNANOST.RAD, 19. SVIBNJA 2003.
- [3.] DIENSTEL, E. & MASCHEK, W. Osteoporoza. Celje: Izdavač
- [4.] Duga; 1999.
- [5.] KOCIJANČIČ, A. Osteoporoza. Amalietti-posebna edicija
- [6.] Phoenix, 1989.
- [7.] KOMADINA, R. Prijelomi zbog osteoporoze. Usluga za
- [8.] istraživački rad i obrazovanje SB Celje i Društvo traumatologa Slovenije; 1999.
- [9.] ARHIVA PAPIČ, N. FIT & FUNOV; Ljubljana 2003.
- [10.] PETROVIĆ, S. FITNES - stručni priručnik. Ljubljana; 2003.
- [11.] SCHMID, A., & F. WENZEL, A., & KOLMAN J. Osteoporoza :
- [12.] identifikacija, prevencija, liječenje. Ljubljana: Slovenska knjiga d.o.o.; 1999.
- [13.] SPERRY, P. Sport i medicina. Ljubljanski DZS, d.d.; 1994.
- [14.] STOPPARD, M. MENA. Ljubljanska izdavačka kuća Mladinska knjiga.
- [15.] TOPOLIĆ, S. Sportska rekreacija: seminarski rad na adresi
- [16.] poslijediplomski studij primijenjene kinezologije. Ljubljana: Univeza v
- [17.] Ljubljani Fakulteta za sport; 2003.

Stručni rad

IZAZOVI I ZAMKE UČENJA NA DALJINU

Rok Ozmec

Osnovna šola Miklavž na Dravskem polju, Slovenija

Sažetak

Uslijed širenja covida-19 širom Slovenije, sredinom ožujka 2022 godine došlo je do zatvaranja obrazovnih ustanova, a nastava se počela vršiti na daljinu. Učitelj i učenik postali su prostorno razdvojeni, a njihova komunikacija vršila se preko različitih medija, što je prisililo učitelje da se prilagode novonastaloj situaciji i promijene metode i načine rada. Za učitelja tehničkog odgoja i tehnologije u osnovnoj školi, situacija u kojoj se našao, nastava bez fizičkog kontakta, odnosno na daljinu, predstavljala je veliki izazov. Kod nastave na daljinu, za učitelja je bila elementarna podrška škole, u smislu osiguravanja tehničkog pribora, kamera, prijenosnih računala kao i pomoći informatičara. Proces učenja u školi transformirao se u unificirani sustav rada, što je pridonijelo lakšem te jednostavnijem radu svih uključenih. Sadržaje i nastavna gradiva učitali smo u online učionice, te nastavu vršili u online aplikaciji MS Teams po prilagođenom školskom rasporedu sati nastave. Nastavu kod predmeta tehnički odgoj i tehnologija također je olakšala aplikacija Padlet, te online stranica YouTube.

Ključne riječi: obrazovanje, online nastava, tehnički odgoj i tehnologija, metode rada, covid-19

1. Definicija i modeli obrazovanja na daljinu

Prvo zabilježeno obrazovanje na daljinu datira s početka 19. stoljeća, kada se obrazovanje na daljinu odvijalo u dopisnom obliku [1]. Za obrazovanje na daljinu (distance education) u stručnoj literaturi upotrebljavaju se nazivi učenje na daljinu (distance learning), e-učenje (e-learning), online učenje (online learning), a u užem smislu učenje na daljinu (aktivnost učenika) zajedno sa nastavom na daljinu (aktivnost učitelja) čine obrazovanje na daljinu [5]. Obrazovanje na daljinu (distance education) je oblik obrazovanja sa dvije temeljne značajke: učitelj i učenik su za vrijeme nastave prostorno odvojeni, njihovu međusobnu komunikaciju, kako i komunikaciju između ostalih učenika omogućuju različite vrste tehnologije [5]. Unesco definira obrazovanje na daljinu kao „odgojno obrazovni proces i sistem, u kojem važan dio nastave izvodi netko ili nešto, prostorno i vremenski udaljen od učenika” [3]. Obrazovanje na daljinu naziv je koji obuhvaća različitu praksu. Obrazovanje na daljinu rašireno je prije svega u državama kao što su Australija, SAD, Kanada, gdje je zbog velikih udaljenosti među stanovništvom pojedinih pokrajina, školovanje bitno otežano. Burns dijeli modele obrazovanja na daljinu s obzirom na prevladavajuću tehnologiju koja je upotrijebljena za sporazumijevanje između učitelja i učenika: dopisni model (temelji se na tiskanim riječima), audio model (radio), televizijski model (videokonferencijski sistemi, televizija), multimedijjski model koji se temelji na informatičkoj tehnologiji (interaktivni video), online model (online nastava, online predavanje), model koji se temelji na mobilnoj tehnologiji (telefoni, tablet) [3]. Koncept obrazovanja na daljinu daje mogućnost beskonačne komunikacije između obrazovne organizacije i njezinih učenika. Komunikacija se odvija na dva načina i to: jednosmjerna komunikacija, kada je gradivo za nastavu unaprijed pripremljeno i obrazovna organizacija ga šalje do učenika, koji se interaktivno uključuju s tekстом, što možemo opisati i nazvati kao simulirana komunikacija; dvosmjerna komunikacija odnosno komunikacija u »stvarnom« vremenu između učenika i obrazovne ustanove [6]. Na temelju Holmbergove definicije su se kasnije razvile dvije definicije: sinkrono i asinkrono obrazovanje na daljinu. Komunikacija prilikom nastave na daljinu se dijeli na asinkronu (vremenski neusklađenu) i sinkronu (istovremenu komunikaciju). Sinkrona komunikacija uključuje učenike i učitelje, koji su istovremeno online i komuniciraju u stvarnom vremenu (npr. MS Teams), za razliku od asinkrone komunikacije, koja se događa u različitim vremenskim intervalima (online učionica). Isto tako, u praksi se upotrebljava hibridni način, koji kombinira sinkronu i asinkronu komunikaciju između učitelja i učenika, kao i između ostalih učenika. Sve to omogućuje različite online obrazovne aplikacije (npr. MS Teams, online učionice). Učenik kod učenja na daljinu samostalno uči i utvrđuje gradivo, a zbog čega vrlo je važno da je obrazovno gradivo razumljivo, zanimljivo, motivirajuće i zabavno [6].

2. Prednosti i zamke online nastave

Bregar i drugi [2] upozoravaju, da je uvođenje obrazovanja na daljinu povezano sa brojnim poteškoćama. U početku je glavna prepreka bila tehnološka infrastruktura, koja danas predstavlja sve manje i manje važan ograničavajući faktor. Glavne prepreke za kvalitetno izvođenje obrazovanja na daljinu skrivaju se prije svega u neosposobljenom stručnom osoblju za takvu vrstu poučavanja, kao i u nedovoljnom poznavanju takvog načina poučavanja općenito. Prečesto je još uvijek prisutno uvjerenje, da je takvu vrstu obrazovanja moguće implementirati samo sa prijenosom

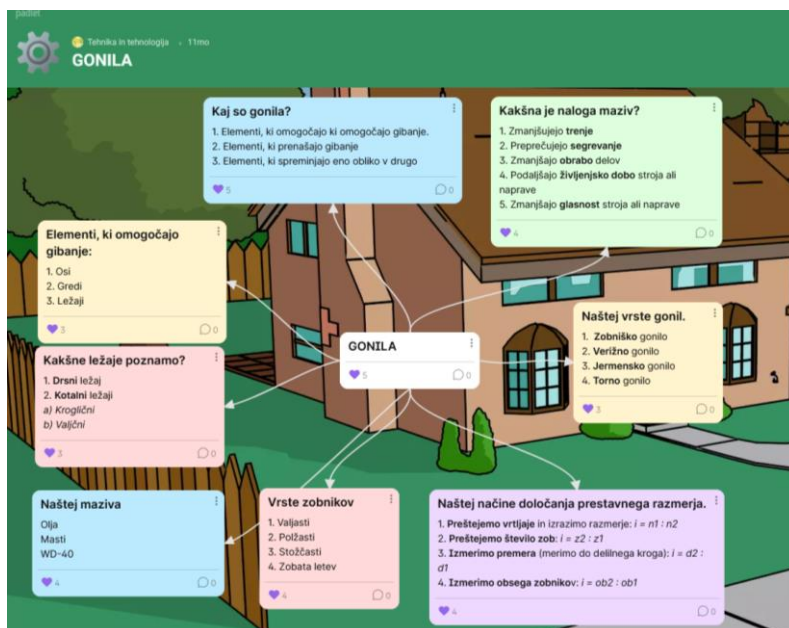
obrazovnog gradiva na internetsku mrežu, pri čemu se zaboravlja, da se sve prednosti online nastave mogu postići samo sa integriranim pristupom, što znači da moramo uzeti u obzir pedagoške polazne točke i primjernu organizacijsku, financijsku i kadrovsku shemu. To znači, da organizacija za uvođenje obrazovanja na daljinu mora biti jako dobro pripremljena. Učinkovitost obrazovanja na daljinu uvjetovana je različitim vrstama pripremljenosti [7]:

1. tehnološka pripremljenost (tehničke kapacitete digitalnih okruženja za učenje ili TV i drugih sistema za prijenos na daljinu, dostupnost internetskih mreža i naprava u kućanstvima),
2. sadržajna pripremljenost (dostupnost nastavnih gradiva koja su usklađena s nacionalnim nastavnim planom i programom i bez poteškoća mogu biti posredovana preko internetske mreže, televizije ili radija, odnosno natiskana za učenje kod kuće),
3. pedagoška pripremljenost za podršku učenju kod kuće (pripremljenost učitelja za oblikovanje i vođenje učenja preko internetske mreže, TV, radija ili nastavnog gradiva, koja su namijenjena učenju kod kuće, kao i dostupnost i mogućnost roditelja ili staratelja za podršku učenicima prilikom njihovog samostojnog učenja),
4. pripremljenost za praćenje i evaluaciju (mogućnost praćenja obrazovnih procesa na daljinu, pristup praćenju aktivnosti učenika, ocjenjivanje ishoda učenja i održavanje neposrednog odgovora na procese učenja sa svrhom dostignuća dugoročnih ciljeva).

Analiza obrazovanja na daljinu za vrijeme prvog vala epidemije covida-19 u Sloveniji, koju je proveo Zavod Republike Slovenije za školstvo [8], pokazala je da je tri četvrtine učitelja nastavu na daljinu doživljavalo kao zahtjevniju nastavu, a dvije trećine kao stresniju nastavu, od nastave u živo. Rezultati analize usporedivi su za sve kategorije, kako za učitelje razredne nastave, tako i za učitelje viših razreda osnovne škole, te isto tako i za srednje škole. Polovica učitelja viših razreda osnovnih škola i srednjih škola mišljenja je, da je pri nastavi na daljinu njihova učinkovitost vođenja učenika do realizacije zadatih ciljeva niža nego kod nastave u razredu. Među učiteljima razredne nastave postotak je viši, takvih učitelja je skoro 60%. Većina učitelja je isto tako mišljenja, da kod nastave na daljinu učenici imaju manje energije, dok nastava iziskuje više komunikacije sa učenicima nego li nastava u razredu. Istraživanje je pokazalo, da više od polovice učitelja koji su sudjelovali u istraživanju, ocjenjuje nastavu na daljinu manje kvalitetnu nego li nastavu u razredu, a nešto više od četvrtine učitelja svoju nastavu ocjenjuje jednako kvalitetnu nastavi u razredu. Dewald i drugi [4] spominju slijedeće asinkrone i sinkrone aplikacije. Asinkrone: elektronska pošta, grupe za diskusiju preko elektronske pošte, internetske stranice, poslano u online učionice; sinkrone: razgovor, aplikacije za više korisnika. Tako sinkrona kao i asinkrona komunikacija imaju svoje prednosti i nedostatke. Prednost asinkrone komunikacije je da je dostupna bilo kada i bilo gdje, a učenik svoj rad može prilagoditi svojem radnom rasporedu, jedino što mišljenja i komentari na pitanja nisu mogući. Prednost sinkrone komunikacije je u trenutnoj povratnoj informaciji, u vizualnom kontaktu, međutim nedostaci se pokazuju kod usklađivanja radnog rasporeda, pasivnosti nekih sudionika i otežanoj interakciji većih skupina.

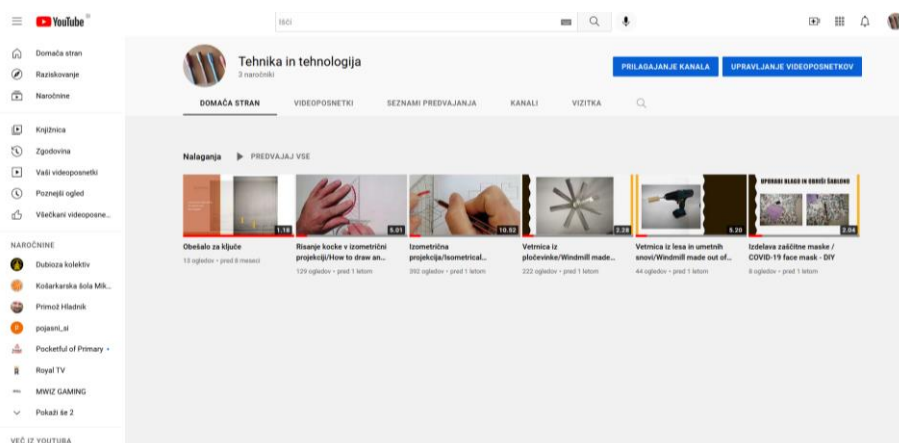
3. Primjeri dobre prakse

Već za vrijeme nastave u razredu upoznali smo se sa aplikacijom Padlet, koja se pokazala učinkovitim alatom u procesu nastave. U biti je to internet oglasna ploča, na koju se mogu učitavati dokumenti, fotografije, videa, a istovremeno učenici mogu sve komentirati i davati svoja mišljenja. Jednostavna je za upotrebu na računalu, isto tako može se prenijeti na telefon ili tablet. Padlet isto tako može služiti kao zajednički dokument u kojeg učenici mogu unositi odgovore na pitanja, koja im postavlja učitelj. Jedna od mogućnosti je da se odgovori formiraju u mentalnu mapu, kao što je pokazano na slijedećem primjeru.

Slika 1: Padlet, zajednički dokument u obliku mentalne mape

Padlet (slika 1) služi kao mjesto, na kojem učenici objavljuju svoje uratke, a učiteljima služe kao dokaz kad govorimo o fazama formativnog praćenja učenja. Učenici na Padlet učitavaju fotografije svojih konačnih uradaka, koje su dostupne svim učenicima te usporedbom vlastitog uratka i uradaka kolega iz razreda sami ocjenjuju svoj uradak, odnosno poboljšavaju ga. Za vrijeme nastave na daljinu, učenici su učitavali fotografije po fazama izrade uradaka i na takav način učitelj je mogao davati trenutne povratne informacije o njihovom radu. YouTube je internet stranica za razmjenu snimaka, gdje korisnik pregledava videosnimke. Za pregled video snimaka registracija nije potrebna, ali je potrebno registrirati se za objavu video snimaka.

Slika 2: YouTube stranica, Tehnički odgoj i tehnologija

YouTube (slika 2) smo za vrijeme obrazovanje na daljinu prije svega upotrebljavali za učitavanje videosnimaka, koji su onda dostupni učenicima. Učitelj je snimio upute za rad, npr. postupak crtanja izometrične projekcije, učenik je s gledanjem snimke slijedio upute i korak po korak nacrtao predmet u izometričnoj projekciji. Da bi se postigla bolja kvaliteta snimki preporučuje se upotreba različitih programa, koji omogućuju obradu snimki. OpenShot je informatički program u kojem se obrađuju slike, a u programu Audacity obrađuje se zvuk. Prilikom upotrebe Padleta i YouTubea govorimo o asinkronom načinu komunikacije, koji učeniku omogućuje da si prilagodi radni raspored, jer je sadržaj cijelo vrijeme dostupan na internetskoj mreži. Tako su Padlet YouTube programi koji su upotrebljivi i kad nastava nije na daljinu.

4. Zaključak

Za vrijeme epidemije Covid-19 se promijenila nastava, koja je zahtijevala nove pristupe. Počeci nastave na daljinu bili su neizvjesni, poznavanje nastave na daljinu bilo je nedovoljno, ali početni problemi s tehnološkom infrastrukturom bili su brzo eliminirani. Ubrzo su svi učitelji u školi prešli na unificiran način rada. Upotreba Arnesovih online učionica, kao i internet aplikacije MS Teams, rad na daljinu su dodatno olakšale, te je nastava na daljinu bila dobro organizirana. Istraživanje koje je provedeno nakon prvog vala epidemije, pokazalo je da se većina učitelja slaže, da je nastava na daljinu zahtjevnija i stresnija nego nastava u razredu, a isto tako da je realizacija ciljeva niža nego u razredu, te da nastava nije toliko kvalitetna kao nastava u razredu. Slabost nastave na daljinu, kod predmeta tehnički odgoj i tehnologija, bez dvojbe je praktični rad. Učenici često nemaju potrebnog gradiva za učenje i alata za rad, a i praktični rad može biti opasan ukoliko nije pod nadzorom. Nastava tehničkog odgoja i tehnologije na daljinu održavala se uz pomoć sinkronih i asinkronih aplikacija. Kako sinkroni, tako i asinkroni način komuniciranja imaju svoje prednosti i nedostatke, vrsta aplikacija, bez kojih si nastave na daljinu ne možemo ni zamisliti, upotrebljiva je isto tako u periodu kad se nastava ne vrši na daljinu. Aplikacija Padlet pokazala se vrlo učinkovitom prilikom nastave tehničkog odgoja i tehnologije, jer služi kao oglasna ploča s uputama, informacijama i kao mjesto, gdje učenici učitavaju fotografije svojih uradaka. Isto tako je internet stranica YouTube postala učinkovito sredstvo, gdje učenici dolaze do uputa za rad.

5. Literatura

- [1] Black L M (2019), Handbook on Distance Education, Routledge, New York
- [2] Bregar L, Zagmajster M, Radovan M (2020), E-izobraževanje za digitalno družbo. Dostupno 29. 3. 2022 na:
<https://www.acs.si/digitalna-bralnica/e-izobrazevanje-za-digitalno-druzbo/>
- [3] Burns M (2011), Distance Education for Teacher Training: Modes, Models, and Methods, Education Development Center Inc, Washington, DC
- [4] Dewald N, Scholz-Crane A, Booth A, Levine C, (2000), Information Literacy at a Distance: Instructional Design Issues, The Journal of Academic Librarianship
- [5] Encyclopedia Britannica, @2020 Encyclopedia Britannica, Inc. Dostupno 29. 3. 2022 na:
<https://www.britannica.com/topic/Britannica-Online>
- [6] Holmberg B (2005), Theory and Practice of Distance Education, Taylor & Francis e-Library
- [7] UNESCO COVID-19 Education Response (2020). Dostupno 29. 3. 2022 na:
<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/>
- [8] Zavod RS za šolstvo (2020), Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji. Dostupno 29. 3. 2022 na:
https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/IzobrazevanjeNaDaljavo_Dec2020/2/

Stručni rad

UČENJE TALIJANSKOG JEZIKA STRUKE U ZDRAVSTVENOJ SKRBI

Ester Ličen Paladin, profesorica talijanskog jezika
Srednja škola Izola, Izola, Slovenija

Sažetak

Podučavanje stranog jezika je vrlo zahtjevno, a podučavanje jezika struke još zahtjevnije. Dostupnost materijala za podučavanje jezika struke vrlo je skromna u odnosu na materijal za podučavanje općeg jezika. Zato na nastavi uglavnom koristim autentične materijale. Svrhu nastave ostvarujem kombinacijom raznih aktivnosti. Želim da učenici aktivno sudjeluju u radu u učionici. Stalno se pitam s kojim će aktivnostima i zadacima biti najuspješniji. U ovom članku predstavljam kako na ugodan način učimo talijanski u zdravstvenoj skrbi. Predstavljam primjer dobre prakse koji sam provela s učenicima četvrte godine sa smjera Zdravstvena skrb.

Ključne riječi: talijanski jezik, strani jezik struke, nastavni materijali, bolesti krvi, govorno sporazumijevanje, pisana komunikacija

1. Uvod

Predajem talijanski u Srednjoj školi Izola, smjer zdravstvena skrb. Podučavam buduće zdravstvene djelatnike, medicinske tehničare, radiologe, fizioterapeute... Naša škola se nalazi u dvojezičnom području u kojem je talijanski jedan od dva jezika okoline. Osnovni cilj nastave talijanskog jezika struke je osposobiti učenike za obavljanje svog posla na talijanskom jeziku. Nastava mora pratiti potrebe učenika, pa sam kao učiteljica često suočena s vrlo zahtjevnim izazovima i u vrlo zahtjevnoj ulozi. Stručnjak sam u području jezika, ali ne i u području zdravlja. Pri pripremama za nastavu moram odabrati odgovarajuće stručne nastavne materijale. Mnogo puta ih moram pojednostaviti, prilagoditi, na novo napisati. Koristim autentične materijale. Pri planiranju nastave ne smijem zanemariti nastavne metode. Internet nudi veliku količinu dijaloga između pacijenata i zdravstvenih djelatnika, ali u takvom materijalu vidim problem jer dijalozi studentima nude komunikacijske obrasce u kojima su oni u ulozi pacijenta, a ne u ulozi zdravstvenog djelatnika. Terminologija se stoga ne usredotočuje na ulogu zdravstvenog djelatnika, već na ulogu pacijenta. Zbog toga sam godinama tražila nastavne materijale i udžbenik koji bi odgovarali mojim potrebama, ali ih nisam pronašla sve dok nisam naišla na udžbenik pod naslovom „ITALIANO IN OSPEDALE“ Udžbenik sadrži profesionalnu terminologiju zdravstvene skrbi na talijanskom jeziku. Namijenjen je učenju talijanskog jezika struke u zdravstvenoj skrbi. U gradivu se razvijaju sve četiri jezične vještine, razumijevanje poslušnog i pročitnog teksta, pisana i govorna komunikacija i sporazumijevanje. U udžbeniku je puno „igranja uloga“, rada u parovima. U nastavku ću predstaviti kako se nosimo s određenim sadržajima na nastavi.

2. Učenje talijanskog jezika struke u zdravstvenoj skrbi – primjer dobre prakse

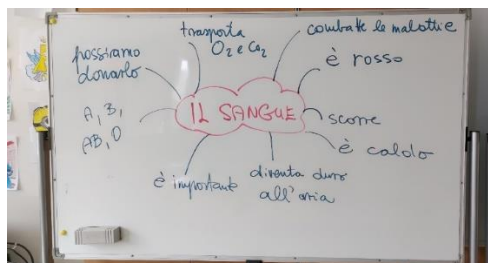
Predstaviti ću područje „PRELEVARE IL SANGUE“ odnosno „KRV I UZIMANJE KRVI OD PACIJENTA“ te zadatke odnosno aktivnosti koje sam koristila na satu u cilju razvijanja govornih vještina učenika za rad s pacijentima. Autori Jarc i Zorko [9] kažu da se nastavno gradivo u podučavanju stranih jezika struke treba temeljiti na receptivnoj i produktivnoj razini te na usvajanju stručnih pojmova pri obradi autentičnih tekstova i zadataka. Koristila sam receptivne zadatke, gdje učenici u dijalozima i tekstovima prevode s talijanskog na slovenski i obrnuto, odgovaraju na pitanja vezana uz sadržaj dijaloga, videa ili popunjavaju riječi koje nedostaju u tekstu ili misaonom obrascu. U produktivnim zadacima učenici opisuju i oblikuju dijaloge. U knjizi „Formativno spremljanje v podporo učenja“ (Formativno praćenje kao potpora učenju) piše da si prilikom planiranja nastave trebamo postavljati pitanja:

- Što želim da moji učenici nauče?
- Kako ću znati da su učenici postigli svoje ciljeve učenja?
- Koje ćemo dokaze dobiti?
- Koje će aktivnosti i pitanja pomoći učenicima da postignu svoje ciljeve učenja?
- Koje ću prilike dati učenicima da sami evaluiraju vlastiti napredak?

Budući da želim potaknuti učenike da reguliraju proces učenja do cilja, zajedno radimo na stvaranju ciljeva učenja. Svrhe učenja moraju biti jasne, moraju naglašavati proces učenja, moraju biti napisane na način da ih učenik razumije i da ih može bilo kada pročitati.

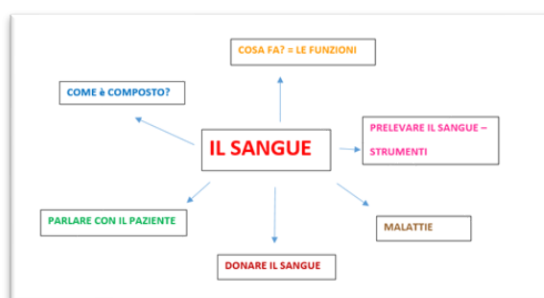
UVODNA MOTIVACIJA

Brainstormingom s učenicima doznajemo što već znamo o najavljenoj temi. Na kraju cjeline uspoređujemo ono što smo znali na početku i ono što smo naučili u procesu učenja.

Slika 1: Brainstorming - KRV

Brainstormingom također pokušavaju dokučiti što ćemo sve naučiti u vezi s temom. Učenici vrlo dobro predviđaju sve teme.

Slika 2: Brainstormins - Svrhe učenja

SVRHE UČENJA

Oblikujemo ih s učenicima. Moramo znati:

- Opisati sastav krvi
- Razlikovati različite komponente krvi po obliku i funkciji
- Gdje krv teče i zašto je to važno
- Objasniti kako krv djeluje u tijelu
- Navesti što je potrebno zdravstvenom djelatniku prilikom uzimanja krvi,
- Objasniti čemu služi određeno pomagalo
- Komunicirati s pacijentom tijekom uzimanja krvi (opisati postupak, biti ljubazan, umiriti pacijenta da se ne boji, aktivno uključiti pacijenta u proces itd.)
- Imenovati krvne bolesti, opisati uzročnike, identificirati simptome bolesti
- Objasniti zašto je važno darovati krv
- Objasniti tko može darovati krv, koliko često i argumentirati tvrdnje

U nastavi talijanskog jezika razvijamo četiri vještine: SLUŠANJE, GOVORENJE, ČITANJE i PISANJE.

RAZUMIJEVANJE POSLUŠANOG TEKSTA - Sastav krvi

Prije slušanja definiram svrhu. Učenici prvo pročitaju zadatke na radnom listu, što im olakšava zamišljanje cilja te ih pripremi za kvalitetno slušanje. Pogledaju kratak crtani film koji na ugodan i zanimljiv način ilustrira sastav i funkciju krvi. Nakon prvog slušanja postavim neka ključna pitanja i provjeravam razumijevanje generalne poruke. Tijekom drugog slušanja učenici rješavaju vježbe na radnom listu. Prilikom trećeg slušanja, na zahtjev učenika, dodam titlove. Tada završavaju s rješavanjem zadataka. Slijedi povratna informacija, provjera rješenja i rasprava. Učenici vole učiti pomoću video snimaka. Kažu da je uz pomoć slikovnog materijala lakše razumjeti ono što se govori.

Slika 3: Video traka – COMPONENTI E FUNZIONI DEL SANGUE

Il liquido _____ che scorre nel nostro corpo è IL SANGUE.

Il sangue - componenti e funzioni del sangue
 Rimando SRK Schweiz - 9:02 min - 25. avg. 2015
 Che cosa è il sangue e a cosa serve? Guarda se conosci già tutte le sue affascinanti e importantissime funzioni.

A cosa serve il nostro cuore?

Che cosa è il nostro cuore?

Che cosa è il nostro sangue? Il sangue è costituito da:

ACQUA
 SALI
 PROTEINE
 GRASSI - COLESTEROLO

3 TIPI DI CELLULE:

Attraverso che cosa scorrono le cellule del nostro sangue?

Così fanno le cellule del nostro sangue?

LE PIASTRINE

Slika 4: Radni list - prva stranica

Quali sono i globuli bianchi?

Cosa succede quando vediamo uccelli? * * * * *

Il linfonodo _____

Quali sono le malattie molto pericolose?

Cosa scatenerebbe una trasfusione di gruppi sanguigni incompatibili?

Come sono le maglie della trasfusione? 5:00

Quanto vivono i globuli rossi?

Dove vengono prodotti i nuovi globuli rossi?

Quanto tempo viene donato in una donazione?

Cosa succede con il sangue donato?

In cosa viene suddiviso il sangue donato?

Cosa succede con i globuli bianchi?

Quanti anni devono essere i donatori?

Cosa sono?

Slika 5: Radni list - druga stranica

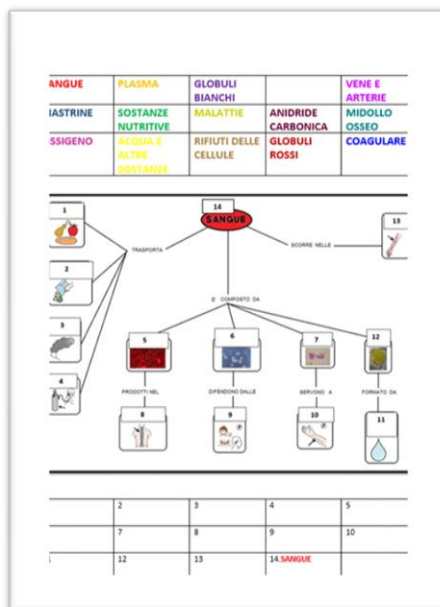
Slika 6: Učenici tijekom aktivnosti

RAZUMIJEVANJE PROČITANOG TEKSTA – Sastav krvi

Čitanje je vrlo važno za učenje stranog jezika, jer je sposobnost razumijevanja teksta temelj učenja. Prije čitanja ili slušanja izvodim neke preliminarne aktivnosti. Razgovaramo o kontekstu jer je tema ponavljanje sadržaja slušnog razumijevanja. Promatramo ilustracije i razmišljamo o ključnim riječima koje smo već naučili tijekom slušanja. Tekst pročitamo više puta, razložimo generalnu poruku, učimo značenje nepoznatih i novih riječi. Nakon čitanja teksta učenici rekonstruiraju tekst sa zadanim ključnim riječima.

Slika 7: Radni list - tekst

Slika 8: Radni list

RAZUMIJEVANJE POSLUŠANOG TEKSTA - Uzimanje krvi

Uz pomoć autentičnog dijaloga „PER PRELEVARE IL SANGUE“, koji se odvija u bolnici između pacijenta i zdravstvenog djelatnika, učenici vježbaju slušno razumijevanje. Traže odgovarajuće slovenske izraze koji odgovaraju talijanskim, odgovaraju na pitanja na talijanskom jeziku, traže točan redoslijed rečenica koje čine kratku obnovu poslušanog teksta. Na taj način učenici uče i obogaćuju svoj stručni vokabular. Pripremaju se i osposobljavaju za suverenu komunikaciju s pacijentom.

Attività 2
Per prelevare il sangue

I. = Infermiera
A. = Allievo

I. Bene, Stefano. Adesso andiamo a fare un prelievo...
A. Va bene.
I. Prepara tutto il materiale che ti serve e mentre lo prepari mi spieghi.
A. Va bene, allora prendiamo la bacinella reniforme, prendiamo il cerotto, poi prendiamo le garze, un paio con l'alcool e un paio senza...
I. Con l'alcool o con il disinfettante?
A. Col disinfettante, scusa, e un paio senza...
I. Senza cosa vuol dire?
A. Senza disinfettante.
I. Quindi saranno?
A. ...sì, eccole. Poi prendiamo la camicia con l'attacco, l'ago, il supporto, eeh le provette che ci servono, in base a a quel che dobbiamo fare, i guanti e il laccio emostatico...
I. Sappiamo già se il paziente ha vene di calibro grosso oppure di calibro piccolo?
A. Mhm, sì, una via di mezzo, ma comunque l'hanno fatto ieri e hanno detto che non ci sono problemi...
I. Ma, per sicurezza, se vogliamo, cosa potremo portarci?
A. Portiamo un ago di calibro grosso e un ago di calibro fino.
I. Sì, e se la vena fosse piccolissima cosa useremmo?
A. Useremmo una farfallina e facciamo con la farfallina, che è più comoda.
I. Perfetto!
A. Prendiamo la farfallina...
I. Quindi prendiamo la farfallina e la camicia, e tra la farfallina e la camicia cosa ci serve?
A. L'adapter, il raccordo.
I. Perfetto. Ok, e poi?

A. E poi basta, andiamo dal paziente.
I. Non mi ricordo se hai detto i guanti?
A. Sì, sì, i guanti, comunque ce li ho anche in tasca.
I. Perfetto, andiamo dal paziente, e facciamo finta di essere già dal paziente, perché prima di arrivare da lui vogliamo essere preparati bene. Che cosa gli dici tu al paziente?
A. Niente. Entro, lo saluto, sento come sta, chiedo se è successo qualcosa, se ha bisogno di qualcosa subito e poi gli spiego che devo fare un prelievo e basta, mi metto i guanti, posiziono il laccio emostatico, cerco la vena e una volta che ho trovato la vena, disinfecto, lascio i 30 secondi d'azione del disinfettante, intanto preparo il materiale e poi prendo, buco, prendo la vena e con le provette poi prendo il sangue...
I. Aspiro, aspiro la quantità di sangue che mi serve e dopo che ho aspirato e finito... riempio tutte le mie cinque provette...
A. ... poi le tolgo, tolgo l'ultima, sento entra l'aria, slaccio, tolgo il laccio, metto la garza e estraggo l'ago, e l'ago, lo appunto da qualche parte e poi lo...
I. E cosa dici al paziente?
A. Al paziente gli dico di tenere premuto, schiacciato, un attimo il suo braccio e dopo gli lascio il cerotto, se riesce se lo mette lui, se no, semo passo io e glielo metto io e basta...
I. Va bene!
A. OK.
I. E allora, possiamo andare?
A. Sì, speriamo bene...

Slika 9: Dialog između pacijenta i zdravstvenog radnika

Per prelevare il sangue

A. Ascoltate il dialogo per la prima volta. Prima di riascoltare provate a controllare con una compagna un compagno se conoscete le seguenti espressioni. Se non riuscite a capirle consultate l'insegnante.

bacinella reniforme camicia con l'attacco calibro grosso o piccolo
laccio emostatico farfallina estrarre l'ago raccordo

B. Riascoltate il dialogo, poi rispondete oralmente alle seguenti domande lavorando con un collega.

1. Quali oggetti deve prendere l'infermiere prima di andare a fare un prelievo di sangue?
2. Cosa può portarsi per sicurezza?
3. Deve portare i guanti?
4. Cosa deve fare dopo il prelievo?

C. Ascoltate ancora una volta il dialogo; poi, lavorando in coppia, riordinate le operazioni che deve fare l'allievo per prelevare il sangue, numerando correttamente le caselle.

☐ Tollo il laccio, metto la garza ed estraggo l'ago.
☐ Dico al paziente di tenere premuto
☐ Cerco la vena e disinfecto.
☐ Posiziono il laccio emostatico.
☐ Con la provetta poi prendo il sangue.
☐ Intanto preparo il materiale.
☐ Mi metto i guanti.
☐ Lascio i trenta secondi d'azione del disinfettante.
☐ Poi buco, prendo la vena.
☐ Tollo la provetta.

Slika 10: Radni list

GOVORNO SPORAZUMIJEVANJE - Uzimanje krvi

Učenici se pripremaju za govorno sporazumijevanje i komunikaciju u svom budućem radnom okruženju. Živimo u dvojezičnom području. Poznavanje talijanskog jezika jedan je od uvjeta za zapošljavanje u zdravstvenim ustanovama. Važno je da su učenici osposobljeni za komunikaciju s pacijentima. Opisuju proces uzimanja krvi. Pomažu im rečenice na slovenskom jeziku te rečenice i riječi na kraju radnog lista. Kada je aktivnost gotova, slijedi igra uloga. U ovoj aktivnosti učenici se znaju služiti stručnim vokabularom, znaju dati upute, iznijeti osnovne podatke o vađenju krvi, sudjelovati u razgovoru, postavljati pitanja i uljudno komunicirati.

COME PRELEVARE IL SANGUE	
	Pregledam klinični karton pacijenta. Ga povprašam, če je tešč, (če to zahteva preiskava).
	Se predstavim in pojasnim, da moram opraviti odvzem krvi.
	Umijem si roke in razkužim roke.
	Preverim pacientovo ime in datum rojstva na zapaznosti. Vprašam ga: MI LAHKO POVEŠTE VAŠE IME IN ROJSTNI DATUM?
	Prigram pripramočke: RAZKUŽILO EPURVETO TRAK ZA STISNIT ROKO GAZO POVOJ
	Izberem iglo glede na starost pacienta, količino krvi.
	Pacientu rečem, naj se relaxirajo .
	Prosim pacienta, naj stisne pest. Pomiri ga tako, da mu rečeš: NE SKREBITE. NAJ VAS NE BO STRAH. NE BO VAS BOLELO.
	Relaxirajo , bilo s kazalcem.

Slika 11: Radni list - prva stranica

	Razkužim območje.
	Prigram iglo, strajčko in epruveto.
	Prebodem.
	Ko so epruvete polne, odstranim iglo.
	Pacienta prosim, naj odpre pest.
	Pokrijem z gazo. Pacient mora nekaj minut pritisniti.
	Uporabljeno iglo odvržem v gostobno .
PREPARO TUTTO IL MATERIALE CHE MI SERVE E MENTRE PREPARO IL MATERIALE LE/ TI SPIEGO TUTTO. PRENDO: LA SACINELLA RENIFORME IL CEROTTO LE GARZE (UN PAIO CON IL DISINFETTANTE E UN PAIO SENZA-ASCIUTTE) LA CANNOLA CON L'ATTACCO L'AGO DI CALIBRO GRANDE O PICCOLO LE PROVETTE I GUANTI IL LACCIO EMOSTATICO LA FARFALLINA IL VENFLON COSA DICI AL PAZIENTE QUANDO ENTRI? LO SALUTO, SENTO COME STA CHIEDO SE È SUCCESSO QUALCOSA CHIEDO SE HA BISOGNO DI QUALCOSA SUBITO SPIEGO CHE DEVO FARE UN PRELIEVO: MI METTO I GUANTI POSIZIONO IL LACCIO EMOSTATICO CERCO LA VENA QUANDO HO TROVATO LA VENA DISINFETTO LASCIO 30 SECONDI D'AZIONE DEL DISINFETTANTE PREPARO IL MATERIALE PRENDO BUO CON LE PROVETTE PRENDO IL SANGUE ASPIRO LA QUANTITÀ DI SANGUE CHE MI SERVE, RIEMPIO LE PROVETTE TOLGO L'ULTIMA PROVETTA SLACCIO TOLGO IL LACCIO METTO LA GARZA ESTRAGGO L'AGO LO BUTTO NEL BIDONCINO PORTA AGGI DICO AL PAZIENTE DI TENERE PREMUTO, SCHIACCIATO METTO IL CEROTTO	

Slika 12: Radni list - druga stranica

Attività 4
Un infermiere spiega al paziente

In coppia con un/a compagno/a svolgete la seguente conversazione assumendo ruolo A, l'altro il ruolo B. Poi svolgete nuovamente l'esercizio scambiando i ruoli.

Ruolo A.

Sei un infermiere/a.
Entri nella stanza di un/una paziente per fare un prelievo di sangue.

1. saluta,
2. senti come sta,
3. chiedi se è successo qualcosa di nuovo,
4. chiedi se ha bisogno di qualcosa,
5. spiegagli/le che devi fare un prelievo,
6. digli/dille di tenere premuto un attimo il buco dell'ago con la garza,
7. chiedigli/le se può mettersi il cerotto da solo/a.

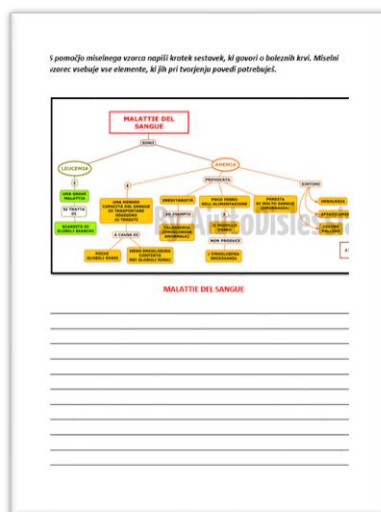
Slika 13: Uputa za igru uloga

Slika 14: Učenici tijekom aktivnosti – IGRA ULOGA

PISANA KOMUNIKACIJA - Bolesti krvi

Učenici pišu jasan, stilski primjeren tekst koristeći misaoni obrazac. Prilikom pisanja poštuju pravopisna i oblikovna pravila, povezuju i ocjenjuju podatke. Sažetak je kratak.

Slika 15: Radni list

GOVORNA KOMUNIKACIJA - Bolesti krvi

Uz pomoć nastavnog lista 15 učenici se pripreme te tečno, jasno i razgovijetno prezentiraju sadržaj kolegi iz razreda.

Slika 16: Učenici tijekom aktivnosti

RAZUMIJEVANJE POSLUŠANOG TEKSTA - Darivanje krvi

Slika 17: Video traka – DONARE SANGUE

Autentičan video govori o darivanju krvi. Prezentira značenje i pravila darivanja krvi. U ovom videu također učenici nailaze na puno novih riječi. Radi se o interdisciplinarnom povezivanju sa zdravstvenom skrbi.

LAUTARE IL SANGUE

CARTA D'IDENTITÀ DEL DONATORE

1. **Cos'è il sangue?**

2. **Chi può donare?**

3. **Quanto di frequente si può donare il sangue?**

4. **Chi può donare il sangue solo due volte all'anno?**

5. **Cosa si valuta/controlla prima della donazione?**

6. **Chi non può donare il sangue?**

7. **Come il materiale prelevato?**

8. **A cosa ha diritto il donatore?**

9. **Cosa si può donare oltre al sangue intero?**

10. **Cos'è l'autotrasfusione?**

A	Sterile e riposare
B	Ogni 90 giorni - 4 volte all'anno
C	Lo stile di vita, esami clinici
D	Donare IL PROPRIO SANGUE prima dell'intervento
E	Una giornata di riposo RETRIBUITO
F	E un farmaco SALVAVITA
G	SINGOLE componenti ematiche (globuli rossi, piastrine, plasma)
H	Le donne
I	Persone: - tra i 18 e i 65 anni - in buona salute - che pesano più di 50 chili
L	Persone con CARDIOPATIE, EPATITI, TUMORI

Slika 18: Radni list

DOKAZI UČENJA – rad u grupama

Učenici koriste i povezuju gradivo te osmišljavaju i na plakatu prezentiraju odabrane podatke.

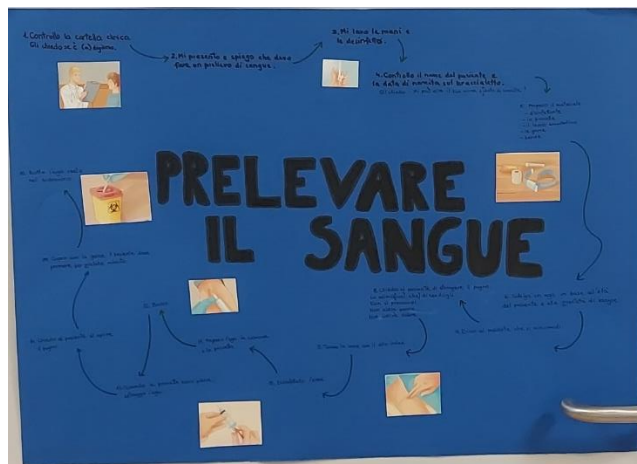
Slika 19: Učenici tijekom aktivnosti

Slika 20: Učenici tijekom aktivnosti

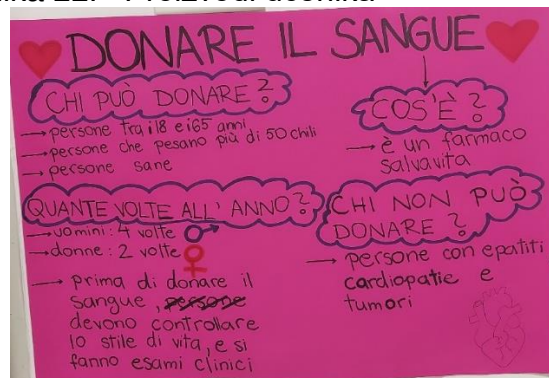
Slika 21: Proizvodi učenika

Slika 22: Proizvodi učenika

Slika 23: Proizvodi učenika

Slika 24: Proizvodi učenika

3. Zaključak

U ovom članku prikazala sam primjer dobre prakse u poučavanju i učenju talijanskog jezika struke u zdravstvenoj skrbi. Učenici su razvijali (usmene i pismene) komunikacijske vještine. Učenike sam usmjeravala ka usmenom izražavanju djelatnika u zdravstvenoj skrbi. Autentični tekstovi imali su ključnu ulogu u pomaganju učenicima u učenju, razumijevanju i prakticiranju stručne terminologije. Gradivo je također omogućilo uvježbavanje gramatičkih struktura koje su bile uključene u gradivo. Učenici su tijekom učenja bili motivirani, nastojali su razumjeti pročitano i poslušano, povezivali novo gradivo s predznanjem i interdisciplinarnim povezivanjem. Na kraju su ocjenjivali svoja postignuća u učenju i način učenja.

4. Literatura

- [1] Sporazumevanje v tujih jezikih in jezikovne zmožnosti
URL: [https://pismenost.acs.si › uploads › 2018/11 › Spo...](https://pismenost.acs.si/uploads/2018/11/Spo...)
- [2] Ada Holcar Brunauer, Cvetka Bizjak, Marjeta Borstner, Janja Cotič Pajntar, Vineta Eržen, Mihaela Kerin, Natalija Komljanc, Saša Kregar, Urška Margan, Leonida Novak, Zora RutarIlc, Sonja Zajc, Nives Zore (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo
- [3] Sandra Montali, Claudia Provenzano (2011). Italiano in ospedale. Edizioni Alphabeta
- [4] Il sangue – componenti e funzioni del sangue URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=YX-wWd6YBgE>
- [5] Mappa concettuale malattie del sangue URL:
<http://www.aiutodislessia.net/schede-didattiche/scuola-media/1-media/scienze-1a-media/il-corpo-umano-sc-media/apparato-circolatorio-sc-media/>
- [6] Il sangue URL: <https://www.vivacemente.org/search?q=sangue>
- [7] Mappa concettuale sangue
URL: <http://comunicaazione.blogspot.com/2015/10/il-sangue-mappa-concettuale.html>
- [8] Donare sangue – Un dovere civico
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9spMdSxd0MM>
- [9] Jarc, Mojca in Zorko, Vida (2013). Razvoj potrebe po učenju tujih strokovnih jezikov in vloga učitelja pri oblikovanju tujejezikovno kompetentnega diplomanta

Stručni rad

NASTAVA NA OTVORENOM

Vesna Tuš, profesorica razredne nastave

Osnovna škola Juršinci, Juršinci

Slovenija

Sažetak

Nastava na otvorenom nudi način učenja koji se odvija na različitim lokacijama školske okoline ili školskih zgrada. To je vrlo zabavan i zanimljiv način učenja, uglavnom zato što učenici nisu navikli na ovakav način provedbe. Tijekom učenja iznimno se zabavljaju i razvijaju različite socijalne vještine koje utječu na njihov osobni razvoj. Nastava na otvorenom zahtijeva nešto više planiranja i pripreme za provedbu. Međutim, unatoč njenoj korisnosti, rijetko provodimo ovaj oblik podučavanja. Učenicima nudi realno iskustvo, sami dolaze do novih saznanja i mnogo su aktivniji nego pri klasičnom stjecanju znanja koje se odvija u učionici. Postoji mnogo opcija za realizaciju međupredmetnog povezivanja. Ujedno treba napomenuti da učenici pokazuju višu motivaciju. U članku sam navela neke konkretne aktivnosti koje sam provela sa učenicima na otvorenom prostoru.

Ključne riječi: nastava na otvorenom/vani, održivi razvoj, motivacija, razvijanje vještina, doživljaj/stjecanje iskustva

1.Uvod

Nastava na otvorenom

Uzimajući u obzir tempo naše svakidašnjice, učenici većinu vremena provedu u zatvorenom prostoru odnosno svojim domovima. Bezbrižnu poslijepodnevnu igru u prirodi odnosno vanjskom prostoru zamijenila su računala i druga tehnika. Stoga učitelje treba poticati da podučavaju na otvorenom. Nastava koja se odvija izvan učionica ima i druge pozitivne karakteristike. Prenošnje znanja na otvorenom vrlo je zabavno i predstavlja zdrav način podučavanja koji učitelji rijetko izvode. Naravno, sadržaji koje biramo jednako su poučni, samo je način provedbe učenicima privlačniji. Usporedimo li naš način podučavanja s načinima provedbe nastave u drugim zemljama (primjerice s Finskom ili Islandom), zapažamo da njihovi učenici mnogo više vremena provode izvan učionica i drugih školskih prostora. Vrste nastave na otvorenom uključuju učionice na otvorenom, školske vrtove, ekskurzije, školu u prirodi i još mnogo toga. Naravno, trebamo iskoristiti mogućnosti koje pruža školsko okruženje. Uzimajući u obzir vanjski prostor, možemo koristiti šumski teren, livade, ribnjake, muzeje, spomenike. Učenike potičemo da promatraju, slušaju, uočavaju, pipaju, okuse i mirišu neke predmete oko sebe. Učenje na otvorenom doprinosi održivom razvoju, a učenici su puno aktivniji i motiviraniji. Osim percipiranja različitih informacija, potičemo ih da sami traže informacije i donose praktične zaključke. Također bi se trebale povećati njihova odgovornost i briga o okolišu. Naravno, nastava na otvorenom zahtijeva više organizacije. Moramo se prije svega prilagoditi vremenu. Koristimo resurse koje imamo u našoj okolini, a određena putovanja izvan školskog okruženja uključuju i materijalne troškove. Moramo se pridržavati rasporeda i potrebna nam je pratnja drugih učitelja. Obično nema potrebe za posebnom opremom ili prijevozom, ali je najvažnije omogućiti sigurnost svih sudionika. Nastava na otvorenom može se organizirati na način da se vani održava samo nekoliko minuta nastave, par školskih sati ili čak cijeli školski dan. Odlučila sam izvoditi nastavu na otvorenom čak i tijekom dopodnevni sati. Isplanirala sam provedbu pet školskih sati u vanjskom prostoru. Iskoristila sam ugodno proljetno vrijeme i mogućnosti koje nam nudi otvoreni prostor: šumu, ribnjak, cvjetnu livadu, školsko igralište i ostalo. U nastavku sam predstavila neke od aktivnosti.

2.Tijek aktivnosti

2.1. Matematika na otvorenom: Raspoređivanje brojeva do 1000 po veličini

Ciljevi: - Učenici napišu brojeve do 1000.

- Raspoređuju brojeve do 1000 po veličini.

- Učenici uspoređuju brojeve do 1000 po veličini.

Primjeri konkretnih aktivnosti:

Pomagala:

Mjerna traka (metar za mjerenje dužine), bijeli listovi, crni markeri (flomasteri), listovi sa znakovima <, >, =.

- Skok u dalj: Ponovimo mjernu jedinicu dužine. Pripremimo mjesto za izvedbu skokova u dalj. Potrebni su nam mjerna traka i flomasteri. Svaki učenik dobiva papir na kojem će velikim brojevima napisati dužinu svog skoka. Mjerimo u centimetrima. Svatko raščlanjuje svoj broj na stotine, desetice i jedinice.

- Razvrstavanje brojeva po veličini, uspoređivanje brojeva (veće, manje, jednako). Učenici se sa svojim listićima u rukama razvrstavaju po veličini: od najmanje dužine skoka do najveće i obrnuto.

Slika1: Razvrstavanje brojeva po veličini (Autorica fotografije: Vesna Tuš)
 Pripremam listiće s oznakama veličine: manje, veće, jednako. Sami se raspoređuju, u parovima. Stanem pored jednog od učenika držeći određeni znak ($<$, $>$, $=$), a ostali zauzmu odgovarajuća mjesta.

Slika 2: Razvrstavanje brojeva prema odnosima veličine (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

- Zbrajanje brojeva: Učenike podijelim u skupine. Oni zbrajaju vrijednosti i određuju koja je skupina postigla najdužu ukupnu dužinu skokova.

2.2. Slovenski jezik na otvorenom: Dramatizacija Priče iz šume

Ciljevi:

- Učenici pročitaju i prepričaju priču nakon čitanja teksta.
- Učenici izvode dramsko uprizorivanje priče.
- Razvijaju kreativnost i maštu pronalazeći prikladan prostor za izvođenje dramske predstave.

Primjeri konkretnih aktivnosti:

Pomagala:

List s tekstom, prirodna pomagala – šišarke (češeri), grane, klupe.

- Tekst pod nazivom Priče iz šume: Učenicima podijelim listove s tekstom pod nazivom Priča iz šume. Pročitaju ga. Sažimaju odnosno sumiraju priču i odgovaraju na postavljena pitanja koja se odnose na tekst. Pročitani sadržaj obnavljamo nekoliko puta.

Slika 3: Rad s tekstom (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

- Podjela uloga: Učenicima objasnim da ćemo priču uprizoriti u prirodi. Razmišljamo o tome na koji način bi se najbolje mogao prikazati dio priče. Predlažu, razmišljaju. Podijelimo uloge, potražimo odgovarajući prostor i pripremimo potrebna pomagala. Pronađemo prikladnu lokaciju: u našem slučaju to mogu biti rub šume, ribnjak, livada.
- Uprizorivanje priče: Učenici se u skupinama pripremaju za uprizorivanje, vježbaju, a zatim počinju s aktivnošću glume.

Slika 4: Dramatizacija priče (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

2.3. Upoznavanje okoline: Osjetila

Ciljevi:

- Učenici znaju kako funkcionira ljudsko tijelo.
- Prepoznaju, imenuju i opisuju osjetila.
- Upoznaju sebe i znaju kako ljudi percipiraju svojim osjetilima.

Primjeri konkretnih aktivnosti:

Pomagala:

Kutije koje sadrže: kavu, olovku, fotografiju, lepezu, bocu s vodom i čaše, jabuku, nož, salvetu, čokoladu, limun, bobi štapiće, čokoladu za kuhanje, kamen, valovitu ljepenu i plišanu igračku.

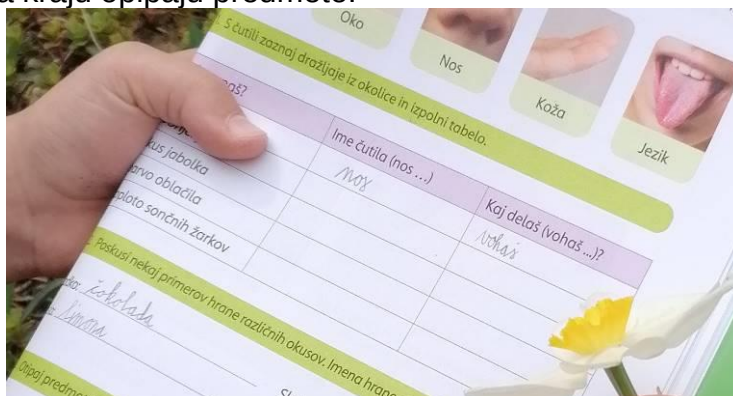
Kutije

Koja ćemo osjetila koristiti? Pred učenike polažem pet kutija. U njima se nalaze: kava, lepeza, fotografija, praporčići, boca s vodom i čaše. Razmišljaju kojim bismo osjetilima mogli utvrditi što se nalazi u kutiji. Spoznaju da svako od njih trebaju koristiti samo jednom: miris, opip, sluh, vid, okus.

Uporabil sem:	vid	tip	voh	okus	sluh
Zaznal sem:	kava				

Slika 5: Radni list (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

- Zadaci iz radnog lista: Uz pomoć podražaja iz okoline popunjavaju tablicu na radnom listu. Zatim kušaju nekoliko primjera različitih namirnica i razvrstavaju ih prema okusu. Na kraju opipaju predmete.

Slika 6: Rješavanje zadataka iz radnog lista (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

2.4. Likovna umjetnost: Cvijeće za mamu

Ciljevi:

- Učenici utvrđuju da se slikarski formati mogu razlikovati po veličini, obliku i materijalu.
- Odaberu odgovarajuće podloge svojih slika.
- U svoje slike unose osobne doživljaje.
- Tijekom stvaranja razvijaju motoričke vještine.

Primjeri konkretnih aktivnosti:

Pomagala:

Karton, crni flomaster, štapići, cvijeće.

- Šetnja do obližnje livade: Šetam s učenicima do obližnje livade, pri čemu razmišljamo o tome kako se umjetnički izraziti u prirodi, uz uporabu prirodnih pomagala.

- Priprema podloge: Svaki učenik donio je svoj komad kartona i štapić kojim je napravio rupice za unos cvijeća. Najprije nacrtaju konture vaze na donjoj polovici kartona. Zatim buše gornji dio kartona stvarajući rupice u koje će umetnuti cvjetove maslačka, tratinčice, trave, što god pronađu vani.

Slika 7: Postupak stvaranja proizvoda (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

- Izrada: Učenici beru cvijeće i nakon toga ubacuju ga u rupice podloga. Na kraju ukrašavaju nacrtane vaze šarama odnosno različitim motivima, koristeći crne flomastere.

Slika 8: Gotovi proizvodi (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

2.5. Sport: Poligon u prirodi

Ciljevi:

- Učenici razvijaju snagu i izdržljivost.
- Zadovoljavaju potrebu za kretanjem.
- Izvode prirodne oblike kretanja u različitim uvjetima.

Primjeri konkretnih aktivnosti:

Pomagala:

Sportska oprema.

- Zagrijavanje: Najprije pronađemo prikladno mjesto u prirodi, s prirodnim pomagalima koja nam olakšavaju izvedbu aktivnosti poligona. Učenici trče u šumu, uzbrdo. Tamo potražimo slomljene grane i, ovisno o njihovim oblicima, izvodimo zagrijavanje.

Slika 9: Zagrijavanje uz pomoć grana (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

Poligon: Poligon izvodimo u skladu s dostupnošću prirodnih pomagala:

- učenici se penju na otpiljene panjeve topole i skaču s njih,
- vijugaju između panjeva,
- trče od igrališta prema stepenicama, penju se uz njih, izvode poskoke, a zatim se niz stepenice vraćaju na drugoj strani,
- svladavaju prepreke i penju se na drvenu kućicu te na okolna mjesta,
- hodaju po otpiljenim deblima.

Slike 10 i 11: Poligon u prirodi (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

- Igre u prirodi: Izvodimo razne igre u prirodi, odnosno one kojih se djeca sjete, tj. odaberu ih: igra lovice, igra skrivanja, igre s loptom.

3. Zaključak

Kroz aktivnosti na otvorenom željela sam pokazati i podsjetiti nas na neke od mnogobrojnih mogućnosti pristupanja nastavi na drugačiji način i omogućavanja učenicima da razviju različite vještine i sposobnosti poput pažljivog promatranja, usporedbe, sortiranja, uređivanja i zaključivanja. Ujedno smo poticali znatiželju i istraživanje prirode, kretanje, logičko razmišljanje i kreativnost. Aktivnosti na otvorenom predstavljaju veliku iskustvenu vrijednost. Budući da se informacije dobivaju na malo drugačiji i zabavniji način, učenici ih i lakše pamte. Osim pozitivnog utjecaja na razvoj svakog pojedinca, radili smo i na grupnom radu kojim su se razvijale tolerancija i pozitivna klima. Naravno, učenicima je ovakav način učenja bio vrlo zabavan, budući da je nastava ovog oblika raznovrsnija, dinamičnija i zanimljivija. Za ovakav način podučavanja izniman značaj imaju dobra volja odnosno entuzijazam, fleksibilnost i domišljatost učitelja, koje se naravno isplati uložiti, jer su učenici visoko motivirani za ovakav način rada.

4. Literatura

- [1.] Novak, N., Dolgan, K., Vršič, V., Podbornik, K., Bojc, J., Pihler, N. (2022). Pouk na prostem – Priročnik za učitelje in učiteljice razrednega pouka. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2.] Dostupno na: https://ekosola.si/wp-content/uploads/2019/10/28-Klara_Trkaj_-O%C5%A0-Antona-Akerca-Rimske-Toplice.pdf [Pristupljeno 20.3.2022.].
- [3.] Dostupno na: <https://www.lilibi.si/> [Pristupljeno 23.4.2022.].
- [4.] Dostupno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Scribe_Pouk_na_prostem.pdf [Pristupljeno 18.3.2022.].
- [5.] Dostupno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/4983/1/Eva_%C5%A0ebjani%C4%8D_Magistrska_KON%C4%8CNA_%E2%80%93_LEKTORIRANA.pdf [Pristupljeno 30.3.2022.].

Stručni rad

POZITIVAN STAV U ŠKOLI

Vesna Tuš, profesorica razredne nastave
Osnovna škola Juršinci, Juršinci
Slovenija

Sažetak

Pozitivna psihologija je grana psihologije koja predstavlja usmjerenost na jaka područja pojedinca, njihovo osnaživanje i osobnu fleksibilnost djece. Osobna fleksibilnost je sposobnost korištenja pozitivnih osobina i vlastitih pozitivnih stavova kako bismo se učinkovito nosili s nedaćama, dilemama i problemima te ih rješavali na pravi način. Na taj način uspješno upravljamo stresom i svim lošim situacijama koje on donosi. Zahvaljujući poznavanju sebe, upravljanju svojim emocijama i jakim područjima, možemo stvoriti pozitivno i poticajno okruženje za učenike u školi, u daljnjem obrazovanju i drugim odnosima u njihovim životima. Sve to pridonosi pozitivnom samovrednovanju i lakšem uspostavljanju kontakata, iskazivanju interesa za nešto novo, kontroli ponašanja, te kreativnosti, suradnji i odgovornosti.

Ključne riječi: pozitivan stav (pozitivna nastrojenost), odnosi, emocije (čuvstva, osjećaji), rješavanje problema i konflikata

1.Uvod

Pozitivna psihologija

Pozitivna psihologija predstavlja sva stanja koja imaju pozitivan utjecaj na ljudski život. Njena je svrha blagotvorno djelovati na ljudsko stanje. Naglašava traženje i usredotočenost ljudi na prednosti pojedinca, a ne na njegove pogreške. Vodi do psihičke dobrobiti odnosno blagostanja i sreće. Koristi se za poticanje traganja za vrlinama, uspjehom i optimalnim funkcioniranjem koje se odnosi na život pojedinca i njegove odnose kod kuće, u privatnom životu, na radnom mjestu i, naravno, među djecom u školi. Zahvaljujući našem poticanju učenika na upoznavanje sebe, oni se trude istražiti svoje obrasce ponašanja, reagiranja, osvještavajući svoje jake i slabe strane te područja, tako da se na ovaj način može stvoriti pozitivno i poticajno okruženje za učenike u školi, u daljnjem školovanju i drugim odnosima u njihovim životima. Pozitivni stavovi (pozitivna nastrojenost) uključuju pitanja sreće, radosti, predanosti i entuzijazma na poslu, motivacije, talenta, samopouzdanja, nade, optimizma, fleksibilnosti, usredotočene svjesnosti i drugih pozitivnih aspekata blagostanja čovjeka. Priznati stručnjaci predstavljaju devet stupova fleksibilnosti koji se odnose na nekoliko područja našeg života i poslovanja. To su područja naših odnosa sa samim sobom, našeg fizičkog, emocionalnog i kognitivnog funkcioniranja te naše osobne fleksibilnosti. Istraživanja su dovela do saznanja da ljudi koji su pozitivno nastrojeni odnosno imaju pozitivan stav vide mnogo više dobrog nego lošeg u stvarima i situacijama, što im olakšava suočavanje s preprekama i njihovo lakše prevladavanje. Stoga je važno jačati i razvijati te važne osobine i vještine kod djece, prije svega osvještavajući ih i tako ih jačajući. Na taj način će ih percipirati te će one postati način prevladavanja njihovih životnih prepreka. Naravno, mi smo ljudska bića koja se, unatoč svom pozitivnom stavu, suočavaju s gubicima, boli, ljutnjom i drugim negativnim emocijama. To je normalan životni proces, koji predstavlja svijest o svojim moćima, svojoj fleksibilnosti, te nam može pomoći da sve to lakše izdržimo i prevladamo.

2.Pozitivna edukacija

Sva saznanja i aktivnosti pozitivne psihologije koji su preneseni u školsko okruženje nazivaju se pozitivnom edukacijom. Učitelji i odgajatelji trebaju biti svjesni da ne upravljaju samo procesom obrazovanja, već i pripremaju djecu za život, uzimajući u obzir sva druga područja emocija. Osim intelektualnih vrlina, učenici razvijaju i emocionalne te karakterne obrasce koji kasnije imaju veliki utjecaj na njihove živote. Unatoč naglasku na intelektualnom razvoju u školama, učitelji su sve svjesniji važnosti cjelovitog razvoja osobnosti učenika. Pažnja je usmjerena na njihovu psihičku dobrobit odnosno blagostanje. U skladu s tim povećana je suradnja s raznim službama izvan škole (npr. centri za socijalni rad, logopedi, psiholozi, defektolozi). Stoga je važno da škole pokažu spremnost za suradnju i zajednički rade na zdravom razvoju pojedinca, usmjeravajući pozornost i na psihičko stanje djece. Dugi niz godina uspjeh u učenju bio je središnji cilj u obrazovanju, pri čemu su posljednjih desetljeća rezultati učenja predstavljali središnji kriterij uspješnosti škola. Međutim, posljednjih godina sve više škola, školaraca i drugih stručnjaka ističe potrebu za cjelovitijim razvojem djece i adolescenata, posvećujući više pozornosti njihovom psihičkom blagostanju i duševnoj dobrobiti. Dio ovakvog razmišljanja vjerojatno je u izravnoj vezi s podacima o rastućim pokazateljima psihičkog stresa i problema kod djece i adolescenata, koji sami po sebi zahtijevaju sustavniji preventivni (a ne reaktivni) pristup osiguravanju njihovog mentalnog zdravlja. Prema proučavanjima

znanstvenika psihološko stanje pojedinca temelji se na pet područja. Formiran je takozvani PERMA model.

2.1. Perma model

Teorija PERMA prema M. Seligmanu sastoji se od pet elemenata psihološke dobrobiti

Slika 1: Perma model (<https://practicalpie.com/>)

P – pleasant emotions – POZITIVNE EMOCIJE

E – engagement – PREDANOST

R – relationships – ODNOSI

M – meaning – SMISAO

A – achievement – DOSTIGNUĆA

Ovi elementi trebali bi utjecati na mogućnost ostvarenja našeg sretnog i ispunjenog života.

Kako osnažiti PERMA model kod učenika u školi?

UGODNE EMOCIJE

Vrlo je važno iskoristiti različite nastavne teme i prisluhnuti te uvažiti mišljenja djece i njihove emocije, kako bi ih učenici znali imenovati, percipirati i prepoznati. Djeci moram dati priliku da dožive i izraze ugodne emocije odnosno čuvstva. Potičemo ih na dobrovoljni rad, pomoć vršnjacima i međugeneracijsko druženje. Uključujemo razne aktivnosti za jačanje razrednih vrlina, društvene igre, provodimo interesne aktivnosti zahvaljujući kojima se učenici čvršće međusobno povezuju i opuštaju.

Moj primjer: Sposobniji i uspješniji učenici u mom razredu rado priskoče u pomoć onima koji trebaju malo više uputa i dodatne pomoći. Vole ih usmjeravati, a da pritom ne obavljaju zadatke umjesto njih. Često koristimo određene zadatke i igre koje jačaju međusobne odnose: pripremimo jedni drugima iznenađenja, određenim danima igramo uloge 'tajnih prijatelja' odnosno pojedinačni učenik odabere jednog od svojih drugara iz razreda, kojeg će taj dan posluživati, završavati određene zadatke za njega, pripremiti neka mala iznenađenja i slično.

PREDANOST

Pohvale imaju nevjerojatnu moć odnosno učinak, ako su izgovorene iskreno i u zasluženim prilikama. Potiču još veću predanost poslu ili druge oblike pomoći te vršnjačku suradnju. Primjer učitelja je vrlo važan. On bi trebao poticati i sudjelovanje izvan škole (pomaganje roditeljima, braći i sestrama). Učenici moraju znati prepoznati svoj uspjeh (npr. dobiti zvjezdicu mjeseca za neki uspješno obavljen zadatak).

Moj primjer: Moji učenici interpretiraju četiri priče iz knjiga koje su pročitali kako bi osvojili čitalačke značke. Na kraju godine dobivaju priznanja za svoj trud od gosta odnosno priznatog književnika ili književnice. Tijekom interpretiranja priče za čitalačku značku, neki učenici imaju veliku tremu i boje se nastupati pred njihovim školskim drugarima. Ne vole tu vrstu izloženosti. No, mnogi od njih ipak se ohrabre i uvijek jedni drugima plješču te se tako međusobno hvale i bodre.

SMISAO

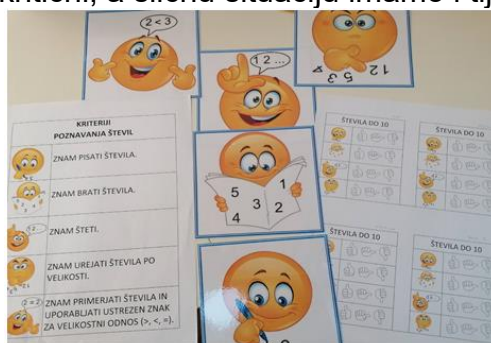
Slično kao i kod odraslih, za djecu vrijedi sljedeće: što više osjećamo da neka aktivnost ima smisla, to se više bavimo njome. Moramo znati koji su naši ciljevi i zašto im slijedimo. Na taj način posvećujemo više energije i vremena stvarima koje osmišljavamo. Važno je postupno ostvarivati ciljeve, osmišljavati djetetovu ulogu u skupini, razgovarati o postignućima i njihovom značaju, te kroz aktivnosti otkrivati nove talente i vještine.

Moj primjer: Na satu volim povezivati smisao čitanja s postignućima koje se odnose na prethodno spomenutu čitateljsku značku. Zapravo, učenici sami uviđaju da što više čitaju i nastupaju u javnosti, imaju manje problema s čitanjem i izloženošću većoj skupini ljudi koja ih promatra i sluša.

DOSTIGNUĆA

Svako, pa i najmanje postignuće predstavlja motivaciju za dijete. Vrlo je važno da cilj bude osmišljen i da učenici dobivaju redovite i odgovarajuće povratne informacije. Pohvala ima težinu ako je opravdana. Potičemo djecu da sami vrednuju i prepoznaju vlastita postignuća. Poseban naglasak treba staviti na unutarnje zadovoljstvo. Osobe koje postižu uspjeh također češće pokazuju pozitivne emocije te su posvećenije radu i postizanju još boljih rezultata.

Moj primjer: Prije nego što krenemo s ocjenjivanjem, u nižim razredima na ploču zalijepimo kriterije koje slijedimo tijekom provedbe ocjenjivanja. Primjerice, kada učenik završi svoje usmeno izlaganje, najprije vrednuje svoju izvedbu. Prati kriterije i pokušava se ocijeniti. Izlaganje zatim ocjenjuju ostali učenici, te na kraju ja, kao njihova učiteljica. Slično pristupamo postupku samovrednovanja tijekom nastavnog sata matematike. Nakon obavljenog zadatka učenici oboje odgovarajući znak, prema prethodno dogovorenim kriterijima. U samovrednovanju su učenici obično vrlo realni, često čak i previše samokritični, a sličnu situaciju imamo i tijekom ocjenjivanja drugih.

Slika 2: Samovrednovanje učenika (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

ODNOSI

Povezanost sa svijetom oko nas određuje našu osobnost. Vrlo je važno da imamo kvalitetne odnose s ljudima, posebice s onima koji nas svakodnevno okružuju. Ako živimo u svijetu u kojem se možemo povezati i imati snažne emocionalne i druge veze s drugima, te ljubav, ovakvi odnosi pružit će nam oslonac u teškim trenucima, povećati zadovoljstvo i donijeti podršku. Važno je da smo okruženi pozitivnim emocijama kako bismo ih lakše prenosili. Učenicima moramo pružiti prilike za uspostavljanje i održavanje pouzdanih, iskrenih i čvrstih odnosa s drugima te im omogućiti osobni razvoj koji će im pomoći da uspostave i održe takve odnose u svim

područjima života. Mišljenja, prosudbe i komplimenti utječu na naše odnose i oblikuju nas. Na razvoj djece najviše utječu mišljenja i pohvale osoba bliskih djetetu odnosno roditelja, odgajatelja i učitelja te iskustva stečena u situacijama u školi, među vršnjacima, u raznim aktivnostima.

Moj primjer: Često razgovaram s učenicima o svemu što doprinosi našoj dobrobiti odnosno onome što je važno da se osjećamo dobro u našem zajedništvu. Pri tome izrađujemo razne proizvode, plakate koje postavljamo na zidove kako bi nas više puta podsjetili na to. Napravili smo gnijezdo ljubaznosti. Učenici su naveli vrijednosti koje bi pravi prijatelji trebali imati i zapisali ih. Napravili smo plakat koji krasi zid naše učionice.

Slika 3: Gnijezdo prijateljstva (Autorica fotografije: Vesna Tuš)

3.Zaključak

Svijest djeteta o vlastitim vrijednostima i razvijanje pozitivne slike o sebi utječu na njegov uspjeh u svim područjima života. Takva se djeca ne boje izazova i lakše se s njima suočavaju. Znaju preuzeti odgovornost za svoje postupke i kontrolirati svoje ponašanje. Kreativna su, vesela, energična, okružena većim brojem ljudi i imaju puno pozitivne energije. Stoga je vrlo važno da u školama posebnu pozornost posvetimo pozitivnom stavu u gradnji svih odnosa u kojima djelujemo. Što je češće moguće, gledajte pozitivno na stvari i rješavanje konflikata. Pronađimo aktivnosti koje nas fasciniraju odnosno oduševljavaju. Usredotočimo se na odnose, pronadimo smisao i posvetimo se stvarima koje su nam važne i zahvaljujući kojima ćemo pozitivno utjecati na bića oko sebe. Kao učitelji imamo važne uloge i zadatke u dječjim životima – oblikovati ih u pozitivno usmjerene osobnosti, usredotočene na emocije i čuvstva povezane s pozitivizmom, kao što su radost, zadovoljstvo, snaga i ponos.

4. Literatura

- [1.] Musek Lešnik, K. (2021). Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše. Mladinska knjiga.
- [2.] Apter, T. (2020). Moč pohvale in graje: presojanje in obsojanje v vsakdanjem življenju. UMco.
- [3.] Dostupno na: <https://practicalpie.com/perma-model-of-happiness/> [Pristupljeno 28.11.2021.].
- [4.] Dostupno na:
- [5.] https://sl.wikipedia.org/wiki/Pozitivna_psihologija_na_delovnem_mestu [Pristupljeno 28.11.2021.].
- [6.] Dostupno na: <http://isainstitut.si/isa/pozitivna-psihologija-krepimo-moci-osebnosti/> [Pristupljeno 30.11.2021.].
- [7.] Dostupno na: <https://www.delo.si/nedelo/ali-pozitivna-spodbuda-res-dela-cudeze/> [Pristupljeno 29.11.2021.].
- [8.] Dostupno na: <https://www.abced.si/podrocja-pozitivne-psihologij> [Pristupljeno 28.11.2021.].

Stručni rad

DJEVOJČICA I ZRNO KUKURUZA

Janja Štefanič Guštin
Osnovna škola Metlika

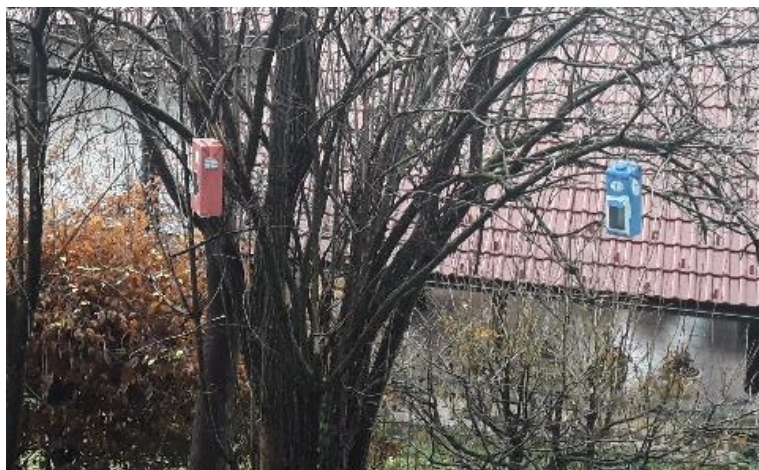
Sažetak:

U ovom članku opisala sam način obrade ekoloških sadržaja tijekom podučavanja učenika 2. razreda osnovne škole. Razgovarali smo i o bajci Djevojčica sa žigicama Hansa C. Andersona, koja nam je poslužila kao temelj za naš zapis odnosno kreiranje nove edukativne (poučne) bajke. Izradili smo likovne proizvode od otpadnog materijala.

Ključne riječi: ekološki sadržaji, edukativna (poučna) bajka, otpadni materijal

1. Ekološki sadržaji u nastavi

Prilikom provedbe nastave za učenike 2. razreda u ovoj školskoj godini, veliki broj školskih sati posvetili smo ekološkim temama. Tijekom jesenskog razdoblja pričali smo o tome kako se životinje pripremaju za zimu. Učenici su sudjelovali u razgovoru i došli smo do zaključka da neke ptice odlete u toplije krajeve, a neke ostanu kod nas. Odlučili smo pomoći ovim pticama, tj. pticama stanaricama. Od otpadne Tetra Pak ambalaže za mlijeko i razne sokove napravili smo hranilice za ptice te ih objesili na grmlje i niže drveće pored škole.

Slika 1: Hranilice za ptice

Tijekom veljače i ožujka na nastavi smo razgovarali o onečišćenju i otpadu. Utvrdili smo da ljudi često i bez posebne potrebe prikupe veliku količinu otpadaka. Međutim, svjesni smo da upravo zbog velike količine plastičnog otpada koji se nalazi na površini ili ga odnesu mora i oceani, na planeti Zemlji često dolazi do nesreća i umiranja životinja. Razmišljali smo o tome kako bismo sami mogli pridonijeti njegovom smanjenju. Odlučili smo uložiti dodatni trud u odvajanje vrsta otpada kako bi se što više materijala moglo vratiti u recikliranje. U protekloj školskoj godini posjetili smo sabirni centar u našem gradu i naučili nešto novo o pravilnom odvajanju otpadaka za recikliranje ili njihovu ponovnu uporabu. Ponovili smo odnosno nabrojali sve što odlažemo u pojedinačne kontejnere i praktički obnovili usvojeno znanje odlaganjem otpada na ekološki otok za našu školu. O stečenom znanju učenici su govorili i kod kuće. U školi su me izvijestili o velikoj količini nepotrebnih otpadaka koja u kućanstvu nastaje zbog zaostale ambalaže prilikom kupnje hrane koja je ponekad nezdrava. Razne vrste slatkiša i grickalica prilično su popularne u našem razredu. Zapitali smo se jesu li nam doista potrebni. Tijekom razgovora bilo je riječi i o nestašici hrane odnosno o činjenici da neki ljudi nemaju dovoljno hrane za preživljavanje te da čak umiru zbog njenog nedostatka. Učenici su čuli mnoge priče o gladi u Africi. Neki od njih već su se ranije susreli s beskućnicima ili gledali TV emisije o obiteljima koje žive u siromaštvu.

2. Obrada bajke

Odlučila sam se za čitanje bajke Hansa C. Andersena Djevojčica sa žigicama [1]. Nakon čitanja ovog sadržaja bili su zaista dirnuti. Razgovarali smo o pročitanoj bajci poslije pažljivog slušanja. Učenike je zanimalo zašto djevojčicu nitko nije primijetio i pomogao joj. Netko od prolaznika mogao joj je dati hranu ili toplu odjeću i obuću. Dakle, mogli su joj na neki način pomoći kako ne bi bila sama, gladna i kako joj ne bi bilo hladno. Uzimajući u obzir obradu bajke, nadam se da će učenici odsada biti pažljiviji prema ljudima u svojoj okolini i da će im biti spremni pomoći. Odlučili smo tijekom sata slovenskog jezika napisati edukativnu priču o djevojčici i napraviti štedne kasice od otpadne ambalaže na satu likovne umjetnosti.

3. Nova poučna priča

Djevojčica i zrno kukuruza

Nekada davno u gradu je živjela malena, iscrpljena djevojčica koju su namučile hladnoća i glad. Razmišljala je kako doći do hrane i ugrijati se da joj više ne bude hladno. Jednog dana sjela je na pločnik ispred neke kuće u gradu kako bi se ugrijala upaljenom šibicom. Promatrajući sjetno plamen žigice, vidjela je svoje roditelje i vrijeme kada joj nije bilo hladno i kada je mogla uživati u raznim poslasticama. Mnogo je ljudi prošlo, ali se nitko od njih nije zaustavio. Odjednom je kraj nje zastao jedan gospodin i u ruke joj potisnuo papirnatu vrećicu u kojoj su bile sjemenke kukuruza. Djevojčica se obradovala, jer je iza svoje kuće imala prekrasan vrt, u kojem još ništa nije raslo. Posijala je kukuruz. Marljivo je brinula o sjemenu, zalijevala ga i okopavala usjev. Biljka je lijepo napredovala. Stigla je jesen i djevojčica je potrgala klipove kukuruza. Pokupila je stabljike i složila ih kraj peći da se osuše. Ogulila je kukuruz i odnijela ga mlinaru kako bi u mlinu samljeo sjeme kukuruza te napravio brašno. Kod kuće je od brašna ispekla mirisni kruh i utažila svoju glad. Svoj tanki pokrivač napunila je listovima kukuruznih klipova kako joj zimi ne bi bilo hladno. Iskoristila je stabljike kukuruza tako da je na njih pričvrstila ribarske uzice i krenula do obližnje rijeke na pecanje, kako bi si mogla pripremiti ribe za večeru. Djevojčica je sve dijelove biljke upotrijebila korisno. Ovako bi ljudi trebali postupati kada je riječ o stvarima koje se često bace i postanu otpad, iako su i dalje vrlo korisne i dovoljno je samo iskoristiti našu maštu kako bi se uporabile u korisne svrhe.

4. Konačni likovni proizvodi

Napisali smo bajku i predstavili je prijateljima u paralelnom razredu. Likovne proizvode, koji su trebali biti napravljeni od otpadnog materijala, učenici su izradili kod kuće, jer su škole tada bile zatvorene zbog pandemije bolesti Covid-19. Počela je nastava na daljinu. Učenicima sam dala odriješene ruke odnosno prepustila im da sami odluče što će napraviti od otpadne ambalaže koju nađu kod kuće. Koristili su razne ambalažne otpatke i papirnate cjevčice. Proizvodi koji su stvoreni njihovim rukama bili su originalni i maštovito oblikovani. Mnogi učenici rekli su mi da su proizvodi napravljeni zahvaljujući pomoći koju su im pružili roditelji, pa mogu zaključiti da je zadatak dobro osmišljen i da će se obitelji prije sljedeće kupnje proizvoda, koji nakon uporabe donose nepotrebni otpad, zapitati jesu li im ti proizvodi uopće potrebni odnosno postoji li neki drugi način njihovog donošenja kući. Fotografirali su novonastale likovne proizvode i poslali fotografije svojih kreacija (slike 2 - 6).

Slika 2: Košarica

Slika 3: Vaza

Slika 4: Štedna kasica

Slika 5: Robot

Slika 6: Stalak za olovke

Nakon povratka u školu napravili smo izložbu fotografija u učionici i neko vrijeme razgovarali o ponovnoj uporabi otpadne ambalaže.

5. Zaključak

Nacionalni projekt Škola-ekoprijateljica planeta Zemlje nudi mnoštvo prikladnih načina odgoja mladih i njihovog pravilnog usmjeravanja, kako bismo osigurali da i oni brinu o našem planetu u budućnosti. Literatura koja je bila napisana u prošlosti i koja im je tematski bliska može biti prikladna motivacija ili polazište za stvaranje na području pisanih djela. Prijenos pročitane tematike u sadašnji život znači razmišljanje o boljem sutra. Međutim, ponovna uporaba ili recikliranje rabljenih predmeta na način da se oni ponovno koriste i ne postanu otpad poželjna je navika svakog kućanstva i svakog pojedinca na našem planetu.

6. Literatura

[1] Andersen, H. C. (2015). Deklica z vžigalicami. Ljubljana. Založba Grahovac.

Stručni rad

IGRAČKE - NEKAD I DANAS

Janja Štefanič Guštin
Osnovna škola Metlika

Sažetak

U sklopu lokalnog projekta Tjedan kulturne baštine učenici su se upoznali s raznim igračkama koje su nekada djeca koristila u igri. Na temelju stečenog znanja engleskog jezika, pokušali su ih imenovati odnosno dodijeliti igračkama nazive na stranom jeziku i jednostavno ih opisati. Od listova kukuruznih klipova izradili su lutke dječaka i djevojčica. Sašili su jednostavne igračke koristeći platno i gumbe.

Ključne riječi: igračke, engleski jezik, prirodni materijali

1. UVOD

1.1 Što je igračka?

Za dijete su u njegovim različitim razvojnim fazama važne i različite vrste igračaka. U početku se dijete uglavnom igra s majkom, a zatim se između 2. i 3. godine starosti postupno razvija paralelna igra s drugom djecom. Nakon 3. godine raste interes djeteta za vršnjake. U posljednjem razvojnom razdoblju sve je veći značaj društvenih igara. Zdravstveni inspektorat Republike Slovenije definira igračku kao proizvod koji je dizajniran i namijenjen za igru djece mlađe od 14 godina. U širem smislu, međutim, igračka se može definirati kao svaki predmet koji dijete koristi u svojoj igri. Prve igračke djeteta predstavljaju dijelovi tijela kao što su prsti, ruke, stopala itd. Kasnije igračke postaju i predmeti iz njegove okoline, čija izvorna uloga nije nužno igračka (npr. pelena, deka, žlica i sl.). Tek kasnije "prave" igračke postaju aktualne i relevantne za dijete.

1.2 Utjecaj igračke na dijete

Iako je glavna namjena igračke zapravo igra, ona može predstavljati i odgojno sredstvo. Igračka potiče dijete na razvoj mnogih vještina, kao što su promatranje, razmišljanje, kombiniranje, suradnja i ustrajnost. Ona potiče razmišljanje djeteta, tjelesni i kognitivni razvoj, te razvoj mašte i izražavanje njegovih emocija, uvodeći ga u širu društvenu okolinu. Manipulirajući igračkama različitih veličina, oblika i materijala, dijete upoznaje svoje tijelo, sposobnosti i okruženje u kojem živi. Moramo izbjegavati igračke koje asociraju isključivo na nasilje (npr. oružje), jer takve igračke ne pomažu razvoju djeteta. Odabir dobre igračke od velike je važnosti za dijete, jer potiče razvoj raznih sposobnosti, a ujedno se dijete razvija kao individua tijekom njenog korištenja. Važno je biti svjestan da prava igračka ima jednak značaj za dijete kao i sama igra [1].

2.IGRAČKE NEKADA

Tijekom provedbe projekta Tjedan kulturne baštine, surađivala sam s učenicima 2. razreda osnovne škole koji su tek počeli učiti engleski jezik, tako da je njihovo znanje još uvijek na osnovnoj razini poznavanja pojedinih riječi. Među njima su se svojim znanjem posebno istaknula dva učenika, budući da kod svakog od njih jedan roditelj govori engleski jezik. Na satu nastavnog predmeta Upoznavanje okoline najprije sam pitala učenike jesu li im poznate igračke s kojima su se igrali njihovi roditelji, bake i djedovi. Očekivala sam da će znati nabrojati neke od njih, jer ih i sami vole koristiti u igri. Naveli su lutke od platna, konjiće za ljuljanje, lukove i strijele, drveni mač, zviždaljku od grančice lijeske, rog od drvene kore, drvenu kolijevku za lutkice...

Objasnila sam im da ponekad obitelji nisu imale novca da bi mogle kupiti svojoj djeci igračke, pa su ih roditelji pravili sami. Majke su im od stare odjeće izrađivale lutke i odjeću za njih, a očevi su za njih rezbarili igračke od drveta. Sve se to događalo uglavnom zimi, kada nije bilo posla u poljima. Dani su bili kraći, a večeri duže. Tijekom sljedećeg školskog sata otišla sam s učenicima u Muzej Bele Krajine gdje nas je primila kustosica, koja nas je provela po muzeju i predstavila nam zbirke igračaka iz prošlosti. O nekim primjercima iznijela je zanimljive, dodatne detalje jer potječu iz razdoblja prije naše ere. Razgovarali smo o materijalima od kojih su igračke izrađene, te važnosti igračaka za djecu. Pogledali smo slike starih igračaka koje se čuvaju u posjećenom muzeju. Pri tome smo pokušali spojiti znanje engleskog jezika s poznavanjem igračaka. Opisali smo ih osnovnim riječima, potražili naziv za svaku igračku, te naveli njenu boju, veličinu i dužinu. Dva učenika koja s roditeljima

govore engleski jezik, bila su od velike pomoći svojim drugarima iz razreda, jer su pokazala stvarno znanje stranog jezika. Nakon povratka u školu otišli smo u informatičku učionicu, gdje je svako dijete putem interneta potražilo za sebe zanimljivu igračku iz prošlosti. Učenici su imali na raspolaganju jedan školski sat kako bi pronašli što više informacija o odabranim igračkama. Te su informacije nastojali što ljepše estetski urediti te ih kasnije u obliku kratkog govornog nastupa prezentirati svojim drugarima iz razreda.

3.RADIONICA

3.1.LUTKA OD KUKURUZNIH LISTOVA

Na satu sam ih upoznala s postupkom izrade lutke djevojčice ili dječaka od prirodnog materijala „komušine“ (tj. listova kukuruznog klipa). Sa sobom sam donijela materijal koji je potreban (kukuruzne listove i kukuruznu svilu, drvene štapiće, trakice) za izradu jednostavnih figurica djevojčica i dječaka. Svaki je učenik izradio svoju igračku vježbajući tako svoje ručne vještine. 1. korak: Listove kukuruznog klipa najprije je trebalo iskoristiti za oblikovanje glave lutke (Slika 1).

Slika 1: Uvijanje kukuruznog lista

2. korak: U visini vrata zavezali su uzicu i kroz mali otvor gurnuli štapić koji je predstavljao nosač tijela lutke (Slika 2).

Slika 2: Oblikovanje glave

3. korak: Pričvrstili su ruke i odjeću, te napravili noge na muškim i suknjice na ženskim lutkama (Slika 3).

Slika 3: lutka

4. korak: Za kosu su koristili kukuruznu svilu (kosu) koju su uz pomoć ljepila zalijepili na glave lutaka (Slika 4).

Slika 4: Odabir kose

S obzirom na to da učenici nisu bili upoznati s postupkom izrade igračke, bila im je potrebna dodatna pomoć u izradi lutaka od prirodnog materijala. Konačne proizvode pokazali su svojim drugarima iz razreda te ih na kraju sata odnijeli kući, gdje su roditeljima predstavili igračke i nastavili s igrom.

3.2.KRPENA IGRAČKA

Prateći moje upute u tom višednevnom razdoblju, učenici su donijeli i razne komade tkanine koje njihovim majkama i bakama više nisu bili potrebni kod kuće. Donijeli su i otpale gumbe raznih veličina, konce i igle. Na komadiće tkanine nacrtali su oblike igračaka koje su željeli izraditi. Uglavnom su crtali oblik lutke, a neki su se odlučili i za proizvode u obliku određenih životinja. Tkaninu su uz pomoć škara izrezali na dva dijela, koja su potom sašili. Neposredno prije nego što su završili sa šivanjem, unutrašnjost igračaka napunili su zrnima pšenice. Prišili su i gumbe koji su predstavljali oči i nos. Uz pomoć konca izradili su i druge detalje igračke, poput usta ili nosa (Slika 5). Tijekom rada došla je do izražaja njihova motorika, koja je kod neke djece još u razvoju te je još uvijek primjetno gruba. Učenici su bili ponosni na svoje konačne proizvode i rado su ih pokazali svojim drugarima iz razreda.

Slika 5: Žaba od tkanine

3.3.SAZNANJA NA KRAJU OBAVLJENOG ZADATKA

Nakon analize završenih dječjih aktivnosti, ustanovili smo da smo saznali mnogo podataka iz prošlosti koje nam do sada nisu bile poznate. Bilo mi je drago što su učenici tako rado pristupili postupku izrade igračaka od prirodnih materijala za čiju izradu ne trebamo novac, već samo malo snalažljivosti i mašte. No, pokazali su i

dosta umijeća u izradi igračaka od komadića tkanine, posebice u šivanju, uzimajući u obzir da su neki učenici priznali da se nikada ranije nisu okušali u šivanju. Spoznali su da od male količine materijala mogu stvoriti mnogo toga lijepog te da im aktivnosti izrade i konačni proizvodi donose posebno zadovoljstvo te pružaju zabavu u igri.

4. ZAKLJUČAK

Moramo biti svjesni da su svi ljudi odgovorni za naše naslijeđe koje dobivamo iz prošlosti. Današnji životi donose brz tempo i često se dogodi da o prošlosti uopće ne razmišljamo na pravi način, ali nas sjećanja vežu za naše pretke koji su nam podarili mnogo korisnih stvari koje su današnjoj djeci nepoznate. Moramo biti svjesni i činjenice da će stvari i razni običaji iz naše sadašnjosti jednom postati dio prošlosti i da će naši potomci o njima učiti iz povijesti ili slušati o njihovoj uporabi kroz pripovijedanje starijih. Prošlost moramo čuvati na različite načine. Projekt Tjedan kulturne baštine pruža priliku za oživljavanje zaboravljenih stvari iz prošlosti.

5. LITERATURA

[1] Dobra igrača. Dostupno na: <https://www.varuska-ziva.si/dobra-igraca/>
[Pristupljeno 28. 2. 2022.].

Stručni rad

LETEĆA KUĆICA ODLIJEĆE U ZELENi GRAD

Janja Štefanič Guštin
Osnovna škola Metlika

Sažetak:

U sklopu nacionalnog projekta Škola-ekoprijateljica planeta Zemlje, s djecom 1. razreda osnovne škole obradila sam bajku Daneta Zajca Leteća kućica. Učenici su kreirali novu ekobajku prema već napisanoj bajci. Koristeći otpadni materijal izradili su ekološki prihvatljiv Grad mašte.

Ključne riječi: bajka, ekobajka, otpadni materijal

1. Obrada umjetničkog teksta

Tijekom školske 2019./2020. godine sudjelovala sam s učenicima 1. razreda u nacionalnom projektu Škola-ekoprijateljica planeta Zemlje. Mnogo smo razgovarali o prirodi i važnosti očuvanja njene čistoće. Tijekom šetnji promatrali smo biljke i životinje, učili kako brinuti o okolišu, posjetili ekološki otok u blizini škole te klasificirali otpatke. Djeca obožavaju bajke i vole se uživjeti u likove iz bajki, pa im tako pri obradi umjetničkog teksta na različite načine možemo približiti ekološke sadržaje. Na satu slovenskog jezika odlučila sam s djecom obraditi bajku *Leteća kućica* književnika Daneta Zajca [1]. Učenike sam motivirala zamišljenim putovanjem u nepoznato. Zatvorili su oči i odletjeli na put zahvaljujući svojoj kućici iz mašte. Pričali su o svojim lutanjima po svijetu, gdje su sve bili, što su vidjeli, saznali te donijeli kući. Zatim sam im uz slike ispričala bajku.

U jednom gradu iz bajke nalaze se kuće. One su sive. U ovom gradu nema nijedne zelene biljke. U kućama žive odrasli i djeca. Medvjedići spavaju u sjedećem položaju, tako da im krevetići nisu potrebni. Međutim, jedna kućica mnogo je drugačija od ostalih. Budući da joj je dosadilo provoditi vrijeme među ostalim kućama, jedne noći, zajedno s djecom u krevetićima, odletjela je na put. Letjela je i letjela iznad zelenih polja. Nakon dugo vremena sletjela je na mjesto gdje nije živjela nijedna druga kuća. Tu se smjestila i zaspala. Međutim, djeca su se probudila i napustila svoje krevetiće. Izašla su na balkone i zapitala se: Gdje smo? Svidjelo im se mjesto na kojem su se našla. Djeca su istrčala van, uhvatila se za ruke i radovala se. Došla su do drveća i veselo se igrala. Sjela su na zelenu travu. Bojala su se da će se ujutro ponovno probuditi u gradu u kojem postoje samo sive kuće i gdje nema trave, cvijeća i drveća. Prikupila su stabalca, sadnice i granje te ih unijela u kućicu. Ona je ubrzo postala zelena. U jednom trenutku kućica se probudila i odlučila vratiti se u svoj grad. Poletjela je noseći djecu i mlade sadnice. Dok je nadlijetala svoj rodni grad, u kojem su postojale samo sive kuće, djeca su počela bacati zelene biljke na ovo mjesto. Izgledalo je kao da je s neba pljuštala kiša drveća i prekrivala grad. Leteća kućica se ponovno smjestila u svoju ulicu. Ostali stanovnici probudili su se ujutro i začuđeno gledali: cijeli je grad bio zelen. Biljke su rasle. U gradu više nisu dominirale kuće, već je raslo i prekrasno, zeleno drveće. Kuće više nisu bile sive, već su zračile veseljem i ugodom, a čak se i sunce oduševljeno zaustavilo nad njima primijetivši: „O, kako ugodan grad!“ Obnovili smo sadržaj bajke i zaustavili se na kraju teksta gdje se spominje grad prepun zelenila. Razgovarali smo o tome koji im se grad više sviđa i zašto. Svi su odabrali grad s bogatim zelenilom jer je šareniji, veseliji i prepun raznobojnog cvijeća. Tamo su letjeli leptirići i ptičice, a s njima su živjele i druge životinje. Razgovor sam usmjerila ka njihovim željama. Gdje bi bili sretniji i gdje bi radije živjeli? Kako bi izgledale njihove kućice i okolica, grad ili selo? Zanima li ih briga o biljkama i životinjama te kako bi brinuli o njima? Mogu li oni, iako su još uvijek djeca, učiniti nešto da nam grad bude ljepši i čišći? Učenici su razmišljali i navodili ideje za parkove, cvjetne grede, sadnju drveća, igrališta za djecu. Željeli su postaviti više koševa za odvajanje otpada, obojiti kuće šarenije, koristeći veselije boje. Vozili bi se isključivo biciklima ili šetali svojim gradovima.

2. Novi nastavak bajke, novi zaključak

Nakon našeg razgovora, zajedno smo kreirali naš nastavak priče i nazvali ga:

Leteća kućica odlijeće u zeleni grad

Te noći, kada je leteća kućica odletjela iz sivog grada, sletjela je na zelenu livadu punu mirisnog cvijeća. Smjestila se među šarene cvjetove i odlučila da se neće vraćati u sivi grad.

Ujutro su djeca pogledala kroz prozore i bilo im je drago što ispred sebe ne vide samo beton. Bosa su trčala po rosnoj travi i mirisala šareno cvijeće. Veselo su se igrala, jurila drugare, natjecala i skakala. Zabavljala su se cijeli dan. Stigla je večer i djeci su počeli nedostajati roditelji, koji su im pričali bajke za laku noć i nježno ih vodili u snove. Počela su plakati i dozivati svoje mame. Leteća kućica osjetila je samilost prema djeci. Pokušala je utješiti mališane, ali je oni nisu htjeli slušati. Od umora su ubrzo zaspali sa suzama u očima. Leteća kućica je razmišljala kako da im pomogne, ali se i dalje nije željela vratiti u sivi grad. Sjetila se što bi mogla učiniti. Podignula se s lijepe livade i odletjela u grad te pokupila roditelje djece koja su sve to prespavala. Roditelji su se razveselili kada su vidjeli svoje mališane tako da nisu ni shvatili da je leteća kućica u zraku i da ih nosi daleko od njihovih domova. Ponovno je sletjela na mirisnu livadu. Ujutro, kad su se djeca probudila, bilo im je drago što su roditelji opet s njima. No roditelji su bili iznenađeni činjenicom da negdje postoji tako zelena, sjajna livada i da na njoj i u okolini nema ničeg sivog. Odlučili su od sada živjeti ovdje i pobrinuti se da njihova okolina i dalje bude tako zelena i čista.

3. Izgradimo Grad mašte

S učenicima sam se dogovorila da pokušamo napraviti jedan takav grad u kojem će se nalaziti stvari i zgrade koje bi učenici željeli imati u svom gradu. Učenici su razmišljali o materijalima od kojih bi mogli napraviti kućice, a da ih ne moraju kupiti u trgovini. Otkrili su da kod kuće imaju puno otpada koji bi se mogao ponovno upotrijebiti za izradu Grada mašte. Sutradan su od kuća donijeli otpadnu plastičnu ambalažu, kutijice i razne tuljce. Svaki je učenik osmislio i izradio svoju kućicu tako da je kutijicu ili tuljac najprije ukrasio crtajući flomasterom, a zatim obojio vodenim bojama. Od otpadnih komada kolaž papira napravljeni su krovovi i zalijepljeni prozori. Potom smo iskoristili napravljene kućice i zgrade te ih spojili u naselje, nacrtali podlogu i biciklističke te pješačke staze. Od sitnih kutijica napravili smo koševе za otpatke i razna drvca. Koristili smo plastične čepove za cvijeće ili smo ih nacrtali na kutijicama za sir.

1. korak: Otpadnu ambalažu učenici su najprije obojili vodenim bojama (Slika 1).

Slika 1: Bojenje tuljaca

2. korak: Prozore, vrata i krovove

izrezali su od otpadnog kartona i listova u boji te zalijepili na kutijice ili tuljce (Slike 2, 3).

Slike 2, 3: Izrezivanje prozora i vrata

3.korak: Cvijeće su nacrtali na prazne kutijice za sir (Slika 4).

Slika 4: Crtanje cvijeća

4. korak: Krošnje drveća nastale su od otpadnih kartonskih komada okruglog oblika (Slika 5).

Slika 5: Izrada krošnji

5. korak: Flomasterima su nacrtali pločnike i ceste (Slika 6).

Slika 6: Prometno uređenje grada

5. korak: Nakon završene izrade, uslijedila je igra u Gradu mašte (Slike 7, 8)

Slike 7, 8: Grad mašte

4. Saznanja na kraju obavljenog zadatka

Na kraju dana razgovarala sam s učenicima o aktivnostima koje smo obavili u ovom kratkom razdoblju upoznavanja okoline. Došli smo do spoznaje da se nepotrebno stvara velika količina otpadaka i da stvari koje nekim ljudima predstavljaju otpad drugima mogu dobro poslužiti ili ih je moguće ponovno upotrijebiti. Dogovorili smo se da za domaću zadaću kod kuće opišu svoje školske radove roditeljima te porazgovaraju s njima o smanjenju otpada. Fotografirali smo naše novonastale Gradove mašte i poslali ih našem učitelju informatike, kako bi ih objavio na web- stranici škole, tako da se i posjetitelji naše stranice mogu uvjeriti da mnoge predmete možemo ponovno upotrijebiti, umjesto da ih smatramo otpadom i odmah bacimo.

5. Zaključak

Planet Zemlja prekriven je otpadom i znanstvenici diljem svijeta pokušavaju smanjiti njegovu količinu. Svjetska populacija pokušava utjecati na pojedinca da smanji količinu otpadnih tvari koje štete našem planetu. Često se, međutim, zaboravlja da je određene ljudske navike jako teško promijeniti. Djeca su ta na koju trebamo utjecati te ih već u ranim godinama odnosno pravovremeno moramo učiti pravilnom korištenju ili ponovnoj uporabi već korištenih stvari. Nije potrebno mnogo objašnjavanja da se djeca zainteresiraju za ovu tematiku i da o njoj počnu razmišljati. Literatura koja je namijenjena mladima može postati polazište za kreiranje nečeg novog, uz uporabu materijala koji je namijenjen za otpad i koji većini ljudi više nije koristan, a djeca od njih mogu stvoriti nova maštovita mjesta i kutke za zanimljivu igru te tako obogatiti i obojiti svoju svakodnevicu, pri čemu će se otpadni materijal pretvoriti u stvar za ponovnu uporabu.

6. Literatura

[1] Zajc D. (2002). Leteća hišica. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Stručni rad

POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE – VEĆA AKTIVNOST DJECE

Mojca Zadravec
Osnovna škola Janeza Kuharja Razkrižje

Sažetak

Poticajno okruženje za učenje i opušten odnos između učenika i učitelja ključni su čimbenici u postizanju aktivnosti svih učenika u procesu učenja. Kada učitelj, zajedno s učenicima, jasno definira ciljeve učenja i uspješnosti, učenici preuzimaju veću odgovornost za samostalno učenje. Tada učenje postaje izazov i učenici predlažu načine stjecanja novih znanja i demonstriranja novih nastavnih sadržaja. Ovisno o različitim sposobnostima učenja i tipovima učenika koji se razlikuju po stilovima učenja, učenici stječu znanja na najprikladnije načine. Samim tim razlikuju se i dokazi o procesu učenja koje učitelj prikuplja tijekom ovog procesa. Aktivnost djece u suvremenom procesu učenja vrlo je važna, jer su ona njezini sukreatori.

Ključne riječi: istraživanje, načela formativnog praćenja, aktivnost učenika, ciljevi učenja, kriteriji uspješnosti

1.Uvod

Kao učiteljica 4. razreda predajem nastavne sadržaje svih predmeta. Susrećem se s učenicima različitih predznanja, interesa, motivacije, a posebno s učenicima koji imaju različito jaka područja učenja, te s učenicima sa specifičnim poteškoćama u učenju. Uvijek mi je bio izazov učiniti nastavu zanimljivom i atraktivnom kako bi svi učenici bili aktivni. Stoga sam sudjelovala na edukaciji »Formativno praćenje«, zahvaljujući kojoj sam dobila mnoštvo novih ideja i nadahnuće za kvalitetnu provedbu nastave na moderan, učenicima zanimljiviji način.

2.Razrada

Podučavanje prema načelima formativnog praćenja potiče me da za svako područje učenja pronađem odgovore na pitanja o načinima poticanja učenika na veću misaonu aktivnost. Važno je da učenike ne prisiljavam na klasično učenje, već da preuzmem ulogu vodiča na putu do ciljeva koje su si sami postavili na početku procesa. U učionici stvaram opuštenu atmosferu koja je misaono poticajna i sigurna za sve učenike, uključujući i one s posebnim potrebama i sposobnostima. Učenici točno znaju o čemu će i zašto učiti, te što će morati učiniti da bi u tome bili uspješni. Dopuštam im mogućnost da svoja znanja pokažu na različite načine, a ne samo klasičnim pismenim provjerama znanja, koje mnogim učenicima donose stres i nisku motivaciju odnosno nezainteresiranost. U takvom procesu učenja oni se maksimalno posvećuju učenju i na taj način razvijaju odgovoran odnos prema ovom procesu.

2.1.Podučavanje prema načelima formativnog praćenja

Zahvaljujući formativnom načinu podučavanja učenicima dajemo mogućnost sudjelovanja i maksimalne aktivnosti tijekom procesa učenja, uzimajući u obzir da oni sami predlažu načine za postizanje ciljeva učenja. Prije svega, mislim da je važno da svaki učenik pronađe vlastiti put u procesu učenja te predloži način na koji će kao pojedinac steći nova znanja i u tome biti uspješan. Nakon što su zapisali ciljeve učenja, mojim učenicima ostalo je vremena za razmišljanje o načinima na koje namjeravaju steći nova znanja i načinima na koje će ih iskazati, ali onako kako to njima najviše odgovara. Upravo ovo razmišljanje ima ključni značaj za aktivnost svih učenika, naravno u okviru njihovih mogućnosti.

2.2.Međupredmetno povezivanje ciljeva učenja u sklopu predmeta Prirodoslovlje i tehnika te Glazbena umjetnost

Istaknula bih međupredmetno povezivanje, koje igra veliku ulogu u mom načinu podučavanja i zahtijeva od učitelja dobro poznavanje nastavnog plana i programa za sve predmete. Smatram da međupredmetno povezivanje obogaćuje nastavu i olakšava učenicima povezivanje nastavnih sadržaja te njihovo percipiranje u obliku zaključene cjeline iz koje lakše izvlače bit. Omogućuje učenicima veću aktivnost i samoinicijativnost tijekom provedbe nastave te podiže kvalitetu učenja. Na satima Glazbene umjetnosti obrađivali smo gradivo na temu Reciklirani orkestar u međupredmetnom povezivanju s Prirodoslovljem i tehnikom, te nastavno gradivo na temu Otpadnu ambalažu možemo ponovno upotrijebiti.

U sklopu gradiva na temu Reciklirani orkestar postavili smo sljedeće ciljeve učenja:

- Učenici povezuju glazbu s drugim vrstama umjetnosti i različitim predmetnim područjima.
- Spoznaju upotrebljivost odbačenih predmeta i razvijaju ekološku svijest.
- Istražuju različite zvuke.

- Vrednuju svoj rad i rad školskih drugara.

U sklopu gradiva na temu Otpadna ambalaža postavili smo sljedeće ciljeve koji se odnose na ponovnu uporabu:

Dokazuju da se otpaci mogu koristiti kao sirovine (organski otpaci, papir, plastika, metali).

- Znaju koji se materijali mogu ponovno upotrijebiti.
- Svjesni su činjenice da svake godine recikliramo veći postotak otpada i da je to dobro za naš okoliš.
- Utvrđuju značaj odvojenog prikupljanja otpadaka.
- Upoznati su s pojmom opasnog otpada koji pripada posebnim odlagalištima (baterije, lijekovi, bojila i sl.).

Stoga sam odlučila povezati spomenute nastavne sadržaje ovih dvaju predmeta i obrađivati ih cjelovito, s naglaskom na iskustveno učenje. Tijekom dvotjednog razdoblja isprepleli su se nastavni sadržaji predmeta Prirodoslovlje i tehnika te Glazbene umjetnosti koje smo obradili kao zaključenu cjelinu.

2.3.Obrada nastavnog gradiva na temu Otpadna ambalaža

Učenicima je dodijeljen zadatak da prikupe kod kuće različite vrste otpadne ambalaže. Donijeli su ih u školu. Prije provjere njihovih predznanja, na školsku ploču zalijepila sam znak za reciklažu. Uz pomoć metode Brainstorming (Oluja mozgova) oko zalijepljenog znaka zapisali smo riječi koje su nam odmah pale na pamet. Zatim smo potražili ono što je zajedničko napisanim riječima. Uslijedila je rasprava o svemu što znamo o recikliranju i odvajanju otpadaka. Učenici su zapisali pitanja koja su se pojavila u vezi sa spomenutom temom. Na sljedećem satu Prirodoslovlja i tehnike ispisali smo na ploči ciljeve učenja. Pomogla su nam pitanja koja su učenici prethodno pripremili. Zapisali smo i kriterije uspješnosti, uz pomoć kojih smo na kraju samovrednovali svoja postignuća. Slijedio je rad u parovima i tročlanim skupinama po izboru. Učenici su sami sugerirali način odvijanja rada. Pri tome su koristili udžbenike, internet, dodatnu literaturu iz knjižnice na tu temu i prigodne video zapise. Tako su istražili i na praktičan način demonstrirali kako se odvajaju otpaci. Posjetili smo ekološki otok u blizini škole i izradili razredni koš za stari papir. Učenici su izradili jednostavan kviz na ovu temu i radni list, koji smo svi rješavali za utvrđivanje znanja. Kreirani su plakati i misaoni obrasci.

2.4.Izrada recikliranog glazbenog instrumenta

Na satu Glazbene umjetnosti potražili smo vezu između riječi recikliranje i orkestar, te smo ovo saznanje povezali s glazbom. Debatirali smo o prijedlozima učenika. Razgovor smo usmjerili na činjenicu da i otpadna ambalaža može poslužiti za izradu izvrsnog instrumenta te da neki glazbenici stvaraju zvuk i glazbu zahvaljujući uporabi raznih otpadnih predmeta. Pogledali smo fotografije i pročitali prezentacije glazbenika. Osim navedenog, pogledali smo i video zapise koje imamo u interaktivnom online školskom gradivu. Zapisali smo ciljeve učenja i kriterije uspješnosti. Učenici su dobili zadatak da izrade glazbeni instrument od najmanje 3 različita komada otpadne ambalaže. Instrument je morao biti estetski dorađen i takav da je na njemu moguće izvesti barem jedan ili dva različita zvuka. Morao je imati zanimljiv i poseban naziv. S obzirom na to da su učenici svoje instrumente na kraju predstavili, zapisali smo kriterije uspješnosti za usmeno izlaganje. Koristili smo kriterije uspješnosti, koje smo već ranije pripremili tijekom usmenih izlaganja u sklopu predmeta Slovenski jezik. Zapisali smo i sve komponente koje mora sadržavati

prezentacija. Učenik je morao navesti od kakve je otpadne ambalaže napravljen instrument, kako se odvijala izrada, a na kraju je morao odsvirati jednostavnu melodiju ili nekoliko taktova odnosno skladnih tonova na instrumentu.

2.5.Dokazi o procesu učenja prema načelima formativnog praćenja

Prikupljanje dokaza omogućava mi, kao učiteljici, uvid u razumijevanje i učenje učenika. Služi mi na neki način i kao putokaz na temelju kojeg prilagođavam daljnji proces učenja. Dokaze prikupljam u svim fazama procesa učenja i u raznim situacijama. Učenici također moraju biti uključeni u prikupljanje dokaza. Na taj način utvrđuju što znaju, što još moraju naučiti i kako će se odvijati njihovo daljnje učenje.

Na satima Prirodoslovlja i tehnike nastali su sljedeći dokazi:

- Kviz o odvojenom prikupljanju otpadaka,
- Radni list, koji smo kasnije koristili za utvrđivanje znanja,
- Plakati na spomenutu temu,
- Razredni koš za otpatke,
- Fotografije posjeta ekološkom otoku.

Na satima Glazbene umjetnosti nastali su sljedeći dokazi o učenju:

- Prezentacije radova u obliku usmenog izlaganja (nastupa),
- Glazbeni instrumenti izrađeni od otpadne ambalaže.

Slijedilo je samovrednovanje koje prema načelima formativnog praćenja ima veliki značaj, pa je važno usmjeravati učenike u procesu učenja da prosuđuju odnosno vrednuju svoj rad i uspješnost. Prije toga, učitelj je dužan izraditi precizne i jasne kriterije uspješnosti zajedno s učenicima. U prikazanom procesu učenja koristili smo sljedeće elemente za samovrednovanje:

- semafor (zeleno - znam, narančasto - znam djelomično, crveno - trebam pomoć u razumijevanju),
- nedovršene rečenice,
- jednostavno napisana učenikova samoanaliza.

Kao što sam i očekivala, znanje koje su djeca stekla zahvaljujući uporabi raznih metoda i prisutnosti visoke motivacije, bilo je odlično.

3.Zaključak

Poticajno okruženje za učenje, ugodna razredna klima i pozitivan odnos između učenika i učitelja imaju ključni značaj za veću motivaciju i aktivnost djece u procesu učenja. Učitelj mora podržati učenike u njihovim prijedlozima i načinima koje su odabrali za postizanje ciljeva učenja. Nove i drugačije metode rada više motiviraju i privlače učenike. Moje iskustvo pokazuje da su motivirani učenici puni ideja i prijedloga koje koriste na putu ka usvajanju novih znanja. Povećava se aktivnost učenika u stjecanju znanja, što smatram presudnim za trajno očuvanje usvojenih sadržaja.

4.Literatura

- [1] Novak, L., 2018. Formativno spremljanje na razredni stopnji, Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2] Brunauer, A., 2018. Formativno spremljanje v podporo učenju, Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3] Vodopivec, I., 2011. Učni načrt osnovna šola naravoslovje in tehnika. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
- [4] Holcar, A., 2011. Učni načrt osnovna šola glasbena umetnost. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.

Prilozi-fotografije

Sl.1. Izrada glazbenih instrumenata

Sl. 2 Reciklirani glazbeni instrumenti

Sl. 3 Reciklirani instrument Avokado

sl. 4 Reciklirani instrument Argeta

Stručni rad

UČENJE I RAZVIJANJE ČITALAČKIH SPOSOBNOSTI

Melita Šega, prof.

Osnovna škola Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Za uspješan rad sa djecom važna je motivacija i poticaj. Kod djece je poželjna radoznalost i spontanost. Učenici dolaze u školu s velikom očekivanjima i željama. Uloga nastavnika je da im omogući i pomogne pri upoznavanju i otkrivanju novog gradiva kao i usvajanju istog. U nižim razredima osnovne škole većina učenika usvoji tehniku čitanja. Dalje tehniku čitanja nadograđujemo, budući je čitanje osnova svakog učenja. S različitim aktivnostima potičemo učenike na bolje i brže čitanje i razumijevanje pročitano.

Ključne riječi: čitanje, motivacija, razumijevanje pročitano

1.Uvod

Čitanje je složeni proces stjecanja i usvajanje znanja. Dobra i brza tehnika čitanja omogućava nam lakše učenje i razumijevanje pročitano.

Strategiju čitanja možemo podijeliti u 3 glavne skupine:

- Strategiju prije čitanja
- Strategiju tijekom čitanja
- Strategiju nakon čitanja

2.Strategije čitanja

2.1.Prije čitanja

STRATEGIJA VŽN: Što znamo? Što želimo saznati? Što smo naučili?

Ta strategija daje mogućnost učenicima da napišu što već znaju o zadanoj temi, da napišu što još žele saznati i na kraju što su naučili iz pročitano.

Ta strategija daje posebnu pozornost:

- predznanju, • skupnom učenju • sudjelovanju svih učenika kod pisanja.

ZNAČENJE STRATEGIJE

- Omogućava rad s cijelim razredom i pogodna je za sve uzraste.
- Povezuje se s riječima u udžbeniku i nudi veliku mogućnost pisanja.
- Omogućava aktivnost svih učenika.
- Učenicima nudi model samostalnog učenja.
- Kompleksna je i obuhvaća sve faze procesa čitanja.
- Posebno je primjerena za činjenice o kojima učenici već puno znaju.

OLUJA MOZGOVA

Nastavnik ispituje učenike šta znaju o navedenoj temi. Sve asocijacije zapisuje u tablicu u prvu kolonu: "Što već znam"? Zapisuje se ključne riječi i asocijacije svih učenika.

KATEGORIZACIJA

Učenici pod vodstvom nastavnika kategoriziraju ideje nastale olujom mozgova. Zajednička aktivnost učenika i njihove asocijacije povezuje se zajedno u pojmovnu mrežu.

PREDVIĐANJA

Na temelju njihovog predznanja učenike učimo predvidjeti i razvijati mogućnost kompletiranja ideje o danoj temi.

POSTAVLJANJE PITANJA

Pri postavljanju pitanja vrlo je važna uloga nastavnika. Postavljajući pitanja: "Što misliš o toj temi?" ili "Možeš li nešto više reći o toj temi?" pomaže učenicima da se usmjere na važna pitanja. Ponekad je dovoljno da pitanjem: "Što mislite da ćete saznati iz teksta?" učenici dobe motivaciju za čitanje teksta i dobivanje odgovora na postavljena pitanja.

Prije čitanja učenici zapisuju pitanja u tabelu.

2.2.Tijek čitanja

ČITANJE – nastavnik mora izabrati dužinu teksta. Kraći i lakši tekst se lako pročita u cjelosti, dok duži zahtjeva podjelu u smislene cjeline. Zadaća učenika je čitati aktivno, tražiti nove informacije i odgovoriti na pitanja. Po čitanju prvog odlomka slijedi razgovor o pročitano u smislu pojašnjavanja ideje, otklanjanje nejasnoća i objašnjenja novih pojmova.

Nakon toga nastavlja se čitanje slijedećeg odlomka, pojašnjavanje pročitano i tako do kraja teksta.

2.3.Nakon čitanja

UTVRDITI STUPANJ RAZUMIJEVANJA i količinu zapamćenih informacija.

PISANJE ODGOVORA - Nakon čitanja pojedinačnih odlomaka i teksta u cjelosti. Učenici razmišljaju što bi napisali i što su naučili. Pokazuje se razlike između toga što su mislili da znaju i što su kroz tekst saznali.

Nastavnik potiče učenike da pregledaju početne informacije, precrtaju netočne informacije i oboje točne informacije. Tako se znanje gradi i utvrđuje. Možemo postaviti dodatno pitanje: Možemo li još što naučiti?

POTRAŽITI TEMU iz ključnih riječi

ZAPISI – razdijeliti tekst na manje cjeline, ključne riječi, misli

KRITIČKO ČITANJE TEKSTA

3. Aktivnosti u našem razredu

Čitanje je osnova svakog učenja, ono je prozor u svijet. Zato je toliko važno da ga učenici usvoje do osme ili devete godine starosti, da bi pročitani tekst razumijeli. Dvije različite testovima provjerava se razumijevanje pročitane teksta kod učenika starih devet godina. Ti testovi provode se mjesec dana nakon početka školske godine.

Njima dobivamo uvid u stanje čitanja i razumijevanje pročitane. Budući da je čitanje zadnjih godina nazadovalo i učenici imaju sve manje navike čitanja nužno je nešto poduzeti. Odlučila sam na različite načine poboljšati motivaciju učenika za čitanje.

Naš pjesnik Tone Pavček je rekao: » Če ne bomo brali, nas bo pobralo!« (l.2001)

3.1. Testiranje - prikaz stanja u razredu na početku školske godine

BRZINA RAZUMIJEVANJA – učenik dobije tekst kojeg mora nadopuniti s jednom riječi od pet ponuđenih.

Svaki zadatak treba čim brže pročitati, izabrati slovo ispred prave riječi i upisati na listu za odgovore. Taj zadatak sastoji se od 25 pitanja, koja se rješavaju 7,5 minuta.

Primer: Mjesec ne svijetli i nebo je oblačno, pa je noć jako _____ .

A kratka B blizu C tamna Č vruća D suha

STUPANJ RAZUMIJEVANJA – pokazuje nam razumijevanje pročitane teksta. Tekst treba pažljivo i čim brže pročitati, zatim riješiti zadatke zaokruživanjem slova uz ispravan odgovor. Test sadrži 20 pitanja i rješava se 10 minuta.

Primer:

U vožnji automobilom svi putnici moraju biti vezani sigurnosnim pojasom. Djeca moraju sjediti u posebnim autosjedalicama na zadnjem sjedištu. To pravilo mora se poštivati i na kratkim udaljenostima. Pri nepoštivanju pravila plaća se kazna.

PITANJA:

1. Djeca sjede u posebnim autosjedalicama

A na prvom sjedištu B bilo gdje C na zadnjem sjedištu

Č gdje žele D kada spavaju

2. Sigurnosnim pojasom moramo biti vezani

A kod kratkih vožnji B kod dugih vožnji C na putu iz škole

Č u vožnji po gradu D u vožnji po autocesti

HITROST RAZUMEVANJA ▲		Učenec (ime in priimek)																												STOPNJA RAZUMEVANJA ●		
% slabših bralcev	Število PRAVILNO rešenih	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	Število PRAVILNO rešenih	% slabših bralcev	
100	24-25																						▲	▲						19-20	100	
95	21-23																							●						16-18	95	
90	19-20																													15	90	
85	17-18																					▲	▲							14	85	
80	16																	▲	▲	▲		▲	▲							13	80	
75	15																	▲												12	75	
70																														11	70	
65	14													▲	▲	▲	▲													10	65	
60	13												▲																	9	60	
55	12																														8	55
50	11											▲				●		●												9	50	
45																					●									8	45	
40	10										▲																				7	40
35	9																●					●	●							7	35	
30	8																														6	30
25	7				▲	▲	▲	▲							●					●											6	25
20	6																														5	20
15	5			▲	▲	●		●			●																				5	15
10	2-4		▲										●			●														4	10	
5	1		●	●				●	●			●																			3	5
0	0		●			●				●		●																			0-2	0

Slika 1

Legenda:

Trokut – brzina razumijevanja, krug – stupanj razumijevanja

Stanje u našem razredu bilo je vrlo zabrinjavajuće. Više od polovice učenika bilo je ispod prosjeka, ostali su bili prosječni, a samo 2 učenika iznad prosjeka.

3.2.Čitanje u razredu

Za postizanje boljeg rezultata u čitanju i razumijevanju pročitano, učenicima čitam odlomke iz knjiga s namjerom da ih potaknem da posude knjigu u knjižnici i sami je do kraja kod kuće pročitaju.

3.3.Čitanje prije nastave

Za razvijanje tehnike i brzine čitanja uvela sam tri puta tjednom po 15 minuta čitanja knjiga prije početka nastave. Čitaju se različiti tekstovi, koji su učenicima interesantni, o životinjama, biljkama, stranim državama... Na početku učenici čitaju tiho, lošije čitače pozovem k sebi da mi poluglasno čitaju. Nakon pročitano usmeno provjeravam da li su i koliko su učenici razumjeli od pročitano.

3.4.Čitanje u školskoj knjižnici

Naša škola ima vrlo bogatu i lijepu knjižnicu. Svake srijede učenici na početku sata odlaze na 15 minuta u knjižnicu. Tiho čitaju knjige koje si mogu posuditi i odnijeti kući. Knjižničarka provjerava jesu li učenici pročitali i razumjeli knjigu i zabilježi provjereno u svrhu dobivanja čitateljske značke. Čitateljska značka je slovenski kulturni pokret koji kroz različite programe i akcije potiče djecu na čitanje.

Čitateljsku značku dobivaju učenici koji u godinu dana pročitaju 5 knjiga. Na kraju godine se učenicima koji su najbolji i najvjerniji čitači knjiga dodjeljuje nagrade.

3.5.Noć čitanja u školskoj knjižnici

Čula sam da je Noć čitanja velika motivacija učenicima za sudjelovanje u tom događaju. Možda se slijedeće godine odlučim za takav oblik sudjelovanja.

3.6.Razredni sati

Tu započinje zaobiljno učenje. Učenici četvrtih razreda polako počinju koristiti udžbenike i učim ih tražiti stvarne podatke. Kao pomoć služi nam knjiga autorice Dušice Kunaver "Učim se učiti".

Također primjenjujem oluju mozgov i Paukovu strategiju.

PRIMJER PAUKOVE STRATEGIJE

1. Uzmi prazan list papira i podijeli ga na pola.
2. Pažljivo pročitaj tekst u udžbeniku.
3. Tekst pročitaj još jednom i podcrtaj važne pojmove i informacije.
4. Podcrtane pojmove opiši svojim riječima na lijevu stranu lista papira.
5. Na desnu stranu lista papira napiši ključne riječi i informacije.
6. List preklopi tako da se sakriju riječi napisane s lijeve strane i pokušaj pomoću ključnih riječi s desne strane prepričati tekst. Ako prepričavanje ne ide glatko pomogni se riječima i s lijeve strane.

3.7.Projekt „Čitamo, stvaramo, pomažemo“

Učenike već na početku školske godine motiviram da čitaju različitu literaturu i na taj način obogaćuju fond riječi. Potičem ih da stvore vlastite priče, čak i da napišu svoju knjigu koju mogu ilustrirati, oslikati korice i potpisati svojim imenom.

Sve tako nastale knjige izložene su u ožujku na školskoj priredbi, a posjetitelji mogu knjige razgledati i donirati novce čime pomažu socijalno ugroženu djecu. Tako taj projekt osim što pomaže u razvijanju čitalačkih sposobnosti učenika ima i humanitarni karakter jer omogućuje pojedinoj djeci odlazak u školu u prirodi.

3.8.Radna bilježnica – čitanje s razumijevanjem

U radnoj bilježnici izaberem tekst koji učenici moraju pročitati i nakon toga riješiti zadatke vezane uz pročitani tekst. Na taj način dobivam uvid da li su učenici razumjeli pročitani tekst i zadatke vezane uz taj tekst.

3.9.Testiranje – prikaz stanja u razredu na kraju školske godine

HITROST RAZUMEVANJA ▲		Učenec (ime in priimek)																												STOPNJA RAZUMEVANJA ●		
% slabših bralcev	Število PRAVILNO rešenih	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	Število PRAVILNO rešenih	% slabših bralcev	
100	24-25	▲						●	▲					▲	▲															19-20	100	
95	21-23	●			●									●	●								●							16-18	95	
90	19-20			▲	▲				●									▲							▲					15	90	
85	17-18			●																			▲							14	85	
80	16																								●					13	80	
75	15									▲																				12	75	
70																														11	70	
65	14																													10	65	
60	13						▲																							10	60	
55	12		▲								▲		▲																	9	55	
50	11																			▲				▲						9	50	
45										●	●	●																		8	45	
40	10																														8	40
35	9					●						▲	●						●											7	35	
30	8																					▲	▲							7	30	
25	7		●				●																							6	25	
20	6																														6	20
15	5					▲																								5	15	
10	2-4																			●	●	●								4	10	
5	1										●								▲											3	5	
0	0																													0-2	0	

Slika 2

4. Zaključak

Moj cilj bio je dignuti tehniku čitanja na viši nivo, zainteresirati učenike da počnu više čitati, čitati s većim razumijevanjem, obogaćivati svoj fond riječi i primjenjivati ga u svakodnevnom životu. Približiti učenicima literaturu, da postanu radoznali, da počnu voljeti čitanje, da redovito čitaju i potiču i druge na čitanje. Pripremila sam puno različitih aktivnosti koje su učenici dobro prihvatili i na kraju naš trud se zaista isplatio jer se uspjeh pri čitanju na kraju školske godine vidno popravio.

5. Literatura

- [1] Pečjak, Sonja, 1995 Ravni razumevanja in strategije branja, Priročnik za učitelje na razredni in predmetni stopnji, Trzin, Založba Different, d.o.o.
- [2] Pečjak, S., 2016, Bralne strategije, Primeri besedil za 4. razred
- [3] Pečjak, S., Gradišar A., Bralne učne strategije, Ljubljana; Zavod republike Slovenije za šolstvo
- [4] Kunaver, D., 2017, Učim se učiti, Ljubljana; Društvo naše gore list

